ISSN 1977-0588

Službeni list
Europske unije

Hrvatsko izdanje

Posebno izdanje 2013.

11. Vanjski odnosi

Cijena: 10 EUR

HR

Svezak 74

Sadržaj

Uvodna napomena 1

Godina	Referenca SL	Stranica		
1994.	L 336	1	(94/800/EZ) 31994D0800 Odluka Vijeća od 22. prosinca 1994. o sklapanju u ime Europske zajednice, s obzirom na pitanja iz njezine nadležnosti, sporazuma postignutih u Urugvajskom krugu multilateralnih pregovora (1986. – 1994.)	3
	L 336	3	21994A1223(01) Urugvajski krug multilateralnih trgovinskih pregovora (1986. – 1994.) – Sporazum o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (WTO)	5
	L 336	11	21994A1223(02) Multilateralni sporazumi o trgovini robom	13
	L 336	20	21994A1223(03) Opći sporazum o carinama i trgovini 1994.	14
	L 336	22	21994A1223(04) Sporazum o poljoprivredi	28
	L 336	40	21994A1223(05) Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera	47
	L 336	50	21994A1223(06) Sporazum o tekstilu i odjeći	58
	L 336	86	21994A1223(07) Sporazum o tehničkim preprekama u trgovini	94
	L 336	100	21994A1223(08) Sporazum o investicijskim mjerama u vezi s trgovinom	109
	L 336	103	21994A1223(09) Sporazum o primjeni članka VI. Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994.	112
	L 336	119	21994A1223(10) Sporazum o provedbi članka VII. Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994.	128
	L 336	138	21994A1223(11) Sporazum o pregledu robe prije isporuke	148
	L 336	144	21994A1223(12) Sporazum o pravilima o podrijetlu robe	154
	L 336	151	21994A1223(13) Sporazum o postupcima izdavanja uvoznih dozvola	161

Godina	Referenca SL	Stranica		
	L 336	156	21994A1223(14)	
			Sporazum o subvencijama i kompenzacijskim mjerama	166
	L 336	184	21994A1223(15)	
			Sporazum o zaštitnim mjerama	197
	L 336	191	21994A1223(16)	
			Opći sporazum o trgovini uslugama	203
	L 336	214	21994A1223(17)	
			Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva	228
	L 336	234	21994A1223(18)	
			Dogovor o pravilima i postupcima za rješavanje sporova	248
	L 336	251	21994A1223(19)	
			Mehanizam kontrole trgovinske politike	266
	L 336	253	21994A1223(20)	
			Završni akt s rezultatima Urugvajske runde multilateralnih pregovora o trgovini — Marrakech, 15. travnja 1994.	268
	L 336	273	21994A1223(21)	
			Sporazum o javnim nabavama	295
	L 336	305	21994A1223(23)	
			Dogovor za goveđe meso	313
	L 336	308	21994A1223(24)	
			Nacrt razmjene pisama između Urugvaja i Europske zajednice	317

Uvodna napomena

U skladu s člankom 52. Akta o uvjetima pristupanja Republike Hrvatske i prilagodbama Ugovora o Europskoj uniji, Ugovora o funkcioniranju Europske unije i Ugovora o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, potpisanog 9. prosinca 2011., tekstovi akata institucija donesenih prije pristupanja koje su te institucije sastavile na hrvatskom jeziku od dana pristupanja vjerodostojni su pod istim uvjetima kao i tekstovi sastavljeni na sadašnjim službenim jezicima. Tim se člankom također predviđa da se tekstovi objavljuju u *Službenom listu Europske unije* ako su tekstovi na sadašnjim jezicima tako objavljeni.

U skladu s tim člankom objavljuje se posebno izdanje *Službenog lista Europske unije* na hrvatskom jeziku, koje sadržava tekstove obvezujućih općih akata. To izdanje obuhvaća akte usvojene u razdoblju od 1952. godine do dana pristupanja.

Objavljeni tekstovi podijeljeni su na 20 poglavlja koja slijede raspored iz Registra važećeg zakonodavstva Europske unije, i to:

01 Opća, financijska i institucionalna pitanja

02 Carinska unija i slobodno kretanje robe

03 Poljoprivreda

04 Ribarstvo

05 Sloboda kretanja radnika i socijalna politika

06 Pravo poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga

07 Prometna politika

08 Politika tržišnog natjecanja

09 Porezi

10 Ekonomska i monetarna politika i slobodno kretanje kapitala

11 Vanjski odnosi

12 Energetika

13 Industrijska politika i unutarnje tržište

14 Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata

15 Okoliš, potrošači i zaštita zdravlja

16 Znanost, informiranje, obrazovanje i kultura

17 Pravo poduzećâ

18 Zajednička vanjska i sigurnosna politika

19 Područje slobode, sigurnosti i pravde

20 Europa građana

Spomenuti registar, koji vodi Ured za publikacije, dostupan je na internetu (eur-lex.europa.eu) na službenim jezicima Europske unije. Bibliografskoj bilješci svakog akta može se pristupiti putem registra, gdje se mogu pronaći upućivanja na posebno izdanje i na ostale analitičke metapodatke.

Akti objavljeni u posebnom izdanju, uz određene iznimke, objavljuju se u obliku u kojem su bili objavljeni u Službenom listu na izvornim službenim jezicima. Stoga pri uporabi posebnog izdanja treba uzeti u obzir naknadne izmjene, prilagodbe ili odstupanja koje su usvojile institucije, Europska središnja banka ili su predviđene u Aktu o pristupanju.

Iznimno, kad se opsežni tehnički prilozi poslije zamijene novim prilozima, navodi se samo upućivanje na posljednji akt koji zamjenjuje prilog. Takav je slučaj u pojedinim aktima koji sadržavaju popise carinskih oznaka (poglavlje 02), aktima o prijevozu opasnih tvari, aktima o pakiranju i označivanju tih tvari (poglavlja 07 i 13) te nekima od protokola i priloga Sporazumu o Europskom gospodarskom prostoru.

Također, Pravilnik o osoblju objavljuje se kao pročišćeni tekst koji obuhvaća sve izmjene do kraja 2012. godine. Daljnje izmjene objavljuju se u izvornom obliku.

Posebno izdanje sadržava dva sustava numeracije stranica:

i. izvorna numeracija stranica, zajedno s datumom objave francuskog, talijanskog, njemačkog i nizozemskog izdanja Službenog lista, engleskog i danskog izdanja od 1. siječnja 1973., grčkog izdanja od 1. siječnja 1981., španjolskog i portugalskog izdanja od 1. siječnja 1986., finskog i švedskog izdanja od 1. siječnja 1995., češkog, estonskog, latvijskog, litavskog, mađarskog, malteškog, poljskog, slovačkog i slovenskog izdanja od 1. svibnja 2004. te bugarskog i rumunjskog izdanja od 1. siječnja 2007.

   U numeraciji stranica postoje praznine jer svi akti objavljeni u to vrijeme nisu objavljeni u posebnom izdanju. Kada se prilikom citiranja akata upućuje na Službeni list, potrebno je navesti stranicu sukladno izvornoj numeraciji;

ii. numeracija stranica posebnog izdanja neprekinuta je i ne smije se navoditi prilikom citiranja akata.

Do lipnja 1967. numeracija stranica u Službenom listu počinjala je iznova svake godine. Od tada nadalje svaki broj Službenog lista počinje na prvoj stranici.

Od 1. siječnja 1968. Službeni list podijeljen je na dva dijela:

— Zakonodavstvo („L”),

— Informacije i objave („C”).

Od 1. veljače 2003. prijašnje ime „Službeni list Europskih zajednica” promijenjeno je, na temelju Ugovora iz Nice, u „Službeni list Europske unije”.

31994D0800

23.12.1994. SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA L 336/1

ODLUKA VIJEĆA

od 22. prosinca 1994.

o sklapanju u ime Europske zajednice, s obzirom na pitanja iz njezine nadležnosti, sporazuma postignutih u Urugvajskom krugu multilateralnih pregovora (1986. – 1994.)

(94/800/EZ)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegove članke 43., 54., 57., 66., 75., članak 84. stavak 2., članke 99., 100., 100.a, 113. i 235., zajedno s drugim podstavkom njegova članka 228. stavka 3.,

uzimajući u obzir prijedlog Komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora ([1]),

uzimajući u obzir suglasnost Europskog parlamenta ([2]),

budući da su multilateralni pregovori o trgovini započeti u okviru GATT-a, prema Ministarskoj deklaraciji iz Punta del Este od 20. rujna 1986., doveli do Završnog akta koji utjelovljuje rezultate Urugvajskog kruga multilateralnih pregovora o trgovini;

budući da su predstavnici Zajednice i država članica potpisali Završni akt koji utjelovljuje rezultate Urugvajskog kruga multilateralnih pregovora o trgovini i, podložno sklapanju, Sporazum o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije u Marakešu 15. travnja 1994.;

budući da uzajamne koncesije i obveze koje su dogovorene pregovorima od strane Komisije u ime Europske zajednice i njezinih država članica, utjelovljena u multilateralnim sporazumima iz Završnog akta, općenito predstavljaju zadovoljavajući i uravnotežen ishod;

budući da je nadalje u posebnim višestranim sporazumima iz Priloga 4. Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije utvrđeno više uzajamnih koncesija i obveza dogovorenih pregovorima od strane Komisije u ime Europske zajednice i njezinih država članica i nekih zemalja koje su stranke u pregovorima;

budući da su neke koncesije i obveze vezane za goveđe meso dogovorene bilateralno s Urugvajem paralelno s Urugvajskim krugom;

budući da se nadležnost Zajednice za sklapanje međunarodnih sporazuma ne izvodi samo iz izričite dodjele Ugovorom, već se može također izvesti iz drugih odredaba Ugovora i iz akata donesenih sukladno odredbama institucija Zajednice;

budući da kod pravila Zajednice koja su donesena da bi se postigli ciljevi Ugovora, države članice ne mogu, izvan sustava zajedničkih institucija, preuzeti obveze koje bi mogle utjecati na spomenuta pravila ili promijeniti njihovo područje primjene;

budući da dio obveza koje su sadržane u Sporazumu o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije, uključujući njegove Priloge, spada pod nadležnost Zajednice sukladno članku 113.

([1]) Mišljenje doneseno 23. studenoga 1994. (još nije objavljeno u Službenom listu).

([2]) Suglasnost donesena 14. prosinca 1994. (još nije objavljena u Službenom listu).

Ugovora; budući da, nadalje, od ostatka navedenih obveza neke utječu na pravila Zajednice usvojena na temelju članaka 43., 54., 57., 66., 75., članka 84. stavka 2., članaka 99., 100, 100.a i 235. stoga ih može preuzeti samo Zajednica;

budući da je, osobito, korištenje članaka 100. i 235. Ugovora kao pravnog temelja za ovu Odluku opravdano u mjeri u kojoj Sporazum o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije, uključujući njegove Priloge, utječe na Direktivu Vijeća 90/434/EEZ od 23. srpnja 1990. o zajedničkom sustavu oporezivanja koji se primjenjuje na spajanja, podjele, prijenose imovine i zamjene dionica trgovačkih društava različitih država članica ([1]), Direktivu Vijeća 90/435/EEZ od 23. srpnja 1990. o zajedničkom sustavu oporezivanja koji se primjenjuje na matična društva i društva kćeri različitih država članica ([2]), koja se temelji na članku 100. Ugovora, Uredbu Vijeća (EZ) br. 40/94 od 20. prosinca 1993. o žigu Zajednice ([3]), koja se temelji na članku 235. Ugovora;

budući da u pravu Zajednice još nije donijet niti jedan akt na temelju članka 73.c Ugovora;

budući da Sporazum o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije, uključujući njegove Priloge, po svojoj naravi nije takav da bi se na njega izravno pozivalo u sudovima Zajednice ili država članica,

ODLUČILO JE KAKO SLIJEDI:

Članak 1.

1. Ovime se u ime Europske zajednice potvrđuju sljedeći multilateralni sporazumi i akti s obzirom na onaj njihov dio koji spada u nadležnost Europske zajednice:

— Sporazum o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije te također sporazumi iz Priloga 1., 2., i 3. navedenog Sporazuma;

— ministarske odluke i izjave i Sporazum o obvezama u financijskim uslugama koji se javljaju u Završnom aktu Urugvajskog kruga.

2. Tekstovi sporazuma i akata iz ovog članka prilažu se ovoj Odluci.

3. Predsjednik Vijeća ovime se ovlašćuje odrediti osobu opunomoćenu za poduzimanje mjere iz članka XIV. Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije kako bi se Europsku zajednicu obvezalo u pogledu onog dijela Sporazuma koji potpada pod njezinu nadležnost.

Članak 2.

1. Višestrani sporazumi iz Priloga 4. Sporazumu o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije ovime se potvrđuju u ime Europske zajednice u pogledu onog njihova dijela koji potpada pod nadležnost Europske zajednice.

2. Tekstovi Sporazuma iz ovog članka priloženi su ovoj Odluci.

3. Predsjednik Vijeća ovime se ovlašćuje odrediti osobu opunomoćenu za poduzimanje mjere određene sporazumima iz ovog članka kako bi se Europsku zajednicu obvezalo u pogledu onog dijela sporazuma koji potpada pod njezinu nadležnost.

Članak 3.

1. Sporazum o govedini sklopljen s Urugvajem ovime se potvrđuje u ime Europske zajednice.

2. Tekst navedenog Sporazuma priložen je ovoj Odluci.

3. Predsjednik Vijeća ovime se ovlašćuje odrediti osobu opunomoćenu za potpisivanje Sporazuma kako bi se obvezalo Europsku zajednicu.

Sastavljeno u Bruxellesu 22. prosinca 1994.

Za Vijeće

Predsjednik

H. SEEHOFER

([1]) SL L 225, 20.8.1990., str. 1.
([2]) SL L 225, 20.8.1990., str. 6.
([3]) SL L 11, 14.1.1994., str. 1.

21994A1223(01)

23.12.1994. SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA L 336/3

URUGVAJSKI KRUG MULTILATERALNIH TRGOVINSKIH PREGOVORA (1986. – 1994.) – SPORAZUM O OSNIVANJU SVJETSKE TRGOVINSKE ORGANIZACIJE (WTO)

STRANKE OVOG SPORAZUMA,

PREPOZNAJUĆI da bi svoje odnose na području trgovinskih i gospodarskih nastojanja trebale razvijati s namjerom podizanja životnog standarda, osiguranja pune zaposlenosti i stalnog rasta realnih dohodaka i stvarne potražnje, te širenjem proizvodnje i trgovine robom i uslugama uz istodobno optimalno korištenje svjetskih zaliha s ciljem održivog razvoja, istodobno nastojeći zaštititi i očuvati okoliš korištenjem sve boljih načina ostvarenja tog cilja u skladu s potrebama i prioritetima na različitim razinama razvoja gospodarstva;

PREPOZNAJUĆI nadalje i potrebu ulaganja pozitivnih napora kako bi se zemljama u razvoju, a posebno onim najmanje razvijenim među njima, osigurao udio u rastućoj međunarodnoj trgovini razmjeran potrebama njihovoga gospodarskog razvoja;

ŽELEĆI doprinijeti ostvarenju ovih ciljeva stvaranjem uzajamnih odnosa, međusobno korisnih i usmjerenih na značajno snižavanje carina i drugih prepreka trgovini, kao i na ukidanje diskriminirajućeg postupanja u međunarodnim trgovinskim odnosima;

ODLUČNE stoga razviti integrirani, u većoj mjeri ostvarivi i trajniji multilateralni trgovinski sustav, koji će obuhvaćati Opći sporazum o carinama i trgovini, sva prijašnja postignuća u vezi s liberalizacijom trgovine, i sve rezultate Urugvajskog kruga multilateralnih trgovinskih pregovora,

USTRAJNE očuvati osnovna načela i unaprijediti ciljeve koji podupiru multilateralni trgovinski sustav,

SPORAZUMNE SU:

Članak I.

Osnivanje organizacije

Osniva se Svjetska trgovinska organizacija (dalje u tekstu „WTO”).

Članak II.

Područje djelovanja WTO-a

1. WTO osigurava zajednički institucionalni okvir za ostvarivanje trgovinskih odnosa između svojih članica u pitanjima vezanima za sporazume i s njima povezane pravne instrumente sadržane u Prilozima ovome Sporazumu.

2. Sporazumi i s njima povezani pravni instrumenti sadržani u prilozima 1., 2. i 3. (dalje u tekstu „multilateralni trgovinski sporazumi”) sastavni su dijelovi ovog Sporazuma i obvezuju sve članice.

3. Sporazumi i s njima povezani pravni instrumenti sadržani u Prilogu 4. (dalje u tekstu „višestrani trgovinski sporazumi”) također su sastavni dio ovog Sporazuma za one članice koje su ih prihvatile i njima se obvezale. Višestrani trgovinski sporazumi ne stvaraju obveze ni prava za članice koje ih nisu prihvatile.

4. Opći sporazum o carinama i trgovini 1994. (dalje u tekstu „GATT 1994.”), s pravnog je gledišta, kao što je naglašeno u Prilogu 1.A različit od Općeg sporazuma o carinama i trgovini od 30. listopada 1947., koji predstavlja prilog Završnom dokumentu prihvaćenom u zaključcima drugog zasjedanja Pripremnog odbora Konferencije Ujedinjenih naroda o trgovini i zapošljavanju kao što je naknadno ispravljen, izmijenjen ili modificiran tekst (dalje u tekstu „GATT 1947.”).

Članak III.

Zadaci WTO-a

1. WTO olakšava provedbu, upravljanje i djelovanje te promiče ciljeve ovog Sporazuma, kao i multilateralnih trgovinskih sporazuma. WTO također osigurava okvir potreban za

provedbu, upravljanje i djelovanje višestranih trgovinskih sporazuma.

2. WTO predstavlja mjesto pregovora među članicama o njihovim multilateralnim trgovinskim odnosima vezanima za pitanja kojima se bave sporazumi iz Priloga ovom Sporazumu. WTO može postati i mjesto za nastavak pregovora među članicama o njihovim multilateralnim trgovinskim odnosima, kao i okvir za primjenu rezultata takvih pregovora, a prema eventualnoj odluci Ministarske konferencije.

3. WTO provodi Dogovor o pravilima i postupcima za rješavanje sporova (dalje u tekstu „Dogovor o rješavanju sporova" ili DSU) iz Priloga 2. ovom Sporazumu.

4. WTO provodi mehanizam pregleda trgovinske politike (dalje u tekstu TPRM) iz Priloga 3. ovom Sporazumu.

5. S ciljem postizanja veće koherentnosti globalnih gospodarskih politika, WTO surađuje, po potrebi, s Međunarodnim monetarnim fondom i s Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj i njenim pridruženim agencijama.

Članak IV.

Organizacija WTO-a

1. Uspostavlja se Ministarska konferencija, sastavljena od predstavnika svih članica, koja se sastaje najmanje jednom u dvije godine. Ministarska konferencija obavlja zadatke WTO-a i poduzima potrebna djelovanja u tom cilju. Ministarska je konferencija ovlaštena, na zahtjev članice, donijeti odluke o svim pitanjima iz bilo kojeg od multilateralnih trgovinskih sporazuma u skladu sa specifičnim zahtjevima o odlučivanju iz ovog Sporazuma i odgovarajućih multilateralnih trgovinskih sporazuma.

2. Uspostavlja se Glavno vijeće, sastavljeno od predstavnika svih članica, koje se sastaje po potrebi. U razdobljima između sastanaka Ministarske konferencije Glavno vijeće obavlja njezine zadaće. Glavno vijeće također provodi i zadaće koje su mu dodijeljene ovim Sporazumom. Glavno vijeće donosi poslovnik te odobrava poslovnik Odbora iz stavka 7.

3. Glavno vijeće sastaje se po potrebi kako bi obavljalo poslove Tijela za rješavanje sporova prema odredbama Dogovora o rješavanju sporova. Tijelo za rješavanje sporova može imati vlastitog predsjednika i donosi takav poslovnik koji smatra potrebnim za obavljanje zadataka za koje je odgovorno.

4. Glavno vijeće se sastaje po potrebi kako bi obavljalo poslove Tijela za pregled trgovinske politike prema odredbama iz TPRM-a. Tijelo za pregled trgovinske politike može imati svog predsjednika i donosi poslovnik koji smatra potrebnim za obavljanje zadataka za koje je odgovorno.

5. Uspostavlja se Vijeće za trgovinu robom, Vijeće za trgovinu uslugama i Vijeće za trgovinske aspekte prava intelektualnog vlasništva (dalje u tekstu „Vijeće za TRIPS"), koja djeluju pod općim vodstvom Općeg vijeća. Vijeće za trgovinu robom prati provedbu multilateralnih trgovinskih sporazuma iz Priloga 1.A. Vijeće za trgovinu uslugama prati provedbu Općeg sporazuma o trgovini uslugama (dalje u tekstu „GATS"). Vijeće za TRIPS prati provedbu Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (dalje u tekstu „Sporazum TRIPS"). Ova vijeća obavljaju zadatke za koje su zadužena odgovarajućim sporazumima, kao i od strane Općeg vijeća. Ona donose vlastite poslovnike podložne odobrenju Općeg vijeća. Vijeća su otvorena za članstvo predstavnicima svih članica. Ta se Vijeća sastaju po potrebi kako bi obavljala svoje zadatke.

6. Vijeće za trgovinu robom, Vijeće za trgovinu uslugama i Vijeće za TRIPS po potrebi osnivaju pomoćna tijela. Ta pomoćna tijela donose vlastite poslovnike podložne odobrenju odgovarajućeg Vijeća.

7. Ministarska konferencija osniva Odbor za trgovinu i razvoj, Odbor za ograničenja bilance plaćanja i Odbor za proračun, financije i upravu koji provode zadaće koje su im dodijeljene ovim Sporazumom, multilateralnim trgovinskim sporazumima, kao i sve dodatne zadaće koje im dodijeli Glavno vijeće, a mogu, po potrebi, osnivati pomoćne odbore s onim zadacima koje smatraju potrebnima. Kao dio svojih zadataka, Odbor za trgovinu i razvoj povremeno obavlja pregled posebnih odredbi multilateralnih trgovinskih sporazuma u korist najmanje razvijenih zemalja članica te o potrebi poduzimanja odgovarajućih djelovanja izvještava Glavno vijeće. Članstvo u ovim Odborima otvoreno je predstavnicima svih članica.

8. Tijela osnovana prema višestranim trgovinskim sporazumima obavljaju zadaće koje su im dodijeljene tim sporazumima, a djeluju unutar institucionalnog okvira WTO-a. Ova su tijela dužna redovito izvještavati Glavno vijeće o svojim aktivnostima.

Članak V.

Odnosi s ostalim organizacijama

1. Glavno vijeće poduzima odgovarajuće korake potrebne radi učinkovite suradnje s ostalim međuvladinim organizacijama čiji su zadaci povezani sa zadacima WTO-a.

2. Glavno vijeće može poduzeti odgovarajuće korake radi konzultacija i suradnje s nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima povezanima sa zadacima WTO-a.

Članak VI.

Tajništvo

1. Uspostavlja se Tajništvo WTO-a (dalje u tekstu: Tajništvo) kojeg vodi Glavni direktor WTO-a.

2. Glavnog direktora imenuje Ministarska konferencija te donosi pravila kojima se utvrđuju ovlasti, obveze, uvjeti službe i trajanje mandata Glavnog direktora.

3. Glavni direktor imenuje osoblje Tajništva i određuje njihove dužnosti i uvjete službe u skladu s pravilima koja je usvojila Ministarska konferencija.

4. Zadaće Glavnog direktora i osoblja Tajništva isključivo su međunarodne prirode. Ni Glavni direktor ni osoblje Tajništva pri obavljanju svojih obveza ne traže niti prihvaćaju upute bilo koje vlade ili nekog drugog tijela vlasti izvan WTO-a. Oni se suzdržavaju od svakog djelovanja koje bi moglo negativno utjecati na njihov status međunarodnih dužnosnika. Članice WTO-a poštuju međunarodni značaj zadaća Glavnog direktora i zaposlenika Tajništva i ni na koji način na njih ne smiju utjecati u obavljanju njihovih dužnosti.

Članak VII.

Proračun i doprinosi

1. Glavni direktor prikazuje procjenu godišnjeg proračuna i financijske izvještaje Odboru WTO-a za proračun, financije i upravu. Odbor za proračun, financije i upravu razmatra procjenu godišnjeg proračuna i financijskih izvještaja Glavnog direktora, a zatim o prijedlogu iznosi preporuke Općem vijeću. Procjenu godišnjeg proračuna odobrava Opće vijeće.

2. Odbor za proračun, financije i upravu predlaže Općem vijeću financijska pravila koja obuhvaćaju i odredbe o sljedećem:

(a) iznosu doprinosa kojima se raspoređuju troškovi između članica WTO-a; i

(b) mjerama koje treba poduzeti u odnosu na članice koje zaostaju u plaćanju.

Financijska se pravila temelji, u mjeri u kojoj je to moguće, na pravilima i praksi GATT-a 1947.

3. Opće vijeće usvaja financijska pravila i procjenu godišnjeg proračuna dvotrećinskom većinom koja obuhvaća više od polovice članica WTO-a.

4. Svaka članica bez odlaganja doprinosi WTO-u za pokriće troškova WTO-a u skladu s financijskim pravilima koja je usvojilo Opće vijeće.

Članak VIII.

Status WTO-a

1. WTO ima pravnu osobnost, a svaka joj zemlja članica dodjeljuje toliko pravnih ovlasti koliko joj je potrebno za obavljanje njezinih zadaća.

2. Svaka zemlja članica dodjeljuje WTO-u potrebne povlastice i imunitet kako bi mogla obavljati svoje zadaće.

3. Svaka od članica dužnosnicima WTO-a i predstavnicima članica isto tako odobrava potrebne povlastice i imunitet za neovisno obavljanje svojih zadaća u vezi s WTO-om.

4. Povlastice i imunitet koje članica odobri WTO-u, njegovim dužnosnicima i predstavnicima članica, slične su povlasticama i imunitetu navedenima u Konvenciji o povlasticama i imunitetu specijaliziranih agencija koju je odobrila Opća skupština Ujedinjenih naroda 21. studenog 1947. godine.

5. WTO može sklopiti sporazum o svom sjedištu.

Članak IX.

Odlučivanje

1. WTO nastavlja praksu odlučivanja konsenzusom koji je prihvaćen u GATT-u 1947. ([1]) Kad se odluka ne može donijeti

([1]) Smatrat će se da je odgovarajuće tijelo odlučilo konsenzusom ako niti jedna zemlja članica od prisutnih na sastanku na kojem je donesena odluka ne uloži i formalni prigovor na prijedlog odluke.

konsenzusom, a drukčije nije određeno, odluke se donose glasovanjem. Svaka članica WTO-a ima na sastancima Ministarske konferencije i Općeg vijeća jedan glas. Kad Europska komisija koristi svoje pravo glasovanja, njen će broj glasova odgovarati broju njenih država članica ([1]) koje su članice WTO-a. Ministarska konferencija i Opće vijeće odlučuju većinom danih glasova osim ako ovim Sporazumom ili drugim odgovarajućim multilateralnim trgovinskim sporazumom nije drukčije određeno ([2]).

2. Ministarska konferencija i Opće vijeće su jedini ovlašteni za usvajanje tumačenja ovog Sporazuma i multilateralnih trgovinskih sporazuma. Kod tumačenja multilateralnog trgovinskog sporazuma iz Priloga 1., svoja su ovlaštenja dužni provoditi u skladu s preporukom Vijeća koje prati provedbu tog sporazuma. O usvajanju tumačenja odlučuje se tročetvrtinskom većinom glasova članica. Ovaj stavak se ne koristi na način da dovede u pitanje izmijenjene odredbe članka X.

3. U iznimnim okolnostima Ministarska konferencija može odlučiti o izuzeću od obveze koja se ovim Sporazumom ili nekim od multilateralnih trgovinskih sporazuma određuje članici pod uvjetom da takvu odluku donese tročetvrtinska većina članica ([3]), osim ako je drugačije propisano ovim stavkom.

(a) Zahtjev za izuzeće koje se tiče ovog Sporazuma podnosi se na razmatranje Ministarskoj konferenciji u skladu s praksom odlučivanja konsenzusom. Ministarska konferencija utvrđuje razdoblje, koje nije dulje od 90 dana, a u kojem će razmotriti zahtjev. Ako se u tom razdoblju ne postigne konsenzus, odluku o odobrenju izuzeća donosi tri četvrtine članica ([3]).

(b) Zahtjev za izuzeće koje se tiče multilateralnih trgovinskih sporazuma u prilozima 1.A ili 1.B ili 1.C ili njihovih priloga, podnosi se najprije na razmatranje Vijeću za trgovinu robom, Vijeću za trgovinu uslugama, odnosno Vijeću za TRIPS, i to u roku koji nije dulji od 90 dana. Odgovarajuće vijeće po isteku toga roka podnosi izvješće Ministarskoj konferenciji.

4. Ministarska konferencija u odluci o izuzeću navodi koje izvanredne okolnosti opravdavaju odluku, kao i uvjete primjene odluke te datum prestanka izuzeća. Ministarska konferencija po isteku godine dana provjerava svaku odluku o izuzeću na rok dulji od godine dana i nakon toga svake godine do prestanka izuzeća. Ministarska konferencija pri svakoj provjeri ispituje postoje li još uvijek izvanredne okolnosti koje opravdavaju izuzeće, te jesu li ispunjeni uvjeti pod kojima je izuzeće odobreno. Ministarska konferencija na temelju godišnje provjere može produljiti, izmijeniti ili ukinuti izuzeće.

5. Odluke donesene prema višestranom trgovinskom sporazumu, kao i sve odluke o tumačenjima ili izuzećima, donose se u skladu s odredbama toga sporazuma.

Članak X.

Izmjene

1. Svaka članica WTO-a može dati prijedlog izmjena odredaba ovog Sporazuma, kao i odredaba multilateralnih trgovinskih sporazuma u Dodatku 1. i to na način da podnese prijedlog Ministarskoj konferenciji. Vijeća navedena u članku IV. stavku 5. mogu također podnositi Ministarskoj konferenciji prijedloge za izmjenu odredaba odgovarajućih multilateralnih trgovinskih sporazuma iz Priloga 1. čiju primjenu oni nadgledaju. Ako ne odluči o duljem roku, Ministarska konferencija u roku od 90 dana od dana formalnog podnošenja prijedloga konsenzusom odlučuje o podnošenju prijedloga članicama radi prihvaćanja. Osim ako se primjenjuju odredbe stavaka 2., 5. ili 6., u odluci treba izrijekom navesti primjenjuju li se odredbe stavaka 3. ili 4. U slučaju postizanja konsenzusa, Ministarska konferencija podnosi predloženu izmjenu članicama na prihvaćanje. Ako u utvrđenom roku ne bude postignut konsenzus na sastanku Ministarske konferencije, Ministarska konferencija dvotrećinskom većinom članica odlučuje o podnošenju predložene izmjene članicama radi prihvaćanja. Osim kako je određeno stavcima 2., 5. ili 6., odredbe stavka 3. primjenjuju se na predložene izmjene, osim ako Ministarska konferencija odluči tročetvrtinskom većinom članica o primjeni odredbi iz stavka 4.

2. Izmjene odredaba ovog članka i odredaba sljedećih članaka stupaju na snagu nakon što sve zemlje članice prihvate:

([1]) Broj glasova Europskih zajednica i njihovih zemalja članica ne može ni u kom slučaju nadilaziti broj zemalja članica Europskih zajednica.

([2]) Odluke Općeg vijeća koje se sastalo kao Tijelo za rješavanje sporova donose se isključivo u skladu s odredbama članka 2. stavka 4. Dogovora o rješavanju sporova.

([3]) Odluka o odobrenju izuzeća glede obveze tokom prijelaznog razdoblja ili razdoblja za postepenu provedbu, koju zemlja članica podnositelj zahtjeva nije ispunila do kraja istog razdoblja, donosi se konsenzusom.

— članak IX. ovog Sporazuma;

— članci I. i II. GATT-a 1994.;

— članak II.1. GATS-a;

— članak 4. Sporazuma o TRIPS-u.

3. Izmjene odredaba ovog Sporazuma ili multilateralnih trgovinskih sporazuma iz priloga 1.A i 1.C, osim onih navedenih u stavcima 2. i 6., a koji su takve prirode da bi mogli promijeniti prava i obveze članica, stupaju na snagu za one članice koje su ih prihvatile nakon što ih prihvate dvije trećine članica, a nakon toga za svaku članicu kad ih ona prihvati. Ministarska konferencija može tročetvrtinskom većinom svojih članica odlučiti da je svaka izmjena koja stupi na snagu u skladu s ovim stavkom takve prirode da svakoj članici koja ga nije prihvatila u roku koji je odredila Ministarska konferencija omogućuje da u svakom slučaju slobodno odluči hoće li se povući iz WTO-a ili ostati njezina članica uz suglasnost Ministarske konferencije.

4. Izmjene odredaba ovog Sporazuma ili multilateralnih trgovinskih sporazuma iz priloga 1.A i 1.C, osim onih navedenih u stavcima 2. i 6., a koji su takve prirode da ne bi mogli promijeniti prava i obveze članica, stupaju na snagu za sve članice kad ih prihvati dvije trećine članica.

5. Iznimno od odredaba iz gore navedenog stavka 2., izmjene dijela I., II. i III. GATS-a i odgovarajućih priloga stupaju na snagu za članice koje su ih prihvatile nakon što ih prihvati dvije trećine članica, a nakon toga za svaku članicu kad ih ona prihvati. Ministarska konferencija može tročetvrtinskom većinom članica odlučiti da je svaka izmjena, koja stupa na snagu prema gornjem postupku, takve prirode da svakoj članici koja je nije prihvatila u roku koji je odredila Ministarska konferencija omogućuje da u svakom slučaju slobodno odluči hoće li će se povući iz WTO-a ili će ostati njezina članica uz suglasnost Ministarske konferencije. Izmjene dijela IV, V. i VI. GATS-a i odgovarajućih priloga stupaju na snagu za sve članice kad ih prihvati dvije trećine članica.

6. Bez obzira na odredbe ovog članka, Ministarska konferencija može usvojiti, i to bez daljnjeg formalnog postupka prihvaćanja, one izmjene Sporazuma TRIPS koje udovoljavaju zahtjevima njegovog članka 71. stavka 2.

7. Svaka zemlja članica, koja prihvaća izmjene ovog sporazuma ili multilateralnih trgovinskih sporazuma iz Priloga 1., kod Glavnog direktora WTO-a polaže dokument o prihvaćanju i to u roku prihvaćanja koji odredi Ministarska konferencija.

8. Svaka zemlja članica WTO-a može inicirati prijedlog izmjene odredaba multilateralnih trgovinskih sporazuma u prilozima 2. i 3. podnošenjem prijedloga Ministarskoj konferenciji. Odluka o odobrenju izmjena multilateralnih trgovinskih sporazuma iz Priloga 2. donosi se konsenzusom, a izmjene stupaju na snagu za sve članice nakon što ih prihvati Ministarska konferencija. Odluke o prihvaćanju izmjena multilateralnih trgovinskih sporazuma u Prilogu 3. stupaju na snagu za sve članice nakon što ih prihvati Ministarska konferencija.

9. Ministarska konferencija može, na zahtjev članica stranaka trgovinskog sporazuma, odlučiti o uključivanju tog sporazuma u Prilog 4. samo putem konsenzusa. Ministarska konferencija može, na zahtjev članica stranaka multilateralnog trgovinskog sporazuma, odlučiti o brisanju tog Sporazuma iz Priloga 4.

10. Izmjene višestranih trgovinskih sporazuma rukovode se odredbama tog Sporazuma.

Članak XI.

Izvorno članstvo

1. Ugovorne strane GATT-a 1947. od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma, zatim Europske zajednice koje prihvate ovaj Sporazum, kao i multilateralne trgovinske sporazume, za koje se GATT-u 1994. prilažu Obvezujući rasporedi koncesija i obveza, a GATS-u Obvezujući rasporedi posebnih obveza, postaju izvorne članice WTO-a.

2. Od najmanje razvijenih zemalja, kojima takav status priznaju Ujedinjeni narodi, zahtjeva se da samo preuzmu obveze i koncesije koje su u skladu s njihovim pojedinačnim stupnjem razvoja, njihovim financijskim i trgovinskim potrebama ili s njihovom administrativnom i institucionalnom spremnošću.

Članak XII.

Pristupanje

1. Svaka država ili izdvojeno carinsko područje koje uživa punu autonomiju u održavanju svojih vanjskih komercijalnih odnosa kao i u drugim stvarima propisanima ovim Sporazumom i multilateralnim trgovinskim sporazumima, može pristupiti ovom Sporazumu pod uvjetima koje dogovore ta država i WTO. Pristupanje se odnosi na ovaj Sporazum i na multilateralne trgovinske sporazume koji su mu priloženi.

2. Odluke o pristupanju donosi Ministarska konferencija. Ministarska konferencija odobrava Sporazum prema uvjetima pristupa dvotrećinskom većinom članica WTO-a.

3. Pristupanje višestranom trgovinskom sporazumu uređuje se odredbama samog sporazuma.

Članak XIII.

Neprimjena multilateralnih trgovinskih sporazuma između pojedinih članica

1. Ovaj se Sporazum kao ni multilateralni trgovinski sporazumi iz Priloga 1. i 2. ne primjenjuje između dvije zemlje članice ako bilo koja od tih članica u vrijeme kad postane članica nije suglasna s primjenom.

2. Izvorne članice WTO-a, koje su bile ugovorne strane GATT-a 1947., mogu se pozvati na stavak 1. samo ako su se prije pozvale na članak XXXV. tog Sporazuma i ako se taj članak primjenjivao između ugovornih strana u vrijeme kad je ovaj Sporazum za njih stupio na snagu.

3. Stavak 1. se primjenjuje između članice i druge članice koja je pristupila prema članku XII. samo ako je članica, koja nije bila suglasna s primjenom, obavijestila o tome Ministarsku konferenciju prije prihvaćanja Sporazuma prema uvjetima pristupanja Ministarske konferencije.

4. Ministarska konferencija može na zahtjev bilo koje članice razmotriti primjenu ovog članka u posebnim slučajevima, nakon čega donosi odgovarajuće preporuke.

5. Neprimjena višestranog trgovinskog sporazuma među strankama, koje su pristupile tom Sporazumu, podliježe odredbama tog Sporazuma.

Članak XIV.

Prihvaćanje, stupanje na snagu i polaganje

1. Ovaj je Sporazum otvoren za prihvaćanje, potpisom ili na drugi način, ugovornim stranama GATT-a 1947. i Europskim zajednicama, koje ispunjavaju uvjete da postanu izvorne članice WTO-a u skladu s člankom XI. ovog Sporazuma. Prihvaćanje se odnosi na ovaj Sporazum kao i na multilateralne trgovinske sporazume koji su mu priloženi. Ovaj Sporazum i multilateralni trgovinski sporazumi koji su mu priloženi stupaju na snagu na dan koji odrede ministri u skladu sa stavkom 3. Završnog akta koji sadržava zaključke Urugvajskog kruga multilateralnih trgovinskih pregovora i ostaje otvoren za prihvaćanje tijekom dvije godine nakon tog dana, osim ako ministri odluče drukčije. Svako prihvaćanje, do kojeg dođe nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, stupa na snagu 30 dana od dana prihvaćanja.

2. Članica koja prihvati ovaj Sporazum nakon njegovog stupanja na snagu primjenjuje sve koncesije i obveze iz multilateralnih trgovinskih sporazuma koji se trebaju primijeniti tijekom razdoblja nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, kao da je prihvatila ovaj Sporazum na dan njegovog stupanja na snagu.

3. Tekst ovog Sporazuma i multilateralnih trgovinskih sporazuma je do stupanja na snagu ovog Sporazuma položen kod Glavnog direktora ugovornih strana GATT-a 1947. Glavni direktor treba bez odlaganja poslati ovjereni izvorni primjerak ovog Sporazuma i multilateralnih trgovinskih sporazuma uz notifikaciju o pojedinom prihvaćanju sporazuma svakoj vladi i Europskim zajednicama koje prihvate sporazum. Kad stupi na snagu, ovaj Sporazum i multilateralni trgovinski sporazumi i sve izmjene polažu se kod Glavnog direktora WTO-a.

4. Prihvaćanje i stupanje na snagu višestranog trgovinskog sporazuma slijedi odredbe tog Sporazuma. Ti se sporazumi polažu kod Glavnog direktora ugovornih stranaka GATT-a 1947. Isti se sporazumi, po stupanju na snagu ovog Sporazuma, polažu kod Glavnog direktora WTO-a.

Članak XV.

Povlačenje

Svaka članica može istupiti iz ovog Sporazuma. To istupanje odnosi se na ovaj Sporazum kao i na multilateralne trgovinske sporazume te stupa na snagu po isteku šest mjeseci od dana kad je Glavni direktor WTO-a primio pisanu obavijest o istupanju.

Istupanje iz višestranog trgovinskog sporazuma rukovodi se odredbama tog Sporazuma.

Članak XVI.

Razne odredbe

1. Osim ako je ovim Sporazumom ili multilateralnim trgovinskim sporazumima drugačije predviđeno, WTO poštuje odluke, postupke i uobičajen način postupanja ugovornih strana GATT-a 1947. kao i tijela osnovanih u okviru GATT-a 1947.

2. Tajništvo GATT-a 1947., u mjeri u kojoj je to izvedivo, postaje Tajništvo WTO-a, a Glavni direktor ugovornih strana GATT-a 1947. obavlja dužnost Glavnog direktora WTO-a sve

dok Ministarska konferencija ne imenuje Glavnog direktora u skladu sa člankom VI. stavkom 2. ovog Sporazuma.

3. U slučaju sukoba između odredbe ovog Sporazuma i odredbe bilo kojeg od multilateralnih trgovinskih sporazuma, odredba ovog Sporazuma prevladava u mjeri o kojoj se radi u sukobu.

4. Svaka članica osigurava da njezini zakoni i drugi propisi budu usklađeni s njezinim obvezama navedenima u priloženim Sporazumima.

5. Nisu dopuštene rezervacije u vezi s bilo kojom odredbom ovog Sporazuma. Moguće su rezervacije u vezi s bilo kojom odredbom multilateralnih trgovinskih sporazuma samo do mjere koja je predviđena samim sporazumima. Rezervacije u vezi s odredbama višestranog trgovinskog sporazuma slijedi odredbe tog Sporazuma.

6. Ovaj se Sporazum registrira u skladu s odredbama članka 102. Povelje Ujedinjenih naroda.

Sastavljeno u Marakešu, petnaestoga travnja tisuću devetsto devedeset i četvrte, u jednom primjerku na engleskom, francuskom i španjolskom, s tim da je svaki od tekstova izvoran.

NAPOMENE S OBJAŠNJENJEM:

Pojam „zemlja” ili „zemlje” upotrijebljen je u ovom Sporazumu i u multilateralnim trgovinskim sporazumima na način da obuhvaća svako odvojeno carinsko područje članice WTO-a.

U slučaju odvojenog carinskog područja članice WTO-a, kad je izraz u ovom Sporazumu ili u multilateralnim trgovinskim sporazumima opisan pojmom „nacionalni”, taj će se izraz čitati kao da se odnosi na to carinsko područje, osim ako je drukčije određeno.

PRILOG

		Stranica
PRILOG 1		
PRILOG 1.A	Multilateralni sporazumi o trgovini robom	13
	Opći sporazum o carinama i trgovini 1994.	14
	Sporazum o poljoprivredi	28
	Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera	47
	Sporazum o tekstilu i odjeći	58
	Sporazum o tehničkim preprekama u trgovini	94
	Sporazum o investicijskim mjerama u vezi s trgovinom	109
	Sporazum o primjeni članka VI. Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994.	112
	Sporazum o provedbi članka VII. Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994.	128
	Sporazum o pregledu robe prije isporuke	148
	Sporazum o pravilima o podrijetlu robe	154
	Sporazum o postupcima izdavanja uvoznih dozvola	161
	Sporazum o subvencijama i kompenzacijskim mjerama	166
	Sporazum o zaštitnim mjerama	197
PRILOG 1.B	Opći sporazum o trgovini uslugama	203
PRILOG 1.C	Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva	228
PRILOG 2.	Dogovor o pravilima i postupcima za rješavanje sporova	248
PRILOG 3.	Mehanizam kontrole trgovinske politike	266
	Završni akt	268
PRILOG 4.	Sporazum o javnim nabavama	295
	Dogovor za goveđe meso	313
	Nacrt razmjene pisama između Urugvaja i Europske zajednice	317

21994A1223(02)

PRILOG 1.

PRILOG 1.A

MULTILATERALNI SPORAZUMI O TRGOVINI ROBOM

Opća napomena za tumačenje Priloga 1.A:

U slučaju sukoba odredaba Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994. i odredaba jednog od sporazuma iz Priloga 1.A, koji je priložen Sporazumu o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (a na koji se u sporazumima iz Priloga 1.A upućuje kao na „WTO Sporazum") mjerodavne su odredbe ovog drugog sporazuma.

21994A1223(03)

OPĆI SPORAZUM O CARINAMA I TRGOVINI 1994.

1. Opći sporazum o carinama i trgovini 1994. („GATT 1994.") sastoji se od sljedećeg:

   (a) Odredbi iz Općeg sporazuma o carinama i trgovini od 30. listopada 1947., priloženih Završnom dokumentu koji je prihvaćen po završetku drugog zasjedanja Pripremnog odbora Konferencije Ujedinjenih naroda o trgovini i zapošljavanju (s izuzetkom Protokola o privremenoj primjeni), i njihovih ispravaka, dodataka i promjena u okviru pravnih instrumenata koji su stupili na snagu prije datuma stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u;

   (b) Odredbi pravnih instrumenata iznijetih u donjem tekstu koje su stupile na snagu u okviru GATT-a 1947. prije datuma stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, i to:

      i. Protokola i potvrda u vezi s carinskim koncesijama;

      ii. Protokola o pristupu (s izuzetkom odredbi (a) koje se odnose na privremenu primjenu i prestanak privremene primjene i (b) pod uvjetom da se dio II. GATT-a 1947. privremeno primjenjuje do najveće mjere koja ne dovodi do nesklada sa zakonskim propisima postojećim na dan stupanja na snagu istog Protokola);

      iii. Odluka o izuzeću dopuštenom prema članku XXV. GATT-a 1947., koje su na snazi na dan stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u ([1]);

      iv. Ostalih odluka ugovornih strana GATT-a 1947.;

   (c) Dogovora iznijetim kako slijedi:

      i. Dogovor o tumačenju članka II.1.(b) Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994.;

      ii. Dogovor o tumačenju članka XVII. Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994;

      iii. Dogovor o tumačenju odredbi o bilanci plaćanja Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994.;

      iv. Dogovor o tumačenju članka XXIV. Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994.;

      v. Dogovor o tumačenju izuzeća od obveza iz Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994.;

      vi. Dogovor o tumačenju članka XXVIII. Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1994.; i

   (d) Protokola iz Marakeša GATT-a 1994.

2. Objašnjenja

   (a) Smatra se da izraz „stranke" u odredbama GATT 1994. znači „članice". Smatra se da izraz „manje razvijene stranke" i „razvijene stranke" znači „članica zemlja u razvoju" i „članica razvijena zemlja". Izraz „izvršni tajnik" podrazumijeva značenje „glavni direktor WTO-a".

   (b) Smatra se da se spominjanje zajedničkog djelovanja stranaka u člancima XV:1., XV:2., XV:8., XXXVIII. i u bilješkama uz članak XII. i XVIII.; i u odredbama o posebnim sporazumima o razmjeni u člancima XV:2., XV:3., XV:6., XV:7. i XV:9. GATT-a 1994. odnosi na WTO. Ostale zadaće koje su prema odredbama GATT-a 1994. dodijeljene strankama zajedničkog djelovanja prenose se na Ministarsku konferenciju.

   (c) i. Smatra se da je tekst GATT-a 1994. izvorni na engleskom, francuskom i španjolskom.

      ii. Tekst GATT-a na francuskom jeziku podliježe ispravcima izraza prema Prilogu A dokumentu MTN.TNC/41.

([1]) Izuzeća koja su predmet ove odredbe navedena su u bilješci 7. na stranicama 11. i 12. u odjeljku II. dokumenta MTN/FA od 15. prosinca 1993., i u MTN/FA/Corr. 6 od 21. ožujka 1994. Ministarska konferencija na prvoj sjednici uspostavlja revidiranu listu izuzeća koja su predmet ove odredbe, na koju se dodaju sva izuzeća odobrena na temelju GATT-a 1947 nakon 15. prosinca 1993. i prije dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, te brišu izuzeća koja će do tada prestati vrijediti.

iii. Smatra se da je izvorni tekst GATT-a 1994. na španjolskom jeziku tekst u Knjizi IV. iz niza osnovnih instrumenata i izabranih dokumenata, uz ispravke uvjeta naznačenih u Prilogu B dokumenta MTN. TNC/41.

3. (a) Odredbe iz dijela II. GATT-a 1994. ne primjenjuju se na mjere koje je članica donijela u okviru posebnog obveznog zakonodavstva koje je za članicu stupilo na snagu prije nego je postala ugovorna stranka GATT-a 1947., a kojima se zabranjuje korištenje, prodaja ili zakup u inozemstvu građenih ili rekonstruiranih plovila u komercijalne svrhe između mjesta u nacionalnim vodama ili u vodama isključivog gospodarskog pojasa. Ovo se izuzeće odnosi na (a) nastavak ili hitno obnavljanje neusklađenih odredbi takvog zakonodavstva; i na (b) izmjene neusklađenih odredbi takvog zakonodavstva do mjere u kojoj izmjena ne umanjuje usklađenost odredbe s II. dijelom GATT-a 1947. Ovo se izuzeće odnosi samo na mjere poduzete u okviru gore opisanog zakonodavstva notificiranog, i navedenog prije datuma stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u. Kad se isto zakonodavstvo naknadno mijenja tako da umanjuje usklađenost s II. dijelom GATT-a 1994., neće se više smatrati obuhvaćenim ovim stavkom.

(b) Ministarska konferencija razmatra ovo izuzeće najkasnije pet godina nakon stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, a nakon toga svake dvije godine sve dok je izuzeće na snazi s ciljem da utvrdi postoje li još uvjeti koji su nalagali uvođenje izuzeća.

(c) Članica, čije su mjere obuhvaćene gore navedenim izuzećem, godišnje podnosi detaljno statističko izvješće koje sadrži petogodišnji promjenjivi prosjek stvarnih i očekivanih isporuka navedenih plovila kao i dodatne podatke o upotrebi, prodaji, zakupu ili popravku vozila obuhvaćenih ovim izuzećem.

(d) U slučaju kad članica smatra da izuzeće djeluje na način da opravdava uvođenje uzajamnih i odgovarajućih ograničenja upotrebe, prodaje, zakupa ili popravka plovila izgrađenih na području druge članice, koja traži izuzeće, prva članica može uvesti ista ograničenja pod uvjetom da o tome prethodno obavijesti Ministarsku konferenciju.

(e) Ovo izuzeće ne utječe na pojedina rješenja koja se tiču određenih aspekata zakonodavstva obuhvaćenih ovim izuzećem, a koja su dogovorena na razini sektorskih sporazuma ili na drugim mjestima.

DOGOVOR O TUMAČENJU ČLANKA II:1.(b) OPĆEG SPORAZUMA O CARINAMA I TRGOVINI 1994.

ČLANICE SU SPORAZUMNE:

1. S ciljem osiguranja transparentnosti zakonskih prava i obveza koje proizlaze iz članka II. stavka 1. točke (b), u Obvezujući se raspored koncesija, priložen GATT-u 1994., unosi vrsta i razina svih „ostalih carina ili pristojbi" koje se naplaćuju na obvezne tarifne stavke, onako kako su navedene u odnosnoj odredbi, a uz tarifnu stavku na koju se odnose. Podrazumijeva se da takvo unošenje ne mijenja pravnu prirodu „ostalih carina ili pristojbi".
2. Dan 15. travnja 1994. predstavlja datum od kojeg postoji obveza glede „ostalih carina ili pristojbi" u svrhe navedene u članku II. Stoga se „ostale carine ili pristojbe" unose u Obvezujuće rasporede na onim razinama koje se primjenjuju tog datuma. Kod svakih sljedećih pregovora o postojećim koncesijama ili o novim koncesijama, smatra se da je datum primjene za određenu tarifnu stavku datum uključivanja nove koncesije u odgovarajući Obvezujući raspored. Međutim, u stupcu broj 6. Obvezujućeg rasporeda, na slobodnim listovima i dalje se bilježi datum uvođenja onog instrumenta kojim je određena koncesija u vezi s pojedinom tarifnom stavkom prvi puta unesenom u GATT 1947. ili GATT 1994.
3. „Ostale carine ili pristojbe" bilježe se s obzirom na sve carinske obveze.
4. U slučaju kad je tarifna stavku prethodno bila predmet koncesije, razina „ostalih carina ili pristojbi" unesenih u odgovarajući Obvezujući raspored ne smije biti viša od razine postignute pri prvom uvrštenju koncesije u isti Obvezujući raspored. Svaka članica ima pravo osporavanja bilo koje od „ostalih carina ili pristojbi" na temelju toga što „ostale carine ili pristojbe" nisu postojale u vrijeme stvaranja izvornih obveza vezano za te tarifne stavke, kao i radi konzistentnosti unesene razine bilo koje od „ostalih carina ili pristojbi" s ranijom razinom obveze, i to u roku od tri godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u ili u roku od tri godine nakon polaganja glavnom direktoru WTO-a instrumenta kojim se Obvezujući raspored o kojem je riječ uvrštava u GATT 1994., ako je taj datum kasniji.
5. Unošenje „ostalih carina ili pristojbi" u Obvezujuće rasporede ne dovodi u pitanje njihovu konzistentnost s pravima i obvezama prema GATT-u 1994. osim onih obuhvaćenih stavkom 4. Sve članice pridržavaju pravo osporavanja konzistentnosti bilo koje od „ostalih carina ili pristojbi" s takvim obvezama u svako doba.
6. Za potrebe ovog Dogovora primjenjuju se odredbe članaka XXII. i XXIII. GATT-a 1994. prema razradi i primjeni koje su izložene u Dogovoru o rješavanju sporova.
7. „Ostale carine ili pristojbe" koje nisu uključene u Obvezujući raspored u vrijeme polaganja instrumenta kojim se Obvezujući raspored uvrštava u GATT 1994., glavnom tajniku stranaka GATT-a 1947., do stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, odnosno nakon toga glavnom tajniku WTO-a, neće kasnije biti pridodane tom Obvezujućem rasporedu kao što niti jedna od „ostalih carina ili pristojbi" unesenih na razini ispod one koja prevladava na datum primjene, neće biti povećavane do te razine osim ako takva povećanja ili promjene budu učinjeni u roku od šest mjeseci od dana polaganja instrumenta.
8. Odluka iz stavka 2. u vezi s datumom primjene svake koncesije u svrhe određene stavkom 1. točkom (b) članka II. GATT-a 1994. čini nevažećom odluku u vezi s datumom primjene koja je donesena 26. ožujka 1980. (BISD 27S/24).

DOGOVOR O TUMAČENJU ČLANKA XVII. OPĆEG SPORAZUMA O CARINAMA I TRGOVINI 1994.

ČLANICE,

Uzevši na znanje da članak XVII. navodi obveze članica u vezi s aktivnostima državnih trgovinskih poduzeća, koje su spomenute u članku XVII. stavku 1., koje trebaju biti u skladu s općim načelima koja nalažu nediskriminacijsko postupanje propisano GATT-om 1994., a odnose se na državne mjere od utjecaja na uvoz ili izvoz privatnih trgovaca;

Uzevši također na znanje da su članice podložne svojim obvezama navedenim u GATT-u 1994., u vezi s onim državnim mjerama koje utječu na državna trgovinska poduzeća;

Shvaćajući da ovaj Dogovor nije u suprotnosti s osnovnim disciplinama iz članka XVII.;

SPORAZUMNE SU:

1. Radi osiguranja transparentnosti aktivnosti državnih trgovinskih poduzeća, članice notificiraju Vijeću za trgovinu robom o takvim poduzećima, kako bi ih radno tijelo osnovano prema stavku 5. moglo nadzirati u skladu sa sljedećom radnom definicijom:

   „Vladina i nevladina poduzeća, uključujući i prodajne odjele, kojima su dodijeljena isključiva ili posebna prava ili povlastice, uključujući zakonske ili ustavne ovlasti, u čijem izvršavanju, svojim nabavama i prodajama utječu na razinu ili smjer uvoza i izvoza".

   Navedeni zahtjev za notificiranjem ne odnosi se na uvoz proizvoda namijenjenih trenutnoj ili krajnjoj potrošnji države ili jednog od gore navedenih poduzeća, i koji nisu namijenjeni preprodaji ili korištenju za proizvodnju robe za prodaju..

2. Svaka članica provodi ispitivanje svoju politiku podnošenja notifikacija o državnim trgovinskim poduzećima Vijeću za trgovinu robom, imajući na umu odredbe ovog Dogovora. Svaka članica mora kod obavljanja nadzora voditi računa o potrebi osiguranja najveće moguće transparentnosti u podnošenju notifikacija, što treba omogućiti jasnu ocjenu načina poslovanja notificiranih trgovinskih poduzeća, kao i učinka njihovog poslovanja na međunarodnu trgovinu.

3. Notifikacije se obavljaju prema upitniku o državnoj trgovini prihvaćenom 24. svibnja 1960. (BISD 9S/184-185), uz pretpostavku da članice obavješćuju trgovinska poduzeća iz stavka 1. s obzirom na to je li uopće bilo izvoza ili uvoza.

4. U slučaju da jedna članica ima razloga vjerovati da druga članica nije na zadovoljavajući način ispunila svoju obvezu notificiranja, prva članica može to pitanje raspraviti s drugom članicom. Ako se pitanje ne riješi na zadovoljavajući način, druga članica ima pravo podnijeti svoju notifikaciju Vijeću za trgovinu robom, radi rasprave u radnoj skupini osnovanoj u skladu sa stavkom 5. uz istodobno obavješćivanje članice o kojoj se radi.

5. Osniva se radno tijelo koje u ime Vijeća za trgovinu robom pregledava notifikacije i notifikacije druge članice. Vijeće za trgovinu robom u skladu s rezultatima pregleda i ne dovodeći u pitanje članak XVII. stavak 4. točku (c) može dati preporuke u vezi s ispravnošću notifikacije i potrebom za dodatnim podatcima. Radno tijelo uz to u svijetlu primljenih notifikacija ispituje ispravnost gore spomenutog upitnika o državnoj trgovini i obuhvat državnih trgovinskih poduzeća notificiranih prema stavku 1. Nadalje, isto tijelo priprema i primjerak popisa koji pokazuje vrste odnosa između država i poduzeća, a koje mogu biti od značaja prema članku XVII. Od Tajništva se očekuje da za radno tijelo izradi pripremni dokument s općim načelima poslovanja državnih trgovinskih poduzeća i njihov udio u međunarodnoj trgovini. Članstvo u radnom tijelu otvoreno je svim članicama koje pokažu želju da se u njega uključe. Tijelo se prvi puta sastaje u roku godine dana od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, a nakon toga najmanje jedanput godišnje. Tijelo podnosi godišnji izvještaj Vijeću za trgovinu robom ([1]).

([1]) Aktivnosti radnog tijela koordinirat će se s aktivnostima radnih skupina kako je predviđeno u odjeljku III. Ministarske odluke o postupku notifikacije usvojene 15. travnja 1994.

DOGOVOR O ODREDBAMA O BILANCI PLAĆANJA U OPĆEM SPORAZUMU O CARINAMA I TRGOVINI 1994.

ČLANICE,

Uzimajući na znanje da odredbe članaka XII. i XVIII:B GATT-a 1994. i Deklaracije o trgovinskim mjerama poduzetim radi bilance plaćanja, koja je prihvaćena 28. studenoga 1979. (BISD 26S/205-209 i spomenuta u Dogovoru pod imenom „Deklaracija iz 1979.") te radi pojašnjenja tih istih odredbi ([1]);

SPORAZUMNE SU:

Primjena mjera

1. Članice potvrđuju svoju obvezu da javno i što je prije moguće objave vremenski raspored ukidanja mjera ograničavanja uvoza poduzetih radi bilance plaćanja. Podrazumijeva se da postoji mogućnost promjene takvog vremenskog rasporeda ovisno o promjenama u bilanci plaćanja. U slučaju da članica javno ne obznani vremenski raspored, od članice se očekuje da za to podastre razloge.

2. Članice potvrđuju svoju obvezu davanja prednosti onim mjerama koje najmanje remete trgovinu. Smatra se da takve mjere (spomenute u ovom Dogovoru kao „mjere bazirane na cijenama") uključuju uvozne pristojbe, uvozne depozite ili ostale trgovinske mjere istovrsnog učinka na cijenu uvezene robe. Podrazumijeva se da je članici, neovisno o odredbama članka II., dopušteno poduzeti mjere vezane za stanje bilance plaćanja koje nadmašuju carine upisane u Obvezujući raspored članice. Nadalje, od članice se očekuje da jasno i izričito naznači iznos za koji mjera bazirana na cijenama premašuje obvezujuću carinu i da to učini u okviru postupka notificiranja prema ovom Dogovoru.

3. Članice nastoje izbjegavati uvođenje novih količinskih ograničenja radi bilance plaćanja osim ako zbog kritične situacije u bilanci plaćanja same mjere temeljene na cijenama nisu dovoljne da bi zaustavile naglo pogoršanje salda vanjskih plaćanja. Kad članica primjenjuje količinska ograničenja, dužna je dostaviti odgovarajuće obrazloženje zašto mjere temeljene na cijeni nisu odgovarajući instrument za rješavanje stanja u bilanci plaćanja. Članica koja nastavi primjenjivati količinska ograničenja kroz niz konzultacija pokazuje stupanj postignutog napretka na način da znatno smanji učestalost i ograničavajući učinak takvih mjera. Podrazumijeva se da se na jedan proizvod ne može primijeniti više od jedne vrste mjera ograničavanja uvoza uvedenih radi bilance plaćanja.

4. Članice potvrđuju da se mjere ograničavanja uvoza uvedene radi bilance plaćanja mogu jedino primjenjivati radi kontrole opće razine uvoza i ne smiju nadmašiti razinu koju zahtijeva situacija oko bilance plaćanja. Radi izbjegavanja usputnog zaštitnog učinka, članica provodi ograničenja na transparentan način. Nadležna tijela članice uvoznika pružaju odgovarajuće obrazloženje u vezi kriterija koji se koriste kod izbora proizvoda na koje se primjenjuju ograničenja. Članice mogu u slučaju nekih osnovnih proizvoda, a prema odredbama članka XII. stavka 3. i članka XVIII. stavka 10., isključiti ili ograničiti primjenu općih pristojbi ili drugih mjera uvedenih radi bilance plaćanja. Smatra se da pojam „osnovni proizvod" znači proizvod koji zadovoljava osnovne potrošačke potrebe ili doprinosi naporima članice usmjerenima na poboljšanje stanja platne bilance, kao što su kapitalna dobra ili sirovine potrebne u proizvodnji. Članica upravlja količinskim ograničenjima članica putem sustava dozvola koje se izdaju na diskrecijskoj osnovi samo kad je to neizbježno i taj sustav postupno ukida. Za utvrđivanje količina ili vrijednosti dozvoljenih za uvoz potrebno je odrediti odgovarajuće kriterije.

([1]) Ništa u ovom Dogovoru nema za cilj mijenjanje prava i obveza članica prema članku XII. ili XVIII.B GATT-a 1994. Na odredbe članaka XXII. i XXIII. GATT-a 1994. kako su razrađene i primijenjene u Dogovoru o rješavanju sporova može se pozvati u odnosu na neka pitanja iz primjene mjera ograničavanja uvoza u svrhu bilance plaćanja.

Postupci kod konzultacija u vezi s bilancom plaćanja

5. Odbor za ograničenja u vezi s bilancom plaćanja (spomenut u ovom Dogovoru kao „Odbor") provodi konzultacije radi ispitivanja svih mjera ograničavanja uvoza koje su uvedene radi bilance plaćanja. Članstvo u odboru dostupno je svim članicama koje izraze želju da se u njega uključe. Odbor slijedi postupke pri konzultacijama o ograničenjima bilance plaćanja koji su odobreni 28. travnja 1970. (BISD 18S/48-53, u ovom Dogovoru spomenuti kao „potpuni postupak konzultacija"), a na koje se primjenjuju niže navedene odredbe.

6. Članica koja primjenjuje nova ograničenja ili podiže opću razinu postojećih ograničenja značajnim intenziviranjem mjera, započinje konzultacije s Odborom u roku od četiri mjeseca od prihvaćanja takvih mjera. Članica koja prihvaća takve mjere može tražiti da se konzultacije provedu u skladu sa člankom XII. stavkom 4. točkom (a) ili sa člankom XVIII. stavkom 12. točkom (a) prema potrebi. U slučaju da takav zahtjev nije podnesen, predsjedavajući Odbora poziva članicu na konzultacije. Činjenice o kojima se može raspravljati tijekom konzultacija obuhvaćaju, između ostaloga, uvođenje novih vrsta mjera ograničavanja vezanih za bilancu plaćanja ili povećanje razine ili broja proizvoda obuhvaćenih ograničenjima.

7. Sva ograničenja koja se primjenjuju radi bilance plaćanja podliježu povremenoj reviziji Odbora u skladu sa člankom XII. stavkom 4. točkom (b) ili člankom XVIII. stavkom 12. točkom (b), pod uvjetom da postoji mogućnost promjene rasporeda konzultacija u dogovoru s članicom koju se konzultira ili prema posebnom postupku revizije koji može preporučiti Glavno vijeće.

8. Konzultacije je moguće provoditi po pojednostavljenom postupku odobrenom 19. prosinca 1972. (BISD 20S/47-49, u ovom Dogovoru nazvani „pojednostavljeni postupci konzultacija") u slučaju kad se radi o najmanje razvijenim zemljama članicama ili u slučaju zemlje članice u razvoju, u kojima su u toku napori oko liberalizacije u skladu s rasporedom predstavljenim odboru tokom ranijih konzultacija. Pojednostavljeni postupci konzultacija mogu se primijeniti i u slučaju kad se godina revizije trgovinske politike zemlje članice u razvoju poklapa s kalendarskom godinom određenom za konzultacije. U takvim se slučajevima odluka o potrebi provođenja potpunog postupka konzultacija donosi na osnovu čimbenika nabrojenih u stavku 8. Deklaracije iz 1979. Nije dopušteno provesti više od dva uzastopna pojednostavljena postupka konzultacija, s izuzetkom najmanje razvijenih zemalja članica.

Notifikacija i dokumentacija

9. Članica Glavnom vijeću notificira sve promjene koje namjerava uvesti u primjeni mjera ograničavanja uvoza radi bilance plaćanja, kao i o svim izmjenama u vremenskom rasporedu ukidanja takvih mjera kao što je navedeno u stavku 1. Značajne promjene treba notificirati Glavnom vijeću u roku od ili najkasnije 30 dana nakon njihove objave. Svaka članica jedanput godišnje dostavlja Tajništvu konsolidiranu notifikaciju za članice, uključujući sve izmjene zakona, propisa, izjava o politici ili javnih obavijesti. Notifikacije sadrže potpune informacije, ako je moguće do razine tarifne stavke, o vrsti primijenjenih mjera, o kriterijima korištenim kod primjene, o proizvodima na koje se odnose i o tijekovima roba, na koje mjere imaju učinka.

10. Odbor može, na zahtjev bilo koje članice, izvršiti reviziju notifikacija, s tim da se revizija ograniči na razjašnjavanje posebnih pitanja koja su se pojavila kod notifikacija ili na ispitivanje jesu li potrebne konzultacije prema članku XII. stavci 4. točki (a), ili prema članku XVIII. stavku 12. točki (a). Članice koje imaju razloga vjerovati da je druga članica primijenila mjeru ograničavanja uvoza radi bilance plaćanja ima pravo iznijeti predmet pred Odbor. Predsjednik Odbora traži informacije o poduzetoj mjeri te ih stavlja na raspolaganje svim članicama. Ne dovodeći u pitanje pravo bilo koje članice Odbora da zatraži odgovarajuće razjašnjenje tijekom konzultacija, pitanja je moguće dostaviti unaprijed kako bi ga mogla razmotriti članica u konzultacijama.

11. Članica u konzultacijama priprema Osnovni dokument za konzultacije koji bi uz ostale bitne informacije trebao sadržavati i sljedeće: (a) pregled stanja i budućih izgleda vezano uz bilancu plaćanja, uključujući i razmatranje vanjskih i unutarnjih činjenica od utjecaja na situaciju s bilancom plaćanja te mjere domaće politike koje imaju za cilj ponovno uspostavljanje ravnoteže na zdravim i trajnim osnovama; (b) potpun opis ograničenja uvedenih radi bilance plaćanja, njihovu pravnu osnovu, kao i korake poduzete radi smanjenja popratnih zaštitnih učinaka; (c) mjere poduzete od posljednjih konzultacija s ciljem liberalizacije ograničenja uvoza, a u skladu sa zaključcima Odbora; (d) plan ukidanja i postupnog ukidanja preostalih ograničenja. Moguće je po potrebi koristiti informacije iz ostalih notifikacija ili izvješća za WTO. U slučaju primjene pojednostavljenog postupka konzultacija, članica u konzultacijama podnosi pisanu izjavu koja sadržava osnovne informacije o elementima obuhvaćenim Osnovnim dokumentom.

12. Radi olakšavanja konzultacija u odboru, Tajništvo priprema dokument o činjenicama i raznim vidovima plana konzultacija. U slučaju zemlje članice u razvoju, dokument Tajništva sadržava i osnovne podatke o općem stanju i analizu utjecaja vanjskog trgovinskog okruženja na situaciju u bilanci plaćanja i budućim izgledima članice u konzultacijama. Tajništvo, na zahtjev zemlje članice u razvoju, pruža usluge tehničke pomoći pri pripremanju dokumentacije potrebne kod konzultacija.

Zaključci konzultacija o bilanci plaćanja

13. Odbor izvještava Glavno vijeće o konzultacijama. Po završetku potpunih postupaka konzultacija, izvješće bi trebalo pokazati zaključke Odbora o raznim elementima plana konzultacija, kao i činjenice i razloge na kojima se zaključci zasnivaju. Odbor u svoje izvješće nastoji uključiti i prijedloge preporuka kojima je cilj promicati primjenu članaka XII. i XVIII:B, Deklaracije iz 1979. i njenog tumačenja. U slučaju kad je predviđen i vremenski raspored ukidanja mjera ograničavanja uvoza koje su uvedene u svrhe bilance plaćanja, Glavno vijeće može preporučiti da se za članicu koja poštuje takav raspored smatra da udovoljava svojim obvezama iz GATT-a 1994. U svakom slučaju, ako postoje posebne preporuke Glavnog vijeća, obveze i prava članica ocjenjuju se u svjetlu tih preporuka. U slučaju kad ne postoje posebni prijedlozi preporuka Glavnog vijeća, zaključci bi Odbora trebali održavati svu različitost pogleda izraženih u Odboru. Po završetku pojednostavljenih postupaka konzultacija, izvješće sadržava sažetak najvažnijih pitanja raspravljenih u Odboru, kao i odluku o potrebi provođenja potpunih postupaka konzultacija.

DOGOVOR O TUMAČENJU ČLANKA XXIV. OPĆEG SPORAZUMA O CARINAMA I TRGOVINI 1994.

ČLANICE,

Uzevši u obzir odredbe članka XXIV. GATT-a 1994;

Prepoznajući da je od osnivanja GATT-a 1947. znatno porastao broj i značaj carinskih unija i područja slobodne trgovine i da ona danas obuhvaćaju znatan dio svjetske trgovine;

Prepoznajući doprinos širenju svjetske trgovine do kojega može doći većom integracijom između gospodarstava stranaka takvih ugovora;

Prepoznajući također da je doprinos svjetskoj trgovini veći ako se uklanjanje pristojbi i drugih ograničavajućih trgovinskih propisa između samostalnih područja proširi na sve oblike razmjene, odnosno manji ako bilo koji sektor trgovine ostane isključen;

Potvrđujući da je svrha takvih sporazuma olakšavanje trgovine između samostalnih područja, a ne podizanje prepreka trgovini između drugih članica i tih područja; i da bi kod njihovih stvaranja ili proširivanja stranke trebale izbjegavati pojavu učinaka koji negativno djeluju na trgovinu s drugim članicama;

Uvjerene također da je potrebno povećati učinkovitost uloge Vijeća za trgovinu robom i to pregledom sporazuma notificiranim prema članku XXIV. i to na način da se pojasne kriteriji i postupci ocjene novih ili proširenih sporazuma i poboljša transparentnost svih sporazuma prema članku XXIV.;

Prepoznajući potrebu za jednoznačnim tumačenjem obveza članica prema članku XXIV. stavku 12.;

SPORAZUMNE SU:

1. Carinske unije, područja slobodne trgovine i privremeni sporazumi koji vode stvaranju carinskih unija ili područja slobodne trgovine, dosljedno članku XXIV., moraju udovoljavati, između ostalog, i odredbama stavaka 5., 6., 7. i 8. navedenog članka.

   Članak XXIV. stavak 5.

2. Ocjena prema članku XXIV. stavku 5. točki (a) općeg učinka carina i ostalih trgovinskih propisa koji se primjenjuju prije i nakon stvaranja carinske unije u vezi carina i ostalih pristojbi temelji se na općoj procjeni ponderiranih prosječnih carinskih stopa i naplaćenih carina. Ocjenjivanje se temelji na statističkim podatcima o uvozu u prethodnom reprezentativnom razdoblju koje je carinska unija dužna dostaviti i to na razini tarifnih stavki prema količini i prema vrijednosti, prikazanim po članici WTO-a zemlji podrijetla. Tajništvo izračunava ponderirane prosječne carinske stope i carine naplaćene u skladu s metodologijom koja se koristila u ocjeni carinske ponude tijekom Urugvajske runde multilateralnih trgovinskih pregovora. U tu svrhu carine ili pristojbe koje treba uzeti u obzir jesu primijenjene carinske stope. Prepoznaje se da se u svrhu opće ocjene učinka ostalih trgovinskih propisa za koje je teško doći do količina i zbirnih podataka, može biti potrebno ispitivanje pojedinačnih mjera, propisa, obuhvaćenih proizvoda i trgovinskih tokova.

3. „Razuman vremenski rok” iz članka XXIV. stavka 5. točke (c) bi trebao samo iznimno biti dulji od 10 godina. U slučajevima kad članice koje su pristupile jednom od privremenih sporazuma smatraju da razdoblje od 10 godina nije dovoljno, iste članice daju Vijeću za trgovinu robom detaljno objašnjenje o potrebi za duljim razdobljem.

Članak XXIV. stavak 6.

4. Članak XXIV. stavak 6. utvrđuje postupak koji treba slijediti u slučaju kad članica koja pristupa stvaranju carinske unije predlaže povećanje obvezujuće carinske stope. Zbog toga članice potvrđuju da postupak utvrđen u članku XXVIII., a prema objašnjenju danom u smjernicama prihvaćenima 10. studenoga 1980. (BISD 27S/26-28) i u Tumačenju članka XXVIII. GATT-a 1994., treba započeti prije nego se izmijene ili ukinu carinske koncesije kao posljedica stvaranja carinske unije odnosno privremenog sporazuma koji treba dovesti do stvaranja carinske unije.

5. Ovi će pregovori započeti u dobroj vjeri, a s ciljem postizanja zadovoljavajućeg kompenzacijskog usklađenja za sve stranke. U tim se pregovorima, a prema zahtjevima iz članka XXIV. stavka 6., vodi računa o sniženju carina na razini iste tarifne stavke prema kojoj su to već učinili ostali dijelovi carinske unije po njenom nastanku. U slučaju da spomenuta sniženja nisu dovoljna za osiguranje potrebne kompenzacijske usklađenosti, carinska će unija ponuditi kompenzaciju koja može biti u obliku sniženja carina prema drugim tarifnim stavkama. Ponudu razmatraju članice koje imaju pravo pregovaranja o obvezama koje se mijenjaju ili ukidaju. Ako se ponuđeno kompenzacijsko usklađenje i dalje smatra neprihvatljivim, pregovore treba nastaviti. U slučaju da, usprkos uloženim naporima nije moguće u razumnom roku postići sporazum u pregovorima o kompenzacijskim usklađenjima prema članku XXVIII., a prema objašnjenju danom u Tumačenju članka XXVIII. GATT-a 1994., carinska unija usprkos tome može izmijeniti ili povući postojeće koncesije, a članice koje su time pogođene mogu povući koncesije istog volumena u skladu s člankom XXVIII.

6. GATT 1994. ne nameće članicama obvezu osiguravanja kompenzacijskog usklađenja onim njihovim sastavnim dijelovima kad imaju koristi od sniženja carina, a koje su posljedica stvaranja carinske unije, odnosno privremenog sporazuma koji dovodi do stvaranja carinske unije.

Revizija carinskih unija i područja slobodne trgovine

7. Radno tijelo ispituje sve notifikacije prema članku XXIV. stavku 7. točki (a) i to u svjetlu odgovarajućih odredaba GATT-a 1994. i stavka 1. ovog Tumačenja. Radno tijelo podnosi izvješće Vijeću za trgovinu robom o rezultatima revizije. Vijeće za trgovinu robom može odlučiti o davanju preporuka članicama, ako to smatra prikladnim.

8. U vezi s privremenim sporazumom, radno tijelo može u svom izvještaju iznijeti odgovarajuće preporuke o vremenskom rasporedu i mjerama potrebnim za potpuno ostvarenje carinske unije ili područja slobodne trgovine. Moguće je, u slučaju potrebe, tražiti nastavak revizije sporazuma.

9. Članice koje su pristupile privremenom sporazumu notificiraju Vijeću za trgovinu robom značajne promjene plana i rasporeda, koji su dio sporazuma, a Vijeće na zahtjev ispituje promjene.

10. U slučaju da privremeni sporazum, o koji je notificiran u skladu s člankom XXIV. stavkom 7. točkom (a) ne sadržava plan ni raspored, što je u suprotnosti sa člankom XXIV. stavkom 5. točkom (c), radno tijelo u svom izvješću preporučuje takav plan i raspored. Stranke ne smiju dopustiti nastavak primjene ni stupanje na snagu sporazuma ako ga nisu spremne izmijeniti u skladu s tim preporukama. Donose se odredbe o budućoj reviziji provedbe preporuka.

11. Carinske unije i sastavni dijelovi područja slobodne trgovine periodički podnose izvješća Vijeću za trgovinu robom, kako su to predvidjele Ugovorne stranke GATT-a 1947. u uputama Vijeću GATT-a 1947. u vezi s izvješćima o regionalnim sporazumima (BISD 18S/38) o djelovanju njihovog relevantnog sporazuma. Stranke bi trebale pravovremeno izvještavati o svim značajnijim promjenama i/ili kretanjima unutar sporazuma.

Rješavanje sporova

12. Moguće je pozvati se na odredbe članaka XXII. i XXIII. GATT-a 1994. odnosno na njihovu razradu i primjenu u Dogovoru o rješavanju sporova u vezi sa svim pitanjima oko primjene odredbi članka XXIV., koje se odnose na carinske unije, područja slobodne trgovine ili privremene sporazume kojima je cilj stvaranje carinske unije ili područja slobodne trgovine.

Članak XXIV. stavak 12.

13. Svaka je članica prema GATT-u 1994. u potpunosti odgovorna za poštovanje svih odredbi GATT-a 1994., i poduzima sve razumne raspoložive mjere kako bi osigurala isto takvo poštovanje od strane regionalnih i lokalnih vlada i vlasti unutar svog državnog područja.

14. Moguće je pozvati se na odredbe članaka XXII. ili XXIII. GATT-a 1994. kako su razrađeni i primijenjeni u Dogovoru o rješavanju sporova, kad se radi o mjerama od utjecaja na poštovanje samog sporazuma od strane regionalnih ili lokalnih vlada ili vlasti unutar državnog područja pojedine članice. Kad tijelo za rješavanje sporova ustanovi da se ne poštuje odredba GATT-a 1994., odgovorna članica poduzima mjere koje smatra razumnima i dostupnima radi osiguranja poštovanja sporazuma. U slučajevima kad nije moguće osigurati poštovanje, primjenjuju se odredbe o kompenzacijama i suspenziji koncesija ili drugih obveza.

15. Svaka se članica obvezuje s razumijevanjem razmotriti i pružiti priliku za konzultacije u vezi sa svakim prikazom mjera koje je poduzela druga članica, a koje utječu na poštovanje odredbi GATT-a 1994. na teritoriju prve članice.

DOGOVOR U VEZI S IZUZEĆIMA OD OBVEZA IZ OPĆEG SPORAZUMA O CARINAMA I TRGOVINI 1994.

ČLANICE SU SPORAZUMNE:

1. Zahtjev za izuzeće ili produženje postojećeg izuzeća opisuje mjere koje članica predlaže poduzeti, pojedine ciljeve politike koju članica namjerava slijediti, kao i razloge zbog kojih članica ne može ostvariti ciljeve svoje politike pomoću mjera koje su u skladu s njegovim obvezama prema GATT-u 1994.
2. Svako izuzeće na snazi na dan stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u prestaje, osim u slučaju produženja u skladu s postupcima koji su navedeni ranije, odnosno u članku IX. Sporazuma o WTO-u, i to na dan njegovog isteka ili dvije godine nakon dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, ovisno o tome što nastupi ranije.
3. U slučaju da neka članica smatra da je korist koju je imala od GATT-a 1994. poništena ili ugrožena zbog toga što je:

   (a) članica kojoj je odobreno izuzeće propustila poštovati uvjete pod kojima je izuzeće odobreno, ili je

   (b) primjena mjere konzistentna s uvjetima izuzeća;

   ta se članica može pozvati na primjenu odredaba iz članka XXIII. GATT-a 1994. na način koji je razrađen i primijenjen u Dogovoru o rješavanju sporova.

DOGOVOR O TUMAČENJU ČLANKA XXVIII. OPĆEG SPORAZUMA O CARINAMA I TRGOVINI 1994.

ČLANICE SU SPORAZUMNE:

1. Radi izmjene ili povlačenja koncesije smatra se da članica koja ima najveći omjer izvoza pod utjecajem koncesije (to jest izvoza proizvoda na tržište članice koja mijenja ili povlači koncesiju) u odnosu na njezin ukupni izvoz ima i najveći interes u snabdijevanju, ako već nema početno pravo pregovaranja ili da je najviše zainteresirana za opskrbu prema odredbama članka XXVIII. stavka 1. Međutim, dogovoreno je da Vijeće za trgovinu robom neće taj stavak ponovno razmatrati tijekom razdoblja od pet godina od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u kako bi ocijenila može li taj kriterij osigurati preraspodjelu prava pregovaranja u korist članica koje su mali ili srednji izvoznici. Ako to ne bude slučaj, razmotrit će se mogućnosti unapređenja uvjeta, uključujući i, ako to dostupni podatci omogućuju, prihvaćanje kriterija temeljenih na omjeru izvoza pod utjecajem koncesije u odnosu na izvoz promatranog proizvoda na sva tržišta.

2. Kad članica smatra da ima najveći interes u snabdijevanju prema stavku 1., ona bi trebala svoj zahtjev podnijeti u pisanom obliku, uz potrebne dokaze, onoj članici koja namjerava izmijeniti ili povući koncesiju, uz istodobno obavještavanje Tajništva. U ovim se slučajevima primjenjuje stavak 4. iz „Postupka pregovaranja prema članku XXVIII.", koji je prihvaćen 10. studenoga 1980. (BISD 27S/26-28).

3. Kod određivanja članica koje imaju najveći interes za opskrbu (prema odredbama stavka 1. gore ili stavka 1. članka XXVIII.), odnosno koji imaju znatan interes, uzima se u razmatranje samo trgovina tim proizvodom na osnovi MFN-a. Međutim, trgovina tim proizvodom koja se odvijala prema preferencijama koje ne proistječu iz ugovora, također se uzima u obzir ako je prestala uživati korist od preferencijalnog tretmana, i ako se može smatrati trgovinom MFN-a tijekom pregovora o izmjeni ili povlačenju koncesije, odnosno da će takva postati do zaključenja tih istih pregovora.

4. U slučaju kad se carinska koncesija mijenja ili povlači s novog proizvoda (to jest proizvoda bez dostupnih trogodišnjih statističkih podataka o trgovini), smatra se da članica koja ima pravo početnih pregovora o tarifnoj stavci sadašnje ili prijašnje klasifikacije proizvoda ima i pravo početnih pregovora o toj koncesiji. U postupku određivanja najvećeg interesa u snabdijevanju, odnosno znatnog interesa, te računanja kompenzacije, uzima se u obzir između ostalog i proizvodni kapacitet i investicije u proizvod pod utjecajem koncesije kod članice izvoznika, kao i procjene rasta izvoza, te predviđanja potražnje za proizvodom kod članice uvoznika. Za potrebe ovog stavka „novi proizvod" podrazumijeva i uključivanje tarifne stavke koja je nastala promjenom postojeće tarifne stavke.

5. U slučaju kad članica smatra da ima najveći interes u opskrbi, odnosno znatan interes prema stavku 4., članica treba svoj zahtjev podnijeti u pisanom obliku uz potrebne dokaze i to članici koja namjerava izmijeniti ili povući koncesiju, uz istovremenu notifikaciju Tajništvu. U ovim se slučajevima primjenjuje stavak 4. gore spomenutih „Postupaka pregovaranja prema članku XXVIII".

6. U slučaju kad se neograničena carinska koncesija zamjenjuje carinskom kvotom, određen iznos kompenzacije treba biti veći od ukupnog iznosa trgovine na koji stvarno utječe izmjena koncesije. Osnova za izračunavanje kompenzacije trebao bi biti iznos za koji predviđanja budućeg razvoja trgovine nadmašuju razinu kvote. Podrazumijeva se da se računanje predviđanja budućeg razvoja trgovine temelji na većem od sljedeća dva pokazatelja:

   (a) prosječnoj godišnjoj trgovini tijekom najnovijeg reprezentativnog trogodišnjeg razdoblja, uvećanoj za prosječnu godišnju stopu rasta uvoza u tom istom razdoblju ili za 10 %, ovisno o tome što je veće; ili

   (b) trgovini u prethodnoj godini uvećanoj za 10 %.

   Obveza članice vezano uz kompenzaciju ni u kom slučaju ne premašuje iznos o kojem bi se radilo kod potpunog ukidanja koncesije.

7. Svaka članica koja ima najveći interes u snabdijevanju, prema odredbama stavka 1. gore ili stavka 1. članka XXVIII., stječe, vezano uz koncesiju koja se mijenja ili povlači, pravo započinjanja pregovora kod kompenzacijskih koncesija, osim ako članice kojih se to tiče nisu dogovorile neku drugu vrstu kompenzacije.

MARAKEŠKI PROTOKOL

uz

Opći sporazum o carinama i trgovini 1994.

ČLANICE,

Završivši pregovore u okviru GATT-a 1947., a na temelju Ministarske deklaracije o Urugvajskoj rundi,

SPORAZUMNE SU:

1. Obvezujući raspored, koji je priložen ovom Protokolu, a odnosi se na pojedinu zemlju članicu, postaje Obvezujući raspored GATT-a 1994. u odnosu na tu članicu i to na dan kad WTO Sporazum stupa na snagu za tu članicu. Obvezujući rasporedi koji se podnesu u skladu s Ministarskom odlukom o mjerama u korist nerazvijenih zemalja, smatraju se prilozima ovom Protokolu.

2. Sniženje carina prihvaćeno od strane svih članica provodi se u pet jednakih stopa sniženja, osim ako u Obvezujućem rasporedu članice nije drukčije određeno. Prvo takvo sniženje stupa na snagu na dan stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, a svako sljedeće sniženje stupa na snagu 1. siječnja svake od sljedećih godina, s tim da zadnja stopa stupa na snagu najkasnije četiri godine nakon dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, osim ako Obvezujući raspored te članice ne određuje drukčije. Ako u Obvezujućem rasporedu članice koja pristupa Sporazumu nakon njegovog stupanja na snagu nije drukčije određeno, članica na dan kad Sporazum stupa u odnosu na nju na snagu, proglašava važećim sva već postojeća sniženja stopa kao i sniženja koja bi članica bila prema prethodnoj rečenici dužna učiniti važećima na dan 1. siječnja sljedeće godine, a uz to proglašava važećim i sva preostala sniženja stopa prema Obvezujućem rasporedu određenom u prethodnoj rečenici. Snižena bi stopa u svakom stupnju sniženja trebala biti zaokružena na jednu decimalu. Što se tiče poljoprivrednih proizvoda, a prema definiciji iz članka 2. Sporazuma o poljoprivredi, redoslijed snižavanja provodi se kako je određeno u odgovarajućim dijelovima Obvezujućeg rasporeda.

3. Članicama je dozvoljeno zatražiti multilateralno ispitivanje primjene koncesija i obveza sadržanih u Obvezujućim rasporedima priloženima ovom Protokolu. Ispitivanje se provodi ne dovodeći u pitanje prava i obveze članica koje proizlaze iz Sporazuma u Prilogu 1. A Sporazuma o WTO-u.

4. Nakon što Obvezujući raspored u vezi s pojedinom članicom koji je priložen ovom Protokolu postane Obvezujući raspored GATT-a 1994. slijedom odredbi stavka 1., ista članica je slobodna u cijelosti ili djelomično suspendirati ili povući koncesiju iz Obvezujućeg rasporeda vezano za svaki proizvod čiji je najveći dobavljač bilo koji drugi sudionik Urugvajske runde, a čiji Obvezujući raspored još nije postao Obvezujući raspored GATT-a 1994. Takav je postupak, međutim, moguće provesti samo nakon što je Vijeću za trgovinu robom dostavljena pisana obavijest o suspenziji ili povlačenju koncesije i to nakon što su održane konzultacije koje je zatražila bilo koja od članica čiji je Obvezujući raspored postao Obvezujući raspored GATT-a 1994., a koji ima znatan interes za taj proizvod. Svaka na ovaj način suspendirana ili povučena koncesija se primjenjuje od dana kad Obvezujući raspored članice, koja ima najveći interes za snabdijevanjem, postane Obvezujući raspored GATT-a 1994.

5. (a) Bez obzira na odredbe članka 4. stavka 2. Sporazuma o poljoprivredi, a u vezi s datumom spomenutim u samom Sporazumu u članku II. stavku 1. točkama (b) i (c) GATT-a 1994., smatra se da je datum primjene koncesije za svaki proizvod koji je obuhvaćen Obvezujućim rasporedom koncesija priloženim ovom Protokolu datum ovog Protokola.

   (b) U svrhu određivanja datuma u članku II. stavku 6. točki (a) GATT-a 1994., datum primjene Obvezujućeg rasporeda koncesija priloženog ovom Protokolu je datum ovog Protokola.

6. U slučaju izmjene ili povlačenja koncesija u vezi s necarinskim mjerama sadržanima u dijelu III. Obvezujućeg rasporeda, primjenjuju se odredbe članka XXVIII. GATT-a 1994. i „Postupci kod pregovaranja prema članku XXVIII.", koji su prihvaćeni 10. studenoga 1980. (BISD 27S/26-28), a ne dovodeći u pitanje prava i obveza članica prema GATT-u 1994.

7. U svakom slučaju kada Obvezujući raspored priložen ovom Protokolu ima za posljedicu tretman bilo kojeg proizvoda koji je manje povoljan od onoga koji je isti proizvod imao prema Obvezujućem rasporedu GATT-a 1947., a prije stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, smatra se da je članica na koju se Obvezujući raspored odnosi poduzela odgovarajuće radnje koje bi bile ionako nužne prema odgovarajućim odredbama članka XXVIII. GATT-a 1947. ili 1994. Odredbe ovog stavka odnose se samo na Egipat, Peru, Južnu Afriku i Urugvaj.

8. Ovdje priloženi Obvezujući rasporedi smatraju se izvornima na engleskom, francuskom ili španjolskom jeziku, prema tome kako je određeno u svakom Obvezujućem rasporedu.

9. Datum ovog Protokola je 15. travnja 1994.

21994A1223(04)

L 336/22 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

SPORAZUM O POLJOPRIVREDI

ČLANICE,

Odlučujući uspostaviti osnovu za početak procesa trgovinske reforme u poljoprivredi u skladu s ciljevima pregovora iznesenim u Deklaraciji iz Punta del Este;

Imajući na umu da je njihov dugoročni cilj, kako je dogovoreno prilikom Srednjoročne revizije Urugvajske runde, „ustanoviti pravedni i tržišno orijentirani poljoprivredni trgovinski sustav i da proces reforme treba započeti putem pregovora o obvezama u vezi potpore i zaštite, te putem uspostavljanja čvršćih i u operativnom smislu učinkovitijih pravila i disciplina GATT-a";

Imajući na umu također da „je gore navedeni dugoročni cilj, znatno postupno smanjenje potpore i zaštite poljoprivredi tijekom dogovorenog roka, koje treba dovesti do korekcije i sprečavanja ograničenja i nepravilnosti na svjetskim poljoprivrednim tržištima";

Spremne preuzeti posebne obveze na svakom od sljedećih područja - pristup tržištu, domaća potpora, izvozna konkurencija - i postići sporazum o sanitarnim i fitosanitarnim pitanjima;

Dogovorile su se da će pri provedbi svojih obveza u vezi s pristupom tržištu razvijene zemlje članice uzeti u obzir posebne potrebe i uvjete članica zemalja u razvoju i osigurati bolje mogućnosti i uvjete za pristup poljoprivrednim proizvodima koji su od posebnog interesa za te članice, uključujući i potpunu liberalizaciju trgovine tropskim poljoprivrednim proizvodima kako je dogovoreno prilikom Srednjoročne revizije, kao i proizvodima koji su posebno važni u smislu diversifikacije proizvodnje i odvraćanja od uzgoja nezakonitih narkotika;

Primjećujući da bi obveze u okviru programa reforme trebale biti pravedno raspoređene na sve članice, uzimajući pri tome u obzir i netrgovinsku problematiku, kao što je sigurnost hrane i zaštita okoliša; uzimajući također u obzir da je dogovor o posebnom i drukčijem pristupu zemljama u razvoju sastavni dio ovih pregovora, i vodeći računa o mogućem negativnom učinku primjene programa reforme na najnerazvijenije zemlje i zemlje u razvoju koje su neto uvoznice hrane;

SPORAZUMNE SU:

DIO I.

Članak 1.

Definicije

U ovom Sporazumu, osim ako iz konteksta ne proizlazi drugačije:

(a) „zbirne mjere potpore" i „ZMP" označava godišnju razinu potpore izraženu u monetarnom obliku, koja se daje za poljoprivredni proizvod u korist proizvođača osnovnog poljoprivrednog proizvoda ili potporu koja nije namijenjena niti jednom proizvodu posebno, već općenito u prilog svim poljoprivrednim proizvođačima, i koja se razlikuje od potpore predviđene u okviru programa izuzetih od sniženja prema Prilogu 2. ovog Sporazuma, i koja je:

i. u vezi s potporom tijekom baznog razdoblja navedenog u odgovarajućim tablicama popratnog materijala na koje upućuje dio IV. obvezujućeg rasporeda pojedine članice; i

ii. u vezi s potporom, tijekom bilo koje godine u razdoblju primjene i kasnije, izračunatom u skladu s odredbama Priloga 3. ovog Sporazuma uzimajući pri tome u obzir podatke i metodologiju koja je sastavni dio i korištena je u tablicama popratnog materijala na koje upućuje Dio IV. obvezujućeg rasporeda pojedine članice;

(b) „osnovni poljoprivredni proizvod" u odnosu na obveze u vezi s domaćom potporom definiran je kao proizvod koji je što je moguće bliže prvom mjestu prodaje kako je navedeno u obvezujućem rasporedu pojedine članice i u odgovarajućem popratnom materijalu;

(c) „proračunski izdaci" ili „izdaci" uključuju i odustajanje od naplate prihoda;

(d) „ekvivalentna mjera potpore" znači godišnju razinu potpore izraženu u monetarnom obliku, pruženu proizvođačima osnovnog poljoprivrednog proizvoda putem primjene jedne ili više mjera, i čiji je izračun u skladu s metodologijom ZMP-e nepraktičan i koja se razlikuje od potpore koja se odobrava po programima koji se kvalificiraju kao izuzeća od obveze sniženja sukladno Prilogu 2. ovog Sporazuma, i koja je:

i. u vezi s potporom tijekom baznog razdoblja, navedenom u odgovarajućim tablicama popratnog materijala uključenog u dio IV. obvezujućeg rasporeda pojedine članice; i

ii. u vezi s potporom danom tijekom bilo koje godine u razdoblju primjene programa i kasnije, izračunatom u skladu s odredbama Priloga 4. ovom Sporazumu uzimajući u obzir osnovne podatke i metodologiju korištenu u tablicama popratnog materijala na koje upućuje dio IV. obvezujućeg rasporeda pojedine članice;

(e) „izvozne subvencije" znači subvencije koje ovise o postignutom izvozu uključujući izvozne subvencije navedene u članku 9. ovog Sporazuma;

(f) „razdoblje primjene" znači šestogodišnje razdoblje koje počinje 1995. godine, osim što za potrebe članka 13. ono označava devetogodišnje razdoblje koje započinje 1995.;

(g) „koncesije za pristup tržištu" uključuju sve obveze u vezi s pristupom tržištu koje su preuzete u okviru ovog Sporazuma;

(h) „Ukupna zbirna mjera potpore" i „ukupna ZMP" označava zbroj ukupne domaće potpore dane poljoprivrednim proizvođačima, izračunate kao zbroj svih zbirnih mjera potpore za osnovne poljoprivredne proizvode, sve zbirne mjere potpore koje nisu namijenjene ni jednom proizvodu posebno i sve ekvivalentne mjere potpore za poljoprivredne proizvode, a koja je:

i. u vezi s potporom odobrenom tijekom baznog razdoblja (to jest, „bazna ukupna ZMP") i najvećom dopuštenom potporom tijekom bilo koje godine razdoblja primjene ili kasnije (to jest, „godišnja i konačna razina preuzetih obveza"), kao što je navedeno u dijelu IV. obvezujućeg rasporeda pojedine članice; i

ii. u vezi s razinom potpore koja je stvarno odobrena tijekom bilo koje godine razdoblja primjene i kasnije (to jest, „tekuća ukupna ZMP"), izračunatom u skladu s odredbama ovog Sporazuma uključujući članak 6. i uzimajući pritom u obzir osnovne podatke i metodologiju korištenu u tablicama popratnog materijala na koje upućuje dio IV. obvezujućeg rasporeda pojedine članice;

(i) „godina" u stavku (f) i u odnosu na posebne obveze pojedine članice označava kalendarsku, financijsku ili marketinšku godinu navedenu u obvezujućem rasporedu pojedine članice.

Članak 2.

Proizvodi na koje se odnosi Sporazum

Ovaj se Sporazum primjenjuje na proizvode navedene u Prilogu 1. ovom Sporazumu, u daljnjem tekstu: poljoprivredni proizvodi.

DIO II.

Članak 3.

Uključivanje koncesija i obveza

1. Obveze u vezi s domaćom potporom i izvoznim subvencijama u dijelu IV. obvezujućeg rasporeda pojedine članice predstavljaju obveze ograničavanja subvencioniranja i sastavni su dio GATT-a 1994.

2. Ovisno o odredbama članka 6., članica ne odobrava domaćim proizvođačima potporu iznad razina obveza navedenih u odjeljku I. dijela IV. svog obvezujućeg rasporeda.

3. Podložno odredbama članka 9. stavka 2. točke (b) i stavka 4., članica ne odobrava izvozne subvencije navedene u stavku 1. članka 9. za poljoprivredne proizvode ili grupe proizvoda navedene u odjeljku II. dijela IV. svog obvezujućeg rasporeda iznad razina proračunskih rashoda i tamo navedenih obveza o količinama i ne odobrava te subvencije za niti jedan poljoprivredni proizvod koji nije naveden u tom odjeljku njezinog obvezujućeg rasporeda.

DIO III.

Članak 4.

Pristup tržištu

1. Koncesije u vezi s pristupom tržištu u obvezujućim rasporedima odnose se na utvrđivanje obvezujućih carina i njihovo smanjenje, kao i na ostale obveze u vezi s pristupom tržištu kako je tamo navedeno.

2. Članice ne primjenjuju, pribjegavaju ili ponovno uvode one mjere koje su pretvorile u redovne carine ([1]), osim ako člankom 5. i Prilogom 5. nije predviđeno drukčije.

Članak 5.

Odredbe o posebnim zaštitnim mjerama

1. Bez obzira na odredbe stavka 1. točke (b) članka II. GATT-a 1994., svaka se članica može pozvati na niže navedene odredbe stavaka 4. i 5. u vezi s uvozom nekog poljoprivrednog

([1]) Ove mjere uključuju količinska uvozna ograničenja, različite uvozne pristojbe, najniže uvozne cijene, diskrecione uvozne dozvole, necarinske mjere koje se provode putem državnih trgovinskih poduzeća, dobrovoljna izvozna ograničenja i slične granične mjere drugačije od uobičajenih carina, bez obzira provode li se te mjere prema posebnim izuzećima za određenu zemlju od odredaba GATT-a 1947., ali ne i mjere koje se provode u skladu s odredbama bilance plaćanja ili drugim općim nepoljoprivrednim odredbama GATT-a 1994. ili drugim multilateralnim trgovinskim sporazumima u Prilogu 1. A Sporazuma o WTO-u.

proizvoda, u vezi s kojim su mjere spomenute u članku 4. stavku 2., ovog Sporazuma pretvorene u redovne carine, a koje su u njezinom obvezujućem rasporedu označene s „PZM" kao proizvod koji podliježe koncesiji u vezi s kojom se može pozvati na odredbe ovog članka, ako:

(a) količina uvoza tog proizvoda koji ulazi na carinsko područje članice koja daje koncesiju tijekom bilo koje godine prelazi početnu razinu u odnosu na mogućnost pristupa postojećem tržištu kao što je navedeno u stavku 4.; ili, ali ne istodobno:

(b) ako cijena po kojoj se taj proizvod može uvesti na carinsko područje članice koja daje koncesiju, utvrđena na osnovu c.i.f. uvozne cijene te pošiljke izražene u njenoj domaćoj valuti, pada ispod polazne cijene koja je jednaka prosječnoj referentnoj cijeni [1] za taj proizvod u razdoblju od 1986. do 1988. godine.

2. Uvoz u skladu s tekućim obvezama i obvezama o minimalnom pristupu tržištu ustanovljen kao dio koncesije iz stavka 1. računa se u svrhu određivanja količine uvoza, što je potrebno za primjenu odredaba podstavka 1. točka (a) i stavka 4., s tim da se na uvoz u okviru takvih obveza ne primjenjuju nikakve dodatne pristojbe predviđene podstavkom 1. točkom (a) i stavkom 4. ili podstavkom 1. točkom (b) i stavkom 5.

3. Bilo koje količine određenog proizvoda, a koja je još u prijevozu na temelju sporazuma sklopljenog prije nego što je uvedena dodatna pristojba prema podstavku 1. točka (a) i stavku 4., izuzimaju se od bilo koje takve dodatne pristojbe, pod uvjetom da se mogu računati kao dio količine uvoza tog proizvoda tijekom sljedeće godine u svrhu primjene odredbi podstavka 1. točka (a) u toj godini.

4. Dodatna pristojba uvedena prema podstavku 1. točka (a) vrijedi samo do kraja godine u kojoj je uvedena i može se uvesti u iznosu koji ne premašuje trećinu iznosa uobičajene carine koja vrijedi u onoj godini u kojoj se akcija poduzima. Polazna razina za primjenu dodatne pristojbe utvrđuje se prema sljedećem rasporedu zasnovanom na mogućnostima pristupa tržištu koje su definirane u smislu s kolikim je postotkom uvoz sudjelovao u odgovarajućoj domaćoj potrošnji [2] tijekom tri prethodne godine za koje postoje podaci:

(a) gdje su takve mogućnosti pristupa tržištu za proizvod manje ili jednake 10 %, osnovna polazna razina iznosi 125 %;

(b) gdje su takve mogućnosti pristupa tržištu za proizvod veće od 10 %, ali manje ili jednake 30 %, osnovna polazna razina iznosi 110 %;

(c) kada su mogućnosti pristupa tržištu za proizvod veće od 30 %, osnovna polazna razina iznosi 105 %.

U svim se slučajevima dodatna pristojba može uvesti bilo koje godine kada apsolutna količina uvoza tog proizvoda koji ulazi na carinsko područje članice koja daje koncesiju prelazi zbroj (x) gore navedene osnovne polazne razine pomnožene s prosječnom količinom uvoza tijekom tri prethodne godine za koje postoje podatci i (y) apsolutnog obima promjene u domaćoj potrošnji proizvoda najbliže godine za koju postoje podatci u usporedbi s prošlom godinom pod uvjetom da polazna razina ne bude manja od 105 % prosječne količine navedene pod (x).

5. Dodatna pristojba uvedena prema podstavku 1. točka (b) utvrđuje se prema sljedećem rasporedu:

(a) ako razlika između c.i.f. uvozne cijene pošiljke izražene u domaćoj valuti (u daljnjem tekstu „uvozna cijena") i polazne cijene koja aktivira dodatnu pristojbu prema definiciji u tom podstavku iznosi 10 % od cijene aktiviranja ili manje, ne uvodi se nikakva dodatna pristojba;

(b) ako je razlika između uvozne cijene i cijene koja aktivira dodatnu pristojbu (u daljnjem tekstu „razlika") veća od 10 %, ali manja ili jednaka 40 % cijene aktiviranja, dodatna pristojba iznosi 30 % iznosa za koji je razlika veća od 10 %;

(c) ako je razlika veća od 40 %, ali manja ili jednaka 60 % polazne cijene aktiviranja, dodatna pristojba iznosi 50 % iznosa kojim razlika premašuje 40 % uz dodatnu pristojbu dopuštenu na temelju (b);

(d) ako je razlika veća od 60 % i iznosi 75 % ili manje, dodatna pristojba iznosi 70 % iznosa kojim razlika premašuje 60 % polazne cijene, uz dodatne pristojbe dopuštene na temelju (b) i (c);

(e) ako je razlika veća od 75 % polazne cijene, dodatna pristojba iznosi 90 % iznosa kojim razlika

[1] Referentna cijena na koju se pozivaju odredbe ovog podstavka je općenito srednja c.i.f. jedinična vrijednost proizvoda ili je inače jedna prikladna cijena u smislu kakvoće proizvoda i njegovog stupnja obrade. Ona se, u skladu sa svojom početnom svrhom, javno navodi i čini dostupnom tako da druge članice mogu utvrditi dodatnu carinu.

[2] Kada se domaća potrošnja ne uzima u obzir, primjenjuje se osnovna razina aktiviranja prema podstavku 46. točka (a).

premašuje 75 %, uz dodatne pristojbe dopuštene na temelju (b), (c) i (d).

6. Za pokvarljive i sezonske proizvode, navedeni uvjeti primjenjuju se na takav način da se uzmu u obzir posebne karakteristike takvih proizvoda. Posebno se kraća razdoblja prema podstavku 1. točki (a) i stavku 4. mogu primijeniti u odnosu na odgovarajuća razdoblja u baznom razdoblju, a različite referentne cijene za različita razdoblja mogu se koristiti prema podstavku 1. točka (b).

7. Posebne zaštitne mjere provode se na transparentan način. Svaka članica koja djeluje prema gore navedenom podstavku 1. točki (a) daje pisanu obavijest, uključujući odgovarajuće podatke, Odboru za poljoprivredu što je moguće ranije, ali u svakom slučaju u roku od 10 dana od poduzimanja takve akcije. U slučajevima kada promjene u količini potrošnje moraju biti raspoređene na pojedine tarifne stavke ovisno o djelovanju navedenoj u stavku 4. odgovarajući podaci moraju uključivati informacije i metode koje su korištene pri raspodjeli tih promjena. Članica koja djeluje prema članku 4. svim zainteresiranim članicama daje mogućnost da se informiraju o uvjetima primjene takvog djelovanja. Članica koja djeluje na temelju podstavka 1. točka (b) daje pisanu obavijest, uključujući odgovarajuće podatke, Odboru za poljoprivredu u roku od 10 dana od provedbe prvog takvog djelovanja ili, za pokvarljive i sezonske proizvode, prvo djelovanje u bilo kojem razdoblju. Članice se obvezuju da ne pribjegavaju, koliko je to moguće, odredbama iz podstavka 1. točka (b) kad količina uvoza tih proizvoda opada. U svakom slučaju, članica koja provodi takvo djelovanje daje mogućnost svakoj zainteresiranoj članici da se informira o uvjetima primjene takvog djelovanja.

8. Kada se mjere poduzimaju u skladu s gore navedenim stavcima od 1. do 7., članice se obvezuju da ne pribjegavaju, u vezi s tim mjerama, odredbama stavaka 1. točka (a) i 3. članka XIX. -a GATT-a 1994. ili stavka 2. članka 8. Sporazuma o zaštitnim mjerama.

9. Odredbe ovog članka ostaju na snazi tijekom trajanja procesa reforme kao što je određeno člankom 20.

DIO IV.

Članak 6.

Obveze u vezi s domaćom potporom

1. Obveze svake članice u vezi sa smanjenjem domaće potpore, sadržane u dijelu IV. njezinog Obvezujućeg rasporeda, odnose se na sve njezine mjere domaće potpore u korist poljoprivrednih proizvođača s izuzetkom domaćih mjera koje ne podliježu smanjenju u smislu kriterija navedenih u ovom članku i Prilogu 2. ovog Sporazuma. Obveze su izražene u obliku ukupnih zbirnih mjera potpore i „godišnjih i konačnih razina preuzetih obveza".

2. U skladu sa Sporazumom o srednjoročnoj reviziji prema kojem vladine mjere potpore, bilo izravne ili neizravne, radi poticanja razvoja poljoprivrede čine sastavni dio razvojnih programa zemalja u razvoju, investicijske subvencije koje su općenito dostupne poljoprivredi u članicama zemalja u razvoju i subvencije za poljoprivredne sirovine općenito dostupne proizvođačima s niskim dohotkom ili s malim sredstvima u zemljama članicama u razvoju izuzete su iz obveza u vezi sa smanjenjem domaće potpore koje bi se inače primjenjivale na takve mjere, a izuzeta je i domaća potpora proizvođačima u zemljama članicama u razvoju u svrhu poticanja uzgoja drugih kultura i odvraćanja od uzgoja nezakonitih narkotika. Domaća potpora koja zadovoljava kriterije ovog stavka nije uključena u izračunavanje tekućeg ukupnog ZMP-a pojedine članice.

3. Smatra se da članica ispunjava svoje obveze o smanjenju domaće potpore tokom svake godine kad njezina domaća potpora u korist poljoprivrednih proizvođača, izražena kao tekući ukupni ZMP, ne prelazi odgovarajuću godišnju ili konačnu razinu preuzetih obveza navedenu u dijelu IV. Obvezujućeg rasporeda te članice.

4. (a) Od članice se ne zahtjeva da u izračunavanje svoje tekućeg ukupnog ZMP-a uključi sljedeće, i neće se od nje tražiti da smanji sljedeće:

i. domaću potporu određenom proizvodu koja bi inače trebala biti uključena u njezin tekući ZMP, kad takva potpora ne prelazi 5 % ukupne vrijednosti proizvodnje osnovnog poljoprivrednog proizvoda tijekom određene godine; i

ii. domaću potporu, koja nije posebno namijenjena nekom proizvodu, a koja bi inače trebala biti uključena pri izračunavanju tekućeg ZMP-a te članice kad takva potpora ne prelazi 5 % vrijednosti ukupne poljoprivredne proizvodnje te članice.

(b) Za članice zemlje u razvoju, najmanji postotak u okviru ovog stavka je 10 %.

5. (a) Na izravno plaćanje u okviru programa ograničavanja proizvodnje ne primjenjuje se obveza smanjenja domaće potpore ako se:

i. takvo plaćanje temelji na određenom području i određenim kulturama; ili

ii. takva plaćanja izvršavaju s 85 % ili manje od osnovne razine proizvodnje; ili

iii. plaćanja za stočarstvo izvršavaju prema određenom broju uvjetnih grla.

(b) Izuzeće od obveze smanjenja izravnog plaćanja prema gornjim kriterijima vrši se isključivanjem vrijednosti tih izravnih plaćanja kod izračunavanja tekućeg ukupnog ZMP-a pojedine članice.

Članak 7.

Opće discipline u vezi s domaćom potporom

1. Svaka članica osigurava da bilo koje mjere domaće potpore u korist poljoprivrednih proizvođača, a na koje se primjenjuje obveza smanjenja jer zadovoljavaju kriterije navedene u Prilogu 2. ovom Sporazumu, budu u skladu s u njemu navedenim odredbama.

2. (a) Bilo koja mjera domaće potpore u korist poljoprivrednih proizvođača, uključujući bilo kakvu izmjenu takve mjere, i bilo koja mjera koja se kasnije uvede za koju se ne može dokazati da zadovoljava kriterije iz Priloga 2. ovom Sporazumu ili se ne može dokazati da treba biti izuzeta od smanjenja na temelju bilo koje odredbe ovog Sporazuma, uključuje se prilikom izračunavanja tekućeg ukupnog ZMP-a te članice;

(b) Ako ne postoji obveza o ukupnom ZMP-u u dijelu IV. Obvezujućeg rasporeda pojedine članice, članica ne daje potporu poljoprivrednim proizvođačima iznad odgovarajuće minimalne razine navedene u stavku 4. članka 6.

DIO V.

Članak 8.

Obveze u vezi s izvoznom konkurencijom

Svaka se članica obvezuje ne davati izvozne subvencije osim u skladu s ovim Sporazumom i obvezama navedenim u Obvezujućem rasporedu te članice.

Članak 9.

Obveze u vezi s izvoznim subvencijama

1. Na sljedeće izvozne subvencije primjenjuju se obveze smanjenja sukladno ovom Sporazumu:

(a) davanje izravnih subvencija od strane vlada ili njihovih agencija, uključujući plaćanje u naturi poduzeću, industriji, proizvođačima nekog poljoprivrednog proizvoda, zadruzi ili drugoj udruzi takvih proizvođača, ili marketinškom odboru, ovisno o izvoznom učinku;

(b) prodaja ili raspolaganje radi izvoza od strane vlada ili njihovih agencija nekomercijalnim zalihama poljoprivrednih proizvoda po cijeni nižoj od usporedive cijene koja se za sličan proizvod naplaćuje kupcima na domaćem tržištu;

(c) plaćanja po izvozu nekog poljoprivrednog proizvoda, koja se financiraju putem vladinog djelovanja, bez obzira radi li se o terećenju državnog računa, uključujući plaćanja koja se financiraju iz prihoda od posebnih pristojbi na određeni poljoprivredni proizvod od kojeg je dobiven izvezeni proizvod;

(d) davanje subvencija za smanjenje troškova stavljanja na tržište vezanog uz izvoz poljoprivrednih proizvoda (osim za lako dostupne savjetodavne i promotivne usluge u vezi s izvozom) uključujući troškove manipulacije, unaprjeđenja kvalitete i ostale troškove prerade i troškove međunarodnog prijevoza i vozarine;

(e) unutarnji prijevoz i vozarina za izvozne pošiljke, koje osiguravaju ili odobravaju vlade, uz povoljnije uvjete nego za domaće pošiljke;

(f) subvencije za poljoprivredne proizvode ovisno o tome koliko su uključeni u izvozne proizvode.

2. (a) Osim ako točka (b) ne predviđa drukčije, razine obveza u vezi s izvoznim subvencijama za svaku godinu unutar razdoblja primjene, navedene u Obvezujućem rasporedu pojedine članice, predstavljaju s obzirom na izvozne subvencije navedene u stavku 1. ovog članka kako slijedi:

i. u slučaju obveza u vezi sa smanjenjem proračunskih izdataka, najvišu razinu rashoda za one subvencije koje se mogu izdvojiti i potrošiti te godine u vezi s tim poljoprivrednim proizvodom ili grupom proizvoda; i

ii. u slučaju obveza u vezi sa smanjenjem količine izvoza, maksimalnu količinu nekog poljoprivrednog proizvoda ili skupine proizvoda za koje se takve izvozne subvencije mogu dati te godine;

(b) U bilo kojoj godini između druge i pete godine razdoblja primjene, članica može dati izvozne subvencije, spomenute u gore navedenom stavku 1., u određenoj godini

iznad odgovarajućih razina godišnje obveze za proizvode ili skupine proizvoda navedene u dijelu IV. Obvezujućeg rasporeda te članice, pod uvjetom da:

i. kumulativni iznos proračunskih izdataka za takve subvencije, od početka razdoblja primjene do određene godine, ne prijeđe kumulativne iznose koji bi bili rezultat punog poštovanja razina obveza odgovarajućih godišnjih izdataka navedenih u obvezujućem rasporedu članice za više od 3 % razine baznog razdoblja istih proračunskih izdataka;

ii. kumulativne količine izvoza korištenjem takvih izvoznih subvencija, od početka razdoblja primjene do određene godine, ne prijeđu kumulativne količine koje bi bile rezultat punog poštovanja odgovarajućih razina obveza u vezi s godišnjim količinama navedenih u obvezujućem rasporedu članice za više od 1,75 % količine u baznom razdoblju; i

iii. ukupni kumulativni iznosi proračunskih izdataka za takve subvencije i količine koje koriste takve izvozne subvencije tijekom cijelog razdoblja primjene nisu veće od ukupnog iznosa koji bi bio rezultat punog poštovanja odgovarajućih razina godišnjih obveza navedenih u Obvezujućem rasporedu članice; i

iv. proračunski izdaci članice za izvozne subvencije i količine koje imaju korist od takvih subvencija, pri završetku razdoblja primjene, ne iznose više od 64 %, odnosno 79 % razine u baznom razdoblju 1986. - 1990. Za članice zemlje u razvoju ovi postoci su 76 %, odnosno 86 %.

3. Obveze u vezi s ograničavanjem povećanja opsega izvoznih subvencija navedene su u obvezujućim rasporedima.

4. Tijekom razdoblja primjene ne zahtijeva se da članice zemlje u razvoju preuzmu obveze u vezi s izvoznim subvencijama spomenutim u podstavcima (d) i (e) gore navedenog stavka 1., pod uvjetom da se ne primjenjuju na način koji bi predstavljao izbjegavanje obveze smanjenja.

Članak 10.

Sprečavanje izbjegavanja obveza u vezi s izvoznim subvencijama

1. Izvozne subvencije koje nisu navedene u članku 9. stavku 1. neće se primijeniti na način koji vodi ili koji bi mogao dovesti do izbjegavanja obveza u vezi s izvoznim subvencijama; niti se smiju koristiti nekomercijalne transakcije da bi se zaobišle takve obveze.

2. Članice se obvezuju unaprjeđivati međunarodne discipline kojima se uređuje davanje izvoznih kredita, garancija za izvozne kredite ili programa osiguranja, kao i da nakon dogovora o takvim disciplinama odobravaju izvozne kredite, garancije za izvozne kredite ili programe osiguranja isključivo u skladu s tim dogovorom.

3. Svaka članica koja tvrdi da bilo koja količina izvoza iznad obvezne razine smanjenja nije subvencionirana, mora dokazati da nije dana nikakva izvozna subvencija, bez obzira je li navedena u članku 9. ili nije, s obzirom na tu količinu izvoza.

4. Članice donatori međunarodne pomoći u hrani osiguravaju:

(a) da davanje međunarodne pomoći u hrani nije izravno ili neizravno vezano za komercijalni izvoz poljoprivrednih proizvoda zemljama primateljicama;

(b) da transakcije vezane uz međunarodnu pomoć u hrani, uključujući bilateralnu pomoć u hrani koja se unovčava, budu obavljene u skladu s „Načelima raspolaganja viškovima i obvezama konzultacija" organizacije FAO, uključujući, gdje je to moguće, sustav Uobičajenih zahtjeva marketinga (UZM); i

(c) da se takva pomoć pruža koliko god je to moguće u potpuno bespovratnom obliku ili pod uvjetima koji ne pružaju manje ustupke od onih predviđenih člankom IV. Konvencije o pomoći u hrani iz 1986. godine.

Članak 11.

Uključeni proizvodi

Ni u kom slučaju subvencija po jedinici uključenog primarnog poljoprivrednog proizvoda ne smije premašiti izvoznu subvenciju po jedinici koja bi bila plaćena za izvoz primarnog proizvoda kao takvog.

DIO VI.

Članak 12.

Disciplina provođenja zabrane i ograničenja izvoza

1. Kada bilo koja članica uvodi nove izvozne zabrane ili ograničenja u vezi s hranom prema stavku 2. točki (a) članka XI. GATT-a 1994., ta je članica dužna poštovati sljedeće odredbe:

(a) članica koja uvodi izvozne zabrane ili ograničenja pažljivo razmatra učinak takve zabrane ili ograničenja na sigurnost hrane članica uvoznika;

(b) prije nego što bilo koja članica uvede izvoznu zabranu ili ograničenje, o tome, što je prije moguće, daje obavijest Odboru za poljoprivredu, koja sadrži informaciju o vrsti i trajanju takve mjere, i savjetuje se, na zahtjev, s bilo kojom drugom članicom koja je kao uvoznik zainteresirana, o svakom pitanju koje je povezano s tim mjerama. Članica koja uvodi takvu zabranu ili ograničenje izvoza daje, na zahtjev te članice, potrebne informacije.

2. Odredbe ovog članka ne primjenjuju se ni na jednu članicu zemlju u razvoju, osim ako tu mjeru ne uvodi članica zemlja u razvoju koja je izvoznik upravo te hrane.

DIO VII.

Članak 13.

Obveza suzdržavanja

Tijekom razdoblja provedbe, neovisno od odredaba GATT-a 1994. i Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama (u daljnjem tekstu ovog članka Sporazum o subvencijama),:

(a) mjere u vezi s domaćim potporama koje su u potpunom skladu s odredbama Priloga 2. ovom Sporazumu su:

i. subvencije protiv kojih se ne mogu poduzeti mjere u svrhu kompenzacijskih pristojbi ([1]);

ii. izuzete od radnji temeljenih na članku XVI. GATT-a 1994. i dijela III. Sporazuma o subvencijama; i

iii. izuzete od djelovanja na temelju nekršenja ukidanja ili umanjenja pogodnosti carinskih koncesija koje ostvaruje druga članica prema članku II. GATT-a 1994. u smislu članka XXII. stavka 1. točke (b) GATT-a 1994.;

(b) mjere domaće potpore koje su u potpunom skladu s odredbama članka 6. ovog Sporazuma, uključujući izravno plaćanje prema zahtjevima članka 6. stavka 5., kao što se vidi u obvezujućem rasporedu svake članice, kao i domaća potpora u granicama najnižih razina i u skladu s člankom 6. stavkom 2. su:

i. izuzete od primjene kompenzacijskih pristojbi, ako se šteta ili prijetnja nanošenja štete ne utvrdi u skladu s člankom VI. GATT-a 1994. i dijelom V. Sporazuma o subvencijama, uz obvezu suzdržavanja prilikom započinjanja ispitnog postupka za uvođenje kompenzacijske pristojbe;

ii. izuzete od djelovanja temeljenih na stavku 1. članka XVI. GATT-a 1994. ili člancima 5. i 6. Sporazuma o subvencijama, pod uvjetom da takve mjere ne daju veću potporu određenoj robi od one koja je dogovorena tijekom marketinške godine 1992.; i

iii. izuzete od djelovanja nekršenja ukidanja ili umanjenja pogodnosti carinskih koncesija koje ostvaruje druga članica prema članku II. GATT-a 1994., u smislu stavka 1. točke (b) članka XXIII. GATT-a 1994., pod uvjetom da takve mjere ne daju veću potporu određenoj robi od one dogovorene tijekom marketinške godine 1992.;

(c) izvozne subvencije koje su u potpunosti usklađene s odredbama dijela V. ovog Sporazuma, što je vidljivo u obvezujućem rasporedu svake članice, su:

i. predmet primjene kompenzacijskih pristojbi koje se primjenjuju tek nakon što se utvrdi šteta ili prijetnja nanošenja štete zbog količine, učinka na cijene ili posljedica u skladu s člankom VI. GATT-a 1994. i dijela V. Sporazuma o subvencijama, uz obvezu suzdržavanja pri započinjanju bilo kakvog ispitnog postupka za uvođenje kompenzacijskih pristojbi; i

ii. izuzete od djelovanja na temelju članka XVI. GATT-a 1994. ili članaka 3., 5. i 6. Sporazuma o subvencijama.

DIO VIII.

Članak 14.

Sanitarne i fitosanitarne mjere

Članice su suglasne provoditi Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera.

([1]) „Kompenzacijske pristojbe" iz ovog članka su one iz članka VI. GATT-a 1994. i dijela V. Sporazuma o subvencijama i kompenzacijskim mjerama.

DIO IX.

Članak 15.

Poseban i različit tretman

1. Uvjerene da je različit i povoljniji tretman za članice zemlje u razvoju sastavni dio pregovora, poseban i različit tretman se s obzirom na obveze primjenjuje u skladu s odgovarajućim odredbama ovog Sporazuma i uvršten je u obvezujuće rasporede o koncesijama i obvezama.

2. Članice zemlje u razvoju imaju mogućnost primjene obveza u vezi sa smanjenjem u razdoblju do 10 godina. Od najnerazvijenijih zemalja članica ne traži se da preuzmu obveze u vezi sa smanjenjem.

DIO X.

Članak 16.

Najnerazvijenije zemlje i zemlje u razvoju koje su neto uvoznice hrane

1. Razvijene zemlje članice poduzimaju djelovanja predviđene u okviru Odluke o mjerama koje se odnose na moguće negativne učinke programa reforme na najnerazvijenije zemlje i zemlje u razvoju koje su neto uvoznice hrane.

2. Odbor za poljoprivredu prati, na odgovarajući način, provedbu ove Odluke.

DIO XI.

Članak 17.

Odbor za poljoprivredu

Osniva se Odbor za poljoprivredu.

Članak 18.

Nadzor provedbe obveza

1. Odbor za poljoprivredu prati napredak u provedbi obveza dogovorenih u okviru programa reformi Urugvajske runde.

2. Postupak praćenja pokreće se na osnovu notifikacija članica u vezi s određenim pitanjem i u utvrđenim intervalima, kao i na osnovu dokumentacije koju priprema Tajništvo na zahtjev kako bi se olakšao postupak nadzora.

3. Osim notifikacija članica prema stavku 2., odmah se notificira svaka nova mjera domaće potpore ili izmjena postojeće mjere za koju se tražilo izuzeće od smanjenja. Notifikacija sadrži detalje o novim ili izmijenjenim mjerama i njihovoj usklađenosti s dogovorenim kriterijima navedenim u članku 6. ili u Prilogu 2.

4. Tijekom postupka nadzora, članice pridaju dužnu pažnju utjecaju visoke stope inflacije na sposobnost pridržavanja obveza u vezi s domaćim potporama bilo koje članice.

5. Članice su suglasne održavati godišnje konzultacije u Odboru za poljoprivredu, a u vezi sa svojim sudjelovanjem u normalnom razvitku svjetske trgovine poljoprivrednim proizvodima u okviru obveza u vezi s izvoznim subvencijama prema ovom Sporazumu.

6. Postupak nadzora pruža članicama priliku da pokrenu raspravu o bilo kojem pitanju u vezi s primjenom obveza u okviru programa reforma kako je navedeno u ovom Sporazumu.

7. Svaka članica može skrenuti pažnju Odboru za poljoprivredu na bilo koju mjeru koju je po njezinom mišljenju druga članica trebala notificirati.

Članak 19.

Konzultacije i rješavanje sporova

Odredbe članaka XXII. i XXIII. GATT-a 1994., kako su razrađene i primijenjene sukladno Dogovoru o rješavanju sporova, odnose se na konzultacije i rješavanje sporova u okviru ovog Sporazuma.

DIO XII.

Članak 20.

Nastavak procesa reforme

Svjesni činjenice da je dugoročni cilj znatno postupno smanjenje potpore i zaštite, čiji je konačni rezultat temeljna reforma, proces u tijeku, članice se slažu da pregovori radi nastavka procesa budu započeti godinu dana prije kraja razdoblja primjene, uzimajući pri tomu u obzir sljedeće:

(a) iskustvo stečeno do tog datuma o primjeni obveza smanjenja;

(b) učinak obveza smanjenja na svjetsku trgovinu u poljoprivredi;

(c) netrgovinska pitanja, poseban i različit postupak prema članicama zemljama u razvoju, i cilj uspostavljanja pravedno i tržišno orijentiranog poljoprivrednog trgovinskog sustava i drugi ciljevi i problemi spomenuti u preambuli ovog Sporazuma; i

(d) daljnje obveze koje su potrebne da bi se postigli gore spomenuti dugoročni ciljevi.

DIO XIII.

Članak 21.

Završne odredbe

1. Odredbe GATT-a 1994. i ostalih multilateralnih trgovinskih sporazuma u Prilogu 1. A Sporazumu o WTO-u primjenjuju se ovisno o odredbama ovog Sporazuma.

2. Prilozi ovom Sporazumu sastavni su dio ovog Sporazuma.

PRILOG 1.

PROIZVODI NA KOJE SE ODNOSI OVAJ SPORAZUM

1. Ovaj Sporazum odnosi se na sljedeće proizvode:

   i. HS poglavlja 1 do 24 bez riba i ribljih proizvoda, plus (*)

   ii.

HS broj	2905 43	(manitol)
HS broj	2905 44	(sorbitol)
HS glava	3301	(esencijalna ulja)
HS glava	3501 do 3505	(albuminoidalne supstancije, modificirani škrob, ljepila)
HS broj	3809 10	(završni agensi)
HS broj	3823 60	(sorbitol n.e.p.)
HS glave	4101 do 4103	(štavljena i neštavljena koža)
HS glava	4301	(sirova krzna)
HS glave	5001 do 5003	(sirova svila i svileni otpad)
HS glave	5101 do 5203	(vuna i životinjska dlaka)
HS glave	5201 do 5203	(sirovi pamuk, pamučni otpadci i kardirani i češljani pamuk)
HS glava	5301	(sirovi lan)
HS glava	5302	(sirova konoplja)

(*) Opisi proizvoda u okruglim zagradama ne smatraju se konačnim.

2. Gore navedeno ne ograničava broj proizvoda na koje se odnosi Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera.

PRILOG 2.

DOMAĆA POTPORA: OSNOVA ZA IZUZEĆE OD OBVEZA SMANJENJA

1. Mjere domaće potpore za koje se traži izuzeće od obveze smanjenja zadovoljavaju osnovni uvjet, a to je da nemaju nikakav ili tek najmanji negativni učinak na trgovinu ili na proizvodnju. Stoga, sve mjere za koje se traži izuzeće zadovoljavaju sljedeće osnovne kriterije:

   (a) potpora o kojoj se radi osigurana je putem vladinog programa financiranja državnim sredstvima (uključujući i vladina odustajanja od naplate prihoda) bez naplate od potrošača; i

   (b) potpora o kojoj se radi nema za učinak pružanje potpore cijenama proizvođača;

   kao i dolje navedene kriterije i uvjete specifične za tu politiku.

Vladini programi usluga

2. *Opće usluge*

   Politike u ovoj kategoriji uključuju rashode (ili odustajanje od naplate prihoda) u vezi s programima putem kojih se daju usluge ili povlastice poljoprivredi ili seoskoj zajednici. Oni ne uključuju izravno plaćanje proizvođačima ili prerađivačima. Takvi programi, koji uključuju, ali nisu ograničeni na sljedeći popis, udovoljavaju općim kriterijima prema točki 1. kao i uvjetima specifičnim za takve politike kako slijedi:

   (a) istraživanja, uključujući općenita istraživanja, istraživanja u vezi s programima zaštite okoliša, i istraživački programi vezani uz određene proizvode;

   (b) zaštita od štetočina i bolesti, uključujući općenitu zaštitu od štetočina i bolesti i onu koja je svojstvena za određeni proizvod, kao što su sustavi ranog upozorenja, karantena i uništavanje;

   (c) obrazovne usluge, uključujući mogućnosti općeg i specijalističkog obrazovanja;

   (d) pružanje savjetodavnih usluga, uključujući osiguravanje sredstava koja olakšavaju prijenos informacija i rezultata istraživanja proizvođačima i potrošačima;

   (e) inspekcijske službe, uključujući opće inspekcijske službe i inspekciju određenih proizvoda zbog zdravlja, sigurnosti, klasifikacije ili standardizacije;

   (f) marketinške i usluge promocije, uključujući tržišne informacije, savjete i promotivnu djelatnost, vezane uz određene proizvode, ali bez izdataka u neodređene svrhe što bi prodavači mogli iskoristiti kako bi snizili svoje prodajne cijene ili dali izravne ekonomske povlastice potrošačima; i

   (g) usluge infrastrukture, uključujući: električnu mrežu, ceste i druge oblike prometnog povezivanja, opremu tržnica i luka, vodoopskrbu, brane i sustave odvodnje, i infrastrukturne radove vezane uz okolišne programe. U svakom slučaju izdaci se usmjeravaju k osiguravanju ili izgradnji infrastrukturnih objekata i isključuju subvencije za nabavu opreme na farmama osim za opće korisnu mrežu komunalija. Subvencije za *inpute* ili operativne troškove ili naplate povlaštenim korisnicima nisu uključene.

3. *Držanje javnih zaliha radi osiguranja hrane* ([1])

   Izdaci (ili odustajanje od naplate prihoda) u vezi s osiguranjem i čuvanjem zaliha proizvoda koji čine sastavni dio programa osiguranja hrane predviđenog nacionalnim zakonodavstvom. Ovo može uključivati vladinu pomoć za privatno skladištenje proizvoda koji su dio takvog programa.

([1]) Za potrebe stavka 3. ovog Priloga, vladini programi držanja zaliha za osiguranje hrane u zemljama u razvoju čije je poslovanje transparentno i obavlja se u skladu sa službeno objavljenim objektivnim kriterijima ili uputama, smatra se sukladnim odredbama ovog stavka, što se odnosi i na programe u okviru kojih se zalihe hrane u svrhu osiguranja nabavljaju i puštaju u prodaju po administrativnim cijenama, pod uvjetom da razlika između nabavne cijene i vanjske referentne cijene bude uračunata u ZMP.

Opseg i sakupljanje takvih zaliha u skladu je s prethodno određenim ciljevima vezanim uz osiguranje hrane. Postupak držanja i raspolaganja zalihama transparentan je u financijskom smislu. Vlada kupuje hranu po tekućim tržišnim cijenama, dok se prodaja iz tih zaliha obavlja po cijeni koja nije manja od tekuće cijene na domaćem tržištu za taj proizvod i kvalitetu.

4. *Domaća pomoć u hrani* ([1])

Izdaci (ili odustajanje od naplate prihoda) u vezi s osiguravanjem domaće pomoći u hrani dijelu stanovništva kojem je potrebna.

Uvjeti za dobivanje pomoći u hrani jasno su definirani i vezani uz nutricionističke postavke. Takva pomoć je u obliku izravnog davanja hrane ili osiguravanja sredstava tako da oni koji ispunjavaju uvjete za tu pomoć mogu kupiti hranu na tržištu ili po subvencioniranim cijenama. Vlada kupuje hranu po tekućim tržišnim cijenama, financiranje i davanje pomoći je transparentno.

5. *Izravno plaćanje proizvođačima*

Potpora pružena putem izravnog plaćanja (ili odustajanja od naplate prihoda, uključujući plaćanja u naturi) proizvođačima za koje se traži izuzeće od obveza smanjenja, zadovoljava osnovne kriterije u gore navedenoj točki 1., kao i posebne kriterije koji se odnose na pojedinačne vrste izravnog plaćanja u točkama 6. do 13. Kad se traži izuzeće od obveze smanjenja za bilo koju postojeću ili novu vrstu izravnog plaćanja, ali ne za one navedene u točkama 6. do 13., poštuju se kriteriji navedeni u podtočkama (b) do (e) točke 6., pored općih kriterija navedenih u točki 1.

6. *Potpora koja nije vezana uz dohodak*

(a) Stjecanje uvjeta za takva plaćanja određeno je jasno definiranim kriterijima kao što su prihod, status proizvođača ili zemljoposjednika, upotreba elemenata ili razina proizvodnje u definiranom i utvrđenom baznom razdoblju.

(b) Iznos takvih plaćanja u bilo kojoj godini ne smije biti ni u kakvoj vezi, ili se temeljiti, na vrsti ili obimu proizvodnje (uključujući broj uvjetnih grla) kojom se taj proizvođač bavio u nekoj godini koja slijedi nakon baznog razdoblja.

(c) Iznos takvih plaćanja u bilo kojoj godini ne smije biti ni u kakvoj vezi, ili se temeljiti, na cijenama, domaćim ili međunarodnim, vezanim uz proizvodnju tijekom godine koja slijedi nakon baznog razdoblja.

(d) Iznos takvih plaćanja u bilo kojoj godini nije ni u kakvoj vezi, niti se temelji, na elementima proizvodnje primijenjenim bilo koje godine nakon baznog razdoblja.

(e) Za primanje takvih plaćanja nije potrebna nikakva proizvodnja.

7. *Sudjelovanje vlade u osiguranju prihoda i u programima osiguranja minimalnog prihoda*

(a) Stjecanje uvjeta za takva plaćanja određuje gubitak prihoda, uzimajući u obzir samo prihod od poljoprivrede koji je iznad 30 % prosječnog bruto prihoda ili njegov ekvivalent u neto prihodu (isključujući plaćanja iz istih ili sličnih programa) u prethodnom trogodišnjem razdoblju ili trogodišnji prosjek temeljen na prethodnom petogodišnjem razdoblju, isključujući najviše i najniže stavke. Bilo koji proizvođač koji zadovolji taj uvjet dolazi u obzir za primanje takve potpore.

(b) Iznos te potpore nadoknađuje manje od 70 % proizvođačevog izgubljenog prihoda u onoj godini u kojoj proizvođač stječe uvjete za takvu pomoć.

(c) Iznos svih takvih potpora vezan je samo uz prihod; on nije ni u kakvoj vezi s vrstom ili obimom proizvodnje (uključujući broj uvjetnih grla) kojom se bavi proizvođač; ili s cijenama, domaćim ili međunarodnim, koje se odnose na takvu proizvodnju; ili s primijenjenim elementima proizvodnje.

(d) Kada proizvođač u istoj godini primi potporu prema ovom stavku i prema točki 8. (potpora u slučaju prirodnih nepogoda), ukupni iznos takvih plaćanja manji je od 100 % proizvođačevog ukupnog gubitka.

8. *Plaćanja (izravna ili putem financijskog učešća vlade u programu osiguravanja usjeva) za potporu u slučaju elementarnih nepogoda*

(a) Stjecanje uvjeta za takva plaćanja moguće je samo nakon formalnog priznanja vlade da se elementarna ili slična nepogoda (uključujući epidemiju bolesti, najezdu štetočina, nuklearnu nesreću, rat na državnom području članice) dogodila ili se događa; i određuje ga gubitak proizvodnje koji premašuje 30 % prosječne proizvodnje u prethodnom trogodišnjem razdoblju ili trogodišnji prosjek temeljen na prethodnom petogodišnjem razdoblju, isključujući najvišu i najnižu stavku.

([1]) U svrhu stavaka 3. i 4 ovog Priloga, osiguravanje hrane po subvencioniranim cijenama u svrhu zadovoljavanja potreba za hranom gradskog i seoskog siromašnog stanovništva u zemljama u razvoju na redovitoj osnovi po razumnim cijenama smatra se u skladu s odredbama ovog stavka.

(b) Plaćanja u slučaju nepogode daje se samo radi gubitka prihoda, stoke (uključujući plaćanja u vezi s veterinarskom potporom), zemlje ili drugih elemenata proizvodnje zbog spomenute elementarne nepogode.

(c) Plaćanja ne kompenziraju više od ukupnog troška naknade takvih gubitaka i ne zahtijeva specifikaciju vrste i količine buduće proizvodnje.

(d) Plaćanja tijekom nepogode ne premašuju razinu potrebnu za sprečavanje ili ublaživanje daljnjeg gubitka prema gore navedenom kriteriju (b).

(e) Kad proizvođač primi u istoj godini plaćanja prema ovoj točki i prema točki 7. (osiguranje prihoda i programi socijalne potpore), ukupni iznos takvih plaćanja manji je od 100 % proizvođačevog ukupnog gubitka.

9. *Potpora za strukturnu prilagodbu putem programa povlačenja proizvođača iz proizvodnje*

(a) Stjecanje uvjeta za takva plaćanja određuje se s obzirom na jasno definirane kriterije u programima čija je namjena olakšati povlačenje osoba koje se bave poljoprivrednom proizvodnjom za tržište, ili njihov prelazak u nepoljoprivredne djelatnosti.

(b) Plaćanja su uvjetovana bitnim i trajnim povlačenjem iz poljoprivredne proizvodnje za tržište.

10. *Potpora za strukturnu prilagodbu putem programa povlačenja resursa*

(a) Stjecanje uvjeta za takva plaćanja određuje se prema jasno definiranim kriterijima u programima namijenjenim povlačenju zemlje ili drugih sredstava, uključujući stoku, iz poljoprivredne proizvodnje za tržište.

(b) Plaćanja su uvjetovana povlačenjem zemlje iz poljoprivredne proizvodnje za tržište na najmanje tri godine, a u slučaju stoke uvjetovana su njenim klanjem ili definitivnim trajnim uklanjanjem.

(c) Plaćanja ne zahtijevaju ni specificiraju bilo kakvu alternativnu upotrebu te zemlje ili drugih sredstava što ih podrazumijeva proizvodnja poljoprivrednih proizvoda za tržište.

(d) Plaćanja nisu vezana uz vrstu ili količinu proizvodnje ili uz cijene, domaće ili međunarodne, u vezi s proizvodnjom koja se obavlja uporabom zemlje ili drugih sredstava koja su ostala u proizvodnji.

11. *Potpora za strukturnu prilagodbu putem investicijske pomoći*

(a) Stjecanje uvjeta za takva plaćanja određuje se javno definiranim kriterijima u vladinim programima čija je namjena potpora financijskom ili fizičkom restrukturiranju proizvođačkog poslovanja kao odgovor na objektivno dokazan strukturalno nepovoljni položaj. Stjecanje uvjeta za takve programe može se također zasnivati na jasno definiranom vladinom programu reprivatizacije poljoprivrednog zemljišta.

(b) Iznos takvih plaćanja u bilo kojoj godini nije u vezi ili se ne zasniva na vrsti ili opsegu proizvodnje (uključujući broj uvjetnih grla) kojom se bavi proizvođač u bilo kojoj godini nakon baznog razdoblja, osim ako drukčije nije predviđeno dolje navedenim kriterijem (e).

(c) Iznos takvih plaćanja u bilo kojoj godini nije u vezi ili se ne zasniva na cijenama, domaćim ili međunarodnim, koje se odnose na bilo kakvu proizvodnju bilo koje godine nakon baznog razdoblja.

(d) Plaćanja se obavljaju samo u roku potrebnom za realizaciju investicije za koju su osigurana.

(e) Plaćanjima se ne uvjetuje ili na bilo koji način određuje koje poljoprivredne proizvode trebaju proizvoditi primatelji, ali se od njih može tražiti da ne proizvode određeni proizvod.

(f) Plaćanja se ograničavaju na iznos potreban da se nadoknade strukturni nedostaci.

12. *Plaćanja u okviru okolišnih programa*

(a) Stjecanje uvjeta za takva plaćanja određuje se prema jasno definiranim vladinim programima za zaštitu ili očuvanje okoliša i ovisi o ispunjenju posebnih uvjeta u okviru vladinog programa, uključujući uvjete vezane uz proizvodne metode ili *inpute*.

(b) Iznos plaćanja ograničava se na izvanredne troškove ili gubitak prihoda nastalih zbog pridržavanja vladinog programa.

13. *Plaćanja u okviru programa regionalne pomoći*

(a) Stjecanje uvjeta za takva plaćanja ograničava se na proizvođače u regijama s nepovoljnim uvjetima. Svaka takva regija mora biti jasno određeno i granicama definirano zemljopisno područje s gospodarskim i upravnim identitetom kojeg je moguće definirati i za kojeg se drži da je u nepovoljnom položaju na temelju neutralnih i objektivnih kriterija koji su jasno navedeni u zakonu ili propisu i pokazuju da teškoće te regije ne proizlaze samo iz privremenih okolnosti.

(b) Iznos takvih plaćanja u bilo kojoj godini ne smije biti u vezi, ili se zasnivati, na vrsti ili opsegu proizvodnje (uključujući broj uvjetnih grla) kojom se bavi proizvođač bilo koje godine nakon baznog razdoblja, osim u svrhu smanjenja te proizvodnje.

(c) Iznos takvih plaćanja u bilo kojoj godini ne smije biti u vezi, ili se temeljiti, na cijenama, domaćim ili međunarodnim, koje se odnose na proizvodnju godine koja slijedi nakon baznog razdoblja.

(d) Plaćanja su dostupna samo proizvođačima u regijama koje ispunjavaju uvjete, ali su općenito dostupna svim proizvođačima u takvim regijama.

(e) Kada su vezana uz faktore proizvodnje, plaćanja se obavljaju po regresivnoj stopi iznad razine praga tog elementa.

(f) Plaćanja se ograničavaju na izvanredne troškove ili gubitak prihoda nastalih zbog obavljanja poljoprivredne proizvodnje u utvrđenim područjima.

PRILOG 3.

DOMAĆA POTPORA: IZRAČUNAVANJE ZBIRNE MJERE POTPORE

1. Podložno odredbama članka 6., zbirna mjera potpore (ZMP) izračunava se na temelju određenog proizvoda za svaki osnovni poljoprivredni proizvod koji prima potporu tržišnoj cijeni, neizuzeta izravna plaćanja ili bilo koju drugu subvenciju koja nije izuzeta iz obveze smanjenja („ostali programi neizuzeća od obveza"). Potpora koja nije vezana uz određeni proizvod uračunava se u proizvodno nespecifičan ZMP izražen u ukupnom novčanom iznosu.
2. Subvencije navedene u točki 1. uključuju proračunske rashode i odustajanje od naplate prihoda od strane vlada ili njihovih zastupnika.
3. Potpora na nacionalnoj i nižoj razini uključena je.
4. Posebni poljoprivredni porezi i pristojbe koje plaćaju proizvođači odbijaju se od ZMP-a.
5. ZMP izračunat prema dolje navedenom opisu za bazno razdoblje čini baznu razinu za primjenu obveze smanjenja u vezi s domaćim potporama.
6. Za svaki osnovni poljoprivredni proizvod treba se utvrditi poseban ZMP, izražen u ukupnom novčanom iznosu.
7. ZMP se izračunava što bliže mjestu prve prodaje određenog osnovnog poljoprivrednog proizvoda. Mjere usmjerene na poljoprivredne prerađivače uključene su u obimu u kojem takve mjere koriste proizvođačima osnovnih poljoprivrednih proizvoda.
8. Potpora tržišnoj cijeni: potpora tržišnoj cijeni izračunava se koristeći razliku između fiksne vanjske referentne cijene i primijenjene administrativne cijene pomnožene s količinom proizvodnje koja ima uvjete za primanje primijenjene administrativne cijene. Proračunska plaćanja u svrhu održavanja te razlike, kao što su kupovina ili troškovi skladištenja, nisu uključena u ZMP.
9. Fiksna vanjska referentna cijena temelji se na godinama od 1986. do 1988. i općenito je prosječna jedinična f.o.b. cijena za osnovni poljoprivredni proizvod u zemlji koja je pretežni uvoznik i prosječna jedinična c.i.f. vrijednost za osnovni poljoprivredni proizvod u zemlji koja je pretežni uvoznik u baznom razdoblju. Fiksna referentna cijena može se prilagoditi za razlike u kvaliteti prema potrebi.
10. Izravna plaćanja koja se ne izuzimaju od obveza: izravna plaćanja koja se ne izuzimaju od obveza koje zavise o razlici cijena računaju se bilo upotrebom razlike između fiksne referentne cijene i primijenjene propisane cijene pomnožene s količinom proizvodnje koja je prikladna da primi propisane cijene, ili upotrebom proračunskih izdataka.
11. Fiksna referentna cijena temelji se na godinama od 1986. do 1988. i općenito je stvarna cijena koja se upotrebljava za određivanje iznosa plaćanja.
12. Izravna plaćanja koja se ne izuzimaju od obveza, a koja se te melje na ostalim elementima a ne na cijeni, mjere se proračunskim izdacima.
13. Ostale mjere koje se ne izuzimaju od obveze, uključujući investicijske subvencije za *inpute* i ostale mjere kao što su mjere za smanjenje troškova marketinga: vrijednost takvih mjera mjeri se pomoću vladinih proračunskih izdataka ili, tamo gdje upotreba proračunskih izdataka ne održava puni obim subvencije, osnova za računanje subvencije je razlika između cijene subvencionirane robe ili usluga i reprezentativne tržišne cijene za sličnu robu ili uslugu pomnoženu s količinom robe ili usluge.

PRILOG 4.

DOMAĆA POTPORA: IZRAČUNAVANJE EKVIVALENTNE MJERE POTPORE

1. Podložno odredbama članka 6., ekvivalentne se mjere potpore izračunavaju s obzirom na sve osnovne poljoprivredne proizvode gdje postoji potpora tržišnoj cijeni prema definiciji u Prilogu 3., ali za koje izračunavanje te komponente ZMP-a nije moguće. Za takve proizvode bazna razina za primjenu obveza u vezi sa smanjenjem domaće potpore sastoji se od komponente potpore tržišnoj cijeni izražene u obliku ekvivalentne mjere potpore prema dolje navedenoj točki 2., kao i od bilo kojih izravnih plaćanja koja se ne izuzimaju od obveza i ostalih subvencija, koje se procjenjuju u skladu s niže navedenom točkom 3. Potpora na nacionalnoj i nižim razinama uključena je.

2. Ekvivalentne mjere potpore predviđene stavkom 1. izračunavaju se na posebnoj osnovi za svaki proizvod za sve osnovne poljoprivredne proizvode što je bliže moguće mjestu prve prodaje koja dobiva potporu tržišne cijene i za koju izračunavanje potpore tržišne cijene, komponente ZMP-a nije moguće. Za te osnovne poljoprivredne proizvode ekvivalentne mjere potpore tržišne cijene dobivaju se upotrebom primijenjenih propisanih cijena i količinom proizvodnje prikladnom da primi tu cijenu ili, gdje to nije moguće, na osnovu proračunskih izdataka kojima se održava proizvođačeva cijena.

3. Kad osnovni poljoprivredni proizvodi obuhvaćeni točkom 1. primaju izravna plaćanja koja se ne izuzimaju od obveza ili bilo koju drugu subvenciju namijenjenu određenom proizvodu koja nije izuzeta od obveze smanjenja, osnova za ekvivalentnu mjeru potpore s obzirom na te mjere je izračunavanje kao i za odgovarajuće komponente ZMP-a (obuhvaćeno točkama 10. do 13. Priloga 3).

4. Ekvivalentna mjera potpore računa se na osnovu iznosa subvencije što bliže mjestu prve prodaje osnovnog poljoprivrednog proizvoda. Mjere usmjerene na prerađivače poljoprivrednih proizvoda su uključene u obimu u kojem takve mjere koriste proizvođačima osnovnih poljoprivrednih proizvoda. Posebni poljoprivredni porezi ili pristojbe koje plaćaju proizvođači smanjuju ekvivalentne mjere potpore za odgovarajući iznos.

PRILOG 5.

POSEBNI POSTUPAK IZ ČLANKA 4. STAVKA 2

Odjeljak A

1. Odredbe stavka 2. članka 4. ne primjenjuju se stupanjem na snagu Sporazuma o WTO-u na bilo koji osnovni poljoprivredni proizvod i njegove prerađene i/ili pripremljene proizvode („označene proizvode") s obzirom na koje sljedeći uvjeti trebaju biti ispunjeni (u daljnjem tekstu pod nazivom „posebni postupak"):

   (a) da je uvoz označenih proizvoda iznosio manje od 3 % odgovarajuće domaće potrošnje u baznom razdoblju od 1986. do 1988. godine („bazno razdoblje");

   (b) da nikakve izvozne subvencije nisu dane od početka baznog razdoblja za označene proizvode;

   (c) da se učinkovite mjere ograničavanja proizvodnje primjenjuju na primarni poljoprivredni proizvod;

   (d) da su takvi proizvodi označeni oznakom „ST-Dodatak 5." u odjeljku I-B u dijelu I. Obvezujućeg rasporeda pojedine članice koji je priložen Protokolu iz Marakeša, kao predmet posebnog postupka koji održava elemente van trgovinskih pitanja kao što je osiguranje hrane i zaštita okoliša; i

   (e) da minimalne mogućnosti za pristup s obzirom na označeni proizvod odgovaraju, kao što je navedeno u odjeljku I-B u dijelu I. Obvezujućeg rasporeda članice, 4 % domaće potrošnje označenog proizvoda u baznom razdoblju od početka prve godine razdoblja primjene i da su, nakon toga, povećane za 0,8 % odgovarajuće domaće potrošnje godišnje u baznom razdoblju za preostalo razdoblje primjene.

2. Na početku bilo koje godine u razdoblju primjene, članica može prestati primjenjivati posebni postupak s obzirom na označene proizvode, djelujući u skladu s odredbama točke 6. U tom slučaju članica održava minimalne mogućnosti pristupa koje su već na snazi u to vrijeme i povećava minimalne mogućnosti pristupa za 0,4 % odgovarajuće domaće potrošnje godišnje u baznom razdoblju za ostatak razdoblja primjene. Nakon toga, razina minimalnih mogućnosti pristupa u završnoj godini razdoblja primjene, koja je rezultat ove formule, održava se u obvezujućem rasporedu članice.

3. Svi pregovori o tome treba li posebni tretman nastaviti prema točki 1. nakon isteka razdoblja primjene završeni su unutar vremenskog okvira samog razdoblja primjene kao dio pregovora spomenutih u članku 20. ovog Sporazuma, uzimajući u obzir elemente netrgovinskih pitanja.

4. Ako bude dogovoreno, kao rezultat pregovora spomenutih u točki 3., da članica može nastaviti primjenjivati posebni tretman, ta članica daje dodatne i prihvatljive koncesije koje se također dogovaraju tijekom tih pregovora.

5. Kada se posebni tretman ne nastavlja na kraju razdoblja primjene, ta članica provodi odredbe točke 6. U takvom slučaju, po isteku razdoblja primjene, minimalne mogućnosti pristupa za označene proizvode održavaju se na razini od 8 % odgovarajuće domaće potrošnje u baznom razdoblju u obvezujućem rasporedu te članice.

6. Mjere na granici, osim uobičajenih carina, koje su na snazi za označene proizvode su u skladu s odredbama članka 4. stavka 2. i to važećim od početka one godine u kojoj se posebni postupak prestaje primjenjivati. Na takve proizvode primjenjuju se uobičajene carine, koje su obvezujuće u rasporedu članice i primjenjuju se od početka godine u kojoj posebni postupak prestaje važiti, i onda prema takvim stopama kakve bi se bile primijenile da je smanjenje od 15 % bilo uvedeno u trajanju razdoblja primjene u jednakim godišnjim ratama. Te carine utvrđuju se na osnovu carinskih ekvivalenata koji se izračunavaju u skladu s uputama navedenim u privitku ovog Priloga.

Odjeljak B

7. Odredbe članka 4. stavka 2. također se ne primjenjuju stupanjem na snagu Sporazuma o WTO-u na osnovni poljoprivredni proizvod koji je dominantna standardna hrana u tradicionalnoj ishrani članice zemlje u razvoju i u vezi s njim trebaju biti ispunjeni sljedeći uvjeti, pored onih navedenih u točki 1. podtočka (a) do točke 1. podtočka (d), i u obimu u kojem se odnose na te proizvode:

(a) da minimalne mogućnosti pristupa s obzirom na te proizvode, kako je navedeno u odjeljku I-B u dijelu I. Obvezujućeg rasporeda te članice zemlje u razvoju, odgovaraju 1 % domaće potrošnje tog proizvoda u baznom razdoblju od početka prve godine razdoblja primjene i povećavaju se u jednakim godišnjim ratama na 2 % odgovarajuće domaće potrošnje u baznom razdoblju na početku pete godine razdoblja primjene. Od početka šeste godine razdoblja primjene, minimalne mogućnosti pristupa s obzirom na te proizvode odgovaraju 2 % odgovarajuće domaće potrošnje u baznom razdoblju i povećavaju se u jednakim godišnjim ratama na 4 % odgovarajuće domaće potrošnje u baznom razdoblju od početka desete godine. Nakon toga, razina minimalnih mogućnosti pristupa proizišla iz ove formule održava se u obvezujućem rasporedu te članice zemlje u razvoju;

(b) da su prikladne mogućnosti za pristup tržištu osigurane za druge proizvode u okviru ovog Sporazuma.

8. Bilo kakvi pregovori o tome može li se nastaviti posebni postupak, kao što je navedeno u točki 7., nakon isteka desete godine od početka razdoblja primjene, započinju i završavaju do isteka te iste desete godine od početka razdoblja primjene.

9. Ako je dogovoreno kao rezultat pregovora spomenutih u točki 8. da članica može nastaviti primjenjivati posebni postupak, ta članica daje dodatne i prihvatljive koncesije, također dogovorene na tim pregovorima.

10. U slučaju da se posebni postupak prema točki 7. ne nastavi nakon desete godine od početka razdoblja primjene, na te proizvode primjenjuju se redovne carine utvrđene na osnovi carinskog ekvivalenta koji se izračunava u skladu s uputama navedenim u privitku ovog Priloga, koje su obvezujuće u rasporedu članice. Po ostalim pitanjima, primjenjuju se odredbe točke 6., kako su izmijenjene odgovarajućim posebnim i različitim tretmanom odobrenim članicama zemljama u razvoju u okviru ovog Sporazuma.

Dodatak Prilogu 5.

Upute za izračunavanje carinskih ekvivalenata za posebnu namjenu navedenih u točkama 6. i 10. ovog Priloga

1. Carinski ekvivalenti, bilo da su izraženi *ad valorem* ili posebnim stopama, izračunavaju se pomoću stvarne razlike između unutarnjih i vanjskih cijena na transparentan način. Koriste se podaci za razdoblje od 1986. do 1988. Carinski ekvivalenti:
   (a) primarno se utvrđuju na četveroznamenkastoj razini HS-a;
   (b) utvrđuju se na šesteroznamenkastoj ili još točnijoj razini HS-a gdje to bude prikladno;
   (c) općenito se utvrđuju za obrađene i/ili pripremljene proizvode množenjem posebnog carinskog ekvivalenta (posebnih carinskih ekvivalenata) za primarni poljoprivredni proizvod (za primarne poljoprivredne proizvode) s dijelom (dijelovima) u obliku vrijednosti ili u fizičkom obliku prema tome što je prikladno za primarni poljoprivredni proizvod (primarne poljoprivredne proizvode) u obrađenim i/ili pripremljenim proizvodima, i uzimaju se u obzir, gdje je to potrebno, bilo koji dodatni element koji trenutačno pruža zaštitu industriji.
2. Vanjske cijene su općenito stvarne prosječne jedinične c.i.f. vrijednosti za zemlje uvoznice. Tamo gdje prosječne jedinične c.i.f. vrijednosti nisu dostupne ili prikladne vanjske cijene su:
   (a) prikladne prosječne jedinične c.i.f. vrijednosti bliske zemlje; ili
   (b) procijenjene iz prosječne jedinične f.o.b. vrijednosti jednog prikladnog većeg izvoznika (prikladnih većih izvoznika) i prilagođene dodavanjem procjene troškova osiguranja, vozarine i drugih troškova u vezi s time zemlji izvoznici.
3. Vanjske cijene su općenito pretvorene u domaću valutu pomoću godišnjeg prosječnog tržišnog deviznog tečaja za isto razdoblje kao i podatak o cijeni.
4. Unutrašnja cijena općenito je reprezentativna cijena na veliko na domaćem tržištu ili procjena takve cijene ako odgovarajući podatci nisu dostupni.
5. Početni carinski ekvivalenti mogu biti prilagođeni, ako je to potrebno, kako bi se uzele u obzir razlike u kvaliteti ili raznolikost pomoću odgovarajućeg koeficijenta.
6. Kada je carinski ekvivalent kao rezultat ovih uputa negativan ili niži od tekuće obvezne stope, početni carinski ekvivalent može se odrediti na razini tekuće obvezne stope ili na osnovi nacionalne ponude tog proizvoda.
7. Kada se izvrši prilagodba prema razini carinskog ekvivalenta koja bi bila proizišla iz spomenutih uputa, članica, na zahtjev, prihvaća konzultacije s ciljem postizanja prikladnih rješenja.

21994A1223(05)

L 336/40 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

SPORAZUM O PRIMJENI SANITARNIH I FITOSANITARNIH MJERA

ČLANICE,

Potvrđujući da se nijednu članicu ne bi trebalo spriječiti u donošenju ili provedbi mjera potrebnih za zaštitu života ljudi, životinja i biljaka ili njihovog zdravlja, pod uvjetom da se te mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo samovoljne ili neopravdane diskriminacije između članica u kojem prevladavaju isti uvjeti ili prikriveno ograničavanje međunarodne trgovine;

Želeći poboljšati zdravlje ljudi, životinja i fitosanitarne uvjete svih članica;

Primjećujući da se sanitarne i fitosanitarne mjere često primjenjuju na osnovi bilateralnih sporazuma ili protokola;

Želeći uspostaviti multilateralni okvir pravila i disciplina kojim bi se rukovodio razvitak, donošenje i provedba sanitarnih i fitosanitarnih mjera uz njihov minimalni negativni učinak na trgovinu;

Prepoznajući da međunarodne norme, upute i preporuke mogu dati važan doprinos u tom smislu;

Želeći potaknuti primjenu usklađenih sanitarnih i fitosanitarnih mjera među članicama na osnovi međunarodnih normi, uputa i preporuka što su ih razradile odgovarajuće međunarodne organizacije, uključujući Povjerenstvo Codex Alimentarius, Međunarodni ured za epizootije i odgovarajuće međunarodne i regionalne organizacije koje djeluju u okviru Međunarodne konvencije o zaštiti bilja, ne zahtijevajući pri tom od članica da promijene svoju razinu zaštite života i zdravlja ljudi, životinja i bilja;

Prepoznajući da članice zemlje u razvoju mogu naići na posebne teškoće pri provođenju sanitarnih i fitosanitarnih mjera članica uvoznica, i kao posljedica toga na otežan pristup tržištu, kao i u izradi i primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera na svom vlastitom državno područje, a želeći im u tom smislu pomoći u njihovim nastojanjima;

Želeći stoga razraditi pravila za primjenu odredaba GATT-a iz 1994. godine koje se odnose na uporabu sanitarnih i fitosanitarnih mjera, posebice odredbe članka XX. točke (b) ([1]);

SPORAZUMNE SU:

Članak 1.

Opće odredbe

1. Ovaj se Sporazum odnosi na sanitarne i fitosanitarne mjere koje mogu, izravno ili neizravno, utjecati na međunarodnu trgovinu. Te mjere se razvijaju i primjenjuju u skladu s odredbama ovog Sporazuma.

2. U smislu ovog Sporazuma primjenjuju se definicije iz Priloga A.

3. Prilozi čine sastavni dio ovog Sporazuma.

4. Ništa u ovom Sporazumu ne utječe na prava članica u okviru Sporazuma o tehničkim preprekama trgovini s obzirom da te mjere nisu predmet ovog Sporazuma.

Članak 2.

Osnovna prava i obveze

1. Članice imaju pravo poduzimati sanitarne i fitosanitarne mjere potrebne za zaštitu života i zdravlja ljudi, životinja i bilja, pod uvjetom da su te mjere u skladu s odredbama ovog Sporazuma.

2. Članice osiguravaju da se bilo koja sanitarna ili fitosanitarna mjera primjenjuje samo u onom obimu koji je potreban radi zaštite života ili zdravlja ljudi, životinja ili bilja, da se temelji na znanstvenim načelima i da se ne provodi ako ne postoji dostatan znanstveni dokaz, osim u slučaju predviđenom člankom 5. stavkom 7.

3. Članice osiguravaju da njihove sanitarne i fitosanitarne mjere ne dovode do samovoljne i neopravdane diskriminacije

([1]) U ovom Sporazumu, upućivanje na članak XX. točku (b) uključuje također zaglavlje tog članka.

među članicama kod kojih prevladavaju isti ili slični uvjeti, uključujući i između vlastitog državnog područja i onog drugih članica. Sanitarne i fitosanitarne mjere ne primjenjuju se na način koji bi bio predstavljao prikriveno ograničenje međunarodne trgovine.

4. Sanitarne i fitosanitarne mjere koje su u skladu s odgovarajućim odredbama ovog Sporazuma smatraju se sukladnim s obvezama članica u okviru odredaba GATT-a iz 1994. godine koje se odnose na primjenu sanitarnih ili fitosanitarnih mjera, naročito odredaba članka XX. točke (b).

Članak 3.

Usklađivanje

1. Kako bi uskladile svoje sanitarne i fitosanitarne mjere na što široj osnovi, članice temelje svoje sanitarne ili fitosanitarne mjere na međunarodnim normama, uputama ili preporukama, kada one postoje, osim ako nije drukčije određeno ovim Sporazumom, a posebno stavkom 3.

2. Sanitarne i fitosanitarne mjere koje su u skladu s međunarodnim normama, uputama ili preporukama smatraju se nužnim za zaštitu životinja i zdravlja ljudi, životinja ili bilja, i smatra se da su u skladu s odgovarajućim odredbama ovog Sporazuma i GATT-a iz 1994. godine.

3. Članice mogu uvesti ili provoditi sanitarne ili fitosanitarne mjere koje vode višoj razini sanitarne ili fitosanitarne zaštite nego što bi se postiglo mjerama temeljenim na odgovarajućim međunarodnim normama, uputama ili preporukama, ako postoji znanstveno opravdanje, ili kao posljedica razine sanitarne ili fitosanitarne zaštite koju članica smatra prikladnom prema odgovarajućim odredbama članka 5. stavak 1. do 8. ([1]) Bez obzira na gore navedeno, sve mjere koje imaju za posljedicu drukčiju razinu sanitarne ili fitosanitarne zaštite od one koja bi se postigla mjerama temeljenim na međunarodnim normama, uputama ili preporukama ne smatraju se neusklađenima s bilo kojom drugom odredbom ovog Sporazuma.

4. Članice djeluju aktivno, u granicama svojih mogućnosti, u odgovarajućim međunarodnim organizacijama i njihovim pomoćnim tijelima, naročito u Povjerenstvu Codex Alimentarius, u Međunarodnom uredu za epizootije, i u međunarodnim i regionalnim organizacijama koje djeluju u okviru Međunarodne konvencije o zaštiti bilja, kako bi unaprijedile u okviru tih organizacija razvitak i periodičnu kontrolu normi, uputa i preporuka s obzirom na sve aspekte sanitarnih i fitosanitarnih mjera.

5. Odbor za sanitarne i fitosanitarne mjere predviđen člankom 12. stavcima 1. i 4. (u daljnjem tekstu ovog Sporazuma: „Odbor"), razrađuje postupak praćenja procesa međunarodnog usklađivanja i u tom smislu koordinira nastojanja s tim u vezi s odgovarajućim međunarodnim organizacijama.

Članak 4.

Ekvivalentnost

1. Članice prihvaćaju sanitarne ili fitosanitarne mjere drugih članica kao ekvivalentne, čak i ako se te mjere razlikuju od njihovih vlastitih ili od onih koje primjenjuju ostale članice koje trguju istim proizvodom, ako članica izvoznica objektivno dokaže članici uvoznici da njene mjere postižu odgovarajuću razinu sanitarne ili fitosanitarne zaštite članice uvoznice. U tu svrhu članici uvoznici, na zahtjev, omogućuje se pristup radi inspekcije, testiranja i ostalih mjerodavnih postupaka.

2. Članice, na zahtjev, započinju konzultacije s ciljem postizanja bilateralnih i multilateralnih sporazuma o priznavanju ekvivalentnosti određenih sanitarnih ili fitosanitarnih mjera.

Članak 5.

Procjena opasnosti i određivanje odgovarajuće razine sanitarne ili fitosanitarne zaštite

1. Članice osiguravaju da se njihove sanitarne ili fitosanitarne mjere temelje na procjeni, prema okolnostima, opasnosti za život i zdravlje ljudi, životinja i bilja, uzimajući u obzir metode procjene opasnosti koje su razradile odgovarajuće međunarodne organizacije.

([1]) Za potrebe članka 3. stavka 3. postoji znanstveno opravdanje ako na osnovi ispitivanja i ocjene dostupnih znanstvenih informacija u skladu s odgovarajućim odredbama ovog Sporazuma, članica odluči da su odgovarajuće međunarodne norme, upute ili preporuke nedovoljne da bi se postigla odgovarajuća razina sanitarne ili fitosanitarne zaštite.

2. Pri procjeni opasnosti, članice uzimaju obzir dostupne znanstvene dokaze; odgovarajuće metode obrade i proizvodnje; odgovarajuće inspekcije, uzorkovanja i testiranja; pretežnost određenih bolesti ili štetočina; postojanje područja bez štetočina ili bolesti, odgovarajuće ekološke uvjete i uvjete okoliša; karantenu i druge postupke.

3. Pri procjeni opasnosti za život i zdravlje životinja i bilja i pri određivanju mjera koje treba primijeniti da bi se postigla odgovarajuća razina sanitarne ili fitosanitarne zaštite od takve opasnosti, članice uzimaju u obzir kao važne ekonomske čimbenike sljedeće: potencijalnu štetu u smislu gubitka proizvodnje ili prodaje u slučaju ulaska, udomljenja ili širenja štetočine ili bolesti; troškove kontrole ili uništavanja na državnom području članice uvoznice; i isplativost alternativnih pristupa ograničavanju opasnosti.

4. Članice bi trebale, pri odlučivanju o prikladnoj razini sanitarne ili fitosanitarne zaštite, voditi računa o cilju minimalnog negativnog učinka na trgovinu.

5. S ciljem postizanja dosljednosti u primjeni koncepcije odgovarajuće razine sanitarne i fitosanitarne zaštite ljudskog života i zdravlja ili života i zdravlja životinja i bilja, svaka članica izbjegava samovoljne ili neopravdane razlike u razinama koje smatra prikladnim u različitim situacijama, ako takve razlike vode diskriminaciji ili prikrivenom ograničavanju međunarodne trgovine. Članice surađuju u okviru Odbora, u skladu s člankom 12. stavcima 1., 2. i 3., kako bi izradile upute za unapređenje praktične primjene ove odredbe. Pri izradi uputa, Odbor uzima u obzir sve važne čimbenike, uključujući izuzetno značenje opasnosti po ljudsko zdravlje kojoj se ljudi svojevoljno izlažu.

6. Ne dovodeći u pitanje odredbe članka 3. stavka 2., pri uvođenju ili provedbi sanitarnih ili fitosanitarnih mjera u svrhu postizanja odgovarajuće razine sanitarne ili fitosanitarne zaštite, članice vode računa da te mjere ne budu u trgovinskom smislu restriktivnije nego što je potrebno da bi postigle odgovarajuću razinu sanitarne ili fitosanitarne zaštite, uzimajući u obzir tehničku i ekonomsku izvedivost ([1]).

([1]) Za potrebe članka 5. stavka 6., mjera se u trgovinskom smislu ne smatra restriktivnijom nego što je potrebno, ako ne postoji druga mjera koja je u razumnoj mjeri dostupna i uzima u obzir tehničku i ekonomsku izvedivost i kojom se postiže prikladna razina sanitarne ili fitosanitarne zaštite uz znatno manju restrikciju u trgovinskom smislu.

7. U slučajevima kada su odgovarajući znanstveni dokazi nedovoljni, članica može privremeno uvesti sanitarne ili fitosanitarne mjere na osnovu odgovarajućih dovoljnih informacija, uključujući one kojima raspolažu odgovarajuće međunarodne organizacije, kao i na osnovu sanitarnih ili fitosanitarnih mjera koje primjenjuju ostale članice. U takvim okolnostima, članice traže dodatne informacije kako bi objektivnije procijenile opasnosti, kao i kontrolu sanitarnih ili fitosanitarnih mjera u razumnom roku.

8. Kad članica s razlogom vjeruje da je određena sanitarna ili fitosanitarna mjera koju je uvela ili provodi druga članica ograničavajuća, ili potencijalno ograničavajuća, po njezin izvoz i da se ta mjera ne temelji na odgovarajućim međunarodnim normama, uputama ili preporukama, ili takve norme, upute ili preporuke ne postoje, od članice koja provodi tu mjeru može se zahtijevati da objasni razloge za takvu sanitarnu ili fitosanitarnu mjeru i ona tom zahtjevu mora udovoljiti.

Članak 6.

Prilagodba regionalnim uvjetima, uključujući područja bez štetočina ili bolesti i područja s niskom razinom štetočina i bolesti

1. Članice osiguravaju da njihove sanitarne ili fitosanitarne mjere budu prilagođene sanitarnim ili fitosanitarnim svojstvima tog područja - bilo da se radi o zemlji, dijelu zemlje, ili o svim ili nekim dijelovima nekoliko zemalja - iz kojih proizvod potječe i kojima je proizvod namijenjen. Pri procjeni sanitarnih ili fitosanitarnih svojstava regije, članice uzimaju u obzir, između ostalog, stupanj prisutnosti određenih bolesti ili štetočina, postojanje programa za praćenje i uništavanje, i prikladnije kriterije ili upute koje mogu razraditi odgovarajuće međunarodne organizacije.

2. Članice posebno priznaju koncepciju područja bez štetočina i bolesti te područja s niskom razinom štetočina i bolesti. Takva područja određuju se na temelju elemenata kao što su zemljopisni položaj, ekosustav, epidemiološki nadzor te učinkovitost sanitarne i fitosanitarne kontrole.

3. Članice izvoznice koje tvrde da su područja u okviru njihovog teritorija bez štetočina ili bolesti ili područja s niskom razinom štetočina i bolesti moraju pružiti nužni dokaz o tome

kako bi na objektivan način dokazale članicama uvoznicama da takva područja jesu i da će vjerojatno ostati bez štetočina i bolesti, odnosno s niskom razinom štetočina i bolesti. U tu svrhu, omogućuje se, u razumnoj mjeri i na zahtjev, pristup članici uvoznici kako bi obavila inspekciju, testiranje i druge odgovarajuće postupke.

Članak 7.

Transparentnost

Članice notificiraju sve izmjene sanitarnih ili fitosanitarnih mjera i daju informacije o sanitarnim i fitosanitarnim mjerama u skladu s odredbama Priloga B.

Članak 8.

Postupci kontrole, inspekcije i odobrenja

Članice poštuju odredbe Priloga C pri obavljanju kontrole, inspekcije, uključujući nacionalne sustave za odobrenje uporabe aditiva ili za utvrđivanje granica tolerancije kontaminirajućih tvari u hrani, piću ili životinjskoj hrani, i na svaki drugi način osiguravaju da njihovi postupci ne budu u suprotnosti s odredbama ovog Sporazuma.

Članak 9.

Tehnička pomoć

1. Članice su suglasne da olakšavaju pružanje tehničke pomoći drugim članicama, naročito članicama zemljama u razvoju, bilateralno ili putem odgovarajućih međunarodnih organizacija. Takva pomoć može biti, između ostalog, na području tehnologije, prerade, istraživanja i infrastrukture, kao i pri osnivanju nacionalnih regulatornih tijela, ili to može biti u obliku savjeta, kredita, donacija, bespovratne pomoći, kojima bi se, između ostalog, osigurala stručnost, obrazovanje, oprema, kako bi se te zemlje mogle prilagoditi i poštovati sanitarne ili fitosanitarne mjere koje su neophodne za postizanje odgovarajuće razine sanitarne ili fitosanitarne zaštite na svojim izvoznim tržištima.

2. Kad su potrebna znatna ulaganja kako bi članica izvoznica zemlja u razvoju mogla udovoljiti sanitarnim i fitosanitarnim zahtjevima članice uvoznice, ova posljednja razmatra mogućnost pružanja tehničke pomoći koja bi omogućila članici zemlji u razvoju da održi i proširi mogućnosti pristupa tržištu za proizvod o kojem se radi.

Članak 10.

Posebni i različit tretman

1. Prilikom pripreme i primjene sanitarnih ili fitosanitarnih mjera, zemlje članice uzimaju u obzir posebne potrebe članica zemalja u razvoju, a naročito članica najnerazvijenijih zemalja.

2. Kad odgovarajuća razina sanitarne ili fitosanitarne zaštite ostavlja prostor za uvođenje novih sanitarnih ili fitosanitarnih mjera po fazama, trebalo bi odrediti duži rok usklađivanja za proizvode koji su važni članicama zemljama u razvoju kako bi očuvale mogućnosti njihova izvoza.

3. U namjeri da članicama zemljama u razvoju omogući prilagodbu odredbama ovog Sporazuma, Odbor im može, na zahtjev, odobriti, u potpunosti ili djelomično, vremenski ograničene iznimke od obveza iz ovog Sporazuma, uzimajući u obzir njihove financijske, trgovinske i razvojne potrebe.

4. Zemlje članice bi trebale poticati i olakšavati aktivno sudjelovanje članica zemalja u razvoju u odgovarajućim međunarodnim organizacijama.

Članak 11.

Savjetovanje i rješavanje sporova

1. Odredbe članaka XXII. i XXIII. GATT-a 1994. razrađene i primijenjene u Dogovoru o rješavanju sporova primjenjuju se na savjetovanja i rješavanje sporova u okviru ovog Sporazuma, osim ako njime nije predviđeno drukčije.

2. U slučaju spora prema ovom Sporazumu koji se odnosi na znanstvena ili tehnička pitanja, odbor bi trebao tražiti savjet stručnjaka po izboru panela u dogovoru sa strankama u sporu. U tu svrhu panel može, kad to smatra prikladnim, osnovati savjetodavnu tehničku stručnu skupinu ili se može savjetovati s odgovarajućim međunarodnim organizacijama, na zahtjev jedne od strana u sporu ili na vlastitu inicijativu.

3. Ovaj Sporazum ne utječe na prava članice koja ima prema drugim međunarodnim sporazumima, uključujući pravo da zatraže posredovanje ili korištenje mehanizama za rješavanje sporova drugih međunarodnih organizacija ili međunarodnih organizacija osnovanih u okviru međunarodnih sporazuma.

Članak 12.

Upravljanje

1. Odbor za sanitarne i fitosanitarne mjere osniva se kao mjesto redovitih konzultacija. On obavlja funkcije potrebne za provedbu odredaba ovog Sporazuma i za promicanje njegovih ciljeva, naročito u vezi s usklađivanjem. Odbor donosi odluke konsenzusom.

2. Odbor potiče i olakšava ad hoc konzultacije ili pregovore među zemljama članicama o posebnim sanitarnim ili fitosanitarnim pitanjima. Odbor potiče sve zemlje članice na korištenje međunarodnih normi, uputa ili preporuka i u tom smislu sponzorira tehničke konzultacije i obrazovanje kako bi pospješio suradnju i integraciju međunarodnih i nacionalnih sustava i pristupa u vezi s odobravanjem uporabe aditiva u hrani ili utvrđivanja granica tolerancije za kontaminirajuće tvari u hrani, piću ili životinjskoj hrani.

3. Odbor surađuje s odgovarajućim međunarodnim organizacijama na području sanitarne i fitosanitarne zaštite, naročito s Povjerenstvom Codex Alimentarius, Međunarodnim uredom za epizootije i Tajništvom Međunarodne konvencije za zaštitu bilja kako bi osigurao najbolju dostupnu znanstvenu i tehničku savjetodavnu pomoć za primjenu ovog Sporazuma i kako bi se izbjeglo nepotrebno udvostručavanje posla.

4. Odbor razrađuje postupak za praćenje postupka međunarodnog usklađivanja i uporabe međunarodnih norma, uputa ili preporuka. U tu svrhu, Odbor bi trebao, zajedno s odgovarajućim organizacijama, ustanoviti popis međunarodnih norma, uputa ili preporuka vezanih uz sanitarne ili fitosanitarne mjere koje, po mišljenju Odbora, imaju bitan utjecaj na trgovinu. U popisu bi zemlje članice trebale naznačiti one međunarodne norme, upute ili preporuke koje primjenjuju kao uvjete za uvoz ili na temelju kojih uvezeni proizvodi usklađeni s tim normama imaju pristup njihovim tržištima. U slučaju kad ne primjenjuje međunarodnu normu, uputu ili preporuku kao uvjet za uvoz, zemlja članica trebala bi navesti razlog takvog postupanja, naročito ako smatra da norme nisu dovoljno stroge da bi pružile prikladnu razinu sanitarne ili fitosanitarne zaštite. Ako zemlja članica revidira svoje postupanje, nakon što je naznačila koje norme, upute ili preporuke primjenjuje kao uvjete za uvoz, trebala bi dati objašnjenje za tu promjenu i o tome obavijestiti Tajništvo kao i odgovarajuće međunarodne organizacije, osim ako takva obavijest i objašnjenje nisu dana u skladu s postupkom navedenim u Dodatku B.

5. Kako bi izbjegao nepotrebno udvostručavanje posla, Odbor može odlučiti, ukoliko je to svrsishodno, poslužiti se informacijama prikupljenim postupcima, naročito za obavijesti, koji su u tijeku u drugim odgovarajućim međunarodnim organizacijama.

6. Odbor može, na inicijativu jedne od zemalja članica, kroz odgovarajuće kanale pozvati nadležne međunarodne organizacije ili njihova pomoćna tijela da ispitaju određeni predmet u vezi s određenom normom, uputom ili preporukom, uključujući i osnovu na kojoj se temelji objašnjenje o neprimjenjivanju sukladno sa stavkom 4.

7. Odbor revidira funkcioniranje i provedbu ovog Sporazuma tri godine nakon stupanja na snagu sporazuma o WTO-u, a nakon toga ako se ukaže potreba. Kada je prikladno, Odbor može Vijeću za trgovinu robama podnijeti prijedloge za izmjenu teksta ovog Sporazuma s obzirom, između ostalog, na iskustvo stečeno njegovom primjenom.

Članak 13.

Provedba

Zemlje članice snose punu odgovornost u okviru ovog Sporazuma za ispunjenje svih navedenih obveza. Zemlje članice izrađuju i provode pozitivne mjere i mehanizme u smislu pomoći u poštovanju odredaba ovog Sporazuma od strane onih tijela koja nisu dio središnje vlasti. Zemlje članice poduzimaju one odgovarajuće mjere koje su im dostupne kako bi osigurale da nevladini subjekti unutar njihovih državnih područja, kao i regionalna tijela čije su članice odgovarajući subjekti unutar njihovog državnog područja, poštuju mjerodavne odredbe ovog Sporazuma. Osim toga, zemlje članice ne poduzimaju mjere koje izravno ili neizravno djeluju na način da traže ili potiču takve regionalne ili nevladine subjekte ili tijela lokalne vlasti da postupaju suprotno odredbama ovog Sporazuma. Zemlje članice vode računa o tome da se oslanjaju na usluge nevladinih subjekata kod primjene sanitarnih ili fitosanitarnih mjera samo ako se ti subjekti pridržavaju odredaba ovog Sporazuma.

Članak 14.

Završne odredbe

Najmanje razvijene zemlje članice mogu odgoditi primjenu odredaba ovog Sporazuma na rok od pet godina od dana stupanja na snagu sporazuma o WTO-u, s obzirom na svoje

sanitarne ili fitosanitarne mjere koje utječu na uvoz ili uvezene proizvode. Ostale članice zemlje u razvoju mogu odgoditi primjenu odredaba ovog Sporazuma, osim članka 5. stavka 8. i članka 7., na dvije godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u s obzirom na svoje postojeće sanitarne ili fitosanitarne mjere koje utječu na uvoz ili uvezene proizvode, tamo gdje je takva primjena spriječena pomanjkanjem stručnog znanja, tehničke infrastrukture ili sredstava.

DODATAK A

DEFINICIJE ([1])

1. Sanitarna i fitosanitarna mjera - Svaka mjera koja se primjenjuje:

   (a) u svrhu zaštite životinjskog ili biljnog svijeta ili zdravlja na državnom području zemlje članice od rizika nastalih pojavom ili širenjem štetočina, bolesti, organizama koji prenose bolesti ili koji ih izazivaju;

   (b) u svrhu zaštite života ili zdravlja ljudi i životinja na državnom području zemlje članice od rizika uzrokovanih aditivima, zagađivačima, toksinima ili organizmima koji izazivaju bolesti u hrani, piću ili životinjskoj hrani;

   (c) u svrhu zaštite zdravlja ili života ljudi na državnom području zemlje članice, od rizika uzrokovanih bolestima koje prenose životinje, biljke ili proizvodi od njih, ili pojavom ili širenjem štetočina, ili

   (d) u svrhu sprečavanja i ograničavanja ostalih šteta na državnom području članice nastalih pojavom ili širenjem štetočina.

   Sanitarne i fitosanitarne mjere uključuju sve relevantne zakone, odredbe, propise, uvjete i postupke, a tu spadaju, između ostalog, i kriteriji za finalne proizvode; procesi i metode proizvodnje; testiranje, inspekcija, izdavanja potvrda i postupci odobrenja; postupci karantene s relevantnim zahtjevima koji se odnose na prijevoz životinja ili biljaka, ili na materijale koji su potrebni za njihovo preživljavanje tijekom transporta; odredbe o relevantnim statističkim metodama, postupcima odabira uzoraka i metodama procjene rizika; te odredbe vezane uz pakiranja i označavanja koje se direktno odnose na sigurnost hrane.

2. Usklađivanje - Uspostava, priznanje i primjena istih sanitarnih i fitosanitarnih mjera od strane svake od zemalja članica.

3. Međunarodne norme, upute i preporuke

   (a) u vezi sa sigurnosti hrane: norme, upute i preporuke koje propisuje Povjerenstvo Codex Alimentarius za aditive u hrani, rezidue veterinarskih lijekova i pesticida, zagađivače, analitičke metode i uzimanja uzoraka, te propise i naputke za higijenu;

   (b) u vezi sa zdravljem životinja i zoonoza: norme, upute i preporuke razrađeni pod pokroviteljstvom Međunarodnog ureda za epizootije;

   (c) u vezi sa zdravljem biljaka: međunarodne norme, upute i preporuke razrađeni pod pokroviteljstvom Tajništva Međunarodne konvencije o zaštiti biljaka, u suradnji s regionalnim organizacijama koje djeluju u okviru Međunarodne konvencije o zaštiti biljaka;

([1]) Za potrebe ovih definicija, termin „životinja" uključuje ribe i divlje životinje; termin „biljka" uključuje šume i divlju vegetaciju; termin „štetočine" uključuje korov; a termin „zagađivači" uključuje pesticide i taloge veterinarskih lijekova, te strane tvari.

(d) u vezi s pitanjima koja gore navedene organizacije ne pokrivaju: odgovarajuće norme, upute i preporuke koje izdaju druge relevantne međunarodne organizacije kojima mogu pristupiti sve zemlje članice, a koje odredi Odbor.

4. Procjena rizika - Ocjena vjerojatnosti pojave ili širenja štetočina ili bolesti na državnom području članice uvoznice, prema sanitarnim ili fitosanitarnim mjerama koje se mogu primijeniti, te potencijalnim biološkim i gospodarskim posljedicama; ili procjena mogućih negativnih posljedica po zdravlje ljudi ili životinja zbog prisutstva aditiva, zagađivača, toksina ili organizama koji izazivaju bolesti u hrani, piću ili životinjskoj hrani.

5. Odgovarajuća razina sanitarne ili fitosanitarne zaštite - Ona razina zaštite koja je po procjeni članice koja uvodi sanitarne ili fitosanitarne mjere dovoljna za zaštitu života i zdravlja ljudi, biljaka i životinja na njenom državnom području.

NAPOMENA: Neke zemlje članice ovaj pojam nazivaju „prihvatljiva razina rizika".

6. Područje bez štetočina ili bolesti - Područje, bilo da je to cijela zemlja, dio zemlje ili više zemalja ili njihovi dijelovi, gdje se po procjeni nadležnih tijela ne pojavljuje određena štetočina ili bolest.

NAPOMENA: Područje bez štetočina ili bolesti može okruživati, biti okruženo, ili graničiti s područjem - bilo unutar dijela jedne zemlje, ili u zemljopisnoj regiji koja obuhvaća dijelove više zemalja ili pak cijele zemlje - u kojima se određena štetočina ili bolest pojavljuje, no gdje se provode regionalne mjere nadzora, kako što su uspostava zaštitnih zona, zona nadzora i tampon-zona gdje će se štetočina ili bolest zaustaviti ili iskorijeniti.

7. Područje niske koncentracije štetočina ili bolesti - Područje, bilo da je to cijela zemlja, dio zemlje ili više zemalja ili njihovi dijelovi, gdje se po procjeni nadležnih tijela, određena štetočina ili bolest pojavljuje u niskoj koncentraciji i gdje se provode učinkovite mjere nadzora, suzbijanja ili iskorjenjivanja.

DODATAK B

TRANSPARENTNOST SANITARNIH I FITOSANITARNIH PROPISA

Objava propisa

1. Zemlje članice osiguravaju da se svi usvojeni sanitarni i fitosanitarni propisi ([1]) odmah objave na način koji zainteresiranim članicama omogućuje da se s njima upoznaju.

2. Osim u hitnim okolnostima, članice daju prihvatljiv rok od objave sanitarnih ili fitosanitarnih propisa do njihovog stupanja na snagu, kako bi proizvođačima u članicama izvoznicama, a posebno u članicama zemljama u razvoju, dali dovoljno vremena da svoje proizvode i proizvodne metode usklade sa zahtjevima članica uvoznica.

Informacijske središnjice

3. Svaka zemlja članica osigurava jednu informacijsku središnjicu koja je odgovorna za davanje odgovora na sva razumna pitanja zainteresiranih članica, kao i izdavanje relevantnih dokumenata u vezi s:

   (a) svim sanitarnim i fitosanitarnim propisima donesenim ili predloženim na državnom području članice,

   (b) svih postupaka nadzora i inspekcije, proizvodnje, karantene, postupaka za ustanovljenje dopuštene razine pesticida i odobrenja uporabe aditiva u hrani, koji se provode na državnom području članice,

   (c) postupaka procjene rizika, čimbenika koji se uzimaju u obzir, kao i određivanja odgovarajuće razine sanitarne i fitosanitarne zaštite,

   (d) članstva i sudjelovanja članice, ili relevantnih tijela na njenom državnom području, u međunarodnim i regionalnim sanitarnim i fitosanitarnim organizacijama i sustavima, kao i u bilateralnim i multilateralnim sporazumima i dogovorima u okviru ovog Sporazuma, te tekstova takvih sporazuma i dogovora.

4. Članice osiguravaju da zainteresiranim zemljama članicama koje traže kopije dokumenata, te dokumente osiguraju po istoj cijeni (ako se naplaćuju), uz dodatak troškova isporuke, koje plaćaju građani ([2]) te zemlje članice.

Postupci notifikacije

5. Ako međunarodne norme, upute ili preporuke ne postoje ili ako sadržaj predloženog sanitarnog ili fitosanitarnog propisa bitno ne odgovara sadržaju međunarodne norme, upute ili preporuke, i ako takav propis može imati znatan učinak na trgovinu drugih zemalja članica, članice:

   (a) objavljuju obavijest u početnim fazama, na takav način da se zainteresirane zemlje članice mogu upoznati s prijedlogom za uvođenje određenog propisa;

   (b) notificiraju drugim zemljama članicama, putem Tajništva proizvode na koje se taj propis odnosi, uz kratku naznaku cilja i obrazloženja uvođenja predloženog propisa. Takve notifikacije šalju se u početnim fazama, kada se mogu unijeti izmjene i uzeti u obzir primjedbe;

   (c) na zahtjev drugih zemalja članica daju primjerke predloženog propisa i, gdje god je to moguće, naznačuju dijelove koji se bitno razlikuju od međunarodnih normi, uputa ili preporuka,

   (d) bez ikakve diskriminacije daju drugim zemljama članicama dovoljno vremena da iznesu svoje primjedbe u pisanom obliku, razmotre te primjedbe na zahtjev, i uzimaju u obzir primjedbe i rezultate razmatranja.

6. Ali, u slučaju nastanka problema hitne prirode u vezi sa zaštitom zdravlja ili mogućnošću da oni izbiju kod jedne od članica, ta članica može preskočiti neke od koraka navedenih u članku 5. ovog Priloga, ako to smatra potrebnim, pod uvjetom da:

   (a) odmah notificira ostalim članicama, putem Tajništva, propise i proizvode na koje se odnosi s kratkom naznakom cilja i obrazloženja tog propisa, uključujući i prirodu tog hitnog problema ili hitnih problema;

   (b) na zahtjev dade primjerke propisa drugim zemljama članicama,

   (c) drugim članicama omogući da daju svoje primjedbe u pisanom obliku, razmotri te primjedbe na zahtjev, i uzme u obzir te primjedbe i rezultate razmatranja.

([1]) Sanitarni i fitosanitarni propisi kao što su zakoni, odredbe i odluke koji su u općoj primjeni.

([2]) Kad se u ovom Sporazumu koristi riječ „građani" smatra se da se ona odnosi u slučaju zasebnog carinskog područja članice WTO-a, na pravne i fizičke osobe koje imaju boravište ili sjedište na tom carinskom području ili pak stvarno industrijsko ili komercijalno poduzeće koje ondje posluje.

7. Notifikacije Tajništvu šalju se na engleskom, francuskom ili španjolskom jeziku.
8. Članice razvijene zemlje na zahtjev ostalih članica daju primjerke dokumenata ili ako se radi o dokumentima velikog obujma, sažetke dokumenata na koje se odnosi određena notifikacija na engleskom, francuskom ili španjolskom.
9. Tajništvo pravovremeno šalje primjerke notifikacija svim zemljama članicama i zainteresiranim međunarodnim organizacijama i upozorava zemlje članice u razvoju na sve obavijesti koje se odnose na proizvode koji su za njih od posebnog interesa.
10. Zemlje članice imenuju jedno središnje vladino tijelo koje je odgovorno za provedbu na nacionalnoj razini, odredbi koje se odnose na postupak notifikacije u skladu sa stavcima 5., 6., 7. i 8. ovog Priloga.

Opće rezerve

11. Ništa u ovom Sporazumu ne tumači se na način da zahtijeva:
    (a) da se daju detalji ili kopije nacrta ili da se objavljuju tekstovi koji nisu na jeziku zemlje članice, osim kako je predviđeno u stavku 8. ovog Priloga.
    (b) da članice otkrivaju povjerljive informacije koje bi ometale provedbu sanitarnih i fitosanitarnih propisa, ili koje bi dovele u pitanje pravne komercijalne interese određenih proizvođača.

DODATAK C

POSTUPCI NADZORA, INSPEKCIJE I ODOBRAVANJA [1]

1. Zemlje članice, vezano uz svaki postupak kojim se provjerava i jamči provedba sanitarnih i fitosanitarnih mjera, osiguravanju sljedeće:

   (a) da se takve mjere provode u potpunosti bez nepotrebnog odlaganja i uz isti tretman uvoznih i domaćih proizvoda;

   (b) da se objavi uobičajeno vrijeme potrebno za svaki postupak ili da se o predviđenom vremenu izvijesti podnositelj zahtjeva ako to on zatraži; pri primanju zahtjeva ovlašteno tijelo odmah utvrđuje da li je dokumentacija kompletna i obavještava podnositelja jasno i u potpunosti o svim nedostacima; nadležno tijelo čim prije prenosi rezultate postupka, jasno i u potpunosti, podnositelju zahtjeva, tako da on može poduzeti mjere da ispravi nedostatke, po potrebi; čak i ako zahtjev ima nedostataka, nadležno tijelo nastavlja s provedbom postupaka koliko god je to moguće, ako podnositelj to zatraži; i da se na njegov zahtjev podnositelja izvještava u kojem je stadiju postupak, uz obrazloženje eventualnih zakašnjenja;

   (c) da se zahtjevi za informacijama ograniče na informacije nužne za provođenje odgovarajućih postupaka nadzora, inspekcije i odobravanja, uključujući i odobrenje za korištenje aditiva ili za ustanovljavanje najviše dopuštenih količina zagađivača u hrani, piću i životinjskoj hrani;

   (d) da se poštuje povjerljivost informacija o uvezenim proizvodima koja proizlazi iz ili da se daje u vezi s nadzorom, inspekcijom i odobravanjem, u istoj mjeri kako se to radi i s domaćim proizvodima, i na način koji štiti legitimne komercijalne interese;

   (e) da se svi zahtjevi za provedbu nadzora, inspekcije i davanja odobrenja za pojedine primjerke nekog proizvoda ograniče na razumnu i potrebnu mjeru;

   (f) da sve pristojbe koje se plaćaju na postupke koji se provode nad uvoznim proizvodima budu izjednačene s onima koje se plaćaju na odgovarajuće domaće proizvode ili na proizvode podrijetlom iz bilo koje druge zemlje članice, a koje ne bi trebale biti više od stvarne cijene usluge;

   (g) da se primjenjuju isti kriteriji pri smještanju objekata koji se koriste za postupke i odabir uzoraka za uvozne, kao i za domaće proizvode, kako bi se što više olakšao posao podnositeljima zahtjeva, uvoznicima, izvoznicima ili njihovim predstavnicima;

   (h) da se u slučajevima kad se specifikacije proizvoda izmjene nakon izvršenog nadzora i inspekcije u svjetlu odgovarajućih propisa, postupak za modificirani proizvod ograniči samo na ono što je potrebno kako bi se utvrdilo može li se vjerovati da proizvod i dalje udovoljava odgovarajućim propisima;

   (i) da postoji postupak razmatranja pritužbi vezano uz provođenja takvih postupaka i kojim se poduzimaju radnje kako bi se ispravio propust, u slučaju da je pritužba opravdana.

   Kada zemlja članica uvoznica koristi sustav za odobravanje korištenja aditiva u hrani ili za ustanovljavanje najviših dopuštenih količina zagađivača u hrani, piću ili životinjskoj hrani koji zabranjuje ili ograničava pristup njegovim domaćim tržištima proizvoda na temelju nepostojanja odobrenja, zemlja članica uvoznica razmatra korištenje odgovarajuće međunarodne norme koja je temelj za dopuštanje uvoza, dok se ne postigne konačna odluka.

2. Kada neka sanitarna ili fitosanitarna mjera zahtjeva da se nadzor provodi u stadiju proizvodnje, zemlja članica na čijem se državnom području proizvodnja odvija pruža potrebnu pomoć kako bi se olakšalo provođenje tog nadzora i rad nadzornih tijela.

3. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava članice da provode razumne mjere inspekcije na svojem državnom području.

---

[1] Postupci nadzora, inspekcije ili odobravanja uključuju, između ostalog, postupke uzorkovanja, ispitivanja ili certificiranja.

21994A1223(06)

L 336/50 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

SPORAZUM O TEKSTILU I ODJEĆI

ČLANICE,

podsjećajući da su Ministri u Punti del Este dogovorili da „pregovori na području tekstila i odjeće imaju za cilj utvrđivanje načina koji bi dopustili moguću integraciju ovog sektora u GATT na temelju čvrstih GATT-ovih pravila i disciplina, što će također pridonijeti cilju daljnje liberalizacije trgovine";

podsjećajući također da je u Odluci Odbora za trgovinske pregovore, iz travnja 1989. godine dogovoreno da bi postupak integracije trebao započeti nakon okončanja Urugvajske runde multilateralnih pregovora o trgovini, te da bi trebao biti progresivne naravi;

podsjećajući nadalje da je dogovoreno dodjeljivanje posebnog tretmana najmanje razvijenim zemljama članicama,

SPORAZUMNE SU:

Članak 1.

1. Ovaj Sporazum sadrži odredbe koje članice primjenjuju tijekom prijelaznog razdoblja integracije sektora tekstila i odjeće u GATT 1994.

2. Članice su sporazumne primjenjivati odredbe stavka 18. članka 2. i članka 6. stavka 6. točke (b), na način kojim se malim dobavljačima omogućuje značajniji pristup te unaprjeđenje komercijalno značajnih trgovinskih mogućnosti za nove učesnike u sektoru tekstila i odjeće. ([1])

3. Članice uzimaju u obzir položaj onih članica koje nisu prihvatile Protokole kojima se proširuje Dogovor o međunarodnoj trgovini tekstilom (u daljnjem tekstu ovog Sporazuma „MFA") iz 1986. te da im u onoj mjeri, u kojoj je to moguće, priznaje poseban tretman u primjeni odredaba ovog Sporazuma.

4. Članice su suglasne da bi se posebni interesi članica izvoznica koje proizvode pamuk trebali, po savjetovanju s njima, odraziti na provedbu odredaba ovog Sporazuma.

5. Kako bi se olakšala integracija sektora tekstila i odjeće u GATT 1994., članice trebaju omogućiti stalno samostalno industrijsko prilagođivanje i povećanu konkurenciju na svojim tržištima.

6. Osim ako ovim Sporazumom nije određeno drukčije, njegove odredbe ne utječu na prava i obveze članica koje proizlaze iz Sporazuma o Svjetskoj trgovinskoj organizaciji i iz multilateralnih trgovinskih sporazuma.

7. Tekstilni i odjevni proizvodi na koje se odnosi ovaj Sporazum navedeni su u Prilogu.

Članak 2.

1. Članice koje provode količinska ograničenja u okviru bilateralnih Sporazuma sukladno s člankom 4. ili koje su ih notificirale sukladno s člankom 7. ili 8. MFA na snazi dan prije nego što je sporazum o WTO-u stupio na snagu, detaljno ih notificiraju u roku od 60 dana od stupanja na snagu Središnjici za nadzor tekstila iz članka 8. (u daljnjem tekstu ovog Sporazuma „TMB") sa svim detaljima, uključujući i razinu ograničenja, stope rasta i odredbe o fleksibilnosti. Članice su suglasne da se od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u na sva takva ograničenja koja provode ugovorne strane GATT-a 1947., i koja se primjenjuju na dan prije stupanja na snagu, primjenjuju odredbe ovog Sporazuma.

2. TMB šalje te notifikacije svim članicama na znanje. Svaka članica može upoznati TMB, u roku od 60 dana od odašiljanja notifikacija, sa svim primjedbama koje smatra potrebnim u vezi s tim notifikacijama. Te primjedbe šalje ostalim članicama na znanje. Po potrebi, TMB može dati preporuke članicama na koje se to odnosi.

3. Ukoliko se razdoblje od 12 mjeseci ograničenja, koje je predmet notifikacije, u skladu sa stavkom 1., ne poklapa s razdobljem od 12 mjeseci neposredno prije stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, članice o kojima se radi bi se trebale se međusobno dogovoriti o načinima na koje se to razdoblje ograničenja može uskladiti s ugovornom godinom ([2]), i o ustanovljavanju općih osnovnih razina takvih ograničenja, kako bi se provele odredbe ovog članka. Članice o kojima se radi sporazumne su odmah se konzultirati s ciljem postizanja sporazuma. Svaki takav dogovor uzima u obzir, između ostalog, sezonsko osciliranje isporuka tijekom posljednjih godina. O ishodu takvih

([1]) U mjeri u kojoj je to moguće, izvoz iz najmanje razvijenih članica ima koristi od ove odredbe.

([2]) Izraz „Sporazumna godina" definira se kao 12-mjesečno razdoblje koje počinje danom stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u i daljnji 12-mjesečni intervali.

konzultacija obavještava se TMB, te on daje odgovarajuće preporuke konkretnim članicama.

4. Smatra se da ograničenja notificirana u skladu sa stavkom 1. predstavljaju sva ograničenja koja primjenjuju konkretne članice na dan prije stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u. Ne uvode se nova ograničenja koja bi se odnosila na druge proizvode ili članice, osim u skladu s odredbama ovog Sporazuma ili mjerodavnim odredbama GATT-a 1994. ([1]) Ograničenja koja nisu notificirana u roku od 60 dana od stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u ukidaju se odmah.

5. Svaka jednostrana mjera poduzeta u skladu s člankom 3. MFA prije dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u može ostati na snazi u predviđenom razdoblju, ali ne dužem od 12 mjeseci, pod uvjetom da ju je razmotrilo Tijelo za nadzor tekstila (u daljnjem tekstu ovog Sporazuma „TSB"), koje se osniva u skladu s MFA-om. Ako TSB nije imao prilike razmotriti takve jednostrane mjere, razmatra ih TMB u skladu s pravilima i postupcima koji se primjenjuju na mjere u članku 3. prema MFA-u. Svaka mjera koja se primjenjuje u skladu sa Sporazumom po članku 4. MFA prije dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, a koja je predmet spora koju TSB nije imao prilike razmotriti, također razmatra TMB u skladu s pravilima i postupcima MFA koji se odnose na takva razmatranja.

6. Na dan stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, svaka članica uključuje u GATT 1994. proizvode na koji je otpadalo najmanje 16 % ukupnog obujma uvoza proizvoda iz Priloga koji je članica ostvarila godine 1990., u skladu sa stavkama ili kategorijama harmoniziranog sustava. Proizvodi koji se trebaju integrirati obuhvaćaju proizvode iz svake od ovih četiriju skupina: tops i pređa, tkanine, gotovi tekstilni proizvodi i odjeća.

7. Članice kojih se to tiče, detaljno notificiraju djelovanja koja se trebaju poduzeti prema stavku 6., u skladu sa sljedećim:

(a) članice koje i dalje provode ograničenja iz stavka 1., obvezuju se, neovisno o danu stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, notificirati te detalje Tajništvu GATT-a najkasnije do datuma koji je određen Ministarskom odlukom od 15. travnja 1994. Tajništvo GATT-a odmah šalje notifikacije ostalim sudionicima, na znanje. Te notifikacije ostaju na raspolaganju i TMB-u, kada ono bude ustanovljeno, za potrebe iz stavka 21.;

(b) članice koje su u skladu sa stavkom 1. članka 6. zadržale pravo primjene odredaba članka 6., te detalje notificiraju TMB-u najkasnije u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, ili, u slučaju onih članica koje potpadaju pod stavak 3. članka 1., najkasnije do kraja dvanaestog mjeseca važenja Sporazuma o WTO-u. TMB šalje te notifikacije članicama na znanje, te ih razmatra u skladu sa stavkom 21.

8. Preostali proizvodi, tj. proizvodi koji nisu sadržani u GATT-u 1994. u skladu sa stavkom 6. integriraju se u skladu sa stavkama i kategorijama harmoniziranog sustava, u tri faze, kako slijedi:

(a) prvog dana 37. mjeseca važenja Sporazuma o WTO-u, proizvodi na koje je otpadalo najmanje 17 % ukupnog obujma izvoza proizvoda u Prilogu koji je članica ostvarila 1990. Proizvodi koje članice integriraju obuhvaćaju proizvode iz svake od ovih skupina: tops i pređa, tkanine, gotovi tekstilni proizvodi i odjeća;

(b) prvog dana 85. mjeseca važenja Sporazuma o WTO-u, proizvodi na koje je otpadalo najmanje 18 % ukupnog obujma izvoza proizvoda u Prilogu koje je članica ostvarila 1990. Proizvodi koje članice integriraju obuhvaćaju proizvode iz svake od ovih skupina: tops i pređa, tekstilni proizvodi i odjeća;

(c) prvog dana 121. mjeseca važenja Sporazuma o WTO-u, sektor tekstila i odjeće integrira se u GATT 1994., s time da se ukidaju sva ograničenja po ovom Sporazumu.

9. Članice koje su notificirale sukladno sa stavkom 1. člankaom6. svoju namjeru da ne zadrže pravo primjene odredaba članka 6. smatraju, za potrebe ovog Sporazuma da su tekstilne proizvode i odjeću integrirale u GATT 1994. Te su članice, prema tome, izuzete od obveze da se pridržavaju odredaba stavaka 6. do 8. i 11.

10. Ovaj Sporazum ne sprečava članicu koja je podnijela program o integraciji u skladu s člancima 6. ili 8. da integrira svoje proizvode u GATT 1994. i prije nego je to predviđeno tim programom. No, svaka takva integracija proizvoda stupa na snagu s početkom ugovorne godine, a detalji se notificiraju TMB-u najmanje tri mjeseca unaprijed, kako bi se moglo obavijestiti sve druge članice.

([1]) Odgovarajuće odredbe GATT-a 1994. ne obuhvaćaju članak XIX. u pogledu proizvoda koji još nisu uključeni u GATT 1994. osim kako je posebno određeno u stavku 3. dodatka.

11. Programi integracije članica, u skladu sa stavkom 8., sa svim se detaljima notificiraju TMB-u najmanje 12 mjeseci prije njihovog stupanja na snagu, te ih TMB šalje svim članicama.

12. Osnovne razine ograničenja koje se odnose na preostale proizvode, navedene u stavku 8., razine su ograničenja iz stavka 1.

13. Tijekom 1. faze ovog Sporazuma (od stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u do uključivo 36. mjeseca njegovog važenja) razina svakog od ograničenja u skladu s bilatelarnim Sporazumima MFA, koji su na snazi u dvanaestomjesečnom razdoblju prije stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, povećava se godišnje kao i stopa rasta utvrđena za pojedino ograničenje, uvećana za 16 %.

14. Osim ako Vijeće za trgovinu robom ili Tijelo za rješavanje sporova ne odluče drukčije u skladu sa stavkom 12. članka 8., razina svakog preostalog ograničenja povećava se godišnje tijekom sljedećih faza ovog Sporazuma najmanje kako slijedi:

(a) u 2. fazi (od 37. do uključivo 84. mjeseca važenja Sporazuma o WTO-u) za stopu rasta pojedinog ograničenja tijekom 1. faze, uvećanu za 25 %;

(b) u 3. fazi (od 85. do uključivo 120. mjeseca važenja Sporazuma o WTO-u), za stopu rasta pojedinog ograničenja tijekom 2. faze, uvećanu za 27 %.

15. Ovaj Sporazum ne sprečava članicu da ukine ograničenja koja primjenjuje u skladu s ovim člankom, što počinje vrijediti s početkom svake ugovorne godine tijekom prijelaznog razdoblja, ukoliko se to notificira članici-izvozniku koje se to tiče i TMB-u, najmanje tri mjeseca prije stupanja na snagu tog ukidanja. Razdoblje za prethodnu notifikaciju može se skratiti na 30 dana, uz suglasnost članice koja podliježe ograničenju. TMB takve notifikacije šalje svim članicama. Kod razmatranja ukidanja ograničenja kako je predviđeno ovim stavkom, članice o kojima se radi uzimaju u obzir način na koji ostale članice postupaju sa sličnim izvozom.

16. Odredbe o fleksibilnosti, tj. swing, i prijenosi (carryover i carry forward) koji se primjenjuju na sva ograničenja zadržana u skladu s ovim člankom, iste su kao i odredbe u bilateralnim Sporazumima MFA za dvanaestomjesečno razdoblje koje prethodi stupanju na snagu Sporazuma o WTO-u. Na kombiniranu uporabu swing, carryover i carry forward ne primjenjuju se niti zadržavaju nikakva količinska ograničenja.

17. Administrativni dogovori, koji se smatraju nužnima za provedbu bilo koje odredbe ovog članka, ovise o dogovoru članica na koje se oni odnose. Takvim se dogovori notificiraju TMB-u.

18. Što se tiče onih članica čiji je izvoz predmetom ograničenja na dan prije stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, a čija ograničenja predstavljaju 1,2 % ili manje ukupnog opsega ograničenja koje primjenjuju članice uvoznice od 31. prosinca 1991. i koje su notificirane sukladno s ovim člankom, osigurava se znatno poboljšanje pristupa njihovim izvoznim proizvodima na dan stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u i za vrijeme važenja ovog Sporazuma, time što se stope rasta navedene u stavcima 13. i 14. pomiču unaprijed za jednu fazu ili time što se međusobno dogovaraju najmanje isto takve promjene u vezi s različitim kombinacijama osnovnih razina, rasta te odredbi o fleksibilnosti. Takvim se poboljšanja notificiraju TMB-u.

19. U svakom slučaju, u periodu važenja ovog Sporazuma, a tijekom kojeg neka članica uvede zaštitnu mjeru u skladu s člankom XIX. GATT-a 1994. u pogledu pojedinog proizvoda u razdoblju od jedne godine odmah nakon integracije ovog proizvoda u GATT 1994. u skladu s odredbama ovog članka, primjenjuju se odredbe članka XIX., po tumačenju danom u Sporazumu o zaštitnim mjerama, osim kako je navedeno u stavku 20.

20. Kada se takva mjera primjenjuje uz korištenje necarinskih sredstava, članica uvoznica o kojoj se radi, primjenjuje mjeru na način naveden u stavku 2. točki (d) članka XIII. GATT-a 1994. na zahtjev svake članice izvoznice čiji je izvoz takvih proizvoda bio pod tim ograničenjima po ovom Sporazumu u bilo kojem času u jednogodišnjem razdoblju koje je neposredno prethodilo uvođenju zaštitne mjere. Članica izvoznica o kojoj se radi primjenjuje takvu mjeru. Razina koja se primjenjuje ne snižava relevantni izvoz ispod razine nedavnog reprezentativnog razdoblja, koje je obično prosječni izvoz članice na koju se odnosi u posljednje tri reprezentativne godine za koje postoje statistički podaci. Nadalje, kada se zaštitna mjera primjenjuje dulje od jedne godine, razina koja se primjenjuje progresivno se liberalizira u jednakim vremenskim razmacima tijekom razdoblja primjene. U takvim slučajevima, članica izvoznica o kojoj se radi ne izvršava svoje pravo znatne suspenzije odgovarajućih koncesija ili drugih obveza u skladu sa stavkom 3. točkom (a) članka XIX. GATT-a 1994.

21. TMB neprestano prati provedbu ovog članka. Na zahtjev bilo koje članice razmatra svako pojedino pitanje koje se odnosi na provedbu odredbi ovog članka. U roku od 30 dana daje

odgovarajuće preporuke ili zaključke zainteresiranoj članici ili članicama, nakon što tim članicama upute poziv za sudjelovanje.

Članak 3.

1. U roku od 60 dana od stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, članice koje i dalje primjenjuju ograničenja [1] na tekstilne i odjevne proizvode (s izuzetkom ograničenja koja se primjenjuju u skladu s MFA-om i na koje se odnose odredbe članka 2.), neovisno o tome da li su u skladu s GATT-om 1994. ili nisu, (a) notificiraju ta ograničenja TMB-u, ili (b) TMB-u šalju takve notifikacije koje su već podnijele nekom drugom tijelu WTO-a. Obavijesti bi trebale, kad god je to moguće, sadržavati informacije koje se odnose na sva opravdanja tih ograničenja sadržana u GATT-u 1994., uključujući i odredbe GATT-a 1994. na kojima se temelje.

2. Članice koje dalje primjenjuju ograničenja iz stavaka 1., osim onih koja su opravdana nekom odredbom GATT-a 1994., ih:

(a) ili usklađuju s GATT-om 1994. u roku od jedne godine nakon stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, i notificiraju ovo djelovanje TMB-u;

(b) ili postupno ukidaju, u skladu s programom od strane članice koja primjenjuje ta ograničenja, te predočavaju TMB-u najkasnije šest mjeseci nakon dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u. Program predviđa ukidanje svih ograničenja u fazama tijekom razdoblja koje nije duže od trajanja ovog Sporazuma. TMB može davati preporuke članici o kojoj se radi u vezi s programom.

3. Za vrijeme trajanja ovog Sporazuma, članice šalju TMB-u, na znanje, sve notifikacije koje su ranije poslale bilo kojem tijelu WTO-a, a koje se odnose na bilo koja nova ograničenja ili izmjene postojećih ograničenja na tekstilnim i odjevnim proizvodima, ustanovljenim po bilo kojoj odredbi GATT-a 1994., u roku od 60 dana od njihovog stupanja na snagu.

4. Svaka članica može TMB-u na znanje dostaviti povratnu notifkaciju, u vezi s opravdanjem po GATT-u 1994., ili u vezi sa svim ograničenjima o kojima možda nije dana notifikacija u skladu s odredbama ovog članka. Djelovanja u vezi s notifikacijom svaka članica može poduzimati u skladu s mjerodavnim odredbama GATT-a 1994. ili postupcima odgovarajućeg tijela WTO-a.

[1] Ograničenja se odnose na sva jednostrana količinska ograničenja, bilateralne aranžmane i druge mjere koje imaju sličan učinak.

5. TMB sve notifikacije koje primi u skladu s ovim članком šalje na znanje svim članicama.

Članak 4.

1. Ograničenja navedena u članku 2., i ona koja se primjenjuju u skladu s člankom 6., izvršavaju članice izvoznice. Članice uvoznice nisu obvezne prihvatiti isporuke s kojima prelaze ograničenja notificirana u skladu s člankom 2., ili ograničenja koja se primjenjuju u skladu s člankom 6.

2. Članice su suglasne da uvođenje promjena, kao što su izmjene u praksi, pravilima, postupcima i kategorizaciji tekstilnih i odjevnih proizvoda, a što obuhvaća i promjene koje se odnose na Harmonizirani sustav, u provedbu ili ograničenja koja se notificiraju ili primjenjuju u skladu s ovim Sporazumom, ne bi trebalo poremetiti: ravnotežu prava i obveza između članica na koje se one odnose u skladu s ovim Sporazumom; niti nepovoljno utjecati na pravo pristupa koje neka članica ima; a ni ometati puno korištenje tog prava pristupa ili prekinuti trgovinu koja je u skladu s ovim Sporazumom.

3. Ako se neki proizvod, koji predstavlja samo dio ograničenja, notificira za integraciju u skladu s odredbama članka 2., članice su suglasne da bilo kakva izmjena razine tog ograničenja neće poremetiti ravnotežu prava i obveza između članica o kojima se radi u skladu s ovim Sporazumom.

4. Međutim, kada su promjene navedene u stavcima 2. i 3. nužne, članice su suglasne da članica koja te promjene predlaže izvijesti i, kad god je to moguće, pozove na konzultacije određenu članicu ili članice prije provedbe tih mjera, s ciljem postizanja prihvatljivog rješenja u vezi s odgovarajućim i pravednim prilagođivanjem. Članice su nadalje suglasne da se, kada nije moguće provesti konzultacije prije provedbe, članica koja te promjene predlaže na zahtjev određene članice, u roku od 60 dana, ako je to moguće, konzultira s konkretnim članicama s ciljem postizanja međusobno zadovoljavajućeg rješenja u vezi s odgovarajućim i pravednim prilagođivanjem. Ako se ne postigne međusobno zadovoljavajuće rješenje, svaka članica sudionica može proslijediti pitanje TMB-u radi davanja preporuke, kako je definirano u članku 8. Ako TSB nije imao priliku razmotriti spor u vezi s takvim promjenama koje su uvedene prije stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, razmatra ga TMB u skladu s pravilima i postupcima MFA koji se mogu primijeniti na ovakvo razmatranje.

Članak 5.

1. Članice su suglasne da izbjegavanje obveza putem pretovara robe, promjene rute, lažne deklaracije mjesta ili zemlje podrijetla, i krivotvorenje službenih dokumenata, ometa provedbu ovog Sporazuma o integraciji tekstilnih i odjevnih proizvoda u GATT-u 1994. U skladu s time članice bi trebale donijeti potrebne zakonske odredbe i/ili administrativne postupke za poduzimanje mjera protiv takovog izbjegavanja obveza. Članice su također suglasne da će, sukladno s nacionalnim zakonodavstvom i postupcima, u potpunosti surađivati kako bi se pokušali riješiti problemi koji proizlaze iz izbjegavanja propisa.

2. U slučaju da bilo koja članica smatra da se izbjegavaju obveze iz ovog Sporazuma putem pretovara robe, promjene rute, lažnim deklaracijama o zemlji ili mjestu podrijetla, ili krivotvorenjem službenih dokumenata, te da se mjere za rješavanje tih prekršaja ne poduzimaju ili da su neodgovarajuće, ta bi se članica trebala konzultirati s članicom ili članicama o kojima se radi s ciljem da se nađe međusobno zadovoljavajuće rješenje. Takve se konzultacije trebaju održati odmah, te u roku od 30 dana ako je to moguće. Ako se ne postigne međusobno zadovoljavajuće rješenje, bilo koja određena članica može proslijediti pitanje TMB-u radi preporuka.

3. Članice su suglasne da poduzmu potrebne radnje, sukladno sa svojim nacionalnim zakonodavstvom i postupcima, kako bi spriječile, istražile, i gdje je to potrebno, poduzele zakonske i/ili upravne radnje protiv prakse izbjegavanja obveza na svom državnom području. Članice su suglasne da u potpunosti surađuju, sukladno sa svojim nacionalnim zakonodavstvom i postupcima, u slučajevima izbjegavanja ili navodnog izbjegavanja ovog Sporazuma, kako bi se utvrdile relevantne činjenice u mjestima uvoza, izvoza te pretovara, kad se o tome radi. Dogovoreno je da takva suradnja, sukladno s nacionalnim zakonodavstvom i postupcima, uključuje istragu slučajeva izbjegavanja obveza kojima se povećava ograničeni uvoz u članice koje primjenjuju takva ograničenja; razmjenu dokumenata, dopisa, izvješća i drugih relevantnih informacija u mjeri u kojoj je to moguće; te omogućavanje posjeta i kontakta u pogonima, na zahtjev od slučaja do slučaja. Članice trebaju nastojati razjasniti okolnosti svih takvih slučajeva izbjegavanja obveza ili navodnog izbjegavanja obveza, uključujući i uloge neposrednih izvoznika i uvoznika.

4. Kada, kao rezultat istrage, postoji dovoljan dokaz da je došlo do izbjegavanja obveza (npr. kada ima dokaza o zemlji ili mjestu podrijetla, te o okolnostima izbjegavanja), članice se slažu da bi trebalo poduzeti odgovarajuća djelovanja, u onoj mjeri u kojoj je to potrebno, da se pokuša riješiti problem. Ta djelovanja mogu obuhvaćati zabranu ulaska robe, ili, ako je roba već uvezena, obraćajući dužnu pažnju na stvarne okolnosti i uključenost zemlje ili mjesta stvarnog podrijetla, prilagodbu naplata na razine ograničenja koje odgovara stvarnoj zemlji ili mjestu podrijetla. Također, ondje gdje postoji dovoljno dokaza o umiješanosti državnih područja članica kroz koje su robe pretovarene, takva djelovanja mogu obuhvaćati uvođenje ograničenja prema takvim članicama. Svako takvo djelovanje, kao i vrijeme i opseg u kojem se poduzima, može se poduzeti nakon konzultacija čiji je cilj da se postigne međusobno zadovoljavajuće rješenje za konkretne članice, te se one uz potpuno obrazloženje notificiraju TMB-u. Konkretne članice mogu se tijekom konzultacija dogovoriti o primjeni drugih rješenja. Svaki takav dogovor također se notificira TMB-u, i on može tim članicama dati preporuke koje smatra svrsishodnima. Ako se ne postigne međusobno zadovoljavajuće rješenje, bilo koja pogođena članica može proslijediti pitanje TMB-u koji ga odmah razmatra i daje preporuke.

5. Članice su svjesne da se u nekim slučajevima izbjegavanja obveza može raditi o pošiljkama koje su u provozu kroz zemlje ili mjesta, a da nije došlo do promjena u tim pošiljkama u mjestima provoza. One su svjesne da se u takvim mjestima provoza ne može obavljati nadzor nad takvim pošiljkama.

6. Članice su suglasne da lažne deklaracije o sadržaju vlakana, količini, opisu ili klasifikaciji robe također narušavaju postizanje cilja ovog Sporazuma. Ondje gdje postoje dokazi da je izdana lažna deklaracija u svrhu izbjegavanja obveza, članice su suglasne da bi protiv umiješanih izvoznika ili uvoznika trebalo poduzeti odgovarajuće mjere, sukladno s domaćim zakonima i postupcima. Ako bilo koja članica smatra da se izbjegavaju obveze iz ovog Sporazuma takvom lažnom deklaracijom i da se ne poduzimaju nikakve administrativne mjere za rješavanje i/ili poduzimanje djelovanja protiv takvog izbjegavanja obveza, ili da su ta djelovanja neodgovarajuća, ta bi se članica trebala odmah konzultirati s umiješanom članicom s ciljem iznalaženja međusobno zadovoljavajućeg rješenja. Ako se takvo rješenje ne nađe, svaka umiješana članica može ovo pitanje uputiti TMB-u, koje daje svoju preporuku. Ova odredba nema za svrhu sprečavanje članica u tehničkim prilagodbama kada dođe do nenamjernih grešaka u deklaracijama.

Članak 6.

1. Članice priznaju da tijekom prijelaznog razdoblja može biti potrebna primjena posebnih prijelaznih zaštitnih mehanizama (u tekstu ovog Sporazuma „prijelazna zaštita”). Prijelaznu

zaštitu može primijeniti svaka članica na proizvode navedene u Prilogu, osim onih koji se integriraju u GATT 1994. po odredbama članka 2. Članice koje ne primjenjuju ograničenja prema članku 2. notificiraju TMB-u u roku od 60 dana od stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u žele li ili ne zadržati pravo da i dalje primjenjuju odredbe ovog članka. Članice koji nisu prihvatile Protokole kojima se proširuje MFA iz 1986. takvu notifikaciju podnose u roku od 6 mjeseci od stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u. Prijelaznu zaštitu trebalo bi primjenjivati što je manje moguće, u skladu s odredbama ovog članka i stvarne provedbe postupka integracije po ovom Sporazumu.

2. Zaštitne se mjere mogu poduzeti u skladu s ovim člankom kada je, na osnovi nalaza članice [1], dokazano da se neki proizvod uvozi na njezino državno područje u tako povećanim količinama da to uzrokuje ozbiljnu štetu ili stvarnu prijetnju nastanka takve štete domaćoj industriji koja proizvodi slične i/ili izravno konkurentne proizvode. Ozbiljna šteta ili stvarna prijetnja nastanka takve štete mora dokazano biti uzrokovana takvim povećanim količinama u ukupnom uvozu tog proizvoda, a ne drugim čimbenicima kao što su tehnološke promjene ili promjene ukusa potrošača.

3. Pri utvrđivanju znatne štete ili stvarne opasnosti nastanka takve štete, kako je navedeno u stavku 2., članica ispituje kako uvoz tih proizvoda djeluje na stanje u toj industriji, na način kako on utječe na promjene relevantnih ekonomskih varijabli kao što su proizvodnja, produktivnost, iskorištenje kapaciteta, zalihe, udio na tržištu, izvoz, plaće, zaposlenost, domaće cijene, profit i ulaganja, ali nijedna od njih sama ili u kombinaciji s drugim čimbenicima, ne mora nužno biti najvažnija u donošenju odluke.

4. Svaka mjera uvedena sukladno s odredbama ovog članka primjenjuje se na svaku članicu pojedinačno. Članica ili članice kojima se pripisuje znatna šteta ili stvarna opasnost nastanka takve štete, iz stavaka 2. i 3., utvrđuju na temelju naglog i značajnog povećanja uvoza, stvarnog ili predstojećeg [2], iz te članice ili članica pojedinačno, te na temelju razine uvoza uspoređene s uvozom iz drugih izvora, udjela na tržištu, te uvoznih i domaćih cijena u odgovarajućoj fazi komercijalne transakcije; ali nijedan od tih čimbenika, sam ili u kombinaciji s drugim čimbenicima, ne mora nužno biti presudan u donošenju odluke. Takve se zaštitne mjere ne primjenjuju na izvoznike iz bilo koje članice čiji je izvoz tog proizvoda već pod ograničenjem na temelju ovog Sporazuma.

5. Rok važenja nalaza o znatnoj šteti ili stvarne prijetnje nastajanja znatne štete u svrhu uvođenja zaštitnih mjera ne smije biti duži od 90 dana od dana prve obavijesti, kako je navedeno u stavku 7.

6. Pri primjeni prijelazne zaštite posebnu pažnju treba posvetiti očuvanju interesa članica izvoznica, kako je niže navedeno:

(a) najmanje razvijene zemlje članice dobivaju znatno povoljniji položaj nego ostale skupine članica koje se spominju u ovom stavku, po mogućnosti u svim dijelovima, no u najmanju ruku u općim uvjetima;

(b) članice čiji je ukupni obujam izvoza tekstila i odjeće malen u usporedbi s ukupnim izvozom ostalih članica i na koje otpada samo mali postotak ukupnog uvoza tog proizvoda u članicu uvoznicu, dobivaju povlašteniji tretman u utvrđivanju ekonomskih uvjeta navedenih u stavcima 8., 13., i 14. Za te dobavljače uzima se u obzir, u skladu sa stavcima 2. i 3. članka 1., budući potencijali za razvoj njihove trgovine i potrebe da se dopusti uvoz iz njih u količinama koje su komercijalne;

(c) u vezi s vunenim proizvodima iz članica zemalja u razvoju koje su proizvođači vune, čije gospodarstvo i trgovina tekstilom i odjećom ovise o sektoru vune, čiji se ukupni izvoz tekstila i odjeće sastoji gotovo isključivo od vunenih proizvoda, i čiji je obujam tekstilne i odjevne industrije relativno malen na tržištima članica uvoznica, posvećuje se posebna pozornost izvoznim potrebama takvih članica kod određivanja kvota, stope rasta i fleksibilnosti;

(d) povlašteniji tretman dodjeljuje se i ponovnom uvozu tekstilnih i odjevnih proizvoda koje je članica izvezla u

[1] Carinska unija može primijeniti zaštitnu mjeru bilo kao jedinstvenu jedinicu ili u ime zemlje članice. Kada carinska unija primijeni zaštitnu mjeru kao jedinstveni entitet, svi uvjeti za utvrđivanje znatne štete ili prijetnje nastajanja takve štete prema ovom Sporazumu moraju biti utemeljeni na uvjetima koji postoje u carinskoj uniji kao cjelini. Kad se zaštitna mjera primjenjuje u ime zemlje članice, svi uvjeti za utvrđivanje znatne štete ili stvarne prijetnje nastajanja takve štete moraju biti utemeljeni na uvjetima koji postoje u toj zemlji članici, a mjera se provodi samo u toj zemlji članici.

[2] Takvo predstojeće povećanje mora biti mjerljivo i njegovo se postojanje neće utvrditi na temelju navoda, pretpostavki ili samo mogućnosti, koji primjerice proizlaze iz činjenice da u članicama izvodnicama postoje proizvodni kapaciteti.

drugu članicu radi obrade i ponovnog uvoza, u skladu sa zakonima i praksom članice uvoznice, s time da podliježe odgovarajućim postupcima nadzora i izdavanja potvrda, pri uvozu takvih proizvoda iz članice kojoj ovaj vid trgovine predstavlja znatni dio njezinog ukupnog izvoza tekstila i odjeće.

7. Članica koja predlaže poduzimanje zaštitnih mjera traži konzultacije s članicom ili članicama koje bi bile pogođene takvom mjerom. Zahtjev za konzultacije popraćen je specifičnim i relevantnim činjenicama, posebno u vezi s: a) čimbenicima, spomenutim u stavku 3., na temelju kojih članica koja uvodi tu mjeru utvrđuje postojanje znatne štete ili opasnost nastajanja takve štete, b) čimbenicima, spomenutim u stavku 4., na temelju kojih ona predlaže uvođenje zaštitnih mjera prema članici ili članicama o kojima se radi. U vezi sa zahtjevima podnesenim sukladno s ovim stavkom, informacije se u najvećoj mogućoj mjeri odnose na prepoznatljive segmente proizvodnje i na referentno razdoblje navedeno u stavku 8. Članica koji uvodi tu mjeru također naznačuje razinu do koje ograničava uvoz proizvoda iz članice ili članica o kojima se radi; ta razina nije niža od razine navedene u stavku 8. Članica koja traži konzultacije istovremeno predsjedniku TMB-a upućuje zahtjev za konzultacije, uključujući sve relevantne podatke navedene u stavcima 3. i 4., zajedno s predloženom razinom ograničenja. Predsjednik izvještava članice TMB-a o zahtjevu za konzultacije, s naznakom koja ih članica traži, o kojem je proizvodu riječ i koja je članica primila zahtjev. Članica ili članice o kojima se radi odgovaraju na taj zahtjev odmah i konzultacije se održavaju bez odgađanja, te u pravilu dovršavaju u roku od 60 dana od dana kad je zahtjev zaprimljen.

8. Ako se u konzultacijama postigne međusobni dogovor o potrebi ograničenja izvoza određenog proizvoda iz članice ili članica o kojima se radi, razina tog ograničenja utvrđuje se tako da ne bude niža od stvarne razine izvoza ili uvoza iz članice o kojoj se radi tijekom dvanaestomjesečnog razdoblja koje završava dva mjeseca prije onog mjeseca u kojem je podnesen zahtjev za konzultacije.

9. Detalji o dogovorenoj mjeri ograničenja dostavljaju se TMB-u u roku od 60 dana od dana postizanja dogovora. TMB određuje da li je dogovor opravdan sukladno s odredbama ovog članka. Kako bi se to utvrdilo, TMB-u se stavljaju na raspolaganje činjenični podatci koje je dobio Predsjedavajući TMB-a, navedeni u stavku 7., kao i sve druge relevantne informacije koje su dostavile članice o kojima se radi. TMB može dati preporuke članicama kojih se to tiče, koje smatra prikladnima.

10. Ako, međutim, po isteku roka od 60 dana od dana zaprimanja zahtjeva za konzultacije, nije postignut dogovor između članica, članica koja je željela poduzeti zaštitne mjere može primijeniti ograničenje s datumom uvoza ili datumom izvoza, u skladu s odredbama ovog članka, u roku od 30 dana po isteku šezdesetodnevnog roka za konzultacije, te istovremeno predmet proslijediti TMB-u. Svaka od članica može proslijediti predmet TMB-u i prije isteka roka od 60 dana. U svakom slučaju, TMB odmah ispituje predmet, što uključuje utvrđivanje znatne štete, ili stvarnu prijetnju nastanka iste, te njenih uzroka i daje članicama odgovarajuće preporuke u roku od 30 dana. Kako bi provelo to ispitivanje, TMB ima na raspolaganju činjenične podatke dostavljene predsjedniku TMB-a spomenute u stavku 7., kao i sve druge relevantne informacije koji mu dostavljaju članice o kojima se radi.

11. U krajnje neuobičajenim i kriznim okolnostima, kada bi odgađanje prouzročilo štetu koju bi bilo teško ispraviti, može se privremeno poduzeti djelovanje iz stavka 10. pod uvjetom da se zahtjev za konzultacije i notifikacija TMB-u podnesu u roku koji najdulje iznosi pet radnih dana nakon poduzimanja radnji. Ukoliko konzultacije ne rezultiraju dogovorom, TMB-u se notificiraju rezultati savjetovanja, ali u svakom slučaju najkasnije u roku od 60 dana od dana kad su radnje poduzete. TMB odmah ispituje predmet i daje odgovarajuće preporuke članicama u roku od 30 dana. U slučaju da savjetovanja završe dogovorom, članice notificiraju TMB-u zaključak, najkasnije u roku od 90 dana od dana poduzimanja radnji. TMB može članicama o kojima se radi dati preporuke koje smatra svrsishodnima.

12. Članica može i dalje primjenjivati mjere uvedene sukladno s odredbama ovog članka: a) u trajanju od tri godine, bez produženja, ili b) dok se proizvod integrira u GATT 1994., tj. do onog od ta dva roka koji se prvi ispuni.

13. U slučaju da mjera ograničenja ostane na snazi tijekom razdoblja dužeg od jedne godine, razina tijekom sljedećih godina je razina koja je određena za prvu godinu, uvećana za stopu rasta koja iznosi najmanje 6 % godišnje, osim ako drugo rješenje nije podneseno TMB-u s obrazloženjem. Razina ograničenja za taj proizvod može se prekoračiti u bilo kojoj od dvije sljedeće godine bilo pomoću carry forward i/ili carryover u iznosu od 10 %, od tog najviše 5 % carry forward. Nema nikakvih količinskih ograničenja na kombiniranu uporabu carryover, carry forward i odredbe stavka 14.

14. Kada članica primjenjuje ograničenje u skladu s ovim člankom na više od jednog proizvoda iz druge članice, za

svaki od tih proizvoda dogovorena razina ograničenja, sukladno s odredbama ovog članka, može biti viša za 7 %, ako ukupni izvoz koji podliježe ograničenju ne prelazi zbroj svih razina za sve proizvode pod ograničenjima u skladu s ovim člankom, na temelju dogovorenih zajedničkih jedinica. U slučaju kada se razdoblja primjene ograničenja na te proizvode ne poklapaju, odredba vrijedi za svako razdoblje u kojem se preklapaju po načelu *pro rata*.

15. Ako se zaštitna mjera primjenjuje u skladu s ovim člankom na proizvod koji je prije bio ograničen u skladu s MFA tijekom dvanaestomjesečnog razdoblja koje je prethodilo stupanju na snagu Sporazuma o WTO-u, ili u skladu s odredbama članaka 2. ili 6., razina novog ograničenja je razina određena u stavku 8., osim ako novo ograničenje ne stupa na snagu u roku od jedne godine:

(a) od dana notifikacije iz stavka 15. članka 2., za uklanjanje prethodnog ograničenja; ili

(b) od dana kad je uklonjeno prethodno ograničenje koje se primjenjivalo u skladu s ovim člankom ili s MFA-om,

a u tom slučaju ta razina nije niža od više od ovih dviju razina: i. razina ograničenja u zadnjem dvanaestomjesečnom razdoblju tijekom kojeg je proizvod bio pod ograničenjem, ili ii. razina ograničenja prema odredbama stavka 8.

16. Kad članica koja ne primjenjuje ograničenja u skladu s člankom 2. odluči primijeniti ograničenje sukladno s odredbama ovog članka, ona mora poduzeti odgovarajuće pripreme koje: (a) uzimaju u obzir čimbenike kao što su utvrđena tarifna klasifikacija i količinske jedinice utemeljene na uobičajenoj komercijalnoj praksi pri izvoznim i uvoznim transakcijama, kako u vezi sa sastavom vlakana, tako i u vezi s natjecanjem za isti dio domaćeg tržišta, i (b) izbjegavaju pretjeranu kategorizaciju. Zahtjev za konzultacijama iz stavka 7. ili 11. mora sadržavati potpune informacije o takvim pripremama.

Članak 7.

1. Kao dio procesa integracije i u vezi s posebnim obvezama koje su preuzele članice na temelju Urugvajske runde, sve članice poduzimaju potrebne radnje kako bi se poštovala pravila i discipline GATT-a 1994. u svrhe:

(a) postizanja boljeg pristupa tržištima tekstilnih i odjevnih predmeta putem mjera kao što su smanjenje i vezivanje carina, smanjenje ili uklanjanje necarinskih prepreka, te ubrzanje carinskih i administrativnih postupaka, te postupaka kod izdavanja dozvola;

(b) osiguravanja provođenja politika koje se odnose na poštene i jednake trgovinske uvjete u vezi s tekstilom i odjećom na području kao što su pravila i postupci dampinga i antidampinga, subvencija i kompenzacijskih mjera, te zaštite prava intelektualnog vlasništva;

(c) izbjegavanja diskriminacije pri uvozu u sektoru tekstila i odjeće kod poduzimanja mjera opće trgovinske politike.

Takve radnje ne utječu na prava i obveze članica koje proizlaze iz GATT-a 1994.

2. Članice notificiraju TMB-u radnje navedene u stavku 1. koje utječu na provedbu ovog Sporazuma. U mjeri u kojoj su notificirana ostalim tijelima WTO-a, sažetak s pozivom na izvornu notifikaciju dovoljan je da bi se ispunili zahtjevi iz ovog stavka. Svaka članica može TMB-u dostaviti povratnu notifikaciju.

3. Kada bilo koja članica smatra da druga članica nije poduzela radnje navedene u stavku 1. i da je poremećena ravnoteža između prava i obveza sukladno s ovim Sporazumom, ta članica može iznijeti problem pred relevantnim tijelima WTO-a, te izvijestiti TMB. Bilo koji naknadni nalazi ili zaključci tih tijela, sastavni su dio općeg izvješća TMB-a.

Članak 8.

1. Osniva se Središnjica za nadzor tekstila („TMB") za nadzor provedbe ovog Sporazuma i ispitivanje svih mjera poduzetih sukladno s ovim Sporazumom, kao i da li su one u skladu sa Sporazumom, te za poduzimanje djelovanja koje se od njega zahtijevaju ovim Sporazumom. TMB čine predsjednik i 10 članova. Izbor njegovih članova je uravnotežen i uzima u obzir raznolikost članova. U odgovarajućim vremenskim razdobljima članovi se rotiraju. Članove imenuju članice koje određuje Vijeće za trgovinu robom; oni svoju dužnost obavljaju osobno.

2. TMB razrađuje svoje vlastite postupke za rad. Podrazumijeva se, međutim da konsenzus u TMB-u ne zahtijeva pristanak članova koje su imenovale one članice koje su umiješane u nerazriješeni spor koji TMB razmatra.

3. TMB se smatra stalnim tijelom, a sastaje se po potrebi kako bi obavljalo funkcije koje su mu dodijeljene ovim

Sporazumom. Oslanja se na notifikacije i informacije koje mu dostavljaju članice u skladu s relevantnim člancima ovog Sporazuma, te na dodatne informacije ili potrebne pojedinosti koje članice mogu poslati ili koje TMB od njih može tražiti. Ono se također može oslanjati na notifikacije koje primaju druga tijela WTO-a i izvješća tih tijela, te na sve druge izvore, koje smatra prikladnima.

4. Članice jedna drugoj omogućavaju konzultacije u vezi sa svim pitanjima koja imaju utjecaja na provedbu ovog Sporazuma.

5. U slučajevima kada se ne postigne dogovorno rješenje u bilateralnim konzultacijama predviđenim ovim Sporazumom, TMB, na zahtjev bilo koje od članica, te nakon iscrpnog i hitnog razmatranja pitanja, članicama o kojima se radi daje preporuke.

6. Na zahtjev bilo koje članice, TMB odmah razmatra svako pitanje koje ta članica smatra štetnim za njene interese sukladno s ovim Sporazumom, a pri čemu konzultacije između njega i članice ili članica o kojima se radi nisu uspjele postići zajedničko zadovoljavajuće rješenje. TMB može dati svoje primjedbe koje smatra prikladnima članicama o tim pitanjima i za potrebe nadzora predviđene stavkom 11.

7. Prije donošenja svoje preporuke ili primjedbe, TMB poziva na sudjelovanje i članice koje bi mogle biti izravno zahvaćene tim pitanjem.

8. Kad je pozvan da dade preporuke ili nalaze, TMB to i ini, po mogućnosti u roku od 30 dana, osim ako se ovim Sporazumom ne predviđa drukčiji rok. Sve takve preporuke i nalazi dostavljaju se članicama kojih se izravno tiču. Sve takve preporuke i nalazi također se upućuju Vijeću za trgovinu robom na znanje.

9. Članice nastoje u potpunosti prihvatiti preporuke TMB-a, koji obavlja odgovarajući nadzor primjene svojih preporuka.

10. Ako članica smatra da nije u stanju postupiti u skladu s preporukama TMB-a, izvještava TMB o razlozima za to najkasnije mjesec dana nakon primitka tih preporuka. Nakon detaljnog razmatranja predočenih razloga, TMB daje odgovarajuće dodatne preporuke. Ako i nakon tih dodatnih preporuka pitanje ostane nerazriješeno, članica može pitanje iznijeti pred Tijelo za rješavanje sporova, te se pozvati na stavak 2. članka XXIII. GATT-a 1994. i na mjerodavne odredbe Dogovora o rješavanju sporova.

11. U svrhu nadzora provedbe ovog Sporazuma, Vijeće za trgovinu robom provodi sveobuhvatnu reviziju prije završetka svake faze procesa integracije. Da bi olakšao reviziju, TMB najmanje pet mjeseci prije kraja svake faze Vijeću za trgovinu robom upućuje detaljni izvještaj o provedbi ovog Sporazuma u fazi koja se razmatra, a posebno u pitanjima koja se tiču procesa integracije, primjene mehanizama privremene zaštite te primjene pravila i disciplina GATT-a 1994., definiranih u člancima 2., 3., 6. i 7. Detaljni izvještaj TMB-a može sadržavati i sve preporuke koje TMB smatra prikladnim, a upućene su Vijeću za trgovinu robom.

12. Radi revizije, Vijeće za trgovinu robom konsenzusom donosi odluke koje smatra prikladnim kako se ne bi narušila ravnoteža prava i obveza sadržana u ovom Sporazumu. Kako bi se riješili sporovi koji mogu nastati u vezi s pitanjima spomenutim u članku 7., Tijelo za rješavanje sporova može odobriti, a ne dovodeći time u pitanje konačni datum predviđen člankom 9., prilagodbu stavka 14. članka 2 u fazi koja slijedi nakon revizije, u pogledu svake članice za koju se utvrdi da ne poštuje svoje obveze sukladno s ovim Sporazumu.

Članak 9.

Ovaj Sporazum i sva ograničenja u skladu s njim prestaju važiti 121. mjesec od stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, s kojim datumom se sektor tekstila i odjeće u potpunosti integrira u GATT 1994. Ovaj Sporazum se ne produljuje.

DODATAK

POPIS PROIZVODA NA KOJE SE ODNOSI OVAJ SPORAZUM

1. Ovaj dodatak sadrži popis tekstilnih i odjevnih proizvoda označenih brojevima Harmoniziranog sustava naziva i brojčanog označavanja robe (HS) na razini od šest znamenki.

2. Radnje u skladu s odredbama o zaštitnim mjerama iz članka 6. poduzimaju se prema određenim tekstilnim i odjevnim predmetima, a ne na temelju stavki HS-a kao takvih.

3. Radnje u skladu s odredbama o zaštitnim mjerama iz članka 6. ovog Sporazuma ne primjenjuju se na:

   (a) izvoz članice zemlje u razvoju rukom tkanih materijala proizvedenih u kućnoj radinosti ili rukotvorina iz kućne radinosti izrađenih iz takvih rukom tkanih materijala ili tradicionalnih ručno izrađenih folklornih tekstilnih i odjevnih proizvoda, ako takvi proizvodi imaju odgovarajuće potvrde u skladu s dogovorima postignutim među članicama kojih se to tiče;

   (b) tekstilne proizvode kojima se trguje kroz povijest, a kojima se međunarodno trgovalo u komercijalnim količinama prije 1982. kao što su torbe, vreće, podloge za sagove, užad, prtljaga, otirači, prostirke i sagovi, obično izrađene od vlakana kao što su juta, kokosovo vlakno, sisal, manilska konoplja i razne vrste agava;

   (c) proizvode od čiste svile.

   Na takve se proizvode primjenjuju odredbe članka XIX. GATT-a 1994. prema tumačenju danom u Sporazumu o zaštitnim mjerama.

Proizvodi unutar dijela XI. (tekstil i tekstilni proizvodi) harmoniziranog opisa roba i zajedničke nomenklature (HS)

HS broj	Opis proizvoda
Pgl 50	**Svila:**
5004 00	Svilena pređa (osim pređe od svilenih otpadaka), nepripremljena u pakiranja za pojedinačnu prodaju
5005 00	Pređa od svilenih otpadaka, nepripremljena u pakiranja za pojedinačnu prodaju
5006 00	Svilena pređa i pređa od svilenih otpadaka, pripremljena u pakiranja za pojedinačnu prodaju; svileni katgut
5007 10	Tkanine od buret-svile
5007 20	Ostale tkanine koje po masi, sadrže 85 % ili više svile ili otpadaka svile, osim buret-svile
5007 90	Tkanine od svile, ostalo
Pgl 51	**Vuna, fina ili gruba životinjska dlaka, pređa i tkanine od konjske dlake**
5105 10	Grebenana vuna
5105 21	Češljana vuna u rasutom stanju - u pramenovima („open tops”)
5105 29	Vuneni tops i ostala češljana vuna, osim češljane vune u pramenovima
5105 30	Fina životinjska dlaka, grebenana ili češljana
5106 10	Pređa od grebenane vune, >/= 85 % udjela vune u ukupnoj težini, nije namijenjeno maloprodaji
5106 20	Pređa od grebenane vune, < 85 % udjela vune u ukupnoj težini, nije namijenjeno maloprodaji
5107 10	Pređa od grebenane vune, >/= 85 % udjela vune u ukupnoj težini, nije namijenjeno maloprodaji
5107 20	Pređa od češljane vune, < 85 % udjela vune u ukupnoj težini, nije namijenjeno maloprodaji
5108 10	Pređa od grebenane obrađene životinjske dlake, nije namijenjeno maloprodaji
5108 20	Pređa od češljane životinjske dlake, nije namijenjeno maloprodaji

HS broj	Opis proizvoda
5109 10	Pređa od vune ili obrađene životinjske dlake, >/= 85 % takvih vlakana u ukupnoj težini, namijenjeno maloprodaji
5109 90	Pređa od vune ili obrađene životinjske dlake, < 85 % takvih vlakana u ukupnoj težini, namijenjeno maloprodaji
5110 00	Pređa od sirove životinjske dlake ili konjske dlake
5111 11	Tkanine od grebenane vune ili obrađene životinjske dlake, >/=85 % u ukupnoj težini, </= 300 g/m²
5111 19	Tkanine od grebenane vune ili obrađene životinjske dlake, >/=85 % u ukupnoj težini, > 300g/m²
5111 20	Tkanine od grebenane vune ili obrađene životinjske dlake, >/=85 % u ukupnoj težini, miješano s umjetnim vlaknima
5111 30	Tkanine od grebenane vune ili obrađene životinjske dlake, >/= 85 % u ukupnoj težini, miješano s umjetnim vlaknima
5111 90	Tkanine od grebenane vune ili obrađene životinjske dlake, >/85 % u ukupnoj težini, ostalo
5112 11	Tkanine od grebenane vune ili obrađene životinjske dlake, >/= 85 % u ukupnoj težini, </= 200g/m²
5112 19	Tkanine od grebenane vune ili obrađene životinjske dlake, >/= 85 % u ukupnoj težini, > 200 g/m²
5112 20	Tkanine od grebenane vune ili obrađene životinjske dlake, < 85 % u ukupnoj težini, miješano s umjetnim vlaknima
5112 30	Tkanine od grebenane vune ili obrađene životinjske dlake, < 85 % u ukupnoj težini, miješano s umjetnim vlaknima
5112 90	Tkanine od grebenane vune ili obrađene životinjske dlake, < 85 %, ostalo
5113 00	Tkanine od neobrađene životinjske dlake ili konjske dlake
Pgl 52	**Pamuk**
5204 11	Pamučni konac za šivanje, >/= 85 % pamuka u ukupnoj težini, nije namijenjeno maloprodaji
5204 19	Pamučni konac za šivanje, < 85 % pamuka u ukupnoj težini, nije namijenjeno maloprodaji
5204 20	Pamučni konac za šivanje, namijenjeno maloprodaji
5205 11	Pamučna pređa, >/= 85 %, jednonitna, nečešljano, >/=714.29 dtex, nije namijenjeno prodaji
5205 12	Pamučna pređa, >/= 85 %, jednonitna, nečešljano, 714.29>dtex >/= 232.56, nije namijenjeno prodaji
5205 13	Pamučna pređa, >/= 85 %, jednonitna, nečešljano, 232.56>dtex>/=192.31, nije namijenjeno prodaji.
5205 14	Pamučna pređa, >/= 85 %, jednonitna, nečešljano, 192.31> dtex>/=125, nije namijenjeno prodaji
5205 15	Pamučna pređa, >/=85 %, jednonitna, nečešljano, < 125dtx nije namijenjeno prodaji
5205 21	Pamučna pređa, >/= 85 %, jednonitna, češljano, >/= 714.29, nije namijenjeno prodaji

HS broj	Opis proizvoda
5205 22	Pamučna pređa, >/=85 %, jednonitna, češljano, 714.29>dtex>/=232.56, nije namijenjeno prodaji
5205 23	Pamučna pređa, >/= 85 %, jednonitna, češljano, 232.56, > dtx >/= 192.31, nije namijenjeno prodaji
5205 24	Pamučna pređa, >/=85 %, jednonitna, češljano, 192.31>dtex >/=125, nije namijenjeno prodaji
5205 25	Pamučna pređa, >/= 85 %, jednonitna, češljano, < 125 dtex, nije namijenjeno maloprodaji
5205 31	Pamučna pređa, >/= 85 % višenitna, nečešljano, >/= 714.29 dtex, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5205 32	Pamučna pređa, >/= 85 %, višenitna, nečešljano, 714.29>dtex>/= 232.56, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5205 33	Pamučna pređa, >/= 85 %, višenitna, nečešljano, 232.56>dtex>/= 192.31, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5205 34	Pamučna pređa, >/= 85 %, višenitna, nečešljano, 192.31 >dtex >/= 125, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5205 35	Pamučna pređa, >/= 85 %, višenitna, nečešljano, < 125 dtex, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5205 41	Pamučna pređa, >/= 85 %, višenitna, češljano, >/= 714.29 dtex, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5205 42	Pamučna pređa, >/= 85 %, višenitna, češljano, 714.29>dtex>/=232.56, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5205 43	Pamučna pređa, >/= 85 %, višenitna, češljano, 232.56>dtex>/=192.31, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5205 44	Pamučna pređa, >/=85 %, višenitna, češljano, 192.31>dtex>/=125, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5205 45	Pamučna pređa, >/=85 %, višenitna, češljano, < 125 dtex, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5206 11	Pamučna pređa, < 85 %, jednonitna, nečešljano, >/=714.29, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5206 12	Pamučna pređa, < 85 %, jednonitna, nečešljano, 714.29>dtex>/= 232.56, nije namijenjeno prodaji
5206 13	Pamučna pređa, < 85 % jednonitna, nečešljano, 232.56>dtex>/=192.31, nije namijenjeno prodaji
5206 14	Pamučna pređa, < 85 % jednonitna, nečešljano, 192.31>dtex>/= 125, nije namijenjeno prodaji
5206 15	Pamučna pređa, < 85 %, jednonitna, nečešljano, < 125 dtex, nije namijenjeno maloprodaji
5206 21	Pamučna pređa, < 85 %, jednonitna, češljano, >/= 714.29 dtex, nije namijenjeno prodaji
5206 22	Pamučna pređa, < 85 %, jednonitna, češljano, 714.29>dtex>/= 232.56, nije namijenjeno prodaji
5206 23	Pamučna pređa, < 85 %, jednonitna, češljano, 232.56>dtex>/= 192.31, nije namijenjeno prodaji
5206 24	Pamučna pređa, < 85 %, jednonitna, češljano, 192.31.>dtex>/=125, nije namijenjeno prodaji
5206 25	Pamučna pređa, < 85 %, jednonitna, češljano, < 125 dtex, nije namijenjeno maloprodaji
5206 31	Pamučna pređa, < 85 % višenitna, nečešljano, >/= 714.29, nije namijenjeno prodaji, ostalo

HS broj	Opis proizvoda
5206 32	Pamučna pređa, < 85 %, višenitna, nečešljano, 714.29>dtex>/= 232.56, nije namijenjeno prodaji, ostao
5206 33	Pamučna pređa, < 85 %, višenitna, nečešljano, 232.56 >dtex >/=192.31, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5206 34	Pamučna pređa, < 85 %, višenitna, nečešljano 192.31>dtex>/= 125, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5206 35	Pamučna pređa, < 85 %, višenitna, nečešljano, < 125 dtex, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5206 41	Pamučna pređa, < 85 %, višenitna, češljano, >/=714. 29, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5206 42	Pamučna pređa, < 85 %, višenitna, češljano, 714. 29>dtex>/= 232.56, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5206 43	Pamučna pređa, < 85 %, višenitna, češljano, 232.56>dtex>/=192.31, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5206 44	Pamučna pređa, < 85 %, višenitna, češljano, 192.31>dtex>/= 125, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5206 45	Pamučna pređa, < 85 %, višenitna, češljano, < 125 dtex, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5207 10	Pamučna pređa (osim konca za šivanje) >/=85 % pamuka u ukupnoj težini, namijenjeno prodaji
5207 90	Pamučna pređa (osim konca za šivanje) < 85 % pamuka u ukupnoj težini, namijenjeno maloprodaji
5208 11	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/=85 %, najviše 100g/m², nebijeljeni
5208 12	Pamučne tkanine, >/= 85 %, > 100g/m² do 200g/m², nebijeljeni
5208 13	Pamučne tkanine keper prepletaja, >/= 85 % najviše 200g/m², nebijeljeni
5208 19	Pamučne tkanine, >/=85 %, najviše 200g/m², nebijeljeni, ostalo
5208 21	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/=85 %najviše100g/m², nebijeljeni
5208 22	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/=85 %, > 100g/m² do 200 g/m², nebijeljeni
5208 23	Pamučne tkanine keper prepletaja, >=85 %, najviše 200g/m², bijeljeni
5208 29	Pamučne tkanine, >/=85 %, najviše 200g/m², bijeljeni, ostalo
5208 31	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/=85 %, najviše 100g/m², bojani
5208 32	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/= 85 %, > 100g/m = do200g/m²=, bojan
5208 33	Pamučne tkanine keper prepletaja, >/=85 %, najviše 200g/m², bojani
5208 39	Pamučne tkanine,>/=85 %,najviše 200 g/m²,bojan ostalo
5208 41	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/85 %, najviše 100g/m², bojana pređa
5208 42	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/=85 %, > 100g/m² do 200g/m², bojana pređa
5208 43	Pamučne tkanine keper prepletaja, >/=85 %, najviše 200g/m², bojana pređa
5208 49	Pamučne tkanine, >/= 85 %, najviše 200g/m², bojana pređa, ostalo
5208 51	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/=85 %, najviše 100g/m², tiskani
5208 52	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/= 85 %, > 100g/m² do200g/m², tiskani
5208 53	Pamučne tkanine keper prepletaja, >/= 85 %, najviše 200g/m², tiskani

HS broj	Opis proizvoda
5208 59	Pamučne tkanine, >/=85 %, najviše 200g/m², tiskani, ostalo
5209 11	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/=85 %, više od 200g/m², nebijeljeni
5209 12	Pamučne tkanine keper prepletaja, >/=85 %, više od 200g/m², nebijeljeni
5209 19	Pamučne tkanine, >/=85 %, više od 200g/m², nebijeljeni, ostalo
5209 21	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/= 85 %, više od 200g/m², bijeljeni
5209 22	Pamučne tkanine keper prepletaja, >/= 85 %, više od 200g/m², bijeljene
5209 29	Pamučne tkanine, >/=85 %, više od 200g/m², bijeljeni, ostalo
5209 31	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/=85 % više od 200g/m², bojani
5209 32	Pamučne tkanine keper prepletaja, >/=85 %, više od 200g/m², bojane
5209 39	Pamučne tkanine, >/= 85 %, više od 200g/m², bojani, ostalo
5209 41	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/=85 % više od 200g/m², bojana pređa
5209 42	Denim pamučni materijali >/= 85 %, više od 200g/m²
5209 43	Pamučne tkanine keper prepletaja, osim denima, >/= 85 %, više od 200g/m², bojana pređa
5209 49	Pamučne tkanine, >/=85 %, više od 200g/m², bojana pređa, ostalo
5209 51	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, >/=85 %, više od 200g/m², tiskane
5209 52	Pamučne tkanine keper prepletaja, >/=85 %, više od 200g/m², tiskane
5209 59	Pamučne tkanine, >/=85 %, više od 200g/m², tiskani
5210 11	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, < 85 %, miješanih umjetnih vlakana, ne više od 200g/m², nebijeljene
5210 12	Pamučne tkanine keper prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, ne više od 200g/m², nebijeljene
5210 19	Pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, </=200g/m², nebijeljene, ostalo
5210 21	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, ne više od 200g/m², bijeljene
5210 22	Pamučne tkanine keper prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, ne više od 200g/m², bijeljene
5210 29	Pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, </=200g/m², bijeljeni, ostalo
5210 31	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, ne više od 200g/m², bojane
5210 32	Pamučne tkanine keper prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, ne više od 200g/m², bojane

HS broj	Opis proizvoda
5210 39	Pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, </=200g/m², bojano ostalo
5210 41	Pamučne tkanine platnenog prepletaja < 85 % miješanih umjetnih vlakana, ne više od 200g/m², bojana pređa
5210 42	Pamučne tkanine keper prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, ne više od 200g/m², bojana pređa
5210 49	Pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, </=200g/m², bojana pređa, ostalo
5210 51	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, ne više od 200g/m², tiskane
5210 52	Pamučne tkanine keper prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, ne više od 200g/m², tiskane
5210 59	Pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, </=200g/m², tiskane, ostalo
5211 11	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², nebijeljene
5211 12	Pamučne tkanine keper prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², nebijeljene
5211 19	Pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², nebijeljene, ostalo
5211 21	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², bijeljend
5211 22	Pamučne tkanine keper prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², bijeljene
5211 29	Pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², bijeljene, ostalo
5211 31	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², bojane
5211 32	Pamučne tkanine keper prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², bojane
5211 39	Pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², bojane, ostalo
5211 41	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², bojana pređa
5211 42	Denim pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m²
5211 43	Pamučne tkanine keper prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, > 200g/m², bojana pređa
5211 49	Pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, > 200g/m², bojana pređa, ostalo
5211 51	Pamučne tkanine platnenog prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², tiskane

HS broj	Opis proizvoda
5211 52	Pamučne tkanine keper prepletaja, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², tiskane
5211 59	Pamučne tkanine, < 85 % miješanih umjetnih vlakana, više od 200g/m², tiskane, ostalo
5212 11	Pamučne tkanine, težine najviše 200g/m², nebijeljene, ostalo
5212 12	Pamučne tkanine, težine najviše 200g/m², bijeljeno ostalo
5212 13	Pamučne tkanine, težine najviše 200g/m², bojane, ostalo
5212 14	Pamučne tkanine, </= 200g/m², od prediva različitih boja, ostalo
5212 15	Pamučne tkanine, težine više od 200g/m², tiskane, ostalo
5212 21	Pamučne tkanine, težine najviše 200g/m², nebijeljene, ostalo
5212 22	Pamučne tkanine, težine više od 200g/m², bijeljene, ostalo
5212 23	Pamučne tkanine, težine više od 200g/m², bojane, ostalo
5212 24	Pamučne tkanine, > 200g/m², od prediva različitih boja, ostalo
5212 25	Pamučne tkanine, težine više od 200g/m², tiskano ostalo
Pgl 53	**Ostala biljna tekstilna vlakna, papirna pređa i tkanine od papirne pređe**
5306 10	Lanena pređa, jednonitna
5306 20	Lanena pređa, višenitna (dublirna) ili kablirana
5307 10	Pređa od jute ili ostalih tekstilnih likovnih vlakana, jednonitna
5307 20	Pređa od jute ili ostalih tekstilnih likovnih vlakana, višenitna (dublirana) ili kablirana
5308 20	Pređa od prave konoplje
5308 90	Pređa od ostalih biljnih tekstilnih vlakana
5309 11	Tkanine koje sadrže najmanje 85 % lana u ukupnoj težini, nebijeljene ili bijeljene
5309 19	Tkanine koje sadrže najmanje 85 % lana u ukupnoj težini, osim nebijeljenih i bijeljenih
5309 21	Lanene tkanine, koji sadrže < 85 % lana u ukupnoj težini, nebijeljene ili bijeljene
5309 29	Lanene tkanine, koji sadrže < 85 % lana u ukupnoj težini, osim nebijeljnih ili bijeljenih
5310 10	Tkanine od jute ili ostalih tekstilnih drvenastih vlakana, nebijeljene
5310 90	Tkanine od jute ili ostalih drvenastih vlakana, osim nebijeljenih
5311 00	Tkanine od ostalih biljnih tekstilnih vlakana, tkanine od papirnog prediva
Pgl 54	**Umjetne ili sintetski filamenti**
5401 10	Konac za šivanje od sintetskih filamenta
5401 20	Konac za šivanje od umjetnih filamenta
5402 10	Pređa velike čvrstoće (osim konca za šivanje), najlon ili ostaleipoliamidni filamenti, nije namijenjeno prodaji
5402 20	Pređa velike čvrstoće (osim konca za šivanje), od poliesternih filamenata, nije namijenjeno prodaji
5402 31	Ostala teksturirana pređa, od najlona ili ostalih poliamidnih filamenata, </= 50 tex/jednonitna pređa, nije namijenjeno prodaji
5402 32	Ostala teksturirana pređa od najlona ili ostalih poliamidnih filamenata, > 50 % tex/jednonitna, nije namijenjeno prodaji
5402 33	Ostala teksturirana pređa, od poliesternih filamenata, nije namijenjeno maloprodaji
5402 39	Ostala teksturirana pređa od sintetskih filamenata, nije namijenjeno prodaji
5402 41	Pređa od najlona ili ostalih poliamidnih filamenata, jednonitna, neupredena, ostalo, nije namijenjeno prodaji

HS broj	Opis proizvoda
5402 42	Pređa od poliesternih filamenata, sa slabim uvojima, jednonitna, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5402 43	Pređa od poliesternih filamenata, jednonitna, neupredena, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5402 49	Pređa od sintetske filamenata, jednonitna, neupredena, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5402 51	Pređa od najlona ili ostalih poliamidnih filamenata, jednonitna, > 50 uvoja/m, nije namijenjeno prodaji
5402 52	Pređa od poliesternih filamenata, jednonitna, > 50 uvoja/m, nije namijenjeno prodaji
5402 59	Pređa od sintetskih filamenata, jednonitna, > 50 uvoja/m, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5402 61	Pređa od najlona ili ostalih poliamidnih filamenata, višenitna, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5402 62	Pređa od poliesternih filamenata, višenitna, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5402 69	Pređa od sintetskih filamenata, višenitna, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5403 10	Pređa velike čvrstoće (osim konca za šivanje), od viskoznih umjetnih filamenta, nije namijenjeno prodaji
5403 20	Ostalo tkana pređa, od umjetnih filamenata, nije namijenjeno maloprodaji
5403 31	Pređa od viskoznog rajona, jednonitna, neupredenog, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5403 32	Pređa od viskoznog rajona, jednonitna, > 120 uvoja/m, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5403 33	Pređa od filamenata celuloznog acetata, jednonitna, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5403 39	Pređa od umjetnih filamenata, jednonitna, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5403 41	Pređa od viskoznog rajona, višenitna, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5403 42	Pređa od celuloznog acetata, višenitna, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5403 49	Pređa od umjetnih filamenata, višenitna, ostalo, nije namijenjeno prodaji
5404 10	Sintetički monofilamenti, >/=67dtex, poprečnog presjeka manjeg od 1mm
5404 90	Vrpce i slični sintetički tekstilni materijali širina koje ne prelaze 5mm
5405 00	Umjetni monofilamenti, 67dtex, poprečnog presjeka> 1mm; vrpce od umjetnih tekstilnih materijala širine</=5mm
5406 10	Pređa od umjetnih filamenata (osim konca za šivanje), namijenjeno maloprodaji
5406 20	Pređa od sintetskih filamenata (osim konca za šivanje)n namijenjeno maloprodaji
5407 10	Tkanine od filamenata visoke čvrstoće od najlona ili ostalih poliamida ili poliestera
5407 20	Tkanine dobivene od vrpci ili sličnih sintetskih proizvoda
5407 30	Materijali predviđeni napomenom 9 iz dijela XI (podloge od usporedno složenog sintetičkog tekstilnog prediva)
5407 41	Tkanine, >/= 85 % najlonskih ili ostalih poliamidnih filamenata, nebijeljeni ili bijeljeni, ostalo
5407 42	Tkanine, >/= 85 % najlonskih ili ostalih poliamidnih filamenata, bojani, ostalo
5407 43	Tkanine, >/= 85 % najlonskih ili ostalih poliamidnih filamenata, bojana pređa, ostalo
5407 44	Tkanine, >/= 85 % najlonskih ili ostalih filamenata, tiskano, ostalo
5407 51	Tkanine, >/= 85 % tkanih poliesternih filamenata, nebijeljeni ili bijeljeni, ostalo
5407 52	Tkanine, >/= 85 % tkanih poliesternih filamenata, bojani, ostalo
5407 53	Tkanine, >/= 85 % tkanih poliesternih filamenata, bojana pređa, ostalo
5407 54	Tkanine, >/=85 % tkanih poliesternih filamenata, tiskani, ostalo
5407 60	Tkanine, >/= 85 % netkanih poliesternih filamenata, ostalo

HS broj	Opis proizvoda
5407 71	Tkanine, >/= 85 % sintetske filament-pređe, nebijeljene ili bijeljene, ostalo
5407 72	Tkanine, >/= 85 % sintetske filament-pređe, bojane, ostalo
5407 73	Tkanine, >/= 85 % sintetske filament-pređe, bojana pređa, ostalo
5407 74	Tkanine, >/= 85 % sintetske filament-pređe, tiskanoi ostalo
5407 81	Tkanine od sintetske filament-pređe, < 85 % miješano s pamukom, nebijeljene ili bijeljene, ostalo
5407 82	Tkanine od sintetske filament-pređe, < 85 % miješano s pamukom, bojane, ostalo
5407 83	Tkanine od sintetske filament-pređe, < 85 % miješano s pamukom, bojana pređa, ostalo
5407 84	Tkanine od sintetske filament-pređe, < 85 % miješano s pamukom, tiskane, ostalo
5407 91	Tkanine od sintetske filament-pređe, nebijeljene ili bijeljene, ostalo
5407 92	Tkanine od sintetske filament-pređe, bojane, ostalo
5407 93	Tkanine od sintetske filament-pređe, bojana pređa, ostalo
5407 94	Tkanine od sintetske filament-pređe, tiskane, ostalo
5408 10	Tkanine od filamenata viskoznog rajona visoke čvrstoće
5408 21	Tkanine; >/= 85 % umjetne filamentne pređe ili vrpci od umjetnih tekstilnih materijala, nebijeljene ili bijeljene, ostalo
5408 22	Tkanine, >/= 85 % umjetne filamentne pređe ili vrpci od umjetnih tekstilnih materijala, bojane, ostalo
5408 23	Tkanine, >/= 85 % umjetne filamentne pređe ili vrpci od umjetnih tekstilnih materijala, bojana pređa, ostalo
5408 24	Tkanine, >/= 85 % umjetne filamentne pređe ili vrpci od umjetnih tekstilnih materijala, tiskane, ostalo
5408 31	Tkanine od umjetne filamentne pređe, nebijeljene ili bijeljene, ostalo
5408 32	Tkanine od umjetne filamentne pređe, bojane, ostalo
5408 33	Tkanine od umjetne filamentne pređe, bojana pređa, ostalo
5408 34	Tkanine od umjetne filamentne pređe, tiskana, ostalo
Pgl 55	**Umjetna ili sintetska vlakna rezana**
5501 10	Kablovi od najlona ili ostalih poliamida
5501 20	Kablovi od polieste
5501 30	Kablovi od akrilika ili modakrilika
5501 90	Sintetički kablovi, ostalo
5502 00	Umjetni kablovi
5503 10	Rezana vlakna od najlona ili ostalih poliamida, koja nisu vlačena ili češljana
5503 20	Rezana vlakna od poliestera, koja nisu vlačena ili češljana
5503 30	Rezana vlakna od akrilika koja nisu vlačena ili češljana
5503 40	Rezana vlakna od polipropilena, koja nisu vlačena ili češljana, ostalo
5503 90	Sintetička rezana vlakna koja nisu vlačena ili češljana
5504 10	Rezana vlakna od viskoze, koja nisu vlačena ili češljana
5504 90	Umjetna rezana vlakna, osim viskoze, koja nisu vlačena ili češljana
5505 10	Otpaci sintetskih vlakana
5505 20	Otpaci umjetnih vlakana
5506 10	Rezana vlakna od najlona ili ostalih poliamida, vlačena ili češljana
5506 20	Rezana vlakna od poiliestera, vlačena ili češljana
5506 30	Rezana vlakna od akrilika, vlačena ili češljana
5506 90	Sintetička rezana vlakna, vlačena ili češljana, ostalo
5507 00	Umjetna rezana vlaka, vlačena ili češljna

HS broj	Opis proizvoda
5508 10	Konac za šivanje od sintetskih rezanih vlakana
5508 20	Konac za šivanje od umjetnih rezanih vlakana
5509 11	Pređa, >/=85 % najlona ili ostalih poliamidnih rezanih vlakana, jednonitna, nije namijenjeno prodaji
5509 12	Pređa, >/= 85 % najlona ili ostalih poliamidnih rezanih vlakana, višenitna, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 21	Pređa, >/= 85 % rezanih vlakana, od poliestera, jednonitna, nije namijenjeno prodaji
5509 22	Pređa, >/=85 % rezanih vlakana od poliestera, višenitna, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 31	Pređa, >/=85 % rezanih vlakana od akrilika ili modakrilika, jednonitna, nije namijenjeno prodaji
5509 32	Pređa, >/= 85 % rezanih vlakana od akrilika i modakrilika, višenitna, nije namijenjeno prodaji
5509 41	Pređa, >/= 85 % od ostalih sintetskih rezanih vlakana, jednonitna, nije namijenjeno prodaji
5509 42	Pređa, >/= 85 % od ostalih sintetskih rezanih vlakana, višenitna, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 51	Pređa od poliesternih rezanih vlakana miješanih s umjetnim sječenim vlaknima, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 52	Pređa od poliesternih rezanih vlakana miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 53	Pređa od poliesternih rezanih vlakana miješanih s pamukom, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 59	Pređa od poliesternih rezanih vlakana, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 61	Pređa od rezanih vlakana akrilika, miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 62	Pređa od rezanih vlakana akrilika, miješano s pamukom, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 69	Pređa od rezanih vlakana akrilika, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 91	Pređa od sintetskih rezanih vlakana miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 92	Pređa od sintetskih rezanih vlakana miješanih s pamukom, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5509 99	Pređa od sintetskih rezanih vlakana, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5510 11	Pređa, >/= 85 % umjetnih rezanih vlakana, jednonitna, nije namijenjeno prodaji
5510 12	Pređa, >/= 85 % umjetnih rezanih vlakana, višenitna, nije namijenjeno prodaji
5510 20	Pređa od umjetnih rezanih vlakana miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5510 30	Pređa od umjetnih rezanih vlakana miješanih s pamukom, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5510 90	Pređa od umjetnih rezanih vlakana, nije namijenjeno prodaji, ostalo
5511 10	Pređa, >/= 85 % sintetskih rezanih vlakana, osim konca za šivanje, namijenjeno prodaji
5511 20	Pređa, < 85 % sintetskih rezanih vlakana, namijenjeno maloprodaji, ostalo
5511 30	Pređa od umjetnih vlakana (osim konca za šivanje), namijenjeno maloprodaji
5512 11	Tkanine, koji sadrže >/= 85 % poliesternih rezanih vlakana, nebijeljeni, ili bijeljeni
5512 19	Tkanine, koji sadrže, >/=85 % poliesternih rezanih vlakana, osim nebijeljenih ili bijeljenih
5512 21	Tkanine, koji sadrže >/= 85 % rezanih vlakana akrilika, nebijeljeni ili bijeljeni

HS broj	Opis proizvoda
5512 29	Tkanine, koji sadrže >/=85 % rezanih vlakana akrilika osim nebijeljenih i bijeljenih
5512 91	Tkanine, koji sadrže >/=85 % ostalih sintetskih rezanih vlakana, nebijeljene ili bijeljene
5512 99	Tkanine, koji sadrže >/=85 % ostalih sintetskih rezanih vlakana, osim nebijeljenih ili bijeljenih
5513 11	Platneni materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </=170g/m², nebijeljeni ili bijeljeni
5513 12	Keper materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </= 170g/m², nebijeljeni ili bijeljeni
5513 13	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, </= 170g/m², nebijeljeni ili bijeljeni, ostalo
5513 19	Tkanine od ostalih sintetskih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </=170g/m², nebijeljeni ili bijeljeni
5513 21	Platneni materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </= 170g/m², bojani
5513 22	Keper materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani pamukom, </= 170g/m², bojane
5513 23	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </=170g/m², bojane, ostalo
5513 29	Tkanine od ostalih sintetskih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </= 170g/m², bojani
5513 31	Platneni materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, </= 170g/m², bojana pređa
5513 32	Keper materijali od poliesternih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </= 170g/m², bojana pređa
5513 33	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, </=170g/m², bojani, ostalo
5513 39	Tkanine od ostalih sintetskih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </= 170g/m², bojana pređa
5513 41	Platneni materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </= 170g/m², tiskani
5513 42	Keper materijali od poliesternih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </= 170g/m², tiskani
5513 43	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, </= 170g/m², tiskani, ostalo
5513 49	Tkanine od ostalih sintetskih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, </= 170g/m², tiskani
5514 11	Platneni materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, > 170g/m², nebijeljeni ili bijeljeni
5514 12	Keper materijali od poliesternih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, > 170g/m², nebijeljeni ili bijeljeni
5514 13	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², nebijeljene ili bijeljene, ostalo
5514 19	Tkanine od ostalih sintetskih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², nebijeljene ili bijeljene
5514 21	Platneni materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, > 170m/m², bojani
5514 22	Keper materijali od poliesternih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, > 170g/m², bojani
5514 23	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², bojani
5514 29	Tkanine od ostalih sintetskih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², bojani
5514 31	Platneni materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², bojana pređa
5514 32	Keper materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², bojana pređa
5514 33	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², bojana pređa, ostalo

HS broj	Opis proizvoda
5514 39	Tkanine od ostalih sintetskih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², bojana pređa
5514 41	Platneni materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², tiskani
5514 42	Keper materijali od poliesternih rezanih vlakana, < 85 %, miješani s pamukom, > 170g/m², tiskani
5514 43	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², tiskani, ostalo
5514 49	Tkanine od ostalih sintetskih rezanih vlakana, < 85 % miješani s pamukom, > 170g/m², tiskani
5515 11	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana miješanih s viskoznim sječenim vlaknima, ostalo
5515 12	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana miješanih s umjetnim vlaknima, ostalo
5515 13	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, ostalo
5515 19	Tkanine od poliesternih rezanih vlakana, ostalo
5515 21	Tkanine od akriličnih rezanih vlakana miješanih s umjetnim vlaknima, ostalo
5515 22	Tkanine od akriličnih rezanih vlakana miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, ostalo
5515 29	Tkanine od akriličnih ili modakriličnih rezanih vlakana, ostalo
5515 91	Tkanine od ostalih sintetskih vlakana miješanih s umjetnim vlaknima, ostalo
5515 92	Tkanine od ostalih sintetskih vlakana miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, ostalo
5515 99	Tkanine od sintetskih vlakana, ostalo
5516 11	Tkanine, koji sadrže >/= 85 % umjetnih rezanih vlakana, nebijeljene, bijeljene
5516 12	Tkanine koji sadrže >/= 85 % umjetnih rezanih vlakana, bojane
5516 13	Tkanine koji sadrže >/= 85 % umjetnih rezanih vlakana, bojana pređa
5516 14	Tkanine koji sadrže >/= 85 % umjetnih rezanih vlakana, tiskane
5516 21	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 % miješano s umjetnim filamentima, bijeljene ili nebijeljene
5516 22	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 % miješano s umjetnim filamentima, bojane
5516 23	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 % miješano s umjetnim filamentima, bojana pređa
5516 24	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 % miješano s umjetnim filamentima, tiskane
5516 31	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 %, miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, bijeljene ili nebijeljene
5516 32	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 %, miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, bojani
5516 33	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 %, miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, bojana pređa
5516 34	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 %, miješanih s vunom ili obrađenom životinjskom dlakom, tiskani
5516 41	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 % miješanih s pamukom, bijeljeni ili nebijeljeni
5516 42	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 % miješanih s pamukom, bojani
5516 43	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 % miješanih s pamukom, bojana pređa
5516 44	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, < 85 % miješanih s pamukom, tiskani
5516 91	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, bijeljeni ili nebijeljeni, ostalo
5516 92	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, bojani, ostalo
5516 93	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, bojana pređa, ostalo
5516 94	Tkanine od umjetnih rezanih vlakana, tiskani, ostalo

HS broj	Opis proizvoda
Pgl 56	**Vatirani, pusteni i netkani materijal, prediva; konac, konopac itd.**
5601 10	Sanitarni proizvodi od vatiranog materijala, kao što su sanitarni ručnici, tamponi
5601 21	Pamučni vatirani materijali i proizvodi, osim sanitarnih proizvoda
5601 22	Vatirani materijali i proizvodi od umjetnih vlakana, osim sanitarnih proizvoda
5601 29	Vatirani materijali i proizvodi od ostalih tekstilnih materijala, osim sanitarnih proizvoda
5601 30	Tekstilne krpe i predionički otpad
5602 10	Iglovani pust i netkani tekstil učvršćen iglanjem
5602 21	Pust, osim iglovanog, od vune ili obrađene životinjske dlake, koji nije impregniran, podstavljen itd.
5602 29	Pust, osim iglovanog, od ostalih tekstilnih materijala, koji nije impregniran, podstavljen
5602 90	Pust od ostalih tekstilnih materijala, ostalo
5603 00	Netkani tekstil, bilo da jesu ili nisu impregnirani, podstavljeni, obloženi ili slojeviti
5604 10	Gumeni konac i konopac, obložen tekstilom
5604 20	Pređa visoke čvrstoće od poliestera, najlona ili ostalih poliamida, viskoze, podstavljen itd.
5604 90	Tekstilno pređa, vrpce i slično, impregnirano, obloženo ili podstavljeno gumom ili plastikom, ostalo
5605 00	Metalizirano pređa, pređa ovito u kombinaciji s metalnim koncem, dugim uskim trakama ili usitnjenim prahom
5606 00	Pređa poput buklea, šenil pređa, pređa s nizom očica
5607 10	Konac, konopac, užad, od jute ili ostalih tekstilnih vlakana
5607 21	Vezivo ili uže od bale od sisala ili ostalih tekstilnih vlakana iz roda Agave
5607 29	Ostali konac, konopac, užad i kablovi, od sisal tekstilnih vlakana
5607 30	Konac, konopac, užad i kablovi od abaka ili ostalih tvrdih (list) vlakana
5607 41	Vezivo ili uže za bale od polietilene ili polipropilena
5607 49	Ostali konac, konopac, užad i kablovi, od polietilena ili polipropilena
5607 50	Konac, konopac, užad i kablovi, od ostalih sintetskih materijala
5607 90	Konac, konopac, užad i kablovi, od ostalih materijala
5608 11	Gotove ribarske mreže, od umjetnih tekstilnih materijala
5608 19	Mreže s uzlovima od konca/konopca/užeta, i ostale izrađene mreže od umjetnih tekstilnih materijala
5608 90	Uzlane mreže od konca/konopca/užeta, ostalo, i izrađene mreže od ostalih tekstilnih materijala
5609 00	Proizvodi od prediva, vrpci, konca, konopca, užeta i kablova, ostalo
Pgl 57	**Sagovi i drugi tekstilni podni pokrivači**
5701 10	Sagovi od vune i obrađene životinjske dlake, čvorovi
5701 90	Sagovi od ostalih tekstilnih materijala, čvorovi
5702 10	Kelem, Schumacks, Karamanie i slični tekstilni ručno tkani prostirači
5702 20	Pokrivač za podove od vlakana kokosovog oraha (coir)
5702 31	Sagovi od vune ili obrađene životinjske dlake, s vezom za čupavljenje, nedogotovljeni, ostalo
5702 32	Sagovi od umjetnih vlakana, s vezom za čupavljenje, nedogotovljeni, ostalo
5702 39	Sagovi od ostalih tekstilnih vlakana, s vezom za čupavljenje, nedogotovljeni, ostalo

HS broj	Opis proizvoda
5702 41	Sagovi od vune ili obrađene životinjske dlake, s vezom za čupavljenje, gotovi, ostalo
5702 42	Sagovi od umjetnih vlakana, s vezom za čupavljenje, gotovi, ostalo
5702 49	Sagovi od ostalih tekstilnih materijal, s vezom za čupavljenje, gotovi, ostalo
5702 51	Sagovi od vune ili obrađene životinjske dlake, tkani, nedogotovljeni, ostalo
5702 52	Sagovi od umjetnih vlakana, tkani, nedogotovljeni, ostalo
5702 59	Sagovi od ostalih tekstilnih materijala, tkani, nedogotovljeni, ostalo
5702 91	Sagovi od vune ili obrađene životinjske dlake, tkani, gotovi, ostalo
5702 92	Sagovi od umjetnih vlakana, tkani, gotovi, ostalo
5702 99	Sagovi od ostalih tekstilnih materijala, tkani, gotovi, ostalo
5703 10	Sagovi od vune ili obrađene životinjske dlake, taftirani
5703 20	Sagovi od najlona ili ostalih poliamida, taftirani
5703 30	Sagovi od ostalih umjetnih tekstilnih materijala, taftirani
5703 90	Sagovi od ostalih tekstilnih materijala, taftirani
5704 10	Tapison ploče od tekstilnih materijala, najveće površine 0,3m^2
5704 90	Tapisoni od tekstilnih materijala, ostalo
5705 00	Sagovi i ostali pokrivači za pod, ostalo
Pgl 58	**Specijalne tkanine, tafting tkanine, čipke, tapiserije itd.**
5801 10	Tkanina s čupavljenom stranom od vune ili fine životinjske dlake, osim frotira i vrpce
5801 21	Tkanina s narezanim florom na potki od pamuka, osim frotirskih tkanina i vrpca
5801 22	Rezana kord samt tkanina od pamuka, osim vrpca
5801 23	Tkanina s potkinim florom od pamuka, ostalo
5801 24	Tkanina s florom po osnovi od pamuka, nerezana, osim frotira i vrpci
5801 25	Tkanina s florom po osnovi od pamuka, rezana, osim frotira i vrpci
5801 26	Šenil tkanina od pamuka, osim vrpci
5801 31	Tkanina s potkinim florom od umjetnih vlakana, nerezana, osim frotira i vrpci
5801 32	Rezana kord samt tkanina od umjetnih vlakana, osim vrpci
5802 33	Tkanina s potkinim florom od umjetnih vlakana, ostalo
5801 34	Tkanina s florom po osnovi od umjetnih vlakana, nerezana, osim frotira i vrpci
5801 35	Tkanina s florom po osnovi od umjetnih vlakana, rezana, osim frotira i vrpci
5801 36	Šenil tkanina od umjetnih vlakana, osim vrpci
5801 90	Tkanina s florom i šenil tkanina od ostalih tekstilnih materijala, osim frotira i vrpci
5802 11	Frotirni ručnici i slične frotirne tkanine od pamuka, osim vrpci, nebijeljene
5802 19	Frotirni ručnici i slične frotirne tkanine od pamuka, osim nebijeljenih i osim vrpci

HS broj	Opis proizvoda
5802 20	Frotirni ručnici i slične frotirne tkanine od ostalih tekstilnih materijala, osim vrpci
5802 30	Taftirani tekstilni materijali, osim proizvoda iz stavke br. 57.03
5803 10	Gaza od pamuka, osim vrpci
5803 90	Gaza od ostalih tekstilnih materijala, osim vrpci
5804 10	Til i ostali neto materijali, nisu uključeni tkani, pleteni ili kačkani materijali
5804 21	Strojno izrađena čipka od umjetnih vlakana, u komadu, vrpcama ili motivima
5804 29	Strojno izrađena čipka od ostalih tekstilnih materijala u komadu, vrpcama ili motivima
5804 30	Ručno izrađena čipka, u komadu, vrpcama ili motivima
5805 00	Ručno tkane tapiserije i vezene tapiserije, bilo da su gotove ili nedogotovljene
5806 10	Tkane vrpce s florom i šenil vrpce
5806 20	Tkane vrpce, koje sadrže >/= 5 % elastomeričnog prediva ili gumenog konca u ukupnoj težini, ostalo
5806 31	Tkane vrpce od pamuka, ostalo
5806 32	Tkane vrpce od umjetnih vlakana, ostalo
5806 39	Tkane vrpce od ostalih tekstilnih materijala, ostalo
5806 40	Tkanine koje se sastoje od osnova ili potki spojenih adhezivima
5807 10	Etikete, bedževi i slični tkani proizvodi od tekstilnih materijala
5807 90	Etikete, bedževi i slični proizvodi, netkani, od tekstilnih materijala, ostalo
5808 10	Pletenice u komadu
5808 90	Ornamentalni obrubi u komadu, osim pletenih, rese, pomponi i slični proizvodi
5809 00	Tkanine od metalnog konca ili metaliziranog prediva, za odjeću itd., ostalo
5810 10	Vez bez vidljive pozadine, u komadu, vrpcama ili motivima
5810 91	Vez od pamuka, u komadu vrpcama ili motivima, ostalo
5810 92	Vez od umjetnih vlakana, u komadu, vrpcama ili motivima ostalo
5810 99	Vez od ostalih tekstilnih materijala, u komadu, vrpcama ili motivima, ostalo
5811 00	Punjeni tekstilni proizvodi u komadu
Pgl 59	**Tekstilne tkanine impregnirane, premazane, prevučene ili laminirane; tekstilni proizvodi prikladni za tehničke svrhe**
5901 10	Tekstilni materijali obloženi gumom, vrsta koja se korist za korice knjiga
5901 90	Kalk; pripremljeni slikarski kanvas; kruti tekstilni materijali, za šešire itd.
5902 10	Materijal za automobilske gume izrađen od najlona ili ostalih poliamidnih prediva visoke čvrstoće
5902 20	Materijal za automobilske gume izrađen od poliesternog prediva visoke čvrstoće
5902 90	Materijal za automobilske gume izrađen od viskoznog prediva visoke čvrstoće
5903 10	Tekstilni materijali impregnirani, obloženi ili laminirani polivinilskim kloridom, ostalo
5903 20	Tekstilni materijali impregnirani, obloženi ili laminirani poliuretanom, ostalo
5903 90	Tekstilni materijali impregnirani, obloženi ili laminirani plastikom, ostalo
5904 10	Linoleum, oblikovani ili neoblikovani
5904 91	Podne obloge, osim linoleuma, s bazom iglovanog filca ili netkanih materijala

HS broj	Opis proizvoda
5904 92	Podne obloge, osim linoleuma, s basom od ostalih tekstilnih materijala
5905 00	Tekstilne zidne podloge
5906 10	Gumirana tekstilna adhezivna vrpca širine najviše 20 cm
5906 91	Gumirani tekstilni pleteni ili kačkani materijali, ostalo
5906 99	Gumirani tekstilni materijali, ostalo
5907 00	Ostali impregnirani ili obloženi tekstilni materijali, oslikani kanvas (npr. kazališna scenografija)
5908 00	Tekstilni stijeg za svjetiljke, peć itd.; mrežice za plinske svjetiljke i pletene mrežice za plinske svjetiljke
5909 00	Tekstilna crijeva i slične tekstilne cijevi
5910 00	Remeni i remenje za strojeve (transmisiju) ili prijenosnike od tekstilnih materijala
5911 10	Tehničke tkanine i slične tkanine za tehničke namjene
5911 20	Tekstilna sita, gotova i nedogotovljena
5911 31	Tekstilni materijali koji se koristi u proizvodnji papira ili kod sličnih strojeva, < 650g/m²
5911 32	Tekstilni materijali koji se koriste u proizvodnji papira ili kod sličnih strojeva, težine >/= 650g/m²
5911 40	Pojačane tehničke tkanine koje se koriste kod preša za ulje ili sličnog, uklj. ljudska kosa
5911 90	Tekstilni proizvodi i predmeti za tehničku upotrebu, ostalo
Pgl 60	**Pleteni ili kačkani materijali**
6001 10	Pleteni ili kačkani tekstilni materijali s dugačkim florom
6001 21	Pleteni ili kačkani materijali s florom pričvršćenim očicama, od pamuka
6001 22	Pleteni ili kačkani materijali s florom pričvršćenim očicama, od umjetnih vlakana
6001 29	Pleteni ili kačkani materijali s florom pričvršćenim očicama, od ostalih tekstilnih materijala
6001 91	Pleteni ili kačkani materijali s florom, od pamuka, ostalo
6001 92	Pleteni ili kačkani materijali s florom, od umjetnih vlakana
6001 99	Pleteni ili kačkani materijali s florom, od ostalih tekstilnih materijala, ostalo
6002 10	Pleteni ili kačkani tekstilni materijali, širine <\/= 30 cm, >/=5 % elastomeričnih materijala/gume, ostalo
6002 20	Pleteni ili kačkani tekstilni materijali, širine najviše 30 cm, ostalo
6002 30	Pleteni ili kačkani tekstilni materijali širine >od 30 cm, >/=5 % elastomeričnih materijala ili gume
6002 41	Pleteni materijali isprepleteni po osnovi, od vune ili obrađene životinjske dlake, ostalo
6002 42	Pleteni materijali isprepleteni po osnovi, od pamuka, ostalo
6002 43	Pleteni materijali isprepleteni po osnovi, od umjetnih vlakana ostalo
6002 49	Pleteni materijali isprepleteni po osnovi, od ostalih materijala, ostalo,
6002 91	Pleteni ili kačkani materijali, od vune ili obrađene životinjske dlake, ostalo
6002 92	Pleteni ili kačkani materijali, od pamuka, ostalo
6002 93	Pleteni ili kačkani materijali, od umjetnih vlakana, ostalo
6002 99	Pleteni ili kačkani materijali, od ostalih materijala, ostalo

HS broj	Opis proizvoda
Pgl 61	**Odjeća i pribor za odjeću, pleteni ili kačkani**
6101 10	Muški/dječački kaputi, anoraci itd., od vune ili obrađene životinjske dlake, pleteni
6101 20	Muški/dječački kaputi, anoraci itd., pamučni, pleteni
6101 30	Muški/dječački kaputi, anoraci itd., od umjetnih vlakana, pleteni
6101 90	Muški/dječački kaputi, anoraci itd., od ostalih tekstilnih materijala, pleteni
6102 10	Ženski/djevojački kaputi, anoraci itd., od vune ili obrađene životinjske dlake, pleteni
6102 20	Ženski/djevojački kaputi, anoraci itd., pamučni, pleteni
6102 30	Ženski/djevojački kaputi, anoraci itd., od umjetnih vlakana, pleteni
6102 90	Ženski/djevojački kaputi, anoraci itd., od tekstilnih materijala, pleteni
6103 11	Muška/dječja odijela od vune ili obrađene životinjske dlake, pletena
6103 12	Muška/dječja odijela od sintetskih vlakana, pletena
6103 19	Muška/dječja odijela od ostalih tekstilnih materijala, pletena
6103 21	Muški/dječački komplet, od vune ili obrađene životinjske dlake, pleteni
6103 22	Muški/dječački kompleti, od pamuka, pleteni
6103 23	Muški/dječački kompleti, od sintetskih vlakana, pleteni
6103 29	Muški/dječački kompleti od ostalih tekstilnih materijala, pleteni
6103 31	Muške/dječačke jakne i sakoi, od vune ili obrađene životinjske dlake, pleteni
6103 32	Muške/dječačke jakne i sakoi, od pamuka, pleteni
6103 33	Muške/dječačke jakne i sakoi, od sintetskih vlakana, pleteni
6103 39	Muške/dječačke jakne i sakoi, od ostalih tekstilnih materijala, pleteni
6103 41	Muške/dječačke duge i kratke hlače, od vune ili obrađene životinjske dlake, pletene
6103 42	Muške/dječačke duge i kratke hlače, od pamuka, pletene
6103 43	Muške/dječačke duge i kratke hlače, od sintetskih vlakana, pletene
6103 49	Muške/dječačke duge i kratke hlače, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6104 11	Ženski/djevojački kostimi, od vune ili obrađene životinjske dlake, pleteni
6104 12	Ženski/djevojački kostimi, od pamuka, pleteni
6104 13	Ženski/djevojački kostimi, od sintetskih vlakana, pleteni

HS broj	Opis proizvoda
6104 19	Ženski/djevojački kostimi, od ostalih tekstilnih materijala, pleteni
6104 21	Ženski/djevojački kompleti, od vune ili obrađene životinjske dlake,
6104 22	Ženski/djevojački kompleti, od pamuka, pleteni
6104 23	Ženski/djevojački kompleti, od sintetskih vlakana, pleteni
6104 29	Ženski/djevojački kompleti, od ostalih tekstilnih materijala, pleteni
6104 31	Ženske/djevojačke jakne, od vune ili obrađene životinjske dlake, pletene
6104 32	Ženske/djevojačke jakne, od pamuka, pletene
6104 33	Ženske/djevojačke jakne, od sintetskih vlakana, pletene
6104 39	Ženske/djevojačke jakne, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6104 41	Ženske/djevojačke haljine, od vune ili obrađene životinjske dlake, pletene
6104 42	Ženske/djevojačke haljine, od pamuka, pletene
6104 43	Ženske/djevojačke haljine, od sintetskih vlakana, pletene
6104 44	Ženske/djevojačke haljine, od umjetnih vlakana, pletene
6104 49	Ženske/djevojačke haljine, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6104 51	Ženske/djevojačke suknje, od vune ili obrađene životinjske dlake, pletene
6104 52	Ženske/djevojačke suknje, pamuka, pletene
6104 53	Ženske/djevojačke suknje, od sintetskih vlakana, pletene
6104 59	Ženske/djevojačke haljine, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6104 61	Ženske/djevojačke duge i kratke hlače, od vune ili obrađene životinjske dlake, pletene
6104 62	Ženske/djevojačke duge i kratke hlače, od pamuka, pletene
6104 63	Ženske/djevojačke duge i kratke hlače, od sintetskih vlakana, pletene
6104 69	Ženske/djevojačke duge i kratke hlače, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6105 10	Muške/dječačke košulje, od pamuka, pletene
6105 20	Muške/dječačke košulje, od umjetnih vlakana, pletene
6105 90	Muške/dječačke košulje, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6106 10	Ženske/djevojačke bluze i košulje, od pamuka, pletene
6106 20	Ženske/djevojačke bluze i košulje, od umjetnih vlakana, pletene

HS broj	Opis proizvoda
6106 90	Ženske/djevojačke bluze i košulje, od ostalih materijala, pletene
6107 11	Muške/dječačke gaće i gaćice, od pamuka, pletene
6107 12	Muške/dječačke gaće i gaćice, od umjetnih vlakana, pletene
6107 19	Muške/dječačke gaće i gaćice, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6107 21	Muške/dječačke noćne košulje i pidžame, od pamuka, pletene
6107 22	Muške/dječačke noćne košulje i pidžame, od umjetnih vlakana, pletene
6107 29	Muške/dječačke noćne košulje i pidžame, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6107 91	Muški/dječački kupači ogrtači, kućni ogrtači, pamučni, pleteni
6107 92	Muški/dječački kupači ogrtači, kućni ogrtači, od umjetnih vlakana, pleteni
6107 99	Muški/dječački kupači ogrtači, kućni ogrtači, ostalih tekstilnih materijala, pleteni
6108 11	Ženski/djevojački kombinei i podsuknje, od umjetnih vlakana, pleteni
6108 19	Ženski/djevojački kombinei i podsuknje, od ostalih tekstilnih materijala, pleteni
6108 21	Ženske/djevojačke gaće i gaćice, od pamuka, pletene
6108 22	Ženske/djevojačke gaće i gaćice, od umjetnih vlakana, pletene
6108 29	Ženske/djevojačke gaće i gaćice, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6108 31	Ženske/djevojačke spavaćice i pidžame, od pamuka, pletene
6108 32	Ženske/djevojačke spavaćice i pidžame, od umjetnih vlakana, pletene
6108 39	Ženske/djevojačke spavaćice i pidžame, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6108 91	Ženski/djevojački kupaći ogrtači, kućni ogrtači itd., od pamuka, pleteni
6108 92	Ženski/djevojački kupaći ogrtači, kućni ogrtači itd., od umjetnih vlakana, pleteni
6108 99	Ženski/djevojački kupaći ogrtači, kućni ogrtači itd., od ostalih tekstilnih materijala
6109 10	T-majice, potkošulje i ostale majice, od pamuka, pletene
6109 90	T-majice, potkošulje i ostale majice, od tekstilnih materijala, pletene
6110 10	Puloveri, kardigani i slični proizvodi, od vune ili obrađene životinjske dlake, pleteni
6110 20	Puloveri, kardigani i slični proizvodi, od pamuka, pleteni
6110 30	Puloveri, kardigani i slični proizvodi, od, umjetnih vlakana, pleteni
6110 90	Puloveri, kardigani i slični proizvodi, od ostalih tekstilnih materijala, pleteni

HS broj	Opis proizvoda
6111 10	Dječja odjeća i pribor, od vune ili obrađene životinjske dlake, pletena
6111 20	Dječja odjeća i pribor, od pamuka, pletena
6111 30	Dječja odjeća i pribor, od sintetskih vlakana, pletena
6111 90	Dječja odjeća i pribor, od ostalih tekstilnih materijala, pletena
6112 11	Trenirke od pamuka, pletene
6112 12	Trenirke, od sintetskih materijala, pletene
6112 19	Trenirke, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6112 20	Skijaška odijela, od tekstilnih materijala, pletena
6112 31	Muške/dječačke kupaće gaćice, od sintetskih vlakana, pletene
6112 39	Muške/dječačke kupaće gaćice, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6112 41	Ženski/djevojački kupaći kostimi, od sintetskih vlakana, pleteni
6112 49	Ženski/djevojački kupaći kostimi, od ostalih tekstilnih materijala, pleteni
6113 00	Odjeća izrađena od impregniranog, podstavljenog, obloženog ili slojevitog tekstilnog pletenog materijala
6114 10	Ostala odjeća od vune, ili obrađene životinjske dlake, pletene
6114 20	Ostala odjeća od pamuka, pletena
6114 30	Ostala odjeća od umjetnih vlakana, pletena
6114 90	Ostala odjeća od ostalih tekstilnih materijala, pletena
6115 11	Hulahopke i tajice, od sintetičkog prediva< 67 dtex/jednonitna pređa, pletene
6115 12	Hulahopke i tajice, od sintetičkog prediva>/=67 dtex/jednonitna pređa, pletene
6115 19	Hulahopke i tajice, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6115 20	Ženske čarape i dokoljenice, od tekstilnog prediva < 67 dtex/jednonitna, pletene
6115 91	Ostale čarape, od vune ili obrađene životinjske dlake, pletene
6115 92	Ostale čarape, od pamuka, pletene
6115 93	Ostale čarape od sintetskih vlakana, pletene
6115 99	Ostale čarape od ostalih sintetskih materijala, pletene
6116 10	Impregnirane rukavice, obložene plastikom ili gumom, pletene
6116 91	Rukavice i rukavice bez prstiju, ostalo, od vune ili obrađene životinjske dlake, pletene
6116 92	Rukavice i rukavice bez prstiju, ostalo, od pamuka, pletene
6116 93	Rukavice i rukavice bez prstiju, ostalo, od sintetskih vlakana, pletene
6116 99	Rukavice i rukavice bez prstiju, ostalo, od ostalih tekstilnih materijala, pletene
6117 10	Šalevi, rupci, velovi i slično, od tekstilnih materijala, pleteni
6117 20	Kravate, leptir kravate i mašne, od tekstilnih materijala, pletene
6117 80	Ostali odjevni dodaci, od tekstilnih materijala, pleteni
6117 90	Dijelovi odjeće ili odjevnih dodataka, od tekstilnih materijala, pleteni

HS broj	Opis proizvoda
Pgl 62	**Odjeća i pribor za odjeću, osim pletenih ili kačkanih**
6201 11	Muški/dječački kaputi i slični odjevni predmeti, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepleteni
6201 12	Muški/dječački kaputi i slični odjevni predmeti, pamučni, nepleteni
6201 13	Muški/dječački kaputi i slični odjevni predmeti, od umjetnih vlakana, nepleteni
6201 19	Muški/dječački kaputi i slični odjevni predmeti, od ostalih tekstilnih vlakana, nepleteni
6201 91	Muški/dječački anoraci i slični odjevni predmeti, od vune ili obrađene životinjske dlake nepleteni
6201 92	Muški/dječački anoraci i slični odjevni predmeti, pamučni, nepleteni
6201 93	Muški/dječački anoraci i slični odjevni predmeti, od umjetnih vlakana, nepleteni
6201 99	Muški/dječački anoraci i slični odjevni predmeti, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6202 11	Ženski/djevojački kaputi i slični odjevni predmeti, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepleteni
6202 12	Ženski/djevojački kaputi i slični odjevni predmeti, pamučni, nepleteni
6202 13	Ženski/djevojački kaputi i slični odjevni predmeti, od umjetnih vlakana, nepleteni
6202 19	Ženski/djevojački kaputi i slični odjevni predmeti, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6202 91	Ženski/djevojački anoraci i slični odjevni predmeti, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepleteni
6202 92	Ženski/djevojački anoraci i slični odjevni predmeti, pamučni, nepleteni
6202 93	Ženski/djevojački kaputi i slični odjevni predmeti, od umjetnih vlakana, nepleteni
6202 99	Ženski/djevojački kaputi i slični odjevni predmeti, od ostalih tekstilnih materijala nepleteni
6203 11	Muška/dječačka odijela, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepletena
6203 12	Muška/dječačka odijela, od sintetskih vlakana, nepletena
6203 19	Muška/dječačka odijela, od ostalih tekstilnih materijala, nepletena
6203 21	Muški/dječački kompleti, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepleteni
6203 22	Muški/dječački kompleti, od pamuka, nepleteni
6203 23	Muški/dječački kompleti, od sintetskih vlakana, nepleteni
6203 29	Muški/dječački kompleti, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6203 31	Muške/dječačke jakne i sakoi, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepletene
6203 32	Muške/dječačke jakne i sakoi, od pamuka, nepletene

HS broj	Opis proizvoda
6203 33	Muške/dječačke jakne i sakoi, od sintetskih vlakana, nepletene
6203 39	Muške/dječačke jakne i sakoi, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6203 41	Muške/dječačke duge i kratke hlače, od vune ili obrađene životinjske dlake
6203 42	Muške/dječačke duge i kratke hlače, od pamuka, nepletene
6203 43	Muške/dječačke duge i kratke hlače, od sintetskih vlakana, nepletene
6203 49	Muške/dječačke duge i kratke hlače, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6204 11	Ženski/djevojački kostimi, od vune ili obrađene životinjske, nepleteni
6204 12	Ženski/djevojački kostimi, od pamuka, nepleteni
6204 13	Ženski/djevojački kostimi, od sintetskih vlakana, nepleteni
6204 19	Ženski/djevojački kostimi, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6204 21	Ženski/djevojački kompleti, od vune ili obrađene životinjske, nepleteni
6204 22	Ženski/djevojački kompleti, od pamuka, nepleteni
6204 23	Ženski/djevojački kompleti, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6204 29	Ženski/djevojački kompleti, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6204 31	Ženske/djevojačke jakne, od vune ili obrađene životinjske, nepletene
6204 32	Ženske/djevojačke jakne, od pamuka, nepletene
6204 33	Ženske/djevojačke jakne, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6204 39	Ženske/djevojačke jakne, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6204 41	Ženske/djevojačke haljine, od vune ili obrađene životinjske, nepletene
6204 42	Ženske/djevojačke haljine, od pamuka, nepletene
6204 43	Ženske/djevojačke haljine, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6204 44	Ženske/djevojačke haljine, od umjetnih vlakana, nepletene
6204 49	Ženske/djevojačke haljine, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6204 51	Ženske/djevojačke suknje, od vune ili obrađene životinjske, nepletene

HS broj	Opis proizvoda
6204 52	Ženske/djevojačke suknje, od pamuka, nepletene
6204 53	Ženske/djevojačke suknje, od umjetnih vlakana, nepletene
6204 59	Ženske/djevojačke suknje, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6204 61	Ženske/djevojačke duge i kratke hlače, od vune ili obrađene životinjske, nepletene
6204 62	Ženske/djevojačke duge i kratke hlače, od pamuka, nepletene
6204 63	Ženske/djevojačke duge i kratke hlače, od umjetnih vlakana, nepletene
6204 69	Ženske/djevojačke duge i kratke hlače, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6205 10	Muške/dječačke košulje, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepletene
6205 20	Muške/dječačke košulje, od pamuka, nepletene
6205 30	Muške/dječačke košulje, od umjetnih vlakana, nepletene
6205 90	Muške/dječačke košulje, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6206 10	Ženske/djevojačke bluze i košulje, od svile i svilenog otpada, nepletene
6206 20	Ženske/djevojačke bluze i košulje, od vune ili obrađene životinjske, nepletene
6206 30	Ženske/djevojačke bluze i košulje, od pamuka, nepletene
6206 40	Ženske/djevojačke bluze i košulje, od umjetnih vlakana, nepletene
6206 90	Ženske/djevojačke bluze i košulje, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6207 11	Muške/dječačke gaće i gaćice, od pamuka, nepletene
6207 19	Muške/dječačke gaće i gaćice, od ostalih tekstilnih vlakana, nepletene
6207 21	Muške/dječačke noćne košulje i pidžame, od pamuka, nepletene
6207 22	Muške/dječačke noćne košulje i pidžame, od umjetnih vlakana, nepletene
6207 29	Muške/dječačke noćne košulje i pidžame, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6207 91	Muški/dječački kupaći ogrtači, kućni ogrtači itd., pamučni, nepleteni
6207 92	Muški/dječački kupaći ogrtači, kućni ogrtači itd., od umjetnih vlakana, nepleteni
6207 99	Muški/dječački kupaći ogrtači, kućni ogrtači itd., od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni

HS broj	Opis proizvoda
6208 11	Ženski/djevojački kombinei i podsuknje, od umjetnih vlakana, nepleteni
6208 19	Ženski/djevojački kombinei i podsuknje, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6208 21	Ženske/djevojačke spavaćice i pidžame, od pamuka, nepletene
6208 22	Ženske/djevojačke spavaćice i pidžame, od umjetnih vlakana, nepletene
6208 29	Ženske/djevojačke spavaćice i pidžame, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6208 91	Ženski/djevojački kompleti, kupaći ogrtači itd., od pamuka, nepleteni
6208 92	Ženski/djevojački kompleti, kupaći ogrtači itd., od umjetnih vlakana, nepleteni
6208 99	Ženski/djevojački kompleti, kupaći ogrtači itd., od ostalih tekstilnih materijala
6209 10	Dječja odjeća i odjevni dodaci, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepletena
6209 20	Dječja odjeća i odjevni dodaci, od pamuka, nepletena
6209 30	Dječja odjeća i odjevni dodaci, od sintetskih vlakana, nepletena
6209 90	Dječja odjeća i pribor, od ostalih tekstilnih materijala, nepletena
6210 10	Odjeća izrađena od tekstilnog pusta i netkanih tekstilnih materijala
6210 20	Muški/dječački kaputi i slični proizvodi od impregniranog, podstavljenog, obloženog itd. tekstilnog tkanog materijala
6210 30	Ženski/djevojački odjevni predmeti od impregniranog, podstavljenog, obloženog itd. tekstilnog tkanog materijala
6210 40	Ostali muški/dječački odjevni predmeti od impregniranog, podstavljenog, obloženog itd. tekstilnog tkanog materijala
6210 50	Ostali ženski/djevojački odjevni predmeti od impregniranog, podstavljenog, obloženog itd. tekstilnog tkanog materijala
6211 11	Muške/dječačke kupaće gaćice, od tekstilnih materijala, nepletene
6211 12	Ženski/djevojački kupaći kostimi, od tekstilnih materijala, nepleteni
6211 20	Skijaška odijela, od tekstilnih materijala, nepletena
6211 31	Ostali muški/dječački odjevni predmeti, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepleteni
6211 32	Ostali muški/dječački odjevni predmeti, od pamuka, nepleteni
6211 33	Ostali muški/dječački odjevni predmeti, od umjetnih vlakana, nepleteni
6211 39	Ostali muški/dječački odjevni predmeti, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6211 41	Ostali ženski odjevni predmeti, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepleteni
6211 42	Ostali ženski odjevni predmeti, od pamuka, nepleteni
6211 43	Ostali ženski odjevni predmeti, od umjetnih vlakana, nepleteni

HS broj	Opis proizvoda
6211 49	Ostali ženski odjevni predmeti, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6212 10	Grudnjaci i dijelovi, od tekstilnih materijala
6212 20	Pojasevi, steznici i dijelovi, od tekstilnih materijala
6212 30	Steznici i dijelovi, od tekstilnih materijala
6212 90	Steznici, pojasevi i slični proizvodi i dijelovi, od tekstilnih materijala
6213 10	Maramice, od svile ili svilenog otpada, nepletene
6213 20	Maramice, od pamuka, nepletene
6213 90	Maramice, od ostalih tekstilnih materijala
6214 10	Šalovi, rupci, velovi i slično, od svile ili svilenog otpada, nepleteni
6214 20	Šalovi, rupci, velovi i slično, od vune ili obrađene životinjske dlake, nepleteni
6214 30	Šalovi, rupci, velovi i slično, od sintetskih vlakana, nepleteni
6214 40	Šalovi, rupci, velovi i slično, od umjetnih vlakana, nepleteni
6214 90	Šalovi, rupci, velovi i slično, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6215 10	Kravate, leptir kravate i mašne, od svile ili svilenog otpada, nepletene
6215 20	Kravate, leptir kravate i mašne, od umjetnih vlakana, nepletene
6215 90	Kravate, leptir kravate i mašne, od ostalih tekstilnih materijala, nepletene
6216 00	Rukavice i rukavice bez prstiju, od tekstilnih materijala, nepletene
6217 10	Ostali odjevni dodaci, od tekstilnih materijala, nepleteni
6217 90	Dijelovi odjeće ili ostalih odjevnih dodataka, od tekstilnih materijala, nepleteni
Pgl 63	**Ostali gotovi tekstilni proizvodi, kompleti, rabljena odjeća itd.**
6301 10	Električne deke, od tekstilnih materijala
6301 20	Deke (osim električnih) i deke za putovanje, od vune ili obrađene životinjske dlake
6301 30	Deke (osim električnih) i deke za putovanje, od pamuka
6301 40	Deke (osim električnih) i deke za putovanje, od sintetskih vlakana
6301 90	Deke (osim električnih) i deke za putovanje, od ostalih tekstilnih materijala
6302 10	Posteljina, od tekstilnih pletenih ili kačkanih materijala
6302 21	Posteljina, od pamuka, tiskana, nepletena
6302 22	Posteljina, od umjetnih vlakana, tiskana, nepletena
6302 29	Posteljina, od pamuka, ostalo
6302 31	Posteljina, od umjetnih vlakana, ostalo
6302 32	Posteljina, od ostalih tekstilnih materijala, ostalo
6302 39	Posteljina, od tekstilnih pletenih ili kačkanih materijala
6302 40	Stolnjaci, od tekstilnih pletenih ili kačkanih materijala

HS broj	Opis proizvoda
6302 51	Stolnjaci, od pamuka, nepleteni
6302 52	Stolnjaci, od lana, nepleteni
6302 53	Stolnjaci, od umjetnih vlakana, nepleteni
6302 59	Stolnjaci, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6302 60	Krpe za kupaonicu i kuhinju, od frotir-ručnika ili sličnih frotirnih materijala, od pamuka
6302 91	Krpe za kupaonicu i kuhinju, od pamuka, ostalo
6302 92	Krpe za kupaonicu i kuhinju, od lana
6302 93	Krpe za kupaonicu i kuhinju, od umjetnih vlakana
6302 99	Krpe za kupaonicu i kuhinju, od ostalih tekstilnih materijala
6303 11	Zastori, draperije, unutrašnje rolete i zastori ili kratke ukrasne draperije za donji dio kreveta, od pamuka, pleteni
6303 12	Zastori, draperije, unutrašnje rolete i zastori ili kratke ukrasne draperije za donji dio kreveta, od sintetskih vlakana, pleteni
6303 19	Zastori, draperije, unutrašnje rolete i zastori ili kratke ukrasne draperije za donji dio kreveta, od ostalih tekstilnih materijala, pleteni
6303 91	Zastori, draperije, unutrašnje rolete i zastori ili kratke ukrasne draperije za donji dio kreveta, od pamuka, nepleteni
6303 92	Zastori, draperije, unutrašnje rolete i zastori ili kratke ukrasne draperije za donji dio kreveta, od sintetskih vlakana, nepleteni
6303 99	Zastori, draperije, unutrašnje rolete i zastori ili kratke ukrasne draperije za donji dio kreveta, od ostalih tekstilnih materijala, nepleteni
6304 11	Prekrivači za krevet od tekstilnih materijala, ostalo, pleteni ili kačkani
6304 19	Prekrivači za krevet od tekstilnih materijala, ostalo, nepleteni ili nekačkani
6304 91	Ostala oprema za pokućstvo, od tekstilnih materijala, pletena ili kačkana
6304 92	Ostala oprema za pokućstvo, od pamuka, nepletena i nekačkana
6304 93	Ostala oprema za pokućstvo, od sintetskih vlakana, nepletena i nekačkana
6304 99	Ostala oprema za pokućstvo, od ostalih tekstilnih vlakana, nepletena i nekačkana
6305 10	Vreće i torbe, za pakiranje robe, od jute ili ostalih drvenastih vlakana
6305 20	Vreće i torbe, za pakiranje robe, od pamuka
6305 31	Vreće i torbe, za pakiranje robe, od polietilenskih ili polipropilenskih vrpci
6305 39	Vreće i torbe, za pakiranje robe, od ostalih umjetnih tekstilnih materijala
6305 90	Vreće i torbe, za pakiranje robe, od ostalih tekstilnih materijala
6306 11	Cerade, tende i zastori, od pamuka
6306 12	Cerade, tende i zastori, od sintetskih vlakana
6306 19	Cerade, tende i zastori, od ostalih tekstilnih vlakana
6306 21	Šatori, od pamuka
6306 22	Šatori, od sintetskih vlakana
6306 29	Šatori, od ostalih tekstilnih materijala
6306 31	Jedra, od sintetskih vlakana
6306 39	Jedra, od ostalih tekstilnih materijala
6306 41	Pneumatski madraci, od pamuka

HS broj	Opis proizvoda
6306 49	Pneumatski madraci, od ostalih tekstilnih materijala
6306 91	Ostala roba za kampiranje, od pamuka
6306 99	Ostala roba za kampiranje, od ostalih tekstilnih materijala
6307 10	Krpe za pod, krpe za suđe, krpe za brisanje prašine i slične krpe za čišćenje, od tekstilnih materijala
6307 20	Jakne za spašavanje i pojasevi za spašavanje, od tekstilnih materijala
6307 90	Ostali proizvodi, od tekstilnih materijala, uključujući i uzorke odjeće
6308 00	Garniture od tkanih materijala i prediva, za proizvodnju tepiha, tapiserija itd.
6309 00	Rabljena odjeća i ostali rabljeni proizvodi

Tekstilni i odjevni proizvodi iz poglavlja 30-49, 64-96

HS broj	Opis proizvoda
3005 90	Vata, gaza, zavoji i slično
ex 3921 12 ex 3921 13 ex 3921 90	Tkani, pleteni ili netkani materijal obloženi ili podstavljeni plastikom
ex 4202 12 ex 4202 22 ex 4202 32 ex 4202 92	Torbe, ručne torbe i plošna roba kod kojih je vanjska površina uglavnom od tekstilnih materijala
ex 6405 20	Obuća kod koje su donji i gornji dijelovi izrađeni od vunenog pusta
ex 6406 10	Gornji dijelovi obuće kod kojih je 50 % ili više vanjske površine izrađeno od tekstilnih materijala
ex 6406 99	Grijači za noge i sare od tekstilnih materijala
6501 00	Modeli za šešire, glavni dijelovi šešira i kapa od pusta, u ravnom i cjevastom obliku
6502 00	Krojevi za šešire, isprepleteni ili izrađeni iz traka od bilo kojeg materijala
6503 00	Pusteni šeširi i ostala pustena pokrivala za glavu
6504 00	Šeširi i ostala pokrivala za glavu, isprepleteni ili izrađeni spajanjem vrpci od bilo kojeg materijala
6505 90	Šeširi i ostala pokrivala za glavu, pletena ili izrađena od čipke ili ostalih tekstilnih materijala
6601 10	Kišobrani i suncobrani, za vrt
6601 91	Ostale vrste kišobrana, sklopivi držak
6601 99	Ostali kišobrani
ex 7019 10	Pređa od staklenih vlakana
ex 7019 20	Tkanine i pređa od staklenih vlakana
8708 21	Sigurnosni remeni za motorna vozila
8804 00	Padobrani, njihovi dijelovi i dodaci
9113 90	Remeni za ručne satove, vrpce i narukvice od tekstilnih materijala
ex 9404 90	Jastuci i jastučići od pamuka, popluni, perine i slični proizvodi od tekstilnih materijala
9502 91	Odjeća za lutke
ex 9612 10	Tkane vrpce, od umjetnih vlakana, osim onih koje su uže od 30 mm u širini i koje su čvrsto zapakirane u kartone

21994A1223(07)

L 336/86 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

SPORAZUM O TEHNIČKIM PREPREKAMA U TRGOVINI

ČLANICE,

U skladu s Urugvajskom rundom multilateralnih pregovora o trgovini;

Želeći unaprijediti ciljeve GATT-a 1994.;

Imajući na umu važnost doprinosa koji međunarodne norme i sustavi ocjenjivanja sukladnosti mogu imati na ovom polju kroz povećanje učinkovitosti proizvodnje i lakše odvijanje međunarodne trgovine;

Želeći potaknuti razvoj tih međunarodnih normi i sustava ocjenjivanja sukladnosti;

S namjerom da tehnički propisi i norme, uključujući i one o pakiranju, označivanju i etiketiranju, te postupci ocjenjivanja sukladnosti s tehničkim propisima i normama ne stvore nepotrebne prepreke u međunarodnoj trgovini;

Prihvaćajući da nijedna zemlja ne bude spriječena poduzimati mjere neophodne za osiguranje kvalitete svog izvoza, ili za zaštitu života i zdravlja ljudi, flore i faune i okoliša, kao i za sprečavanje protuzakonitih djela, na bilo kojoj razini, ali pod uvjetom da se mjere ne primjenjuju tako da se njima proizvoljno ili neopravdano provodi diskriminacija između zemalja, u kojima prevladavaju slični uvjeti ili da se njima prikriva ograničavanje međunarodne trgovine, a koje su u potpunosti usklađene s odredbama ovog Sporazuma;

Prihvaćajući da nijedna zemlja ne bude spriječena poduzimati mjere neophodne za zaštitu svojih vitalnih sigurnosnih interesa;

Prihvaćajući doprinos koji međunarodna normizacija može dati prijenosu tehnologije iz razvijenih zemalja u zemlje u razvoju;

Prihvaćajući da zemlje u razvoju mogu imati posebnih poteškoća u izradi i primjeni tehničkih propisa i norma te postupaka ocjenjivanja sukladnosti s tehničkim postupcima i normama, te u namjeri da im pomognu u naporima na tom planu;

SPORAZUMNE SU:

Članak 1.

Opće odredbe

1.1. Značenje općih pojmova za normizaciju i postupke ocjenjivanja sukladnosti u pravilu je sadržano u definicijama koje su prihvaćene unutar sustava Ujedinjenih naroda i međunarodnih tijela za normizaciju, uzimajući pritom u obzir kontekst u svjetlu cilja i svrhe ovog Sporazuma.

1.2. Međutim, u smislu ovog Sporazuma primjenjuje se značenje pojmova kako je to navedeno u Dodatku 1.

1.3. Odredbe ovog Sporazuma primjenjuju se na sve proizvode, kako industrijske tako i poljoprivredne.

1.4. Specifikacije za nabavu koje vladina tijela koriste kod nabave radi proizvodnje i potrošnje za vlastite potrebe ne podliježu odredbama ovog Sporazuma već su definirane Sporazumom o javnim nabavama ovisno o proizvodu.

1.5. Odredbe ovog Sporazuma ne primjenjuju se na sanitarne i fitosanitarne mjere koje su definirane u Dodatku A Sporazumu o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera.

1.6. U ovom Sporazumu svako pozivanje na tehničke propise, norme i postupke ocjenjivanja sukladnosti tumači se tako da uključuje sve izmjene tih propisa, norma i postupaka, kao i sve dopune pravila ili pokrivenosti proizvoda na koje se ta pravila odnose, osim izmjena koje nisu od bitnog značaja.

TEHNIČKI PROPISI I NORME

Članak 2.

Izrada, donošenje i primjena tehničkih propisa od strane središnjih tijela uprave

U vezi sa središnjim tijelima uprave:

2.1. Članice osiguravaju da vezano uz tehničke propise proizvodima uvezenima s državnog područja bilo koje članice ne bude priznat manje povoljan položaj od onoga koji se priznaje istim proizvodima domaćeg podrijetla i istim proizvodima podrijetlom iz neke druge zemlje.

2.2. Članice osiguravaju da se ne izrađuju, donose niti primjenjuju tehnički propisi koji imaju za cilj ili posljedicu stvaranje nepotrebnih prepreka u međunarodnoj trgovini. U tom cilju tehnički propisi ne smiju biti restriktivniji za trgovinu nego što je to potrebno da se postignu opravdani ciljevi, uzimajući pritom u obzir rizik koji bi nastao njihovim neispunjenjem. Ovi opravdani ciljevi su, između ostalog: zahtjevi nacionalne sigurnosti, sprečavanje protuzakonitih radnji, zaštita sigurnosti i zdravlja ljudi, biljaka i životinja te okoliša. Kod procjene tih opasnosti treba uzeti u obzir, između ostalog: dostupne znanstvene i tehničke informacije, odgovarajuću tehnologiju za preradu i krajnju namjenu proizvoda.

2.3. Tehnički propisi prestaju se primjenjivati ako više ne postoje okolnosti ili ciljevi zbog kojih su uvedeni ili ako se promijenjene okolnosti ili ciljevi mogu ostvariti na način koji manje ograničava trgovinu.

2.4. U slučaju kad postoji zahtjev za tehničkim propisima, a postoje odgovarajuće međunarodne norme ili su one pred donošenjem, članice kao osnovu za svoje tehničke propise koriste norme ili njihove dijelove, osim ako se primjenom međunarodnih norma ili njihovih dijelova ne bi mogli zadovoljiti opravdani ciljevi, na primjer radi temeljne razlike u klimatskim ili zemljopisnim čimbenicima ili temeljnih tehnoloških problema.

2.5. Svaka članica koji izrađuje, donosi ili primjenjuje tehnički propis koji bi mogao imati znatan utjecaj na trgovinu drugih članica mora na zahtjev druge članice opravdati donošenje tehničkih propisa prema odredbama stavka od 2. do 4. Smatra se da tehnički propisi koji se izrađuju, donose ili primjenjuju u skladu s nekim od opravdanih ciljeva jasno navedenih u stavku 2. i u odgovarajućim međunarodnim normama ne predstavljaju nepotrebne prepreke u međunarodnoj trgovini.

2.6. Članice su dužne, s ciljem što šireg usklađivanja tehničkih propisa, upotrijebiti sva raspoloživa sredstva, u okviru svojih mogućnosti, kako bi odgovarajuća međunarodna tijela mogla donijeti norme za proizvode za koje donose ili trebaju donijeti određene tehničke propise.

2.7. Članice na pozitivan način razmatraju mogućnost prihvaćanja tehničkih propisa drugih članica kao jednake svojima i kada se ti propisi razlikuju od njihovih, pod uvjetom da su uvjerene da su takvi propisi na odgovarajući način ispuniti ciljeve njihovih vlastitih propisa.

2.8. Kad god je to moguće članice navode tehničke propise na temelju zahtjeva proizvoda prema njegovim performansama, a ne na temelju njegovog izgleda ili opisnih karakteristika.

2.9. U slučaju kada odgovarajuće tehničke norme ne postoje ili kada tehnički sadržaj predloženog tehničkog propisa nije u skladu s tehničkim sadržajem odgovarajućih međunarodnih norma i ako tehnički propis može znatno utjecati na trgovinu drugih članica, članice:

2.9.1. u dovoljno ranoj fazi objavljuju obavijest o namjeri uvođenja određenog tehničkog propisa, tako da omoguće ostalim zainteresiranim strankama u drugim članicama da se upoznaju s njim;

2.9.2. putem Tajništva obavješćuju ostale članice o proizvodima koje predloženi tehnički propis obuhvaća, te kratku naznaku njegovog cilja i obrazloženje. Ove obavijesti se provode u dovoljno ranoj fazi kada je još moguće uključiti izmjene te razmotriti primjedbe;

2.9.3. na zahtjev dostavljaju ostalim članicama primjerke nacrta predloženog tehničkog propisa i, kad god je to moguće, ukazuju na dijelove koji se bitno razlikuju od odgovarajućih međunarodnih norma;

2.9.4. daju svim članicama, bez diskriminacije, dovoljno vremena da dostave pisane primjedbe, na zahtjev o njima raspravljaju i uzimaju u obzir te pisane komentare i rezultate rasprave.

2.10. Ovisno o odredbama uvodnog dijela stavka 9., kada za neku članicu nastupe ili postoji opasnost da nastupe neočekivane poteškoće vezano uz sigurnost, zaštitu zdravlja, okoliša ili nacionalne sigurnosti, ta članica ako to smatra potrebnim može ispustiti neki od koraka nabrojenih u stavku 9., pod uvjetom da nakon donošenja tehničkog propisa:

2.10.1. odmah obavijesti ostale članice putem Tajništva o određenom tehničkom propisu i proizvodima na koje se on odnosi, uz kratki opis ciljeva i opravdanja tehničkog propisa, te neočekivanih problema s njim u vezi;

2.10.2. ostalim članicama, na zahtjev, dostavi primjerke teksta tehničkog propisa;

2.10.3. dade svim članicama bez diskriminacije dovoljno vremena za dostavu pisanih primjedbi, na zahtjev ih

rasprave i uvaže, kako primjedbe tako i rezultate rasprave.

2.11. Članice osiguravaju pravovremenu objavu svih donesenih tehničkih propisa ili njihovo stavljanje na raspolaganje na neki drugi način, kako bi se zainteresirane stranke drugih članica mogle s njima upoznati.

2.12. Osim u hitnim okolnostima iz stavka 10., članice ostavljaju dovoljno dugo vremensko razdoblje između objavljivanja tehničkih propisa i njihove primjene, kako bi proizvođači članica izvoznika, posebno onih u razvoju, mogli prilagoditi svoje proizvode ili način proizvodnje zahtjevima članica uvoznika.

Članak 3.

Izrada, donošenje i primjena tehničkih propisa – lokalna vladina tijela i nevladine organizacije

U vezi s lokalnim vladinim tijelima i nevladinim organizacijama na svojem državnom području:

3.1. Članice donose odgovarajuće mjere koje su im na raspolaganju kako bi osigurale da takva tijela poštuju odredbe članka 2., osim odredbe o obavješćivanju iz članka 2. stavaka 9.2. i 10.1.

3.2. Članice osiguravaju da obavijesti o tehničkim propisima lokalnih vladinih tijela koja nisu središnja tijela uprave budu objavljene sukladno odredbama članka 2. stavaka 9.2. i 10.1. Pri tome treba napomenuti da obavijest nije potrebna kod tehničkih propisa čiji je sadržaj identičan tehničkim propisima o kojima su središnja tijela uprave te članice već obavijestila.

3.3. Članice mogu zahtijevati da se kontakti s ostalim članicama, uključujući obavijesti, davanje informacija, komentari i rasprave iz članka 2. stavaka 9. i 10. odvijaju putem državne uprave.

3.4. Članice ne poduzimaju mjere koje zahtijevaju ili potiču lokalna vladina tijela ili nevladine organizacije da na svom državnom području djeluju na način koji nije u skladu s odredbama članka 2.

3.5. Ovaj Sporazum obvezuje članice da se u potpunosti pridržavaju odredaba članka 2. Članice izrađuju i provode pozitivne mjere i mehanizme kako bi se i ostala tijela državne uprave pridržavala odredaba članka 2.

Članak 4.

Izrada, donošenje i primjena normi

4.1. Članice osiguravaju da tijela državne uprave za normizaciju prihvate i da budu u skladu s Kodeksom dobre prakse za izradu, donošenje i primjenu norma iz Priloga 3. ovom Sporazumu (dalje u tekstu „Kodeks dobre prakse"). Članice su dužne poduzeti mjere koje im stoje na raspolaganju kako bi se osiguralo da lokalna tijela uprave i nevladine organizacije za normizaciju na njihovom državnom području, kao i područna tijela za normizaciju čiji su oni članovi ili jedno ili više tijela s njihovog državnog područja, prihvate Kodeks dobre prakse i da ga se pridržavaju. Osim toga, članice ne poduzimaju mjere kojima je cilj, izravno ili neizravno, zahtijevati ili poticati tijela za normizaciju na djelovanje koje nije u skladu s Kodeksom dobre prakse. Članice se moraju pobrinuti da se tijela za normizaciju pridržavaju odredbi Kodeksa dobre prakse bez obzira na to jesu li ga ta tijela za normizaciju prihvatila.

4.2. Članice smatraju da su tijela za normizaciju, koja su prihvatila i koja su se uskladila s Kodeksom dobre prakse, u skladu s načelima ovog Sporazuma.

SUKLADNOST S TEHNIČKIM PROPISIMA I NORMAMA

Članak 5.

Postupak ocjenjivanja sukladnosti od strane središnjih tijela uprave

5.1. Članice osiguravaju da, u slučajevima kada je potrebna pozitivna ocjena sukladnosti s tehničkim propisima i normama, tijela njihove državne uprave primijene na proizvode podrijetlom s državnog područja drugih članica sljedeće odredbe:

5.1.1. postupci ocjenjivanja sukladnosti se izrađuju, prihvaćaju i primjenjuju tako da svim dobavljačima sličnih proizvoda podrijetlom iz druge članice osiguravaju pristup koji nije manje povoljan od onog koji je odobren dobavljačima sličnog proizvoda domaćeg podrijetla ili s podrijetlom iz druge zemlje u sličnim uvjetima; pri tome dobavljači imaju pravo zatražiti ocjenu sukladnosti, te, kada to dopuštaju pravila postupka, zahtijevati da se ocjena obavi na licu mjesta i uz dobivanje oznake sustava;

5.1.2. postupci ocjenjivanja sukladnosti se ne izrađuju, donose ili primjenjuju tako da im je cilj ili posljedica stvaranje nepotrebnih prepreka međunarodnoj trgovini. To znači, između ostalog, da postupak ocjenjivanja sukladnosti ne može biti stroži niti se može primjenjivati strože nego što je nužno da se članice uvoznice uvjere da proizvod zadovoljava važeće tehničke propise ili norme, pri čemu se uzima u obzir rizik koji bi nastao da im proizvod ne udovoljava.

5.2. Kod primjene odredaba stavka 1. članice osiguravaju:

5.2.1. da se postupci ocjenjivanja sukladnosti provode i dovršavaju što je hitnije moguće i pod uvjetima koji nisu manje povoljni za one proizvode koji imaju podrijetlo na državnim područjima ostalih članica nego što su za iste domaće proizvode;

5.2.2. da se objavi standardno trajanje postupka ocjenjivanja sukladnosti ili da se zainteresirani na zahtjev obavijeste o predviđenom trajanju postupka; po primitku zahtjeva, odgovarajuće je tijelo odmah dužno provjeriti je li dokumentacija potpuna te detaljno i točno obavijestiti podnositelja zahtjeva o svim nedostacima; čim je to moguće ovlašteno tijelo treba detaljno i točno obavijestiti podnositelja zahtjeva o rezultatima ocjene kako bi podnositelj zahtjeva mogao poduzeti potrebne radnje za ispravak; čak i kada zahtjev nije potpun ovlašteno tijelo započinje s ocjenjivanjem ako to podnositelj zahtjeva zatraži; te da se, na zahtjev, podnositelja zahtjeva treba obavijestiti o stadiju postupka i objasniti mu razloge kašnjenja.

5.2.3. da se traže samo one informacije koje su nužne za ocjenjivanje sukladnosti i određivanje pristojbi;

5.2.4. da se kod ocjenjivanja sukladnosti zahtijeva čuvanje povjerljivosti dostavljenih informacija o proizvodima s državnog područja članica, na isti način na koji se štite zakoniti komercijalni interesi domaćih proizvođača;

5.2.5. da sve pristojbe naplaćene za ocjenjivanje sukladnosti proizvoda podrijetlom s državnog područja ostalih članica moraju biti jednake u odnosu na sve pristojbe koje se naplaćuju za ocjenjivanje sukladnosti istih proizvoda domaćeg podrijetla ili podrijetlom iz ostalih članica, uzimajući u obzir komunikacijske, prijevozne i ostale troškove nastale zbog razlika u smještaju pogona podnositelja zahtjeva i tijela za ocjenjivanje sukladnosti;

5.2.6. da lokacije opreme koja se koristi za ocjenjivanje sukladnosti i odabir uzoraka ne smiju prouzročiti nepotrebne smetnje podnositeljima zahtjeva ili njegovim zastupnicima;

5.2.7. da uvijek kad se specifikacije proizvoda mijenjaju nakon određivanja njegove sukladnosti s primjenjivim tehničkim propisom ili normama, postupak ocjenjivanja sukladnosti izmijenjenog proizvoda ograničava se na ono što je neophodno da bi se ustanovilo postojanje određenog uvjerenja da proizvod i dalje udovoljava određenim tehničkim propisima i normama;

5.2.8. da postoji postupak za razmatranje žalbi u vezi provedbe postupka ocjenjivanja sukladnosti i poduzimanja radnji s ciljem popravaka ako je žalba opravdana.

5.3. Ništa u stavcima 1. i 2. ne sprečava članice da na svojim državnim područjima poduzimaju primjerene nenajavljene provjere.

5.4. U slučaju kada se zahtijeva pozitivna potvrda da proizvodi odgovaraju tehničkim propisima ili normama, a postoje odgovarajuće upute ili preporuke međunarodnih tijela za normizaciju ili su iste pred donošenjem, članice osiguravaju da tijela državne uprave koriste njih ili njihove relevantne dijelove kao osnovu za vlastite postupke ocjenjivanja sukladnosti, osim u slučaju, što se na zahtjev mora na dužan način objasniti, kada članica smatra da ne može primijeniti upute, preporuke ili njihove dijelove iz, između ostalog, sljedećih razloga: zahtjeva nacionalne sigurnosti, sprečavanja protuzakonitih radnji, zaštite života i zdravlja ljudi, biljaka, životinja i okoliša, temeljnih klimatskih ili zemljopisnih čimbenika, osnovnih tehnoloških ili infrastrukturnih problema.

5.5. S ciljem što šireg usklađivanja postupaka ocjenjivanja sukladnosti, članice, u okviru svojih mogućnosti, u punoj mjeri sudjeluju u izradi uputa i preporuka za postupak ocjenjivanja sukladnosti odgovarajućih međunarodnih tijela za normizaciju.

5.6. U slučaju kad ne postoji odgovarajuća uputa ili preporuka međunarodnog tijela za normizaciju ili tehnički sadržaj predloženog postupka ocjenjivanja sukladnosti nije u skladu s odgovarajućim uputama i preporukama međunarodnih tijela za normizaciju, a postupak ocjenjivanja sukladnosti bi mogao znatno utjecati na trgovinu drugih članica, članice:

5.6.1. u dovoljno ranoj fazi izdaju obavijest o namjeri uvođenja posebnog postupka ocjenjivanja sukladnosti, tako da omoguće ostalim zainteresiranim strankama u drugim članicama da se s tim upoznaju;

5.6.2. putem Tajništva obavješćuju ostale članice o proizvodima koji podliježu predloženom postupku ocjenjivanja sukladnosti, te daju kratku naznaku njegovog cilja i obrazloženje. Ove obavijesti se objavljuju u dovoljno ranoj fazi kada je još moguće uključiti izmjene te razmotriti primjedbe;

5.6.3. na zahtjev ostalim članicama dostavljaju primjerke nacrta predloženog postupka ili ih obavješćuju o njegovim dijelovima te, kad god je to moguće, ukazuju na dijelove koji se bitno razlikuju od odgovarajućih uputa ili preporuka koje su objavila međunarodna tijela za normizaciju;

5.6.4. daju svim članicama, bez diskriminacije, dovoljno vremena da dostave pisane primjedbe i na zahtjev ih rasprave i uvaže, kako pisane primjedbe tako i rezultate rasprave.

5.7. Ovisno o odredbama uvodnog dijela stavka 6., kada za neku članicu nastupe ili postoji opasnost da će nastupiti neočekivane teškoće vezano uz sigurnost, zaštitu zdravlja, okoliša ili nacionalne sigurnosti, ta članica ako to smatra potrebnim može ispustiti neke od koraka nabrojanih u stavku 6. pod uvjetom da nakon donošenja postupka:

5.7.1. odmah obavijesti ostale članice putem Tajništva o određenom postupku i proizvodima na koje se odnosi, uz kratki opis ciljeva i opravdanja propisa, te neočekivanih problemima s njima u vezi;

5.7.2. dostavi, na zahtjev, drugim članicama primjerke pravila o postupanju;

5.7.3. dade svim članicama bez diskriminacije dovoljno vremena za dostavu pisanih primjedbi, na zahtjev ih raspravi te uvaži te pisane primjedbe i rezultate rasprave.

5.8. Članice osiguravaju da se svi usvojeni postupci ocjenjivanja sukladnosti pravovremeno objave ili na neki drugi način stave na raspolaganje kako bi se zainteresirane stranke drugih članica mogle s njima upoznati.

5.9. Osim kod izvanrednih okolnosti spomenutih u stavku 7., članice su dužne ostaviti dovoljno vremena između objavljivanja zahtjeva u vezi s postupcima ocjenjivanja sukladnosti i njihove primjene, kako bi proizvođači članica izvoznika, posebno oni u razvoju, mogli prilagoditi svoje proizvode ili način proizvodnje zahtjevima članica uvoznica.

Članak 6.

Priznavanje ocjena sukladnosti od strane središnjih tijela uprave

U odnosu na njihova središnja tijela uprave:

6.1. Ne dovodeći u pitanje odredbe stavaka 3. i 4., članice osiguravaju, kad god je to moguće, da rezultate postupaka ocjenjivanja sukladnosti prihvate ostale članice, čak i ako se ti postupci razlikuju od njihovih, pod uvjetom da su članice uvjerene da ti postupci osiguravaju sukladnost s primjenjivim tehničkim propisima ili normama koje su jednake njihovim postupcima. Priznaje se da mogu biti potrebne prethodne konzultacija kako bi se postigao međusobno zadovoljavajući dogovor posebno o:

6.1.1. odgovarajućoj i održivoj tehničkoj stručnosti tijela za ocjenjivanje sukladnosti u članici izvoznici, kako bi postojalo trajno povjerenje u relevantnost rezultata ocjene sukladnosti; u tom pogledu provjera sukladnosti s uputama ili preporukama međunarodnih tijela za normizaciju, na primjer putem akreditacije, uzima se u obzir kao potvrda odgovarajuće tehničke stručnosti;

6.1.2. ograničavanju prihvaćanja rezultata ocjene sukladnosti samo na one koje su izradila akreditirana tijela članice izvoznice.

6.2. Članice osiguravaju da njihovi postupci ocjenjivanja sukladnosti dozvoljavaju, u najvećoj mogućoj mjeri, primjenu odredaba iz stavka 1.

6.3. Članice se potiču da, na zahtjev ostalih članica, iskažu svoju spremnost na pregovore s ciljem sklapanja ugovora o međusobnom priznavanju rezultata postupaka ocjenjivanja sukladnosti. Članice mogu zahtijevati da ugovori udovoljavaju kriterijima iz stavka 1., kao i da obostrano udovolje u pogledu potencijala za olakšavanje trgovine proizvoda o kojima se radi.

6.4. Članice se potiču da tijelima za ocjenjivanje sukladnosti s državnog područja drugih članica omoguće sudjelovanje na svojem državnom području u postupcima ocjenjivanja sukladnosti pod uvjetima koji nisu manje povoljni od onih koje su odobrili tijelima na svojem državnom području ili na državnom području neke druge zemlje.

Članak 7.

Postupci lokalnih tijela državne uprave za ocjenjivanje sukladnosti

U vezi s lokalnim tijelima državne uprave unutar svojeg državnog područja:

7.1. Članice donose primjerene mjere koje su im na raspolaganju kako bi osigurale da takva tijela poštuju odredbe članaka 5. i 6., osim obveze obavješćivanja, iz članka 5. stavaka 6.2. i 7.1.

7.2. Članice osiguravaju da lokalna tijela državne uprave koja provode postupke ocjenjivanja sukladnosti na razini odmah ispod središnjih tijela uprave drugih članica budu obaviještena u skladu s odredbama članka 5. stavaka 6.2. i 7.1., uz napomenu da nisu potrebne obavijesti o onim postupcima ocjenjivanja sukladnosti čiji je tehnički sadržaj uglavnom isti kao prethodno objavljeni postupci ocjenjivanja sukladnosti središnjih tijela uprave te članice.

7.3. Članice mogu zahtijevati da se kontakt s drugim članicama, uključujući objave, davanje informacija, komentare i rasprave iz članka 5. stavaka 6. i 7. obavljaju putem središnjih tijela uprave.

7.4. Članice ne poduzimaju mjere kojima zahtijevaju ili potiču lokalna tijela državne uprave na svom državnom području na postupanje na način koji nije u skladu s odredbama članaka 5. i 6.

7.5. Prema ovom Sporazumu članice su u potpunosti odgovorne za poštivanje svih odredbi članka 5. i 6. Članice donose i primjenjuju pozitivne mjere i mehanizme kako bi se i druga tijela osim središnjih tijela uprave pridržavala odredaba članaka 5. i 6.

Članak 8.

Postupci nevladinih organizacija za ocjenjivanje sukladnosti

8.1. Članice poduzimaju primjerene mjere koje su im na raspolaganju kako bi osigurale da nevladine organizacije koje na njihovom državnom području provode postupke ocjenjivanja sukladnosti djeluju u skladu s odredbama članka 5. i 6., osim obveze obavješćivanja o predloženim postupcima za ocjenjivanje sukladnosti. Osim toga, članice ne poduzimaju mjere koje bi mogle, izravno ili neizravno, obvezivati ili poticati te organizacije na djelovanje koje nije u skladu s odredbama članka 5. i 6.

8.2. Članice osiguravaju da se središnja tijela uprave oslanjaju na ocjene sukladnosti koje su izvršile nevladine organizacije samo ako te organizacije djeluju u skladu s odredbama članaka 5. i 6., osim obveze obavješćivanja o predloženim postupcima ocjenjivanja sukladnosti.

Članak 9.

Međunarodni i regionalni sustavi

9.1. U slučajevima kada je potrebno dati pozitivan dokaz sukladnosti s tehničkim postupcima i normama, članice, kad god je to moguće, izrađuju i donose međunarodne sustave za ocjenjivanje sukladnosti i postaju njihove članice ili suradnici.

9.2. Članice poduzima primjerene mjere koje su im na raspolaganju kako bi osigurale da međunarodni i regionalni sustavi za ocjenjivanje sukladnosti u koje su učlanjene ili s kojima surađuju nadležna tijela s njihovih državnih područja poštuju odredbe članaka 5. i 6. Osim toga, članice ne poduzimaju mjere koje bi mogle, izravno ili neizravno, obvezati ili poticati te sustave na djelovanje na način koji bi bio u suprotnosti s bilo kojom odredbom članaka 5. i 6.

9.3. Članice osiguravaju da se njihovih središnja tijela uprave oslanjaju na međunarodne ili regionalne sustave za ocjenjivanje sukladnosti samo u toj mjeri u kojoj su oni u skladu s odredbama članaka 5. i 6.

INFORMACIJE I POMOĆ

Članak 10.

Informacije o tehničkim propisima, normama i postupcima ocjenjivanja sukladnosti

10.1. Svaka članica osigurava postojanje informativne točke koja može dati odgovore na sve primjerene upite ostalih članica i zainteresiranih stranaka ostalih članica te dostavljati odgovarajuću dokumentaciju u vezi sa:

10.1.1. svim tehničkim propisima koje su na njezinom državnom području donijela ili predložila središnja ili lokalna tijela uprave, nevladine organizacije ovlaštene za provedbu tehničkih propisa ili područna tijela za normizaciju u kojima su ta tijela članovi ili sudionici;

10.1.2. svim normama koje su na svom državnom području donijela ili predložila središnja ili lokalna tijela uprave, ili područna tijela za normizaciju u kojima su ta tijela članovi ili sudionici;

10.1.3. svim postupcima ocjenjivanja sukladnosti ili predloženim postupcima ocjenjivanja sukladnosti koje na svom državnom području provode središnja ili lokalna

ili nevladina tijela sa zakonskim ovlastima za provedbu tehničkih propisa ili područna tijela u kojima su one članovi ili sudionici;

10.1.4. članstvom i sudjelovanjem članice ili nadležnih središnjih ili lokalnih tijela uprave s njihova državnog područja u međunarodnim i područnim tijelima za normizaciju i sustavima za ocjenjivanje sukladnosti, kao i u bilateralnim ili multilateralnim dogovorima obuhvaćenim ovim Sporazumom; gore spomenuta središnjica, osim ovoga, informira o odredbama sustava i dogovorima;

10.1.5. mjestom pohranjivanja objavljenih obavijesti vezanih uz ovaj Sporazum ili informiranja o tome kako se do njih može doći; te

10.1.6. mjestom informativnih točaka iz stavka 3.

10.2. Međutim, ako radi pravnih ili administrativnih razloga članica osnuje više informativnih točaka, dužna je jasno i iscrpno izvijestiti ostale članice o djelokrugu nadležnosti svake od njih. Osim toga, članica osigurava da se svi upiti upućeni pogrešnoj informativnoj točki odmah proslijede na pravu informativnu točku.

10.3. Svaka članica poduzima primjerene mjere koje su joj na raspolaganju kako bi osigurala postojanje jedne ili više informativnih točaka koje mogu odgovoriti na sve primjerene upite ostalih članica i zainteresiranih stranaka iz ostalih članica, kao i staviti na raspolaganje odgovarajuću dokumentaciju i informacije o tome gdje se ona može dobiti u vezi s:

10.3.1. normama koje su na njezinom državnom području donijela ili predložila nevladina tijela za normizaciju ili područna tijela za normizaciju čiji su ta tijela članovi ili sudionici; i

10.3.2. svim postupcima ocjenjivanja sukladnosti ili predloženim postupcima ocjenjivanja sukladnosti koje na njezinom državnom području provode nevladine organizacije ili područna tijela čiji su ta tijela članovi ili sudionici;

10.3.3. članstvom i sudjelovanjem nadležnih nevladinih tijela s njihova držanog područja u međunarodnim i područnim tijelima za normizaciju i sustavima za ocjenjivanje sukladnosti, kao i u bilateralnim u i u multilateralnim dogovorima iz djelokruga ovog Sporazuma; navedena tijela, osim toga, informiraju o odredbama tih sustava i dogovorima.

10.4. Članice poduzimaju sve primjerene mjere koje im stoje na raspolaganju kako bi osigurale da se ostalim članicama ili strankama s njihovog državnog područja na zahtjev dostave primjerci dokumenta, u skladu s ovim Sporazumom, i to po cijeni istoj ili nižoj od one koju plaćaju državljani te članice ili bilo koje druge članice, uvećanoj za troškove dostave. [1]

10.5. Razvijene članice, na zahtjev ostalih članica, dostavljaju prijevode dokumenata na engleskom, francuskom i španjolskom jeziku, te sažetke većih dokumenata na tim jezicima.

10.6. Tajništvo nakon što primi obavijest sukladno odredbama ovog Sporazuma, dostavlja kopije obavijesti svim članicama i zainteresiranim međunarodnim tijelima za normizaciju i ocjenjivanje sukladnosti i upozorava članice zemlje u razvoju na sve obavijesti u vezi proizvoda za koje bi one mogle biti zainteresirane.

10.7. Kada neka članica sklopi ugovor o pitanjima u vezi s tehničkim propisima, normama ili postupcima ocjenjivanja sukladnosti koji mogu imati znatnog utjecaja na trgovinu s nekom zemljom, obavješćuju sve ostale članice putem Tajništva o proizvodima na koje se ugovor odnosi uključujući sažetak ugovora. Takvim se članicama savjetuje da na zahtjev pristupe konzultacijama s drugim članicama, kako bi sklopili slične ugovore ili pristupili već postojećim.

10.8. Ovaj Sporazum ne tumači se tako da zahtijeva:

10.8.1. objavu tekstova na drugim jezicima osim jezika članice;

10.8.2. odredbe dijelova ili kopije nacrta na ostalim jezicima osim jezika stranke osim kako je navedeno u stavku 5.; ili

10.8.3. da članice dostave bilo koju informaciju, čiju objavu smatraju suprotnom njihovim osnovnim interesima sigurnosti.

[1] „Državljanima" se u slučaju zasebnog carinskog teritorija članice WTO-a, smatraju osobe, bilo fizičke ili pravne, koje na carinskoj teritoriji imaju boravak ili stvaran i efektivan industrijski ili trgovački poslovni nastan.

10.9. Obavijesti Tajništvu su na engleskom, francuskom ili španjolskom jeziku.

10.10. Članice određuju jedno središnje tijelo uprave koje je na nacionalnoj razini nadležno o za postupke obavješćivanja prema ovom Sporazumu osim onih navedenih u Dodatku 3.

10.11. Ako se, međutim, iz pravnih ili administrativnih razloga nadležnost u pogledu postupka obavješćivanja podijeli na dva ili više središnja tijela uprave, ta članica jasno i iscrpno informira ostale članice o nadležnostima svakog od njih.

Članak 11.

Tehnička pomoć ostalim članicama

11.1. Članice, na zahtjev, izvještavaju ostale članice, posebno one u razvoju, o izradi tehničkih propisa.

11.2. Članice, na zahtjev, izvještavaju ostale članice, posebno one u razvoju, u vezi s osnivanjem nacionalnih tijela za normizaciju i sudjelovanjem u radu međunarodnih tijela za normizaciju, odobravaju im tehničku pomoć prema dogovorenim uvjetima i potiču njihova nacionalna tijela za normizaciju na iste postupke.

11.3. Članice, na zahtjev, poduzimaju primjerene mjere koje su im na raspolaganju, kako bi regulatorna tijela na njihovom državnom području savjetovala druge članice, posebno one u razvoju, te im, prema dogovorenim uvjetima, odobravaju tehničku pomoć u vezi s:

11.3.1. osnivanjem regulatornih tijela ili tijela za ocjenjivanje sukladnosti s tehničkim propisima; i

11.3.2. metodama kojima najlakše mogu provoditi njihove tehničke propise.

11.4. Članice, na zahtjev, poduzimaju primjerene mjere koje su im na raspolaganju kako bi druge članice, posebno one u razvoju, primile potrebne savjete, te im prema dogovorenim uvjetima pružaju tehničku pomoć u vezi s osnivanjem tijela za ocjenjivanje sukladnosti s normama koje vrijede na državnom području članice koja traži pomoć.

11.5. Članice, na zahtjev, izvještavaju ostale članice, posebno one u razvoju, te im, prema dogovorenim uvjetima, odobravaju tehničku pomoć u vezi s koracima koje njihovi proizvođači moraju poduzeti kako bi dobili pristup u sustave za ocjenjivanje sukladnosti što ih vode vladina tijela i nevladine organizacije na državnom području članice kojoj je zahtjev upućen.

11.6. Članice, koje su članice ili sudionice međunarodnih ili regionalnih sustava za ocjenjivanje sukladnosti, na zahtjev, izvještavaju ostale članice, posebno zemlje u razvoju, te im, prema dogovorenim uvjetima, odobravaju tehničku pomoć za uspostavljanje institucionalnog i pravnog okvira potrebnog za ispunjenje obveza članstva ili sudjelovanja u takvim sustavima.

11.7. Članice, na zahtjev, potiču tijela sa svog državnog područja koja su učlanjena u međunarodne ili regionalne sustave za ocjenjivanje sukladnosti da savjetuju druge članice, posebno članice u razvoju, te razmatraju njihove zahtjeve za tehničku pomoć u vezi s osnivanjem institucija koje omogućavaju nadležnim tijelima s njihovog državnog područja da ispune obveze članstva ili sudjelovanja.

11.8. Kod davanja savjeta i tehničke pomoći ostalim članicama pod uvjetima iz stavaka 1. do 7., članice daju prednost najmanje razvijenim zemljama članicama.

Članak 12.

Poseban i različit položaj zemalja članica u razvoju

12.1. Članice odobravaju zemljama članicama ovog Sporazuma u razvoju različit i povlašteni položaj, prema dolje navedenim odredbama i odgovarajućim odredbama ostalih članaka ovog Sporazuma.

12.2. Članice pridaju posebnu pažnju odredbama Sporazuma koje se odnose na prava i obveze zemlje članice u razvoju te kod primjene Sporazuma uzimaju u obzir njegove posebne razvojne, financijske i trgovinske potrebe, kako na nacionalnoj razini tako i kod provođenja i institucionalnih dogovora u vezi sa Sporazumom.

12.3. Kod izrade i primjene tehničkih propisa, norma i postupaka ocjenjivanja sukladnosti, članice uzimaju u obzir posebne razvojne, financijske i trgovinske potrebe zemlje članice u razvoju, kako bi osigurale da takvi tehnički propisi, norme i postupci ocjenjivanja sukladnosti ne stvaraju nepotrebne prepreke za izvoz iz zemalja članica u razvoju.

12.4. Članice su svjesne da unatoč postojanju međunarodnih normi, uputa i preporuka članice u razvoju mogu zbog posebnih tehnoloških i socijalno ekonomskih uvjeta donijeti određene tehničke propise, norme i postupke ocjenjivanja

sukladnosti s ciljem očuvanja izvornih tehnoloških i proizvodnih metoda i postupaka sukladnih njihovim razvojnim potrebama. U skladu s tim, članice su svjesne da se od članice u razvoju ne može očekivati da pri donošenju svojih tehničkih propisa, norma i ispitnih metoda primjenjuju međunarodne norme koje nisu sukladne njezinim razvojnim, financijskim i trgovinskim potrebama.

12.5. Članice poduzimaju potrebne mjere da međunarodna tijela za norme i međunarodni sustavi za ocjenjivanje sukladnosti budu organizirani i funkcioniraju tako da olakšavaju aktivno i reprezentativno sudjelovanje nadležnih tijela svih članica, uzimajući u obzir posebne probleme zemalja članica u razvoju.

12.6. Članice poduzimaju one odgovarajuće mjere koje su im na raspolaganju kako bi osigurale da međunarodna tijela za normizaciju na zahtjev članice u razvoju ispitaju mogućnost uvođenja međunarodnih norma za proizvode posebno zanimljive članicama u razvoju i pripreme ih, kad je to moguće.

12.7. Sukladno članku 11., članice daju članici u razvoju tehničku pomoć kako bi osigurale da izrada i primjena tehničkih propisa, norma i postupaka ocjenjivanja sukladnosti ne bi nepotrebno otežale rast i diversifikaciju izvoza iz zemlje članice u razvoju. Kod određivanja rokova i uvjeta tehničke pomoći vodi se računa o stupnju razvoja članice koja je pomoć zatražila, posebno o najmanje razvijenim zemljama članicama.

12.8. Priznaje se da se kod pripreme i primjene tehničkih propisa, norma i postupaka ocjenjivanja sukladnosti, članice zemlje u razvoju mogu suočiti s posebnim institucionalnim i infrastrukturnim problemima. Osim toga, shvaća se i da posebne razvojne i trgovinske potrebe zemlje članice u razvoju te stupanj njezinog tehnološkog razvoja mogu te zemlje onemogućiti u ispunjavanju obveza iz ovog Sporazuma. Dakle, članice o ovoj činjenici vode u potpunosti računa. Sukladno tome, člankom 13. predviđeno je osnivanje Odbora za tehničke prepreke u trgovini (dalje u Sporazumu „Odbor") koji na zahtjev odobrava vremenski ograničene povlastice u vezi s ispunjavanjem svih ili dijela obveza iz ovog Sporazuma. Kod razmatranja zahtjeva ove vrste Odbor uzima u obzir posebne probleme u pripremi i primjeni tehničkih propisa, norma i postupaka ocjenjivanja sukladnosti, posebnih razvojnih i trgovinskih potreba te zemlje članice u razvoju te stupnja njezinog tehnološkog razvitka, koji su je spriječili u ispunjavanju obveza iz ovog Sporazuma. Odbor obraća posebnu pažnju problemima najmanje razvijenih zemalja članica.

12.9. Tijekom konzultacija razvijene članice vode računa o poteškoćama s kojima se susreću članice u razvoju u izradi i primjeni normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti, a kod pružanja pomoći razvijene članice uzimaju u obzir posebne financijske, trgovinske i razvojne potrebe zemlje članice u razvoju.

12.10. Odbor periodički revidira poseban i različit položaj koji je odobren zemlji članici u razvoju na nacionalnoj i međunarodnoj razini u skladu s ovim Sporazumom.

INSTITUCIJE, KONZULTACIJE I RJEŠAVANJE SPOROVA

Članak 13.

Odbor za tehničke prepreke u trgovini

13.1. Ovim se uspostavlja Odbor za tehničke prepreke u trgovini koji je sastavljen od predstavnika svih članica. Odbor glasovanjem bira predsjedavajućeg i sastaje se prema potrebi, ali najmanje jednom godišnje, kako bi se članice mogle savjetovati o svim pitanjima u vezi s funkcioniranjem ovog Sporazuma i mjerama za ispunjavanje njegovih ciljeva te ispunjavati dužnosti koje ima prema Sporazumu ili dogovoru između članica.

13.2. Prema potrebi Odbor osniva radne skupine ili druga tijela koja obavljaju zadatke što im ih povjeri Odbor u skladu s odgovarajućim odredbama ovog Sporazuma.

13.3. Podrazumijeva se da tehnička tijela njihovih vlada izbjegavaju nepotrebno preklapanje aktivnosti iz ovog Sporazuma. Odbor razmatra ovaj problem kako bi se takva preklapanja svela na najmanju moguću mjeru.

Članak 14.

Savjetovanja i rješavanje sporova

14.1. Savjetovanja i rješavanje sporova o bilo kojim pitanju u vezi s provedbe ovog Sporazuma obavljaju se pod pokroviteljstvom Tijela za rješavanje sporova, u skladu s *mutatis mutandis,*

odredbama članka XXII. i XXIII. GATT-a iz 1994. godine, kao što je to utvrđeno i kako se primjenjuje u Dogovoru o rješavanju sporova.

14.2. Na zahtjev neke od stranaka u sporu ili na vlastitu inicijativu, Tijelo za rješavanje sporova može osnovati panel koji pomaže u pitanjima tehničke prirode koji zahtijevaju detaljnu stručnu analizu.

14.3. Tehničke stručne skupine rukovode se postupcima iz Priloga 2.

14.4. Na navedene odredbe o rješavanju sporova može se pozvati svaka članica koja smatra da su njezini trgovinski interesi ozbiljno ugroženi time što neka druga članica nije zadovoljila zahtjeve iz članaka 3., 4., 7., 8. i 9. S tog stajališta rezultati moraju odgovarati onima koji bi bili ostvareni da to tijelo ima status članica.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 15.

Završne odredbe

Rezerve u pogledu odredbi

15.1. Rezerve ne nastupaju vezano uz bilo koje odredbu ovog Sporazuma bez pristanka ostalih članica.

Pregled

15.2. Svaka članica odmah, nakon što Sporazum o WTO-u za nju stupi na snagu, obavještava Odbor o postojećim mjerama ili onima koje su poduzele da bi osigurale provedbu i administraciju ovog Sporazuma. O svim promjenama ovih mjera obavještava se Odbor.

15.3. Odbor na godišnjoj razini kontrolira primjenu i funkcioniranje ovog Sporazuma uzimajući u obzir njegove ciljeve.

15.4. Najkasnije od kraja treće godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u i po isteku svakog trogodišnjeg razdoblja, Odbor kontrolira primjenu i provedbu ovog Sporazuma, uključujući odredbe vezane uz transparentnost, u svrhu davanja preporuka o prilagođivanju prava i obveza iz ovog Sporazuma kad je potrebno osigurati uzajamnu gospodarsku prednost i ravnotežu prava i obveza, ne dovodeći u pitanje odredbe članka 12. S obzirom na, između ostalog, iskustvo stečeno provedbom ovog Sporazuma, kada je to primjereno Odbor podnosi Vijeću za trgovinu robama prijedloge za izmjenu i dopunu teksta ovog Sporazuma.

Prilozi

15.5. Prilozi ovom Sporazumu čine njegov sastavni dio.

PRILOG 1.

POJMOVI I NJIHOVE DEFINICIJE U SMISLU OVOG SPORAZUMA

Pojmovi predstavljeni u šestom izdanju „ISO/IEC vodiča 2: 1991, opći pojmovi i njihove definicije u vezi s normizacijom i srodnim djelatnostima", kada se koriste u ovom Sporazumu imaju značenje definirano u navedenom Vodiču, uzimajući pritom u obzir da usluge nisu obuhvaćene ovim Sporazumom.

Međutim, za potrebe ovog Sporazuma, primjenjuju se sljedeće definicije:

1. **Tehnički propis**

Dokument u kojem se navode karakteristike proizvoda ili postupci i proizvodne metode s njim u vezi, uključujući važeće administrativne odredbe koje proizvod mora poštovati. On može uključivati ili biti isključivo u vezi sa zahtjevima terminologije, simbola, ambalaže, označavanja ili deklariranja proizvoda, postupka ili proizvodnih metoda.

Objašnjenje

Definicija u ISO/IEC vodiču 2 nije samo samodostatna, već se temelji na takozvanom sustavu „nadogradnje".

2. **Norma**

Dokument koji je odobrilo priznato tijelo, a koje sadrži, za opću i višekratnu upotrebu, pravila, upute ili značajke za proizvode ili postupke i proizvodne metode u vezi s njima, a čija primjena nije obvezujuća. Ona može uključivati ili biti isključivo u vezi sa zahtjevima terminologije, simbola, ambalaže, označavanja ili deklariranja proizvoda, postupka ili proizvodnih metoda.

Objašnjenje

ISO/IEC vodič 2 definira izraze koji se odnose na proizvode, postupke i usluge. Ovaj Sporazum odnosi se samo na tehničke propise, norme i postupke ocjenjivanja sukladnosti koji se odnose na proizvode, postupke i proizvodne metode. Prema ISO/IEC vodiču 2 norme mogu biti obvezujuće ili dragovoljne. Za potrebe ovog Sporazuma „norma" se smatra dragovoljnom, a tehnički propisi obvezujućim dokumentom. Norme koje pripremaju međunarodna tijela za normizaciju temelje se na konsenzusu. Ovaj Sporazum obuhvaća i dokumente koji se ne temelje na konsenzusu.

3. **Postupci ocjenjivanja sukladnosti**

Svaki postupak kojim se izravno ili neizravno utvrđuje jesu li zadovoljeni odgovarajući zahtjevi tehničkih propisa ili normi.

Objašnjenje

Postupci ocjenjivanja sukladnosti obuhvaćaju, između ostalog, postupke uzimanja uzoraka, ispitivanja i inspekcije; ocjenjivanje, provjeru i osiguranje sukladnosti; registriranje, akreditaciju i odobravanje, te kombinaciju tih postupaka.

4. **Međunarodno tijelo ili sustav**

Tijelo ili sustav, otvoreni za učlanjenje nadležnih tijela najmanje svih članica.

5. **Područno tijelo ili sustav**

Tijelo ili sustav, otvoreni za učlanjenje nadležnih tijela samo nekih članica.

6. **Središnje tijelo uprave**

Središnja državna uprava, njezina ministarstva i odjeli ili bilo koje tijelo koje kontrolira središnja državna uprava u vezi s tom aktivnosti.

Objašnjenje

U slučaju Europskih zajednica primjenjuju se odredbe kojima se rukovode središnja tijela uprave. Međutim, područna tijela ili sustavi za ocjenjivanje sukladnosti koji se mogu osnovati u okviru Europskih zajednica u tim slučajevima predmetom su odredaba ovog Sporazuma koje se odnose na područna tijela i sustav ocjenjivanja sukladnosti.

7. **Područno tijelo državne uprave**

Tijela državne uprave koja nisu središnja (npr. države, provincije, pokrajine, kantoni, općine itd.), njihova ministarstva ili odjeli, ili bilo koje tijelo koje je u vezi s tom djelatnošću pod nadzorom lokalne uprave.

8. **Nevladina organizacija**

Tijelo koje ima zakonske ovlasti za provedbu tehničkih propisa, osim tijela središnje i lokalne uprave.

PRILOG 2.

TEHNIČKI STRUČNI TIMOVI

Dolje navedeni postupci odnose se na tehničke stručne skupine osnovane sukladno odredbama članka 14.

1. Tehničke stručne skupine odgovorne su panelu. Njezine radne zadatke i detaljne postupke djelovanja donosi panel, kojem podnose izvještaje o svom radu.

2. Sudjelovanje u tehničkim stručnim skupinama ograničava se samo na osobe s potrebnim kvalifikacijama i iskustvom u određenom području.

3. Građani stranaka u sporu ne sudjeluju u radu tehničkih stručnih skupina bez odobrenja obiju stranaka, osim iznimno ako panel zaključi da se potreba za specijalističkom znanstvenom ekspertizom ne može na drugi način zadovoljiti. Članovi stručnih skupina nisu ni dužnosnici vlada stranaka u sporu. Članovi stručnih skupina služe u osobnom svojstvu, a ne u svojstvu predstavnika vlada ili bilo kojih drugih organizacija. U skladu s tim, članovi ne primaju naputke od vlada ili drugih organizacija u vezi s pitanjima kojima se bavi stručna skupina.

4. Tehničke stručne skupine mogu tražiti informacije i tehničke savjete od bilo kojeg izvora kojeg smatraju pogodnim. Prije nego što tehnička stručna skupina zatraži takvu informaciju ili savjet od izvora pod jurisdikcijom jednog od članova, o tome obavještava njegovu vladu. Svi članovi brzo i detaljno odgovaraju na sve upite koje stručna skupina smatra nužnim i primjerenim.

5. Stranke u sporu imaju pristup svim odgovarajućim informacijama dostavljenim tehničkoj stručnoj skupini, osim onih povjerljive naravi. Povjerljive informacije dostavljene tehničkoj stručnoj skupini ne objavljuju se bez službenog odobrenja vlade, organizacije ili osobe koja prikuplja informacije. Ako se od tehničke stručne skupine zatraže takve informacije, a stručna skupina nema odobrenje za objavu tih informacija, vlada, organizacija ili osoba koja prikuplja informacije dostavlja sažetak informacija koji nisu povjerljive prirode.

6. Tehnička stručna skupina zainteresiranim članicama dostavlja nacrt izvještaja, kako bi u završnom izvještaju panelu, koji se isto tako dostavlja zainteresiranim članicama, mogla uzeti u obzir njihove primjedbe.

PRILOG 3.

KODEKS DOBRE PRAKSE ZA PRIPREMU, DONOŠENJE I PRIMJENU NORMA

Opće odredbe

A. U smislu ovog Kodeksa primjenjuju se definicije iz Priloga 1. ovom Sporazumu.

B. Ovaj Kodeks otvoren za prihvaćanje za sva tijela za normizaciju na državnom području članice WTO-a, bilo da se radi o tijelu središnje ili lokalne uprave, nevladinom tijelu, područnom vladinom tijelu za normizaciju koje ima jednu ili više članica na državnom području neke članice WTO-a ili nevladinom područnom tijelu za normizaciju koje ima jednu ili više članica na državnom području članice WTO-a (u ovom Kodeksu ona se skupno nazivaju „tijela za normizaciju", a pojedinačno „tijelo za normizaciju").

C. Prilikom prihvaćanja ili odbacivanja ovog Kodeksa, tijela za normizaciju moraju o tome obavijestiti središnjicu ISO/IEC-a u Ženevi. U obavijesti treba navesti naziv i adresu odgovarajućeg tijela te djelokrug njegove sadašnje i planirane normizacijske djelatnosti. Obavijest se može poslati izravno središnjici ISO/IEC-a, posredovanjem nacionalnog tijela u članstvu ISO/IEC ili, što je najbolje, posredovanjem odgovarajućeg nacionalnog člana ili međunarodne podružnice ISONET-a.

Bitne odredbe

D. Vezano uz norme, tijela za normizaciju proizvodima podrijetlom s državnog područja članice WTO-a dodjeljuju položaj koji nije nepovoljniji od onoga kojeg dodjeljuju istim proizvodima domaćeg podrijetla ili istim proizvodima podrijetlom iz bilo koje druge zemlje.

E. Tijela za normizaciju osiguravaju da se norme ne izrađuju, donose ili primjenjuju s ciljem ili s učinkom stvaranja nepotrebnih prepreka u međunarodnoj trgovini.

F. Kao osnovu za donošenje norma tijelo za normizaciju koristi postojeću ili gotovo dovršenu međunarodnu normu ili njezine dijelove, osim ako su takve međunarodne norme ili njihovi dijelovi neučinkoviti ili neprimjenjivi, npr. zato što ne pružaju dovoljnu zaštitu ili ne uzimaju u obzir osnovne klimatske ili zemljopisne čimbenike ili tehnološke probleme.

G. S ciljem usklađivanja norma na najširoj mogućoj osnovi, tijela za normizaciju punopravno sudjeluju, u granicama svojih mogućnosti, u donošenju međunarodnih norma u međunarodnim tijelima za normizaciju u vezi s predmetom za koji se donosi ili namjerava donijeti norma. Tijela za normizaciju s državnog područja pojedine članice, kad god je to moguće, sudjeluju u međunarodnim normizacijskim djelatnostima preko izaslanstava koja predstavljaju sva tijela koja su donijela ili namjeravaju donijeti norme na koje se određena normizacijska djelatnost odnosi.

H. Tijela za normizaciju s državnog područja pojedine članice poduzimaju sve što je u njihovoj moći da ne bi došlo do dupliciranja ili preklapanja s radom drugih tijela za normizaciju s nacionalnog državnog područja ili s radom nadležnih međunarodnih ili područnih normizacijskih tijela. Isto tako, ona nastoje postići nacionalni konsenzus u vezi s normama koje donose. Sukladno tome, područna tijela za norme poduzimaju sve što je u njihovoj moći da ne bi došlo do dupliciranja ili preklapanja s radom nadležnih međunarodnih normizacijskih tijela.

I. Kad god je to moguće normizacijska tijela navode norme na temelju zahtjeva proizvoda prema performansama, a ne na temelju njegovog izgleda ili opisa.

J. Najmanje jednom u šest mjeseci tijelo za normizaciju objavljuje program rada sa svojim nazivom i adresom, normama koje trenutačno izrađuje i onima koje je donijelo u prethodnom razdoblju. Smatra se da se norma izrađuje od trenutka kada se odluči da se donese pa do trenutka donošenja. Nazivi nacrta norme na zahtjev se dostavljaju na engleskom, francuskom ili španjolskom jeziku: Obavijesti o postojanju programa rada objavljuju se u nacionalnoj ili u regionalnoj publikaciji, ako takva postoji, koja prati djelatnost normizacije.

U skladu s pravilima ISONET-a, program rada za svaku normu sadrži klasifikaciju materije, stupanj do kojeg se u razvoju norma stiglo i naznaku eventualnih međunarodnih norma koje su uzete kao osnovica. Najkasnije u trenutku objavljivanja programa rada tijelo za normizaciju obavještava o njemu središnjicu ISO/IEC-a u Ženevi.

Obavijest sadrži naziv i adresu tijela za normizaciju, naziv i broj publikacije u kojem je obavijest objavljena, razdoblje na koje se odnosi program rada, njegovu cijenu (ako nije besplatan) te kako i gdje se može nabaviti. Obavijest se može poslati izravno središnjici ISO/IEC-a ili još bolje preko nadležnog nacionalnog člana ili međunarodne podružnice ISONET-a.

K. Nacionalni član ISO/IEC-a poduzima sve što može da postane članom ISONET-a ili da delegira neko drugo tijelo za koje nastoji izboriti najnapredniji dostupni oblik članstva. Druga tijela za normizaciju poduzimaju napore da se udruže s članom ISONET-a.

L. Prije nego što donese neku normu, tijelo za normizaciju zainteresiranim strankama s državnog područja članice WTO-a ostavlja rok od najmanje 60 dana da dostave primjedbe na nacrt norma. Međutim, kod hitnih sigurnosnih, zdravstvenih i ekoloških problema, taj rok može biti kraći. Najkasnije početkom roka za primanje primjedaba tijelo za normizaciju o njemu objavljuje obavijest u publikaciji, kao što je navedeno u stavci J. U obavijesti se navodi, ako je to moguće, odstupa li nacrt norme od odgovarajućih međunarodnih normi.

M. Na zahtjev zainteresirane stranke s državnog područja članice WTO-a tijelo za normizaciju joj hitno šalje primjerak nacrta norme na koje očekuje primjedbe ili organizira da članica dobije kopiju tog nacrta norme. Cijena ove usluge, osim stvarnih poštanskih troškova, ista je za domaće i strane stranke.

N. U daljnjem postupku, tijelo za normizaciju uzima u obzir primjedbe koje je dobilo u roku za primjedbe. Na primjedbe koje su proslijedila tijela za normizaciju koja su prihvatila ovaj Kodeks dobre prakse odgovara se što je moguće prije. U odgovoru se navodi razlog odstupanja od međunarodnih norma.

O. Norma se objavljuje neposredno nakon donošenja.

P. Na zahtjev zainteresirane članice s državnog područja WTO-a, tijelo za normizaciju hitno dostavlja ili organizira dostavu primjerka najnovijeg programa rada ili odgovarajuće norme. Cijena ove usluge, osim stvarnih poštanskih troškova, ista je za domaće i strane stranke.

Q. Tijela za normizaciju detaljno s dužnom pažnjom razmatraju i daju odgovarajuću mogućnost za konzultacije u vezi predstavnika u primjeni ovog Kodeksa predstavljenog od strane tijela za normizaciju koja su prihvatila ovaj Kodeks dobre prakse. Tijela za normizaciju ulažu objektivne napore u rješavanje svih žalbi.

21994A1223(08)

L 336/100 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

SPORAZUM O INVESTICIJSKIM MJERAMA U VEZI S TRGOVINOM

ČLANICE,

Smatrajući da su se ministri dogovorili u Deklaraciji iz Punta del Este da „Nakon ispitivanja učinaka članaka GATT-a koji se odnose na učinke investicijskih mjera kojima se ograničava i narušava trgovina, ako to bude potrebno, u pregovorima usvojiti daljnje odredbe koje bi mogle biti potrebne da bi se izbjegli takvi štetni učinci na trgovinu".

Želeći potaknuti proširenje i postepenu liberalizaciju svjetske trgovine i olakšati ulaganja preko međunarodnih granica, a s ciljem povećanja gospodarskog rasta svih trgovinskih partnera, a posebno članica zemalja u razvoju, omogućavajući istodobno slobodu tržišnog natjecanja.

Uzimajući u obzir posebne trgovinske, razvojne i financijske potrebe država članica u razvoju, posebno najslabije razvijenih država članica.

Prepoznajući da određene investicijske mjere mogu imati učinke koji ograničavaju i narušavaju trgovinu;

SPORAZUMNE SU:

Članak 1.

Područje primjene

Ovaj Sporazum se primjenjuje samo na investicijske mjere u vezi s trgovinom robom (dalje u ovom Sporazumu: „mjere TRIM").

Članak 2.

Nacionalni tretman i količinska ograničenja

1. Ne dovodeći u pitanje ostala prava i obveze iz GATT-a 1994., niti jedna od država članica ne primjenjuje bilo koju mjeru TRIM koja nije u skladu s odredbama članka III. ili članka XI. GATT-a 1994.

2. Ilustrativna lista mjera TRIM koje nisu u skladu s obvezom nacionalnog tretmana iz stavka 4. članka III. GATT-a 1994. i s obvezom općeg ukidanja količinskih ograničenja iz stavka 1. članka XI. GATT-a 1994., nalazi se u Prilogu ovom Sporazumu.

Članak 3.

Izuzeća

Sva izuzeća iz GATT-a 1994. primjenjuju se prema potrebi i na odredbe ovog Sporazuma.

Članak 4.

Članice zemlje u razvoju

Članica zemlja u razvoju ima pravo privremeno odstupiti od odredbi članka 2. u mjeri i opsegu koji dopuštaju članak XVIII. GATT-a 1994., Tumačenje o odredbama GATT-a 1994. u vezi s bilancom plaćanja, i Deklaracija o trgovinskim mjerama poduzetim radi bilance plaćanja koja je usvojena 28. studenoga 1979. (BISD 26S/205-209), kad se radi o odstupanju od odredbi članaka III. i XI. GATT-a 1994.

Članak 5.

Obavijesti i prijelazni dogovori

1. Članice u roku od 90 dana od datuma stupanja na snagu Sporazuma WTO-a, obavješćuju Vijeće za trgovinu robom o svim mjerama TRIM koje primjenjuju, a koje nisu u skladu s odredbama ovog Sporazuma. O takvim mjerama TRIM, opće i specifične primjene potrebno je obavijestiti uz opis njihovih osnovnih obilježja [1].

2. Svaka od članica ukida sve mjere TRIM o kojima je poslala obavijest sukladno stavku 1. u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu Sporazuma WTO-a ako se radi o razvijenoj zemlji članici, a u roku od pet godina ako se radi o zemlji članici u razvoju, odnosno u roku od sedam godina u slučaju najslabije razvijenih država članica.

3. Vijeće za trgovinu robom može, na zahtjev, produžiti prijelazni rok za ukidanje mjera TRIM navedenih u stavku 1. za zemlju članicu u razvoju, uključujući i najslabije razvijenu zemlju članicu, koja dokaže da ima određene poteškoće kod primjene odredbi ovog Sporazuma. Razmatrajući takav zahtjev, Vijeće za trgovinu robom uzima u obzir pojedinačni razvoj, financijske i trgovinske potrebe članice čiji se zahtjev razmatra.

[1] U slučaju kada su mjere TRIM odobrene na temelju diskrecijskih ovlasti, obavješćuje se o svakoj posebnoj primjeni. Informacije koje bi dovele u pitanje opravdane trgovinske interese pojedinih poduzeća nije potrebno objaviti.

4. Tijekom prijelaznog razdoblja, niti jedna članica ne mijenja uvjete bilo koje od mjera TRIM o kojima je poslala obavijest sukladno stavku 1., u odnosu na uvjete koji postoje na dan stupanja na snagu Sporazuma tako da bi to povećalo stupanj neusklađenosti s odredbama članka 2. mjere TRIM uvedene manje od 180 dana prije datuma stupanja na snagu Sporazuma WTO-a ne koriste prednosti prijelaznih dogovora iz stavka 2.

5. Neovisno o odredbama članka 2., članica može, kako ne bi dovela postojeća poduzeća koja provode mjere TRIM, a o kojima je poslala obavijest prema stavku 1., u nepovoljniji položaj, tijekom prijelaznog razdoblja primijeniti iste mjere TRIM na nova ulaganja i. ako su proizvodi takvog ulaganja slični proizvodima postojećih poduzeća, i ii. ako je to potrebno da bi se izbjegli poremećaji u uvjetima tržišnog natjecanja između novog ulaganja i postojećeg poduzeća. O svakoj je tako primijenjenoj mjeri TRIM koja se primjenjuje na novo ulaganje potrebno obavijestiti Vijeće za trgovinu robom. Uvjeti tako primijenjene mjere TRIM trebaju imati isti učinak na konkurenciju kao i mjere koje se primjenjuju na postojeća poduzeća i njihova primjena treba prestati u isto vrijeme.

Članak 6.

Transparentnost

1. Članice ponovo potvrđuju svoje obveze u vezi s transparentnošću i obavješćivanjem o mjerama TRIM iz članka X. GATT-a 1994., preuzetoj obvezi o „izvješćivanju" sadržanoj u Tumačenju o obavješćivanju, konzultaciji, rješavanju sporova i nadzoru, usvojenom 28. studenoga 1979., kao i u Ministarskoj odluci o postupcima obavješćivanja, koja je usvojena 15. travnja 1994.

2. Svaka članica obavješćuje Tajništvo o publikacijama u kojima se mogu naći mjere TRIM, uključujući i one koje primjenjuju regionalne i lokalne uprave i vlasti na svom teritoriju.

3. Svaka članica u dobroj vjeri razmatra zahtjeve za informacijama i pruža odgovarajuću priliku za konzultacije o bilo kojem pitanju koje proizlazi iz ovog Sporazuma, a koje postavi neka druga članica. Sukladno članku X. GATT-a 1994., niti jedna članica nije dužna objaviti informacije čije objavljivanje bi moglo spriječiti provedbu zakona ili na neki drugi način biti u suprotnosti s javnim interesima ili štetiti zakonitim trgovačkim interesima pojedinih poduzeća, bilo javnih ili privatnih.

Članak 7.

Odbor za investicijske mjere u vezi s trgovinom

1. Ovime se osniva Odbor za investicijske mjere u vezi s trgovinom (dalje u tekstu ovog Sporazuma: Odbor), koji je otvoren za sve članice. Odbor sam imenuje predsjednika i potpredsjednika, a sastaje se barem jednom godišnje, odnosno na zahtjev bilo koje članice.

2. Odbor provodi zadatke koje mu dodijeli Vijeće za trgovinu robom i pruža članicama mogućnost za savjetovanje o svim pitanjima u vezi s provedbom i primjenom ovog Sporazuma.

3. Odbor prati funkcioniranje i provedbu ovog Sporazuma i o tome jednom godišnje podnosi izvješće Vijeću za trgovinu robom.

Članak 8.

Konzultacije i rješavanje sporova

Odredbe članaka XXII. i XXIII. GATT-a 1994., kako su razrađene i primijenjene u Dogovoru o rješavanju sporova, primjenjuju se prilikom konzultacija i rješavanja sporova iz ovog Sporazuma.

Članak 9.

Revizija Vijeća za trgovinu robom

Vijeće za trgovinu robom najkasnije pet godina od dana stupanja na snagu Sporazuma WTO-a obavlja reviziju provedbe ovog Sporazuma i, ako to bude potrebno, predlaže Ministarskoj konferenciji izmjene teksta Sporazuma. Tijekom takvog praćenja, Vijeće za trgovinu robom razmatra treba li Sporazum nadopuniti odredbama o politici ulaganja i politici tržišnog natjecanja.

PRILOG

ILUSTRATIVNA LISTA

1. Mjere TRIM koje nisu u skladu s obvezom nacionalnog tretmana iz stavka 4. članka III. GATT-a 1994. uključuju mjere koje su obvezne ili čija je provedba obvezna sukladno nacionalnom zakonodavstvu ili upravnim propisima, odnosno mjere čija primjena omogućuje stjecanje prednosti i koje zahtijevaju:

   (a) da poduzeće kupuje i koristi proizvode domaćeg podrijetla ili iz domaćeg izvora, bilo da su točno određeni sami proizvodi ili njihove količine ili vrijednosti proizvoda, ili je točno određen omjer količine ili vrijednosti domaćeg udjela u proizvodnji robe;

   ili

   (b) da poduzeće kupuje ili koristi uvozne proizvode do iznosa ograničenog količinom ili vrijednošću domaćih proizvoda koje izvozi.

2. Mjere TRIM koje nisu u skladu s obvezama općeg ukidanja količinskih ograničenja iz stavka 1. članka XI. GATT-a 1994. uključujući i one mjere koje su obvezne ili čija je provedba obvezna sukladno nacionalnom zakonodavstvu ili upravnim propisima, odnosno mjere čija primjena omogućuje stjecanje prednosti, a kojima se ograničavaju:

   (a) uvoz poduzećima proizvoda koji se koriste u ili su vezani uz domaću proizvodnju istog poduzeća, i to općenito ili do iznosa za količinu ili vrijednost domaće proizvodnje koju poduzeće izvozi;

   (b) uvoz poduzećima proizvoda koji se koriste ili su vezani uz domaću proizvodnju istog poduzeća i to ograničavanjem mogućnosti nabave strane valute do iznosa vezanog za priliv strane valute koji isto poduzeće ostvaruje; ili

   (c) izvoz ili prodaju od strane poduzeća radi izvoza proizvoda bilo da je definirano u smislu konkretnih proizvoda, odnosno količine ili vrijednosti proizvoda, ili u smislu odnosa količine ili vrijednosti njegove domaće proizvodnje.

21994A1223(09)

23.12.1994. SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA L 336/103

SPORAZUM O PRIMJENI ČLANKA VI. OPĆEG SPORAZUMA O CARINAMA I TRGOVINI 1994.

ZEMLJE ČLANICE SPORAZUMNE SU:

1. DIO

Članak 1.

Načela

Antidampinška mjera može se primijeniti samo pod uvjetima predviđenima člankom VI. GATT-a 1994. i nakon ispitnog postupka započetog [1] i vođenog u skladu s odredbama ovog Sporazuma. Sljedeće odredbe uređuju primjenu članka VI. GATT-a 1994., ako su radnje poduzete u skladu s antidampinškim zakonodavstvom ili propisima.

Članak 2.

Utvrđivanje dampinga

2.1. Za potrebe ovog Sporazuma smatra se da je proizvod predmet dampinga, odnosno da je uveden na tržište druge zemlje po cijeni nižoj od njene normalne vrijednosti, ako je izvozna cijena proizvoda koji se izvozi iz jedne zemlje u drugu niža od usporedive cijene, koja se postiže pod uobičajenim trgovačkim uvjetima, sličnog proizvoda koji je namijenjen za potrošnju u zemlji izvoznici.

2.2. U slučaju kada nema prodaje sličnog proizvoda pod uobičajenim trgovačkim uvjetima na domaćem tržištu zemlje izvoznice ili kada, zbog posebnog stanja na tržištu ili malog obujma prodaje na domaćem tržištu zemlje izvoznice [2] takva prodaja ne dopušta pravilnu usporedbu, dampinška marža će se odrediti usporedbom s usporedivom cijenom sličnog proizvoda koji se izvozi u odgovarajuću treću zemlju, pod uvjetom da je cijena reprezentativna, ili s troškom proizvodnje u zemlji podrijetla uvećanim za razuman iznos za administrativne troškove, troškove prodaje, opće troškove i dobit.

2.2.1. Prodaja sličnog proizvoda na domaćem tržištu zemlje izvoznice ili prodaja trećoj zemlji po cijenama nižim od jediničnih troškova proizvodnje (fiksnih i promjenjivih) uvećanim za administrativne, prodajne i opće troškove može se, zbog cijene, smatrati ostvarenom izvan uobičajenih trgovačkih uvjeta, te se može zanemariti kod utvrđivanja normalne vrijednosti samo pod uvjetom da nadležna tijela [3] utvrde da je takva prodaja ostvarena tijekom duljeg razdoblja [4] i u značajnim količinama [5], i to po cijenama koje ne osiguravaju povrat svih troškova u razumnom vremenskom razdoblju. Ako su cijene, koje su u vrijeme prodaje ispod jediničnih troškova, za vrijeme ispitnog postupka iznad vaganih prosječnih jediničnih troškova, smatrat će se da te cijene osiguravaju povrat troškova unutar razumnog vremenskog razdoblja.

2.2.1.1. Za potrebe stavka 2. troškovi će se normalno izračunavati na temelju evidencije izvoznika ili proizvođača koji se ispituje, pod uvjetom da je ta evidencija vođena u skladu s opće prihvaćenim knjigovodstvenim načelima zemlje izvoznice i da u razumnoj mjeri odražava troškove vezane uz proizvodnju i prodaju promatranog proizvoda. Tijela će razmotriti svu dostupnu evidenciju o pravilnoj raspodjeli troškova, uključujući i podatke koje izvoznik ili proizvođač stave na raspolaganje u tijeku ispitnog postupka, pod uvjetom da je izvoznik ili proizvođač stvarno ranije koristio takvu raspodjelu, posebno u odnosu na određivanje odgovarajućeg roka amortizacije i umanjenja vrijednosti, te izdataka za kapitalne troškove i druge troškove razvoja. Ako već nisu odraženi u raspodjeli troškova spomenutoj u ovoj točki, troškovi će biti na

[1] Pojam „započeti" u ovom Sporazumu znači postupak kojim zemlja članica formalno započinje ispitni postupak kako je predviđeno člankom 5.

[2] Prodaja sličnog proizvoda namijenjenog potrošnji na domaćem tržištu zemlje izvoznice smatrat će se dovoljnom količinom za određivanje normalne vrijednosti, ako takva prodaja čini 5 % ili više prodaje tog proizvoda članici uvoznici, pod uvjetom da niži omjer treba biti prihvatljiv tamo gdje podaci pokazuju da je domaća prodaja i u tako nižem omjeru ipak dovoljno velika da omogućuje odgovarajuću usporedbu.

[3] Kada se u ovom Sporazumu koristi izraz „nadležna tijela", on se odnosi na tijela vlasti koja su na odgovarajućoj višoj razini.

[4] Duljim se razdobljem obično smatra rok od godinu dana, a niti u kojem slučaju rok kraći od šest mjeseci.

[5] Smatra se da je prodaja ispod jediničnih troškova ostvarena u značajnoj količini, kad nadležna tijela utvrde, da su vagane prosječne prodajne cijene transakcija koje se promatraju radi utvrđivanja normalne vrijednosti ispod vaganih prosječnih jediničnih troškova, ili da obujam prodaje ispod jedinične cijene predstavlja više od 20 % obujma prodaje putem transakcija koje se promatraju kod određivanja normalne vrijednosti.

odgovarajući način usklađeni za one nepovratne stavke troškove čija se korist vidjeti u budućoj i/ili tekućoj proizvodnji, ili za slučaj da na troškove tijekom ispitnog postupka utječu početni troškovi poslovanja [1].

2.2.2. Za potrebe stavka 2., iznosi za administrativne, prodajne i opće troškove i dobit temeljit će se na stvarnim podacima koji se odnose na proizvodnju i prodaju sličnog proizvoda kojeg prodaje izvoznik ili proizvođač, koji je pod ispitnim postupkom, u uobičajenim trgovačkim uvjetima. Ako na taj način nije moguće utvrditi potrebne iznose, oni će se utvrditi na osnovu:

i. stvarnih iznosa koje su potrošili i ostvarili taj izvoznik ili proizvođač u vezi s proizvodnjom i prodajom na domaćem tržištu zemlje podrijetla iste opće grupe proizvoda;

ii. vaganog prosjeka stvarnih troškova, koje su napravili i ostvarili drugi izvoznici ili proizvođači podvrgnuti ispitnom postupku u vezi s proizvodnjom i prodajom sličnih proizvoda na domaćem tržištu zemlje podrijetla;

iii. bilo koje druge razumne metode, pod uvjetom da tako utvrđen iznos dobiti ne premašuje dobit koju uobičajeno ostvaruju drugi izvoznici ili proizvođači prodajom proizvoda iste opće kategorije na domaćem tržištu zemlje podrijetla.

2.3. Kada ne postoji izvozna cijena ili se odgovarajućim nadležnim tijelima čini da je izvozna cijena nepouzdana radi dogovora o udruživanju ili kompenzacijskog aranžmana između izvoznika i uvoznika ili treće strane, izvoznu cijenu je moguće odrediti na temelju cijene po kojoj su uvezeni proizvodi prvi put preprodani neovisnom kupcu, ili ako proizvodi nisu preprodani neovisnom kupcu, ili nisu preprodani u istom stanju u kojem su uvezeni, izvoznu cijenu je moguće utvrditi prema razumnoj osnovi koju odrede nadležna tijela.

2.4. Provest će se primjerena usporedba izvozne cijene i normalne vrijednosti. Usporedba će se provesti na istoj razini trgovine, na paritetu *ex-factory* i to na temelju prodaje ostvarene u što je moguće bližem vremenskom razdoblju. Pri tome će se uzeti u obzir potrebna prilagođavanja, koja su različita od slučaja do slučaja, a utječu na usporedivost cijena, uključivo razlike u uvjetima i rokovima prodaje, porezima, razini trgovine, količinama, fizičkim karakteristikama, kao i bilo kojim drugim razlikama za koje se može pokazati da utječu na usporedivost cijena [2]. U slučajevima iz stavka 3., potrebno je također predvidjeti sredstva radi pokrića troškova, uključujući davanja i poreze, koje treba podmiriti između uvoza i ponovne prodaje, kao i za dobit. Ako je u ovim slučajevima došlo do utjecaja na usporedivost cijena, nadležan tijela će utvrditi normalnu vrijednost na razini trgovine koja je jednaka razini trgovine kod konstruirane izvozne cijene, ili će dopustiti odgovarajuća prilagođavanja kao što je to predviđeno odredbama ovog stavka. Nadležna tijela ukazat će strankama u postupku koje su informacije potrebne radi osiguranja primjerene usporedbe i neće tim strankama nepotrebno otežavati podnošenje dokaza.

2.4.1. Kada usporedba iz stavka 4. zahtijeva konverziju valuta, konverziju treba učiniti na temelju tečajne liste na dan prodaje [3], pod uvjetom da, ako se prodaja strane valute na terminskom tržištu izravno veže za odgovarajuću izvoznu prodaju, koristi valutni tečaj u terminskoj prodaji. Promjene tečajeva će se zanemariti, a nadležan tijela će u ispitnom postupku izvoznicima dati rok od najmanje 60 dana da svoje izvozne cijene prilagode tako da održavaju stalna kretanja valutnih tečajeva za vrijeme trajanja ispitnog postupka.

2.4.2. Prema odredbama kojima se određuje primjerena usporedba iz stavka 4., postojanje dampinške marže za vrijeme ispitnog postupka će se normalno utvrditi na temelju usporedbe vagane prosječne normalne vrijednosti s vaganim prosjekom cijena svih usporedivih izvoznih transakcija ili usporedbom s vaganim prosjekom cijena svih usporedivih izvoznih transakcija ili usporedbom normalnih vrijednosti i izvoznih cijena za svaku pojedinu transakciju. Normalnu vrijednost, utvrđenu na temelju vaganog prosjeka, moguće je usporediti s cijenama kod pojedinačnih izvoznih transakcija ako nadležna tijela ustanove obrazac stvaranja izvoznih cijena koji se značajno razlikuje između različitih kupaca, regija ili vremenskih razdoblja, te ako je pruženo objašnjenje zašto se takva odstupanja ne mogu uzeti u obzir korištenjem usporedbe vaganih prosjeka, ili usporedbom pojedinačnih transakcija.

2.5. U slučaju kada se proizvodi ne uvoze neposredno iz zemlje podrijetla, nego se izvoze članici uvoznici iz zemlje

[1] Usklađenja kod uhodavanja poslovanja odražavaju troškove na kraju početnog razdoblja poslovanja, ili, ako je to razdoblje duže od razdoblja ispitnog postupka, najnovije troškove koje nadležna tijela mogu razumno uzeti u obzir za vrijeme istrage.

[2] Podrazumijeva se da se neki od gornjih čimbenika mogu preklapati, a nadležna tijela pazit će da ne ponavljaju usklađivanja koja su već učinjena po ovoj odredbi.

[3] Normalno, dan prodaje je datum sklapanja ugovora, kupovne narudžbe, potvrde narudžbe ili fakture, to jest onaj koji utvrđuje materijalne uvjete prodaje.

posrednice, cijene po kojima se proizvodi prodaju iz zemlje izvoza članici uvoznici će se usporediti s usporedivom cijenom u zemlji izvoznici. Međutim, usporedba je moguća i sa cijenom u zemlji podrijetla, ako se, na primjer, proizvodi samo provoze kroz zemlju izvoza, ili ako se takvi proizvodi ne proizvode u zemlji izvoza, ili za njih nema usporedivih cijena u zemlji izvoznici.

2.6. U čitavom ovom Sporazumu, izraz „sličan proizvod" (produit similare) tumačit će se kao proizvod koji je identičan, to jest u potpunosti isti promatranom proizvodu, ili u slučaju da takvog proizvoda nema, s drugim proizvodom, koji nije u potpunosti isti, ali ima odlike vrlo slične promatranom proizvodu.

2.7. Ovaj članak ne dovodi u pitanje drugu Dodatnu odredbu uz stavak 1. članka VI. Dodatka I. GATT-u 1994.

Članak 3.

Utvrđivanje štete ([1])

3.1. Utvrđivanje štete za potrebe članka VI. GATT-a 1994. temeljit će se na sigurnim dokazima i uključivat će objektivno ispitivanje ne samo (a) obujma dampinškog uvoza i učinka takve prodaje na cijene sličnih proizvoda na domaćem tržištu, nego i (b) posljedičnog učinka takvog uvoza na domaću proizvodnju tih proizvoda.

3.2. U pogledu obujma dampinškog uvoza, nadležna će tijela razmotriti je li došlo do značajnog povećanja dampinškog uvoza, i to bilo u apsolutnom iznosu ili relativno u odnosu na proizvodnju ili potrošnju u članici uvoznici. U pogledu učinka dampinškog uvoza na cijene, nadležna tijela će razmotriti da li je, kao posljedica dampinškog uvoza, došlo do značajnog sniženja cijena u usporedbi s cijenama sličnog proizvoda u članici uvoznici, odnosno da li je učinak takvog uvoza općenito značajno sniženje cijena ili sprečavanje povišenja cijena do kojeg bi inače došlo. Niti jedan od ovih čimbenika pojedinačno, a niti nekoliko njih ne može bezuvjetno imati odlučujući utjecaj prilikom donošenja odluke.

3.3. Kada je uvoz proizvoda iz više od jedne zemlje istodobno predmet antidampinškog postupka, nadležan tijela mogu kumulativno procijeniti učinke takvog uvoza jedino ako utvrde da je (a) dampinška marža utvrđena prilikom uvoza iz svake od zemalja viša od *de minimis* marže prema definiciji iz stavka 8. članka 5., i da obujam uvoza iz svake zemlje nije zanemariv, i (b) da je kumulativna procjena učinaka takvog uvoza opravdana u svjetlu uvjeta tržišnog natjecanja između uvezenih proizvoda i uvjeta tržišnog natjecanja između uvezenih proizvoda i sličnog domaćeg proizvoda.

3.4. Ispitivanje utjecaja dampinškog uvoza na domaću proizvodnju treba obuhvatiti ocjenu svih relevantnih gospodarskih čimbenika i pokazatelja koji utječu na stanje u toj proizvodnji, uključujući stvarni i mogući pad prodaje, dobiti, plasmana, tržišnog udjela, produktivnosti, rentabilnosti ili iskorištenja kapaciteta; zatim čimbenike koji utječu na domaće cijene; veličinu dampinške marže, stvarne i moguće negativne učinke na novčani tijek, zalihe, zaposlenost, osobne dohotke, gospodarski rast, sposobnost prikupljanja kapitala ili investicija. Ovaj pregled nije potpun, i niti jedan od ovih čimbenika pojedinačno, a niti nekoliko njih ne može bezuvjetno imati odlučujući utjecaj prilikom donošenja odluke.

3.5. Potrebno je dokazati da dampinški uvoz, kroz učinke dampinga navedene u stavcima 2. i 4., uzrokuje štetu u smislu ovog Sporazuma. Dokazivanje uzročne veze između dampinškog uvoza i štete nanesene domaćoj proizvodnji temeljit će se na ispitivanju svih relevantnih dokaza kojima nadležna tijela raspolažu. Nadležna tijela će također ispitati i sve ostale poznate čimbenike, osim dampinškog uvoza, koji istodobno mogu nanijeti štetu domaćoj proizvodnji, a šteta uzrokovana ostalim čimbenicima ne smije se pripisati dampinškom uvozu. Čimbenici koji mogu biti važni u ovom pogledu uključuju, *inter alia*, obujam i cijene uvoznih proizvoda koji se ne prodaju po dampinškim cijenama, smanjenje potražnje ili promjene u načinu potrošnje, restriktivnu trgovinsku praksu i tržišno natjecanje između stranih i domaćih proizvođača, razvoj tehnologije i izvozna dostignuća, te produktivnost domaće proizvodnje.

3.6. Učinak dampinškog uvoza procijenit će se u odnosu na domaću proizvodnju sličnog proizvoda ako dostupni podaci omogućuju odvojeno utvrđivanje takve proizvodnje na temelju kriterija kao što su proizvodni proces, prodaja i dobit proizvođača. Ako takvo odvojeno utvrđivanje proizvodnje nije moguće, učinci dampinškog uvoza procjenjuju se ispitivanjem proizvodnje najuže grupe ili asortimana proizvoda koji uključuje sličan proizvod, a za kojeg se mogu dobiti potrebne informacije.

3.7. Utvrđivanje prijetnje materijalnom štetom temeljit će se na činjenicama a ne samo na navodima, nagađanju ili nejasnim

([1]) U ovom Sporazumu, izraz „šteta" će, ako nije drukčije navedeno, značiti materijalnu štetu domaćoj industriji, prijetnju materijalnom štetom domaćoj industriji, ili materijalno zaostajanje razvoja takve industrije, i bit će tumačeno u skladu s odredbama ovog članka.

mogućnostima. Promjena okolnosti zbog kojih bi moglo doći do situacije u kojoj bi damping uzrokovao štetu mora biti jasno predvidiva i neminovna ([1]). Kod utvrđivanja prijetnje materijalnom štetom, nadležna tijela moraju razmotriti, *inter alia*, čimbenike kao što su:

i. značajan stupanj porasta dampinškog uvoza na domaće tržište, koji ukazuje na vjerojatnost znatnog porasta uvoza;

ii. dovoljan slobodno raspoloživ ili očekivan značajan porast kapaciteta izvoznika, koji ukazuje na vjerojatnost značajnog povećanja dampinškog izvoza na tržište članice uvoznice, uzimajući u obzir raspoloživost drugih izvoznih tržišta da apsorbiraju dodatni izvoz;

iii. ulazi li uvoz ulazi po cijenama koje će imati značajan snižavajući ili ograničavajući učinak na domaće cijene, i vjerojatno će povećati potražnju za daljnjim uvozom; i

iv. zalihe proizvoda koji se ispituje.

Niti jedan od ovih čimbenika pojedinačno ne može bezuvjetno imati odlučujući utjecaj prilikom donošenja odluke, no sveukupnost čimbenika koji se razmatraju mora dovesti do zaključka da je daljnji dampinški uvoz neminovan, te da će, ako se ne poduzmu zaštitne mjere, nastati materijalna šteta.

3.8. U pogledu slučajeva gdje postoji prijetnja štetom zbog dampinškog uvoza, s posebnom pažnjom će se razmotriti primjena antidampinških mjera, kao i odluka o njihovoj primjeni.

Članak 4.

Definicija domaće proizvodnje

4.1. Za potrebe ovog Sporazuma izraz „domaća proizvodnja" odnosi se na cjelinu domaćih proizvođača sličnih proizvoda ili na one proizvođače čija proizvodnja određenog proizvoda čini pretežan dio ukupne domaće proizvodnje tih proizvoda, osim u slučaju:

i. ako su proizvođači povezani ([2]) s izvoznicima ili uvoznicima ili su sami uvoznici navodno dampinških proizvoda, izraz „domaća proizvodnja" je moguće tumačiti tako kao da se odnosi na ostale proizvođače;

ii. u iznimnim okolnostima državno područje članice se može, za proizvodnju koja se ispituje, podijeliti na dva ili više konkurentnih tržišta, a proizvođači unutar svakog od tih tržišta se mogu smatrati posebnom proizvodnjom ako (a) proizvođači unutar takvog tržišta prodaju svu ili gotovo svu svoju proizvodnju tog proizvoda na tom tržištu, i (b) se potražnja na tom tržištu ne podmiruje u značajnoj mjeri od strane proizvođača tog proizvoda koji je lociran drugdje na državnom području. U takvim se okolnostima može utvrditi da postoji šteta, čak kada veći udio ukupne domaće proizvodnje njome nije pogođen, pod uvjetom da postoji koncentracija dampinškog uvoza na tako izoliranom tržištu, i pod dodatnim uvjetom da dampinški uvoz uzrokuje štetu proizvođačima cijele ili gotovo cijele proizvodnje unutar tog tržišta.

4.2. Kada se domaću proizvodnju promatra kao proizvođače na određenom području, to jest tržištu, kao što je definirano u stavku 1. podtočki ii., antidampinške pristojbe bit će uvedene ([3]) samo na one proizvode koji su namijenjeni za krajnju potrošnju na tom području. Kada zakon članice uvoznice ne dopušta uvođenje antidampinških pristojbi na takvoj osnovi, članica može uvesti antidampinšku pristojbu bez ograničenja samo pod uvjetom da (a) je izvoznicima prije toga dana prilika da prestanu izvoziti po dampinškim cijenama na to područje, ili da na neki drugi način pruže jamstva u skladu s člankom 8., ako u tom pogledu nije odmah bilo pruženo odgovarajuće jamstvo, i da se (b) takve pristojbe ne mogu uvesti samo na proizvode određenih proizvođača koji snabdijevaju to područje.

4.3. Kada su dvije ili više zemalja prema odredbama stavka 8. točke (a) članka XXIV. GATT-a 1994. dostigle takvu razinu integracije da imaju karakteristike jednog, jedinstvenog tržišta,

([1]) Jedan primjer je, ali ne jedini, postojanje uvjerljivih razloga da će, u bližoj budućnosti, doći do značajnog uvoza proizvoda po dampinškim cijenama.

([2]) Za potrebe ovog stavka, proizvođači će se smatrati povezanim s izvoznicima ili s uvoznicima samo ako (a) jedan od njih izravno ili neizravno kontrolira drugoga; ili (b) i jednog i drugog izravno ili neizravno kontrolira treća osoba; ili (c) oni zajedno izravno ili neizravno kontroliraju treću osobu, pod uvjetom da postoji osnova za vjerovanje ili sumnju da je posljedica veze takva da će prouzročiti drukčije ponašanje proizvođača o kojem je riječ u odnosu na proizvođače koji nisu povezani. Za potrebe ovog stavka, smatrat će se da jedan kontrolira onog drugog kada je prvi zakonski ili poslovno na položaju na kojem može ograničavati ili usmjeravati onog drugog.

([3]) Kako se koristi u ovom Sporazumu, riječ „uvesti" znači definitivno ili konačno zakonsko određivanje ili ubiranje pristojbi ili poreza.

proizvodnja unutar cjelokupnog područja integracije smatrat će se domaćom proizvodnjom iz stavka 1.

4.4. Na ovaj se članak primjenjuju odredbe stavka 6. članka 3.

Članak 5.

Pokretanje i tijek ispitnog postupka

5.1. Osim odredbi stavka 6., ispitni postupak s ciljem utvrđivanja postojanja, stupnja i učinka bilo kojeg navodnog dampinga pokreće se na temelju pisanog zahtjeva od strane ili u ime određene domaće proizvodnje.

5.2. Zahtjev iz stavka 1. mora sadržavati dokaze (a) o dampingu, (b) šteti u smislu članka VI. GATT-a 1994., kao što se tumači ovim Sporazumom i (c) o uzročnoj vezi između dampinškog uvoza i navodne štete. Sama tvrdnja, ako nije zasnovana na odgovarajućim dokazima, ne može se smatrati dovoljnom za ispunjenje uvjeta ovog stavka. Zahtjev treba sadržavati informacije koje su na raspolaganju podnositelju zahtjeva, a odnose se na sljedeće:

i. podatke o podnositelju zahtjeva i opis obujma i vrijednosti domaće proizvodnje sličnog proizvoda koje je podnositelja zahtjeva ostvario. Kada se zahtjev podnosi u ime domaće proizvodnje, treba navesti proizvodnju u ime koje se zahtjev podnosi s popisom svih poznatih domaćih proizvođača sličnog proizvoda (ili udruga domaćih proizvođača sličnog proizvoda) uz, ako je to moguće, opis obujma i vrijednosti domaće proizvodnje sličnog proizvoda, koji pokrivaju ti proizvođači;

ii. potpun opis proizvoda koji je navodno prodavan po dampinškoj cijeni, naziv zemlje ili zemalja podrijetla ili izvoza, naziv svakog poznatog izvoznika ili stranog proizvođača i popis osoba za koje je poznato da uvoze taj proizvod;

iii. podatke o cijenama po kojima se prodaje taj proizvod kada je namijenjen potrošnji na domaćem tržištu zemlje ili zemalja podrijetla ili (ili, ako je moguće, podatke o cijenama po kojima se proizvod prodaje iz zemlje ili zemalja podrijetla ili izvoza trećoj zemlji ili zemljama, ili o konstruiranoj vrijednosti proizvoda), kao i podatke o izvoznim cijenama ili, tamo gdje je to moguće, podatke o cijenama po kojima se proizvod prvi put preprodaje nezavisnom kupcu na državnom području članice uvoznice proizvoda.

iv. podatke o kretanju obujma navodnog dampinškog uvoza, utjecaju tog uvoza na cijene sličnog proizvoda na domaćem tržištu kao i kasniji utjecaj uvoza na domaću proizvodnju, što se pokazuje relevantnim čimbenicima i pokazateljima koji se odnose na stanje domaće proizvodnje, kao što je navedeno u stavcima 2. i 4. članka 3.

5.3. Nadležna tijela će ispitati točnost i primjerenost dokaza predočenih u zahtjevu kako bi ustanovile opravdava li dokaz u dovoljnoj mjeri pokretanje ispitnog postupka.

5.4. Ispitni postupak prema stavku 1. neće biti pokrenut ako nadležna tijela ne utvrde, na temelju ispitivanja izraženog stupnja podrške ili protivljenja zahtjevu ([1]) domaćih proizvođača sličnog proizvoda, da je zahtjev podnesen od strane ili u ime domaće proizvodnje ([2]). Smatrat će se da je zahtjev podnesen „od strane ili u ime domaće proizvodnje", ako ga podupiru oni domaći proizvođači čija zajednička proizvodnja čini više od 50 % ukupne proizvodnje sličnog proizvoda kojeg proizvodi onaj dio domaće proizvodnje koji ili podržava ili se suprotstavlja zahtjevu. Međutim, neće biti pokrenut bilo kakav postupak, ako je postotak domaćih proizvođača koji izričito podržavaju zahtjev manji od 25 % od ukupne proizvodnje sličnog proizvoda proizvedenog od strane domaće proizvodnje.

5.5. Nadležna tijela će izbjegavati objavljivanje zahtjeva za pokretanje ispitnog postupka, osim ako nije donesena odluka o pokretanju postupka. Međutim, nakon što prime uredno dokumentiran zahtjev, a prije poduzetih koraka za pokretanje ispitnog postupka, nadležna tijela će o tome izvijestiti vladu one članice izvoznice o kojoj se radi.

5.6. Ako, u posebnim okolnostima, te nadležna tijela odluče započeti ispitni postupak, iako nisu primile pisani zahtjev od strane ili u ime domaće proizvodnje za pokretanje takvog postupka, one će to učiniti samo ako raspolažu s dovoljno dokaza o dampingu, šteti ili uzročnoj vezi, kako je opisano u stavku 2., da bi mogle opravdati pokretanje postupka.

5.7. Dokazi o postojanju dampinga i o šteti razmatrat će se istodobno (a) prilikom odlučivanja o potrebi pokretanja ispitnog postupka, i (b) dalje tijekom ispitnog postupka, s početkom ne

([1]) U slučaju rascjepkanih industrija koje uključuju iznimno velik broj proizvođača nadležna tijela mogu utvrditi podršku ili protivljenje, koristeći statistički valjane tehnike uzorkovanja.

([2]) Članice su svjesne, da na državnom području određenih članica radnici domaćih proizvođača sličnog proizvoda ili predstavnici takvih radnika mogu izraditi ili podržati zahtjev za pokretanjem ispitnog postupka iz stavka 1.

kasnije od najranijeg datuma na koji se, sukladno odredbama ovog Sporazuma, mogu primijeniti privremene mjere.

5.8. Zahtjev iz stavka 1. odbit će se, a ispitni postupak odmah obustaviti, čim su se odgovarajuća nadležna tijela uvjerile da nema dovoljno dokaza niti o dampingu niti o šteti, koji bi opravdali daljnji postupak. Odmah će se prekinuti postupak u slučajevima kada nadležna tijela utvrde da je dampinška marža minimalna (de minimis), ili da je obujam dampinškog uvoza, stvarnog ili potencijalnog, ili šteta zanemariva. Smatrat će se da je dampinška marža minimalna (de minimis) ako je ta marža manja od 2 %, izražena kao postotak od izvozne cijene. Obujam dampinškog uvoza će se uobičajeno smatrati zanemarivim, ako je obujam dampinškog uvoza iz određene zemlje manji od 3 % uvoza sličnog proizvoda u članicu uvoznicu, osim ako zemlje iz kojih se pojedinačno uvozi manje od 3 % uvoza sličnog proizvoda, zajednički pokrivaju više od 7 % uvoza sličnog proizvoda u članicu uvoznicu.

5.9. Antidampinški postupak neće ometati postupke carinjenja.

5.10. Ispitni postupak će se, osim u posebnim okolnostima, okončati u toku jedne godine, a niti u kojem slučaju neće trajati više od 18 mjeseci od započinjanja.

Članak 6.

Dokazi

6.1. Sve zainteresirane stranke u antidampinškom ispitnom postupku bit će obaviještene o svim potrebnim podacima koje nadležna tijela zahtijevaju, te će imati dovoljno vremena da pisanim putem dostave sve dokaze koje smatraju bitnima za taj postupak.

6.1.1. Izvoznicima ili stranim proizvođačima će se, po primitku upitnika korištenih u antidampinškom postupku dati rok od najmanje 30 dana za odgovor [1]. Odgovarajuća pažnja će se pokloniti svakom zahtjevu za produženje 30-dnevnog roka i, na temelju iskazanog razloga, takvo produženje treba odobriti ako je to moguće.

6.1.2. Ovisno o zahtjevu za zaštitu povjerljivih informacija, dokaz kojeg je u pisanom obliku dostavila jedan od stranaka, odmah će se staviti na raspolaganje ostalim zainteresiranim stranama koje sudjeluju u postupku.

6.1.3. Čim ispitni postupak započne, nadležna tijela će dostaviti cjelovit tekst pisanog zahtjeva iz stavka 1. članka 5. poznatim izvoznicima [2] i nadležnim tijelima članice izvoznice, kao i drugim zainteresiranim strankama, na njihov zahtjev. Zahtjevima za zaštitom povjerljivih informacija dati će se puna pažnja u skladu sa stavkom 5.

6.2. Za vrijeme trajanja antidampinškog postupka sve zainteresirane stranke će imati punu mogućnost obrane svojih interesa. U tom cilju nadležna tijela će, na temelju zahtjeva, dati priliku svim zainteresiranim strankama za susret sa stranama koje imaju različite interese, tako da se mogu predočiti suprotni stavovi i da se mogu ponuditi protuargumenti. Pri tome se mora voditi računa o zahtjevima za zaštitu povjerljivih podataka, kao i o pogodnosti za stranke. Niti jedna stranka neće biti obvezna prisustvovati nekom sastanku, a nedolazak na sastanak neće se smatrati odlučujućim za slučaj te stranke. Zainteresirane stranke će također imati pravo, ako je to opravdano, predočiti druge informacije usmenim putem.

6.3. Usmene informacije iz stavka 2. nadležna tijela će uzeti u obzir samo ako se one naknadno predoče u pisanom obliku i ako se daju na raspolaganje drugim zainteresiranim strankama, kako je to navedeno u točki 1.2.

6.4. Nadležna tijela će, gdje je god to izvedivo, dati dovoljno vremena i prilike svim zainteresiranim strankama da se upoznaju sa svim informacijama koje su važne za prezentaciju njihovih slučajeva, a koje nisu povjerljive prema stavku 5., a koje nadležna tijela koriste u antidampinškom postupku, te da pripreme prezentacije na temelju tih informacija.

6.5. Svaka informacija koja je po svojoj prirodi povjerljiva (na primjer zato što bi njeno otkrivanje predstavljalo značajnu prednost za konkurenciju, ili bi njeno otkrivanje imalo u znatnoj mjeri negativan učinak na osobu koja daje takvu informaciju ili za osobu od koje je dobivena), ili koju stranke u postupku daju kao povjerljivu, bit će, na temelju iskazanog valjanog razloga, smatrane takvima od strane nadležnih tijela. Takve informacije neće biti objavljene bez izričite dozvole stranka koja ih je dala [3].

[1] Kao općenito pravilo, vremensko ograničenje za izvoznike će se računati od datuma primitka upitnika, za koji će se u ovu svrhu smatrati da je primljen tjedan dana od datuma kada je poslan primatelju, ili je proslijeđen odgovarajućem diplomatskom predstavniku članice izvoznice ili, u slučaju posebnog carinskog područja članice WTO-a, službenom predstavniku teritorije izvoznice.

[2] Podrazumijeva se, kada je u pitanju izrazito veliki broj umiješanih izvoznika, da se potpuni tekst pisanog zahtjeva u tom slučaju mora predočiti samo nadležnim tijelima članice izvoznice, ili odgovarajućem trgovinskom udruženju.

[3] Članice su svjesne toga da se na teritoriju nekih članica može tražiti objava povjerljivih informacija prema točno određenom zaštitnom nalogu.

6.5.1. Nadležna tijela će zatražiti od zainteresiranih stranaka koje pružaju povjerljive informacije dostavljanje njihovih sažetaka, koji nisu povjerljivog karaktera. Ti sažeci će biti dovoljno detaljni da se omogući razumijevanje suštine povjerljivih informacija. U iznimnim slučajevima, stranke mogu ukazati na činjenicu da se te informacije ne mogu sažeti. U takvim iznimnim slučajevima mora se dati izjava o tome zašto se informacije ne mogu sažeti.

6.5.2. Ako nadležna tijela utvrde da zahtjev za povjerljivosti nije opravdan, te ako davatelj informacije nije voljan niti objaviti informaciju, niti dozvoliti njeno objavljivanje u općenitom ili sažetom obliku, nadležna tijela mogu zanemariti takvu informaciju, osim ako se iz odgovarajućih izvora može potvrditi da su te informacije točne ([1]).

6.6. Osim u okolnostima navedenim u stavku 8. nadležna tijela će se za vrijeme ispitnog postupka, u vezi s točnošću, zadovoljiti informacijama primljenim od zainteresiranih stranaka na temelju kojih se zasnivaju njihovi nalazi.

6.7. S ciljem provjere primljenih informacija ili pribavljanja daljnjih detalja, nadležna tijela mogu, ako je to potrebno, obavljati ispitni postupak na državnom području drugih članica, pod uvjetom da dobiju pristanak poduzeća u pitanju, te da obavijeste predstavnike vlade članice o kojoj je riječ, i ako se ta članica ne protivi ispitnom postupku. Postupci opisani u Dodatku I. primjenjivat će se na ispitne postupke koji se obavljaju na državnom području drugih članica. Sukladno zahtjevu o zaštiti povjerljivih podataka, nadležna tijela će dati na uvid rezultate takvih ispitnih postupaka, ili će omogućiti objavljivanje rezultata sukladno stavku 9. poduzećima na koja se odnose, a mogu ih učiniti dostupnima i podnositeljima zahtjeva.

6.8. Kada neka zainteresirana stranka odbija pristup informacijama ili na neki drugi način ne osigura pristup potrebnima informacijama u razumnom roku, ili znatno otežava ispitni postupak, mogu se donijeti preliminarne ili konačne odluke, pozitivne ili negativne, na temelju dostupnih činjenica. Prilikom primjene ovog stavka poštivat će se odredbe Dodatka II.

6.9. Nadležna tijela će, prije donošenja konačne odluke, izvijestiti sve zainteresirane stranke o bitnim činjenicama koje se razmatraju, a koje čine temelj za odluku o primjeni konačnih mjera. Takvo objavljivanje će se obaviti u vremenu dovoljnom strankama za obranu svojih interesa.

([1]) Članice se slažu da se zahtjevi za povjerljivošću ne smiju samovoljno odbiti.

6.10. Nadležna tijela će, u pravilu, odrediti pojedinačnu dampinšku maržu za svakog poznatog izvoznika ili proizvođača proizvoda koji se ispituje. U slučajevima kada je broj izvoznika, proizvođača, uvoznika ili tipova proizvoda tako velik da je takvo određivanje neprovedivo, nadležna tijela mogu ograničiti svoje ispitivanje ili na razuman broj zainteresiranih stranaka ili proizvoda koristeći se uzorcima koji su statistički valjani na temelju informacija koje su nadležnim tijelima bile na raspolaganju u vrijeme odabira, ili prema najvećem postotku obujma izvoza iz zemlje o kojoj je riječ, a koji se može razumno ispitati.

6.10.1. Bilo kakav izbor izvoznika, proizvođača, uvoznika ili tipova proizvoda će, prema ovom stavku, ako je to moguće, biti napravljen u dogovoru i uz pristanak izvoznika, proizvođača ili uvoznika o kojima je riječ.

6.10.2. U slučajevima kada su nadležna tijela ograničila svoja ispitivanja, kao što je navedeno u ovom stavku, one će ipak odrediti pojedinačnu dampinšku maržu za bilo kojeg izvoznika ili proizvođača koji nije u početku odabran, a koji dostavi potrebne informacije na vrijeme da bi se takve informacije mogle razmatrati za vrijeme ispitnog postupka, osim u slučaju kada je broj izvoznika ili proizvođača tako velik, da bi pojedinačna ispitivanja bila teret za nadležna tijela i sprečavale bi okončanje ispitnog postupka u potrebnom roku. Dobrovoljni odgovori se neće destimulirati.

6.11. Za potrebe ovog Sporazuma, izraz „zainteresirane stranke” uključuje:

i. izvoznika ili stranog proizvođača ili uvoznika proizvoda koji je predmet postupka, ili trgovinsku ili poslovnu udrugu čije većinsko članstvo čine proizvođači izvoznici ili uvoznici takvog proizvoda;

ii. vladu članice izvoznice; te

iii. proizvođača sličnog proizvoda u članici uvoznici ili trgovinsku i poslovnu udrugu čije većinsko članstvo proizvodi sličan proizvod na državnom području članice uvoznike.

Ovaj pregled ne sprečava članice da dozvole uključivanje drugih zainteresiranih stranaka uz one koje su naprijed navedene.

6.12. Nadležna tijela će dati mogućnost industrijskim potrošačima proizvoda koji se ispituje, te u slučajevima kada se proizvod uobičajeno prodaje u maloprodaji i predstavničkim

udrugama potrošača, da pruže informacije koje su važne za ispitni postupak, a vezano za damping, štetu i posljedice.

6.13. Nadležna tijela će voditi računa o poteškoćama s kojima se susreću zainteresirane stranke, posebno mala poduzeća, pri dostavljanju traženih informacija, i pružiti će svu pomoć koja je moguća.

6.14. Gore navedeni postupci nemaju za cilj sprečavanje nadležnih tijela članice u brzom postupanju vezano za pokretanje ispitnog postupka, donošenje preliminarnih ili konačnih odluka, bez obzira da li su one pozitivne ili negativne, ili od primjene privremenih ili konačnih mjera, u skladu s odgovarajućim odredbama ovog Sporazuma.

Članak 7.

Privremene mjere

7.1. Privremene mjere mogu se primijeniti samo ako je:

i. započet ispitni postupak u skladu s odredbama članka 5., te je o tome dana javna obavijest, a zainteresiranim strankama je pružena mogućnost da predoče informacije i daju komentare;

ii. donesena prethodna potvrda postojanju dampinga i uzročnoj vezi za domaću proizvodnju, i

iii. odgovarajuća nadležna tijela procijene da su takve mjere potrebne da se spriječi šteta do koje bi došlo za vrijeme ispitnog postupka.

7.2. Privremene mjere mogu biti u obliku privremenih carina ili, prvenstveno, osiguranja – putem gotovinskog depozita ili mjenice – jednake iznosu privremeno utvrđene antidampinške pristojbe, ali ne veće od iznosa privremeno utvrđene dampinške marže. Zadržavanje procjene je odgovarajuća privremena mjera, pod uvjetom da su normalne pristojbe i procijenjeni iznos antidampinške pristojbe navedene, i tako dugo dok je zadržavanje procjene predmet istih uvjeta kao i ostale privremene mjere.

7.3. Privremene mjere neće se primjenjivati prije isteka roka od 60 dana od početka ispitnog postupka.

7.4. Primjena privremenih mjera ograničit će se na što je moguće kraće razdoblje, ne dulje od četiri mjeseca, ili, na temelju odluke odgovarajućih nadležnih tijela, prema zahtjevu izvoznika koji predstavljaju značajan postotak trgovine o kojoj je riječ, do roka koji nije dulji od šest mjeseci. Kada nadležna tijela tijekom ispitnog postupka istražuju da li će pristojba niža od dampinške marže biti dovoljna za otklanjanje štete, ovi rokovi mogu biti šest, odnosno devet mjeseci.

7.5. U primjeni privremenih mjera, primjenjivat će se odgovarajuće odredbe članka 9.

Članak 8.

Preuzimanje obveza promjene cijena

8.1. Postupak se može [1] obustaviti ili okončati bez uvođenja privremenih mjera ili antidampinške pristojbe, nakon što bilo koji izvoznik dobrovoljno preuzme obvezu promjene svojih cijena ili prekidanja izvoza po dampinškim cijenama na područje o kojem je riječ, te da su nadležna tijela zadovoljna jer je uklonjen štetni učinak dampinga. Povećanje cijena kod preuzimanja takvih obveza neće biti veće nego što je neophodno da bi se uklonila dampinška marža. Poželjno je da povećanje cijena bude manje od dampinške marže, ako će takvo povećanje cijena biti dovoljno da se ukloni šteta nanesena domaćoj industriji.

8.2. Preuzimanje obveze promjene cijena neće se tražiti niti prihvatiti od strane izvoznika, osim ako nadležna tijela članice uvoznice prije toga ne donesu prethodnu jasnu potvrdu dampinga i štete uzrokovane takvim dampingom.

8.3. Preuzimanje obveze promjene cijena ne mora biti prihvaćeno ako nadležna tijela smatraju da je takvo prihvaćanje nepraktično, na primjer ako je broj stvarnih ili potencijalnih izvoznika prevelik, ili zbog drugih razloga, uključujući i razloge opće politike. Ako dođe do takvog slučaja, nadležna tijela će, tamo gdje je to primjenjivo, predočiti izvozniku razloge koji su ih naveli na to da smatraju obvezu o promjeni cijena neodgovarajućom, te će, u onoj mjeri koliko je to moguće, dati izvozniku priliku da iznese svoje primjedbe.

8.4. Ako se prihvati obveza promjene cijena, ispitni postupak o dampingu i šteti će se ipak dovršiti, ako to želi izvoznik ili ako tako odluče nadležna tijela. U tom slučaju, ako se donese negativna odluka u vezi s dampingom ili štetom, obveza promjene cijena automatski prestaje, osim u slučajevima kada takva odluka u velikoj mjeri ovisi o postojanju obveze promjena cijena. U takvim slučajevima, nadležna tijela mogu zatražiti da se obveza promjene cijena zadrži tijekom razumnog razdoblja, a u skladu s odredbama ovog Sporazuma. U slučaju da se donese pozitivna odluka o postojanju dampinga i štete, obveza o mijenjanju cijena će se nastaviti, u skladu s odredbama i rokovima iz ovog Sporazuma.

8.5. Obvezu promjene cijena mogu predložiti nadležna tijela članice uvoznice, ali niti jednog izvoznika se neće primorati da prihvati takvu obvezu. Činjenica da izvoznici ne nude preuzimanje obveze o promjeni cijena ili ne prihvaćaju poziv da to

[1] Riječ „može" neće se tumačiti tako da se omogući istodobno nastavljanje ispitnog postupka s primjenom preuzimanja obveze u pogledu cijena, osim kako je navedeno u stavku 4.

učine neće niti na koji način dovesti u pitanje razmatranje slučaja. Međutim, nadležna tijela mogu utvrditi da je prijetnja nastankom štete vjerojatnija ako se nastavi s dampinškim uvozom.

8.6. Nadležna tijela članice uvoznice mogu zatražiti od bilo kojeg izvoznika koji je prihvatio obvezu promjene cijena da periodički dostavlja informacije važne za ostvarivanje preuzete obveze i da dozvoli provjeru podataka u vezi s preuzetom obvezom. U slučaju kršenja obveze o promjeni cijena, nadležna tijela članice uvoznice mogu, prema ovom Sporazumu i sukladno s njegovim odredbama poduzeti hitne radnje koje mogu rezultirati izravnom primjenom privremenih mjera, koristeći se najboljim podacima kojima raspolažu. U takvim slučajevima, konačne pristojbe se mogu nametnuti u skladu s ovim Sporazumom za proizvode koji su plasirani u potrošnju ne više od 90 dana prije primjene takvih privremenih mjera, s time da se takvo retroaktivno određivanje pristojbe neće primjenjivati na uvoz koji je plasiran u potrošnju prije kršenja preuzete obveze promjene cijena.

Članak 9.

Uvođenje i ubiranje antidampinških pristojbi

9.1. Odluku da li da se uvedu antidampinške pristojbe u slučaju kada su svi zahtjevi za uvođenje ispunjeni, te odluka da li će visina antidampinške pristojbe koja se uvodi biti pun iznos dampinške marže ili manji, donose nadležna tijela članice uvoznice. Poželjno je da uvođenje bude moguće na državnom području svih članica, te da pristojba bude manja od dampinške marže, ako će manja pristojba biti dovoljna za uklanjanje štete domaćoj proizvodnji.

9.2. Kada se antidampinške pristojbe uvedu za bilo koji proizvod, one će se ubirati u odgovarajućim iznosima u svakom slučaju, na nediskriminirajućoj osnovi na uvoz tog proizvoda iz svih izvora gdje je utvrđen damping kojim nastaje šteta, osim na uvoz iz onih izvora gdje je prihvaćena obveza promjena cijena prema uvjetima ovog Sporazuma. Nadležna tijela će navesti ime dobavljača ili dobavljače proizvoda o kojima je riječ. Međutim, ako je uključeno nekoliko dobavljača iz iste zemlje, te nije izvedivo imenovati sve te dobavljače, nadležna tijela mogu imenovati zemlju dobavljača o kojoj je riječ. Ako je uključeno više dobavljača iz različitih zemalja, nadležna tijela mogu ili imenovati sve te dobavljače, ili imenovati zemlju dobavljača o kojoj je riječ. Ako je uključeno više dobavljača iz više zemalja, nadležna tijela mogu ili imenovati sve dobavljače koji su uključeni, ili, ako to nije izvedivo, sve zemlje dobavljače koje su uključene.

9.3. Iznos antidampinške pristojbe neće prelaziti dampinšku maržu, kako je to utvrđeno u članku 2.

9.3.1. Kada se iznos antidampinške pristojbe procjenjuje retrospektivno, određivanje konačne obveze plaćanja protudampinške pristojbe će se obaviti što je moguće prije, obično u roku od 12 mjeseci, a niti u kojem slučaju duže od 18 mjeseci, nakon datuma zahtjeva za konačnom procjenom iznosa antidampinške pristojbe ([1]). Svaki povrat sredstava će biti izvršen odmah i normalno u roku ne dužem od 90 dana od procjene konačne obveze prema ovoj točki. U svakom slučaju, ako se povrat sredstava ne izvrši u roku od 90 dana, nadležna tijela će, ako to bude zatraženo, dati objašnjenje.

9.3.2. Kada se iznos antidampinške pristojbe procjenjuje na temelju budućih očekivanja, utvrdit će se odredbe koje, na zahtjev, uređuju brz povrat, na zahtjev, bilo koje pristojbe koja je plaćena iznad dampinške marže. Do povrata bilo koje takve pristojbe će uobičajeno doći u roku ne dužem od 12 mjeseci, a niti u kojem slučaju ne dužem od 18 mjeseci od datuma kada je zahtjev za povratom, potkrijepljen dokazima, podnesen od strane uvoznika proizvoda koji je predmet antidampinške pristojbe. Odobreni povrat se mora izvršiti u roku od 90 dana od donošenja gore navedene odluke.

9.3.3. Prilikom utvrđivanja da li je, i u kojoj mjeri potrebno izvršiti naknadu kada je izvozna cijena određena u skladu s stavkom 3. članka 2., nadležna tijela moraju uzeti u obzir bilo koju promjenu normalne vrijednosti, bilo koju promjenu u troškovima koja je nastala između uvoza i preprodaje, i bilo koje promjene preprodajne cijene koja se na odgovarajući način odražava na daljnjim prodajnim cijenama, te moraju izračunani izvoznu cijenu bez odbijanja iznosa antidampinške pristojbe plaćene kada se predoče završni dokazi o gore navedenom.

9.4. Ako su nadležna tijela ograničile svoja istraživanja u skladu s drugom rečenicom stavka 10. članka 6., svaka antidampinška pristojba koja se primjenjuje na uvoz od izvoznika ili proizvođača koji nisu uključeni u ispitivanja neće biti veća od:

i. vagane prosječne dampinške marže koja je utvrđena za odabrane izvoznike ili proizvođače ili,

ii. gdje je obveza plaćanja antidampinške pristojbe izračunana na temelju buduće normalne vrijednosti, razliku između vagane prosječne normalne vrijednosti koja je utvrđena za odabrane izvoznike ili proizvođače i izvoznih cijena izvoznika ili proizvođača koji nisu pojedinačno ispitani,

pod uvjetom da će nadležna tijela, za potrebe ovog stavka, zanemariti bilo koje nulte ili *de minimis* marže ili marže nastale u okolnostima navedenim u stavku 8. članka 6. Nadležna tijela će

([1]) Podrazumijeva se, da poštivanje vremenskih rokova navedenih u ovoj točki i točki 3.2. možda neće biti moguće kada proizvod o kojem je riječ mora proći i zakonski pregled i postupak.

primjenjivati pojedinačne pristojbe ili normalne vrijednosti na uvoz od strane bilo kojeg izvoznika ili proizvođača koji nije uključen u ispitivanje, a koji je predočio potrebne informacije za vrijeme trajanja ispitnog postupka, kao što je navedeno u točki 10.2. članka 6.

9.5. Ako je proizvod predmet antidampinških pristojbi u članici uvoznici, nadležna tijela će odmah izvršiti pregled s ciljem određivanja pojedinačnih dampinških marži za sve izvoznike ili proizvođače u zemlji izvoznici o kojoj je riječ, a koji nisu izvozili proizvod članici uvoznici tijekom ispitnog postupka, pod uvjetom da ti izvoznici ili proizvođači mogu pokazati da nisu povezani s izvoznicima ili proizvođačima u zemlji izvoznici kojima je uvedeno plaćanje antidampinških pristojbi za taj proizvod. Takav pregled će se započeti i izvršiti po hitnom postupku u odnosu na normalno procjenjivanje pristojbe i postupke revizije kod članice izvoznice. Nikakva antidampinška pristojba se neće uvoditi na uvoz od takvih izvoznika ili proizvođača za vrijeme pregleda. Međutim, nadležna tijela mogu zadržati procjene i/ili tražiti jamstva kako bi, u slučaju da se pregled okončao utvrđivanjem dampinga u vezi s tim proizvođačima ili izvoznicima, naplata antidampinške pristojbe bila moguća retroaktivno u odnosu na datum početka pregleda.

Članak 10.

Retroaktivnost

10.1. Privremene mjere i antidampinške pristojbe primijenit će se samo za proizvode koji su plasirani u potrošnju nakon što je odluka prema stavku 1. članka 7. i stavku 1. članka 9. stupila na snagu, uz izuzeća predviđena ovim člankom.

10.2. Kada se izvrši konačno utvrđivanje štete (ali ne i prijetnje štetom ili materijalnog zaostajanja u razvoju industrije), u slučaju konačne odluke o prijetnji štetom, kada bi učinak dampinškog uvoza, u slučaju da nema privremenih mjera, doveo do utvrđivanja štete, antidampinške pristojbe se mogu uvesti retroaktivno za razdoblje tijekom kojeg su se primjenjivale privremene mjere, ako su postojale.

10.3. Ako je konačna antidampinška pristojba viša od privremenih plaćenih pristojbi ili plativih pristojbi, ili od iznosa procijenjenog za potrebe osiguranja, razlika se neće naplatiti. Ako je konačna pristojba niža od privremene pristojbe koja je plaćena ili plativa, ili od iznosa procijenjenog za potrebe osiguranja, razlika će se vratiti, ili će se pristojbe ponovno izračunani, zavisno od slučaja.

10.4. Osim uvjeta iz stavka 2., kada je utvrđeno da postoji prijetnja štetom ili materijalnim zaostajanjem (ali šteta još nije nastupila), konačna antidampinška pristojba se može uvesti samo od dana utvrđivanja prijetnje štetom ili materijalnim zaostajanjem, a svaki gotovinski polog uplaćen tijekom primjene privremenih mjera isplaćuje se, a jamstva se vraćaju po hitnom postupku.

10.5. Ako je konačna odluka negativna, svaki gotovinski polog uplaćen tijekom primjene privremenih mjera isplaćuje se, a sva se jamstva vraćaju po hitnom postupku.

10.6. Konačne antidampinške pristojbe mogu se uvesti na proizvode koji su plasirani u potrošnju najviše 90 dana prije datuma primjene privremenih mjera, kada nadležna tijela utvrde za dampinški proizvod o kojem je riječ:

i. da postoji dugotrajni damping koji je prouzročio štetu ili je uvoznik bio ili je trebao biti upoznat s time da izvoznik provodi damping i da će taj damping uzrokovati štetu; i

ii. da je šteta uzrokovana velikim količinama dampinškog uvoza u relativno kratkom vremenu, što će, obzirom na trajanje i obujma dampinškog uvoza i ostale okolnosti (kao na primjer brzo gomilanje zaliha uvezenog proizvoda) vjerojatno ozbiljno umanjiti povoljni učinak konačne antidampinške pristojbe koja se treba primijeniti, pod uvjetom da uvoznici o kojima je riječ imaju dana prilika da stave primjedbe.

10.7. Nadležna tijela mogu, nakon što započnu ispitni postupak, poduzeti mjere, kao na primjer zadržavanje određivanja vrijednosti i procjene, što može biti potrebno za prikupljanje antidampinških pristojbi retroaktivno, kako je navedeno u stavku 6., jednom kada budu imali dovoljno dokaza da su zadovoljeni uvjeti navedeni u tom stavku.

10.8. Neće se uvoditi retroaktivno bilo kakva pristojba sukladno stavku 6. na proizvode plasirane za potrošnju prije datuma početka ispitnog postupka.

Članak 11.

Trajanje i revizija antidampinških pristojbi i obveza promjene cijena

11.1. Antidampinške pristojbe ostaju na snazi samo tako dugo i u onoj mjeri koliko je potrebno da se suzbije djelovanje dampinga koji je uzrokovao štetu.

11.2. Nadležna tijela će razmotriti potrebu za daljnjim produženjem pristojbi, tamo gdje je opravdano, na vlastitu inicijativu ili pod uvjetom da je od uvođenja konačne antidampinške

pristojbe proteklo razumno vremensko razdoblje, na zahtjev bilo koje zainteresirane stranke koja dostavit pozitivne informacije koje dokazuju potrebnu za revizijom. [1] Zainteresirane stranke imaju pravo tražiti od nadležnih tijela ispitivanje da li je produženo trajanje pristojbi nužno za neutralizaciju dampinga, hoće li se šteta vjerojatno nastaviti ili ponoviti ako se pristojbe ukinu ili promijene, ili i jedno i drugo. Ako, kao rezultat revizije iz ovog stavka, nadležna tijela utvrde da antidampinške pristojbe više nisu opravdane, one će odmah će biti ukinute.

11.3. Bez obzira na odredbe iz stavaka 1. i 2., svaka konačna antidampinška pristojba ukinut će se ne kasnije od pet godina od uvođenja pristojbi (ili od datuma zadnje revizije sukladno stavku 2., ako je ta revizija obuhvatila i damping i štetu, ili prema ovom stavku), osim ako nadležna tijela ne utvrde, revizijom započetom prije tog datuma i na temelju vlastite inicijative, ili na temelju zahtjeva koji je na odgovarajući način obrazložen, a koji je podnesen od strane ili u ime domaće proizvodnje u razumnom vremenskom razdoblju prije tog datuma, da bi prestanak primjene pristojbe vjerojatno doveo do nastavka ili do ponavljanja dampinga i štete [2]. Pristojbe mogu ostati na snazi dok se ne sazna rezultat takve istrage.

11.4. Odredbe članka 6. u pogledu dokaza i postupaka primjenjivat će se na svaku reviziju koja se obavlja prema ovom članku. Svaka takva revizija obavit će se po hitnom postupku i obično će biti zaključena u roku od 12 mjeseci od datuma njenog započinjanja.

11.5. Odredbe iz ovog članka će se primjenjivati *mutatis mutandis* na preuzete obveze promjene cijena utvrđene u članku 8.

Članak 12.

Javno obavješćivanje i objašnjenje rezultata postupka

12.1. Kada nadležna tijela smatraju da postoji dovoljno dokaza koji opravdavaju započinjanje antidampinškog postupka sukladno članku 5., članica ili članice, čiji su proizvodi predmet postupka, te druge zainteresirane stranke poznate nadležnim tijelima, bit će o tome obaviještene, a dati će se i javna obavijest.

12.1.1. Javna obavijest o započinjanju ispitnog postupka sadržavat će, ili će na drugi način učiniti dostupnim kroz posebni izvještaj [3], odgovarajuće informacije o slijedećem:

i. nazivu zemlje izvoznice ili zemalja izvoznica i proizvoda o kojem je riječ;

ii. datum započinjanja ispitnog postupka;

iii. osnovu iz prijave prema kojoj se smatra da je došlo do dampinga;

iv. sažetak čimbenika na kojima se temelji navodna šteta;

v. adresa na koju zainteresirane stranke trebaju slati predstavke;

vi. rokovi u kojima zainteresirane stranke mogu iznijeti svoje stavove;

12.2. Javno će se objaviti sve prethodne ili konačne odluke, bez obzira na to jesu li pozitivne ili negativne, o odlukama o prihvaćanju obveza slijedom članka 8., o prestanku takve obveze i o prestanku važenja konačne antidampinške pristojbe. Svaka takva obavijest navodit će dovoljno detaljno, ili će to učiniti na drugi način kroz zasebno izvješće, rezultate ispitnog postupka i zaključke donesene po svim pitanjima sa činjenicama i zakonima koje nadležna tijela smatraju bitnim u donošenju odluke. Sve takve obavijesti i izvješća bit će upućeni članici ili članicama čiji su proizvodi predmet takvih odluka ili postupaka, te drugim zainteresiranim strankama za koje se zna da imaju u tome svoj interes.

12.2.1. Javna obavijest o privremenim mjerama će sadržavati, ili će na neki drugi način učiniti dostupnim putem posebnog izvješća, dovoljno detaljna objašnjenja za preliminarne zaključke o dampingu i šteti i navesti će sva činjenična i zakonska pitanja koja su dovela do prihvaćanja ili neprihvaćanja argumenata. Takva obavijest ili izvješće će sadržavat će, uz odgovarajuće poštivanje zahtjeva za zaštitom povjerljivih informacija, slijedeće:

i. imena dobavljača, ili ako je to neizvedivo, uključenih zemalja dobavljača;

[1] Određivanje konačne obveze plaćanja antidampinške pristojbe, kako je to predviđeno stavkom 3. ne znači samo po sebi obvezu revizije sukladno ovom članku.

[2] Kada je iznos antidampinške pristojbe procijenjen retrospektivno, rezultati najnovijeg postupka procjenjivanja sukladno stavku 3.1. članka 9 da neće biti nametnuta nikakva pristojba, neće sami po sebi zahtijevati od nadležnih tijela da okončaju konačne pristojbe.

[3] Tamo gdje nadležna tijela objavljuju informacije i odluke prema odredbama ovog članka u posebnom izvješću, one će osigurati da takvo izvješće bude lako dostupno javnosti.

ii. opis proizvoda koji je dovoljan za carinske potrebe;

iii. utvrđenu dampinšku maržu i potpuno objašnjenje razloga korištenja određene metodologije prilikom određivanja i usporedbe izvozne cijene i normalne vrijednosti sukladno članku 2.;

iv. razmatranja koja su važna za utvrđivanje štete prema članku 3.;

v. osnovne razloge koji su doveli do odluke.

12.2.2. Javna obavijest o okončanju ili obustavljanju ispitnog postupka u slučaju pozitivne odluke, kojom se traži uvođenje konačne pristojbe ili prihvaćanje obveze promjene cijena sadržavat će, ili će učiniti raspoloživim putem posebnog izvješća, sve relevantne informacije o činjeničnim i zakonskim pitanjima, te razlozima koji su doveli do uvođenja konačnih mjere ili do prihvaćanja obveza promjene cijena, uz odgovarajuće poštivanje zahtjeva za zaštitom povjerljivih informacija. Posebno će obavijest ili izvješće sadržavati informacije sadržane u stavku 2.1., kao i razloge za prihvaćanje ili neprihvaćanje argumenata ili žalbi koje su podnijeli izvoznici ili uvoznici, te osnovu za svaku odluku poduzetu u skladu s stavkom 10.2. članka 6.

12.2.3. Javna obavijest o okončanju ili obustavi ispitnog postupka nakon prihvaćanja obveza sukladno članku 8. sadržavat će ili na drugi način učiniti dostupnim kroz zasebno izvješće, onaj dio preuzetih obveza koje nisu povjerljive.

12.3. Odredbe ovog članka će se primjenjivati *mutatis mutandis* na započinjanje i izvršenje revizije u skladu s člankom 11. i na odluke u skladu s člankom 10., o retroaktivnoj primjeni pristojbi.

Članak 13.

Sudska revizija

Svaka članica čije nacionalno zakonodavstvo sadrži odredbe o antidampinškim mjerama će imati arbitražne ili upravne sudove ili sudske postupke u svrhu, *inter alia*, brze revizije upravnih postupaka vezanih za konačne odluke i revizije odluka u skladu sa značenjem članka 11. Ti sudovi ili postupci bit će neovisni o nadležnim tijelima odgovornim za tu odluku ili reviziju.

Članak 14.

Antidampinški postupak u ime treće zemlje

14.1. Zahtjev za pokretanje antidampinškog postupka u ime treće zemlje daju nadležna tijela treće zemlje koja traži postupak.

14.2. Takav zahtjev će biti popraćen informacijama o cijenama koje pokazuju postojanje dampinškog uvoza, te podrobnima informacijama koje pokazuju da navodna prodaja po dampinškim cijenama nanosi štetu domaćoj proizvodnji u trećoj zemlji. Vlada treće zemlje će pružiti svu pomoć nadležnih tijela zemlje uvoznice u pribavljanju svih dodatnih informacija koje bi joj mogle koristiti.

14.3. Kod razmatranja takvog zahtjeva, nadležna tijela zemlje uvoznice će razmotriti učinak navodnog dampinga na tu proizvodnju u trećoj zemlji kao cjelinu, drugim riječima, šteta se neće procjenjivati samo u odnosu na učinak navodnog dampinga na izvoz te proizvodnje u zemlju uvoznicu, niti u odnosu na ukupan izvoz te proizvodnje.

14.4. Odluku o nastavljanju postupka donosi zemlja uvoznica. Ako zemlja uvoznica odluči da je spremna poduzeti daljnje korake, poduzimanje koraka za traženje odobrenja za takav postupak kod Vijeća za trgovinu robama je dužnost zemlje uvoznice.

Članak 15.

Članice zemlje u razvoju

Potvrđuje se da će se razvijene države članice pružiti posebnu pažnju posebnoj situaciji u kojoj se nalaze članice zemlje u razvoju kada se razmatra primjena antidampinških mjera prema ovom Sporazumu. Prije primjene antidampinških mjera potrebno je proučiti mogućnosti uporabe drugih konstruktivnih sredstava tamo gdje bi one imale utjecaja na vitalne interese članica zemalja u razvoju.

II. DIO

Članak 16.

Odbor za antidampinške postupke

16.1. Ovime se osniva Odbor za antidampinške postupke (u daljnjem tekstu Sporazuma „Odbor") sastavljen od predstavnika svih država članica. Odbor će izabrati predsjednika i sastajati će se najmanje dva puta godišnje, i u drugim slučajevima kako je predviđeno odgovarajućim odredbama ovog Sporazuma, na zahtjev bilo koje članice. Odbor obavlja one dužnosti koje su

određene ovim Sporazumom ili koje mu povjere članice, te pruža članicama mogućnost konzultacija o pitanjima koja se odnose na provedbu ovog Sporazuma ili daljnjem ispunjenju ciljeva Sporazuma. Tajništvo WTO-a će djelovati kao tajništvo Odbora.

16.2. Odbor može, prema potrebi, osnovati pomoćna tijela.

16.3. U izvršavanju svojih zadataka Odbor i pomoćna tijela se mogu konzultirati i tražiti informacije od bilo kojeg izvora kojeg smatraju primjerenim. Međutim, prije nego što Odbor ili pomoćno tijelo zatraže takve informacije od izvora koji je unutar nadležnosti neke članice, o tome će obavijestiti tu članicu. Odbor će priskrbiti odobrenje članice i svakog poduzeća s kojim će biti obavljene konzultacije.

16.4. Članice će bez odlaganja izvijestiti Odbor o svim poduzetim preliminarnim ili konačnim antidampinškim mjerama. Takvi izvještaji će biti dostupni u Tajništvu na uvid drugim članicama. Članice će također davati, na polugodišnjoj osnovi, izvještaje o bilo antidampinškim mjerama u prethodnih šest mjeseci. Polugodišnji izvještaji će se podnositi u dogovorenom standardnom obliku.

16.5. Svaka članica će obavijestiti Odbor o tome (a) koje su nadležna tijela nadležne za započinjanje i vođenje ispitnih postupaka iz članka 5. (b) o svojim domaćim postupcima po kojima se odvijaju započinjanje i vođenje takvih postupaka.

Članak 17.

Konzultacije i rješavanje sporova

17.1. Osim ako ovdje nije određeno drukčije, Dogovor o rješavanju sporova se može primijeniti na konzultacije i rješavanje sporova prema ovom Sporazumu.

17.2. Svaka će članica dobronamjerno uzeti u obzir, te pružiti priliku za konzultacije oko predstavki koje uputi druga članica, a u vezi s bilo kojim pitanjem koje može utjecati na primjenu ovog Sporazuma.

17.3. Ako bilo koja članica smatra da joj se posredno ili neposredno ukida ili ugrožava bilo koja korist koja joj pripada sukladno ovom Sporazumu, ili da se postizanje nekog cilja onemogućava od strane druge članice ili članica, ta članica može, s ciljem postizanja uzajamno prihvatljivog rješenja, zatražiti u pisanom obliku priliku za konzultacije s članicom ili članicama o kojima je riječ. Svaka od članica će se dobronamjerno odnositi prema bilo kojem zahtjevu za savjetovanje od strane druge članice.

17.4. Ako članica koja je tražila konzultacije smatra da se konzultacijama prema stavku 3. nije postiglo uzajamno prihvatljivo rješenje, te ako su od strane nadležnih tijela članice uvoznice poduzeti koraci u smislu uvođenja konačnih antidampinških pristojbi ili prihvaćanja obveze promjene cijena, ona može predati predmet Tijelu za rješavanje sporova (DSB). Ako je privremena mjera imala značajan utjecaj, a članica koja je zatražila konzultacije smatra da je mjera poduzeta suprotno odredbama stavka 1. članka 7., ta članica može također predati predmet Tijelu za rješavanje sporova (DSB).

17.5. Na zahtjev stranke koja se žali, DSB će sastaviti panel na temelju:

i. pisane izjave članice koja podnosi zahtjev, navodeći kako je neposredno ili posredno poništena korist koja proizlazi prema ovom Sporazumu ili se ostvarenje nekog cilja iz ovog Sporazuma ograničava;

ii. činjenica koje su date na raspolaganje nadležnim tijelima članice uvoznice u skladu s odgovarajućim domaćim postupcima.

17.6. Prilikom razmatranja predmeta navedenog u stavku 5.:

i. kod procjene činjeničnog stanja, panel će utvrditi da li je utvrđivanje činjenica od strane nadležnih tijela bilo odgovarajuće, te da li je procjenjivanje tih činjenica bilo bez predrasuda i objektivno. Ako je utvrđivanje činjenica bilo obavljeno na odgovarajući način, a procjenjivanje je obavljeno bez predrasuda i bilo je objektivno, čak i ako je panel možda donio drugačiji zaključak, procjena neće biti osporena;

ii. panel će tumačiti odgovarajuće odredbe Sporazuma u skladu s uobičajenim propisima o tumačenju javnih međunarodnih zakona. Tamo gdje pa odbor utvrdi da odgovarajuća odredba ovog Sporazuma dozvoljava više od jednog dopustivog tumačenja, panel mora utvrditi da su mjere nadležnih tijela u skladu s ovim Sporazumom, ako su u okviru nekog od dozvoljenih tumačenja.

17.7. Povjerljive informacije iznesene panelu neće biti otkrivene bez formalnog odobrenja od strane osobe, tijela ili nadležna tijela koje daju takve informacije. Ako se takve informacije traže od panela, a panel nije ovlašten za davanje takvih podataka, osigurat će se sažetak podataka, koji neće biti povjerljivog karaktera, a odobrit će ga osoba, tijelo ili nadležna tijela.

III. DIO

Članak 18.

Završne odredbe

18.1. Ne može se poduzimati bilo kakva mjera protiv dampinškog izvoza od strane druge članice osim u skladu s odredbama GATT-a 1994., na način kako ih tumači ovaj Sporazum ([1]).

18.2. Ne mogu se izraziti rezerve u pogledu primjene bilo koje od odredbi ovog Sporazuma bez suglasnosti drugih članica.

18.3. Sukladno stavcima 3.1. i 3.2. odredbe ovog Sporazuma će se primjenjivati na ispitne postupke i revizije postojećih mjera, započetih prema zahtjevima koji su podneseni na dan ili nakon dana stupanja na snagu WTO Sporazuma za članicu.

18.3.1. Za izračunavanje dampinške marže kod postupaka povrata prema stavku 3. članka 9., primjenjivat će se pravila korištena u najnovijem utvrđivanju ili reviziji dampinga.

18.3.2. U svrhu stavka 3. članka 11., smatrat će se da se postojeće antidampinške mjere primjenjuju od datuma koji nije kasniji od dana stupanja na snagu WTO Sporazuma za članicu, osim u slučajevima kada je domaće zakonodavstvo članice na snazi na taj dan imalo odredbu iste vrste kao što je navedeno u tom stavku.

18.4. Svaka članica će poduzeti sve potrebne mjere, općeg ili posebnog karaktera, kako bi osigurala, najkasnije do dana stupanja na snagu WTO Sporazuma za tu članicu, sukladnost svojih zakona, propisa i administrativnih postupaka s odredbama ovog Sporazuma onako kako se one mogu primijeniti na tu članicu.

18.5. Svaka članica će obavijestiti Odbor o svim promjenama u svojim zakonima i propisima bitnim za ovaj Sporazum, i o provedbi takvih zakona i propisa.

18.6. Odbor će godišnje izvršiti pregled primjene i djelovanja ovog Sporazuma, vodeći računa o njegovim ciljevima. Odbor će godišnje izvještavati Vijeće za trgovinu robama o promjenama tijekom razdoblja koje obuhvaćaju takvi pregledi.

18.7. Prilozi ovom Sporazumu čine njegov sastavni dio.

([1]) Ovo nije s namjerom da spriječi aktivnosti prema drugim odgovarajućim odredbama GATT-a 1994., ako su odgovarajuće.

PRILOG I.

ISPITNI POSTUPAK NA LICU MJESTA PREMA STAVKU 7. ČLANKA 6.

1. Nakon pokretanja ispitnog postupka, nadležna tijela članice izvoznice, te poduzeća za koja se zna da su s tim u vezi moraju biti obaviještene o namjeri da se provede ispitni postupak na licu mjesta.
2. Koliko se u iznimnim slučajevima u ekipu koja provodi ispitni postupak namjerava uključiti i nevladine stručnjake, o tome treba obavijestiti poduzeća i nadležna tijela članice izvoznice. Svi nevladini stručnjaci podliježu strogim sankcijama u pogledu povjerljivosti ispitnog postupka.
3. Standardna praksa mora biti dobivanje izričite suglasnosti obuhvaćenih poduzeća članice izvoznice prije konačnog zakazivanja posjete.
4. Čim je zatražena suglasnost primljena, nadležna tijela bi trebala obavijestiti nadležna tijela članice izvoznice o nazivima i adresama poduzeća, koja će biti obuhvaćena posjetom kao i o dogovorenim datumima.
5. Obavijest poduzećima u pitanju treba biti poslana dovoljno unaprijed prije same posjete.
6. Posjete radi objašnjavanja upitnika se organiziraju isključivo na zahtjev poduzeća izvoznika. Posjetu je moguće obaviti jedino ako (a) nadležna tijela članice uvoznice obavijeste predstavnike nadležnih tijela te članice i (b) ako se potonja članica ne protivi posjeti.
7. Budući da je osnovna svrha ispitnog postupka na licu mjesta provjera informacija ili dobivanje detaljnih podataka, postupak treba obaviti nakon što se primi odgovor na upitnik, osim ako poduzeće ne pristane na drugačiji postupak, a vlada članice izvoznice pristanu na posjetu pošto od tijela koja provode ispitni postupak prime o tome obavijest, nadalje, standardna praksa mora biti da se prije posjete ta poduzeća izvijeste općenito o prirodi informacija koje treba provjeriti, i o daljnjim informacijama koje trebaju pružiti, iako se time ne isključuje mogućnost traženja dodatnih pojedinosti na licu mjesta, što može ovisiti o tamo dobivenim informacijama.
8. Na upite ili pitanja koja postave tijela ili poduzeća članice izvoznice, a koji su bitni za uspjeh ispitnog postupka na licu mjesta, trebalo bi, kad god je to moguće, odgovoriti prije posjete.

PRILOG II.

NAJBOLJE DOSTUPNE INFORMACIJE PREMA STAVKU 8. ČLANKA 6.

1. Nadležna tijela dužna su, što je prije moguće po započinjanju ispitnog postupka, detaljno navesti koje informacije traže od bilo koje zainteresirane stranke kao i način na koji očekuju da zainteresirane stranke prikažu tražene informacije. Nadležna tijela bi također trebale obznaniti da će u slučaju da ne prime od zainteresiranih stranaka odgovor u razumnom roku, zaključke donositi na temelju dostupnih podataka, uključujući i one koji se nalaze na zahtjevu za započinjanjem ispitnog postupka od strane domaće industrije.
2. Nadležna tijela također mogu zatražiti da svaka zainteresirana stranka dostavi odgovor na određenom mediju (npr. na kompjutorskoj traci) ili u određenom kompjutorskom jeziku. Kada se uputi takav zahtjev, nadležna tijela trebaju realno ocijeniti mogućnosti zainteresirane strane da odgovori na traženom mediju ili kompjutorskom jeziku, i ne bi trebale tražiti da njihov odgovor bude u drukčijem kompjutorskom sustavu od onog koji ta stranka inače koristi. Nadležna tijela ne bi trebale insistirati na kompjuteriziranom odgovoru ako zainteresirana stranka nema kompjutorizirano knjigovodstvo i ako bi dostavljanje odgovora na način kao što je to zatraženo predstavljalo nerazuman teret za zainteresiranu stranku, kao što je npr. nerazuman dodatni trošak ili napor. Nadležna tijela ne bi trebale insistirati na dobivanju odgovora na određenom mediju ili kompjutorskom jeziku ako zainteresirana strana nema kompjutersku obradu na tom mediju ili kompjutorskom jeziku i ako bi dostavljanje odgovora na način kao što je to zatraženo zahtijevalo od zainteresirane strane nerazuman dodatni teret, kao što je npr. nerazuman dodatni trošak ili napor.
3. Kod donošenja zaključaka treba koristiti svaku informaciju, koja se može provjeriti, a koja je predana na način koji omogućuje njeno korištenje u ispitnom postupku bez posebnih poteškoća, koja je dostavljena na vrijeme, i koja je, ako je to potrebno, predana na odgovarajućem mediju ili kompjutorskom jeziku. U slučaju da stranka ne odgovori na traženom mediju ili kompjutorskom jeziku a nadležna tijela utvrde da su okolnosti iz stavka 2. zadovoljene, smatrat će se da propuštanje odgovora na traženom mediju ili kompjutorskom jeziku ne predstavlja bitnu prepreku vođenju ispitnog postupka.
4. U slučaju da nadležna tijela nisu u mogućnosti koristiti informaciju koja je predana na određenom mediju (npr. kompjutorska traka), informaciju treba predati u pisanom obliku ili u bilo kojem obliku koji nadležna tijela ocijene prihvatljivim.
5. Nadležna tijela ne smiju odbaciti informacije, koje nisu predane u najboljem obliku s bilo kojeg stajališta, pod uvjetom da je zainteresirana stranka postupila kako je najbolje mogla.
6. U slučaju da nadležna tijela ne prihvate dokaze ili informacije, dužne su obavijestiti stranku koja je dostavila informaciju, o razlozima za svoju odluku i pružiti joj priliku da u razumnom roku dostavi daljnja objašnjenja, uzimajući u obzir vremenska ograničenja u vezi sa samom istragom. Ako nadležna tijela objašnjenja ocjenjuju nezadovoljavajućima, u svim objavljenim odlukama treba navesti razloge za odbijanje podnesenih dokaza ili informacija.
7. U slučaju kad nadležna tijela temelje svoje zaključke, uključujući i one o prihvaćenoj vrijednosti, na neizravnim informacijama, koje obuhvaćaju i informacije podnesene u zahtjevu za pokretanje ispitnog postupka, takvi zaključci moraju biti doneseni s posebnim obzirom. Nadležna tijela su u takvim slučajevima dužne kad god je to moguće, provjeriti informacije kod drugih dostupnih neovisnih izvora informacija, kao što su objavljeni cjenici, službena uvozna statistika i carinska evidencija, kao i iz informacija dobivenih tijekom ispitnog postupka od drugih zainteresiranih stranaka. Samo se po sebi razumije da rezultat čitavog postupka može za stranku koja odbija suradnju biti manje povoljan nego što bi to bio slučaj da je zainteresirana stranka surađivala i da nije od nadležnih tijela krila relevantne informacije.

21994A1223(10)

23.12.1994. SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA L 336/119

SPORAZUM O PROVEDBI ČLANKA VII. OPĆEG SPORAZUMA O CARINAMA I TRGOVINI 1994.

OPĆE UVODNE NAPOMENE

1. Primarna je osnova za utvrđivanje carinske vrijednosti prema ovom Sporazumu „transakcijska vrijednost" prema definiciji iz članka 1. Članak 1. treba tumačiti zajedno sa člankom 8. kojim se predviđa, između ostalog, i usklađivanje stvarno plaćene cijene ili cijene plative u slučajevima kada neke specifične elemente, koji su dio vrijednosti u carinske svrhe, pokriva kupac, iako oni nisu uključeni u stvarno plaćenu cijenu, a ni u cijenu koju treba platiti. Članak 8. također određuje da transakcijska vrijednost uključuje određene obveze, koje je moguće prenijeti s kupca na prodavatelja u obliku specifičnih roba ili usluga, a ne u novcu. Članci 2. do 7. propisuju metode utvrđivanja carinske vrijednosti u slučajevima kada se to ne može odrediti prema članku 1.

2. U slučaju da se carinska vrijednost ne može odrediti prema članku 1., potrebno je provesti postupak konzultacija između carinske uprave i uvoznika, kako bi se utvrdilo na kojoj osnovi odrediti vrijednost prema odredbama članaka 2. ili 3. Može se, na primjer, dogoditi da uvoznik posjeduje informacije o carinskoj vrijednosti iste ili slične uvezene robe, koja nije istodobno dostupna carinskoj upravi u mjestu uvoznog carinjenja. Carinska uprava može, s druge strane, posjedovati informacije o carinskoj vrijednosti iste ili slične uvezene robe koja nije na raspolaganju uvozniku. Postupak konzultacija između te dvije stranke omogućuje razmjenu informacija, pod uvjetom da se poštuje zahtjev za povjerljivošću podataka o trgovini, a sa ciljem da se odredi osnova za određivanje vrijednosti u carinske svrhe.

3. Članci 5. i 6. predviđaju dvije osnovice za određivanje carinske vrijednosti za slučaj kad je carinsku vrijednost nemoguće odrediti na osnovu transakcijske vrijednosti uvezene robe ili iste ili slične uvezene robe. Stavak 1. članka 5. utvrđuje da se carinska vrijednost određuje na osnovu cijene po kojoj se roba prodaje u stanju u kojem je uvezena neovisnom kupcu u zemlji uvoza. Uvoznik ima pravo dati robu namijenjenu daljnjoj obradi na uvozno vrednovanje prema članku 5., ako to sam zatraži. Carinska se vrijednost određuje prema članku 6. na osnovi izračunate vrijednosti. Kako je primjena obiju metoda vezana uz određene teškoće, uvoznik ima pravo prema članku 4. izabrati redoslijed primjene tih dviju metoda.

4. Članak 7. pokazuje način određivanja carinske vrijednosti u slučajevima kad to nije moguće učiniti prema odredbama prethodnih članaka.

ČLANICE,

Uzimajući u obzir multilateralne pregovore o trgovini;

Želeći unaprijediti ciljeve GATT-a 1994. i osigurati dodatne pogodnosti za zemlje u razvoju u međunarodnoj trgovini;

Prepoznajući značaj odredbi članka VII. GATT-a 1994. i želeći razraditi pravila njihove primjene čime bi se osigurala veća ujednačenost i sigurnost njihove primjene;

Prepoznajući potrebu za pravednim, jedinstvenim i nepristranim sustavom vrednovanja robe u svrhu određivanja carina koja isključuje korištenje proizvoljnih ili nerealnih carinskih vrijednosti;

Prepoznajući da bi osnova za vrednovanje robe u svrhu određivanja carine trebala u najvećoj mogućoj mjeri biti transakcijska vrijednost robe koja se vrednuje;

Prepoznajući da carinska vrijednost treba biti određena na jednostavnim i nepristranim kriterijima koji su sukladni običajima u trgovini i da postupak vrednovanja treba biti opće primjenjivan i jednak za sve izvore snabdijevanja;

Prepoznajući da se postupak vrednovanja ne smije koristiti za suzbijanje dampinga,

SPORAZUMNE SU:

DIO I.

PRAVILA ZA UTVRĐIVANJE CARINSKE VRIJEDNOSTI ROBE

Članak 1.

1. Carinska vrijednost uvezene robe je transakcijska vrijednost, to jest cijena plaćena ili plativa za robu koja se prodaje radi izvoza u zemlju uvoza, usklađena prema odredbama članka 8., pod uvjetom da:

(a) kupac nema ograničenja vezana uz raspolaganje ili korištenje robe, osim ograničenja koja:

i. nameće ili uvjetuje zakon ili vlasti zemlje uvoza;

ii. ograničavaju zemljopisno područje gdje se roba može preprodati; ili

iii. ne utječu znatno na vrijednost robe;

(b) prodaja ili cijena ne podliježu uvjetima ili ograničenjima čiju vrijednost nije moguće odrediti u vezi s robom koja se procjenjuje;

(c) kupac ne usmjeri ni posredno niti neposredno ni jedan dio utroška od naknadne preprodaje, prodaje ili korištenja robe prodavatelju, osim ako postoji mogućnost odgovarajućeg usklađenja u skladu s odredbama članka 8.; i

(d) da kupac i prodavatelj nisu ni na jedan način povezani, a ako jesu, transakcijska vrijednost u svrhu određivanja carine prihvatljiva je u skladu s odredbama članka 2.

2. (a) U postupku procjene prihvatljivosti transakcijske vrijednosti prema zahtjevima iznesenim u stavku 1., sama činjenica da su kupac i prodavatelj povezani na način spomenut u članku 15. neće predstavljati dovoljan razlog da se određenu transakcijsku vrijednost ocijeni neprihvatljivom. U takvom slučaju treba ispitati okolnosti prodaje i prihvatiti transakcijsku vrijednost pod uvjetom da postojeća povezanost nije utjecala na cijenu. Ako carinsko tijelo imaju razloga pretpostaviti, na temelju informacija dobivenih od uvoznika ili na drugi način, da je postojeća povezanost utjecala na cijenu, svoje su razloge dužne javiti uvozniku, a uvoznik ima primjerenu priliku za odgovor. Carina svoje razloge, na traženje uvoznika, dostavlja i u pisanom obliku.

(b) Kod prodaje između povezanih osoba, transakcijska vrijednost smatra se prihvatljivom, a roba procijenjenom u skladu s odredbama stavka 1. uvijek kad uvoznik može dokazati da je vrijednost gotovo jednaka jednoj od sljedećih vrijednosti, pod uvjetom da se koriste istovremeni ili vremenski vrlo bliski podaci:

i. transakcijska vrijednost iste ili slične robe koja se prodaje nezavisnim kupcima radi izvoza u istu zemlju uvoza;

ii. carinska vrijednost iste ili slične robe prema odredbama članka 5.;

iii. carinska vrijednost iste ili slične robe prema odredbama članka 6.

U primjeni gore navedenih testova treba paziti na očite razlike u razinama komercijalne aktivnosti, kao i na količinske razine, stavke nabrojene u članku 8. i troškove koje je imao prodavatelj tijekom prodaje u kojoj prodavatelj i kupac nisu povezani, a kojih nema tokom prodaje u kojoj su prodavatelj i kupac povezani.

(c) Testovi prikazani u stavku 2. točki (b) koriste se na poticaj uvoznika isključivo radi usporedbe. Odredbe stavka 2. točke (b) ne dopuštaju utvrđivanje zamjenskih vrijednosti.

Članak 2.

1. (a) Kad nije moguće utvrditi carinsku vrijednost uvezene robe prema odredbama članka 1., smatra se da je carinska vrijednost transakcijska vrijednost iste takve robe prodane radi izvoza u istu zemlju uvoza, ako do izvoza dolazi u isto ili gotovo isto vrijeme.

(b) Kod primjene ovog članka treba pri određivanju carinske vrijednosti koristiti transakcijsku vrijednost iste robe koja se prodaje na istoj komercijalnoj razini i u pretežno istoj količini. Ako nije moguće naći odgovarajući primjer prodaje, koristi se transakcijska vrijednost iste robe prodane na različitoj komercijalnoj razini i/ili u različitim količinama, uz prilagodbe potrebne radi razlika proisteklih iz komercijalne razine i/ili količine, pod uvjetom da se takve prilagodbe mogu provesti na osnovi očitih dokaza koji jasno utvrđuju stupanj primjerenosti i točnosti prilagodbe, bez obzira dovodi li sama prilagodba do porasta ili do smanjenja vrijednosti.

2. Kad troškovi i davanja spomenuta u stavku 2. članka 8. čine dio transakcijske vrijednosti, kod prilagodbe treba voditi računa o značajnim razlikama troškova i davanja između uvezene robe i iste takve robe, koje nastaju zbog razlika u udaljenostima i vrsti prijevoza.

3. Kad se kod primjene ovog članka ustanovi postojanje više od jedne transakcijske vrijednosti za istu robu, kao carinska vrijednost se koristi najniža od svih postojećih vrijednosti.

Članak 3.

1. (a) Kad nije moguće odrediti carinsku vrijednost uvezene robe u skladu s odredbama članaka 1. i 2., carinskom se vrijednošću smatra transakcijska vrijednost slične robe prodane radi izvoza u istu zemlju uvoza ako je roba izvezena u isto ili skoro isto vrijeme kad i roba koja se procjenjuje.

(b) Kod primjene ovog članka, carinska se vrijednost određuje korištenjem transakcijske vrijednosti iste robe koja se prodaje na istoj komercijalnoj razini i u istoj količini kao i roba koja se procjenjuje. Kad nije moguće naći primjer odgovarajuće prodaje, koristi se transakcijska vrijednost slične robe prodane na različitoj komercijalnoj razini i/ili u različitim količinama, uz prilagođivanja radi postojećih razlika koje su posljedica komercijalne razine i/ili količine, pod uvjetom da se prilagodbe čine na osnovi očitih dokaza koji jasno pokazuju stupanj primjerenosti i točnosti prilagodbe, bez obzira dovodi li prilagodba do povećanja ili do smanjenja vrijednosti.

2. Kad su troškovi i davanja navedena u stavku 2. članka 8. uključena u transakcijskoj vrijednosti, potrebno je izvršiti prilagodbu s obzirom na postojanje značajne razlike u takvim troškovima i davanjima između uvezene robe i slične robe, što je posljedica različitih udaljenosti i vrsta prijevoza.

3. Ako se kod primjene ovog članka utvrdi postojanje više od jedne transakcijske vrijednosti slične robe, za utvrđivanje carinske vrijednosti uvezene robe koristi se najniža od postojećih vrijednosti.

Članak 4.

Kad nije moguće utvrditi carinsku vrijednost uvezene robe prema odredbama članaka 1., 2. i 3., carinska se vrijednost određuje prema odredbama članka 5. Ako nije moguće odrediti carinsku vrijednost ni prema tom članku, koriste se odredbe članka 6., osim kad uvoznik zahtijeva zamjenu redoslijeda primjene članaka 5. i 6.

Članak 5.

1. (a) Kad je uvezena roba, ili istovjetna, ili slična roba prodana u zemlji uvoza u stanju u kojem je uvezena, carinska se vrijednost uvezene robe prema ovom članku temelji na jediničnoj cijeni po kojoj se prodaje najveći mogući ukupni broj jedinica takve ili istovjetne ili slične uvezene robe, u istom ili približno istom vremenskom razdoblju kao i roba koja se prodaje, i to osobama, koje nisu povezane s osobama od kojih tu istu robu kupuju, pod uvjetom da se iznos umanji za sljedeće stavke:

i. uobičajenu proviziju, koja je naplaćena ili koju treba platiti, ili uobičajena uvećanja radi ostvarenja dobiti i pokrića općih troškova prodaje u određenoj zemlji kod uvezene robe iste vrste ili grupe proizvoda;

ii. uobičajene troškove prijevoza i osiguranja i druge s tim povezane troškove nastale u zemlji uvoza;

iii. troškove i davanja spomenuta u stavku 2. članka 8.;

iv. ako je to potrebno, i carinska davanja i ostale unutarnje poreze, koji se plaćaju u zemlji uvoza po uvozu ili prodaji robe.

(b) Ako se u zemlji uvoza u istom ili približno istom razdoblju ne prodaje ta uvezena roba, a ni istovjetna ili slična roba u stanju u kojem je roba koja se procjenjuje, carinsku vrijednost robe, koja inače podliježe odredbama stavka 1. točke (a), treba odrediti prema jediničnoj cijeni po kojoj se uvezena, istovjetna ili slična roba prodaje u zemlji uvoza u stanju u kakvom je uvezena, i to u najkraćem roku nakon uvoza robe koja se procjenjuje, a ne nakon isteka roka od 90 dana od samog uvoza.

2. Ako se u zemlji uvoza u istom ili približno istom razdoblju ne prodaje ta uvezena roba, a ni istovjetna ili slična roba u stanju u kojem se nalazi roba koja se procjenjuje, carinska vrijednost robe se na zahtjev uvoznika određuje prema jediničnoj cijeni prodaje uvezene robe, i to nakon daljnje prerade, u najvećoj ukupnoj količini, osobama u zemlji uvoza koje nisu povezane s osobama od kojih tu robu kupuju, pod uvjetom da je u procjeni uzeta u obzir vrijednost dodana robi tijekom prerade, kao i odbici određeni u stavku 1. točki (a).

Članak 6.

1. Carinska se vrijednost robe uvezene prema ovom članku temelji na izračunanoj vrijednosti. Izračunanu vrijednost čini zbroj:

(a) vrijednosti materijala i troškova proizvodnje ili druge vrste preradbe, koja je upotrijebljena u proizvodnji uvezene robe;

(b) svote dobiti i općih troškova koja je jednaka uobičajenom iznosu koji se ostvaruje pri prodaji robe iste vrste ili grupe proizvoda kao što je roba koja se procjenjuje, a koja je proizvedena u zemlji izvoza radi izvoza u zemlju uvoza;

(c) vrijednosti svih troškova i davanja do kojih dolazi ako se izabere mogućnost procjene opisana u stavku 2. članka 8.

2. Nijedna članica ne može tražiti ili prisiliti bilo koju osobu bez stalnog prebivališta na njegovom državnom području da omogući pregled ili dopusti pristup bilo kojem računu ili drugoj evidenciji u svrhu određivanja izračunane vrijednosti. Ali, dopuštena je mogućnost da vlasti zemlje uvoznika provjere informacije dobivene od proizvođača robe u svrhu određivanja carinske vrijednosti prema ovom članku u nekoj drugoj zemlji, i to uz njegov pristanak pod uvjetom da vlada zemlje bude na vrijeme obaviještena i da se ne protivi provjeri.

Članak 7.

1. Ako carinsku vrijednost uvezene robe nije moguće odrediti prema članku 1. do 6., carinska se vrijednost određuje korištenjem razumnih sredstava, na način sukladan temeljnim načelima i općim odredbama ovog Sporazuma i članka VII. GATT-a iz 1994. i na temelju podataka dostupnih u zemlji uvoza.

2. U smislu ovog članka, carinska vrijednost ne određuje se prema:

(a) prodajnoj cijeni u zemlji uvoza robe proizvedene u toj zemlji;

(b) sustavu, koji omogućuje da se u carinske svrhe koristi viša od dviju mogućih vrijednosti;

(c) cijeni robe na domaćem tržištu zemlje izvoza;

(d) troškovima proizvodnje osim izračunanih vrijednosti koje su utvrđene za istovjetnu ili sličnu robu u skladu sa člankom 6.;

(e) cijeni robe namijenjene izvozu u zemlju koja nije zemlja uvoza;

(f) utvrđenoj najmanjoj carinskoj vrijednosti; ili

(g) navoljnim ili izmišljenim vrijednostima.

2. Uvoznika treba na njegov zahtjev pismeno obavijestiti o carinskoj vrijednosti koja je određena prema odredbama ovog članka, kao i o metodi upotrijebljenoj pri određivanju same vrijednosti.

Članak 8.

1. U postupku određivanja carinske vrijednosti prema članku 1., cijeni koja je stvarno plaćena ili koju treba platiti za uvezenu robu treba dodati:

(a) sljedeće stavke, do iznosa do kojeg ih snosi kupac, ako nisu uključene u stvarno plaćenu cijenu ili cijenu koju treba platiti za robu:

i. provizije i naknade posredovanja, osim kupovne provizije;

ii. troškove ambalaže koja se u svrhu carinjenja smatra jedinstvenim dijelom dotične robe;

iii. troškove pakiranja bilo da se radi o radnoj snazi ili materijalu;

(b) prikladno raspoređenu vrijednost sljedeće robe i usluga koje kupac isporučuje izravno ili neizravno bez naplate ili po sniženoj cijeni, a radi uporabe u proizvodnji i prodaji uvezene robe radi izvoza, i to do iznosa do kojeg ta vrijednost nije bila uključena u cijenu koja je plaćena ili koju treba platiti:

i. materijala, sastavnih dijelova, dijelova i sličnih stvari ugrađenih u uvezenu robu;

ii. alata, matrica, kalupa i slične robe koja je upotrijebljena u proizvodnji uvezene robe; materijala utrošenih u proizvodnji uvezene robe;

iii. usluga projektiranja, razvoja, umjetničkog rada, oblikovnog rada, i planova i skica napravljenih izvan zemlje uvoza i neophodnih za proizvodnju uvezene robe;

(b) tantijeme i naknade za licence za robu koja se procjenjuje, a koju kupac mora platiti, bilo posredno ili neposredno kao uvjet za prodaju robe koja se procjenjuje, i to do iznosa do kojeg ti tantijemi i naknade nisu uključeni u stvarno plaćenu ili plativu cijenu;

(b) dio iznosa ostvaren daljnjom prodajom, ustupanjem ili uporabom uvezene robe koji se izravno ili neizravno plaćaju prodavatelju.

2. Svaka je članica dužna kod donošenja zakona odrediti čine li ili ne sljedeći stavci sastavni dio carinske vrijednosti, i to u cijelosti ili djelomično:

(a) trošak prijevoza uvezene robe do luke ili mjesta uvoza;

(b) utovar, istovar i troškove rukovanja u vezi s prijevozom uvezene robe u luci ili mjestu uvoza; i

(c) trošak osiguranja.

3. Cijena koja je plaćena ili koju treba platiti se uvećava prema odredbama ovog članka samo na temelju objektivnih i mjerljivih podataka.

4. U postupku određivanja carinske vrijednosti nisu dopuštena uvećanja cijene koja je plaćena ili cijene koju treba platiti, osim sukladno odredbama ovog članka.

Članak 9.

1. Ako je u određivanju carinske vrijednosti potrebno konvertirati valute, koristi se tečaj koji propisno objavljuju

ovlaštena tijela vlasti dotične zemlje uvoza, s time da tako utvrđena vrijednost odgovara, koliko god je to moguće unutar razdoblja koje je obuhvaćeno svakim tako objavljenim dokumentom, tekućoj vrijednosti iste valute u trgovačkim transakcijama izraženoj u valuti zemlje uvoza.

2. Svaka članica određuje hoće li se koristiti tečaj koji važi u vrijeme uvoza ili u vrijeme izvoza.

Članak 10.

Sve informacije povjerljive prirode odnosno dobivene na povjerljivoj osnovi, a u svrhu carinskog vrednovanja odgovarajuće vlasti, tretiraju se kao strogo povjerljive, te ih se ne objavljuje bez jasnog dopuštenja osobe ili vlade koja je dala informaciju, osim u slučaju i do stupnja objave koji zahtijeva sudski postupak.

Članak 11.

1. Zakonodavstvo svake države članice o utvrđivanju carinske vrijednosti sadrži odredbe o pravu uvoznika ili bilo koje druge osobe koja je obvezna platiti carinu na žalbu, i to bez kazne.

2. Pravo na žalbu u prvoj instanci, bez kazne, može se odnositi na tijelo unutar carinske uprave ili nezavisno tijelo, ali zakonodavstvo svake države članice sadrži odredbe o pravu na žalbu bez kazne upućenu sudskom tijelu.

3. Obavijest o odluci vezano uz žalbu treba pismeno dostaviti podnositelju žalbe zajedno s razlozima za donošenje takve odluke. Podnositelj žalbe je isto tako obaviješten o pravu na žalbu na sljedećoj instanci.

Članak 12.

Zemlja uvoznik je dužna objaviti zakone, pravila, sudske presude i upravne odluke koje se odnose na opću primjenu ovog Sporazuma u skladu s člankom X. GATT-a 1994.

Članak 13.

Ako u postupku određivanja carinske vrijednosti uvezene robe postane neophodno odgoditi konačno određivanje carinskih vrijednosti, uvoznik robe usprkos tome može podići robu s carinjenja pod uvjetom da, ako je potrebno, uvoznik osigura odgovarajuće garancije u obliku jamstva, depozita ili nekog drugog prikladnog instrumenta, kojim osigurava plaćanje najvećeg iznosa carinskih obveza kojima roba podliježe. Svaka je članica dužna zakonom odrediti postupak u takvim slučajevima.

Članak 14.

Napomene u Prilogu I. ovom Sporazumu čine sastavni dio ovog Sporazuma, a članci ovog Sporazuma glase i primjenjuju se zajedno s odgovarajućim napomenama. Prilozi II. i III. također su sastavni dio ovog Sporazuma.

Članak 15.

1. U ovom Sporazumu:

(a) „carinska vrijednost uvozne robe" znači vrijednost robe u svrhu određivanja *ad valorem* carina na uvoznu robu;

(b) „zemlja uvoza" znači zemlju ili carinsko područje uvoza; i

(c) „proizvedeno" uključuje uzgojeno, industrijski proizvedeno i iskopano.

2. U ovom Sporazumu:

(a) „istovjetna roba" znači roba koja je u potpunosti istovjetna, uključujući fizička svojstva, kakvoću i ugled. Manje razlike u izgledu ne izuzimaju robu koja se u svemu drugome uklapa u definiciju istog;

(b) „slična roba" znači roba koja, iako nije potpuno istovjetna, ipak ima slična svojstva i slične sastavne materijale što omogućuje izvršavanje istih funkcija i komercijalnu zamjenjivost. Kod utvrđivanja sličnosti između robe koristi se, među ostalim, kakvoća robe, njen ugled i postojanje zaštićenog znaka;

(c) izraz „istovjetna roba" i „slična roba" ne obuhvaća robu koja sadrži ili odražava inženjerske usluge, razvoj, umjetnički rad, rad na oblikovanju, planove i skice, za koje nisu izvršena usklađenja prema stavku 1. točki (b) podtočki iv. članka 8., jer su ti poslovi obavljeni u zemlji uvoza;

(d) roba se ne smatra „istovjetnom robom" ili „sličnom robom" ako nije proizvedena u istoj zemlji kao i roba koja se vrednuje;

(e) roba koju proizvede različita osoba uzima se u obzir jedino ako ne postoji istovjetna ili slična roba, ovisno o slučaju, koju je proizvela ista osoba koja je proizvela robu koja se vrednuje.

3. U ovom Sporazumu smatra se da je „roba iste vrste ili grupe proizvoda" roba koja pripada grupi ili nizu roba koje proizvodi određena grupa gospodarstva ili njezin sektor, a uključuje istovjetnu ili sličnu robu.

4. U ovom se Sporazumu dvije osobe smatraju povezanima samo ako:

(a) je jedna dužnosnik ili direktor tvrtke u vlasništvu druge osobe i obratno;

(b) su pravno priznati ortaci u poslu;

(c) su poslodavac i posloprimac;

(d) je jedna od njih neposredni ili posredni vlasnik, kontrolira ili posjeduje 5 % ili više temeljnog kapitala ili dionica s pravom glasa obiju;

(e) jedna izravno ili neizravno kontrolira drugu;

(f) su obje izravno ili neizravno pod kontrolom treće;

(g) zajedno izravno ili neizravno kontroliraju treću; ili

(h) su članovi iste obitelji.

5. Osobe koje imaju poslovne veze tako da je jedna isključivi zastupnik, isključivi distributer ili isključivi koncesionar, bez obzira na to kako je odnos opisan, one druge, smatraju se povezanima prema ovom Sporazumu ako su obuhvaćene kriterijima iz stavka 4.

Članak 16.

Uvoznik ima pravo, pod uvjetom da podnese pisani zahtjev, dobiti pisano objašnjenje od carinske uprave zemlje uvoza o načinu određivanja carinske vrijednosti uvoznikove robe.

Članak 17.

Ni jedna odredba ovog Sporazuma ne ograničava ili dovodi u pitanje prava carinske uprave vezano uz provjeravanje istinitosti i točnosti bilo koje izjave, dokumenata ili deklaracije, dostavljenih u svrhu carinske procjene.

DIO II.

ADMINISTRACIJA, KONZULTACIJE I RJEŠAVANJE SPOROVA

Članak 18.

Institucije

1. Ovime se osniva Odbor za carinsko vrednovanje (dalje u tekstu „Odbor"), sastavljen od predstavnika svake od država članica. Odbor izabire svog predsjedatelja i redovno se sastaje jednom godišnje, ili kako je predviđeno odgovarajućim odredbama ovog Sporazuma, kako bi članice imale priliku konzultirati se o stvarima u vezi s administracijom sustava carinskog vrednovanja bilo koje članice i mogući utjecaj na funkcioniranje ovog Sporazuma ili promicanje njegovih ciljeva i provedbu ostalih zadaća dodijeljenih članicama. Tajništvo WTO-a ima ulogu tajništva Odbora.

2. Osnova se Tehnički odbor za carinsko vrednovanje (dalje u tekstu „Tehnički odbor") pod pokroviteljstvom Vijeća za carinsku suradnju (dalje u tekstu „CCC"), koji izvršava svoje zadaće u skladu s Prilogom II. ovom Sporazumu i djeluje u skladu s tamo navedenim postupovnim pravilima.

Članak 19.

Konzultacije i rješavanje sporova

1. Osim kada je drukčije navedeno, Dogovor o rješavanju sporova primjenjuje se na konzultacije i rješavanja sporova prema ovom Sporazumu.

2. Ako bilo koja članica smatra da je neka korist, koja joj izravno ili neizravno pripada na osnovu ovog Sporazuma, poništena ili umanjena ili da je ona spriječena u postizanju bilo kojeg cilja ovog Sporazuma, kao rezultat djelovanja neke druge članice ili drugih članica, ona može, radi postizanja međusobno zadovoljavajućeg rješenja pitanja, zatražiti konzultacije s tom članicom ili članicama. Svaka je članica dužna s razumijevanjem razmotriti zahtjev za konzultacijama koji upućuje druga članica.

3. Tehnički odbor dužan je na zahtjev pružiti savjet i pomoć članicama koje sudjeluju u konzultacijama.

4. Na zahtjev jedne stranke u sporu, ili na vlastitu inicijativu, panel koji se osniva radi razmatranja spora vezano uz odredbe ovog Sporazuma može zatražiti da Tehnički odbor provede ispitivanje bilo kojeg predmeta spora koje zahtijeva tehničko razmatranje. Panel određuje smjernice po kojima Tehnički odbor razmatra svaki spor pojedinačno, kao i vremenski rok za izvještaj Tehničkog odbora. Panel razmatra izvješće Tehničkog odbora. Ako Tehnički odbor ne postigne konsenzus o predmetu spora koji joj je u skladu s ovim stavkom upućen, panel treba strankama u sporu dati priliku da mu predoče svoje poglede o predmetu spora.

5. Povjerljive informacije koje se dostavljaju panelu ne otkrivaju se bez službenog dopuštenja osoba, tijela ili vlasti koje

su informaciju dostavile. Kad panel dobije traženu informaciju, ali ne i dopuštenje da je objavi, treba osigurati sažetak koji ne sadrži povjerljive informacije, a koji odobrava osoba, tijelo ili vlast koja je informaciju dostavila.

DIO III.

POSEBNI I RAZLIČITI TRETMAN

Članak 20.

1. Članice zemlje u razvoju koje nisu pristupile Sporazumu o primjeni članka VII. Općeg Sporazuma o carinama i trgovini od 12. travnja 1979. godine, mogu odgoditi primjenu odredbi ovog Sporazuma za rok od pet godina od datuma kad WTO Sporazum stupa za njih na snagu. Članice zemlje u razvoju koje namjerno odgode primjenu ovog Sporazuma, dužne su o tome obavijestiti generalnog direktora WTO-a.

2. Uz stavak 1., članice zemlje u razvoju koje nisu pristupile Sporazumu o primjeni članka VII. Općeg Sporazuma o carinama i trgovini od 12. travnja 1979. godine, mogu odgoditi i primjenu stavka 2. točke (b) podtočke iii. članka 1. i članka 6., i to na rok koji nije dulji od tri godine od dana kad iste zemlje počnu primjenjivati sve propise ovog Sporazuma. Članice zemlje u razvoju koje namjerno odgode primjenu propisa navedenih u ovom stavku, moraju o tome obavijestiti generalnog direktora WTO-a.

3. Članice razvijene zemlje pružaju članicama zemljama u razvoju, na njihovo traženje, tehničku pomoć prema zajednički dogovorenim uvjetima. Članice razvijene zemlje sastavljaju na osnovu tog dogovora programe tehničke pomoći koji uključuju, *inter alia*, stručno usavršavanje osoblja, pomoć u pripremi primjene mjera, pristup izvorima vezano uz metodologiju carinske primjene, i savjete o primjeni odredbi ovog Sporazuma.

DIO IV.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 21.

Neprimjena

Neprimjena bilo koje od odredbi ovog Sporazuma nije moguća bez pristanka ostalih članica.

Članak 22.

Nacionalno zakonodavstvo

1. Svaka je članica dužna osigurati najkasnije na dan primjene odredbi ovog Sporazuma usklađenost svojih zakona, propisa i postupaka provedbe s odredbama ovog Sporazuma.

2. Svaka je članica dužna obavijestiti Odbor o svim promjenama u svojim zakonima i odredbama, koje su vezane uz ovaj Sporazum, kao i o primjeni istih zakona i propisa.

Članak 23.

Praćenje primjene

Odbor svake godine prati izvršavanje i primjenu ovog Sporazuma s obzirom na njegove ciljeve. Odbor svake godine obavješćuje Vijeće za trgovinu robom o promjenama do kojih je došlo tijekom razdoblja provjere.

Članak 24.

Tajništvo

Ovaj Sporazum koristi usluge Tajništva WTO-a osim u onim dužnostima koje su posebno dodijeljene Tehničkom odboru, a koji koristi usluge Tajništva CCC-a.

PRILOG I.

TUMAČENJA

Opća napomena

Redoslijed primjene metoda vrednovanja

1. Člancima od 1. do 7. definirano je kako utvrditi carinsku vrijednost uvezene robe prema odredbama ovog Sporazuma. Metode vrednovanja iznesene su prema redoslijedu primjene. Osnovna metoda carinskog vrednovanja definirana je u članku 1., te uvezena roba treba biti procjenjivana u skladu s odredbama ovog članka kadgod su ispunjeni svi uvjeti koji su u njemu propisani.

2. Kad se carinska vrijednost ne može utvrditi na osnovu odredbi članka 1., ona se utvrđuje na osnovu članaka koji slijede sve dok se ne dođe do prvog idućeg članka po kojemu se može utvrditi carinska vrijednost robe. Osim u slučaju predviđenom člankom 4., odredbe članka koji slijedi u nizu mogu se koristiti samo ako se carinska vrijednost ne može utvrditi prema odredbama određenog članka.

3. Ako uvoznik ne zahtijeva da se redoslijed primjene članaka 5. i 6. zamijeni, uobičajeni redoslijed se mora poštovati. Ako uvoznik to zatraži, a ispostavi se da je nemoguće utvrditi carinsku vrijednost prema odredbama članka 6., carinska vrijednost se utvrđuje prema odredbama članka 5., ako na taj način može biti utvrđena.

4. Kad se carinska vrijednost ne može utvrditi prema odredbama članaka od 1. do 6., ona se utvrđuje prema odredbama članka 7.

Opće prihvaćena načela obračuna carinskog duga

1. „Opće prihvaćena načela obračuna carinskog duga" znači priznati konsenzus ili dovoljno autoritativnu podršku unutar zemlje u određeno vrijeme o tome koje gospodarske resurse i obveze treba knjižiti kao aktivu i pasivu, način mjerenja aktive i pasive te njihovih promjena, informacije koje je potrebno i kako objaviti, kao i koja je financijska izvješća potrebno izraditi. Ovi standardi mogu biti generalne upute opće primjene, kao i detaljna praksa i postupci.

2. Za potrebe ovog Sporazuma, carinska uprava svake od članica koristi informacije izrađene na način koji je sukladan opće prihvaćenim načelima za obračun carinskog duga u zemlji koji odgovaraju članku o kojem se radi. Na primjer, pri utvrđivanju uobičajene dobiti i općih troškova prema odredbama članka 5. koristi se informacija izrađena na način koji je sukladan opće prihvaćenim načelima za obračun carinskog duga u zemlji uvoza. S druge strane, pri utvrđivanju uobičajene dobiti i općih troškova prema odredbama članka 6. koristi se informacija izrađena na način sukladan opće prihvaćenim načelima za obračun carinskog duga u zemlji proizvodnje. Još jedan primjer, pri utvrđivanju elementa iz stavka 1. točke (b) podtočke ii. članka 8. koji je poduzet u zemlji uvoza koristi se informacija izrađena na način sukladan opće prihvaćenim načelima za obračun carinsko duga te zemlje.

Napomena uz članak 1.

Stvarno plaćena ili plativa cijena

1. Stvarno plaćena ili plativa cijena je ukupno izvršeno plaćanje kupca ili plaćanje koje kupac treba izvršiti prodavatelju uvezene robe. Plaćanje ne mora biti nužno u obliku transfera novca. Plaćanje može biti izvršeno putem kreditnog pisma ili drugim dogovorenim instrumentom plaćanja. Plaćanje se može izvršiti neposredno ili posredno. Posredno plaćanje bilo bi i kada kupac plati dugovanje prodavatelja, djelomično ili u cijelosti.

2. Radnje koje poduzima kupac o vlastitom trošku, a različite su od onih za koje je potrebno uskladiti cijenu sukladno članku 8., ne smatraju se posrednim plaćanjem prodavatelju, čak ni onda kada se može smatrati da su bile poduzete u korist prodavatelja. Trošak takvih radnji ne dodaje se stoga stvarno plaćenoj ili plativoj cijeni pri utvrđivanju carinske vrijednosti.

3. Vrijednost carine ne uključuje sljedeće troškove ili naknade, pod uvjetom da su iskazane odvojeno od stvarno plaćene ili plative cijene za uvezenu robu:

(a) troškove izgradnje, podizanja, sastavljanja, održavanja ili tehničke pomoći obavljene nakon uvoza robe kao što su industrijska postrojenja, strojevi ili oprema;

(b) troškove prijevoza nakon uvoza;

(c) carine i porezi zemlje uvoza.

4. Stvarno plaćena ili plativa cijena odnosi se na cijenu uvezene robe. Stoga, novčani tokovi kao dividenda ili ostala plaćanja kupca prodavatelju koja nisu u vezi s uvezenom robom nisu dio carinske vrijednosti.

Stavak 1.točka (a) podtočka iii.

Među ograničenjima koja ne bi učinila stvarno plaćenu ili plativu cijenu neprihvatljivom jesu ograničenja koja nemaju bitnog utjecaja na vrijednost robe. Primjer takvih ograničenja bio bi slučaj kad prodavatelj zahtijeva da kupac automobila ih ne prodaje ili izlaže prije određenog datuma koji predstavlja početak godine modela.

Stavak 1. točka (b)

1. Ako prodaja ili cijena ovisi o nekom uvjetu ili razmatranju čija se vrijednost ne može utvrditi u odnosu na robu koja se vrednuje, transakcijska vrijednost neće biti prihvatljiva za carinske potrebe. Neki primjeri ovog uključuju slučajeve kada:

(a) prodavatelj formira cijenu uvezene robe pod uvjetom da kupac kupuje i neku drugu robu u određenim količinama;

(b) cijena uvezene robe ovisi o cijeni ili cijenama po kojima kupac uvezene robe prodaje drugu robu prodavatelju uvezene robe;

(c) cijena se formira na osnovu oblika plaćanja koji je neuobičajen u odnosu na uvezenu robu, kao npr. kada je uvezena roba poluproizvod koji prodavatelj isporučuje pod uvjetom da prodavatelj primi određenu količinu gotove robe.

2. Međutim, uvjeti ili razmatranja koja se odnose na proizvodnju ili trgovinu uvezenom robom nemaju za posljedicu odbijanje transakcijske vrijednosti. Na primjer, činjenica da kupac pruža prodavatelju inženjerske usluge i planove izvršene u zemlji uvoza to nema za posljedicu odbijanje transakcijske vrijednosti za potrebe članka 1. Jednako tako, ako kupac poduzme, na svoj vlastiti račun, čak i uz dogovor s prodavateljem, radnje vezane uz prodaju uvezene robe, vrijednost tih radnji nisu dio carinske vrijednosti niti je posljedica tih radnji odbijanje transakcijske vrijednosti.

Stavak 2.

1. Stavak 2. točke (a) i (b) predviđaju različite postupke procjene prihvatljivosti transakcijske vrijednosti.

2. Stavak 2. točka (a) predviđa da kada su kupac i prodavatelj povezani treba ispitati okolnosti prodaje, a transakcijska vrijednost robe je prihvaćena pod uvjetom da postojeća povezanost nije utjecala na cijenu. Namjera nije ispitivati okolnosti u svim slučajevima kada su kupac i prodavatelj povezani. Takvo ispitivanje okolnosti potrebno je provesti samo ako postoji sumnja u prihvatljivost cijene. Ako carinska uprava ne sumnja u prihvatljivost cijene, tu cijenu treba prihvatiti, a od uvoznika ne treba tražiti dodatne podatke. Na primjer, carinska uprava je mogla ranije ispitivati povezanost kupca i prodavatelja ili posjeduje detaljne informacije o kupcu i prodavatelju ili je već dobila zadovoljavajuće rezultate takvih ispitivanja ili podatke o tome da povezanost nije utjecala na cijenu.

3. Ako carinska uprava ne može prihvatiti transakcijsku vrijednost bez dodatnih ispitivanja, ona je dužna uvozniku pružiti priliku za dostavljanje dodatnih detaljnih podataka potrebnih za ispitivanje okolnosti prodaje. U ovom kontekstu, carinska uprava treba biti spremna ispitati bitne aspekte transakcije, uključivši i način na koji kupac i prodavatelj organiziraju svoje komercijalne odnose i način na koji je formirana cijena da bi bilo moguće odrediti da li je povezanost utjecala na cijenu. Kad je moguće dokazati da kupac i prodavatelj, iako povezani sukladno odredbama članka 15., kupuju i prodaju jedan od drugog kao da nisu povezani, to potvrđuje da njihova povezanost nije utjecala na cijenu. Na primjer, ako je cijena formirana na način koji je u skladu s uobičajenom praksom formiranja

cijena te industrije ili na način na koji prodavatelj formira cijene pri prodaji kupcima koji nisu povezani s prodavateljem, to bi potvrdilo da na cijenu nije utjecala njihova povezanost. Kao naredni primjer, kada se pokaže da cijena odgovara kako bi osigurala povrat svih troškova plus dobit, a što predstavlja ukupnu dobit tvrtke ostvarenu tijekom određenog pokaznog razdoblja (npr. godišnje) u prodaji robe iste vrste ili grupe proizvoda što pokazuje da nije bilo utjecaja na cijenu.

4. Stavak 2. točka (b) predviđa mogućnost da uvoznik dokaže da je transakcijska vrijednost odgovara „test" vrijednosti koju je carinska uprava ranije prihvatila i koja je stoga prihvatljiva sukladno odredbama članka 1. Ako su uvjeti testa iz stavka 2. točke (b) zadovoljeni, nije potrebno ispitivanje utjecaja iz stavka 2. točke (a). Ako carinska uprava već posjeduje dovoljno podataka, bez dodatnih detaljnih ispitivanja, i ako su uvjeti iz testa iz stavka 2. točke (b) zadovoljeni, tada nema razloga zahtijevati od uvoznika da dokaže da uvjetima testa može udovoljiti. U stavku 2. točki (b) izraz „međusobno nepovezani kupci" znači kupci koji nisu povezani s prodavateljem u nekom određenom slučaju.

Stavak 2. točka (b)

Pri određivanju odgovara li neka vrijednost približno drugoj vrijednosti mora se razmotriti nekoliko čimbenika, uključujući prirodu uvezene robe, prirodu same industrije, godišnje doba uvoza robe i da li su razlike u vrijednostima od komercijalnog značaja. Kako ovi čimbenici mogu varirati od slučaja do slučaja, nemoguće je primijeniti jedinstveni standard kao što je određeni postotak u svakom pojedinom slučaju. Na primjer, mala razlika u vrijednosti kada se radi o jednoj vrsti robe može biti neprihvatljiva, dok čak i velika razlika kod određivanja odgovara li približno transakcijska vrijednost „test" vrijednostima iz stavka 2. točke (b) članka 1. može biti prihvatljiva kada se radi o nekoj drugoj vrsti robe.

Napomena uz članak 2.

1. Prilikom primjene članka 2., carinska uprava, kad god je moguće, koristiti prodaju istovjetne robe na istoj komercijalnoj razini i u pretežno istim količinama kao što je roba koja se vrednuje. Kada takvu prodaju nije moguće naći, koristi se prodaja istovjetne robe prema bilo kojem od sljedeća tri uvjeta:

   (a) prodaja na istoj komercijalnoj razini, ali u različitim količinama;

   (b) prodaja na različitoj komercijalnoj razini, ali u pretežno istim količinama; ili

   (c) prodaja na različitoj komercijalnoj razini i u različitim količinama.

2. Kada se ustanovi prodaja prema jednom od ova tri uvjeta, vrši se prilagodba, zavisno od slučaja, za:

   (a) samo količinske čimbenike;

   (b) samo čimbenike na komercijalnoj razini; ili

   (c) i komercijalne i količinske čimbenike.

3. Izraz „i/ili" dozvoljava fleksibilnost u odnosu na korištenja prodaje i nužne prilagodbe u smislu bilo kojeg od gore opisana tri uvjeta.

4. Za potrebe članka 2., transakcijska vrijednost istovjetne uvezene robe znači carinska vrijednost, prilagođena u smislu stavka 1. točke (b) i stavka 2. koja je već prihvaćena prema članku 1.

5. Uvjet za prilagodbe potrebne radi različitih komercijalnih razina ili različitih količina, bez obzira na to dovodi li do porasta ili do smanjenja vrijednosti, može se provesti samo na osnovi predočenih dokaza koji jasno pokazuju primjerenost i točnost prilagodbe, tj. valjane cjenike sa cijenama za različite razine ili različite količine. Na primjer, ako se uvezena roba koja se procjenjuje sastoji od pošiljke od 10 jedinica, a jedina uvezena roba za koju postoji transakcijska vrijednost odnosi na prodaju 500 jedinica, i smatra se da prodavatelj daje količinski popust, potrebna prilagodba može se izvršiti korištenjem cjenika prodavatelja za prodaju 10 jedinica. Ovo ne zahtjeva da je prodaja morala biti izvršena u količini od 10 jedinica sve dok se cjenik formira kao bona fide za prodaje u drugih količina. U nedostatku takve objektivne mjere utvrđivanje carinske vrijednosti prema odredbama članka 2. nije odgovarajuće.

Napomena uz članak 3.

1. Prilikom primjene članka 3., carinska uprava, kada god je moguće, koristiti prodaju slične robe na istoj komercijalnoj razini i u pretežno istim količinama kao što je roba koja se procjenjuje. Kada takvu prodaju nije moguće naći, koristi se prodaja slične robe prema bilo kojem od sljedeća tri uvjeta:

   (a) prodaja na istoj komercijalnoj razini, ali u različitim količinama;

   (b) prodaja na različitoj komercijalnoj razini, ali u pretežno istim količinama; ili

   (c) prodaja na različitoj komercijalnoj razini i u različitim količinama.

2. Kada se ustanovi prodaja prema jednom od ova tri uvjeta, vrši se prilagodba, zavisno od slučaja, za:

   (a) samo količinske čimbenike;

   (b) samo čimbenike na komercijalnoj razini; ili

   (c) i komercijalne i količinske čimbenike.

3. Izraz „i/ili" dozvoljava fleksibilnost u odnosu na korištenja prodaje i nužne prilagodbe u smislu bilo kojeg od gore opisana tri uvjeta.

4. Za potrebe članka 3., transakcijska vrijednost slične uvezene robe znači carinska vrijednost, prilagođena u smislu stavka 1. točke (b) i stavka 2. koja je već prihvaćena prema članku 1.

5. Uvjet za prilagodbe potrebne radi različitih komercijalnih razina ili različitih količina, bez obzira na to dovode li do porasta ili do smanjenja vrijednosti, može se provesti samo na osnovu predočenih dokaza koji jasno pokazuju primjerenost i točnost prilagodbe, tj. valjane cjenike sa cijenama za različite razine ili različite količine. Na primjer, ako se uvezena roba koja se procjenjuje sastoji od pošiljke od 10 jedinica, a jedina uvezena roba za koju postoji transakcijska vrijednost odnosi na prodaju 500 jedinica, i smatra se da prodavatelj daje količinski popust, potrebna prilagodba može se izvršiti korištenjem cjenika prodavatelja za prodaju 10 jedinica. Ovo ne zahtjeva da je prodaja morala biti izvršena u količini od 10 jedinica sve dok se cjenik formira kao *bona fide* za prodaje drugih količina. U nedostatku takve objektivne mjere utvrđivanje carinske vrijednosti prema odredbama članka 3. nije odgovarajuće.

Napomena uz članak 5.

1. Izraz „jedinična cijena po kojoj se roba prodaje u najvećoj mogućoj ukupnoj količini" znači cijena po kojoj se najveći mogući broj jedinica prodaje osobama koje nisu povezane s osobama od kojih kupuju takvu robu na prvoj komercijalnoj razini na kojoj se takva prodaja obavlja nakon uvoza.

2. Na primjer, roba se prodaje prema cjeniku kojim se odobravaju povoljnije jedinične cijene za kupovinu u većim količinama.

Prodana količina	Jedinična cijena	Broj prodaja	Ukupna količina prodana po pojedinoj cijeni
1 - 10 jedinica	100	10 prodaja po 5 jedinica	65
		5 prodaja po 3 jedinice	
11 - 25 jedinica	95	5 prodaja po 11 jedinica	55
više od 25 jedinica	90	1 prodaja po 30 jedinica	80
		1 prodaja po 50 jedinica	

Najveći broj jedinica koje se prodaju po cijeni je 80; prema tomu, jedinična cijena u najvećoj ukupnoj količini je 90.

3. Drugi primjer: radi se o dvije prodaje. U prvoj prodaji 500 jedinica se prodaje po jediničnoj cijeni od 95 novčanih jedinica svaka. Pri drugoj prodaji, 400 jedinica se prodaje po jediničnoj cijeni od 90 novčanih jedinica svaka. U ovom primjeru, najveći prodani broj jedinica po određenoj cijeni je 500; prema tomu, jedinična cijena u najvećoj ukupnoj količini je 95.

4. Kao treći primjer navest ćemo situaciju kad se različite količine prodaju po različitim cijenama.

(a) Prodaja

Prodavana količina	Jedinična cijena
40 jedinica	100
30 jedinica	90
15 jedinica	100
50 jedinica	95
25 jedinica	105
35 jedinica	90
5 jedinica	100

(b) Ukupno

Ukupna prodana količina	Jedinična cijena
65 jedinica	90
50 jedinica	95
60 jedinica	100
25 jedinica	105

U ovom primjeru najveći broj jedinica prodanih po određenoj cijeni je 65; stoga je jedinična cijena u najvećoj ukupnoj količini 90.

5. Svaka prodaja u zemlji uvoza, onako kako je to opisano u točki 1. gore, osobi koja posredno ili neposredno, besplatno ili po sniženoj cijeni, daje bilo koji od elemenata koji su opisani u stavku 1. točki (b) članka 8. u vezi s proizvodnjom ili prodajom uvezene robe ne treba uzeti u obzir pri određivanju jedinične cijene za potrebe članka 5.

6. Treba napomenuti da se „dobit i opći troškovi" iz stavka 1. članka 5. trebaju uzeti u obzir u cjelini. Iznos u svrhu ovog oduzimanja mora se utvrditi na osnovu podataka koje podnosi sam uvoznik ili netko u njegovo ime, osim ako iznos koji podnosi uvoznik ne odgovara onom koji je dobiven prodajom u zemlji uvoza robe, a iste je vrste ili iz iste grupe proizvoda. Kad iznosi uvoznika ne odgovaraju ovim iznosima, iznos dobiti i općih troškova može biti određen na osnovu relevantnih informacija, osim onih koje daje uvoznik ili netko u njegovo ime.

7. „Opći troškovi" uključuju neposredne ili posredne troškove marketinga robe.

8. Lokalni porezi koje treba platiti zbog prodaje robe, a nisu odbijeni sukladno odredbama stavka 1. točke (a) podtočke iv. članka 5., trebaju biti odbijeni sukladno odredbama stavka 1. točke (a) podtočke i. članka 5.

9. Pri određivanju provizija ili uobičajene dobiti i općih troškova sukladno odredbama stavka 1. članka 5., pitanje da li je određena roba „iste vrste ili grupe proizvoda" kao neka druga roba mora biti riješeno za svaki pojedini slučaj prema specifičnim okolnostima. Prodaja u zemlji uvoza najmanje grupe ili asortimana uvezene robe iste vrste ili grupe proizvoda, uključivši robu koja se procjenjuje, a za koju su dostupne potrebne informacije, mora biti razmotrena. Za potrebe članka 5., „roba iste vrste ili grupe proizvoda" uključuje robu koja je uvezena iz iste zemlje kao što je roba koju se procjenjuje, te roba koja se uvozi iz drugih zemalja.

10. U svrhu stavka 1. točke (b) članka 5., „najraniji datum" je onaj datum kada se izvrši prodaja uvezene robe ili istovjetne ili slične uvezene robe u količini koja je dovoljna da bi se mogla ustvrditi jedinična cijena.

11. Kada se koristi metoda iz stavka 2. članka 5., odbici za vrijednost dodanu u daljnjoj obradi, temelji se na objektivnim i mjerljivim podacima u odnosu na cijenu takvog rada. Prihvaćene industrijske formule, recepti, metode izgradnje i ostali industrijski postupci bi trebali biti osnova za izračunavanje.

12. Priznaje se da nije uobičajeno primijeniti metodu vrednovanja iz stavka 2. članka 5., ako uvezena roba zbog daljnje obrade gubi svoja obilježja. Ipak postoje slučajevi kada je moguće točno bez većih poteškoća utvrditi vrijednost dodanu obradom iako su se izgubila obilježja uvezene robe. S druge strane, postoje slučajevi kada uvezena roba zadržava svoja obilježja, ali čini takav zanemarivi dio u ukupnoj količini robe koja se prodaje u zemlji uvoza da bi upotreba ove metode bila neopravdana. S obzirom na gore izneseno, svaki slučaj ove vrste mora se razmatrati pojedinačno.

Napomena uz članak 6.

1. Kao opće pravilo, carinska se vrijednost prema ovom Sporazumu utvrđuje na osnovu podataka koji su na raspolaganju u tom trenutku u zemlji uvoza. Za utvrđivanje izračunane vrijednosti ipak može biti potrebno ispitati troškove proizvodnje robe kojoj se utvrđuje vrijednost, kao i ostale podatke koje je moguće dobiti jedino izvan zemlje uvoza. Nadalje, u većini slučajeva proizvođač robe je van jurisdikcije upravnih tijela zemlje uvoza. Metoda izračunane vrijednosti uglavnom se ograničava na one slučajeve kada su kupac i prodavatelj povezani, a proizvođač je spreman upravnim tijelima zemlje uvoza dati potrebne troškovnike i sredstva za sve potrebne naknadne provjere.

2. „Trošak ili vrijednost" iz stavka 1. točke (a) članka 6. određuje se na osnovu podataka o proizvodnji robe kojoj se utvrđuje vrijednost, a koju je dostavio proizvođač ili je dostavljena u njegovo ime. Ona se zasniva na komercijalnim obračunima proizvođača pod uvjetom da su obračuni izvršeni u skladu s opće prihvaćenim načelima obračuna zemlje u kojoj je roba proizvedena.

3. „Trošak ili vrijednost" uključuje cijenu elemenata navedenih u stavku 1. točki (a) podtočkama ii. i iii. članka 8. Također uključuje i odgovarajuću vrijednost na odgovarajući način određenu prema odredbama napomene uz članak 8. svakog elementa navedenog u stavku 1. točki (b) članka 8. koju je izravno ili neizravno dostavio kupac za uporabu vezano uz proizvodnju uvezene robe. Vrijednost elemenata navedenih u stavku 1. točki (b) podtočki iv. članka 8. koji se obavljaju u zemlji uvoza je uključena do one mjere do koje se takvi elementi obračunavaju na trošak proizvođača. Treba shvatiti pri tomu da se trošak ili vrijednost elemenata iz ovog stavka ne računa dvaput pri utvrđivanju obračunate vrijednosti.

4. „Iznos za dobit i opće troškove" iz stavka 1. točke (b) članka 6. utvrđuje se na osnovu podataka koje daje proizvođač ili u njegovo ime, osim ako proizvođačevi iznosi nisu u skladu s onima koji se obično iskazuju kod prodaje robe iste vrste ili grupe proizvoda kao ona koja se vrednuje, a proizvode je proizvođači u zemlji izvoza za izvoz u zemlju uvoza.

5. U ovom kontekstu treba napomenuti da „iznos za dobit i opće troškove" treba uzeti u cjelini. Iz toga slijedi da je, u bilo kojem pojedinom slučaju, u kojem je proizvođačeva dobit mala, a proizvođačevi opći troškovi visoki, proizvođačeva dobit i opći troškovi uzeti zajedno mogu ipak biti u skladu s onim što se očituje u prodaji robe iste vrste ili iste grupe proizvoda. Do takve situacije može doći na primjer, ako se proizvod plasira u zemlji uvoza, a proizvođač prihvaća nikakvu ili malenu dobit kako bi kompenzirao visoke opće troškove vezane uz prodaju. Kada proizvođač može prikazati nisku ili nikakvu dobit pri prodaji uvezene robe zbog određenih komercijalnih okolnosti, proizvođačevi stvarni iznosi dobiti trebaju biti uzeti u obzir pod uvjetom da proizvođač ima valjane komercijalne razloge kojima bi to opravdao i proizvođačeva politika cijena odražava uobičajene načine ocjenjivanja unutar grane industrije o kojoj je riječ. Do takve situacije može doći, na primjer kada su proizvođači prisiljeni smanjiti privremeno cijene zbog nepredvidivog pada potražnje, ili kada prodaju robu kako bi upotpunili asortiman robe koja se proizvodi u zemlji uvozniku i prihvaćaju malu dobit kako bi održali konkurentnost. Kad proizvođačevi iznosi dobiti i općih troškova nisu u skladu s onima koji se obično nalaze u prodaji robe iste vrste ili grupe proizvoda kao što je to roba koja se procjenjuje,

koju proizvode proizvođači u zemlji izvoza za potrebe izvoza u zemlju uvoza, iznos dobiti i općih troškova može se temeljiti na bitnim podacima koji su različiti od onih koje daje proizvođač robe ili koji se daju u njegovo ime.

6. Kada se za potrebe utvrđivanja izračunane vrijednosti koriste drugi podaci osim onih koje je dao proizvođač robe ili se daju u njegovo ime, upravna tijela zemlje uvoza obavješćuje uvoznika, ako on to zahtjeva, o izvorima tih podataka, korištenim podacima i obračunu na temelju tih podataka, sukladno odredbama članka 10.

7. „Opći troškovi" iz stavka 1. točke (b) članka 6. odnose se na neposredne i posredne troškove proizvodnje i prodaje robe za izvoz koja nije uključena prema stavku 1. točki (a) članka 6.

8. Za svaki pojedini slučaj određuje se da li je neka roba „iste vrste ili grupe proizvoda" kao neka druga u odnosu na specifične okolnosti. Pri određivanju uobičajene dobiti i općih troškova prema odredbama članka 6. treba razmotriti prodaju najuže grupe ili asortimana proizvoda za izvoz u zemlju uvoza, a to uključuje robu koja se procjenjuje za koju se mogu dati potrebni podaci. Za potrebe članka 6. „roba iste vrste ili grupe" mora biti iz iste zemlje kao i roba koje se procjenjuje.

Napomena uz članak 7.

1. Carinske vrijednosti koje se utvrđuju sukladno odredbama članka 7. moraju se u najvećoj mogućoj mjeri temeljiti na prethodno utvrđenim carinskim vrijednostima.

2. Metode vrednovanja koje se koriste sukladno članku 7. trebaju biti one koje su iznesene u člancima od 1. do 6., ali je kod primjene takvih metoda potrebna fleksibilnost koja treba biti u skladu s ciljevima i odredbama članka 7.

3. Slijede neki primjeri razumne mjere fleksibilnosti:

   (a) Istovjetna roba – zahtjev da se istovjetna roba izvozi u približno isto vrijeme kao roba koja se vrednuje može se tumačiti fleksibilno; istovjetna uvezena roba koja se proizvodi u zemlji različitoj od zemlje izvoza robe koja se procjenjuje može poslužiti kao osnova za određivanje carinske vrijednosti; mogu se koristiti carinske vrijednosti istovjetne uvezene robe koja je već utvrđena prema člancima 5. i 6.

   (b) Slična roba – zahtjev da se slična roba treba izvoziti u približno isto vrijeme kao roba koja se procjenjuje može se tumačiti fleksibilno; slična uvezena roba proizvedena u zemlji različitoj od zemlje izvoznika robe koja se procjenjuje može služiti kao osnova za carinsku procjenu; mogu se koristiti carinske vrijednosti slične uvezene robe koja je već utvrđena prema odredbama članaka 5. i 6.

   (c) Deduktivna metoda – zahtjev da se roba treba prodati u „istom stanju u kojem je uvezena" iz stavka 1. točke (a) članka 5. treba se tumačiti fleksibilno; uvjet od „90 dana" može biti primijenjen fleksibilno.

Napomena uz članak 8.

Stavak 1. točka (a) podtočka i.

Izraz „provizije na kupovinu" znači iznose koje uvoznik plaća uvoznikovom zastupniku za uslugu predstavljanja uvoznika u inozemstvu pri kupovini robe koja se procjenjuje.

Stavak 1. točka (b) podtočka ii.

1. Postoje dva čimbenika pri raspodjeli elemenata navedenih u stavku 1. točki (b) podtočki ii. članka 8. u odnosu na uvezenu robu – vrijednost samog elementa i način na koji se ta vrijednost raspodjeljuje na uvezenu robu. Raspodjelu ovih elemenata treba vršiti na razuman način koji odgovara okolnostima i u skladu je s opće prihvaćenim načelima obračuna.

2. Što se tiče vrijednosti elemenata, ako uvoznik kupuje element od prodavatelja koji nije povezan s uvoznikom, za određenu cijenu, vrijednost elementa je ta cijena. Ako element proizvodi uvoznik ili osoba koja je s njim povezana,

njegova je vrijednost jednaka cijeni proizvodnje. Ako je element bio ranije korišten od strane uvoznika, bez obzira da li je kupljen ili proizveden od strane takvog uvoznika, prvobitna cijena kupovine ili proizvodnje treba biti umanjena za iznos njegovog korištenja kako bi se došlo do vrijednosti elementa.

3. Kad se jednom odredi vrijednost elementa, potrebno je tu vrijednost dodijeliti uvezenoj robi. Za to postoje različite mogućnosti. Na primjer, vrijednost se može dodijeliti prvoj pošiljci, ako uvoznik želi platiti carinu za cijelu vrijednost odjednom. Još jedan primjer, uvoznik može tražiti da se vrijednost raspodijeli po broju jedinica koje se proizvode do vremena prve pošiljke. Nadalje, uvoznik može zahtijevati da se vrijednost raspodijeli po čitavoj planiranoj proizvodnji kada postoje ugovori ili čvrste narudžbe za tu proizvodnju. Korištena metoda raspodjele ovisi o dokumentaciji koju podnese uvoznik.

4. Na primjer, uvoznik daje proizvođaču kalup koji se treba koristiti pri proizvodnji uvezene robe i ugovori s proizvođačem kupnju 10 000 jedinica. U vrijeme prve pošiljke od 1 000 jedinica, proizvođač je već proizveo 4 000 jedinica. Uvoznik može tražiti da carinske službe raspodijele vrijednost kalupa na 1 000 jedinica, 4 000 jedinica ili 10 000 jedinica.

Stavak 1. točka (b) podtočka iv.

1. Uvećanja za vrijednost elemenata navedenih u stavku 1. točki (b) podtočki iv. članka 8. trebaju se zasnivati na objektivnim i mjerljivim podacima. S ciljem olakšavanja posla uvozniku i carinskim tijelima u određivanju uvećanja za vrijednost elemenata, potrebno je u najvećoj mogućoj mjeri koristiti podatke koji već stoje na raspolaganju u komercijalnoj dokumentaciji kupca.

2. Za one elemente koje pruža kupac, a koji su bili kupljeni ili uzeti u najam od strane kupca, dodatak se sastoji od cijene nabave ili najma. Vrijednost se ne uvećava za one elemente koji stoje na raspolaganju u javnom sektoru, osim cijene nabave kopija.

3. Lakoća kojom je moguće izračunati vrijednosti uvećanja ovisi o strukturi i upravljanju, te o metodama vođenja računovodstva određene tvrtke.

4. Na primjer, moguće je da poduzeće koje uvozi niz raznih proizvoda iz nekoliko različitih zemalja čuva dokumentaciju svog centra za projektiranje izvan zemlje uvoza tako da se točno mogu odrediti troškovi koji otpadaju na određeni proizvod. U takvim slučajevima moguće je izvršiti izravno usklađivanje sukladno odredbama članka 8.

5. U drugom slučaju, tvrtka može voditi troškove centra za projektiranje izvan zemlje uvoza u obliku općeg režijskog troška, a da ga ne raspoređuje na pojedine proizvode. U ovom slučaju se može izvršiti odgovarajuće usklađivanje sukladno odredbama članka 8. u odnosu na uvezenu robu tako da se raspodijeli ukupni trošak centra za projektiranje na ukupnu proizvodnju koja koristi centar za projektiranje, i da se tako raspoređen trošak doda na jedinične cijene uvezene robe.

6. Varijacije u gore navedenim okolnostima naravno zahtijevaju da se razmotre različiti čimbenici pri određivanju odgovarajuće metode raspodjele.

7. Kad se proizvodnja elementa o kojem je riječ odnosi na više različitih država u nekom vremenskom razdoblju, usklađivanje se ograničava na vrijednost koja se stvarno pridodaje tom elementu izvan zemlje uvoznika.

Stavak 1. točka (c)

1. Tantijemi i naknade za licence iz stavka 1. točka (c) članka 8. mogu uključivati, između ostalog, naknade za korištenje patenata, zaštitnih znakova i autorskih prava. Međutim, naknade za reprodukciju uvezene robe u zemlji uvoza neće se pridodavati stvarno plaćenoj ili plativoj cijeni za uvezenu robu pri utvrđivanju carinske vrijednosti.

2. Stvarno plaćena ili plativa cijena neće se uvećavati za plaćanje kupca za prava distribucije ili preprodaje uvezene robe, ako takvo plaćanje nije uvjet prodaje ili izvoza u zemlju koja uvozi uvezenu robu.

Stavak 3.

Kad objektivni i mjerljivi podaci ne postoje o uvećanjima u smislu članka 8., ne može se utvrditi transakcijska vrijednost sukladno odredbama članka 1. Na primjer, tantijemi se plaćaju na osnovu prodajne cijene u zemlji uvoza za litru određenog proizvoda koji se uvozio po osnovi težine od jednog kilograma i nakon uvoza pretvorio u otopinu. Ako se tantijemi zasnivaju djelomice na uvezenoj robi, a djelomice na osnovu drugih faktora koji ne ovise o uvezenoj robi (kao što su kada se uvezena roba miješa s domaćim sastojcima koji se više ne mogu odvojeno razlučiti ili kada se tantijeme ne može razlikovati od posebnih financijskih aranžmana između kupca i prodavatelja), ne bi bilo u redu pokušati uzeti u obzir uvećanje za iznos tantijema. Međutim, ako se iznos istih tantijema zasniva samo na uvezenoj robi i može se bez poteškoća mjeriti, onda se može utvrditi uvećanje stvarno plaćene ili plative cijene.

Napomena uz članak 9.

Za potrebe članka 9., „vrijeme uvoza" može uključivati vrijeme ulaska u zemlju u svrhu provedbe carinskih postupaka.

Napomena uz članak 11.

1. Članak 11. daje uvozniku pravo žalbe na vrijednost za robu koju je utvrdila carinska uprava. Žalba se može podnijeti višoj instanci u carinskoj upravi, ali uvoznik u krajnjoj instanci ima pravo žaliti se sudu.
2. „Bez kazne" znači da uvoznik ne plaća kaznu ili mu se prijeti kaznom samo zato što je odlučio koristiti pravo na žalbu. Plaćanje uobičajenih sudskih troškova i odvjetničkih naknada neće se smatrati kaznom.
3. Međutim, ništa u članku 11. neće spriječiti članicu u traženju punog plaćanja procijenjene carine prije žalbe.

Napomena uz članak 15.

Stavak 4.

Za potrebe članka 15., izraz „osobe" uključuje pravnu osobu, ako je to potrebno.

Stavak 4. točka (e)

Za potrebe ovog Sporazuma smatra se da jedna osoba kontrolira drugu kada je ona pravno ili operativno u položaju da ograničava ili upravlja ovom drugom.

PRILOG II.

TEHNIČKI ODBOR ZA CARINSKO VREDNOVANJE

1. Sukladno članku 18. ovog Sporazuma, osniva se Tehnički odbor pod pokroviteljstvom CCC-a s ciljem osiguranja jednoznačnog tumačenja i primjene ovog Sporazuma u tehničkom smislu.

2. Poslovi Tehničkog odbora uključuju sljedeće:

(a) ispitivanje specifičnih tehničkih problema koji nastaju u svakodnevnoj praksi pri carinskom vrednovanju u članicama i davanje savjetodavnog mišljenja o odgovarajućim rješenjima koja se temelje na predstavljenim činjenicama;

(b) proučavanje, ako je to potrebno, zakona o vrednovanju, te postupaka i praksa u mjeri u kojoj se one odnose na ovaj Sporazum, kao i izrada izvješća o rezultatima takvog proučavanja;

(c) pripremanje i distribucija godišnjih izvješća o tehničkim aspektima primjene i statusu ovog Sporazuma;

(d) dostavljanje takvih podataka i savjeta o svim stvarima koje se odnose na vrednovanje uvezene robe u carinske svrhe, ako je to zatražila bilo koja od članica ili Odbor. Takvi podaci mogu biti u obliku savjetodavnog mišljenja, komentara ili objašnjenja;

(e) olakšavanje, ako se to od Odbora zatraži, tehničke pomoći članicama da bi se unaprijedilo međunarodno prihvaćanje ovog Sporazuma;

(f) ispitivanje predmeta koji se podnese panelu sukladno članku 19. ovog Sporazuma; te

(g) izvršavanje ostalih obveza za koje Odbor može biti zadužen.

Općenito

3. Tehnički odbor nastoji izvršavati svoj posao o određenoj problematici, posebno onoj koja se odnosi na članice, Odbor ili panel, i to u razumno kratkom vremenskom roku. Sukladno stavku 4. članka 19., panel određuje vremensko razdoblje u kojem prima izvještaje Tehničkog odbora, a Tehnički odbor podnosi svoje izvještaje u određenom vremenskom razdoblju.

4. Tehničkom odboru u njegovom radu na odgovarajući način pomaže Tajništvo CCC-a.

Predstavljanje

5. Svaka članica ima pravo na predstavnika u Tehničkom odboru. Svaka članica može imenovati jednog predstavnika i jednog ili više zamjenika koji je predstavlja u Tehničkom odboru. Svaka članica koja je na takav način zastupljena u Tehničkom odboru prema ovom Prilogu je „članica Tehničkog odbora". Predstavnici članova Tehničkog odbora mogu koristiti pomoć savjetnika. Tajništvo WTO-a također može prisustvovati sastancima u statusu promatrača.

6. Članove CCC-a koji nisu članice WTO-a na sastancima Tehničkog odbora mogu zastupati jedan predstavnik i jedan ili više zamjenika. Na sastancima Tehničkog odbora ti predstavnici prisustvuju kao promatrači.

7. Ako to odobri predsjednik Tehničkog odbora, na sjednice Tehničkog odbora glavni tajnik CCC-a (u ovom Prilogu naziva se „glavni tajnik") može pozvati predstavnike vlada koji nisu niti članice WTO-a niti članovi CCC-a, te predstavnike međunarodnih vladinih i trgovinskih organizacija kao promatrače.

8. Imenovanje delegata, zamjenika i savjetnika za sjednice Tehničkog odbora vrši glavni tajnik.

Sjednice Tehničkog odbora

9. Tehnički se odbor sastaje prema potrebi, ali najmanje dva puta godišnje. Datum svake sjednice određuje Tehnički odbor na sjednici koja joj prethodi. Datum sjednice može se mijenjati na zahtjev bilo kojeg člana Tehničkog odbora,

ili, u slučaju hitnosti, na zahtjev predsjednika. Bez obzira na odredbe rečenice 1. ovog stavka, Tehnički odbor se sastaje prema potrebi da bi razmotrio pitanja koja su mu predočena u skladu s odredbama članka 19. ovog Sporazuma.

10. Sjednice Tehničkog odbora održavaju se u sjedištu CCC-a, osim ako se ne odredi drukčije.

11. O datumu početka svake sjednice Tehničkog odbora glavni tajnik obavješćuje sve članove Tehničkog odbora i članove na koje se odnose stavci 6. i 7. najmanje 30 dana unaprijed, osim u hitnim slučajevima.

Dnevni red

12. Privremeni dnevni red za svaku sjednicu sastavlja glavni tajnik i šalje ga članovima Tehničkog odbora i članovima na koje se odnose stavci 6. i 7. najmanje 30 dana prije održavanja sjednice, osim kad se radi o hitnim sjednicama. Dnevni red treba sadržavati sve točke koje su odobrene na prethodnoj sjednici Tehničkog odbora, sve točke koje u dnevni red unosi predsjednik na svoju vlastitu inicijativu, te sve točke koje zatraži glavni tajnik, Odbor ili bilo koja članica Tehničkog odbora.

13. Tehnički odbor određuje dnevni red na početku svake sjednice. Tehnički odbor može bilo kada tijekom sjednice promijeniti dnevni red.

Službene osobe i upravljanje

14. Tehnički odbor među predstavnicima i svojim članovima bira predsjednika i jednog ili više potpredsjednika. Predsjednik i potpredsjednik imaju mandat na razdoblje od jedne godine. Predsjednik i potpredsjednik, koji se povlače, imaju pravo na ponovni izbor. Mandat predsjednika i potpredsjednika koji više nisu članovi Tehničkog odbora automatski prestaje.

15. Ako je predsjednik odsutan s bilo koje sjednice ili dijela sjednice, predsjedava potpredsjednik. U tom slučaju on ima ista ovlaštenja i obveze kao i predsjednik.

16. Predsjednik sjednice sudjeluje u postupcima Tehničkog odbora u toj funkciji, a ne kao predstavnik člana Tehničkog odbora.

17. Pored provođenja ostalih ovlasti koje predsjednik ima u skladu s ovim pravilima, predsjednik proglašava otvaranje i zatvaranje svake sjednice, usmjerava diskusiju, usklađuje redoslijed govornika, te u skladu s ovim pravilima upravlja sjednicom. Predsjednik također može opomenuti govornika ako njegove izjave nisu relevantne.

18. Za vrijeme diskusije o bilo kojem predmetu delegacija može pokrenuti pitanje redoslijeda. U tom slučaju predsjednik smjesta odlučuje o postupku. Ako se uloži prigovor na odluku, predsjednik je na sjednici iznosi na glasanje i ona je važeća ako nije nadglasana.

19. Glavni tajnik ili službene osobe Tajništva CCC-a, koje zadužuje glavni tajnik, obavljaju tajnički posao na sjednicama Tehničkog odbora.

Kvorum i glasovanje

20. Kvorum čine predstavnici jednostavne većine članova Tehničkog odbora.

21. Svaki član Tehničkog odbora ima jedan glas. Odluku Tehničkog odbora donosi većina koju čine najmanje dvije trećine prisutnih članova. Bez obzira na rezultat glasovanja o određenom predmetu, Tehnički odbor podnosi potpuni izvještaj Odboru i CCC-u navodeći različite stavove koji su izneseni tijekom relevantne rasprave. Bez obzira na gore navedene odredbe ovog stavka, o pitanjima koja se odnose na Tehnički odbor odluka se donosi konsenzusom. Ako se ne postigne suglasnost unutar Tehničkog odbora vezano uz pitanja na koja se odnosi diskusija, Tehnički odbor podnosi izvješće u kojem se iznosi detaljan opis činjenica i navode stavovi članova.

Jezici i zapisnici

22. Službeni jezici Tehničkog odbora su engleski, francuski i španjolski. Govori i izjave na bilo kojem od ova tri jezika pravovremeno se prevode na ostale službene jezike, osim ako se sve delegacije ne suglase da prijevod nije potreban. Govori i izjave na bilo kojem drugom jeziku prevode se na engleski, francuski i španjolski u skladu s istim uvjetima, ali u tom slučaju delegacija na koju se to odnosi osigurava prijevod na engleski, francuski ili španjolski. U službenim dokumentima Tehničkog odbora mogu se koristiti jedino engleski, francuski i španjolski jezik. Memorandumi i korespondencija pripremljena za razmatranje Tehničkog odbora moraju biti predani na jednom od službenih jezika.

23. Tehnički odbor sastavlja izvješća o svim svojim sjednicama, a ako to predsjednik smatra neophodnim, također i zapisnike ili sažetke sjednica. Predsjednik ili osoba koju on imenuje izvještava o radu Tehničkog odbora na svakom sastanku Odbora i na svakom sastanku CCC-a.

PRILOG III.

1. Petogodišnje odgađanje primjene odredbi ovog Ugovora od strane članica zemalja u razvoju, u skladu sa stavkom 1. članka 20., može u praksi biti nedovoljno za pojedine članice zemlje u razvoju. U takvim slučajevima članica zemlja u razvoju može prije kraja razdoblja na koje se odnosi stavak 1. članka 20. zatražiti njegovo produženje, a podrazumijeva se razumijevanje ostalih članica vezano uz takav zahtjev ako članica zemlja u razvoju takav zahtjev podnosi iz opravdanog razloga.

2. Zemlje u razvoju koje trenutačno vrednuju robu na temelju službeno utvrđene minimalne vrijednosti mogu zatražiti takvo izuzeće, koje im omogućuje zadržavanje tih vrijednosti na ograničenoj i prijelaznoj osnovi pod rokovima i uvjetima s kojima su članice sporazumne.

3. Zemlje u razvoju koje smatraju da bi im promjena redoslijeda na zahtjev uvoznika u skladu s člankom 4. ovog Sporazuma mogla uzrokovati stvarne poteškoće, mogu zatražiti izuzeće vezano uz članak 4. pod sljedećim uvjetima:

   „Vlada pridržava pravo da se relevantna odredba iz članka 4. ovog Sporazuma primjenjuje jedino onda kada su carinska tijela sporazumna sa zahtjevom za promjenom redoslijeda članaka 5. i 6."

   Ako zemlje u razvoju učine takvu iznimku, države članice je prihvaćaju u skladu s člankom 21. ovog Sporazuma.

4. Ako zemlje u razvoju učine takvu iznimku s obzirom na stavak 2. članka 5. ovog Sporazuma, važe sljedeći uvjeti:

   „Vlada …… pridržava pravo da se stavak 2. članka 5. ovog Ugovara primjenjuje u skladu s odredbama relevantne napomene bilo da to uvoznik zatraži ili ne."

   Ako zemlje u razvoju primjene takvu iznimku, države članice je prihvaćaju u skladu s člankom 21. ovog Sporazuma.

5. Pojedine države članice mogu imati poteškoće pri zamjeni članka 1. ovog Ugovora u mjeri u kojoj se one odnose na uvoz u njihove zemlje od strane jedinstvenih zastupnika, distributera ili davatelja koncesije. Ako dođe do takvih problema u praktičnoj primjeni Sporazuma u članicama koje su zemlje u razvoju, na njihov zahtjev se vrši razmatranje tog pitanja da bi se pronašla odgovarajuća rješenja.

6. Članak 17. dopušta da kod primjene ovog Sporazuma carinska uprava može smatrati potrebnim ispitati istinitost ili točnost izjava, dokumenata ili deklaracija koje su joj predočene u svrhu carinskog vrednovanja. Taj članak stoga odobrava ispitivanja koja se, na primjer, odnose na verifikaciju postupnosti i točnosti elemenata koji su deklarirani ili predočeni carini vezano uz određivanje carinske vrijednosti. Članice na koje se odnose nacionalni zakoni i postupci imaju pravo očekivati potpunu suradnju uvoznika vezano uz takva ispitivanja.

7. U plaćanje ili naplatu cijene uključena su sva izvršena plaćanja ili ona koja trebaju uslijediti kao uvjet uvezene robe od strane kupca prema prodavatelju ili od strane kupca prema trećoj stranci, da bi se ispunila obveza prodavatelja.

21994A1223(11)

L 336/138 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

SPORAZUM O PREGLEDU ROBE PRIJE ISPORUKE

ČLANICE,

Primjećujući da su se ministri 20. rujna 1986. usuglasili da je cilj Urugvajske runde multilateralnih pregovora o trgovini „postizanje daljnje liberalizacije i povećanje svjetske trgovine", „jačanje uloge GATT-a" i „bolji odgovor sustava GATT-a međunarodnom gospodarskom okruženju u sve bržem razvoju";

Primjećujući da su mnoge članice zemlje u razvoju već počele pribjegavati pregledu robe prije isporuke;

Prepoznajući potrebu zemalja u razvoju da to čine dokle god i koliko god je neophodno potrebno provjeravati kakvoću, količinu ili cijenu uvezene robe;

Imajući u vidu da se takvi programi moraju provoditi kako ne bi došlo do nepotrebnih odgoda ili neravnopravnih odnosa;

Primjećujući da se ovakav pregled po definiciji provodi na državnom području članice izvoznika;

Prepoznajući potrebu uspostavljanja dogovornog međunarodnog okvira prava i obveza članica korisnika i članica izvoznika;

Prepoznajući da se načela i obveze GATT-a iz 1994. godine primjenjuju na one djelatnosti tijela koja provode pregled robe prije isporuke, a koja su dobila ovlasti od vlada država članica Svjetske trgovinske organizacije;

Prepoznajući da je poželjna transparentnost u obavljanju pregleda robe prije utovara te da zakoni i propisi koji reguliraju pregled budu jasno formulirani;

U želji da omoguće brzo, učinkovito i pravedno rješavanje sporova između izvoznika i inspekcijskih tijela koji mogu nastati po ovom Sporazumu,

SPORAZUMNE SU:

Članak 1.

Područje primjene - definicije

1. Ovaj se Sporazum primjenjuje na sve djelatnosti vezane uz pregled robe prije isporuke na državnom području članica, bilo da ih je naručila ili za njih dala ovlasti vlada ili bilo koje drugo državno tijelo države članice.

2. Izraz „članica korisnik" znači članicu čija je vlada, ili bilo koje državno tijelo, sklopilo ugovor ili dala ovlasti za pregled robe prije isporuke.

3. Pregled robe prije isporuke podrazumijeva sve djelatnosti vezane za provjeru kakvoće, količine, cijene, uključujući valutni tečaj i financijske uvjete, i/ili carinsku klasifikaciju robe koja se izvozi na državno područje članice korisnika.

4. Izraz „inspekcijsko tijelo" je bilo koje tijelo s kojim je članica sklopila ugovor ili mu dala ovlasti da izvrši pregled robe prije isporuke ([1]).

Članak 2.

Obveze članica korisnika

Nediskriminacija

1. Članice korisnice osiguravaju da ne dođe do diskriminacije prilikom pregleda robe prije isporuke i da postupci i kriteriji provođenja tih aktivnosti budu objektivni te da se ravnopravno primjenjuju na sve izvoznike koji podliježu pregledu. Članice osiguravaju jednak pregled od strane inspektora iz inspekcijskih tijela koja su s njima sklopila ugovor ili im dala ovlasti.

Zahtjevi nadležnih državnih tijela

2. Članice korisnice osiguravaju tijekom pregleda robe prije isporuke, a u skladu sa svojim zakonima, propisima i uvjetima, poštivanje odredaba stavka 4., članka III. GATT-a iz 1994. godine u onoj mjeri u kojoj su relevantne.

Mjesto pregleda

3. Članice korisnice osiguravaju da se sve djelatnosti vezane uz pregled robe prije isporuke, uključujući izradu izvješća o pregledu robe ili obavijesti o njegovom neizdavanju, obavljaju na carini iz koje se roba izvozi ili, ako se pregled ne može

([1]) Podrazumijeva se da ova odredba ne obvezuje članice da dopuste državnim tijelima drugih članica pregled robe na njihovom državnom području.

obaviti na carini zbog složenosti samog proizvoda ili ako se obje strane dogovore, na carini gdje je roba proizvedena.

Norme

4. Članice korisnice osiguravaju da je pregled kakvoće i količine robe u skladu s normama koje utvrđuju prodavatelj i kupac kupoprodajnim ugovorom, a ako takve norme ne postoje primjenjuju se odgovarajuće međunarodne norme ([1]).

Transparentnost

5. Članice korisnice osiguravaju da se pregled robe prije isporuke obavlja na transparentan način.

6. Članice korisnice osiguravaju da, nakon što ih na početku kontaktiraju izvoznici, inspekcijska tijela mogu izvoznicima dostaviti popis podataka potrebnih da bi se izvoznici mogli pridržavati pravila pregleda robe. Inspekcijske službe dostavljaju podatke na zahtjev izvoznika. Ti podaci sadrže pojedinosti o zakonima i propisima članice korisnika vezano uz pregled robe prije isporuke, a također sadrže i postupke i kriterije pregleda, provjere cijene i valutnog tečaja, prava izvoznika u odnosu na inspekcijska tijela, te postupke žalbe u skladu sa stavkom 21. Dodatni postupovni zahtjevi ili promjene u postojećim postupcima ne primjenjuju se na pošiljku ako izvoznik nije obaviješten o tim promjenama u trenutku kad je dogovoren datum pregleda. Međutim, u hitnim situacijama poput onih navedenih u člancima XX. i XXI. GATT-a iz 1994. godine, takvi dodatni zahtjevi ili promjene mogu se primijeniti na pošiljku, a da izvoznik nije prethodno obaviješten. Ova olakšica, dakako, ne oslobađa izvoznike obveza da se pridržavaju pravila uvoza članica korisnica.

7. Članice korisnice osiguravaju da podaci navedeni u stavku 6. budu dostupni izvoznicima na prikladan način te da uredi inspekcijskih tijela služe kao informacijski centri gdje su ti podaci dostupni.

8. Članice korisnice pravovremeno objavljuju sve primjenljive zakone i propise koji se odnose na pregled robe prije isporuke kako bi se druge vlade i trgovci mogli s njima upoznati.

([1]) Međunarodna norma je mjerilo prihvaćeno od strane vladinog ili nevladinog tijela čije je članstvo otvoreno svim članicama, a čija je jedna od priznatih djelatnosti u području normizacije.

Zaštita povjerljivih poslovnih podataka

9. Članice korisnice osiguravaju da inspekcijska tijela tretiraju sve podatke primljene tijekom pregleda robe kao poslovno povjerljive u smislu da takvi podaci već nisu objavljeni, da općenito nisu dostupni trećoj strani ili da na neki način nisu u javnoj domeni. Članice korisnice osiguravaju da se inspekcijska tijela s tim ciljem pridržavaju određenog postupka.

10. Članice korisnice dostavljaju članicama, na njihov zahtjev, podatke o mjerama koje poduzimaju s ciljem provedbe stavka 9. Odredbe tog stavka ne zahtijevaju niti od jedne članice otkrivanje povjerljivih podataka, što bi moglo ugroziti učinkovitost inspekcijskih programa ili bi pak moglo stvoriti predrasude o zakonskom gospodarskom interesu pojedinih poduzeća, bilo javnih ili privatnih.

11. Članice korisnice osiguravaju da inspekcijska tijela ne objavljuju povjerljive poslovne podatke trećoj strani osim ako inspekcijska tijela dijele iste podatke s vladinim tijelima s kojima su sklopila ugovor ili od kojih su dobila ovlasti. Članice korisnice osiguravaju odgovarajuće čuvanje povjerljivih poslovnih podataka koje dobivaju od inspekcijskih tijela s kojima su sklopile ugovor ili im dale ovlasti. Inspekcijska tijela dijele povjerljive poslovne podatke s nadležnim državnim tijelima koja su s njima sklopila ugovor ili im dala ovlasti samo u mjeri u kojoj su ti podaci uobičajeno potrebni za kreditna pisma ili druge oblike plaćanja ili za potrebne carine, uvozne dozvole ili kontrole razmjene.

12. Članice korisnice osiguravaju da inspekcijska tijela ne zahtijevaju od izvoznika podatke o:

(a) proizvodnji koji se odnose na patentirane, licencne ili neobjavljene procese, ili na procese koji još nisu patentirani;

(b) neobjavljenim tehničkim podacima osim onih neophodnih za poštivanje tehničkih propisa i standarda;

(c) internim cijenama, uključujući troškove proizvodnje;

(d) visini dobiti;

(e) odredbama ugovora između izvoznika i njihovih dobavljača, osim ako nadležno tijelo drukčije ne može izvršiti pregled.

U takvim slučajevima to tijelo samo traži podatke potrebne u tu svrhu.

13. Izvoznik može dobrovoljno objaviti podatke navedene u stavku 12., koje inspekcijska tijela ne traže, zbog pojašnjenja specifičnih slučajeva.

Sukobi interesa

14. Članice korisnice osiguravaju da inspekcijska tijela, imajući na umu odredbe o zaštiti povjerljivih poslovnih podataka navedene u stavcima od 9. do 13., provode postupke kako bi se izbjegli sukobi interesa:

(a) između inspekcijskih tijela i njihovih srodnih tijela, uključujući bilo koja tijela u kojima ovi drugi imaju financijski ili komercijalni interes, ili bilo koja tijela koja imaju financijski interes u inspekcijskim tijelima, a čije pošiljke inspekcijska tijela trebaju pregledati;

(b) između inspekcijskih tijela i bilo kojih drugih tijela, uključujući one koje podliježu pregledu robe prije isporuke, osim vladinih tijela koja naručuju ili ovlašćuju preglede;

(c) s odjelima inspekcijskih tijela koji se ne bave pregledavanjem robe.

Odgode

15. Članice korisnice osiguravaju da inspekcijska tijela izbjegavaju neopravdane odgode pregleda pošiljaka. Članice korisnice osiguravaju da, čim inspekcijsko tijelo i izvoznik ugovore datum pregleda, inspekcijsko tijelo izvrši pregled tog datuma, osim ako izvoznik i inspekcijsko tijelo dogovorno ne promijene datum, ili ako izvoznik ili viša sila [1] ne spriječe inspekcijsko tijelo u obavljanju pregleda.

16. Po primitku završnih dokumenata i po završetku pregleda, članice korisnice osiguravaju da inspekcijska tijela u roku od pet radnih dana izdaju Izvješće o pregledu robe ili da dostave detaljno pismeno objašnjenje obrazlažući razloge neizdavanja. Članice korisnice osiguravaju da u potonjem slučaju inspekcijska tijela pruže izvoznicima mogućnost iznošenja gledišta u pisanom obliku te da, ako to izvoznici zatraže, dogovore ponovni pregled robe što je moguće prije.

17. Članice korisnice osiguravaju da, kad god to izvoznici zatraže, inspekcijska tijela izvrše, prije datuma fizičkog pregleda, preliminarnu procjenu cijene i, kad je to prikladno, valutnog tečaja, na temelju ugovora između izvoznika i uvoznika, pro forma fakture i, kad je to prikladno, molbe za odobrenje uvoza. Članice korisnice osiguravaju da inspekcijska tijela prihvate cijenu ili tečaj kojeg je prihvatilo inspekcijsko tijelo na temelju preliminarne procjene, pod uvjetom da roba odgovara uvoznoj dokumentaciji i/ili uvoznoj licenci. Isto tako osiguravaju da nakon preliminarne procjene inspekcijska tijela odmah obavijeste u pisanom obliku izvoznike o prihvaćanju tečaja cijena i/ili valuta ili da daju detaljno obrazloženje zašto nije prihvaćen.

18. Kako bi izbjegle odgode plaćanja, članice korisnice osiguravaju da inspekcijska tijela što je prije moguće pošalju izvoznicima ili njihovim izabranim predstavnicima Izvješće o pregledu robe.

19. Članice korisnice osiguravaju da, u slučaju administrativne pogreške u Izvješću o pregledu robe, inspekcijska tijela isprave pogrešku te pošalju što je moguće prije ispravljene podatke odgovarajućim stranama.

Provjera cijene

20. Članice korisnice osiguravaju da, s ciljem sprečavanja iskazivanja niže ili više cijene i prijevara, inspekcijska tijela izvrše provjeru [2] cijena prema sljedećim smjernicama:

(a) inspekcijska tijela neće uvažiti cijenu ugovorenu između izvoznika i uvoznika samo kada mogu dokazati da se njihovi podaci o nezadovoljavajućoj cijeni temelje na procjeni sukladnoj kriterijima navedenim u točkama od (b) do (e);

(b) inspekcijsko tijelo temelji svoju usporedbu cijena za procjenu izvozne cijene na cijeni istih ili sličnih roba koju je ista zemlja izvoza ponudila za izvoz u otprilike isto vrijeme, u konkurentnim i usporedivim uvjetima prodaje, u skladu s

[1] Podrazumijeva se da, za potrebe ovog Sporazuma, „viša sila" znači „nezaustavljivu prisilu ili prinudu, nepredvidljiv tijek događaja koji opravdavaju neispunjenje ugovora".

[2] Obveze članica korisnika vezano uz usluge inspekcijskih tijela pri određivanju carine su obveze koje su prihvatile GATT iz 1994. godine te u drugim multilateralnim trgovinskim Sporazumima sadržanim u Dodatku 1.A Sporazumu Svjetske trgovinske organizacije.

uobičajenom trgovačkom praksom i sustavom prikladnih standardnih sniženja. Takva se usporedba temelji na sljedećem:

i. koriste se samo one cijene koje predstavljaju valjan temelj za usporedbu, vodeći računa o relevantnim gospodarskim čimbenicima zemlje uvoza i zemlje ili zemalja s kojima se vrši usporedba;

ii. inspekcijsko tijelo ne uzima u obzir cijene roba ponuđenih za izvoz u razne zemlje uvoza kako bi samovoljno odredili najnižu cijenu pošiljke;

iii. inspekcijsko tijelo uzima u obzir specifične elemente navedene u točki (c);

iv. u bilo kojoj fazi gore opisanog procesa, inspekcijsko tijelo omogućuje izvozniku objašnjenje cijene;

(c) prilikom provjere cijena inspekcijska tijela uzimaju u obzir odredbe prodajnog ugovora i općenito prikladne čimbenike koji se odnose na transakciju; i ti čimbenici uključuju, ali ne ograničavaju se isključivo na komercijalnu razinu i količinu prodaje, vrijeme i uvjete isporuke, klauzulu o povećanju cijene, specifikaciju o kakvoći, posebni dizajn, posebne specifikacije o prijevozu i pakiranju, veličinu narudžbe, prodaju uz plaćanje na licu mjesta, sezonske utjecaje, cijenu licenca i intelektualnih usluga, usluge iz ugovora ako je uobičajeno da se ne fakturiraju odvojeno; ti čimbenici, također, uključuju određene elemente koji se odnose na cijenu koju određuje izvoznik, kao na primjer ugovorni odnos između izvoznika i uvoznika;

(d) provjera troškova prijevoza odnosi se samo na dogovorenu cijenu načina prijevoza u zemlji izvoza kao što je naznačeno u ugovoru o prodaji;

(e) dolje navedeno ne koristi se u svrhu provjere cijena:

i. prodajna cijena u zemlji izvoza robe proizvedene u toj zemlji;

ii. cijena robe namijenjene za izvoz iz zemlje osim iz zemlje izvoza;

iii. troškovi proizvodnje;

iv. proizvoljne ili fiktivne cijene ili vrijednosti.

Žalbeni postupak

21. Članice korisnice osiguravaju da inspekcijska tijela uspostave postupke zaprimanja, razmatranja i donošenja odluka o žalbama izvoznika te da podaci o tim postupcima budu dostupni izvoznicima u skladu s odredbama stavaka 6. i 7. Članice korisnice osiguravaju razvoj i poštivanje postupka u skladu sa sljedećim smjernicama:

(a) inspekcijska tijela određuju jednog ili više dužnosnika koji primaju, razmatraju i donose odluke o žalbama i pritužbama izvoznika tijekom redovnog radnog vremena u svakom gradu ili luci u kojem postoji inspekcijski ured;

(b) izvoznici imenovanom dužnosniku, odnosno dužnosnicima, dostavljaju činjenice u pisanom obliku o posebnoj transakciji i prirodi žalbe s predloženim rješenjem;

(c) imenovani dužnosnik, odnosno dužnosnici, s razumijevanjem razmatraju pritužbe izvoznika te što je prije moguće donose odluku po primitku dokumentacije navedene u točki (b).

Odstupanja

22. Odstupajući od odredaba članka 2., članice korisnice osiguravaju da, uz izuzetak djelomičnih pošiljki, pošiljke čija je vrijednost manja od minimalne vrijednosti, koja se može primijeniti na takve pošiljke prema definiciji članice korisnice, ne podliježu pregledu osim u iznimnim okolnostima. Minimalna vrijednost je uključena u podatke dostavljene izvoznicima prema odredbama stavka 6.

Članak 3.

Obveze članica izvoznika

Nediskriminacija

1. Članice izvoznice se obvezuju da se njihovi zakoni i propisi o pregledu robe prije isporuke primjenjuju na nediskriminirajući način.

Transparentnost

2. Članice izvoznice pravovremeno objavljuju sve primjenljive zakone i propise o pregledu robe kako bi omogućile drugim nadležnim državnim tijelima i trgovcima da se s njima upoznaju.

Tehnička pomoć

3. Članice izvoznice nude članicama korisnicama, ako zatraže, tehničku pomoć u svrhu postizanja ciljeva ovog Sporazuma na temelju međusobnog dogovora ([1]).

([1]) Podrazumijeva se da takva tehnička pomoć može dati na bilateralnoj, plurilateralnoj ili multilateralnoj osnovi.

Članak 4.

Postupci neovisne revizije

Članice potiču inspekcijska tijela i izvoznike na obostrano rješavanje sporova. Međutim, bilo koja od stranaka može zatražiti nezavisnu reviziju dva radna dana po ulaganju žalbe, u skladu s odredbama stavka 21., članka 2. Članice poduzimaju njima dostupne prikladne mjere kako bi u tom smislu osigurale uspostavu i provođenje sljedećih postupaka:

(a) te postupke provodi nezavisno tijelo kojega zajedno uspostavljaju organizacija koja predstavlja inspekcijska tijela i organizacija koja predstavlja izvoznike u svrhe ovog Sporazuma;

(b) nezavisno tijelo navedeno u točki (a) sastavlja listu stručnjaka kako je niže naznačeno:

i. dio članica izabranih od strane organizacije koja predstavlja inspekcijska tijela;

ii. dio članica izabranih od strane organizacije koja predstavlja izvoznike;

iii. dio nezavisnih trgovačkih stručnjaka izabranih od strane nezavisnog tijela kao što je navedeno u točki (a);

Zemljopisni raspored stručnjaka s popisa treba omogućiti pravovremeno djelovanje vezano uz sve sporove do kojih dođe zbog ovih postupaka. Takav popis sastavlja se u roku od dva mjeseca od stupanja na snagu WTO sporazuma te se revidira na godišnjoj osnovi. Popis je javno dostupan. O njemu se obavješćuje Tajništvo i dostavlja se svim članicama;

(c) izvoznik ili inspekcijsko tijelo koje želi pokrenuti spor obraća se nezavisnom tijelu navedenom u stavku (a) te zatraži osnivanje panela. Nezavisno tijelo odgovorno je za uspostavu panela. Panel se sastoji od tri člana. Članovi panela biraju se tako da se izbjegnu nepotrebni troškovi i odlaganja. Prvi član izabire se iz točke i. gore navedenog popisa od strane inspekcijskog tijela, pod uvjetom da nije pridružen tom tijelu. Drugi član izabire se iz točke ii. gore navedenog popisa od strane izvoznika, pod uvjetom da taj član nije pridružen izvozniku. Treći član izabire se iz točke iii. gore navedenog popisa od strane nezavisnog tijela iz točke (a). Na bilo kojeg od trgovinskih stručnjaka iz točke iii. gore navedenog popisa neće se davati primjedbe;

(d) nezavisni trgovinski stručnjak iz točke iii. gore navedenog popisa obnaša dužnost predsjedavajućeg panela. Nezavisni trgovinski stručnjak donosi potrebne odluke kako bi omogućio panelu žurno rješavanje spora, na primjer, zahtijevaju li činjenice sastanak panela i ako je tako, gdje se taj sastanak održava, uzimajući u obzir mjesto pregleda robe;

(e) ako se strane u sporu slože, iz odjela iii. gore navedenog popisa nezavisno tijelo iz točke (a) može izabrati jednog nezavisnog stručnjaka za trgovinu da preispita spor. Taj stručnjak donosi potrebne odluke kako bi se osiguralo žurno rješavanje spora, na primjer, uzimajući u obzir mjesto pregleda robe;

(f) revizija ustanovljava da li su se strane tijekom spornog pregleda pridržavale odredaba ovog Sporazuma. Postupci su pravovremeni te omogućavaju objema stranama da osobno ili napismeno iznesu svoja gledišta;

(g) tročlani panel donosi odluke većinom glasova. Odluka o sporu donosi se u roku od osam radnih dana od zahtjeva za nezavisnom revizijom i priopćava stranama u sporu. Vremenski rok može se produžiti po dogovoru strana u sporu. Panel ili nezavisni trgovinski stručnjak određuju troškove s obzirom na prirodu spora;

(h) odluka panela obvezna je za inspekcijsko tijelo i izvoznika koji su u sporu.

Članak 5.

Obavijest

Članice dostavljaju Tajništvu primjerke zakona i propisa kojima ovaj Sporazum stavljaju na snagu kao i primjerke drugih zakona i propisa koji se odnose na pregled robe prije isporuke, kad WTO sporazum stupi na snagu u odnosu na tu članicu. Izmjena zakona i propisa vezanih za pregled robe prije isporuke ne primjenjuju se prije nego što se takve izmjene službeno objave. Odmah po objavi o njima se obavješćuje Tajništvo. Tajništvo obavješćuje članice o dostupnosti tih podataka.

Članak 6.

Revizija

Na kraju druge godine od dana stupanja na snagu WTO sporazuma i nadalje svake tri godine, Ministarska konferencija preispituje odredbe, provedbu i funkcioniranje ovog Sporazuma, vodeći

računa o njegovim ciljevima i iskustvu stečenom tijekom njegove primjene. Kao rezultat takve revizije, Ministarska konferencija može dopuniti odredbe ovog Sporazuma.

Članak 7.

Konzultacije

Članice se, na zahtjev, međusobno savjetuju o problemima koji utječu na funkcioniranje ovog Sporazuma. U takvim slučajevima, na ovaj Sporazum mogu se primijeniti odredbe članka 22. GATT-a iz 1994. godine, kao što je razrađeno i primijenjeno u Dogovoru o rješavanju sporova.

Članak 8.

Rješavanje sporova

Sporovi među članicama u vezi s tumačenjem ovog Sporazuma rukovode se odredbama članka XXIII. GATT-a iz 1994. godine, kao što je razrađeno i primijenjeno u Dogovoru o rješavanju sporova.

Članak 9.

Završne odredbe

1. Članice poduzimaju potrebne mjere za provedbu ovog Sporazuma.

2. Članice osiguravaju da njihovi zakoni i propisi nisu u suprotnosti s odredbama s ovog Sporazuma.

21994A1223(12)

L 336/144 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

SPORAZUM O PRAVILIMA O PODRIJETLU ROBE

ČLANICE,

Primjećujući da su se ministri 20. rujna 1986. usuglasili da je cilj Urugvajske runde multilateralnih pregovora o trgovini „postizanje daljnje liberalizacije i povećanje svjetske trgovine", „jačanje uloge GATT-a" i „bolji odgovor sustava GATT-a međunarodnom gospodarskom okruženju u sve bržem razvoju";

Želeći unaprijediti ciljeve GATT-a 1994.;

Prepoznajući da jasna i predvidiva pravila o podrijetlu i njihova primjena olakšavaju međunarodnu trgovinu;

Želeći osigurati da pravila o podrijetlu ne stvaraju nepotrebne prepreke trgovini;

Želeći osigurati da pravila o podrijetlu ne ponište niti ograničavaju prava članica prema GATT-u 1994.;

Prepoznajući da je poželjno postići preglednost zakona, propisa i postupaka u vezi s pravilima o podrijetlu;

Želeći osigurati da pravila o podrijetlu budu pripreme i primjenjuju nepristrano, pregledno, predvidljivo, dosljedno i neutralno;

Prepoznajući postojanje mehanizama za savjetovanje i postupaka za brzo, učinkovito i pravedno rješavanje sporova koji proizlaze iz ovog Sporazuma;

Želeći uskladiti i pojasniti pravila o podrijetlu,

SPORAZUMNE SU:

DIO I.

DEFINICIJE I PODRUČJE PRIMJENE

Članak 1.

Pravila o podrijetlu

1. Za potrebe dijelova I. do IV. ovog Sporazuma, pravila o podrijetlu određuju se kao zakoni, propisi i upravne odluke u općoj primjeni koje bilo koja članica primjenjuje za određivanje države podrijetla robe pod uvjetom da se ta pravila o podrijetlu ne odnose na ugovorne ili autonomne trgovinske režime kojima se odobravaju carinske povlastice povoljnije od onih prema stavku 1. članka 1. GATT-a 1994.

2. Pravila o podrijetlu iz stavka 1. obuhvaćaju sva pravila o podrijetlu koja se koriste u mjerama nepovlaštene trgovinske politike, poput primjene: tretmana najpovlaštenije nacije na temelju članaka I., II., III., XI. i XIII. GATT-a 1994.; antidampinških i kompenzacijskih carina na temelju članka VI. GATT-a 1994.; zahtjeva za obilježavanje podrijetla na temelju članka IX. GATT-a 1994. kao i svih diskriminacijskih količinskih ograničenja ili carinskih kvota. Ona obuhvaćaju i pravila o podrijetlu koja se koriste za javne nabave i statistiku trgovine ([1]).

DIO II.

MJERE KOJE UREĐUJU PRIMJENU PRAVILA O PODRIJETLU

Članak 2.

Mjere u prijelaznom razdoblju

Do dovršenja programa rada na usklađivanju pravila o podrijetlu predviđenog u dijelu IV., članice osiguravaju:

(a) da kod donošenja upravnih odluka u općoj primjeni budu jasno određeni uvjeti koje treba ispuniti, posebno:

i. u slučajevima primjene kriterija za promjenu carinskog razvrstavanja takvo pravilo o podrijetlu mora jasno određivati tarifne podbrojeve ili brojeve u carinskoj tarifi na koje se pravilo odnosi;

ii. u slučajevima primjene kriterija ad valorem, izraženih u postotcima, u pravilima o podrijetlu mora se navesti i metoda za računanje tog postotka;

iii. u slučajevima propisivanja kriterija postupka proizvodnje ili prerade, mora se točno odrediti postupak proizvodnje ili prerade na temelju kojeg se određuje podrijetlo robe;

(b) da se, bez obzira na mjeru ili sredstvo trgovinske politike kojeg članice provode, njihova pravila o podrijetlu ne koriste kao sredstva za izravno ili neizravno postizanje trgovinskih ciljeva;

([1]) Podrazumijeva se da je ova odredba bez štete po odluku donesenu radi definiranja „domaće industrije" ili „proizvoda domaće industrije" ili sličnih pojmova gdje god se oni primjenjuju.

(c) da pravila o podrijetlu ne utječu na trgovinu tako da je ograničavaju, ometaju ili prekidaju. Članice ne smiju nametati neprimjereno stroge zahtjeve ili, kao preduvjet za određivanje države podrijetla, zahtijevati ispunjavanje određenog zahtjeva koji se ne odnosi na proizvodnju ili preradu. Međutim, troškovi koji se izravno ne odnose na proizvodnju ili preradu mogu se, radi primjene kriterija ad valorem postotka,obuhvatiti u skladu s podstavkom (a);

(d) da pravila o podrijetlu, koja članice primjenjuju pri uvozu ili izvozu nisu stroža od pravila o podrijetlu koja članice primjenjuju pri određivanju da li je neka roba domaća i da ta pravila, bez obzira na povezanost proizvođača te robe, ne izazivaju diskriminirajući učinak na ostale članice ([1]);

(e) da se njihova pravila o podrijetlu primjenjuju dosljedno, jedinstveno, nepristrano i razumno;

(f) da se njihova pravila o podrijetlu temelje na potvrdnom određenju. Pravila o podrijetlu koja određuju temelj za određivanje podrijetla robe (negativno određenje) dopuštena su u pojašnjavanju potvrdnog određenja ili u pojedinim slučajevima gdje potvrdno određenje podrijetla nije potrebno;

(g) da se njihovi zakoni, propisi, sudske i upravne odluke u općoj primjeni, koji se odnose na pravila o podrijetlu, objave sukladno odredbama stavka 1. članka X. GATT-a 1994.;

(h) da se, na zahtjev izvoznika, uvoznika ili neke osobe koja za to ima opravdan razlog, njihove ocjene podrijetla robe donesu u što kraćem roku, a najkasnije 150 dana ([2]) nakon podnošenja zahtjeva za ocjenu podrijetla, a pod uvjetom da je dostavljena sva potrebna dokumentacija. Zahtjev za takvu ocjenu podrijetla mora se prihvatiti prije nego što se započne trgovati robom i može se prihvatiti i kasnije u svakom trenutku. Takve ocjene podrijetla vrijede tri godine, ako se bitno ne izmjene uvjeti i ostale činjenice uključivo pravila o podrijetlu, na temelju kojih je ocjena donesena. Pod uvjetom da su te stranke unaprijed obaviještene, takve ocjene više ne vrijede ako se pri preispitivanju prema točki (j) donese odluka suprotna toj ocjeni podrijetla. Takve ocjene se objavljuju prema odredbama točke (k);

(i) da se, pri unošenju promjena u njihova pravila o podrijetlu ili pri donošenju novih pravila o podrijetlu, retroaktivno ne primjenjuju takve promjene koje su određene u njihovim zakonima ili propisima, ne dovodeći u pitanje njihove zakone ili propise;

(j) da se upravne radnje koje članica poduzme u vezi određivanje podrijetla mogu preispitati po redovnim, arbitražnim ili upravnim sudovima ili u postupcima neovisnima o nadležnom tijelu koje je donijelo ocjenu podrijetla, a koji, sudovi ili postupci, mogu dovesti do promjene ili poništenja ocjene;

(k) da sa svakom informacijom, koja je po naravi povjerljiva ili koja je, radi primjene pravila o podrijetlu, dostavljena na povjerljivoj osnovi, nadležna tijela postupaju kao sa strogo povjerljivom informacijom koja se ne odaje bez posebnog dopuštenja osobe ili vlade koja ju je dostavila, osim u opsegu u kojem bi se odavanje moglo zahtijevati u sudskim postupcima.

Članak 3.

Mjere nakon prijelaznog razdoblja

Vodeći računa o cilju svih članica da se, kao rezultat programa rada na usklađivanju utvrđenog u dijelu IV., postignu usklađena pravila o podrijetlu, članice, nakon provedbe rezultata programa za usklađivanje, osiguravaju:

(a) da se pravila primjenjuju jednako za sve svrhe utvrđene u članku 1.;

(b) da u njihovim pravilima o podrijetlu država koja se određuje kao država podrijetla određene robe bude država gdje je roba u cjelini dobivena ili, kad je više država uključeno u proizvodnju robe, bude država u kojoj je izvršena posljednja bitna promjena;

(c) da pravila o podrijetlu, koja članice primjenjuju pri uvozu ili izvozu, ne budu stroža od pravila o podrijetlu koja članice primjenjuju pri određivanju da li je ili nije neka roba domaća i da ta pravila, bez obzira na povezanost proizvođača te robe, ne diskriminiraju ostale članice;

(d) da se pravila o podrijetlu primjenjuju dosljedno, jedinstveno, nepristrano i razumno;

(e) da njihovi zakoni, propisi, sudske i upravne odluke u općoj primjeni, koji se odnose na pravila o podrijetlu, budu

([1]) Vezano za pravila o podrijetlu primijenjenima na javne nabave ova odredba ne stvara dodatne obveze koje su članice već preuzele po GATT-u 1994.

([2]) Za zahtjeve podnesene tijekom prve godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, od država članica se zahtijeva samo da ocjenu donesu što je moguće brže.

objavljeni u skladu s odredbama članka X. stavka 1. GATT-a 1994.;

(f) da se, na zahtjev izvoznika, uvoznika ili neke osobe koja za to ima opravdan razlog – njihove ocjene podrijetla robe donesu u što kraćem roku, najkasnije 150 dana od podnošenja zahtjeva za ocjenu podrijetla, a pod uvjetom da je dostavljena sva potrebna dokumentacija. Zahtjev za takvu ocjenu podrijetla mora se prihvatiti prije nego što se započne trgovati tom robom i kasnije u svakom trenutku. Takve ocjene podrijetla vrijede tri godine pod uvjetom da se ne izmjene uvjeti i druge činjenice – uključivo pravila o podrijetlu – na temelju kojih je ocjena donesena. Pod uvjetom da su stranke unaprijed obaviještene, takve ocjene ne vrijede ako se pri preispitivanju prema podstavku (h) donese odluka suprotna toj ocjeni podrijetla. Takve ocjene se objavljuju prema odredbama iz točke (i);

(g) da se pri unošenju promjena u njihova pravila o podrijetlu ili pri donošenju novih pravila o podrijetlu te promjene ne primjenjuju retroaktivno, bez obzira na odredbe tih zakona ili propisa;

(h) da se sve upravne radnje u vezi s određivanjem podrijetla koje članica poduzme mogu preispitati po redovnim, arbitražnim ili upravnim sudovima ili po postupcima neovisnima o nadležnom tijelu koje je donijelo ocjenu podrijetla, a koji, sudovi ili postupci, mogu dovesti do promjene ili poništenja ocjene;

(i) da sa svakom informacijom, koja je po naravi povjerljiva ili koja je, radi primjene pravila o podrijetlu, dostavljena na povjerljivoj osnovi, nadležna tijela postupaju kao sa strogo povjerljivom informacijom koja se ne odaje bez posebnog dopuštenja osobe ili vlade koja ju je dostavila, osim u opsegu u kojem bi se odavanje moglo zahtijevati u sudskim postupcima.

DIO III.

POSTUPOVNA RJEŠENJA O OBAVJEŠTAVANJU, PREISPITIVANJU, KONZULTIRANJU I RJEŠAVANJU SPOROVA

Članak 4.

Institucije

1. Uspostavlja se Odbor za pravila o podrijetlu (dalje u tekstu Sporazuma: „Odbor”) koji se sastoji od predstavnika svih članica. Odbor izabire svog predsjednika i sastaje se prema potrebi, ali barem jednom godišnje kako bi se članicama pružila mogućnost savjetovanja u vezi provedbe dijelova I., II., III. i IV. ili podupiranja ciljeva utvrđenih u tim dijelovima i obavljanja drugih zadaća koje su mu povjerene sukladno ovom Sporazumu ili Vijeću za trgovinu robom. Kad je prikladno, Odbor od Tehničkog odbora iz stavka 2., može zahtijevati informacije i savjete po pitanjima u vezi ovog Sporazuma. Odbor može zahtijevati od Tehničkog odbora obavljanje i drugih poslova ako to smatra primjerenim za podupiranje gore spomenutih ciljeva ovog Sporazuma. WTO Tajništvo djeluje kao tajništvo Odbora.

2. Uspostavlja se Tehnički odbor za pravila o podrijetlu (dalje u tekstu Sporazuma: „Tehnički odbor”) pod pokroviteljstvom Vijeća za carinsku suradnju (CCC) kako je utvrđeno u Dodatku I. Tehnički odbor obavlja tehnički posao sukladno dijelu IV. i propisan u Dodatku I. Kad je to primjereno, Tehnički odbor od Odbora može zahtijevati informacije i savjete u vezi ovog Sporazuma. Tehnički odbor može, ako to smatra prikladnim za podupiranje gore spomenutih ciljeva Sporazuma, zahtijevati i obavljanje drugih poslova. Tajništvo CCC-a djeluje kao tajništvo Tehničkog odbora.

Članak 5.

Informacije i postupci za izmjenu i uvođenje novih pravila o podrijetlu

1. Svaka članica Tajništvu dostavlja, u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu WTO sporazuma za tu članicu, svoja pravila o podrijetlu, kao i sudske i upravne odluke u općoj primjeni u vezi pravila o podrijetlu, a koje vrijede na taj dan. Ako previdom pravilo o podrijetlu nije dostavljeno, članica ga dostavljaju odmah nakon što na to bude upozorena. Tajništvo dostavlja članicama popis informacija koje je Tajništvo primilo i koje su mu dostupne.

2. Članice koje tijekom razdoblja iz članka 2. ovog Sporazuma u svoja pravila o podrijetlu unesu *de minimis* izmjene ili donesu nova pravila o podrijetlu, koja za potrebe ovog članka obuhvaćaju neko pravilo o podrijetlu iz stavka 1. i koja nisu dostavljena Tajništvu, o tome, barem 60 dana prije stupanja na snagu promijenjenog ili novog pravila, objavljuju informaciju na način koji zainteresiranim strankama omogućuje upoznavanje s namjerom da se izmijene pravila o podrijetlu ili da se uvede novo pravilo o podrijetlu, osim ako za članicu nastupe – ili

postoji opasnost da nastupe – iznimne okolnosti. U tim iznimnim slučajevima članica, što je moguće prije, objavljuje promijenjeno ili novo pravilo o podrijetlu.

Članak 6.

Ispitivanje

1. Odbor jednom godišnje ispituje provedbu i korištenje dijelova II. i III. ovog Sporazuma polazeći od njegovih ciljeva. Odbor izvještava Vijeće za trgovinu robom svake godine o napretku provedbe Sporazuma tijekom razdoblja na koje se odnose ta ispitivanja.

2. Odbor ispituje odredbe dijelova I., II., III. i predlaže dopune koje odražavaju rezultate programa usklađivanja.

3. U suradnji s Tehničkim odborom, Odbor uspostavlja mehanizam za razmatranje i predlaganje dopuna rezultata programa rada na usklađivanju uz vođenje računa o ciljevima i načelima utvrđenim u članku 9. To se odnosi na slučajeve u kojima pravila moraju biti operativnija ili se moraju ažurirati kako bi se uzeli u obzir novi proizvodni procesi zbog tehnoloških promjena.

Članak 7.

Savjetovanje

Odredbe članka XXII. GATT-a 1994. u obliku razrađenom i primijenjenom u Dogovoru o rješavanju sporova primjenjuju se na ovaj Sporazum.

Članak 8.

Rješavanje sporova

Odredbe članka XXIII. GATT-a 1994. u obliku razrađenom i primijenjenom u Dogovoru o rješavanju sporova primjenjuju se na ovaj Sporazum.

DIO IV.

USKLAĐIVANJE PRAVILA O PODRIJETLU

Članak 9.

Ciljevi i načela

1. S ciljem usklađivanja pravila o podrijetlu te, između ostalog, osiguranja veće sigurnosti u obavljanju svjetske trgovine, Ministarska konferencija zajedno s CCC-om pokreće program rada, izložen u nastavku, na temelju sljedećih načela:

(a) pravila o podrijetlu moraju se primjenjivati jednako za sve potrebe utvrđene u članku 1.;

(b) pravila o podrijetlu trebaju predvidjeti da se kao zemlja podrijetla određene robe utvrdi bilo koja zemlja u kojoj je roba u cijelosti dobivena ili, ako je više zemalja uključeno u proizvodnju robe, zemlja u kojoj je izvršena posljednja bitna promjena na robi;

(c) pravila o podrijetlu moraju biti objektivna, razumljiva i predvidljiva;

(d) bez obzira na mjeru ili instrument s kojim mogu biti povezana, pravila o podrijetlu se ne smiju koristiti kao instrumenti za izravno ili neizravno postizanje trgovinskih ciljeva. Sama pravila ne smiju stvarati ograničavajuće, štetne ili ometajuće učinke na međunarodnu trgovinu. Ne bi smjela nametati neprimjereno stroge zahtjeve ili, kao preduvjet za određivanje zemlje podrijetla, zahtijevati ispunjavanje određenog zahtjeva koji se ne odnosi na proizvodnju i preradu. Međutim, troškovi koji se izravno ne odnose na proizvodnju ili preradu mogu se obuhvatiti radi primjene kriterija ad valorem, izraženog u postotcima;

(e) pravila o podrijetlu moraju biti primjenjiva dosljedno, jedinstveno, nepristrano i razumno;

(f) pravila o podrijetlu moraju biti smislena;

(g) pravila o podrijetlu moraju se temeljiti na pozitivnom određenju. Negativno određivanje se može koristiti za pojašnjenje pozitivnog određenja.

Program rada

2. (a) Program rada se pokreće što je moguće prije nakon stupanja na snagu WTO sporazuma i dovršava se u roku od tri godine od njegovog početka.

(b) Odbor i Tehnički odbor, predviđeni u članku 4., prikladna su tijela za vođenje ovog posla.

(c) Radi pribavljanja detaljnih ulaznih podataka od strane CCC-a Odbor traži od Tehničkog odbora da dostavlja tumačenja i mišljenja proizišla iz dolje opisanog rada i to na osnovu načela navedenih u stavku 1. Radi osiguravanja pravovremenog dovršenja programa rada na usklađivanju taj rad se vodi po sektorima proizvoda kako je prikazano u različitim poglavljima ili odjeljcima nomenklature Harmoniziranog sustava (HS).

i. *Cjelovita dobivena roba i minimalni postupci i procesi*

Tehnički odbor priprema usklađene definicije:

— roba za koju se smatra da je u cijelosti dobivena u jednoj zemlji. Taj rad je što je moguće detaljniji,

— minimalnih postupaka ili procesa na osnovu kojih se određuje podrijetlo robe.

Rezultati tog rada dostavljaju se Odboru unutar tri mjeseca po prijemu zahtjeva Odbora.

ii. *Bitna promjena – Promjena tarifnog razvrstavanja*

— Prilikom izrade pravila o podrijetlu za pojedine tarifne oznake Tehnički odbor, na osnovu kriterija bitne promjene razmatra i razrađuje primjenu promjene naziva carinske tarife i, ako je primjereno, minimalnu promjenu unutar naziva koji udovoljava tom kriteriju,

— Tehnički odbor ovaj posao dijeli po proizvodima uzimajući u obzir poglavlja ili odjeljke Harmoniziranog sustava (HS) tako da rezultate svog rada podnosi Odboru barem na kvartalnoj osnovi. Tehnički odbor ovaj posao završava u roku od jedne godine i tri mjeseca od primitka zahtjeva Odbora.

iii. *Bitna promjena – Dodatni kriteriji*

Po dovršenju posla prema podstavku ii. za svaki proizvodni sektor ili pojedinu kategoriju proizvoda, gdje isključiva primjena Harmoniziranog sustava (HS) ne dopušta pojam bitne promjene, Tehnički odbor:

— prilikom izrade pravila o podrijetlu za pojedine proizvode ili sektore proizvoda, na osnovu kriterija bitne promjene, razmatra i razrađuje dodatnu ili isključivu primjenu drugih zahtjeva, uključivo primjenu drugih zahtjeva, uključivo ad volarem postotke ([1]) ili proizvodne i prerađivačke postupke ([2]),

— može obrazložiti svoje prijedloge;

— ovaj posao dijeli po proizvodima uzimajući u obzir poglavlja ili odjeljke Harmoniziranog sustava tako da rezultate svog rada podnosi Odboru barem na kvartalnoj osnovi. Tehnički odbor ovaj posao završava u roku od jedne godine i tri mjeseca od primitka zahtjeva Odbora.

Uloga Odbora

3. Na osnovu načela navedenih u stavku 1.:

(a) Odbor periodično razmatra tumačenja i mišljenja Tehničkog odbora u skladu s okvirnim rokovima predviđenima u podtočkama i., ii. i iii. stavka 2. točke (c), a radi potvrđivanja takvih tumačenja i mišljenja. Odbor može od Tehničkog odbora zatražiti da poboljša ili razradi svoj rad i/ili izvrši nove pristupe. Radi ispomoći Tehničkom odboru, Odbor mora navesti razloge zahtjevu za dodatnim radom i – ako je primjereno – predložiti drukčije pristupe;

(b) po dovršenju radova navedenih u podtočkama i., ii. i iii. stavka 2. točke (c) Odbor razmatra rezultate vezano uz njihove ukupne sukladnosti.

Rezultati programa rada na usklađivanju i nastavak rada

4. Ministarska konferencija rezultate programa rada na usklađivanju utvrđuje u Prilogu koji je sastavni dio ovog Sporazuma ([3]). Ministarska konferencija utvrđuje okvirni rok za stupanje na snagu tog Priloga.

([1]) Ako je propisan kriterij *ad valorem*, u pravilu o podrijetlu određuje se i metoda računanja tog postotka.

([2]) Ako je propisan kriterij postupka proizvodnje ili prerade, točno se određuje postupak na osnovu kojeg se određuje podrijetlo dotičnog proizvoda.

([3]) Istodobno se razmatraju mjere vezano uz rješavanje sporova koji se odnose na carinsko razvrstavanje.

PRILOG I.

TEHNIČKI ODBOR ZA PRAVILA O PODRIJETLU

Odgovornosti

1. Stalne odgovornosti Tehničkog odbora uključuju sljedeće:
   (a) da na zahtjev bilo kojeg člana Tehničkog odbora razmotri konkretne tehničke probleme nastale u svakodnevnoj primjeni pravila o podrijetlu od strane članica i da na osnovu dostavljenih činjenica daje savjetodavna mišljenja o prikladnim rješenjima;
   (b) da daje informacije i savjete na sva pitanja koja se odnose na utvrđivanje podrijetla robe koja može postaviti neka članica ili Odbor;
   (c) da izrađuje i dostavlja periodične izvještaje o tehničkim aspektima djelovanja i statusa ovog Sporazuma;
   (d) da godišnje preispituje tehničke aspekte provedbe i korištenja dijelova II. i III.
2. Tehnički odbor obavlja i druge takve zadaće koje Odbor od njega zahtijeva.
3. Tehnički odbor pokušava dovršiti svoj rad na konkretnim pitanjima, posebno onima s kojima bi mu se obratile članice ili Odbor, u razumno kratkom razdoblju.

Zastupanje

4. Svaka članica ima pravo biti zastupljena u Tehničkom odboru. Svaka članica može imenovati jednog zastupnika i jednog ili više zamjenika koji su njezini predstavnici u Tehničkom odboru. Članica tako zastupljena u Tehničkom odboru dalje se naziva „članom" Tehničkog odbora. Zastupnicima članova u Tehničkom odboru mogu na sjednicama Tehničkog odbora ispomagati savjetnici. WTO Tajništvo također može prisustvovati tim sjednicama u statusu promatrača.
5. Članove CCC-a koji nisu članice WTO-a može na sjednicama Tehničkog odbora zastupati jedan zastupnik i jedan ili više zamjenika. Takvi zastupnici također prisustvuju sjednicama Tehničkog odbora kao promatrači.
6. Uz odobrenje predsjednika Tehničkog odbora glavni tajnik CCC-a (dalje u ovom Prilogu nazivan „glavnim tajnikom") može predstavnike vlada koje nisu članice WTO-a niti članovi CCC-a, kao i predstavnike međunarodnih vladinih i trgovinskih organizacija, pozivati da sjednicama Tehničkog odbora prisustvuju kao promatrači.
7. O imenovanjima zastupnika, zamjenika i savjetnika za sjednice Tehničkog odbora obavješćuje se glavni tajnik.

Sjednice

8. Tehnički odbor zasjeda prema potrebi, a najmanje jednom godišnje.

Poslovnik

9. Tehnički odbor bira svog predsjednika i donosi poslovnik.

PRILOG II.

ZAJEDNIČKA IZJAVA O PREFERENCIJALNIM PRAVILIMA O PODRIJETLU

1. Svjesni da neke članice primjenjuju povlaštena pravila o podrijetlu, različita od nepovlaštenih pravila o podrijetlu, članice su se ovime dogovorile o sljedećem.

2. Za potrebe ove Zajedničke izjave povlaštena pravila o podrijetlu se definiraju kao oni zakoni, propisi i upravne odluke u općoj primjeni koje bilo koja članica primjenjuje za određivanje da li je neka roba podobna za tretman prema ugovornim ili autonomnim trgovinskim režimima kojima se odobravaju carinske povlastice povoljnije od onih prema stavku 1. članka I. GATT-a 1994.

3. Članice su se dogovorile da će osigurati:

   (a) da kod donošenja upravnih odluka u općoj primjeni budu jasno definirani zahtjevi koje treba ispuniti, posebno:

      i. u slučajevima primjene kriterija za promjenu carinskog razvrstavanja, takvo pravilo o podrijetlu mora jasno određivati tarifne brojeve ili podbrojeve u okviru carinske nomenklature na koje se pravilo odnosi;

      ii. u slučajevima primjene kriterija *ad valorem* u postocima, u pravilima o podrijetlu mora se navesti i metoda za računanje tih postotaka;

      iii. u slučajevima propisivanja kriterija postupka proizvodnje ili prerade, mora se točno odrediti postupak proizvodnje ili prerade na osnovu kojeg se određuje podrijetlo robe;

   (b) da se njihova povlaštena pravila o podrijetlu osnivaju na pozitivnom određenju. Povlaštena pravila o podrijetlu koja određuju na osnovu čega se ne određuje podrijetlo robe (negativno određenje) dopuštena su u pojašnjavanju pozitivnog određenja ili u pojedinim slučajevima gdje pozitivno određenje povlaštenog podrijetla nije potrebno;

   (c) da njihovi zakoni, propisi, sudske i upravne odluke u općoj primjeni, koji se odnose na povlaštena pravila o podrijetlu, budu objavljena kao da podliježu odredbama stavka 1. članka X. GATT-a 1994. i u skladu s tim odredbama;

   (d) da se na zahtjev izvoznika, uvoznika ili neke osobe koja za to ima opravdan razlog, njihove ocjene podrijetla robe donesu što je moguće brže, najkasnije 150 dana ([1]) nakon podnošenja zahtjeva za ocjenu podrijetla, a pod uvjetom da su dostavljeni svi potrebni elementi. Zahtjev za takvu ocjenu podrijetla mora se prihvatiti prije nego što se započne trgovati dotičnom robom i može se prihvatiti kasnije u svakom trenutku. Takve ocjene podrijetla vrijede tri godine pod uvjetom da činjenice i uvjeti, uključujući povlaštena pravila o podrijetlu na osnovi kojih je ocjena donesena ostanu neizmijenjeni. Pod uvjetom da su stranke unaprijed obaviještene, takve ocjene ne vrijede ako se pri preispitivanju prema točki (f) donese odluka suprotna toj ocjeni podrijetla. Takve ocjene se objavljuju prema odredbama točke (g);

   (e) da se pri unošenju promjena u njihova povlaštena pravila o podrijetlu ili pri donošenju novih povlaštenih pravila o podrijetlu, retroaktivno ne primjenjuju takve promjene koje su utvrđene u njihovim zakonima ili propisima i koje su bez štete po te zakone ili propise;

   (d) da se sve upravne radnje koje članica poduzme u vezi s određivanjem povlaštenog podrijetla mogu preispitati po redovnim, arbitražnim ili upravnim sudovima ili po postupcima neovisnima o nadležnom tijelu koje je donijelo ocjenu podrijetla, a koji sudovi ili postupci mogu dovesti do promjene ili poništenja ocjene;

   (e) da se svakom informacijom, koja je po naravi povjerljiva ili koja je – radi primjene povlaštenih pravila o podrijetlu – dostavljena na povjerljivoj osnovi, te vlasti postupaju kao sa strogo povjerljivom informacijom koja se ne odaje bez posebnog dopuštenja osobe ili vlade koja ju je dostavila, osim u opsegu u kojem bi se odavanje moglo zahtijevati u sudskim postupcima.

4. Članice su suglasne da Tajništvu hitno dostave svoja povlaštena pravila o podrijetlu, uključivo popis povlaštenih sporazuma na koje se ta pravila primjenjuju, kao i sudske i upravne odluke opće primjene koje se odnose na njihova povlaštena pravila o podrijetlu, a koja važe na dan stupanja na snagu WTO Sporazuma za članicu o kojoj se radi. Osim toga, članice se slažu da – što je moguće prije – Tajništvu dostave svaku izmjenu svojih povlaštenih pravila o podrijetlu ili nova povlaštena pravila o podrijetlu. Tajništvo članicama dostavlja popis informacija koje je primilo i koje su mu na raspolaganju.

([1]) Za zahtjeve podnesene tijekom prve godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, od država članica se zahtijeva samo da ocjenu donesu što je moguće brže.

21994A1223(13)

23.12.1994. SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA L 336/151

SPORAZUM O POSTUPCIMA IZDAVANJA UVOZNIH DOZVOLA

ČLANICE,

Uzimajući u obzir multilateralne trgovinske pregovore,

Želeći unaprijediti ciljeve GATT-a 1994.,

Uzimajući u obzir specifične trgovinske, razvojne i financijske potrebe članica zemalja u razvoju,

Prepoznajući koristi postupka automatskog izdavanja uvoznih dozvola u određene svrhe te činjenice da se takvi postupci ne bi koristili za ograničavanje trgovine,

Prepoznajući da se postupci za izdavanje uvoznih dozvola mogu primijeniti s ciljem provedbe mjera poput onih usvojenih na temelju odgovarajućih odredbi GATT-a 1994.,

Prepoznajući odredbe GATT-a 1994. u dijelu u kojem se odnose na postupke izdavanja uvoznih dozvola,

Želeći osigurati da se postupci izdavanja uvoznih dozvola ne primjenjuju u suprotnosti s načelima i obvezama iz GATT-a 1994,

Prepoznajući da se tijek međunarodne trgovine može usporiti neodgovarajućom primjenom postupaka izdavanja uvoznih dozvola,

Uvjerene da sustav uvoznih dozvola, posebno postupak izdavanja neautomatskih uvoznih dozvola mora biti primijenjen pregledno i predvidljivo,

Prepoznajući da postupak izdavanja neautomatskih dozvola ne bi smio značiti veće upravne smetnje od onih koje su nužne za provedbu odgovarajućih mjera,

Želeći pojednostaviti i učiniti transparentnim upravne postupke i praksu u međunarodnoj trgovini i osigurati pravednu i nepristranu primjenu i provedbu takvih postupaka i prakse,

Želeći uspostaviti savjetodavni mehanizam i brzo, učinkovito i nepristrano rješavanje sporova nastalih na temelju ovog Sporazuma,

SPORAZUMNE SU:

Članak 1.

Opće odredbe

1. Za potrebe ovog Sporazuma, izdavanje uvoznih dozvola određuje se kao upravni postupak ([1]) koji se primjenjuje kod režima uvoznih dozvola, a za što je potrebno odgovarajućem upravnom tijelu podnijeti zahtjev ili druge dokumente (različite od onih koji se traže za potrebe carinjenja), kao preduvjet za uvoz na carinski područje članice uvoznice.

2. Članice osiguravaju da upravni postupci, koji se primjenjuju radi provedbe režima uvoznih dozvola, budu sukladni odgovarajućim odredbama GATT-a 1994., uključujući njemu pripadajuće dodatke i protokole, kako se to tumači ovim Sporazumom, a s ciljem sprečavanja narušavanja trgovine do kojeg bi moglo doći radi neodgovarajuće provedbe tih postupaka, uzimajući u obzir ciljeve gospodarskog razvitka te financijske i trgovinske potrebe članica zemalja u razvoju ([2]).

3. Postupovna pravila za izdavanje uvoznih dozvola su neutralna i provode se pravično i nepristrano.

4. (a) Pravila i sve informacije koje se obnose na podnošenje zahtjeva, uključujući i pravila za utvrđivanje podobnosti osoba, poduzeća i institucija za podnošenje takvih zahtjeva, kao i upravnih tijela kojima se takvi zahtjevi podnose i popis proizvoda koji podliježu sustavu uvoznih dozvola, objavljuju se u publikacijama o kojima se šalje obavijest Odboru za uvozne dozvole, sukladno članku 4. (dalje u tekstu ovog Sporazuma: „Odbor") na način kojim se vladama ([3]) i trgovcima omogućava da budu upoznati s tim pravilima. Obavijest se u tom smislu objavljuje, gdje god je to praktički izvedivo, 21 dan prije dana stupanja na snagu tih pravila ali, u svakom slučaju, ne kasnije od njihovog stupanja na snagu. Svi izuzeci, odstupanja ili izmjene u vezi s pravilima o postupcima

([1]) Postupke pod nazivom „izdavanje dozvola" kao i ostale slične upravne postupke.

([2]) Ništa u ovom Sporazumu ne uzima se na način kojim bi se dovodilo u pitanje osnovu, opseg ili trajanje neke mjere koja se provodi postupkom davanja uvozne dozvole.

([3]) Za potrebe ovog Sporazuma, smatra se da izraz „vlade" uključuje nadležna tijela Europskih zajednica.

izdavanja uvoznih dozvola ili popisa proizvoda koji podliježu uvoznim dozvolama, također se objavljuju na isti način i u istim rokovima kako je gore navedeno. Primjerci tih publikacija moraju biti dostupni Tajništvu WTO-a.

(b) Članicama koje žele dostaviti svoje pisane primjedbe, omogućuje se da rasprave o tim primjedbama na vlastiti zahtjev. Članica na koju se primjedbe odnose, na odgovarajući način razmatra spomenute primjedbe, kao i rezultate rasprave.

5. Obrasci za podnošenje zahtjeva i, gdje je to slučaj, obrasci za obnavljanje uvozne dozvole, moraju biti što je moguće jednostavniji. Prilikom podnošenja zahtjeva, mogu se tražiti dokumenti i podaci koji se smatraju nužno potrebnim za propisno funkcioniranje režima dozvola.

6. Postupci podnošenja zahtjeva za uvoznu dozvolu i, gdje je to slučaj, postupci za obnavljanje uvozne dozvole, moraju biti što je moguće jednostavniji. Podnositeljima zahtjeva omogućuje se razumni rok za podnošenje zahtjeva za izdavanje uvozne dozvole. Kad je određen krajnji rok za podnošenje zahtjeva, taj rok iznosi najmanje 21 dan, uz mogućnost produženja istog roka ako u tom razdoblju ne pristigne dovoljno zahtjeva. Podnositelji zahtjeva obraćaju se sa svojim zahtjevom samo jednom upravnom tijelu. Kad je zaista neophodno uključiti više od jednog upravnog tijela, podnositelji zahtjeva ne trebaju se obraćati na više od tri upravna tijela.

7. Ni jedan zahtjev se ne odbija radi manjih pogrešaka u dokumentaciji, koje ne mijenjaju osnovne podatke koji su u njoj sadržani. Na propuste ili greške u dokumentaciji ili postupku koje očito nisu počinjene s namjerom prijevare ili grubog nemara, ne primjenjuje se kazna stroža od one koje je potrebna da posluži kao upozorenje.

8. Uvoz za koji je izdana dozvola ne odbija se radi manjih razlika u vrijednosti, količini ili težini u odnosu na one navedene u dozvoli, a do kojih je došlo zbog razlika nastalih tijekom isporuke, razlika kakve su svojstvene isporukama u rasutom stanju te ostalih manjih razlika koje su uobičajene u trgovinskoj praksi.

9. Devizna sredstva, potrebna za plaćanje uvoza za koji je izdana dozvola, daju se na raspolaganje posjednicima uvoznih dozvola po istoj osnovi po kojoj se daju na raspolaganje uvoznicima robe za koju nisu potrebne uvozne dozvole.

10. U vezi sa sigurnosnim izuzecima primjenjuju se odredbe članka XXI. GATT-a 1994.

11. Odredbe ovog Sporazuma ne zahtijevaju niti od koje članice otkrivanje povjerljivih podataka, čime bi se moglo onemogućiti provođenje zakona ili bi se na neki drugi način djelovalo protivno javnom interesu ili bi se štetilo legitimnim poslovnim interesima pojedinih poduzeća, bilo javnih ili privatnih.

Članak 2.

Automatsko izdavanje uvoznih dozvola ([1])

1. Automatsko izdavanje uvoznih dozvola definira se kao izdavanje uvoznih dozvola pri čemu je odobrenje zahtjeva zajamčeno u svim slučajevima i koje je u suglasnosti sa zahtjevima iz stavka 2.(a).

2. Pored odredbi iz stavaka 1. do uključivo stavka 11. članka 1., te stavka 1. ovog članka, na postupke automatskog izdavanja uvoznih dozvola primjenjuju se sljedeće odredbe ([2]):

(a) postupci automatskog izdavanja dozvola ne smiju se provoditi na način ograničavajućeg učinka na uvoz koji podliježe automatskom davanju uvozne dozvole. Za postupke automatskog davanja uvozne dozvole smatra se da imaju ograničavajući učinak na trgovinu osim ako, između ostalog:

i. je bilo koja osoba, tvrtka ili institucija, koja ispunjava zakonske uvjete članice uvoznice za obavljanje uvoznih poslova koji uključuju proizvode koji podliježu automatskom izdavanju uvozne dozvole, jednako podobna za podnošenje zahtjeva za izdavanje uvozne dozvole i za dobivanje iste;

ii. se zahtjevi za izdavanje uvoznih dozvola mogu podnijeti svaki radni dan prije carinjenja robe;

iii. se zahtjevi za izdavanje uvozne dozvole, podneseni na odgovarajućem i ispunjenom obrascu, odobre odmah po primitku, u upravno prihvatljivom opsegu, ali u roku od najviše 10 radnih dana;

(b) članice priznaju da automatsko izdavanje uvoznih dozvola može biti potrebno svaki put kad nisu predviđeni neki drugi primjereni postupci. Automatsko izdavanje uvoznih dozvola može se provoditi tako dugo dok traju okolnosti koje su dovele do uvođenja tog postupka i tako dugo dok se upravni ciljevi, koji čine pozadinu tog postupka, ne mogu postići na neki prikladniji način.

([1]) Postupcima izdavanja uvoznih dozvola koje zahtijevaju sigurnost koja nema ograničavajući učinak na uvoz, smatraju se postupci koji ulaze u kategoriju definiranu stavcima 1. i 2.

([2]) Članica zemlja u razvoju, koja nije potpisnica Sporazuma o postupcima izdavanja uvoznih dozvola zaključenog 12. travnja 1979. i koja ima specifične poteškoće vezano uz zahtjeve iz točke (a) podtočaka ii. i iii. može, nakon notifikacije Odboru, odgoditi primjenu zahtjeva iz tih točaka za najviše dvije godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u za tu članicu.

Članak 3.

Neautomatsko izdavanje dozvola

1. Za postupke neautomatskog izdavanja uvoznih dozvola primjenjuju se sljedeće odredbe, pored onih iz stavka 1. do uključivo stavka 11. članka 1. Postupci neautomatskog izdavanja uvoznih dozvola definiraju se kao izdavanje uvoznih dozvola koje nije obuhvaćeno definicijom iz stavka 1. članka 2.

2. Neautomatsko izdavanje dozvola nema ograničavajuće učinke niti učinke narušavanja trgovine, pored onih koji proizlaze iz uvođenja ograničenja. Postupci neautomatskog izdavanja dozvola moraju po svom opsegu i trajanju odgovarati mjeri zbog čijeg se provođenja primjenjuju i ne smiju predstavljati dodatno upravno opterećenje nego li je to zaista nužno da bi se mjera provela.

3. Kada se uvozna dozvola traži za svrhe koje nisu provođenje količinskih ograničenja, članice objavljuju dovoljno informacija za druge članice i trgovce, na temelju kojih se može utvrditi osnova za davanje i/ili dodjelu uvoznih dozvola.

4. Kada neka članica pruža mogućnost osobama, tvrtkama ili institucijama za traženje izuzeća ili odstupanja od nekog od uvjeta za davanje uvoznih dozvola, ona tu činjenicu uključuje u informacije koje objavljuje u skladu sa stavkom 4. članka 1., kao i informaciju o tome kako se podnosi zahtjev i, do mjere u kojoj je to moguće, navesti okolnosti pod kojima bi se takvi zahtjevi uzimali u razmatranje.

5. (a) Na zahtjev bilo koje članice, koja je zainteresirana za trgovinu predmetnim proizvodom, članice dostavljaju sve bitne podatke u vezi s:

i. upravnom provođenju ograničenja;

ii. uvoznim dozvolama koje su odobrene u zadnjem razdoblju;

iii. raspodjelom takvih dozvola između zemalja koje isporučuju predmetni proizvod;

iv. kada je izvedivo, statističke podatke o uvozu (na primjer. vrijednost i/ili obujam) u odnosu na proizvode koji podliježu davanju uvozne dozvole. Od članica zemalja u razvoju, u vezi s tim se ne očekuje uvođenje dodatnih upravnih ili financijskih opterećenja.

(b) Članice koje raspodjeljuju kvote putem davanja uvoznih dozvola, objavljuju sveukupan obujam tih kvota po količini i/ili vrijednostima, početni i zaključni datum trajanja kvota i sve promjene vezane uz to, u rokovima navedenim u stavku 4. članka 1., tako da se vlade i trgovci upoznaju s tim informacijama.

(c) Ako se kvote raspodjeljuju između zemalja koje isporučuju te proizvode, članica koja primjenjuje ova ograničenja odmah izvještava sve druge članice koje su zainteresirane za isporuku tog proizvoda, o udjelima u trenutačno dodijeljenim kvotama, specificiranim po količini ili vrijednosti, a koji su dodijeljeni zemljama koje isporučuju predmetni proizvod, te objavljuje tu informaciju u rokovima navedenim u stavku 4. članka 1., tako da se vlade i trgovci upoznaju s tim informacijama.

(d) Kada je potrebno odrediti neki raniji početni rok za primjenu kvota, informacija iz stavka 4. članka 1., objavljuje se u rokovima navedenim u stavku 4. članka 1., tako da se vlade i trgovci upoznaju s tim informacijama.

(e) Svaka osoba, poduzeće ili institucija, koja ispunjava pravne i upravne zahtjeve članica uvoznica, smatraju se jednako podobnom za podnošenje zahtjeva za izdavanje uvozne dozvole i njezino razmatranje. Ako se zahtjev ne odobri, podnositelju zahtjeva se, na njegov zahtjev, navodi razlog za odbijanje zahtjeva i on ima pravo na žalbu ili reviziju takve odluke, u skladu s domaćim zakonodavstvom ili postupcima članice uvoznice.

(f) Rok za obradu zahtjeva ne smije, osim kad to nije moguće zbog na koje članica ne može utjecati, biti duži od 30 dana ako se zahtjevi uzimaju u razmatranje onim redom kojim pristižu, npr. sukladno načelu „prvi na granici – prvi uslužen", i ne duži od 60 dana ako se svi zahtjevi razmatraju zajedno. U ovom drugom slučaju, početnim datumom za razmatranje zahtjeva smatra se posljednji dan objavljenog roka za podnošenje zahtjeva.

(g) Razdoblje važenja uvozne dozvole mora biti razumno dugo i ne tako kratko da onemogući ostvarenje uvoza. Rok važenja uvozne dozvole ne smije onemogućavati uvoz iz udaljenih izvora, osim u specijalnim slučajevima kad se uvozom moraju zadovoljiti nepredviđene kratkoročne potrebe.

(h) Kod provedbe kvota članice ne smiju spriječiti ostvarivanje uvoza u skladu s izdanim dozvolama i ne smiju destimulirati potpuno iskorištavanje kvota.

(i) Prilikom izdavanja uvoznih dozvola, članice uzima se u obzir poželjnost izdavanja dozvola za proizvode u ekonomičnim količinama.

(j) Prilikom dodjele uvoznih dozvola, članice uzimaju u obzir ostvareni uvoz podnositelja zahtjeva. S tim u vezi ispituju jesu li uvozne dozvole, koje su prije bile izdane podnositeljima zahtjeva, bile u potpunosti iskorištene tijekom novijeg oglednog razdoblja. Kad dozvole nisu bile u potpunosti iskorištene, članica ispituju razloge te ih uzimaju u obzir prilikom dodjele novih uvoznih dozvola. Također vode računa o tome da se osigura razumna raspodjela uvoznih dozvola novim uvoznicima, uzimajući u obzir poželjnost izdavanja dozvola za proizvode u rentabilnim količinama. S tim u vezi posebna pozornost se posvećuje onim uvoznicima koji uvoze proizvode podrijetlom iz članica zemalja u razvoju, a naročito iz najslabije razvijenih država članica.

(k) Kad se kvote ostvaruju putem dozvola koje nisu raspodijeljene između zemlja koje isporučuju te proizvode, nositelji dozvola [1] mogu slobodno birati izvore uvoza. Kad su kvote raspodijeljene između zemalja koje isporučuju te proizvode, u uvoznoj dozvoli jasno se određuje zemlja ili zemlje.

(l) Prilikom primjene stavka 8. članka 1., kod budućih dodjela uvoznih dozvola mogu se provesti kompenzacijske prilagodbe u slučajevima gdje je uvoz prekoračio razinu prethodne dozvole.

Članak 4.

Institucije

Osniva se Odbor za uvozne dozvole, koji se sastoji od predstavnika svake članice. Odbor iz svojih redova izabire predsjednika i potpredsjednika, a sastaje se prema potrebi, kako bi se članicama pružila prilika da se posavjetuju o svim pitanjima vezano uz provedbu ovog Sporazuma i promicanje njegovih ciljeva.

Članak 5.

Obavješćivanje

1. Članice koje uvode postupke za izdavanje dozvola ili neke promjene u tim postupcima, u roku od 60 dana o tome obavješćuju Odbor.

2. Obavijesti o uvođenju postupaka za izdavanje dozvola uključuju sljedeće podatke:

(a) popis proizvoda na koje se odnose postupci za izdavanje dozvola;

(b) mjesto gdje se mogu dobiti informacije o ispunjavanju uvjeta za izdavanje dozvole;

(c) nadležna upravno tijela kojima se podnose zahtjevi;

(d) datum i naziv publikacije u kojoj su objavljeni postupci za izdavanje dozvola;

(e) naznaka da li je izdavanje dozvola automatsko ili neautomatsko, u skladu s definicijama iz članaka 2. i 3.;

(f) kod postupaka automatskog izdavanja dozvola, njihovu upravnu svrhu;

(g) kod postupaka neautomatskog izdavanja dozvola, naznaku mjere koja se provodi putem postupka davanja dozvola; i

(h) predviđeno trajanje postupka izdavanja dozvole ako se ono može procijeniti s određenom vjerojatnošću, a ako ne, razlog zbog kojeg se taj podatak ne može navesti.

3. U obavijestima o izmjeni u postupcima izdavanja uvoznih dozvola navode se gore navedeni elementi, ako je promjena nastala u vezi s njima.

4. Članice obavješćuju Odbor o publikacijama u kojima su objavljeni podaci iz stavka 4. članka 1.

5. Svaka zainteresirana članica koja smatra da neka druga članica nije obavijestila ovu instituciju o postupku izdavanja uvoznih dozvola ili o promjenama postupka u skladu s odredbama iz stavaka 1. do 3., može na to skrenuti pažnju toj drugoj članici. Ako druga članica ne dostavi traženu obavijesti odmah nakon tog upozorenja, prva članica može sama obavijestiti o postupku izdavanja uvoznih dozvola ili promjene tog postupka, uključujući sve odgovarajuće podatke kojima raspolaže.

Članak 6.

Savjetovanje i rješavanje sporova

Savjetovanje i rješavanje sporova vezano uz sva pitanja koja utječe na provedbu ovog Sporazuma, provodi se u skladu s odredbama iz članka XXII. i XXIII. GATT-a 1994., na način kako je to razrađeno i definirano Dogovorom o rješavanju sporova.

Članak 7.

Preispitivanje

1. Odbor, prema potrebi, ali najmanje jednom u dvije godine, vrši preispitivanje provedbe i ostvarivanja ovog Sporazuma,

[1] Ponekad se nazivaju „nositelji kvota".

uzimajući u obzir njegove ciljeve te prava i obveze sadržane u njemu.

2. Kao osnovu za preispitivanje u Odboru, Tajništvo izrađuje izvješće o činjeničnom stanju, koje se temelji na informacijama dostavljenim u skladu s člankom 5., na odgovorima sadržanim u godišnjem upitniku o postupcima za izdavanje uvoznih dozvola ([1]) i drugim relevantnim i pouzdanim informacijama kojima Odbor raspolaže. To izvješće sadržava kratki pregled gore navedenih informacija, uz posebno navođenje svih promjena i novih okolnosti do kojih je došlo tijekom provjerenog razdoblja te uz uključivanje svih drugih informacija koje Odbor dogovori.

3. Članice se obvezuju ispuniti godišnji upitnik o postupcima izdavanja uvoznih dozvola bez odlaganja i u cijelosti.

4. Odbor izvještava Vijeće za trgovinu robom o svim zbivanjima tijekom razdoblja obuhvaćenog takvim preispitivanjem.

Članak 8.

Završne odredbe

Rezerve

1. Bez suglasnosti ostalih članica nikakve se rezerve ne mogu izraziti u odnosu na bilo koju odredbu iz ovog Sporazuma.

Domaće zakonodavstvo

2. (a) Svaka članica osigurava, najkasnije do dana stupanja na snagu WTO sporazuma za tu članicu, usklađenost svojih zakona, propisa i upravnih postupaka s odredbama ovog Sporazuma.

(b) Svaka članica izvještava Odbor o svim promjenama svojih zakona i propisa i o promjenama u načinu provođenja tih zakona i propisa.

([1]) U opticaju se nalazi pod izvornim nazivom „Dokument L/3515" GATT-a 1947., od 23. ožujka 1971.

21994A1223(14)

L 336/156 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

SPORAZUM O SUBVENCIJAMA I KOMPENZACIJSKIM MJERAMA

ČLANICE SU SUGLASNE:

DIO I.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Definicija subvencije

1.1. Za potrebe ovog Sporazuma, smatra se da subvencija postoji ako:

(a) (1) postoji financijska pomoć vlade ili bilo kojeg državnog tijela na teritoriju članice (dalje u tekstu ovog Sporazuma: „vlada"), tj. kada:

i. praksa vlade uključuje izravan prijenos sredstava (npr. premije, zajmovi i dokapitalizacija), potencijalne izravne prijenose sredstava ili obveza (npr. jamstva za zajmove);

ii. vlada se odrekne ili ne naplati prihod koji se inače plaća (npr. fiskalne mjere kao što su porezni krediti) [1];

iii. vlada osigurava robu ili pruža usluge, osim opće infrastrukture, ili kupuje robu;

iv. vlada izvršava plaćanja u fondove, ili zadužuje ili daje nalog privatnom tijelu da obavi jednu ili više vrsta djelatnosti navedenih pod (i) do (iii) u gornjem tekstu, koje bi inače bile u nadležnosti države pa se praksa ne razlikuje u pravom smislu od prakse koju vlada normalno primjenjuje;

ili

(2) postoji bilo koji vid pomoći prihodu ili cijeni u smislu članka XVI. GATT-a 1994.;

i

(b) time se ostvaruje korist.

[1] U skladu s odredbama članka XVI. GATT-a 1994. (napomena uz članak XVI.) i odredbama priloga I. do III. ovom Sporazumu, oslobađanje od plaćanja carina ili poreza na izvozni proizvod onih carina ili poreza koji se primjenjuju na sličan proizvod kada je namijenjen domaćoj potrošnji, ili smanjenje takvih carina ili poreza u iznosima koji ne prelaze stvarne iznose, ne smatra se subvencijom.

1.2. Subvencija prema definiciji iz stavka 1. potpada pod odredbe dijela II., ili dijela III. ili V. samo ako je takva subvencija specifična u skladu s odredbama članka 2.

Članak 2.

Specifičnost

2.1. Kako bi se utvrdilo je li subvencija, prema definiciji iz članka 1. stavka 1., specifična za neko poduzeće, industriju ili grupu poduzeća ili industrija (dalje u tekstu ovog Sporazuma „određena poduzeća") u okviru nadležnosti tijela koji daje subvencije, primjenjuju se sljedeća načela:

(a) Kada tijelo nadležno za dodjelu subvencija, ili propisi prema kojima takvo tijelo radi, izričito ograničava pristup subvenciji određenim poduzećima, takva se subvencija smatra specifičnom.

(b) Kada tijelo nadležno za dodjelu subvencija, ili propisi prema kojima takvo tijelo radi, uspostavlja objektivne kriterije ili uvjete [2] kojima se utvrđuje podobnost za dobivanje subvencije i iznos subvencije, tada nema specifičnosti pod uvjetom da je pristup subvenciji automatski i da se strogo poštuju odgovarajući kriteriji i uvjeti. Ti kriteriji i uvjeti moraju biti jasno navedeni u zakonu, propisu ili drugom službenom dokumentu, tako da je moguća njihova provjera.

(c) Ako, bez obzira na prividnu nespecifičnost koja proizlazi iz primjene načela izloženih u točkama (a) i (b), postoje razlozi za vjerovanje da bi subvencija u stvarnosti mogla biti specifična, mogu se razmotriti i drugi čimbenici. Ti čimbenici su: ograničeni broj određenih poduzeća koji koristi program subvencije, pretežito korištenje od strane određenih poduzeća, davanje nerazmjerno velikih iznosa subvencija određenim poduzećima i način na koji je tijelo nadležno za subvencije koristio svoju slobodu u odlučivanju o dodjeli subvencije [3]. Kod primjene ove točke u obzir treba uzeti

[2] Objektivni kriteriji ili uvjeti, kako se koriste u ovom Sporazumu, znače kriterije ili uvjete koji su neutralni, koji ne daju prednost određenim poduzećima pred drugima i koji su ekonomski po prirodi te horizontalni po primjeni, kao što su broj zaposlenih ili veličina poduzeća.

[3] S time u vezi posebno se uzimaju u obzir informacije o učestalosti kojom se zahtjevi za subvencijama odobravaju ili odbijaju, te o razlozima takvih odluka.

stupanj raznolikosti gospodarskih aktivnosti koje su u nadležnosti tijela za dodjelu subvencija, kao i vremensko razdoblje tijekom kojeg se program subvencije provodio.

2.2. Subvencija koja je ograničena na određena poduzeća smještena unutar izabranog zemljopisnog područja u okviru nadležnosti tijela za dodjelu subvencija je specifična. Za potrebe ovog Sporazuma specifičnom se subvencijom ne smatra određivanje ili izmjena opće primjenljivih poreznih stopa od strane nadležnih državnih tijela na svim razinama.

2.3. Svaka subvencija koja potpada pod odredbe članka 3. smatra se specifičnom.

2.4. Svako utvrđivanje specifičnosti u skladu s odredbama ovog članka je jasno potkrijepljeno pozitivnim dokazima.

DIO II.

ZABRANJENE SUBVENCIJE

Članak 3.

Zabrana

3.1. Osim onoga što je određeno Sporazumom o poljoprivredi, sljedeće subvencije, u okviru značenja članka 1. su zabranjene:

(a) subvencije ovisne, *de jure* ili *de facto* ([1]), bilo isključivo ili kao jedan od nekoliko drugih uvjeta, o izvršenju izvoza, uključujući one navedene u Prilogu I. ([2]);

(b) subvencije ovisne, bilo isključivo ili kao jedan od nekoliko drugih uvjeta, o uporabi domaće nad uvezenom robom.

3.2. Članica ne odobrava niti provodi subvencije iz stavka 1.

([1]) Ovaj standard je ispunjen kada činjenice pokazuju da je odobravanje subvencije, iako zakonski nije uvjetovano izvršenjem izvoza, zapravo vezano za stvarni ili predviđeni izvoz ili izvoznu zaradu. Sama činjenica da se neka subvencija daje poduzećima koja izvoze neće se samo zbog toga smatrati izvoznom subvencijom u smislu ove odredbe.

([2]) Mjere iz Priloga I. koje ne predstavljaju izvozne subvencije nisu zabranjene niti ovom niti bilo kojom drugom odredbom ovog Sporazuma.

Članak 4.

Pravni lijekovi

4.1. Kad neka članica ima razloga vjerovati da druga članica odobrava ili provodi neku od zabranjenih subvencija, ta članica može zatražiti konzultacije s tom drugom članicom.

4.2. Zahtjev za konzultacijama iz stavka 1. treba sadržavati izjavu o dostupnim dokazima u pogledu postojanja i prirode subvencije o kojoj se radi.

4.3. Nakon zahtjeva za konzultacijama iz stavka 1., članica za koju se vjeruje da odobrava ili provodi subvenciju o kojoj se radi, pristupa konzultacijama što je prije moguće. Svrha tih konzultacija je razjašnjavanje činjenica u vezi sa stanjem i postizanje uzajamno zadovoljavajućeg rješenja.

4.4. Ako se u roku od 30 dana ([3]) od zahtjeva za konzultacijama ne postigne uzajamno zadovoljavajuće rješenje, bilo koja članica, stranka u tim konzultacijama može predati predmet Tijelu za rješavanje sporova („DSB") radi žurnog ustanovljenja panela, osim ako DSB ne odluči konsenzusom o ne uspostavi panela.

4.5. Nakon što je ustanovljen, panel može zatražiti pomoć od Stalne skupine stručnjaka ([4]) (dalje u tekstu ovog Sporazuma „PGE" (Permanent Group of Experts)) s ciljem utvrđivanja je li mjera o kojoj se radi zabranjena subvencija. Ako se to zatraži, „PGE" odmah ispituje dokaz koji se odnosi na postojanje i prirodu mjere, te članici koja primjenjuje ili provodi mjeru pruža priliku da dokaže da ta mjera ne predstavlja zabranjenu subvenciju. PGE izvještava o svojim zaključcima panel u roku kojeg odredi panel. Panel bez izmjena prihvaća zaključke PGE po pitanju predstavlja li ta mjera zabranjenu subvenciju ili ne.

4.6. Panel dostavlja svoje konačno izvješće strankama u sporu. Izvješće se dostavlja svim članicama u roku od 90 dana od dana utvrđivanja sastava i nadležnosti panela.

4.7. Ako se za mjeru u pitanju utvrdi da predstavlja zabranjenu subvenciju, panel daje preporuku članici koja daje subvenciju da je povuče bez odlaganja. S tim u vezi, panel u svojoj preporuci navesti rok u kojem mjera mora biti povučena.

4.8. U roku od 30 dana od dostave izvješća panela svim članicama, DSB usvaja izvješće osim ako jedna od stranaka u

([3]) Svi rokovi navedeni u ovom članku mogu se dogovorno produžiti.

([4]) Kako je to utvrđeno člankom 24.

sporu službeno ne obavijesti DSB o svojoj odluci da uloži žalbu ili ako DSB ne odluči konsenzusom da ne usvoji izvješće.

4.9. U slučaju kad se podnosi žalba na izvješće panela, Prizivno tijelo donosi odluku u roku od 30 dana od dana kada stranka u sporu službeno obavijesti o svojoj namjeri da uloži žalbu. Ako Prizivno tijelo smatra da ne može usvojiti izvješće u roku od 30 dana, ono izvještava DSB pisanim putem o razlozima za nepridržavanje roka i ujedno navodi rok u kojem smatra da može dostaviti svoje izvješće. Postupak, ni u kom slučaju, ne traje duže od 60 dana. DSB usvaja izvješće Prizivnog tijela te ga stranke u sporu bezuvjetno prihvaća osim ako DSB ne odluči konsenzusom da neće usvojiti izvješće u roku od 20 dana od dostave istog članicama ([1]).

4.10. U slučaju da se ne postupi po preporuci DSB-a u roku kojeg je naveo panel, a koji počinje teći od dana usvajanja izvješća panela ili Prizivnog tijela, DSB odobrava članici tužiteljici poduzimanje primjerene ([2]) protumjere, osim ako DSB ne odluči konsenzusom odbiti zahtjev za protumjerom.

4.11. U slučaju da neka stranka u sporu zatraži arbitražu prema članku 22. stavku 6. Dogovora o rješavanju sporova („DSU"), arbitar određuje jesu li protumjere primjerene ([2]).

4.12. Za sporove koji se vode u skladu s ovim člankom, osim rokova posebno propisanih ovim člankom, rokovi za vođenje takvih sporova koji se mogu primijeniti prema DSU se smanjuju za polovicu.

DIO III.

SUBVENCIJE PROTIV KOJIH SE MOGU PODUZETI MJERE

Članak 5.

Negativni učinci

Niti jedna članica ne bi smjela, davanjem subvencija iz članka 1. stavaka 1. i 2., prouzročiti negativne učinke za interes ostalih članica, tj.:

(a) štetu za domaću proizvodnju druge članice ([3]);

(b) poništenje ili umanjenje pogodnosti koje izravno ili neizravno proizlaze iz GATT-a 1994., posebno pogodnosti koncesija prema članku II. GATT-a 1994. ([4]);

(c) ozbiljnu štetu za interese neke druge članice ([5]).

Ovaj se članak ne odnosi na subvencije za poljoprivredne proizvode kako je to određeno člankom 13. Sporazuma o poljoprivredi.

Članak 6.

Ozbiljna šteta

6.1. Smatra se da postoji ozbiljna šteta u smislu stavka (c) članka 5. u slučaju:

(a) ukupnog *ad valorem* subvencioniranja ([6]) nekog proizvoda preko 5 posto ([7]);

(b) subvencije za pokrivanje operativnih gubitaka neke industrije;

(c) subvencije za pokrivanje operativnih gubitaka nekog poduzeća, osim jednokratnih mjera koje su nepovratne i ne mogu se ponoviti za to poduzeće i koje se daju samo kako bi se osiguralo vrijeme za pronalaženje dugoročnih rješenja te izbjegli trenutni socijalni problemi;

(d) izravnog oprosta duga, tj. oprosta duga prema državi, te pomoći za otplatu duga ([8]).

([1]) Ako u tom roku nije planiran sastanak DSB-a, sastanak se treba održati u ovu svrhu.

([2]) Ovaj izraz ne znači da su dozvoljene protumjere koje su nesrazmjerne u svjetlu činjenice da su subvencije o kojima se radi u ovim odredbama zabranjene.

([3]) Izraz „šteta domaćoj proizvodnji" ovdje se koristi u istom smislu kao i u dijelu V.

([4]) Izraz „poništenje ili umanjenje" koristi se u ovom Sporazumu u istom smislu kao u odgovarajućim odredbama GATT-a 1994., a postojanje takvog poništenja ili umanjenja utvrđuje se u skladu s primjenom tih odredaba.

([5]) Izraz „ozbiljna šteta za interese neke druge članice" koristi se u ovom ugovoru u istom smislu kao u stavku 1. članka XVI. GATT-a 1994., a uključuje i prijetnju ozbiljnom štetom.

([6]) Ukupno *ad valorem* subvencioniranje izračunava se u skladu s odredbama Priloga IV.

([7]) Budući da se očekuje da će civilni zrakoplovi biti predmet posebnih pravila o multilateralnoj trgovini, prag iz ove točke ne odnosi se na civilne zrakoplove.

([8]) Članice primaju na znanje da, u slučaju kad se financiranje na bazi tantijema za program civilnog zrakoplovstva ne otplaćuje u cijelosti zbog toga što je razina stvarne prodaje pala ispod razine planirane prodaje, to samo po sebi ne čini ozbiljnu štetu u smislu ove točke.

6.2. Bez obzira na odredbe stavka 1., ozbiljna šteta se ne utvrđuje ako članica koja daje subvenciju dokaže da subvencija u pitanju nije prouzročila niti jednu od posljedica navedenih u stavku 3.

6.3. Ozbiljna se šteta u smislu stavka (c) članka 5. može utvrditi u slučaju postojanja jednog ili više uvjeta:

(a) posljedica subvencije je sprečavanje ili ometanje uvoza sličnog proizvoda neke druge članice na tržište članice koja daje subvenciju;

(b) posljedica subvencije je sprečavanje ili ometanje izvoza sličnog proizvoda neke druge članice na tržište treće zemlje;

(c) posljedica subvencije je značajno sniženje cijene subvencioniranog proizvoda u usporedbi s cijenom sličnog proizvoda neke druge članice na istom tržištu ili sprečavanje povišenja cijena, pad cijena ili gubitak prodaje na istom tržištu;

(d) posljedica subvencije je povećanje udjela određenog subvencioniranog primarnog proizvoda ili robe [1] članice koja vrši subvencioniranje na svjetskom tržištu u odnosu na njezin prosječan udjel tijekom prethodnog trogodišnjeg razdoblja pod uvjetom da to povećanje pokazuje stalan trend tijekom razdoblja u kojem su davane subvencije.

6.4. Za potrebe stavka 3. točke (b), sprečavanje ili ometanje izvoza znači svaki slučaj u kojem je utvrđeno da su nastale promjene relativnih udjela na tržištu na štetu nesubvencioniranog sličnog proizvoda (i to kroz primjereno reprezentativno razdoblje dovoljno da pokaže jasna kretanja u razvoju tržišta tog proizvoda, a koji, u normalnim uvjetima, treba biti najmanje jednu godinu) u skladu s odredbama stavka 7. „Promjena u relativnim udjelima na tržištu" obuhvaća bilo koju od sljedećih situacija: (a) postoji povećanje tržišnog udjela subvencioniranog proizvoda; (b) udjel subvencioniranog proizvoda na tržištu ostaje isti u uvjetima u kojima bi se, da nema subvencioniranja, taj udio trebao smanjiti; (c) udjel subvencioniranog proizvoda na tržištu se smanjuje, ali sporije nego što bi bio slučaj da nema subvencije.

6.5. Za potrebe stavka 3. točke (c), smanjenje cijene uključuje svaki slučaj u kojem je takvo smanjenje cijene dokazano uspoređivanjem cijena subvencioniranog proizvoda s cijenama nesubvencioniranog sličnog proizvoda isporučenog na isto tržište. Uspoređivanje se vrši na istoj razini trgovine i u usporediva vremena, vodeći računa o svakom čimbeniku koji utječe na usporedivost cijena. Međutim, ako takvo izravno uspoređivanje nije moguće, postojanje smanjenja cijena može se utvrditi na temelju izvoznih jediničnih vrijednosti.

6.6. Svaka članica čijem je tržištu, navodno, nanesena ozbiljna šteta, stavlja na raspolaganje, u skladu s odredbama točke 3. Priloga V., strankama u sporu koji nastaje u skladu s člankom 7., kao i panelu ustanovljenom u skladu s člankom 7. stavkom 4., sve bitne informacije koje se mogu dobiti u vezi s promjenama udjela na tržištu stranaka u sporu, kao i u vezi cijena proizvoda o kojima se radi.

6.7. Smatra se da sprečavanje ili ometanje nije uzrokovalo ozbiljnu štetu u skladu sa stavkom 3. ako se tijekom određenog razdoblja utvrdi postojanje bilo koje od sljedećih okolnosti [2]:

(a) zabrana ili ograničenje izvoza sličnog proizvoda iz članice koja se žali ili uvoza iz članice koja se žali na tržište treće zemlje;

(b) odluka vlade zemlje uvoznice, koja ima monopol u trgovini ili državnu trgovinu da skrene, iz nekomercijalnih razloga, uvoz iz članice koja se žali na neku drugu zemlju ili zemlje;

(c) prirodne katastrofe, štrajkovi, prekidi u prijevozu ili neka druga viša sila koja bitno utječe na proizvodnju, kakvoću, količine ili cijene proizvoda raspoloživog za izvoz iz članice koja se žali;

(d) postojanje dogovora kojima se ograničava izvoz iz članice koja se žali;

(e) namjerno smanjenje izvoznih mogućnosti proizvoda u pitanju iz članice koja se žali (uključujući, *inter alia*, situaciju da su poduzeća članice koja se žali samostalno preusmjerile izvoz tog proizvoda na nova tržišta);

(f) neusklađenost sa standardima i drugim propisanim uvjetima u zemlji uvoza.

[1] Osim ako se u razmjeni tog proizvoda ili te robe ne primjenjuju posebna multilateralno prihvaćena pravila.

[2] Činjenica da su neke okolnosti navedene u ovom stavku, ne daje im, samima po sebi, nikakav legalni status u smislu bilo GATT-a 1994. ili ovog Sporazuma. Te okolnosti ne smiju biti izolirane, sporadične niti na neki drugi način beznačajne.

6.8. U slučaju nepostojanja okolnosti iz stavka 7., postojanje ozbiljne štete treba utvrditi na temelju informacija dostavljenih ili prikupljenih od strane panela, uključujući informacije dostavljene u skladu s odredbama Priloga V.

6.9. Ovaj članak se ne odnosi na subvencije za poljoprivredne proizvode u skladu s člankom 13. Sporazuma o poljoprivredi.

Članak 7.

Pravni lijekovi

7.1. S izuzetkom odredaba članka 13. Sporazuma o poljoprivredi, uvijek kad neka članica ima razloga vjerovati da neka subvencija iz članka 1., koju odobrava ili provodi druga članica, nanosi štetu, poništava ili umanjuje korist ili nanosi ozbiljnu štetu njenoj domaćoj proizvodnji, ta članica može zatražiti konzultacije s tom drugom zemljom članicom.

7.2. Zahtjev za konzultacijama iz stavka 1. treba sadržavati izjavu koja sadrži dokaz o (a) postojanju i prirodi subvencije, i (b) šteti koju je ona nanijela domaćoj proizvodnji, ili poništavanju ili umanjenju koristi ili ozbiljnoj šteti ([1]) nanijetoj interesima članice koja traži konzultacije.

7.3. Na zahtjev za konzultacijama iz stavka 1., članica za koju se vjeruje da odobrava ili provodi takvu praksu subvencioniranja, pristupa konzultacijama što je brže moguće. Svrha konzultacija je razjašnjavanje činjenica u vezi sa situacijom i postizanje uzajamno prihvatljivog rješenja.

7.4. Ako konzultacije ne dovedu do uzajamno prihvatljivog rješenja u roku od 60 dana ([2]), svaka članica stranka u tim konzultacijama može predati predmet DSB-u radi ustanovljavanja panela, osim ako DSB ne odluči konsenzusom da se panel ne ustanovljava. Sastav panela i njegove nadležnosti utvrđuju se u roku od 15 dana od dana njegovog ustanovljenja.

([1]) U slučaju kad se zahtjev odnosi na subvenciju za koju se smatra da će dovesti do ozbiljne štete u smislu stavka 1. članka 6, raspoloživi dokaz ozbiljne štete može biti ograničen na dokaz o tome jesu li uvjeti iz stavka 1. članka 6. ispunjeni ili ne.

([2]) Svi rokovi navedeni u ovom članku mogu dogovorno biti produženi.

7.5. Panel razmatra predmet i dostavlja svoje konačno izvješće strankama u sporu. Izvješće se dostavlja svim članicama u roku od 120 dana od datuma utvrđivanja sastava i nadležnosti panela.

7.6. U roku od 30 dana od dostave izvješća panela svim članicama, DSB ([3]) usvaja izvješće osim ako jedna od stranaka u sporu službeno ne obavijesti DSB o svojoj odluci da uloži žalbu ili ako DSB konsenzusom ne donese odluku o neusvajanju izvješća.

7.7. U slučaju kada se podnosi žalba na izvješće panela, Prizivno tijelo donosi odluku u roku od 60 dana od dana kad stranka u sporu službeno obavijesti o svojoj namjeri ulaganja žalbe. Ako Prizivno tijelo zaključi da ne može usvojiti izvješće u roku od 60 dana, ono izvještava DSB pisanim putem o razlozima zakašnjenja i navodi istodobno rok u kojem smatra da može dostaviti svoje izvješće. Postupak niti u kojem slučaju ne može trajati duže od 90 dana. DSB usvaja izvješće prizivnog tijela kojeg stranke u sporu bezuvjetno prihvaćaju osim ako DSB ne odluči konsenzusom da neće usvojiti izvješće Prizivnog tijela u roku od 20 dana od dostave istog članicama ([4]).

7.8. U slučaju kad se usvoji izvješće panela ili Prizivnog tijela kojim se utvrđuje da neka subvencija ima negativne utjecaje na interese druge članice u smislu članka 5., članica koja odobrava ili provodi takvu subvenciju poduzima odgovarajuće korake za uklanjanje negativnih utjecaja ili povlači subvenciju.

7.9. U slučaju da zemlja članica ne poduzme odgovarajuće korake za uklanjanje negativnih utjecaja subvencije ili ne povuče subvenciju u roku od šest mjeseci nakon usvajanja izvješća panela ili Prizivnog tijela, DSB odobrava članici koja se žali poduzimanje protumjera, razmjernih stupnju i prirodi negativnih utjecaja čije je postojanje utvrđeno, osim ako DSB konsenzusom ne donese odluku o odbacivanju takvog zahtjeva.

7.10. U slučaju kad stranka u sporu traži arbitražu u skladu sa člankom 22. stavkom 6. DSU-a, arbitar određuje jesu li protumjere razmjerne stupnju i prirodi negativnih utjecaja čije je postojanje utvrđeno.

([3]) Ako u tom roku nije predviđen sastanak DSB-a, održavat će se u ovu svrhu.

([4]) Ako u tom roku nije predviđen sastanak DSB-a, treba ga održati u ovu svrhu.

DIO IV.

SUBVENCIJE PROTIV KOJIH SE NE MOGU PODUZETI MJERE

Članak 8.

Subvencije protiv kojih se ne mogu poduzeti mjere

8.1. Sljedeće se smatra subvencijama protiv kojih se ne mogu poduzeti mjere ([1]):

(a) subvencije koje nisu specifične u smislu članka 2.;

(b) subvencije koje jesu specifične u smislu članka 2., ali koje ne ispunjavaju sve uvjete iz stavka 2. točaka (a), (b) ili (c) dalje u tekstu.

8.2. Bez obzira na odredbe dijela III. i V., protiv sljedećih se subvencija ne mogu poduzeti mjere:

(a) pomoć za aktivnosti istraživanja koje obavljaju poduzeća ili visokoobrazovne ili istraživačke ustanove na ugovornoj osnovi s poduzećima ako ([2]) ([3]) ([4])

pomoć pokriva ([5]) ne više od 75 posto troškova industrijskih istraživanja ([6]) ili 50 posto troškova predkonkurentnih razvojnih aktivnosti ([7]), ([8])

pod uvjetom da je ta pomoć ograničena isključivo na:

i. troškove osoblja (istraživačkog osoblja, tehničara te ostalog pomoćnog osoblja zaposlenog isključivo na istraživačkim aktivnostima);

ii. troškove instrumenata, opreme, zemljišta i zgrada korištenih isključivo i stalno (osim kada su na raspolaganju na komercijalnoj osnovi) za istraživačke aktivnosti;

iii. troškove savjetodavnih ili sličnih usluga korištenih isključivo za istraživačke aktivnosti, uključujući ranija istraživanje, tehničko znanje, patente itd.;

iv. dodatne režijske troškove nastale izravno kao rezultat istraživačke aktivnosti;

v. ostale tekuće troškove (kao što su troškovi materijala, nabavki i slično) koji su nastali izravno kao rezultat istraživačke aktivnosti.

(b) pomoć nedovoljno razvijenim regijama unutar teritorija članice koja se odobrava u skladu s općim okvirom regionalnog razvoja ([9]) i koja je nespecifična (prema značenju iz članka 2.) za odabrane regije pod uvjetom da:

i. svaka nedovoljno razvijena regija mora biti zemljopisno područje koje ima jasne granice i utvrđeni gospodarski i administrativni identitet;

([1]) Priznaje se da članice daju znatnu državnu potporu za različite namjene i da sama činjenica da takva potpora postoji ne podrazumijeva kvalifikaciju subvencija kao onih protiv kojih se ne mogu poduzeti mjere u skladu s odredbama ovog članka niti ograničava sama po sebi mogućnost zemalja članica da daju takvu pomoć.

([2]) Budući da se pretpostavlja da će trgovina civilnim zrakoplovima biti predmet zasebnih multilateralnih sporazuma, odredbe ove točke ne odnose se na taj proizvod.

([3]) Najkasnije 18 mjeseci nakon stupanja na snagu WTO Sporazuma, Odbor za subvencije i kompenzacijske mjere, predviđen člankom 24. (dalje u tekstu ovog Sporazuma „Odbor") ispitat će djelovanje odredbi točke 2. podtočke (a) kako bi se izvršile sve potrebne izmjene i poboljšala provedba tih odredbi. Pri razmatranju mogućih modifikacija, Odbor će pažljivo ispitati definicije kategorija navedenih u ovoj točki u svjetlu iskustva zemalja članica s istraživačkim programima i radom u drugim relevantnim međunarodnim institucijama.

([4]) Odredbe ovog Sporazuma ne primjenjuju se na osnovne istraživačke aktivnosti koje neovisno vrše više obrazovne ili istraživačke ustanove. Izraz „osnovna istraživačka aktivnost" znači proširenje općeg znanstvenog i tehničkog znanja koje nije povezano s industrijskim ili komercijalnim ciljevima.

([5]) Dozvoljene razine pomoći protiv koje se ne mogu poduzeti mjere iz ovog podstavka određuju se prema ukupnim prihvatljivim troškovima nastalima tijekom cijelog trajanja pojedinog projekta.

([6]) Izraz „industrijsko istraživanje" znači planirano istraživanje ili kritično ispitivanje u svrhu otkrivanja novog znanja, s ciljem da to znanje može biti korisno u razvoju novih proizvoda, procesa ili usluga, ili u poboljšanju postojećih proizvoda, procesa ili usluga.

([7]) Izraz „predkonkurentna razvojna aktivnost" znači prijenos rezultata industrijskog istraživanja na plan, kopiju ili nacrt za novi, modificirani ili usavršeni proizvod, proces ili uslugu, bilo za prodaju ili uporabu, uključujući kreiranje prvog prototipa koji se neće moći koristiti za komercijalnu uporabu. Taj izraz može obuhvaćati nadalje konceptualno formuliranje i projektiranje proizvoda, procesa ili usluga te inicijalne demonstracije ili probne projekte, s time da se ti isti projekti ne mogu preurediti niti koristiti za industrijsku primjenu ili komercijalnu eksploataciju. On ne obuhvaća rutinske ili periodične izmjene na postojećim proizvodima, proizvodnim linijama, prerađivačkim procesima, uslugama i ostalim stalnim operacijama iako takve izmjene mogu predstavljati poboljšanja.

([8]) U slučaju aktivnosti koja spaja industrijsko istraživanje i predkonkurentnu razvojnu aktivnost, dozvoljena razina pomoći protiv koje se ne mogu poduzeti mjere ne prelazi jednostavni prosjek prihvatljivih razina pomoći protiv koje se ne mogu poduzeti mjere primjenjive na gore navedene dvije kategorije, izračunate na bazi svih prihvatljivih troškova navedenih u podtočkama od i. do v. ove točke.

([9]) „Opći okvir regionalnog razvoja" znači da programi regionalnih subvencija čine dio jedne interno konzistentne i opće primjenjive regionalne razvojne politike i da se subvencije za regionalni razvoj ne daju u posebne zemljopisne točke koje nemaju, ili gotovo da nemaju nikakvog utjecaja na razvoj regije.

ii. se regija smatra nedovoljno razvijena na temelju neutralnih i objektivnih kriterija ([1]), koji pokazuju da poteškoće regije proizlaze iz okolnosti koje su više nego privremene; ti kriteriji moraju biti jasno navedeni u zakonu, propisu ili drugom službenom dokumentu, tako da ih je moguće provjeriti;

iii. kriteriji uključuju mjerenje gospodarskog razvoja temeljeno na najmanje jednom od sljedećih čimbenika:

— bilo dohotku po glavi stanovnika ili dohotku po domaćinstvu, ili bruto nacionalnom proizvodu po stanovniku, koji ne smije biti veći od 85 posto prosjeka za teritorij o kojemu je riječ;

— stopi nezaposlenosti, koja mora biti barem 110 posto prosječne stope za teritorij o kojemu je riječ;

koje se mjeri tijekom trogodišnjeg razdoblja; to mjerenje, međutim, može biti i složeno te sadržavati druge čimbenike.

(a) pomoć za prilagođivanje postojećih pogona ([2]) novim zahtjevima zaštite okoliša koji su uvedeni novim zakonom i/ili propisima, a koji imaju za posljedicu veća opterećenja i financijsko opterećenje za poduzeća, pod uvjetom da je pomoć:

i. jednokratna nepovratna mjera; i

ii. da je ograničena na 20 posto troškova prilagodbe; i

iii. da ne pokriva troškove zamjene i funkcioniranja ulaganja pribavljenog kao pomoć, koje moraju u potpunosti snositi poduzeća; i

iv. da je izravno vezana za smanjenje štetnih utjecaja i onečišćenja koje poduzeće planira i da je razmjerna tom smanjenju, te da ne pokriva nikakve uštede troškova proizvodnje koji bi time mogli biti postignuti; i

v. da je na raspolaganju svim poduzećima koje mogu ugraditi novu opremu i/ili uvesti nove proizvodne postupke.

8.3. O programu subvencioniranja na kojeg se odnose odredbe stavka 2. članica treba unaprijed obavijestiti Odbor u skladu s odredbama iz dijela VII. Svaka takva obavijest treba biti dovoljno jasna i detaljna kako bi ostale članice mogle ocijeniti usklađenost programa s uvjetima i kriterijima relevantnih odredaba stavka 2. Članice također godišnje ažuriraju takve obavijesti, posebno putem informacija o globalnom troškovima za svaki program pojedinačno, kao i o svakoj izmjeni programa, te takve ažurirane obavijesti dostavljaju Odboru. Ostale članice mogu zatražiti informacije o pojedinim slučajevima subvencioniranja prema programu ([3]) o kojem je članica obavijestila Odbor.

8.4. Na zahtjev neke članice, Tajništvo proučava obavijest koja je sačinjena u skladu sa stavkom 3., a može, ako je to potrebno, zatražiti dodatne informacije u vezi programa kojeg je članica prijavila od same članice. O rezultatima, Tajništvo izvještava Odbor. Odbor, na zahtjev, žurno ispituje nalaze Tajništva (ili, ako nije zatraženo ispitivanje od strane Tajništva, ispituju samu notifikaciju) radi utvrđivanja jesu li ispunjeni uvjeti i kriteriji iz stavka 2. Postupak predviđen ovim stavkom treba biti završen najkasnije tijekom prvog redovitog sastanka Odbora nakon obavijesti o programu subvencioniranja, pod uvjetom da su između obavijesti i redovitog sastanka Odbora prošla najmanje dva mjeseca. Postupak ispitivanja obavijesti opisan u ovom stavku također se primjenjuje, na zahtjev, i na bitne izmjene prijavljenog programa u godišnjim ažuriranjima iz stavka 3.

8.5 Na zahtjev zemlje članice, ispitivanje iz stavka 4. koje je proveo Odbor, ili slučaj kada Odbor nije u mogućnosti donijeti odluku, kao i kršenje uvjeta iz programa subvencioniranja za svaki zaseban slučaj, dostavlja se na obveznu arbitražu. Arbitražno tijelo svoje zaključke prezentira članicama u roku od 120 dana od dana kada je predmet podnesen arbitražnom tijelu. Osim ako nije drukčije navedeno u ovom stavku, na arbitražu koja se vrši u skladu s ovim člankom, primjenjuje se DSU.

Članak 9.

Konzultacije i pravni lijekovi

9.1. Ako tijekom provedbe programa iz članka 8. stavka 2. i bez obzira na to što je program u skladu s kriterijima iz tog stavka, članica utemeljeno vjeruje da je taj program prouzročio ozbiljnu štetu za domaću proizvodnju te članice, kao što je uzrokovanje štete koju bi bilo teško popraviti, ta članica može

([1]) „Neutralni i objektivni kriteriji" znači kriterije koji ne daju veću prednost određenim regijama od onoga što je primjereno kako bi se uklonile ili smanjile regionalne razlike u okviru politike regionalnog razvitka. U tom pogledu programi regionalnih subvencija sadrže plafone pomoći koja se može dati svakom subvencioniranom projektu. Ti plafoni moraju biti različiti u skladu sa stupnjem razvitka regije kojoj se pomaže i izraženi u vidu investicijskih troškova ili troška za otvaranje novih radnih mjesta. U okviru plafona pomoći, raspodjela pomoći će biti dovoljno rasprostranjena i jednakomjerna, a time će se izbjeći da pojedina poduzeća uglavnom koriste subvencije, kao i davanje nesrazmjerno velikih iznosa subvencije određenim poduzećima, a kako je to predviđeno člankom 2.

([2]) Izraz „postojeći pogoni" znači pogone koji su u radu već najmanje dvije godine u vrijeme donošenja novih zahtjeva za zaštitu okoliša.

([3]) Potvrđuje se da ništa u ovoj odredbi o obavješćivanju ne zahtijeva davanje povjerljivih informacija, uključujući i povjerljive poslovne informacije.

zatražiti konzultacije s članicom koja odobrava ili provodi subvenciju.

9.2. Na zahtjev za konzultacijama iz stavka 1., članica koja odobrava ili provodi program subvencioniranja odmah započinje konzultacije. Svrha tih konzultacija je razjasniti činjenice u vezi situacije te postići uzajamno prihvatljivo rješenje.

9.3. Ako se konzultacijama iz stavka 2. ne postigne uzajamno prihvatljivo rješenje u roku od 60 dana od zahtjeva za konzultacijama, članica koja je tražila konzultacije može predati predmet Odboru.

9.4. U slučaju kad se predmet predaje Odboru, Odbor odmah ispituje odgovarajuće činjenice i dokaz o šteti iz stavka 1. Ako Odbor utvrdi da takva šteta postoji, on može članici koja odobrava subvencije savjetovati da izmijeni program tako da ta šteta bude uklonjena. Odbor prezentira svoje zaključke u roku od 120 dana od dana kad mu je predmet predan u skladu sa stavkom 3. U slučaju da se preporuka ne poštuje u roku od šest mjeseci, Odbor dozvoljava članici koja je tražila konzultacije da poduzme odgovarajuće protumjere razmjerne vrsti i stupnju utvrđene štete.

DIO V.

KOMPENZACIJSKE MJERE

Članak 10.

Primjena VI. članka GATT-a 1994. ([1])

Članice poduzimaju sve potrebne korake kako bi osigurale da je uvođenje kompenzacijske pristojbe ([2]) na neki proizvod koji se uvozi s teritorija jedne članice na teritorij druge članice u skladu s odredbama članka VI. GATT-a 1994. i uvjetima ovog Sporazuma. Kompenzacijske se pristojbe mogu uvesti isključivo na temelju ispitnog postupka koji započinje i vodi se u skladu s odredbama ovog Sporazuma i Sporazuma o poljoprivredi.

Članak 11.

Pokretanje i tijek ispitnog postupka

11.1. S izuzetkom odredbe članka 6., ispitni postupak radi utvrđivanja postojanja, stupnja i učinka subvencije pokreće se ([3]) na temelju pisanog zahtijeva domaće proizvodnje ili u njezino ime.

11.2. Zahtjev iz stavka 1. treba sadržavati dokaz o postojanju (a) subvencije i, ako je moguće, visini subvencije, (b) štete u smislu članka VI. GATT-a 1994. kao što se tumači ovim Sporazumom, i (c) uzročne veze između subvencioniranog uvoza i navodne štete. Samo tvrdnja, ako nije zasnovana na odgovarajućim dokazima, ne može se smatrati dovoljnom za ispunjenje uvjeta ovog stavka. Zahtjev treba sadržavati informacije koje su na raspolaganju podnositelju zahtjeva, a odnose se na sljedeće:

i. identitet podnositelja zahtjeva i opis obujma i vrijednosti domaće proizvodnje sličnog proizvoda. Kada se pisani zahtjev podnosi u ime domaće proizvodnje, u zahtjevu treba navesti popis svih poznatih domaćih proizvođača sličnog proizvoda (ili udruga domaćih proizvođača sličnog proizvoda) i, u onoj mjeri u kojoj je to moguće, opis obujma i vrijednosti domaće proizvodnje sličnog proizvoda koji pokrivaju ti proizvođači;

ii. potpun opis navodno subvencioniranog proizvoda, naziv zemlje ili zemalja podrijetla ili izvoza, naziv svakog poznatog izvoznika ili stranog proizvođača te popis osoba za koje je poznato da uvoze taj proizvod;

iii. dokaz o postojanju, visini i vrsti subvencije;

([1]) Pozivanje na odredbe iz dijela II. i III. moguće je paralelno s pozivanjem na odredbe dijela V.; međutim, u pogledu učinaka neke određene subvencije na domaće tržište članice uvoznice, na raspolaganju je samo jedan oblik pomoći (ili kompenzacijska pristojba, ako su ispunjeni uvjeti iz dijela V., ili protumjera prema člancima 4. ili 7.). U svezi subvencija protiv kojih se ne mogu poduzeti mjere u skladu s odredbama dijela IV., ne može se pozvati na odredbe dijela III. i V. Međutim, ispitivanje mjera iz stavka 1. točke (a) članka 8. može se provesti radi utvrđivanja jesu li one specifične u smislu članka 2. ili nisu. Osim toga, u slučaju subvencije iz stavka 2. članka 8. odobrenih na temelju programa koji nije prijavljen u skladu sa stavkom 3. članka 8., moguće je pozvati se na odredbe dijela III. ili V., ali će se takva subvencija tretirati kao subvencija protiv koje se ne mogu poduzeti mjere ako se ustanovi da odgovara uvjetima iz stavka 2. članka 8.

([2]) Izraz „kompenzacijska pristojba" znači posebnu pristojbu uvedenu u svrhu kompenziranja subvencije koja se daje izravno ili neizravno na proizvodnju, preradu ili izvoz neke robe, prema stavku 3. članka VI. GATT-a 1994.

([3]) Izraz „pokreće se", kako se koristi dalje u tekstu, znači postupak kojim članica formalno započinje ispitni postupak u skladu s člankom 11.

iv. dokaz da je navodnu štetu domaćoj proizvodnji prouzročio subvencionirani uvoz kroz posljedice subvencija; ovaj dokaz uključuje informacije o kretanju obujma navodno subvencioniranog uvoza, o učinku tog uvoza na cijene sličnog proizvoda na domaćem tržištu te o posljedicama uvoza na domaću proizvodnju, kako to pokazuju relevantni čimbenici i pokazatelji koji se odnose na stanje u domaćoj proizvodnji, kao što je navedeno u članku 15. stavcima 2. i 4.

11.3. Tijela vlade ispituju točnost i primjerenost dokaza iz zahtjeva kako bi ustanovili opravdava li dokaz u dovoljnoj mjeri pokretanje ispitnog postupka.

11.4. Ispitni postupak prema stavku 1. ne pokreće se ako vlada ne utvrdi, na temelju ispitivanja izraženog ([1]) stupnja podrške ili protivljenja zahtjevu domaćih proizvođača sličnog proizvoda, da je zahtjev podnesen od strane ili u ime domaće proizvodnje ([2]). Smatra se da je zahtjev podnesen „od strane ili u ime domaće proizvodnje" ako ga podupiru oni domaći proizvođači čija zajednička proizvodnja čini više od 50 posto ukupne proizvodnje sličnog proizvoda kojeg proizvodi onaj dio domaće proizvodnje koji ili podržava ili se suprotstavlja zahtjevu. Međutim, pokreće se bilo kakav postupak, ako je postotak domaćih proizvođača koji izričito podržavaju zahtjev manji od 25 % od ukupne proizvodnje sličnog proizvoda proizvedenog od strane domaće proizvodnje.

11.5. Nadležna tijela izbjegavaju objavljivanje zahtjeva za pokretanje ispitnog postupka, osim ako nije donesena odluka o pokretanju postupka.

11.6. Ako, u posebnim okolnostima, te nadležna tijela odluče započeti ispitni postupak, iako nisu primile pisani zahtjev od strane ili u ime domaće proizvodnje za pokretanje takvog postupka, one to čine samo onda kad raspolažu s dovoljnim dokazima o postojanju subvencije, šteti ili uzročnoj vezi kako je opisano u stavku 2., da bi mogle opravdati pokretanje ispitnog postupka.

11.7. Dokazi o subvenciji i šteti razmatraju se istodobno (a) prilikom odlučivanja je li potrebno pokrenuti ispitni postupak ili ne i (b) dalje, tijekom ispitnog postupka, s početkom ne kasnije od najranijeg datuma na koji se, u skladu s odredbama ovog Sporazuma, mogu primijeniti privremene mjere.

11.8. U slučajevima kada se proizvodi ne uvoze izravno iz zemlje podrijetla već se izvoze u članicu uvoznicu putem posrednika, odredbe ovog Sporazuma primjenjuju se u cijelosti s time što se, u svrhu ovog Sporazuma, smatra da se transakcija ili transakcije obavljaju između zemlje podrijetla i članice uvoznice.

11.9. Zahtjev iz stavka 1. odbija se, a ispitni postupak odmah obustavlja, čim su se odgovarajuća nadležna tijela uvjerila da nema dovoljno dokaza o postojanju subvencije ili štete koji bi opravdali daljnji postupak. Odmah se pokreće postupak u slučajevima kad je visina subvencije minimalna (*de minimis*), ili kad je obujam subvencioniranog uvoza, stvarnog ili potencijalnog ili šteta, zanemariva. U svrhu ovog stavka, smatra se da je visina subvencije minimalna (*de minimis*) ako je visina subvencije manja od 1 posto *ad valorem*.

11.10. Ispitni postupak ne ometa postupak carinjenja.

11.11. Ispitni postupak se, osim u posebnim slučajevima, okončava u roku od jedne godine, a niti u kojem slučaju ne traje duže od 18 mjeseci od započinjanja.

Članak 12.

Dokazi

12.1. Zainteresirane članice i sve zainteresirane stranke u ispitnom postupku o kompenzacijskoj pristojbi su obaviještene o svim potrebnim podacima koje nadležna tijela zahtijevaju, te one imaju dovoljno vremena da pisanim putem dostave sve dokaze koje smatraju bitnima za taj postupak.

12.1.1. Izvoznicima, stranim proizvođačima ili zainteresiranim članicama se, po primitku upitnika korištenih u ispitnom postupku o kompenzacijskoj pristojbi daje rok od najmanje 30 dana za odgovor ([3]). Odgovarajuća pažnja se posvećuje svakom zahtjevu za produženje

([1]) U slučaju rascjepkanih industrija koje uključuju izuzetno velik broj proizvođača, nadležna tijela mogu utvrditi podršku ili protivljenje, koristeći statistički valjane tehnike uzorkovanja.

([2]) Članice su svjesne da na teritoriju određenih članica radnici domaćih proizvođača sličnog proizvoda ili predstavnici takvih radnika mogu izraditi ili podržati zahtjev za pokretanjem ispitnog postupka iz stavka 1.

([3]) Kao općenito pravilo, rok za izvoznike će se računati od datuma primitka upitnika, za koji će se u ovu svrhu smatrati da je primljen tjedan od dana kada je poslat primatelju ili je proslijeđen odgovarajućem diplomatskom predstavniku članice izvoznice, ili u slučaju posebnog carinskog teritorija članice WTO-a, službenom predstavniku teritorije izvoznice.

30-dnevnog roka i, na temelju iskazanog razloga, takvo produženje valja odobriti gdje je god moguće.

12.1.2. Ovisno o zahtjevu za zaštitu povjerljivih informacija, dokaz kojeg je u pisanom obliku dostavila jedna zainteresirana članica ili stranka odmah se stavlja na raspolaganje ostalim zainteresiranim članicama ili strankama koje sudjeluju u postupku.

12.1.3. Čim ispitni postupak započne, nadležna tijela dostavljaju cjelovit tekst pisanog zahtjeva iz članka 11. stavka 1. poznatim izvoznicima [1] i nadležnim tijelima članice izvoznice, kao i drugim zainteresiranim strankama, na njihov zahtjev. Zahtjevima za zaštitom povjerljivih informacija posvećuje se puna pažnja u skladu sa stavkom 4.

12.2. Zainteresirane članice i zainteresirane stranke imaju također pravo, iz opravdanih razloga, dati informacije i usmenim putem. U slučaju kada se takve informacije daju usmenim putem, od zainteresiranih članica i zainteresiranih stranaka naknadno se traži da tako iznijete podatke iznesu pisanim putem. Bilo koja odluka nadležnih tijela može se temeljiti isključivo na onim informacijama i argumentima koji su postojali u pismenoj evidenciji tog tijela i koji su bili na raspolaganju zainteresiranim članicama i zainteresiranim strankama sudionicama u istrazi, pri čemu se propisno vodilo računa o potrebi da se zaštite povjerljive informacije.

12.3. Uvijek kada je to izvedivo, nadležna tijela svim zainteresiranim članicama i zainteresiranim strankama pravovremeno daju mogućnost uvida u sve podatke koji su bitni za iznošenje njihovih slučajeva, koji nisu povjerljivi prema definiciji iz stavka 4., i koje nadležna tijela koriste u postupku o kompenzacijskoj pristojbi, kako bi na temelju tih informacija mogli izraditi iskaze.

12.4. Svaka informacija koja je po svojoj prirodi povjerljiva (na primjer zato što bi njeno otkrivanje predstavljalo značajnu prednost za konkurenciju ili bi njeno otkrivanje imalo u znatnoj mjeri negativan učinak na osobu koja daje takvu informaciju ili za osobu od koje je dobivena), ili koju stranke u postupku daju kao povjerljivu su, na temelju iskazanog valjanog razloga, smatrane takvima od strane nadležnih tijela. Takve informacije se ne otkrivaju bez posebne dozvole stranke koja ih je dala [2].

12.4.1. Nadležna tijela traže od zainteresiranih članica ili zainteresiranih stranaka koje pružaju povjerljive informacije, dostavljanje njihovih sažetaka, koji nisu povjerljivog karaktera. Ti sažeci su dovoljno detaljni da omogućuju razumijevanje suštine povjerljivih informacija. U iznimnim slučajevima te članice ili stranke mogu ukazati na činjenicu da se te informacije ne mogu sažeti. U takvim iznimnim slučajevima mora se dati izjava o tome zašto se informacije ne mogu sažeti.

12.4.2. Ako nadležna tijela utvrde da zahtjev za povjerljivosti nije opravdan te ako davatelj informacije nije voljan niti objaviti informaciju niti dozvoliti njeno objavljivanje u općenitom ili sažetom obliku, nadležna tijela mogu zanemariti takvu informaciju osim ako se iz odgovarajućih izvora može potvrditi da su te informacije točne [3].

12.5. Osim u okolnostima iz stavka 7., nadležna tijela za vrijeme ispitnog postupka, u vezi s točnosti, zadovoljavaju se informacijama primljenim od zainteresiranih stranaka na temelju kojih se zasnivaju njihovi nalazi.

12.6. Prema potrebi, nadležna tijela mogu provoditi ispitni postupak na području drugih članica, pod uvjetom da o tome pravovremeno obavijeste tu članicu i da se ta članica ne protivi postupku. Osim toga, nadležna tijela mogu obavljati ispitni postupak i u prostorijama nekog poduzeća i mogu pregledati spise poduzeća ako (a) se poduzeće s time slaže i (b) ta članica je o tome izvještena i tome se ne protivi. Postupci iz Priloga VI. primjenjuju se na postupke na lokacijama poduzeća. Ovisno o zahtjevima za zaštitu povjerljivih informacija, nadležna tijela rezultate svih takvih postupaka stavljaju na raspolaganje, ili se brinu za njihovo objavljivanje prema stavku 8, poduzećima kojih se oni tiču, a mogu te rezultate učiniti dostupnima i podnositeljima zahtjeva za pokretanje ispitnog postupka.

12.7. U slučajevima kad neka zainteresirana članica ili zainteresirana stranka odbija pristup do potrebnih informacija, ili na neki drugi način ne osigura potrebne informacije u razumnom

[1] Podrazumijeva se da, kada je u pitanju izrazito veliki broj uključenih izvoznika, da se cjelovit tekst pisanog zahtjeva u tom slučaju mora predočiti samo nadležnim tijelima članice izvoznice, ili odgovarajućem trgovinskom udruženju, koje zatim šalje kopije izvoznicima kojih se to tiče.

[2] Članice su svjesne toga da se na teritoriju nekih članica može tražiti objava povjerljivih informacija prema točno određenom zaštitnom nalogu.

[3] Članice se slažu da se zahtjevi za povjerljivošću ne smiju samovoljno odbiti. Članice se također slažu da nadležna tijela mogu zahtijevati odricanje od zahtjeva za povjerljivošću samo za informacije koje su važne za ispitni postupak.

roku ili znatno otežava ispitni postupak, preliminarne i konačne odluke, pozitivne ili negativne, mogu biti donijete na bazi dostupnih činjenica.

12.8. Prije donošenja konačne odluke, nadležna tijela izvještavaju sve zainteresirane članice i zainteresirane stranke o bitnim činjenicama koje se razmatraju i koje čine temelj za odluku o primjeni konačnih mjera. Takvo objavljivanje se obavlja u vremenu dovoljnom strankama za obranu svojih interesa.

12.9. Za potrebe ovog Sporazuma, izraz „zainteresirane stranke" uključuje:

i. izvoznika ili stranog proizvođača ili uvoznika proizvoda koji je predmet postupka, ili trgovinsku ili poslovnu udrugu čije većinsko članstvo čine proizvođači, izvoznici ili uvoznici takvog proizvoda; i

ii. proizvođača sličnog proizvoda u članici uvoznici ili trgovinsku i poslovnu udrugu čija većina članova proizvodi sličan proizvod na teritoriju članice uvoznice.

Ovaj pregled ne sprečava članice da dozvole uključivanje drugih zainteresiranih stranaka, stranih ili domaćih, uz one koje su naprijed navedene.

12.10. Nadležna tijela daju mogućnost industrijskim potrošačima proizvoda koji se ispituje, te, u slučajevima kada se proizvod uobičajeno prodaje u maloprodaji, i predstavničkim udrugama potrošača, da pruže informacije koje su važne za ispitni postupak, a u pogledu subvencioniranja, štete i uzročne veze.

12.11. Nadležna tijela vode računa o poteškoćama s kojima se susreću zainteresirane stranke, posebno mala poduzeća, pri dostavljanju traženih informacija, i pružaju svu pomoć koja je moguća.

12.12. Gore navedeni postupci nemaju za cilj sprečavanje nadležnih tijela članice u brzom postupanju vezano za pokretanje ispitnog postupka, donošenje preliminarnih ili konačnih odluka, bez obzira da li su one pozitivne ili negativne, ili od primjene privremenih ili konačnih mjera, u skladu s odgovarajućim odredbama ovog Sporazuma.

Članak 13.

Konzultacije

13.1. Što je moguće prije nakon prihvaćanja zahtjeva iz članka 11., a u svakom slučaju prije pokretanja bilo kakvog ispitnog postupka, članice čiji proizvodi mogu biti predmet takvog postupka pozivaju se na konzultacije s ciljem razjašnjenja situacije u vezi predmeta iz članka 11. stavka 2. s ciljem postizanja uzajamno prihvatljivog rješenja.

13.2. Nadalje, tijekom razdoblja ispitnog postupka, članicama čiji su proizvodi predmet ispitnog postupka omogućen je nastavak konzultacija radi razjašnjenja stvarne situacije i postizanja uzajamno prihvatljivog rješenja ([1]).

13.3. Bez obzira na obvezu razumnog omogućavanja konzultacija, odredbe koje se odnose na konzultacije nemaju namjeru spriječiti nadležna tijela neke članice da hitno postupe u pogledu pokretanja ispitnog postupka, postizanja preliminarnih ili konačnih odluka, bilo afirmativnih ili negativnih, niti u primjeni privremenih ili konačnih mjera, u skladu s odredbama ovog Sporazuma.

13.4. Članica koja namjerava pokrenuti ispitni postupak ili koja takav postupak vodi dozvoljava, na zahtjev, članici ili članicama čiji proizvodi su predmet postupka, pristup dokaznim materijalima koji nisu povjerljivi, uključujući sažetke povjerljivih podataka, a koji se koriste za pokretanje ili vođenje ispitnog postupka.

Članak 14.

Izračunavanje visine subvencije u smislu koristi primatelju

Za potrebe dijela V., sve metode koje nadležna tijela koriste za izračunavanje pomoći dodijeljene primatelju prema članku 1. stavku 1. trebaju biti sadržane u nacionalnom zakonodavstvu ili važećim propisima članice o kojoj se radi, a njihova primjena na svaki pojedini slučaj treba biti jasna i objašnjena na primjeren način. Osim toga, svaka takva metoda treba biti u skladu sa sljedećim smjernicama:

(a) davanje temeljnog kapitala od strane vlade ne smatra se ostvarivanjem koristi, osim ako se odluka o ulaganju može smatrati nekonzistentnom s uobičajenom praksom ulaganja (uključujući davanje rizičnog kapitala) privatnih ulagača na području te članice;

(b) zajam kojeg je odobrila vlada ne smatra se ostvarivanjem koristi, osim ako postoji razlika između iznosa kojeg poduzeće primatelj zajma plaća na državni zajam i iznosa kojeg

([1]) Posebno je važno, u skladu s odredbama ovog stavka, da se ne donese nikakva pozitivna odluka, bilo privremena ili konačna, a da se ne pruži razumna prilika za konzultacije. Takve konzultacije mogu dati osnovu za postupak prema odredbama dijela II., III. ili X.

bi poduzeće plaćala na usporediv komercijalni zajam kojeg bi poduzeće moglo stvarno dobiti na tržištu. U tom slučaju korist je razlika između dva iznosa;

(c) državno jamstvo za zajam ne smatra se ostvarivanjem koristi, osim ako postoji razlika između iznosa kojeg poduzeće primatelj jamstva plaća na zajam s državnim jamstvom i iznosa kojeg bi poduzeće plaćalo na usporediv komercijalni zajam u slučaju da nema državnog jamstva. U tom slučaju koristi se razlika između ta dva iznosa usklađena za bilo kakve razlike u troškovima;

(d) isporuka roba ili usluga ili kupnja robe od strane države ne smatra se ostvarivanjem koristi, osim ako se isporuka vrši za naknadu manju od odgovarajuće ili ako se kupnja obavlja za naknadu veću od odgovarajuće. Primjerenost naknade utvrđuje se u odnosu na važeće tržišne uvjete za te robe i usluge u zemlji isporuke ili kupnje (uključujući cijenu, kakvoću, raspoloživost, mogućnost plasmana, prijevoz i ostale kupoprodajne uvjete).

Članak 15.

Utvrđivanje štete ([1])

15.1. Utvrđivanje štete za potrebe članka VI. GATT-a 1994. temelji se na sigurnim dokazima i uključuje objektivno ispitivanje ne samo (a) obujma subvencioniranog uvoza i utjecaja subvencioniranog uvoza na cijene sličnog proizvoda na domaćem tržištu ([2]) nego i (b) posljedičnog učinka takvog uvoza na domaću proizvodnju tih proizvoda.

15.2. U pogledu obujma subvencioniranog uvoza, nadležna tijela razmatraju je li došlo do značajnog povećanja subvencioniranog uvoza, bilo u apsolutnom iznosu ili relativno u odnosu na proizvodnju ili potrošnju u članici uvoznici. U pogledu učinka subvencioniranog uvoza na cijene, nadležna tijela razmatraju je li, kao posljedica subvencioniranog uvoza došlo do značajnog sniženja cijena u usporedbi sa cijenama sličnog proizvoda u članici uvoznici, ili je li učinak takvog uvoza općenito značajno sniženje cijena, ili sprečavanje povišenja cijena do kojeg bi inače došlo. Niti jedan od ovih čimbenika pojedinačno, a niti nekoliko njih ne može bezuvjetno imati odlučujući utjecaj prilikom donošenja odluke.

15.3. Kada je uvoz proizvoda iz više od jedne zemlje istodobno predmet ispitnog postupka o kompenzacijskoj pristojbi, tijela nadležna za ispitni postupak mogu kumulativno procijeniti učinke takvog uvoza jedino ako utvrde da: (a) je visina subvencioniranja određena prilikom uvoza iz svake zemlje veća od *de minimis* prema definiciji iz članka 11. stavka 9. i da obujam uvoza iz svake zemlje nije zanemariv i (b) da je kumulativna procjena učinaka takvog uvoza opravdana u svjetlu uvjeta tržišnog natjecanja između uvoznih proizvoda i uvjetima tržišnog natjecanja između uvoznih proizvoda i sličnih domaćih proizvoda.

15.4. Ispitivanje utjecaja subvencioniranog uvoza na domaću proizvodnju treba obuhvatiti procjenu svih relevantnih gospodarskih čimbenika i pokazatelja koji utječu na stanje u toj proizvodnji, uključujući stvarni i mogući pad proizvodnje, prodaje, tržišnog udjela, dobiti, produktivnosti, rentabilnosti ili iskorištenosti kapaciteta; čimbenike koji utječu na domaće cijene; stvarne i potencijalne negativne učinke na novčani tijek, zalihe, zaposlenost, osobne dohotke, gospodarski rast, sposobnost prikupljanja kapitala ili ulaganja i, u slučaju poljoprivrede, jesu li programi državne pomoći više opterećeni. Ovaj pregled nije potpun, i niti jedan od ovih čimbenika, a niti nekoliko njih ne može bezuvjetno imati odlučujući utjecaj prilikom donošenja odluke.

15.5. Potrebno je dokazati da subvencionirani uvoz, kroz učinke ([3]) subvencija, uzrokuje štetu u smislu ovog Sporazuma. Dokazivanje uzročne veze između subvencioniranog uvoza i štete nanesene domaćoj proizvodnji temelji se na ispitivanju svih relevantnih dokaza kojima nadležna tijela raspolažu. Nadležna tijela također ispituju sve ostale čimbenike, osim subvencioniranog uvoza, koji istodobno mogu nanijeti štetu domaćoj proizvodnji, a šteta uzrokovana ostalim čimbenicima ne smije se pripisati subvencioniranom uvozu. Čimbenici koji mogu biti važni u ovom pogledu obuhvaćaju, između ostalog, obujam i cijene nesubvencioniranog uvoza tog proizvoda, smanjenje potražnje ili promjene u načinu potrošnje, restriktivnu trgovinsku praksu i tržišno natjecanje između stranih i domaćih proizvođača, razvoj tehnologije i izvozna dostignuća, te produktivnost domaće proizvodnje.

15.6. Učinak subvencioniranog uvoza procjenjuje se odnosu na domaću proizvodnju sličnog proizvoda ako dostupni podaci omogućuju odvojeno utvrđivanje te proizvodnje na temelju kriterija kao što su proizvodni proces, prodaja i dobit proizvođača. Ako takvo odvojeno utvrđivanje proizvodnje nije moguće, učinci subvencioniranog uvoza procjenjuju se ispitivanjem proizvodnje najuže grupe ili asortimana proizvoda, koji

([1]) Prema ovom Sporazumu, izraz „šteta", ako nije drukčije navedeno, znači materijalnu štetu domaćoj proizvodnji, prijetnju materijalnom štetom domaćoj proizvodnji ili materijalno zaostajanje razvoja takve proizvodnje i bit će tumačeno u skladu s odredbama ovog članka.

([2]) Kroz cijeli ovaj Sporazum izraz „sličan proizvod" („produit similaire") će se tumačiti kao proizvod koji je identičan, to jest u potpunosti isti s promatranim proizvodom, ili u slučaju da takvog proizvoda nema, s drugim proizvodom koji nije u potpunosti isti, ali ima odlike vrlo slične promatranom proizvodu.

([3]) Koji su navedeni u stavcima 2. i 4.

uključuje sličan proizvod, a za kojeg se mogu dobiti potrebne informacije.

15.7. Utvrđivanje prijetnje materijalnom štetom temelji se na činjenicama, a ne samo na navodima, nagađanju ili nejasnim mogućnostima. Promjena okolnosti zbog kojih bi moglo doći do situacije u kojoj bi subvencija prouzročila štetu mora biti jasno predviđena i neminovna. Kod utvrđivanja prijetnje materijalnom štetom, nadležna tijela moraju razmotriti, između ostalog, čimbenike kao što su:

i. vrsta subvencije ili subvencija i trgovinske učinke koji će vjerojatno iz njih proizići;

ii. značajan stupanj porasta subvencioniranog uvoza na domaće tržište koja ukazuje na vjerojatnost bitno povećanog uvoza;

iii. dovoljan slobodno raspoloživ ili očekivan značajan porast kapaciteta izvoznika, koji ukazuje na vjerojatnost značajnog povećanja subvencioniranog izvoza na tržište članice uvoznice, uzimajući u obzir raspoloživost drugih izvoznih tržišta da apsorbiraju dodatni izvoz;

iv. ulazi li roba iz uvoza u zemlju po cijenama koje ima značajan snižavajući ili ograničavajući učinak na domaće cijene i vjerojatno povećanu potražnju za daljnjim uvozom, i

v. zalihe proizvoda koji se ispituje.

Niti jedan od ovih čimbenika pojedinačno ne može bezuvjetno imati odlučujući utjecaj prilikom donošenja odluke, no sveukupnost čimbenika koji se razmatraju mora dovesti do zaključka da je daljnji subvencionirani izvoz neminovan te da će, ako se ne poduzmu zaštitne mjere, nastati materijalna šteta.

15.8. U pogledu slučajeva gdje postoji prijetnja štetom zbog subvencioniranog uvoza, razmatra se primjena kompenzacijskih mjera, a odluka se donosi s posebnom pažnjom.

Članak 16.

Definicija domaće proizvodnje

16.1. Za potrebe ovog Sporazuma, izraz „domaća proizvodnja" tumači se, s izuzetkom odredbe stavka 2., kao izraz koji se odnosi na cjelinu domaćih proizvođača sličnih proizvoda ili na one domaće proizvođače čija proizvodnja određenog proizvoda čini pretežan dio ukupne domaće proizvodnje tih proizvoda, osim u slučaju kad su proizvođači povezani [1] s izvoznicima ili uvoznicima ili su sami uvoznici navodno subvencioniranog proizvoda ili sličnog proizvoda iz drugih zemalja pa se izraz „domaća proizvodnja" može tumačiti kao izraz koji se odnosi na ostale proizvođače.

16.2. U iznimnim slučajevima, teritorij neke članice se može, za proizvodnju koja se ispituje, podijeliti na dva ili više konkurentnih tržišta, a proizvođači unutar svakog od tih tržišta mogu se smatrati posebnom proizvodnjom ako: (a) proizvođači unutar tog tržišta prodaju svu ili gotovo svu svoju proizvodnju tog proizvoda na tom tržištu, i (b) se potražnja na tom tržištu ne podmiruje u značajnoj mjeri od strane proizvođača tog proizvoda koji je lociran drugdje na teritoriju. U takvim se okolnostima može utvrditi da postoji šteta čak i onda kad najveći dio ukupne domaće proizvodnje njome nije pogođen, pod uvjetom da postoji koncentracija subvencioniranog uvoza na takvo izolirano tržište i pod dodatnim uvjetom da subvencionirani uvoz uzrokuje štetu proizvođačima cijele ili gotovo cijele proizvodnje unutar tog tržišta.

16.3. Kada se domaću proizvodnju promatra kao proizvođače na određenom području, tj. jednom tržištu prema definiciji u stavku 2., kompenzacijske pristojbe se uvode samo na one proizvode koji su namijenjeni za krajnju potrošnju na tom području. Kada važeći zakon članice uvoznice ne dozvoljava uvođenje kompenzacijskih pristojbi na toj osnovi, članica uvoznica može uvesti kompenzacijske pristojbe bez ograničenja samo (a) ako je izvoznicima dana prilika da prestanu izvoziti po subvencioniranim cijenama na to područje ili da na neki drugi način pruže jamstva u skladu s člankom 18., ako u tom pogledu nije odmah bilo pruženo odgovarajuće jamstvo, i (b) ako se takve pristojbe ne mogu uvesti samo na proizvode određenih proizvođača koji snabdijevaju to područje.

16.4. Kada su dvije ili više zemalja prema odredbama stavka 8. točke (a) članka XXIV. GATT-a 1994. dostigle takvu razinu integracije da imaju karakteristike jednog, jedinstvenog tržišta, proizvodnja unutar cjelokupnog područja integracije smatra se domaćom proizvodnjom iz stavaka 1. i 2.

[1] Za potrebe ovog stavka, proizvođači će se smatrati povezanim s izvoznicima ili s uvoznicima samo ako: (a) jedan od njih izravno ili neizravno kontrolira drugoga; ili (b) i jednog i drugog izravno ili neizravno kontrolira treća osoba; ili (c) oni zajedno izravno ili neizravno kontroliraju treću osobu, pod uvjetom da postoji osnova za vjerovanje ili sumnju da je posljedica veze takva da će prouzročiti drukčije ponašanje proizvođača o kojemu je riječ u odnosu na proizvođače koji nisu povezani. Za potrebe ovog stavka, smatrat će se da jedan kontrolira drugog kada je prvi zakonski ili poslovno na položaju na kojem može ograničavati ili usmjeravati onog drugog.

16.5. Odredbe članka 15. stavka 6. primjenljive su na ovaj članak.

Članak 17.

Privremene mjere

17.1. Privremene mjere mogu se primijeniti samo ako:

(a) je započet ispitni postupak u skladu s odredbama članka 11., te je o tome dana javna obavijest, a zainteresiranim članicama ili strankama je pružena mogućnost da predoče informacije i daju komentare;

(b) donesena je prethodna potvrda o postojanju subvencije, te da subvencionirani uvoz nanosi štetu domaćoj proizvodnji; i

(c) odgovarajuća nadležna tijela procijene da su takve mjere potrebne da se spriječi šteta do koje bi došlo za vrijeme ispitnog postupka

17.2. Privremene mjere mogu biti u obliku privremenih kompenzacijskih pristojbi osiguranih gotovinskim depozitima ili jamstvima u visini privremeno utvrđenog iznosa subvencije.

17.3. Privremene mjere ne primjenjuju se prije isteka roka od 60 dana od početka ispitnog postupka.

17.4. Primjena privremenih mjera ograničava se na što je moguće kraće razdoblje, ne dulje od četiri mjeseca.

17.5. U primjeni privremenih mjera primjenjuju se odgovarajuće odredbe članka 19.

Članak 18.

Preuzimanje obveza

18.1. Postupak se može [1] obustaviti ili okončati bez uvođenja privremenih mjera ili kompenzacijskih pristojbi nakon primitka zadovoljavajućih dobrovoljnih dogovora o preuzimanju obveza kojima:

(a) se vlada članice izvoznice slaže ukloniti ili ograničiti subvenciju ili poduzeti ostale mjere koje utječu na te subvencije; ili

(b) izvoznik je suglasan da izvrši reviziju cijena tako da nadležna tijela budu zadovoljna jer je štetno djelovanje subvencije uklonjeno. Povećanje cijena u skladu s tako preuzetim obvezama nije veće nego što je neophodno da bi se eliminirao iznos subvencije. Poželjno je da povećanja cijena budu manja od iznosa subvencije ako je takvo povećanje cijena dovoljno da se ukloni šteta nanesena domaćoj proizvodnji.

18.2. Preuzimanje obveza ne traži se niti prihvaća ako nadležna tijela članice uvoznice ne donesu prethodnu jasnu potvrdu subvencioniranja i štete uzrokovane takvim subvencioniranjem te, u slučaju preuzimanja obveza od strane izvoznika, ne dobiju suglasnost članice izvoznice.

18.3. Preuzimanje obveza ne mora biti prihvaćeno, ako nadležna tijela članice uvoznice smatraju da je takvo prihvaćanje nepraktično, na primjer ako je broj stvarnih ili potencijalnih izvoznika prevelik ili zbog drugih razloga, uključujući i razloge opće politike. Ako dođe do takvog slučaja, nadležna tijela, tamo gdje je to primjenljivo, predočuju izvozniku razloge koji su ih naveli na to da smatraju preuzimanje obveze neodgovarajućim, te, u mjeri u kojoj je to moguće, daju izvozniku priliku da iznese svoje primjedbe.

18.4. Ako se ponuđeno preuzimanje obveza prihvati, ispitni postupak o subvencioniranju i šteti ipak se dovršava ako to želi članica izvoznica ili ako to odluči članica uvoznica. tom slučaju, ako se donese negativna odluka o subvenciji ili o šteti preuzeta obveza automatski prestaje važiti osim u slučajevima kad takva odluka velikim dijelom ovisi o preuzetoj obvezi. U takvim slučajevima nadležna tijela mogu zatražiti da se obveza zadrži tijekom razumnog vremenskog razdoblja, a u skladu s odredbama ovog Sporazuma. U slučaju da se donese pozitivna odluka o subvenciji i šteti, preuzeta obveza se nastavlja, u skladu s njezinim uvjetima i odredbama ovog Sporazuma.

18.5. Nadležna tijela članice uvoznice mogu predložiti preuzimanje obveze promjene cijene, ali niti jednog izvoznika se ne primorava da prihvati takvu obvezu. Činjenica da vlade ili izvoznici ne nude preuzimanje obveze o promjeni cijena, ili ne prihvaćaju poziv da to učine, ne dovodi ni na koji način u pitanje razmatranje slučaja. Međutim, nadležna tijela mogu slobodno utvrditi da je prijetnja nastankom štete vjerojatnija ako se subvencionirani uvoz nastavi.

18.6. Nadležna tijela članice uvoznice mogu zatražiti od bilo koje vlade ili izvoznika koji je prihvatio obvezu da periodički dostavlja informacije važne za ostvarivanje preuzete obveze i da dozvoli provjeru podataka u vezi s preuzetom obvezom. U slučaju kršenja obveze, nadležna tijela članice uvoznice mogu, prema ovom Sporazumu i u skladu s njegovim odredbama poduzeti hitne radnje koje mogu rezultirati izravnom primjenom privremenih mjera, koristeći se najboljim podacima kojima raspolažu. U takvim slučajevima, konačne pristojbe se

[1] Riječ „može" neće se tumačiti u smislu da dozvoljava istodobno nastavak postupka i primjenu preuzetih obveza, s izuzetkom odredbe u stavku 4.

mogu uvesti u skladu s ovim Sporazumom za proizvode koji su plasirani u potrošnju ne više od 90 dana prije primjene privremenih mjera, s time da se takvo retroaktivno određivanje pristojbe ne primjenjuju na uvoz koji je plasiran u potrošnju prije kršenja preuzete obveze.

Članak 19.

Uvođenje i ubiranje kompenzacijskih pristojbi

19.1. Ako, nakon što su uloženi razumni napori za dovršenje konzultacija, neka članica donese konačnu odluku o postojanju i visini subvencije i o tome da, kroz učinke subvencije, subvencionirani uvoz nanosi štetu, ona može uvesti kompenzacijsku pristojbu u skladu s odredbama ovog članka ako se subvencija ili subvencije ne povuku.

19.2. Odluku o uvođenju kompenzacijske pristojbe u slučajevima kad su svi uvjeti za uvođenje ispunjeni, te odluka da li je visina kompenzacijske pristojbe koja se uvodi puni iznos subvencije ili manji, donose nadležna tijela članice uvoznice. Poželjno je da uvođenje bude moguće na teritoriju svih članica, te da pristojba bude manja od ukupnog iznosa subvencije ako bi takva manja pristojba bila dovoljna za uklanjanje štete domaćoj proizvodnji, te da se utvrde postupci koji bi omogućili nadležnim tijelima uzimanje u obzir navoda domaćih zainteresiranih stranaka ([1]) na čije bi interese uvođenje kompenzacijske pristojbe moglo imati negativni utjecaj.

19.3. Kada se kompenzacijske pristojbe uvedu za bilo koji proizvod, one se ubiru u odgovarajućim iznosima u svakom slučaju, na nediskriminatornoj osnovi, na uvoz tog proizvoda iz svih izvora za koje je ustanovljeno da su subvencionirani i da uzrokuju štetu, s izuzetkom uvoza iz onih izvora koji su se odrekli bilo kakvih takvih subvencija ili koji su preuzeli obveze u skladu s odredbama ovog Sporazuma. Svaki izvoznik čiji izvoz podliježe konačnoj kompenzacijskoj pristojbi, ali koji nije bio stvarno ispitivan iz drugih razloga, a ne zbog odbijanja suradnje, ima pravo na hitnu reviziju kako bi nadležna tijela žurno odredila posebnu stopu kompenzacijske pristojbe za tog izvoznika.

19.4. Kompenzacijska pristojba se ne uvodi ([2]) niti na jedan uvezeni proizvod u iznosu većem od subvencije za koju je ustanovljeno da postoji, izračunanom u obliku subvencioniranja po jedinici subvencioniranog i izvezenog proizvoda.

([1]) Za potrebe ovog stavka, izraz „domaće zainteresirane stranke" uključuje i potrošače i industrijske korisnike uvoznog proizvoda koji je predmet ispitnog postupka.

([2]) U ovom Ugovoru, izraz „uvesti" koristi se u značenju definitivnog ili konačnog zakonskog uvođenja ili ubiranja pristojbe ili poreza.

Članak 20.

Retroaktivnost

20.1. Privremene mjere i kompenzacijske pristojbe primjenjuju se samo za proizvode koji su plasirani u potrošnju nakon što je odluka prema članku 17. stavku 1. odnosno prema članku 19. stavku 1. stupila na snagu, uz izuzeća predviđena ovim člankom.

20.2. Kada se izvrši konačno utvrđivanje štete (ali ne i prijetnje štetom ili materijalnog zaostajanja u razvoju industrije) ili, u slučaju konačne odluke o prijetnji štetom, kada bi učinak subvencioniranog uvoza, u slučaju da nema privremenih mjera, doveo do utvrđivanja štete, kompenzacijske pristojbe mogu se uvesti retroaktivno za razdoblje tijekom kojeg su se primjenjivale privremene mjere, ako su postojale.

20.3. Ako je konačna kompenzacijska pristojba veća od iznosa osiguranoga gotovinskim depozitom ili jamstvom, razlika se ne naplaćuje. Ako je konačna pristojba manja od iznosa osiguranoga gotovinskim depozitom ili jamstvom, preplaćena sredstva se vraćaju, ili se jamstvo vraća po hitnom postupku.

20.4. Osim kako je to navedeno u stavku 2., kada je utvrđeno da postoji prijetnja štetom ili materijalnim zaostajanjem (ali sama šteta još nije nastupila) konačna kompenzacijska pristojba se može uvesti samo od dana utvrđivanja prijetnje štetom ili materijalnim zaostajanjem, a svaki gotovinski polog uplaćen tijekom razdoblja primjene privremenih mjera isplaćuje se i jamstva se vraćaju po hitnom postupku.

20.5. Kad je konačna odluka negativna, svaki gotovinski polog uplaćen tijekom razdoblja primjene privremenih mjera isplaćuje se, a sva se jamstva vraćaju po hitnom postupku.

20.6. U kritičnim okolnostima kad nadležna tijela ustanove za taj subvencionirani proizvod da je šteta koja je teško popravljiva prouzročena masivnim uvozom u relativno kratkom razdoblju proizvoda koji ostvaruje korist od subvencioniranja isplaćenog ili danog protivno odredbama GATT-a 1994. i ovog Sporazuma i kada se uvođenje kompenzacijskih pristojbi retroaktivno na taj uvoz smatra nužnim kako bi se spriječilo ponovno nastajanje takve štete, konačne kompenzacijske pristojbe mogu se uvesti na uvoz koji je plasiran u potrošnju najviše 90 dana prije datuma primjene privremenih mjera.

Članak 21.

Trajanje i revizija kompenzacijskih pristojbi i preuzetih obveza

21.1. Kompenzacijska pristojba ostaje na snazi samo tako dugo i u onoj mjeri koliko je potrebno da se suzbije djelovanje subvencioniranja koje uzrokuje štetu.

21.2. Nadležna tijela razmatraju potrebu za daljnjim produženjem, tamo gdje je to opravdano, na vlastitu inicijativu ili, pod uvjetom da je od uvođenja konačne kompenzacijske pristojbe proteklo razumno vremensko razdoblje, na zahtjev bilo koje zainteresirane stranke koja dostavi pozitivne informacije koje dokazuju potrebu za revizijom. Zainteresirane stranke imaju pravo tražiti od nadležnih tijela ispitivanje je li produženo nametanje pristojbe nužno za neutralizaciju subvencioniranja, hoće li se šteta vjerojatno nastaviti ili ponoviti ako se pristojba ukine ili izmijeni, ili i jedno i drugo. Ako, kao rezultat revizije iz ovog stavka, nadležna tijela utvrde da kompenzacijska pristojba nije više opravdana, ista se odmah ukida.

21.3. Neovisno o odredbama stavaka 1. i 2., svaka konačna kompenzacijska pristojba ukida se ne kasnije od pet godina od uvođenja pristojbi (ili od datuma zadnje revizije u skladu sa stavkom 2. ako je ta revizija obuhvatila i subvencioniranje i štetu, ili prema ovom stavku), osim ako nadležna tijela ne utvrde, revizijom započetom prije tog datuma i na temelju vlastite inicijative ili na temelju zahtjeva koji je na odgovarajući način obrazložen, a koji je podnesen od strane ili u ime domaće proizvodnje u razumnom vremenskom razdoblju prije tog datuma, da bi prestanak primjene pristojbe vjerojatno doveo do nastavka ili do ponovnog nastanka subvencioniranja i štete ([1]). Pristojba može ostati na snazi dok se ne sazna rezultat takve revizije.

21.4 Odredbe članka 12. u pogledu dokaza i postupaka primjenjuju se na svaku reviziju koja se obavlja prema ovom članku. Svaka takva revizija obavlja se po hitnom postupku i obično se zaključuje u roku od 12 mjeseci od datuma njenog započinjanja.

21.5. Odredbe ovog članka primjenjuju se *mutatis mutandis* na preuzete obveze prema članku 18.

Članak 22.

Javno obavješćivanje i objašnjavanje rezultata ispitnog postupka

22.1. Kada nadležna tijela smatraju da postoji dovoljno dokaza koji opravdavaju započinjanje ispitnog postupka prema članku 11., članica ili članice čiji proizvodi su predmet postupka kao i ostale zainteresirane stranke poznate nadležnima tijelima, o tome su obaviještene, a daje se i javna obavijest.

([1]) Kada je iznos kompenzacijske pristojbe određen retrospektivno, rezultati zadnjeg postupka procjenjivanja koji utvrđuje da nikakva pristojba nije potrebna neće sami po sebi zahtijevati da nadležna tijela okončaju konačnu pristojbu.

22.2. Javna obavijest o započinjanju ispitnog postupka sadrži, ili na drugi način stavlja na raspolaganje putem posebnog izvještaja, odgovarajuće informacije o sljedećem ([2]):

i. nazivu zemlje izvoznice ili zemalja izvoznica i proizvoda o kojemu je riječ;

ii. datum započinjanja ispitnog postupka;

iii. opis prakse ili praksa subvencioniranja koja se ispituje;

iv. sažetak čimbenika na kojima se temelji navodna šteta;

v. adresa na koju zainteresirane članice i stranke trebaju slati predstavke; i

vi. rokovi u kojima zainteresirane članice i stranke mogu iznijeti svoje stavove.

22.3. Javno se objavljuju sve prethodne ili konačne odluke, bez obzira na to jesu li pozitivne ili negativne, o odlukama o prihvaćanju obveza prema članku 18., o prestanku takve obveze, te o prestanku važenja konačne kompenzacijske pristojbe. Svaka takva obavijest navodi se dovoljno detaljno, ili se to čini na drugi način kroz zasebno izvješće, rezultate ispitnog postupka i zaključke donesene po svim pitanjima sa činjenicama i zakonima koje nadležna tijela smatraju bitnima u donošenju odluke. Sve takve obavijesti i izvješća upućuju se članici ili članicama te ostalim zainteresiranim strankama za koje se zna da imaju određeni interes u tome.

22.4. Javna obavijest o uvođenju privremenih mjera sadrži, ili na neki drugi način stavlja na raspolaganje putem zasebnog izvješća, dovoljno detaljna objašnjenja za preliminarne zaključke o postojanju subvencije i štete i navode se sva činjenična i zakonska pitanja koja su dovela do prihvaćanja ili neprihvaćanja argumenata. Takva obavijest ili izvješće sadržava posebno, uz odgovarajuće poštivanje zahtjeva za zaštitom povjerljivih informacija, sljedeće:

i. imena dobavljača ili, ako je to neizvedivo, imena odgovarajućih zemalja isporuke;

ii. opis proizvoda koji je dovoljan za potrebe carinjenja;

iii. utvrđenu visinu subvencije i osnovu na kojoj je utvrđeno postojanje subvencije;

iv. razmatranja koja su važna za utvrđivanje štete prema članku 15.;

v. osnovne razloge koji su doveli do odluke.

([2]) Kad nadležna tijela objavljuju informacije i odluke prema odredbama ovog članka u posebnom izvješću, one osiguravaju da takvo izvješće bude lako dostupno javnosti.

22.5. Javna obavijest o okončanju ili obustavljanju ispitnog postupka u slučaju pozitivne odluke kojom se traži uvođenje konačne pristojbe ili prihvaćanje neke obveze sadrži, ili se na drugi način stavlja na raspolaganje putem zasebnog izvještaja, sve relevantne informacije o činjeničnim i zakonskim pitanjima te razlozima koji su doveli do uvođenja konačnih mjera ili do prihvaćanja obveza, uz odgovarajuće poštivanje zahtjeva za zaštitom povjerljivih informacija. Posebno obavijest ili izvještaj sadrže informacije sadržane u stavku 4., kao i razloge za prihvaćanje ili neprihvaćanje argumenata ili žalbi koje su navele zainteresirane članice te uvoznici i izvoznici.

22.6. Javna obavijest o okončanju ili obustavljanju ili odgodi istrage nakon prihvaćanja dogovora o preuzimanju obveza u skladu s člankom 18. sadrži, ili se na drugi način stavlja na raspolaganje putem zasebnog izvještaja, onaj dio dogovora koji nije povjerljiv.

22.7. Odredbe ovog članka primjenjuju se *mutatis mutandis* na započinjanje i izvršenje revizije prema članku 21. kao i na odluke iz članka 20. o retroaktivnoj primjeni pristojbi.

Članak 23.

Sudska revizija

Svaka članica čije nacionalno zakonodavstvo sadrži odredbe o kompenzacijskim mjerama ima arbitražne ili upravne sudove ili sudske postupke u svrhu, između ostalog, brze revizije upravnih postupaka u vezi s konačnim odlukama i revizijama odluka u smislu članka 21. Ti sudovi ili postupci su neovisni o nadležnim upravnim tijelima odgovornim za tu odluku ili reviziju i osiguranje pristupanja reviziji svim zainteresiranim strankama koje su sudjelovale u upravnom sudskom postupku i koje su izravno i pojedinačno pogođene upravnim parnicama.

DIO VI.

INSTITUCIJE

Članak 24.

Odbor za subvencije i kompenzacijske mjere i pomoćna tijela

24.1. Ovime se osniva Odbor za subvencije i kompenzacijske mjere sastavljen od predstavnika svih zemalja članica. Odbor izabire predsjednika i sastaje se najmanje dva puta godišnje, i u drugim slučajevima kako je predviđeno odgovarajućim odredbama ovog Sporazuma, na zahtjev bilo koje članice. Odbor obavlja one dužnosti koje su određene ovim Sporazumom ili koje mu povjere članice, te pruža članicama mogućnost konzultacija o pitanjima koja se odnose na provedbu ovog Sporazuma ili daljnjem ispunjenju ciljeva Sporazuma. Tajništvo WTO-a djeluje kao tajništvo Odbora.

24.2. Odbor može, prema potrebi, osnovati pomoćna tijela.

24.3. Odbor osniva Stalnu grupu stručnjaka (PGE) sastavljenu od pet nezavisnih osoba, visoko kvalificiranih na području subvencija i trgovinskih odnosa. Stručnjake bira Odbor, a jedan od njih mijenja se svake godine. Od PGE-a se može zatražiti da pomogne panelu prema članku 4. stavku 5. Odbor može također tražiti mišljenje o postojanju i vrsti neke subvencije.

24.4. Bilo koja članica može konzultirati PGE koji može dati mišljenje o prirodi subvencije koju neka članica planira uvesti ili koju već koristi. Ta mišljenja su povjerljiva i na njih se ne smije pozivati u postupcima prema članku 7.

24.5. U izvršavanju svojih zadataka, Odbor i sva pomoćna tijela se mogu konzultirati i tražiti informacije od bilo kojeg izvora kojeg smatraju primjerenim. Međutim, prije nego što Odbor ili neko njegovo tijelo zatraže takvu informaciju od izvora koji je unutar nadležnosti neke članice, o tome izvješćuje tu članicu.

DIO VII.

OBAVJEŠĆIVANJE I NADZOR

Članak 25.

Obavješćivanje

25.1. Članice su suglasne da se, bez obzira na odredbe stavka 1. članka XVI. GATT-a 1994., obavijesti o subvencijama dostave najkasnije do 30. lipnja svake godine i da one odgovaraju odredbama stavka 2. do 6.

25.2. Članice obavješćuju o svakoj subvenciji prema definiciji iz članka 1. stavka 1. koja je specifična u smislu članka 2., a koja se odobrava ili provodi na njihovom teritoriju.

25.3. Sadržaj obavijesti treba biti dovoljno specifičan da ostale članice mogu procijeniti trgovinske učinke i shvatiti djelovanje prijavljenih programa subvencioniranja. S tim u vezi, i bez obzira na sadržaj i oblik upitnika o subvencijama ([1]), članice vode računa o tome da njihove obavijesti sadrže sljedeće informacije;

([1]) Odbor će osnovati Radnu skupinu za reviziju sadržaja i oblika upitnika sadržanog u BISD 9S/193-194.

i. oblik subvencije (tj. prijenos sredstava, zajam, porezna olakšica itd.);

ii. subvenciju po jedinici ili, u slučajevima kad to nije moguće, ukupni iznos ili godišnji iznos iz proračuna za tu subvenciju (navodeći, po mogućnosti, prosječnu subvenciju po jedinici u prethodnoj godini);

iii. cilj politike i/ili namjenu subvencije;

iv. trajanje i/ili bilo kakve druge rokove vezane za subvenciju;

v. statističke podatke koji omogućavaju procjenu trgovinskih učinaka subvencije.

25.4. Kad specifični navodi iz stavka 3. nisu navedeni u notifikaciji, tada sama obavijest treba sadržavati objašnjenje.

25.5. Ako se subvencije daju specifičnim proizvodima ili sektorima, obavijesti trebaju biti organizirane po proizvodu ili sektoru.

25.6. Članice koje smatraju da na njihovim područjima nema mjera koje zahtijevaju obavijest prema stavku 1. članka XVI. GATT-a 1994. i po ovom Sporazumu o tome pisanim putem obavješćuju Tajništvo WTO-a.

25.7. Članice priznaju da obavijesti o nekoj mjeri ne utječe na njezin pravni status po GATT-u 1994. i ovom Sporazumu, niti rezultate prema ovom Sporazumu, niti vrstu same mjere.

25.8. Svaka članica može, u bilo koje vrijeme, zatražiti pisanim putem informaciju o vrsti i obujmu bilo koje subvencije koju odobrava ili provodi druga članica (uključujući subvenciju iz dijela IV.), ili objašnjenje razloga zbog kojih se smatra da neka specifična mjera ne podliježe obvezi obavješćivanja.

25.9. Članice od kojih se to zatraži, daju odgovarajuću informaciju što je moguće brže i na razumljiv način i spremne su, na zahtjev, dati dodatne informacije članici koja to traži. Posebno, trebaju dati dovoljno podataka da druga članica može procijeniti njihovo pridržavanje uvjetima ovog Sporazuma. Svaka članica koja smatra da nije primila takvu informaciju može o tome obavijestiti Odbor.

25.10. Svaka članica koja smatra da o nekoj mjeri druge članice koja ima učinke subvencije nije obaviještena u skladu s odredbama stavka 1. članka XVI. GATT-a 1994. i s odredbama ovog Sporazuma može o tome obavijestiti tu drugu članicu. Ako se nakon toga navodna o subvenciji odmah ne obavijesti, ta članica može sama obavijestiti Odbor o navodnoj subvenciji.

25.11. Članice odmah izvještavaju Odbor bez odlaganja o svim prethodnim ili konačnim postupcima poduzetima u pogledu kompenzacijskih pristojbi. Ti izvještaji su dostupni u Tajništvu WTO-a i ostalim članicama radi uvida. Članice također dostavljaju, na polugodišnjoj osnovi, izvještaje o svim postupcima u vezi kompenzacijskih pristojbi poduzetima tijekom prethodnih šest mjeseci. Polugodišnji izvještaji dostavljaju se u dogovorenom standardnom obliku.

25.12. Svaka članica izvještava Odbor (a) o tome koja su od njezinih tijela nadležna za započinjanje i vođenje ispitnih postupaka iz članka 11., i (b) o domaćim postupcima koji reguliraju pokretanje i vođenje takvih istraga.

Članak 26.

Nadzor

26.1. Odbor razmatra nove i potpune obavijesti u skladu sa stavkom 1. članka XVI. GATT-a 1994. i u skladu sa člankom 25. stavkom 1. ovog Sporazuma na posebnim sjednicama koje se održavaju svake treće godine. Obavijesti dostavljene u godinama između toga (obavijesti kojima se ažuriraju podaci) razmatraju se na svakom redovitom sastanku Odbora.

26.2. Odbor razmatra izvještaje predane u skladu sa člankom 25. stavkom 11. tijekom svakog redovitog sastanka Odbora.

DIO VIII.

ČLANICE ZEMLJE U RAZVOJU

Članak 27.

Poseban i različiti tretman članica zemalja u razvoju

27.1. Članice priznaju da subvencije mogu igrati važnu ulogu u programima gospodarskog razvoja članica zemalja u razvoju.

27.2. Zabrana iz članka 3. stavka 1. točke (a) ne primjenjuje se na:

(a) članice zemlje u razvoju iz Priloga VII.;

(b) ostale članice zemlje u razvoju u trajanju od osam godina od datuma stupanja na snagu WTO Sporazuma, ovisno o usklađenosti s odredbama stavka 4.

27.3. Zabrana iz članka 3. stavka 1. točke (b) ne primjenjuje se na članice zemlje u razvoju kroz razdoblje od pet godina, i ne primjenjuje se na najslabije razvijene zemlje članice u trajanju od osam godina, od datuma stupanja na snagu WTO Sporazuma.

27.4. Svaka članica zemlja u razvoju iz stavka 2. točke (b) postupno ukida svoje izvozne subvencije u roku od osam godina, po mogućnosti na progresivan način. Međutim, članica zemlja u razvoju ne povećava razinu izvoznih subvencija ([1]), i uklanja ih u roku kraćem od roka predviđenog ovim stavkom kad uporaba takvih izvoznih subvencija nije u skladu s njezinim razvojnim potrebama. Ako neka članica zemlja u razvoju smatra nužnim primjenjivati takve subvencije i duže od 8-godišnjeg razdoblja, ona najkasnije godinu dana prije isteka tog razdoblja započinje konzultacije s Odborom koji, nakon ispitivanja svih važnih gospodarskih, financijskih i razvojnih potreba članice zemlje u razvoju, utvrđuje je li produženje tog razdoblja opravdano. Ako Odbor utvrdi da je produženje opravdano, ta članica zemlja u razvoju održava godišnje konzultacije s Odborom radi utvrđivanja nužnosti zadržavanja subvencija. Ako pak Odbor ne dođe do takve odluke, članica zemlja u razvoju postupno ukida preostale izvozne subvencije u roku od dvije godine od kraja zadnjeg dozvoljenog razdoblja.

27.5. Članica zemlja u razvoju koja je postigla izvoznu konkurentnost s nekim proizvodom postupno ukida izvozne subvencije za taj proizvod (te proizvode) kroz razdoblje od dvije godine. Međutim, u slučaju članice zemlje u razvoju iz Priloga VII. koja je postigla izvoznu konkurentnost za jedan ili više proizvoda, izvozne subvencije na takve proizvode se ukidaju postupno kroz razdoblje od osam godina.

27.6. Izvozna konkurentnost za neki proizvod postoji ako je izvoz članice zemlje u razvoju tim proizvodom dosegao udjel od barem 3,25 posto u svjetskoj razmjeni tog proizvoda u dvije uzastopne kalendarske godine. Izvozna konkurentnost postoji ili (a) na temelju obavijesti od strane članice zemlje u razvoju koja je postigla izvoznu konkurentnost, ili (b) na temelju izračunavanja kojeg je poduzelo Tajništvo WTO-a na zahtjev bilo koje članice. Za potrebe ovog stavka, proizvod se definira kao naslov poglavlja nomenklature Harmoniziranog sustava. Odbor razmatra primjenu ove odredbe pet godina nakon datuma stupanja na snagu WTO Sporazuma.

27.7. Odredbe članka 4. ne primjenjuju se na članicu zemlju u razvoju u slučaju izvoznih subvencija koje odgovaraju odredbama stavka 2. do 5. U tom slučaju odgovarajuće su odredbe članka 7.

([1]) Za članicu zemlju u razvoju koja na dan stupanja na snagu WTO sporazuma ne odobrava izvozne subvencije, ovo poglavlje se primjenjuje na temelju visine izvoznih subvencija odobrenih u 1986.

27.8. U smislu članka 6. stavka 1. ne pretpostavlja se da subvencija koju odobrava članica zemlja u razvoju dovodi do ozbiljne štete, prema definiciji u ovom Sporazumu. Takva ozbiljna šteta, kad je primjenljiva po odredbama stavka 9, dokazuje se pozitivnim dokazom u skladu s odredbama članka 6. stavaka 3. do 8.

27.9. U pogledu subvencija protiv kojih se mogu poduzeti mjere, a koje neka članica zemlja u razvoju odobrava ili održava osim onih iz članka 6. stavka 1., mjere u skladu s člankom 7. ne smiju biti odobrene niti poduzete ako se ne dokaže postojanje poništenja ili umanjenja carinskih koncesija ili drugih obveza prema GATT-u 1994. koje proizlaze kao rezultat takve subvencije, i to tako da se sprečava ili ometa uvoz sličnog proizvoda druge članice na tržište članice zemlje u razvoju koja subvencionira ili ako ne dođe do štete za domaću proizvodnju na tržištu neke članice uvoznice.

27.10. Svaki ispitni postupak o kompenzacijskoj pristojbi za proizvod podrijetlom iz članice zemlje u razvoju obustavlja se čim nadležna tijela utvrde:

(a) da sveukupna visina subvencija odobrenih za određeni proizvod ne prelazi 2 posto njegove vrijednosti izračunane na jediničnoj osnovi; ili

(b) da je obujam subvencioniranog uvoza manji od 4 posto ukupnog uvoza sličnog proizvoda u članicu uvoznicu, osim ako uvoz iz zemalja u razvoju članica čiji pojedinačni uvozi predstavljaju manje od 4 posto skupno ne iznosi preko 9 posto ukupnog uvoza sličnog proizvoda u članicu uvoznicu.

27.11. Za one članice zemlje u razvoju iz stavka 2. točke (b) koje su ukinule izvozne subvencije prije isteka osmogodišnjeg razdoblja od dana stupanja na snagu WTO Sporazuma, i za one članice zemlje u razvoju iz Priloga VII., broj u stavku 10. točki (a) je 3 posto, a ne 2 posto. Ova odredba se primjenjuje od dana kad je Odbor obaviješten o uklanjanju izvoznih subvencija, i tako dugo dok članica zemlja u razvoju koja je dala takvu obavijest ne odobri izvozne subvencije. Ova odredba prestaje važiti osam godina nakon dana stupanja na snagu WTO Sporazuma.

27.12. Odredbe stavka 10. i 11. uređuju svaku odluku o *de minimis* prema članku 15. stavku 3.

27.13. Odredbe dijela III. ne primjenjuju se na izravno opraštanje dugova, subvencije za pokriće socijalnih troškova, u bilo kojem obliku, uključujući ustupanje državnog prihoda i drugi prijenos obveza kad se takve subvencije daju u okviru programa privatizacije i u izravnoj vezi s programom privatizacije zemlje u razvoju članice, pod uvjetom da su i takav program i odgovarajuća subvencija odobreni za jedan ograničeni vremenski period

i da su prijavljeni Odboru te da program dovodi do konačne privatizacije tog poduzeća.

27.14. Odbor, na zahtjev neke zainteresirane članice, pristupa reviziji specifične prakse izvoznih subvencija neke zemlje u razvoju članice radi ispitivanja odgovara li takva praksa njezinim razvojnim potrebama.

27.15. Odbor, na zahtjev neke zainteresirane članice zemlje u razvoju, pristupa reviziji specifične kompenzacijske mjere radi ispitivanja je li ista u skladu s odredbama stavka 10. i 11. kad se primjenjuju na zemlju u razvoju članicu.

DIO IX.

PRIJELAZNI DOGOVORI

Članak 28.

Postojeći programi

28.1. Programi subvencioniranja koji su bili uspostavljeni na području neke članice prije dana kada je ta članica potpisala WTO Sporazum, a koji nisu u skladu s odredbama ovog Sporazuma:

(a) o njima se obavješćuje Odbor najkasnije 90 dana od dana stupanja na snagu WTO Sporazuma za tu članicu; i

(b) usklađuju se s odredbama ovog Sporazuma u roku od tri godine od dana stupanja na snagu WTO Sporazuma za tu članicu do kojeg roka nisu podložni odredbama dijela II.

28.2. Niti jedna članica ne proširuje djelokrug bilo kojeg takvog programa, niti se takav program obnavlja nakon isteka njegovog roka važnosti.

Članak 29.

Prijelaz na tržišno gospodarstvo

29.1. Članice u procesu prijelaza s središnjeg planiranoga gospodarstva na tržišno, slobodno-poduzetničko gospodarstvo mogu primjenjivati programe i mjere nužne za taj prijelaz.

29.2. Za takve članice, programi subvencioniranja iz članka 3., o kojima je obaviješteno u skladu sa stavkom 3. postupno se ukidaju ili usklađuju s člankom 3. u roku od sedam godina od datuma stupanja na snagu WTO Sporazuma. U tom slučaju članak 4. se ne primjenjuje. Osim toga, tijekom tog istog razdoblja:

(a) Za programe subvencioniranja koji ulaze u predmet iz članka 6. stavka 1. točke (d) ne mogu se poduzeti mjere u skladu s člankom 7.;

(b) U pogledu ostalih subvencija protiv koji se mogu poduzeti mjere, primjenjuju se odredbe članka 27. stavka 9.

29.3. O programima subvencioniranja iz članka 3. obavješćuje se Odbor što je moguće prije nakon dana stupanja na snagu WTO Sporazuma. Daljnje obavijesti o takvim subvencijama mogu se nadalje odvijati do dvije godine od dana stupanja na snagu WTO Sporazuma.

29.4. U iznimnim slučajevima članicama iz stavka 1. Odbor može dozvoliti odstupanja od prijavljenih programa i mjera te vremenskog okvira ako se ta odstupanja smatraju nužnima za proces transformacije.

DIO X.

RJEŠAVANJE SPOROVA

Članak 30.

Odredbe članaka XXII. i XXIII. GATT-a 1994. kako ih razrađuje i primjenjuje Dogovor o rješavanju sporova (DSU) primjenjuju se na konzultacije i na rješavanje sporova prema ovom Sporazumu, osim kada je ovdje izričito drukčije određeno.

DIO XI.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 31.

Privremena primjena

Odredbe članka 6. stavka 1. i odredbe članaka 8. i 9. primjenjuju se kroz razdoblje od pet godina, počevši od dana stupanja na snagu WTO Sporazuma. Najkasnije 180 dana prije kraja tog razdoblja, Odbor ispituje djelovanje tih odredaba radi odlučivanja o produžetku njihove primjene, bilo u sadašnjem ili nekom izmijenjenom obliku, za dodatno razdoblje.

Članak 32.

Ostale završne odredbe

32.1. Ne može se poduzimati bilo kakva specifična akcija protiv subvencija druge članice osim u skladu s odredbama GATT-a 1994., na način kako ih tumači ovaj Sporazum ([1]).

32.2. Ne mogu se izraziti rezerve u pogledu primjene bilo koje od odredaba ovog Sporazuma bez suglasnosti drugih članica.

([1]) Namjera ovog stavka nije spriječiti postupak prema drugim odgovarajućim odredbama GATT-a 1994., ako su odgovarajuće.

32.3. Sukladno stavku 4., odredbe ovog Sporazuma primjenjuju se na ispitne postupke i revizije postojećih mjera, započetih prema zahtjevima koji su podneseni na dan ili nakon dana stupanja na snagu WTO Sporazuma za neku članicu.

32.4. U smislu članka 21. stavka 3., smatra se da su postojeće kompenzacijske mjere uvedene na dan koji nije kasniji od dana stupanja na snagu WTO Sporazuma za neku članicu, osim u slučajevima u kojima domaće zakonodavstvo neke članice koje je na snazi tog dana već sadrži odredbu iste vrste kao i taj stavak.

32.5. Svaka članica poduzima sve potrebne mjere, općeg ili posebnog karaktera, kako bi osigurala, najkasnije do dana stupanja na snagu WTO Sporazuma za tu članicu, sukladnost svojih zakona, propisa i administrativnih postupaka s odredbama ovog Sporazuma onako kako se one mogu primijeniti na tu članicu.

32.6. Svaka članica obavješćuje Odbor o svim promjenama u svojim zakonima i propisima bitnim za ovaj Sporazum i o provedbi takvih zakona i propisa.

32.7. Odbor godišnje vrši pregled primjene i djelovanja ovog Sporazuma, vodeći računa o njegovim ciljevima. Odbor godišnje izvještava Vijeće za trgovinu robama o promjenama tijekom razdoblja koje obuhvaćaju takvi pregledi.

32.8. Prilozi ovom Sporazumu čine njegov sastavni dio.

PRILOG I.

ILUSTRATIVNI POPIS IZVOZNIH SUBVENCIJA

(a) Davanje izravnih subvencija od strane vlade poduzeću ili industriji uz uvjet realizacije izvoza.

(b) Zadržavanje vrijednosti valute ili slične prakse koje obuhvaćaju premiju na izvoz.

(c) Troškovi internog transporta i vozarine na izvozne pošiljke, koje osiguravaju vlade ili za koje vlade daju nalog, pod povoljnijim uvjetima nego za domaće pošiljke.

(d) Osiguranje od strane vlade ili njezinih tijela, bilo izravno ili neizravno preko državno-mandatnih shema, uvezenih ili domaćih proizvoda ili usluga za uporabu u proizvodnji izvoznih roba, pod povoljnijim uvjetima nego za osiguranje sličnih ili izravno konkurentnih proizvoda ili usluga za uporabu u proizvodnji roba za domaću potrošnju, ako su ti uvjeti (u slučaju proizvoda) povoljniji od komercijalno dostupnih ([1]) uvjeta na svjetskom tržištu za njihove izvoznike.

(e) Potpuno ili djelomično oslobođenje, smanjenje ili odgoda, posebno vezano za izvoz, izravnih poreza ([2]) ili troškova za socijalnu pomoć plaćenih ili plativih od strane industrijskih ili komercijalnih poduzeća ([3])

(f) Odobravanje posebnih popusta vezanih izravno za izvoz i izvoznu realizaciju, povrh onih odobrenih u vezi s proizvodnjom za domaću potrošnju, u izračunavanju osnovice na koju se plaćaju izravni porezi.

(g) Oslobođenje od plaćanja neizravnih poreza ili umanjenje neizravnih poreza ([2]), u vezi s proizvodnjom i distribucijom izvezenih proizvoda, povrh onih poreza koji se plaćaju na proizvodnju i distribuciju sličnih proizvoda kad se prodaju za domaću potrošnju.

(h) Izuzeće, popust ili odgoda plaćanja kumulativnih neizravnih poreza prethodne faze ([2]) na robe ili usluge korištene u proizvodnji izvezenih proizvoda preko izuzeća, popusta ili odgode plaćanja sličnih kumulativnih neizravnih poreza prethodne faze na robe ili usluge korištene u proizvodnji sličnih proizvoda kad se prodaju za domaću potrošnju; s time, međutim, da kumulativni neizravni porezi prethodne faze mogu biti izuzeti, umanjeni ili odgođeni na izvezene proizvode čak i onda kad nisu izuzeti, umanjeni ili odgođeni na slične proizvode kod prodaje za domaću potrošnju,

---

([1]) Izraz „komercijalno dostupnih" znači da je izbor između domaćeg i uvoznog proizvoda neograničen i da ovisi isključivo o komercijalnim uvjetima.

([2]) U svrhu ovog Ugovora:
Izraz „izravni porezi" označava poreze na plaće, dobit, kamatu, rente, tantijeme i na sve ostale oblike dohotka, te poreze na vlasništvo nekretnina;
Izraz „uvozni troškovi" označava carine, pristojbe i ostale fiskalne troškove koji nisu nigdje drugdje navedeni u ovoj opasci, a plaćaju se na uvoz;
Izraz „neizravni porezi" označava porez na prodaju, trošarinu, promet, dodanu vrijednost i franšizu, zatim taksene marke, porez na prijenos, inventar i opremu, pogranične poreze te sve ostale poreze osim izravnih poreza i uvoznih troškova:
Neizravni porezi „prethodne faze" su porezi koji se plaćaju na robe ili usluge korištene izravno ili neizravno u proizvodnji proizvoda;
„Kumulativni" neizravni porezi su porezi koji se plaćaju u više faza kad ne postoji mehanizam za naknadno priznavanje poreza ako se robe ili usluge koje podliježu plaćanju poreza u jednoj fazi proizvodnje koriste u nekoj narednoj fazi proizvodnje.
„Umanjenje" poreza obuhvaća povrat poreza ili popust na porez;
„Umanjenje ili povrat" obuhvaćaju potpuno ili djelomično oslobađanje od plaćanja uvoznih troškova ili odgodu plaćanja uvoznih troškova.

([3]) Članice priznaju da odgoda ne mora biti jednaka izvoznoj subvenciji, primjerice kad se plaćaju odgovarajući kamatni troškovi. Članice ponovno potvrđuju načelo da cijene za robe u transakcijama između izvoznih poduzeća i stranih kupaca pod njihovom ili pod istom kontrolom moraju u svrhu carinjenja biti one cijene koje bi se plaćale samostalnim poduzećima koja djeluju udaljeno. Svaka članica smije upozoriti drugu članicu na administrativne ili druge prakse kojima se eventualno krši ovaj načelo, a koje dovode do značajne uštede direktnih poreza u izvoznim transakcijama. U takvim slučajevima članice će normalno pokušati riješiti svoje nesuglasice koristeći pogodnosti postojećih bilateralnih ugovora o porezima ili drugih specifičnih međunarodnih mehanizama, bez štete za prava i obveze članice po GATT-u 1994., uključujući pravo na konzultacije stvoreno prethodnom rečenicom.
Stavak (e) nije predviđen da spriječi članicu u poduzimanju mjera radi onemogućavanja dvostrukog oporezivanja dohotka iz stranog izvora kojeg su zaradila njezina poduzeća ili poduzeća neke druge članice.

ako se kumulativni neizravni porezi prethodne faze plaćaju na proizvodna sredstva koja se potroše u proizvodnji izvezenog proizvoda (što čini normalni otpad) ([1]). Ova točka se tumači u skladu sa smjernicama o potrošnji proizvodnih sredstava u proizvodnom postupku iz Priloga II.

(i) Umanjenje ili povrat uvoznih troškova ([2]) preko onih troškova koji se plaćaju na uvezena proizvodna sredstva koja se troše u proizvodnji izvezenog proizvoda (što predstavlja normalni popust za otpad); s time, međutim, da u posebnim slučajevima poduzeće može koristiti proizvodna sredstva s domaćeg tržišta u količini koja odgovara uvezenim proizvodnim sredstvima, te iste kakvoće i karakteristika kao uvezena proizvodna sredstva, kao zamjenu za ista kako bi koristila prednosti ove odredbe ako se uvoz i odgovarajuće izvozne operacije odvijaju unutar jednog razumnog vremenskog perioda koji ne prelazi dvije godine. Ova točka se tumači u skladu sa smjernicama o potrošnji proizvodnih sredstava u proizvodnom procesu iz Priloga II. i sa smjernicama za određivanje sustava povrata u slučaju supstitucije kao izvoznih subvencija iz Priloga III.

(j) Davanje od strane vlada (ili specijalnih institucija pod kontrolom vlade) programa jamstva ili osiguranja izvoznih kredita, programa osiguranja ili jamstva od povišenja troškova izvezenih proizvoda ili programa rizika tečaja, sa stopama premija koje su neadekvatne za pokriće dugoročnih troškova i gubitaka programa.

(k) Dotacija od strane vlade (ili specijalnih institucija koje su pod kontrolom države i/ili djeluju u nadležnosti države) izvoznih kredita ispod stopa koje one moraju stvarno platiti za tako korištena sredstva (ili bi morale platiti da se zadužuju na međunarodnim tržištima kapitala kako bi dobile sredstva s istim dospijećem za naplatu i istim drugim kreditnim uvjetima te denominirana u istoj valuti kao izvozni kredit), ili plaćanje od strane vlada, u cijelosti ili djelomično, troškova koje su izvoznici ili financijske institucije imali pri dobivanju kredita, ako se koriste za osiguranje neke materijalne prednosti na području izvoznih kreditnih uvjeta.

Pod uvjetom, međutim, da ako je neka članica stranka u međunarodnom sporazumu o službenim izvoznim kreditima u kojem najmanje dvanaest prvobitnih članica ovog Sporazuma čini stranke počevši od 1. siječnja 1979. (ili nekom kasnijem Sporazuma kojeg su usvojile te prvobitne članice), ili ako u praksi neka članica primjenjuje odredbe o kamatnim stopama iz relevantnog Sporazuma, izvozna kreditna praksa koja je u skladu s tim odredbama neće se smatrati izvoznom subvencijom zabranjenom ovim Sporazumom.

(l) Svako drugo terećenje državnog proračuna koje čini izvoznu subvenciju u smislu članka XVI. GATT-a 1994.

([1]) Stavak (h) se ne primjenjuje na sustave oporezivanja dodane vrijednosti niti na usklađivanje graničnog poreza umjesto istih; problem pretjeranog smanjenja poreza na dodanu vrijednost pokriven je isključivo sa stavkom (g).

([2]) U svrhu ovog Ugovora:
Izraz „izravni porezi" označava poreze na plaće, dobit, kamatu, rente, tantijeme i na sve ostale oblike dohotka, te poreze na vlasništvo nekretnina;
Izraz „uvozni troškovi" označava carine, pristojbe i ostale fiskalne troškove koji nisu nigdje drugdje navedeni u ovoj opasci, a plaćaju se na uvoz;
Izraz „neizravni porezi" označava porez na prodaju, trošarinu, promet, dodanu vrijednost i franšizu, zatim taksene marke, porez na prijenos, inventar i opremu, pogranične poreze te sve ostale poreze osim izravnih poreza i uvoznih troškova:
Neizravni porezi „prethodne faze" su porezi koji se plaćaju na robe ili usluge korištene izravno ili neizravno u proizvodnji proizvoda;
„Kumulativni" neizravni porezi su porezi koji se plaćaju u više faza kad ne postoji mehanizam za naknadno priznavanje poreza ako se robe ili usluge koje podliježu plaćanju poreza u jednoj fazi proizvodnje koriste u nekoj narednoj fazi proizvodnje.
„Umanjenje" poreza obuhvaća povrat poreza ili popust na porez;
„Umanjenje ili povrat" obuhvaćaju potpuno ili djelomično oslobađanje od plaćanja uvoznih troškova ili odgodu plaćanja uvoznih troškova.

PRILOG II.

Smjernice o potrošnji proizvodnih sredstava u proizvodnom postupku [1]

I.

1. Sustavi popusta na neizravne poreze mogu dozvoljavati izuzeće, umanjenje ili odgodu kumulativnih neizravnih poreza prethodne faze koji se plaćaju na ona proizvodna sredstva koja se troše u proizvodnji izvezenog proizvoda (te čine normalni odbitak za otpad). Isto tako, shema povrata priznaje sniženje ili povrat uvoznih troškova koji se plaćaju na proizvodna sredstva koja se troše u proizvodnji izvezenog proizvoda (te čine normalni odbitak za otpad).

2. Ilustrativni popis izvoznih subvencija iz Priloga I. ovom Sporazumu poziva se na izraz „proizvodna sredstva koja se troše u proizvodnji izvezenog proizvoda" u stavcima (h) i (i). Prema stavku (h), sheme sniženja neizravnih poreza mogu predstavljati izvoznu subvenciju samo u onim slučajevima kad dovode do oslobađanja od plaćanja, sniženja ili odgode kumulativnih neizravnih poreza prethodne faze povrh iznosa takvih poreza koji se stvarno plaćaju na proizvodna sredstva koja se troše u proizvodnji izvezenog proizvoda. Prema stavku (i) sheme povrata mogu predstavljati izvoznu subvenciju samo u onim slučajevima kad dovode do oslobađanja od plaćanja ili povrata uvoznih troškova povrh onih koji se stvarno plaćaju na proizvodna sredstva koja se troše u proizvodnji izvezenog proizvodna. Oba stavka određuju da se normalni odbitak za otpad mora izvršiti u rezultatima koji se odnose na potrošnju proizvodnih sredstava u proizvodnji izvezenog proizvoda. Stavak (i) osim toga predviđa i supstituciju, kada je primjerena.

II.

Pri ispitivanju troše li se proizvodna sredstva u proizvodnji izvezenog proizvoda, kao dijelu ispitnog postupka o kompenzacijskoj pristojbi prema ovom Sporazumu, nadležna tijela trebaju postupiti na sljedećoj osnovi:

1. Kada se tvrdi da neka shema smanjenja neizravnih poreza, ili neka shema povrata, donosi subvenciju zbog prevelikog popusta ili pretjeranog povrata neizravnih poreza ili uvoznih troškova na proizvodna sredstva koja se troše u proizvodnji izvezenog proizvoda, nadležna tijela moraju ponajprije utvrditi ima li članica izvoznica i primjenjuje li neki sustav ili postupak pomoću kojeg je moguće potvrditi koja proizvodna sredstva se troše u proizvodnji izvezenog proizvoda i u kojim količinama. Kad se ustanovi da se takav sustav ili postupak primjenjuje, nadležna tijela tada trebaju pregledati sam sustav ili postupak da vide je li on razuman, učinkovit u predviđenu svrhu, te temelji li se na opće prihvaćenim komercijalnim praksama u zemlji izvoza. Nadležna tijela mogu smatrati nužnim izvršiti, u skladu sa člankom 12. stavkom 6., određena praktična ispitivanja radi provjere informacija ili kako bi se sami uvjerili da se sustav ili postupak učinkovito primjenjuje.

2. Kad takav sustav ili postupak ne postoji, ili kad nije razuman, ili kad postoji i kad se smatra razumnim, ali je ustanovljeno da se ne primjenjuje ili da se ne primjenjuje učinkovito, daljnje ispitivanje članice izvoznice na temelju stvarnih korištenih pogonskih sredstava trebalo bi se obaviti u kontekstu određivanja je li došlo do viška plaćanja. Ako nadležna tijela smatraju nužnim, daljnje ispitivanje bi se provelo u skladu sa stavkom 1.

3. Nadležna tijela trebaju tretirati proizvodna sredstva kao fizički ugrađena ako se ta proizvodna sredstva koriste u proizvodnom postupku i ako su fizički prisutna u izvezenom proizvodu. Članice primaju do znanja da neko proizvodno sredstvo ne mora biti prisutno u konačnom proizvodu u istom obliku u kojem je ušlo u proizvodni proces.

4. Pri utvrđivanju količine nekog određenog proizvodnog sredstva koje se troši u proizvodnji izvezenog proizvoda, valja uzeti u obzir „normalni odbitak za otpad" i takav otpad treba tretirati kao potrošen u proizvodnji izvezenog proizvoda. Izraz „otpad" odnosi se na onaj dio danog proizvodnog sredstva koji nema neku samostalnu funkciju u proizvodnom procesu, ne troši se u proizvodnji izvezenog proizvoda (zbog kao što su neefikasnosti) i kojeg isti proizvođač ne nadoknađuje, ne koristi i ne prodaje.

[1] Proizvodna sredstva potrošena u proizvodnom procesu su fizički ugrađena sredstva, energija, goriva i ulje korišteni u proizvodnom procesu te katalizatori koji se troše tijekom uporabe radi dobivanja izvoznog proizvoda.

5. Odluka nadležnih tijela o tome je li je sporni odbitak za otpad „normalan” treba voditi računa o samom proizvodnom procesu, prosječnom iskustvu u zemlji izvoza, te o drugim tehničkim faktorima, već prema potrebi. Nadležna tijela moraju imati na umu da je važno pitanje da li tijela u članici izvoznici imaju razumno izračunanu količinu otpada, ako se ta količina namjerava uključiti u popust ili sniženje poreza ili pristojbe.

PRILOG III.

SMJERNICE ZA ODREĐIVANJE SUSTAVA POVRATA U SLUČAJU SUPSTITUCIJE KAO IZVOZNE SUBVENCIJE

I.

Sustavi povrata mogu priznati refundiranje ili povrat uvoznih troškova za proizvodna sredstva koja se troše u proizvodnom procesu nekog drugog proizvoda i u slučaju kada izvoz ovog potonjeg proizvoda sadrži domaća proizvodna sredstva iste kvalitete i s istim karakteristikama kao proizvodna sredstva koja nadomještaju uvezena proizvodna sredstva. Prema stavku (i) Ilustrativnog popisa izvoznih subvencija iz Priloga I., sustavi povrata u slučaju supstitucije mogu činiti subvenciju ako dovode do pretjeranog povrata izvoznih troškova prvotno plaćenih na uvezena proizvodna sredstva za koja se povrat traži.

II.

Pri ispitivanju nekog sustava povrata u slučaju supstitucije kao dijelu ispitnog postupka o kompenzacijskoj pristojbi prema ovom Sporazumu, nadležna tijela trebaju postupiti na sljedeći način:

1. Stavak (i) Ilustrativnog popisa određuje da se proizvodna sredstva s domaćeg tržišta mogu koristiti kao nadomjestak za uvezena proizvodna sredstva u proizvodnji nekog proizvoda za izvoz pod uvjetom da ta proizvodna sredstva budu jednaka po količini i kakvoći te da imaju iste karakteristike kao uvezena proizvodna sredstva koja nadomještaju. Važno je da postoji neki sustav ili postupak za provjeru koji omogućava tijelima članice izvoznice osiguranje te da one dokažu kako količina proizvodnih sredstava za koja se traži povrat ne prelazi količinu sličnih izvezenih proizvoda, u bilo kojem obliku, i kako nema povrata izvoznih troškova preko onih prvobitno plaćenih na uvoz tih proizvodnih sredstava.
2. Kad se tvrdi da sustav povrata u slučaju supstitucije dovodi do subvencije, nadležna tijela prvo pristupaju utvrđivanju imaju li nadležna tijela članice izvoznice i primjenjuju li sustav ili postupak provjere. Pošto se utvrdi da se takav sustav ili postupak primjenjuje, nadležna tijela ispituju verifikacijske postupke kako bi utvrdili jesu li oni razumni, učinkoviti za predviđenu svrhu, i temelje li se na opće prihvaćenim komercijalnim praksama u zemlji izvoza. Ako se utvrdi da postupci zadovoljavaju ovo ispitivanje i da se stvarno primjenjuju, pretpostavlja se da ne postoji nikakva subvencija. Nadležna tijela mogu smatrati nužnim da obave, u skladu sa člankom 12. stavkom 6., određena praktična ispitivanja u svrhu provjere informacija ili kako bi se sami uvjerili da se verifikacijski postupci stvarno primjenjuju.
3. Kad ne postoje verifikacijski postupci, ili kad isti nisu razumni, ili kad takvi postupci postoje i smatraju se razumnima, ali se ustanovi da se ne primjenjuju ili da se ne primjenjuju učinkovito, može postojati subvencija. U takvim slučajevima bilo bi potrebno izvršiti daljnje ispitivanje od strane nadležnih tijela na temelju stvarnih transakcija o kojima je riječ radi utvrđivanja je li došlo do prekomjernog plaćanja. Ako nadležna tijela smatraju nužnim, izvršilo bi se daljnje ispitivanje u skladu sa stavkom 2.
4. Postojanje odredbe o povratu u slučaju supstitucije po kojoj je izvoznicima dozvoljen izbor posebnih uvoznih pošiljaka na koje se traži povrat ne smije se samo po sebi smatrati da donosi subvenciju.
5. Smatra se da prekomjerni povrat uvoznih troškova u smislu stavka (i) postoji u slučaju kad su vlade platile kamatu na sva sredstva refundirana po njihovim shemama za povrat, i to u visini stvarno plaćene ili plative kamate.

PRILOG IV.

IZRAČUNAVANJE UKUPNE *AD VALOREM* SUBVENCIJE (ČLANAK 6. STAVAK 1. TOČKA (a)) ([1])

1. Bilo koje izračunavanje visine subvencije u smislu članka 6. stavka 1. točke (a) vrši se u obliku troška za vladu koja odobrava subvenciju.
2. S izuzetkom odredaba stavaka 3. do 5, pri utvrđivanju prelazi li ukupna stopa subvencioniranja 5 posto vrijednosti proizvoda, vrijednost proizvoda se izračunava kao ukupna vrijednost prodaje poduzeća primatelja ([2]) u zadnjem 12-mjesečnom razdoblju, za kojeg podaci o prodaji postoje, prije roka u kojem je subvencija odobrena ([3]).
3. U slučaju kad je subvencija vezana za proizvodnju ili prodaju proizvoda, vrijednost proizvoda se izračunava kao ukupna vrijednost prodaje tog proizvoda za poduzeće primatelja u zadnjem 12-mjesečnom razdoblju, za kojeg podaci o prodaji postoje, prije razdoblja u kojem je subvencija odobrena.
4. U slučaju kada poduzeće primatelj započinje s radom, smatra se da postoji ozbiljna šteta ako sveukupna stopa subvencioniranja prelazi 15 posto ukupno uloženih sredstava. U smislu ovog stavka, razdoblje uhodavanja ne prelazi prvu godinu proizvodnje ([4])
5. U slučaju kada se poduzeće primatelj nalazi u zemlji s inflacijskim gospodarstvom, vrijednost proizvoda se izračunava kao ukupna prodaja poduzeća primatelja (ili prodaja relevantnog proizvoda, ako je subvencija vezana) u prethodnoj kalendarskoj godini indeksirana za stopu inflacije u 12 mjeseci prije mjeseca u kojem se subvencija treba odobriti.
6. Pri određivanju ukupne stope subvencioniranja u određenoj godini, subvencije odobrene po raznim programima i od strane raznih tijela na području jedne članice se zbrajaju.
7. Subvencije odobrene prije dana stupanja na snagu WTO Sporazuma, čije pogodnosti su namijenjene budućoj proizvodnji, ulaze u sveukupnu stopu subvencioniranja.
8. Subvencije protiv kojih se ne mogu poduzeti mjere prema relevantnim odredbama ovog Sporazuma ne ulaze u obračun visine subvencije u smislu članka 6. stavka 1. točke (a).

([1]) Trebalo bi napraviti dogovor između članica, prema potrebi, o stvarima koje nisu specificirane u ovom Prilogu ili koje trebaju daljnja objašnjenja u svrhu članka 6. stavka 1. točke (a).

([2]) Poduzeće primatelj je poduzeće na području članice koja odobrava subvenciju.

([3]) U slučaju subvencija vezanih za poreze vrijednost proizvoda se izračunava kao ukupna vrijednost prodaje poduzeća primatelja u fiskalnoj godini u kojoj je donesena mjera vezana za porez.

([4]) Situacija uhodavanja obuhvaća i slučajeve u kojima su date financijske obveze za razvoj proizvoda ili za izgradnju objekata za proizvodnju proizvoda koji uživaju pogodnosti subvencije, čak i ako proizvodnja nije započela.

PRILOG V.

POSTUPCI ZA PRIKUPLJANJE INFORMACIJA U SVEZI S OZBILJNOM ŠTETOM

1. Svaka članica surađuje u prikupljanju dokaza kojeg panel treba ispitati u postupcima prema članku 7. stavcima 4. do 6. Stranke u sporu i svaka zainteresirana treća članica izvještava DSB čim se prizovu odredbe članka 7. stavka 4. o organizaciji odgovornoj za provedbu ove odredbe na njezinom teritoriju i o postupcima koje treba koristiti radi poštivanja zahtjeva za informiranjem.

2. U slučajevima kad se predmeti predaju DSB-u prema članku 7. stavku 4., DSB, na zahtjev, pokreće postupak za dobivanje takve informacije od tijela članice koja odobrava subvencije kakav je potreban za utvrđivanje postojanja i visine subvencije, vrijednosti ukupne prodaje poduzeća koja primaju subvencije, kao i informacije potrebne za analizu negativnih utjecaja subvencioniranih proizvoda ([1]). Taj postupak može obuhvaćati, kada je to primjereno, dostavu pitanja tijelu članice koja vrši subvencioniranje i članice koja podnosi tužbu radi prikupljanja informacija, kao i radi razjašnjenja i dobivanja detaljnih informacija s kojima strane u sporu raspolažu kroz postupke prijavljivanja prema dijelu VII. ([2]).

3. U slučaju posljedica na tržištima trećih zemalja, neka stranka u sporu može prikupljati informacije, uključujući i putem pitanja tijelu treće zemlje članice, potrebne za analizu negativnih utjecaja, koje inače članica tužiteljica ili od članica koja vrši subvencioniranje ne daje na raspolaganje. Ovaj zahtjev treba provoditi tako da se ne nametne nepotrebni teret na treću stranu članicu. Posebno, ne treba očekivati da ta članica izvrši analizu tržišta ili cijena specijalno u tu svrhu. Informacija koju treba dati je ona informacija s kojom članica već raspolaže ili koju može lako dobiti (npr. najnoviji statistički podaci koje su relevantne statističke službe prikupile, ali koji još nisu objavljeni, carinski podaci o uvozu i deklariranim vrijednostima proizvoda itd.). Međutim, ako neka stranka u sporu poduzme detaljnu analizu tržišta na svoj trošak, tijela treće zemlje članice olakšavaju zadaću osobi ili poduzeću koje provodi takvu analizu i takvoj osobi ili poduzeću dozvoljen je pristup do svih informacija koje državna tijela normalno ne smatraju povjerljivima.

4. DSB određuje jednog predstavnika kojemu je zadaća pomagati u postupku prikupljanja informacija. Jedina namjena tog predstavnika je osiguranje pravovremenog iznošenja na vidjelo onih informacija koje su nužne u svrhu brzog multilateralnog razmatranja spora. Posebno, predstavnik može predlagati način za najučinkovitije traženje potrebnih informacija te poticati suradnju stranaka.

5. Proces prikupljanja informacija prema stavcima 2. do 4. treba biti dovršen u roku od 60 dana od dana kada je predmet predan DSB-u prema članku 7. stavku 4. Informacije prikupljene tijekom tog postupka su predane panelu kojeg je ustanovio DSB-a u skladu s odredbama dijela X. Te informacije trebaju sadržavati, između ostalog, podatke u vezi visine subvencije (i, kada je potrebno, vrijednost ukupne prodaje subvencioniranih poduzeća), cijene subvencioniranog proizvoda, cijene nesubvencioniranog proizvoda, cijene ostalih dobavljača na tržištu, promjene u isporuci subvencioniranog proizvoda tržištu te promjene u udjelima na tržištu. One također trebaju sadržavati dokaz kojim se pobija tužba, kao i sve ostale informacije koje bi panel savjet smatrao relevantnima tijekom donošenja svojih zaključaka.

6. Ako članica koja vrši subvencioniranje i/ili treća zemlja članica ne surađuje u procesu prikupljanja informacija, članica tužiteljica iznosi svoj slučaj ozbiljne štete na temelju dokaza kojima raspolaže, zajedno s činjenicama i slučajevima nesuradnje članice koja vrši subvencioniranje i/ili treće zemlje članice. U slučaju neraspolaganja informacijama zbog pomanjkanja suradnje članice koja vrši subvencioniranje i/ili treće zemlje, panel može kompletirati predmet prema potrebi oslanjajući se na najbolje informacije kojima inače raspolaže.

7. U donošenju svoje odluke, panel treba izvući negativne zaključke iz slučajeva nesuradnje bilo koje stranke uključene u proces prikupljanja informacija.

([1]) U slučajevima kada treba dokazati postojanje ozbiljne štete.

([2]) DSB će prikupljati informacije tako da vodi računa o potrebi zaštite onih informacija koje su po svojoj prirodi povjerljive ili koje je bilo koja članica uključena u postupak prikupljanja informacija dala kao povjerljive.

8. Pri odlučivanju o korištenju bilo najboljih raspoloživih informacija bilo negativnih zaključaka, panel razmatra mišljenja DSB-ovog predstavnika imenovanog prema stavku 4. o razumnosti bilo kojih zahtjeva za informacijom i o naporima koje su stranke uložile da ispune te zahtjeve uz punu suradnju i pravovremeno.

9. Ništa u procesu prikupljanja informacija neće ograničavati mogućnost panela da traži takve dodatne informacije koje smatra bitnima za pravilno rješavanje spora, a koje nisu bile na odgovarajući način zatražene ili pripremljene tijekom tog postupka. Međutim, normalno panel ne smije tražiti dodatne informacije za kompletiranje predmeta u slučaju kada bi te informacije jačale položaj jedne određene stranke, a nepostojanje tih informacija u predmetu je rezultat nerazumne nesuradnje te stranke u procesu prikupljanja informacija.

PRILOG VI.

ISPITNI POSTUPAK NA LICU MJESTA U SKLADU SA ČLANKOM 12. STAVKOM 6.

1. Nakon pokretanja ispitnog postupka, nadležna tijela članice izvoznice te poduzeća za koje se zna da su s tim u vezi moraju biti obaviještene o namjeri da se provede ispitni postupak na licu mjesta.
2. Ako se u iznimnim slučajevima, u ekipu koja provodi ispitni postupak namjerava uključiti i nevladine stručnjake, o tome treba obavijestiti poduzeća i nadležna tijela članice izvoznice. Svi nevladini stručnjaci podliježu strogim sankcijama u pogledu povjerljivosti ispitnog postupka.
3. Standardna praksa mora biti dobivanje izričite suglasnosti obuhvaćenih poduzeća članice izvoznice prije konačnog zakazivanja posjete.
4. Čim je zatražena suglasnost primljena, nadležna tijela bi trebala obavijestiti nadležna tijela članice izvoznice o nazivima i adresama poduzeća koja su obuhvaćena posjetom, kao i o dogovorenim datumima.
5. Obavijest poduzećima u pitanju treba biti poslana dovoljno unaprijed prije same posjete.
6. Posjete radi objašnjenja upitnika organiziraju se isključivo na zahtjev poduzeća izvoznika. U slučaju takvog zahtjeva nadležna tijela mogu sami sebe staviti na raspolaganje firmi; takva se posjeta može obaviti samo (a) ako nadležna tijela članice uvoznice obavijeste predstavnike nadležnih tijela te članice i (b) ako se prva članica ne protivi posjeti.
7. Budući da je osnovna svrha ispitnog postupka na licu mjesta provjera informacija ili dobivanje detaljnih podataka, postupak treba obaviti nakon što se primi odgovor na upitnik osim ako poduzeće ne pristane na drukčiji postupak, a nadležna tijela članice izvoznice pristanu na posjetu pošto od tijela koja provode ispitni postupak prime o tome obavijest; nadalje, standardna praksa mora biti da se prije posjete tih poduzeća izvijeste općenito o prirodi informacija koje treba provjeriti i o daljnjim informacijama koje trebaju pružiti, iako se time ne isključuje mogućnost traženja dodatnih pojedinosti na licu mjesta, što može ovisiti o tamo dobivenim informacijama.
8. Na upite ili pitanja koja postave tijela ili poduzeća članice izvoznice, a koji su bitni za uspjeh ispitnog postupka na licu mjesta trebalo bi, kad god je to moguće, odgovoriti prije posjete.

PRILOG VII.

ČLANICE ZEMLJE U RAZVOJU IZ ČLANKA 27. STAVKA 2. TOČKE (a)

Članice zemlje u razvoju koje nisu podložne odredbama članka 3. stavka 1. točke (a) u smislu članka 27. stavka 2. točke (a) jesu:

(a) Najmanje razvijene zemlje koje su kao takve odredili Ujedinjeni narodi, a koje su članice WTO-a.

(b) Svaka od sljedećih zemalja u razvoju koje su članice WTO-a ulazi u djelokrug odredaba koje su primjenljive na ostale zemlje u razvoju članice prema članku 27. stavku 2. točke (b) kad bruto nacionalni proizvod po glavi stanovnika dosegne vrijednost od $ 1 000 godišnje ([1]): Bolivija, Kamerun, Kongo, Côte d'Ivoire, Dominikanska Republika, Egipat, Gana, Gvatemala, Gvajana, Indija, Indonezija, Kenija, Maroko, Nikaragva, Nigerija, Pakistan, Filipini, Senegal, Šri Lanka i Zimbabve.

([1]) Uvrštavanje zemalja u razvoju članica u popis iz stavka (b) bazira se na najnovijim podacima Svjetske banke o bruto nacionalnom dohotku po glavi stanovnika.

21994A1223(15)

L 336/184 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

SPORAZUM O ZAŠTITNIM MJERAMA

ČLANICE,

Imajući na umu opći cilj članica da unaprijede i ojačaju sustav međunarodne trgovine na temelju GATT-a 1994.;

Prepoznajući potrebu razjašnjavanja i jačanja disciplina GATT-a 1994, a posebno onih iz članka XIX. (hitni postupci pri uvozu određenih proizvoda), da se ponovno uspostavi multilateralni nadzor nad zaštitnim mjerama i ukinu mjere koje izmiču takvom nadzoru;

Prepoznajući važnost strukturnih prilagodbi i potrebe jačanja, a ne ograničavanja, tržišnog natjecanja na međunarodnim tržištima; i

Prepoznajući nadalje da je u tu svrhu potrebno zaključiti jedan sveobuhvatni sporazum, koji se primjenjuje na sve članice i temelji na osnovnim načelima GATT-a 1994.,

SPORAZUMNE SU:

Članak 1.

Opće odredbe

Ovim se Sporazumom utvrđuju pravila za primjenu zaštitnih mjera, pod kojima se podrazumijevaju mjere predviđene u članku XIX. GATT-a 1994.

Članak 2.

Uvjeti

1. Članica [1] može primjenjivati zaštitne mjere na neki proizvod samo ako je ta članica utvrdila, u skladu s niže navedenim odredbama, da se takav proizvod uvozi na njezino državno područje u toliko povećanim količinama, bilo u apsolutnom smislu ili u odnosu na domaću proizvodnju, te pod takvim uvjetima koji nanose ili prijete nanošenjem ozbiljne štete domaćoj industriji koja proizvodi slične ili izravno konkurentne proizvode.

2. Zaštitne mjere primjenjuju se na uvozni proizvod, neovisno o njegovom podrijetlu.

Članak 3.

Ispitni postupak

1. Članica može primijeniti neku zaštitnu mjeru tek nakon što nadležno tijelo članice provede ispitni postupak u skladu s postupcima koji su prethodno utvrđeni i objavljeni u skladu sa člankom X. GATT-a 1994. Taj postupak uključuje odgovarajuću javnu obavijest svim zainteresiranim strankama i javne rasprave ili druge načine priopćavanja, putem kojih uvoznici, izvoznici i druge zainteresirane stranke mogu iznijeti dokaze i svoja mišljenja, uključujući i priliku da odgovore na izlaganja drugih strana i da iznesu mišljenja, između ostalog, o tome da li bi primjena neke zaštitne mjere bila od javnog interesa. Nadležna tijela objavljuju izvješće koje sadrži njihove nalaze i obrazložene zaključke u vezi sa svim odgovarajućim činjenicama, koji se odnose na stvarno stanje i pravni temelj.

2. Informacije, koje su po svojoj naravi povjerljive, ili koje se daju u povjerenju, vezano uz razmatrani slučaj, nadležna tijela moraju tretirati kao takve. Te se informacije ne smiju otkrivati bez dopuštenja stranke koja ih je dala. Od stranaka koje daju povjerljive informacije može se zatražiti da dostave njihov sažetak koji neće biti povjerljiv ili, ako stranke naznače da informacije nije moguće sažeti, razlozi zašto se ne može dostaviti sažetak. Međutim, ako nadležna tijela ustanove da zahtjev za povjerljivosti nije opravdan, te ako davatelj informacije nije voljan niti objaviti takvu informaciju niti dozvoliti njezino objavljivanje u općenitom ili sažetom obliku, vlasti mogu takvu informaciju zanemariti, osim ako se iz odgovarajućih izvora može potvrditi da su te informacije točne.

Članak 4.

Utvrđivanje ozbiljne štete ili prijetnje ozbiljne štete

1. Za potrebe ovog Sporazuma:

[1] Carinska unija može primjenjivati zaštitnu mjeru kao jedinstvena cjelina ili u ime neke države članice. Kad carinska unija primjenjuje zaštitnu mjeru kao jedinstvena cjelina, svi uvjeti za utvrđivanje ozbiljne štete ili prijetnje ozbiljne štete temeljit će se, prema ovom Sporazumu, na uvjetima koji postoje u dotičnoj carinskoj uniji kao cjelini. Kad se zaštitna mjera provodi u ime neke države članice, svi uvjeti za utvrđivanje ozbiljne štete ili prijetnje nastankom ozbiljne štete, temeljit će se na uvjetima koji postoje u dotičnoj državi članici i takva se mjera mora ograničiti na državu članicu. Niti jedna od odredbi iz ovog Sporazuma ne utječe na tumačenje odnosa između članka XIX. i stavka 8. članka XXIV. GATT-a 1994.

(a) „ozbiljna šteta” znači značajno ukupno slabljene položaja domaće proizvodnje;

(b) „prijetnja ozbiljne štete” znači ozbiljnu štetu koja je očito neizbježna u skladu s odredbama stavka 2. Utvrđivanje prijetnje ozbiljne štete temelji se na činjenicama, a ne samo na navodima, nagađanju ili nejasnim mogućnostima;

(c) prilikom utvrđivanja štete ili prijetnje ozbiljne štete, „domaća proizvodnja” znači cjelinu proizvođača sličnih ili izravno konkurentnih proizvoda koji djeluju na državnom području neke članice, ili one čija ukupna proizvodnja sličnih ili izravno konkurentnih proizvoda predstavlja pretežit dio ukupne domaće proizvodnje tih proizvoda.

2. (a) Tijekom ispitnog postupka provedenog s ciljem da se utvrdi da li je povećani uvoz prouzročio ili prijeti nanošenjem ozbiljne štete domaćoj proizvodnji u smislu ovog Sporazuma, nadležna tijela ocjenjuju sve činjenice bitne za predmet i količinski mjerljive činjenice koje utječu na stanje u promatranoj industriji, a posebno stupanj i iznos povećanoga uvoza predmetnog proizvoda u apsolutnim i relativnim količinama, udio domaćeg tržišta preuzet takvim povećanim uvozom, promjene u obujmu prodaje, proizvodnje, produktivnosti, iskorištenju proizvodnih kapaciteta, dobiti i gubicima te zaposlenosti.

(b) Utvrđivanje stanja na koje se odnosi točka (a) neće se provesti, osim ako ispitni postupak pokaže, na temelju objektivnih dokaza, da postoji uzročna veza između povećanog uvoza tog proizvoda i ozbiljne štete ili prijetnje ozbiljne štete. Kad ozbiljnu štetu domaćoj proizvodnji nanose istodobno i drugi čimbenici, koji nisu u vezi s povećanim uvozom, takva šteta ne pripisuje se povećanom uvozu.

(c) Nadležna tijela odmah objavljuju, u skladu s odredbama članka 3., podrobnu analizu ispitivanog slučaja, kao i prikaz značaja ispitanih čimbenika.

Članak 5.

Primjena zaštitnih mjera

1. Svaka članica može primjenjivati zaštitne mjere samo u onom opsegu koliko je to potrebno da bi se spriječila ili popravila ozbiljna šteta i da bi se olakšala prilagodba. Ako se primjenjuje količinsko ograničenje, takva mjera ne smije smanjiti obujam uvoza ispod razine jednog nedavnog razdoblja koje čini prosjek uvoza u proteklom trogodišnjem razdoblju za koje postoje statistički podaci, osim ako ne postoji jasno opravdanje da je potreban drugačiji opseg kako bi se spriječila ili popravila ozbiljna šteta. Članice bi trebale odabrati mjere koje su najprimjerenije za postizanje ovih ciljeva.

2. (a) Kada se između zemalja dobavljača dodjeljuju kvote, članica koja primjenjuje ograničenja može tražiti dogovor u vezi s dodjelom određenog udjela u kvoti sa svim članicama posebno zainteresiranim za isporuku predmetnog proizvoda. U slučajevima kad takva metoda nije praktički izvediva ta članica drugim članicama, koje su zainteresirane za isporuku predmetnog proizvoda, može dodijeliti udjele u kvoti razmjerno isporukama tih članica tijekom prethodnog oglednog razdoblja, u smislu količine ili vrijednosti uvoza proizvoda, s time da se uzmu u obzir svi posebni čimbenici koji su mogli imati ili imaju utjecaja na trgovinu tim proizvodom.

(b) Svaka članica može odstupiti od odredbi iz točke (a) pod uvjetom da su provedena savjetovanja iz članka 12. stavka 3., pod pokroviteljstvom Odbora za zaštitne mjere, navedenog u članku 13. stavku 1., i da su tom Odboru predočeni jasni dokazi i. da se uvoz iz određenih članica povećao u postotku koji je nerazmjeran ukupnom povećanju uvoza tog proizvoda u oglednom razdoblju, ii. da su razlozi za odstupanje od odredbi iz točke (a) opravdani i iii. da su uvjeti za takvo odstupanje jednaki za sve dobavljače. Trajanje svake od tih mjera ne smije se produžiti više od početnog razdoblja iz članka 7. stavka 1. Ovo se odstupanje ne smije dopustiti u slučaju prijetnje ozbiljne štete.

Članak 6.

Privremene zaštitne mjere

U kritičnim okolnostima, kad bi odgoda mogla prouzročiti teško otklonjivu štetu, članica može poduzeti privremene zaštitne mjere na temelju prethodnog utvrđivanja postojanja jasnih dokaza da je povećani uvoz prouzročio ili prijeti nanošenjem ozbiljne štete. Privremena mjera ne smije trajati dulje od 200 dana, tijekom kojeg razdoblja treba biti udovoljeno zahtjevima iz članaka 2. do 7. i članka 12. Takve mjere mogu biti u obliku povećanja carina koje se moraju žurno refundirati ako naknadno ispitivanje prema članku 4. stavku 2. ne utvrdi da je povećani

uvoz prouzročio ili prijeti nanošenjem ozbiljne štete domaćoj proizvodnji. Razdoblje trajanja privremene mjere računa se kao dio početnog razdoblja i svakog produljenja prema članku 7. stavcima 1. do 3.

Članak 7.

Trajanje i preispitivanje zaštitnih mjera

1. Članice primjenjuju zaštitne mjere samo kroz ono razdoblje koliko je to nužno da bi se spriječila ili popravila ozbiljna šteta i da bi se olakšala prilagodba. To razdoblje ne smije biti dulje od četiri godine, osim ako se produži u skladu sa stavkom 2.

2. Razdoblje iz stavka 1. može se produžiti pod uvjetom da su nadležna tijela članice uvoznice utvrdila, u skladu s postupcima navedenim u člancima 2. do 5., da je zaštitna mjera i dalje potrebna kako bi se spriječila ili popravila ozbiljna šteta i da postoje dokazi o prilagodbi industrije, te uz uvjet da se poštuju odgovarajuće odredbe iz članka 8. i 12.

3. Ukupno razdoblje primjene neke zaštitne mjere, uključujući tu i razdoblje primjene bilo koje privremene mjere, razdoblje početne primjene i svako produženje tog razdoblja, ne smije biti duže od osam godina.

4. Kako bi se olakšala prilagodba u situaciji kad se, na temelju obavijesti u smislu članka 12. stavka 1., predviđa trajanje neke zaštitne mjere duže od godinu dana, članica koja primjenjuje tu mjeru je progresivno ublažava u pravilnim razmacima tijekom razdoblja primjene. Ako primjena takve mjere potraje duže od tri godine, članica koja primjenjuje takvu mjeru preispituje postojeće stanje najkasnije na sredini razdoblja njezinog trajanja i, ako je to prikladno, povlači mjeru ili ubrzava njezino ublažavanje. Mjera produžena u skladu sa stavkom 2. ne smije biti restriktivnija nego li je bila na kraju početnog razdoblja i mora se i dalje ublažavati.

5. Ni jedna zaštitna mjera ne primjenjuje se ponovo na uvoz nekog proizvoda na koji se je već primjenjivala takva mjera, a poduzeta nakon dana stupanja na snagu WTO sporazuma, u vremenskom razdoblju koje je po trajanju jednako onome tijekom kojeg je takva mjera bila prethodno primjenjivana, s time da to razdoblje neprimjenjivanja bude najmanje dvije godine.

6. Bez obzira na odredbe stavka 5., zaštitna mjera u trajanju od 180 dana ili manje može se ponovno primijeniti na uvoz nekog proizvoda:

(a) ako je protekla najmanje jedna godina od datuma uvođenja neke zaštitne mjere na uvoz tog proizvoda;

(b) ako takva zaštitna mjera nije bila primijenjena na isti proizvod više od dva puta u petogodišnjem razdoblju koje je neposredno prethodilo danu uvođenja te mjere.

Članak 8.

Razina koncesija i drugih obveza

1. Članica koja predlaže primjenu zaštitne mjere ili traži produženje zaštitne mjere, nastoji održati približno jednaku razinu koncesija i drugih obveza onoj koja je uspostavljena na temelju GATT-a 1994. između nje i članica izvoznica koje bi bile pogođene takvom mjerom u skladu s odredbama članka 12. stavka 3. Kako bi se postigao taj cilj, članice o kojima se radi mogu dogovoriti bilo kakve odgovarajuće načine za trgovinsku kompenzaciju nepovoljnih učinaka takve mjere na njihovu trgovinsku razmjenu.

2. Ako se ne postigne dogovor u roku od 30 dana kroz savjetovanje na temelju članka 12. stavka 3., tada će pogođene članice izvoznice moći, najkasnije 90 dana od primjene mjere, suspendirati, po isteku 30 dana od dana kada je Vijeće za trgovinu robom primilo pisanu obavijest o suspenziji, primjenu približno jednakih koncesija ili drugih obveza prema GATT-u 1994., na trgovinu članice koja primjenjuje zaštitnu mjeru, o čijoj se suspenziji Vijeće za trgovinu slaže.

3. Pravo na suspenziju iz stavka 2. ne primjenjuje se tijekom prve tri godine primjene zaštitne mjere, pod uvjetom da je zaštitna mjera poduzeta kao rezultat apsolutnog povećanja uvoza i da je mjera u skladu s odredbama ovog Sporazuma.

Članak 9.

Članice zemlje u razvoju

1. Zaštitne mjere ne primjenjuju se na proizvod podrijetlom iz članice zemlje u razvoju, sve dok udio uvoza tog proizvoda ne prelazi 3 %, te pod uvjetom da članice zemlje u razvoju s udjelom u uvozu manjim od 3 % zajednički ne čine više od 9 % uvoza tog proizvoda ([1]).

2. Članica zemlja u razvoju ima pravo produžiti razdoblje primjene zaštitne mjere do dvije godine više od najdužeg razdoblja predviđenog člankom 7. stavkom 3. Bez obzira na

([1]) Član mora odmah obavijestiti Povjerenstvo o zaštitnim mjerama poduzetima u skladu s člankom 9. stavkom 1.

odredbe članka 7. stavka 5., članica zemlja u razvoju ima pravo ponovno primijeniti zaštitnu mjeru na uvoz proizvoda koji je već bio podvrgnut takvoj mjeri, poduzetoj nakon dana stupanja na snagu WTO sporazuma, i to nakon vremenskog razdoblja koji predstavlja pola razdoblja tijekom kojeg je ta mjera bila ranije primjenjivana, pod uvjetom da je razdoblje neprimjenjivanja najmanje dvije godine.

Članak 10.

Postojeće mjere na temelju članka XIX.

Članice trebaju okončati sve zaštitne mjere poduzete u skladu s člankom XIX. GATT-a 1947. koje su postojale na dan stupanja na snagu WTO Sporazuma, najkasnije u roku od osam godina nakon njihove prve primjene ili pet godina od dana stupanja na snagu WTO sporazuma, ovisno o tome koji od tih rokova uslijedi kasnije.

Članak 11.

Zabrana i ukidanje određenih mjera

1. (a) Članica ne poduzima niti traži bilo kakve hitne mjere vezane za uvoz određenog proizvoda, kako je to predviđeno člankom XIX. GATT-a 1994., osim ako je takva mjera u skladu s odredbama tog članka, a primjenjuje se u skladu s ovim Sporazumom.

(b) Nadalje, niti jedna članica ne traži, poduzima ili primjenjuje bilo kakva svojevoljna ograničenja izvoza, dogovore o ograničenju tržišta ili neke slične mjere u vezi s izvozom ili uvozom ([1]), ([2]). U to su uključene mjere koje neka članica poduzme sama ili u sporazumu ili dogovoru između dvije ili više članica. Svaka takva mjera, koja bude na snazi na dan stupanja na snagu WTO sporazuma, mora se uskladiti s ovim Sporazumom ili postupno ukinuti u skladu sa stavkom 2.

(c) Ovaj Sporazum se ne primjenjuje na mjere koje je tražila, poduzela ili primjenjuje neka članica u skladu s odredbama GATT-a 1994. izvan članka XIX., i multilateralnim trgovinskim sporazumima iz Dodatka 1. A koji ne uključuju ovaj Sporazum, ili u skladu s protokolima i sporazumima ili aranžmanima zaključenim u okviru GATT-a 1994.

2. Postupno ukidanje mjera na koje se odnosi stavak 1. točka (b) provodi se prema vremenskom rasporedu kojeg zainteresirane članice predoče Odboru za zaštitne mjere najkasnije u roku od 180 dana nakon dana stupanja na snagu WTO Sporazuma. U tim rasporedima se predviđa postupno ukidanje ili usklađivanje s ovim Sporazumom svih mjera iz stavka 1., u razdoblju koje ne prelazi četiri godine od dana stupanja na snagu WTO sporazuma, uz uvjet da taj rok može prekoračiti najviše jedna specifična mjera po članici uvoznici ([3]), ali ne duže od 31. prosinca 1999. Svako takvo izuzeće se mora uzajamno dogovoriti između izravno zainteresiranih članica i o tome se mora obavijestiti Odbor za zaštitne mjere koji takav prijedlog razmatra i odobrava u roku od 90 dana od stupanja na snagu WTO sporazuma. U Dodatku ovog Sporazuma navodi se mjera za koju je dogovoreno da pripada u ovo izuzeće.

3. Članice ne potiču niti podupiru javna ili privatna poduzeća na usvajanje ili održavanje nevladinih mjera koje su jednake onima iz stavka 1.

Članak 12.

Obavješćivanje i savjetovanje

1. Svaka članica odmah obavješćuje Odbor za zaštitne mjere o:

(a) pokretanju ispitnog postupka u vezi s ozbiljnom štetom ili prijetnjom da ona nastupi, te o razlozima za pokretanje tog postupka;

(b) utvrđivanju postojanja ozbiljne štete ili prijetnje ozbiljne štete zbog povećanog uvoza;

(c) donošenju odluke o uvođenju ili produžetku zaštitne mjere.

2. Prilikom slanja obavijesti prema stavku 1. točkama (b) i (c), članica koja predlaže uvođenje ili produženje zaštitne mjere mora Odboru za zaštitne mjere dostaviti sve informacije u vezi s time, koje uključuju dokaze o ozbiljnoj šteti ili prijetnji ozbiljne štete zbog povećanog uvoza, točan opis predmetnog proizvoda i predložene mjere, predloženi datum uvođenja mjere,

([1]) Uvozna kvota, koja se primjenjuje kao zaštitna mjera u skladu s odgovarajućim odredbama GATT-a 1994. i ovog Sporazuma, može se – na temelju uzajamnog dogovora – administrativno provoditi od strane članice izvoznice.

([2]) Primjeri sličnih mjera uključuju prilagođavanje izvoza, sustave praćenja izvoznih i uvoznih cijena, nadzor nad uvozom ili izvozom, obvezne uvozne kartele i diskrecijske programe davanja uvoznih i izvoznih dozvola, koje svaka za sebe imaju cilj pružanja zaštite.

([3]) Jedini takav izuzetak, na koji imaju pravo Europske zajednice, naveden je u Dodatku ovom Sporazumu.

predviđeno trajanje mjere i vremenski raspored njezinog progresivnog ublažavanja. U slučaju produžavanja neke mjere, treba također predočiti dokaze o prilagodbi industrije na koju se mjera odnosi. Vijeće za trgovinu robom i Odbor za zaštitne mjere mogu tražiti i dodatne informacije, koje smatraju potrebnima, od članice koja predlaže uvođenje ili produžavanje takve mjere.

3. Članica koja predlaže primjenu ili produženje neke zaštitne mjere, osigurava odgovarajuću priliku za prethodna savjetovanja s onim članicama koje su bitno zainteresirane kao izvoznice predmetnog proizvoda, s ciljem, između ostalog, provjeravanja informacija dostavljenih u skladu sa stavkom 2., razmjene mišljenja o mjeri i postizanje dogovora o načinima za postizanje cilja iz članka 8. stavka 1.

4. Svaka članica mora obavijestiti Odbor za zaštitne mjere prije poduzimanja privremenih mjera iz članka 6. Savjetovanja započinju odmah nakon uvođenja takve mjere.

5. Rezultati savjetovanja u smislu ovog članka, kao i rezultati preispitivanja na polovini vremenskog razdoblja primjene mjere u smislu članka 7. stavka 4., svi oblici kompenzacija u smislu članka 8. stavka 1. te predložene suspenzije koncesija i drugih obveza u smislu članka 8. stavka 2., članice kojih se to tiče, moraju odmah biti podneseni Vijeću za trgovinu robom.

6. Članice moraju odmah obavijestiti Odbor za zaštitne mjere o svojim zakonima, propisima i upravnim postupcima koji se odnose na zaštitne mjere, kao i sve izmjene istih.

7. Članice koje primjenjuju mjere na koje se odnosi članak 10. i članak 11. stavak 1., koje su postojale na dan stupanja na snagu WTO sporazuma, moraju o takvim mjerama obavijestiti Odbor za zaštitne mjere, najkasnije u roku od 60 dana od stupanja na snagu WTO sporazuma.

8. Svaka članica može obavijestiti Odbor za zaštitne mjere o svim zakonima, propisima, upravnim postupcima i o svim mjerama i akcijama koje su predmetom ovog Sporazuma, a koje nisu podnesene drugim članicama od kojih se to traži ovim Sporazumom.

9. Svaka članica može obavijestiti Odbor za zaštitne mjere o svim nevladinim mjerama iz članka 11. stavka 3.

10. Sve obavijesti Vijeću za trgovinu robom, koje se spominju u ovom Sporazumu, uobičajeno se dostavljaju putem Odbora za zaštitne mjere.

11. Odredbe ovog Sporazuma u vezi sa slanjem obavijesti, od niti jedne članice ne traže otkrivanje povjerljivih informacija čije bi otkrivanje onemogućilo provođenje zakona ili bi na neki drugi način bilo suprotno javnom interesu ili bi štetilo legitimnim poslovnim interesima pojedinih poduzeća, bilo javnih ili privatnih.

Članak 13.

Nadzor

1. Osniva se Odbor za zaštitne mjere koji je u nadležnosti Vijeća za trgovinu robom, kojem slobodno može pristupiti svaka članica koja iskaže svoju želju da u njemu sudjeluje. Odbor ima sljedeće funkcije:

(a) nadgledanje i podnošenje godišnjeg izvješća Vijeću za trgovinu robom o općem provođenju ovog Sporazuma te davanje preporuka za njegovo poboljšavanje;

(b) utvrđivanje, na zahtjev pogođene članice, o tome jesu li se poštovali postupovni zahtjevi ovog Sporazuma u vezi sa zaštitnim mjerama, te izvještavanje o svojim nalazima Vijeća za trgovinu robom;

(c) pomoć članicama, ako one to traže, u njihovim savjetovanjima, u skladu s odredbama ovog Sporazuma;

(d) ispitivanje mjera iz članka 10. i članka 11. stavka 1., praćenje postupnog ukidanja takvih mjera te odgovarajuće izvješćivanje Vijeća za trgovinu robom;

(e) provjera, na zahtjev članice koja uvodi zaštitnu mjeru, da li su prijedlozi za suspenziju koncesija i drugih obveza „približno jednaki" te odgovarajuće izvještavanje Vijeća za trgovinu robom;

(f) primanje i provjera svih obavijesti predviđenih ovim Sporazumom te odgovarajuće izvještavanje Vijeća za trgovinu robom; i

(g) obavljanje svih drugih djelatnosti u vezi s ovim Sporazumom koje bi moglo odrediti Vijeće za trgovinu robom.

(2) Kako bi pomoglo Odboru u obavljanju nadzora, Tajništvo godišnje izrađuje izvješće o činjeničnom stanju provođenja ovog Sporazuma, na temelju obavijesti i drugih pouzdanih informacija kojima raspolaže.

Članak 14.

Rješavanje sporova

Odredbe članaka XXII. i XXIII. GATT-a 1994., na način kako je to razrađeno i određeno Dogovorom o rješavanju sporova, primjenjuju se na savjetovanja i rješavanje sporova nastalih u vezi s ovim Sporazumom.

PRILOG

Izuzeće prema članku 11. stavku 2.

Članice	Proizvod	Ukidanje
EZ/Japan	Putnički automobili, terenska vozila, lagana komercijalna vozila, laki kamioni (do 5 tona) te ista vozila u potpuno rastavljenom obliku (CKD-kompleti)	31. prosinca 1999.

21994A1223(16)

23.12.1994. SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA L 336/191

OPĆI SPORAZUM O TRGOVINI USLUGAMA

ČLANICE,

PREPOZNAJUĆI sve veći značaj trgovine uslugama za rast i razvoj svjetskoga gospodarstva;

ŽELEĆI uspostaviti multilateralni okvir načela i pravila za trgovinu uslugama s ciljem povećanja takve trgovine pod uvjetima transparentnosti i postupne liberalizacije kao sredstva promicanja gospodarskog rasta svih trgovinskih partnera i razvoja u zemljama u razvoju;

ŽELEĆI što prije postići veću razinu liberalizacije trgovine uslugama putem uzastopnih rundi multilateralnih pregovora usmjerenih na promicanje interesa svih sudionika na temelju uzajamne koristi i postizanja ukupne ravnoteže prava i obveza, a uz primjereno poštovanje ciljeva nacionalnih politika;

PREPOZNAJUĆI pravo članica na propisivanje i donošenje novih propisa o pružanju usluga na svojem državnom području radi udovoljavanja ciljevima nacionalnih politika i priznavajući posebne potrebe zemalja u razvoju da s obzirom na postojeću nesrazmjernost vezano za stupanj razvijenosti propisa o uslugama u različitim državama koriste to pravo;

ŽELEĆI olakšati sve značajnije sudjelovanje zemalja u razvoju u trgovini uslugama uključujući i povećanje njihova izvoza usluga, među ostalim, putem jačanja njihove unutarnje sposobnosti pružanja usluga i njihove učinkovitosti i konkurentnosti;

UZIMAJUĆI POSEBNO U OBZIR ozbiljne poteškoće najnerazvijenijih zemalja s obzirom na njihovu posebnu gospodarsku situaciju i njihove razvojne, trgovinske i financijske potrebe;

SPORAZUMNE SU:

DIO I.

PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJA

Članak 1.

Područje primjene i definicija

1. Ovaj Sporazum se primjenjuje na mjere članica koje imaju utjecaja na trgovinu uslugama.

2. Za potrebe ovog Sporazuma trgovina uslugama se određuje kao pružanje usluge:

(a) s državnog područja jedne članice na državno područje druge članice;

(b) na državnom području jedne članice korisniku usluga iz druge članice;

(c) od strane pružatelja usluge jedne članice, kroz komercijalnu prisutnost na državnom području neke druge članice;

(d) od strane pružatelja usluge iz jedne članice, kroz prisutnost fizičkih osoba iz te članice na državnom području neke druge članice.

3. Za potrebe ovog Sporazuma:

(a) „mjere članica" znači mjere poduzete od strane:

i. središnjih, regionalnih ili lokalnih vlada i tijela; te

ii. nevladinih organizacija u izvršenju ovlasti koje su im povjerile središnje, regionalne ili lokalne vlade ili tijela.

Pri ispunjavanju svojih obveza po ovom Sporazumu svaka članica poduzima razumne raspoložive mjere kako bi osigurala da na svojem državnom području regionalne i lokalne vlade i tijela te nevladine organizacije ispunjavaju obveze.

(b) „usluge" znači svaka usluga u svim sektorima osim usluga pruženih u obavljanju vladinih ovlasti;

(c) „usluga pružena u obavljanju vladinih funkcija" znači svaka usluga koja se ne pruža na komercijalnoj osnovi niti u uvjetima konkurencije s jednim ili više pružatelja usluga.

DIO II.

OPĆE OBVEZE I DISCIPLINE

Članak II.

Tretman najpovlaštenije nacije

1. S obzirom na sve mjere na koje se odnosi ovaj Sporazum svaka članica, odmah i bezuvjetno, odobrava uslugama i pružateljima usluga bilo koje druge članice ne manje povoljan tretman od onog koji odobrava uslugama i pružateljima usluga bilo koje treće zemlje.

2. Članica može primjenjivati mjere koje nisu u skladu sa stavkom 1. ovog članka ako su te mjere navedene u Prilogu o izuzećima od primjene članka II. i ako udovoljavaju uvjetima iz tog Priloga.

3. Odredbe ovog Sporazuma ne tumače se na način da bilo koju članicu sprečavaju u pružanju ili odobravanju povlastica susjednim zemljama s ciljem olakšavanja razmjene lokalno pružanih i korištenih usluga ograničenih na susjedna granična područja.

Članak III.

Transparentnost

1. Svaka članica objavljuje bez odlaganja sve relevantne mjere opće primjene koje se odnose ili utječu na provedbu ovog Sporazuma, najkasnije do trenutka stupanja na snagu takvih mjera, osim u slučajevima izvanrednih situacija. Objavljuju se također i međunarodni sporazumi koji imaju veze ili utječu na trgovinu uslugama, a kojih je članica potpisnica.

2. Kada objavljivanje iz stavka 1. nije moguće, takve informacije trebaju biti dostupne javnosti na drugi način.

3. Svaka članica bez odlaganja, barem jednom godišnje, obavještava Vijeće za trgovinu uslugama o uvođenju svakog novog ili o promjeni postojećeg zakona, propisa ili upravnih smjernica koji značajno utječu na trgovinu uslugama na koje se odnose njezine specifične obveze po ovom Sporazumu.

4. Svaka članica bez odlaganja odgovara na sve zahtjeve neke druge članice koji se odnose na određene informacije o svim mjerama opće primjene ili o međunarodnim sporazumima u smislu stavka 1. Svaka članica, također, uspostavlja jedan ili više informacijskih centara za pružanje specifičnih informacija drugim članicama na njihov zahtjev o svim takvim pitanjima, kao i o pitanjima koja podliježu obvezi notifikacije iz stavka 3. Informacijski centar se osniva u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o osnivanju WTO-a (u daljem tekstu: „Sporazum o WTO-u"). Odgovarajuća fleksibilnost može se dogovoriti za pojedine članice - zemlje u razvoju vezano uz rok u kojem one moraju osnovati informacijske centre. Informacijski centri ne moraju biti depozitari za zakone i ostale propise.

5. Svaka članica može Vijeću za trgovinu uslugama notificirati sve mjere koje je poduzela neka druga članica, a za koju smatra da utječe na provedbu ovog Sporazuma.

Članak III. a

Objavljivanje povjerljivih podataka

Nijednom odredbom ovog Sporazuma od članica se ne zahtijeva pružanje povjerljivih podataka čije bi objavljivanje priječilo provedbu zakona ili bi na drugi način bilo protivno javnom interesu ili bi moglo štetiti legitimnim komercijalnim interesima pojedinih javnih ili privatnih poduzeća.

Članak IV.

Povećanje sudjelovanja zemalja u razvoju

1. Povećanje sudjelovanje članica - zemalja u razvoju u svjetskoj trgovini olakšava se putem usuglašenih specifičnih obveza s različitim članicama u skladu s dijelovima III. i IV. ovog Sporazuma, i odnose se na:

(a) jačanje njihove domaće sposobnosti pružanja usluga i djelotvornosti i konkurentnosti, između ostalog, pristupom tehnologiji na komercijalnoj osnovi;

(b) poboljšanje njihova pristupa distribucijskim kanalima i informacijskim mrežama; i

(c) liberalizaciju pristupa tržištu u sektorima i oblicima pružanja usluga koje su u njihovom izvoznom interesu.

2. Razvijene zemlje članice i, koliko je to moguće, ostale članice, u roku od dvije godine od stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, uspostavljaju kontaktne centre koji pružateljima usluga članica iz zemalja u razvoju olakšavaju pristup informacijama povezanim s njihovim tržištima, a u vezi s:

(a) komercijalnim i tehničkim aspektima pružanja usluga;

(b) registracijom, priznavanjem i dobivanjem profesionalnih kvalifikacija; i

(c) dostupnošću uslužnih tehnologija.

3. U provedbi stavaka 1. i 2. posebna se prednost daje najnerazvijenijim zemljama članicama. Posebno se uzimaju u obzir ozbiljne poteškoće najnerazvijenijih zemalja u vezi s prihvaćanjem usuglašenih specifičnih obveza, a s obzirom na njihovu posebnu gospodarsku situaciju i razvojne, trgovinske i financijske potrebe.

Članak V.

Gospodarska integracija

1. Ovaj Sporazum ne sprečava niti jednu članicu u tome da bude stranka ili da pristupi nekom sporazumu o liberalizaciji trgovine uslugama pod uvjetom da takav sporazum:

(a) obuhvaća značajan broj sektora ([1]); i

(b) ne sadržava niti osigurava ukidanje u najvećoj mogućoj mjeri svake diskriminacije među strankama u smislu članka XVII., u sektorima na koje se odnosi podstavak (a), putem:

i. ukidanja postojećih diskriminacijskih mjera; i/ili

ii. zabranom novih ili strožih diskriminacijskih mjera;

stupanjem na snagu takvog sporazuma ili u nekom drugom razumnom roku, osim za mjere dopuštene sukladno člancima XI., XII., XIV. i XIV. a.

2. Pri ocjeni jesu li ispunjeni uvjeti iz stavka 1.(b) razmatra se odnos tog sporazuma prema širem procesu gospodarske integracije ili liberalizacije trgovine između zemalja na koje se on odnosi.

3. (a) U slučajevima kad su zemlje u razvoju stranke takvog sporazuma kao što je navedeno u stavku 1., omogućuje se fleksibilnost u pogledu uvjeta utvrđenih u stavku 1., posebno u pogledu podstavka (b) sukladno sa stupnjem razvoja tih zemalja i to kako ukupne razvijenosti, tako i razvijenosti pojedinih sektora i podsektora.

(b) Bez obzira na stavak 6., kod sporazuma navedenih u stavku 1. sklopljenih isključivo između zemalja u razvoju, povoljniji tretman može se dati pravnim osobama u vlasništvu ili pod kontrolom fizičkih osoba iz stranaka takvog sporazuma.

4. Svaki sporazum iz stavka 1. usmjeren je olakšavanju trgovine između stranaka tog sporazuma te, ni u kojem slučaju, prema bilo kojoj članici izvan takvog sporazuma ne povećava ukupnu razinu prepreka trgovini uslugama u sektorima ili podsektorima obuhvaćenim takvim sporazumom, u odnosu na razinu primjenjivu prije sklapanja takvog sporazuma.

5. Ako kod sklapanja, proširenja ili svake značajne izmjene nekog sporazuma iz stavka 1. članica namjerava povući ili izmijeniti neku specifičnu obvezu, a da to nije u skladu s odredbama i uvjetima utvrđenim u obvezujućem rasporedu te članice, ona u roku od najmanje 90 dana obavještava o takvoj promjeni ili povlačenju i primjenjuje postupak utvrđen u stavcima 2., 3. i 4. članka XXI.

6. Pružatelj usluga bilo koje druge članice, koji je pravna osoba osnovana u skladu sa zakonima stranke sporazuma iz stavka 1., ima pravo na tretman priznat tim sporazumom pod uvjetom da ima stvarnu poslovnu aktivnost na državnom području stranaka takvog sporazuma.

7. (a) Članice koje su stranke nekog sporazuma iz stavka 1. notificiraju bez odlaganja svaki takav sporazum ili svako proširenje ili značajnu promjenu takvog sporazuma Vijeću za trgovinu uslugama. Vijeću također dostavljaju i odgovarajuće informacije koje ono od njih zatraži. Vijeće može osnovati radnu skupinu za razmatranje takvog sporazuma ili proširenja ili promjene takvog sporazuma koja izvještava Vijeće o sukladnosti takvog sporazuma s ovim člankom.

(b) Članice koje su stranke nekog sporazuma iz stavka 1. koji se primjenjuje na temelju dogovorenih rokova, o njegovoj provedbi periodično izvještavaju Vijeće za trgovinu uslugama. Vijeće može osnovati radnu skupinu za razmatranje takvih izvješća ako to ocijeni potrebnim.

(c) Na osnovu izvješća radnih skupina navedenih u podstavcima (a) i (b), Vijeće može strankama, ako to smatra primjerenim, davati preporuke.

8. Članica koja je stranka nekog sporazuma iz stavka 1. ne može tražiti nadoknadu za trgovinske povlastice koje neka druga članica ima od takvog sporazuma.

([1]) U smislu broja sektora, opsega obuhvaćene trgovine i oblika pružanja usluge. Da bi se zadovoljili ovi uvjeti sporazumi ne bi smjeli unaprijed isključivati niti jedan oblik pružanja usluga.

Članak V. a

Sporazumi o integraciji tržišta rada

Ovaj Sporazum ne sprečava niti jednu članicu da bude stranka nekog sporazuma koji uspostavlja punu integraciju [1] tržišta rada između stranaka takvog sporazuma pod uvjetom da:

(a) takav sporazum izuzima građane stranaka takvog sporazuma od zahtjeva u vezi s dozvolom za boravak i rad;

(b) se takav sporazum notificira Vijeću za trgovinu uslugama.

Članak VI.

Domaće zakonodavstvo

1. U sektorima u kojima su preuzete specifične obveze, svaka članica osigurava da se sve mjere opće primjene koje utječu na trgovinu uslugama provode na razuman, objektivan i nepristran način.

2. (a) Svaka članica, što je prije moguće, uspostavlja redovne, arbitražne ili upravne sudove ili postupke koji na zahtjev pružatelja usluga na kojeg se neka mjera odnosi osiguravaju brzo preispitivanje i prikladne pravne lijekove za administrativne odluke koje utječu na trgovinu uslugama.. Kad takvi postupci ne ovise o tijelu nadležnom za donošenje upravne odluke, članica osigurava da postupci omogućavaju objektivno i nepristrano preispitivanje;

(b) Odredbe točke (a) ne tumače se u smislu da od članice zahtijevaju uspostavljanje takvih sudova i postupaka ako to nije u skladu s njihovim ustavom ili pravnim sustavom.

3. U slučajevima kad se za pružanje usluge za koju je preuzeta specifična obveza zahtjeva odobrenje, nadležna tijela članice obavještavaju podnositelja zahtjeva o odluci, u razumnom roku od podnošenja zahtjeva koje se sukladno domaćem zakonodavstvu i propisima smatra cjelovitim. Na zahtjev podnositelja zahtjeva nadležna tijela članice bez nepotrebnog odgađanja daju informaciju o stanju predmeta.

4. Vijeće za trgovinu uslugama, putem odgovarajućih tijela koja može osnovati, razrađuje potrebne discipline kako bi se osiguralo da mjere koje se odnose na zahtjeve i postupke vezane uz kvalifikacije, tehničke standarde i licencije ne stvaraju nepotrebne prepreke u trgovini uslugama. Cilj disciplina je, između ostalog, osigurati da takvi zahtjevi:

(a) budu zasnovani na objektivnim i transparentnim kriterijima, kao što su stručnost i sposobnost za pružanje usluga;

(b) ne budu složeniji nego što je potrebno za osiguranje kvalitete usluge;

(c) u slučaju postupaka izdavanja dozvola sami po sebi ne predstavljaju ograničenje u pružanju usluge.

5. (a) U sektorima u kojima su članice preuzele specifične obveze, članica – do stupanja na snagu disciplina donesenih u tim sektorima u skladu sa stavkom 4. – ne primjenjuju zahtjev za izdavanje dozvola, zahtjeve za kvalifikaciju i tehničke standarde koji takve specifične obveze poništavaju ili umanjuju na način koji:

i. nije u skladu s kriterijima iz stavka 4. točaka (a), (b) ili (c); i

ii. ta članica nije mogla razumno očekivati u doba kad su u tim sektorima preuzete specifične obveze;

(b) Kada se određuje postupa li neka članica u skladu s obavezom iz stavka 5. točke (a) u obzir se uzimaju međunarodni standardi odgovarajućih međunarodnih organizacija [2] koje primjenjuje ta članica.

6. U sektorima u kojima su preuzete specifične obveze u vezi s profesionalnim uslugama, svaka članica predviđa odgovarajuće postupke za provjeru stručnosti stručnjaka neke druge članice.

Članak VII.

Priznavanje

1. Članica može priznati stečeno obrazovanje ili iskustvo, udovoljene zahtjeve ili licencije i certifikate za pružatelje usluga

[1] Takvo povezivanje, u pravilu, omogućava građanima stranaka na koje se odnosi pravo slobodnog ulaska na tržišta zapošljavanja stranaka te uključuje mjere vezane uz uvjete plaća i druge uvjete zapošljavanja i socijalnih povlastica.

[2] Pojam „mjerodavne međunarodne organizacije" odnosi se na međunarodna tijela u kojima je članstvo otvoreno mjerodavnim tijelima svih članica WTO-a.

izdane u određenoj zemlji za potrebe ispunjenja standarda ili kriterija, u cjelini ili djelomično. Takvo priznavanje, koje se može postići usklađivanjem ili drukčije, može se sporazumno dogovoriti ili utanačiti s određenom zemljom ili se može autonomno priznati.

2. Članica, koja je stranka postojećeg ili budućeg sporazuma ili dogovora na koji se odnosi stavak 1., ostalim zainteresiranim članicama pruža odgovarajuću mogućnost za pristupanje takvom sporazumu ili dogovoru ili za sklapanje sličnih sporazuma ili dogovora. Kod autonomnog priznavanja, članica pruža svakoj drugoj članici odgovarajuću mogućnost dokazivanja radi priznavanja obrazovanja, iskustva, dozvola ili potvrda stečenih na državnom području te druge članice ili udovoljenja zahtjevima na državnom području te druge članice.

3. Članica ne izdaje priznanje na način koji bi predstavljao sredstvo diskriminacije među državama u primjeni njezinih standarda i kriterija za odobravanje, licenciranje ili certificiranje dobavljača usluga ili koji bi predstavljao prikriveno ograničavanje trgovine uslugama.

4. Svaka članica:

(a) u roku od 12 mjeseci od dana kada Sporazum o WTO-u za nju stupa na snagu, obavješćuje Vijeće za trgovinu uslugama o postojećem priznavanju mjera i navesti da li su takve mjere osnovane na sporazumima ili dogovorima na koje se odnosi stavak 1.;

(b) bez odgađanja izvješćuje Vijeće za trgovinu uslugama o otvaranju pregovora o sporazumima ili dogovorima koje uređuje stavak 1., a radi pružanja odgovarajuće mogućnosti svakoj članici da iskaže svoj interes za sudjelovanjem u pregovorima prije nego što oni uđu u ključnu fazu;

(c) bez odgađanja izvješćuje Vijeće za trgovinu uslugama o usvajanju novih mjera priznavanja ili o značajnim promjenama postojećih mjera te navodi da li su takve mjere osnovane na sporazumu ili dogovoru koje uređuje stavak 1.

5. Kad je to primjereno, priznanje bi se trebalo temeljiti na multilateralno dogovorenim kriterijima. U primjerenom slučaju članice u suradnji s međunarodnim i nevladinim organizacijama rade na utvrđivanju i usvajanju međunarodnih standarda i kriterija priznavanja i zajedničkih međunarodnih standarda za obavljanje trgovine uslugama i za profesionalno djelovanje.

Članak VIII.

Monopoli i isključivi pružatelji usluga

1. Svaka članica osigurava da svaki monopolski pružatelj usluga na njezinom državnom području pri pružanju monopolskih usluga na tom tržištu ne djeluje na način koji nije u skladu s obvezama članice prema članku II. i posebnim obvezama.

2. Kad se monopolski pružatelj usluga članice, izravno ili preko pridruženog trgovačkog društva, natječe za pružanje usluga izvan područja svojih monopolskih prava i kad on podliježe specifičnim obvezama te članice, članica osigurava da takav pružatelj usluga svoj monopolski položaj ne zlorabi radi djelovanja na njezinom državnom području na način koji nije u skladu s takvim specifičnim obvezama.

3. Vijeće za trgovinu uslugama može, na zahtjev članice koja ima razloga vjerovati da monopolski pružatelj usluga neke druge članice djeluje na način koji nije u skladu sa stavkom 1. ili 2., zahtijevati da članica koja uspostavlja, podržava ili odobrava takvog pružatelja usluga pruži određene podatke o njegovom poslovanju.

4. Ako nakon stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u članica dodijeli monopolska prava u vezi s pružanjem usluge na koju se odnose specifične obveze, članica to notificira Vijeću za trgovinu uslugama najkasnije tri mjeseca prije namjeravane provedbe davanja monopolskih prava i primjenjuje odredbe stavaka 2., 3. i 4. članka XXI.

5. Odredbe tog članka se primjenjuju i na slučajeve isključivih pružatelja usluga kada članica, formalno ili činjenično, (a) odobri ili uspostavi mali broj pružatelja usluga i (b) stvarno spriječi konkurenciju među tim pružateljima na svom državnom području.

Članak IX.

Poslovna praksa

1. Članice prepoznaju da određena poslovna praksa pružatelja usluga, različita od one na koju se odnosi članak VIII., može ograničiti konkurenciju, a time i trgovinu uslugama.

2. Svaka članica, na zahtjev bilo koje druge članice se savjetuje radi uklanjanja prakse navedene u stavku 1. Članica koja primi zahtjev razmatra ga u potpunosti te surađuje na način da dostavlja sve javno dostupne podatke koji nisu povjerljivi i u vezi su s tim pitanjem. Članica kojoj je dostavljen zahtjev pruža

članici koja je dostavila zahtjev i druge dostupne podatke, ali pod uvjetom da to dopušta domaće zakonodavstvo i da je s članicom koja je dostavila zahtjev sklopljen zadovoljavajući sporazum o zaštiti povjerljivosti podataka.

Članak X.

Izvanredne zaštitne mjere

1. Multilateralno se pregovara o pitanju izvanrednih zaštitnih mjera na temelju načela nediskriminacije. Rezultati takvih pregovora stupaju na snagu najkasnije tri godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u.

2. U razdoblju prije stupanja na snagu rezultata pregovora iz stavka 1., svaka članica može, bez obzira na odredbe stavka 1. članka XXI., Vijeću za trgovinu uslugama notificirati svoju namjeru da promijeni ili povuče specifičnu obvezu pod uvjetom da Vijeću navede razlog uslijed kojeg ta promjena ili povlačenje ne može čekati istek trogodišnjeg razdoblja sukladno sa stavkom 1. članka XXI.

3. Odredbe stavka 2. prestaju se primjenjivati tri godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u.

Članak XI.

Plaćanja i prijenosi plaćanja

1. Osim u okolnostima navedenima u članku XII. članica ne primjenjuje ograničenja na međunarodne prijenose i plaćanja za tekuće transakcije u vezi sa specifičnim obvezama.

2. Ništa u ovom Sporazumu ne utječe na prava i obveze članica Međunarodnog monetarnog fonda prema člancima Sporazuma o Međunarodnom monetarnom fondu, uključivo s deviznim plaćanjima koja su u skladu s člancima Sporazuma, pod uvjetom da ta članica na nijedno kapitalno plaćanje ne primjenjuje ograničenja koja nisu u skladu sa specifičnim obvezama vezano uz takve transakcije, osim prema članku XII. ili na zahtjev Međunarodnog monetarnog fonda.

Članak XII.

Ograničenja radi zaštite bilance plaćanja

1. U slučaju kad se pojave ili prijete ozbiljne poteškoće u bilanci plaćanja ili inozemnim plaćanjima, članica može usvojiti i primjenjivati ograničenja trgovine uslugama za koje je preuzela posebne obveze, uključivo za plaćanja ili prijenose za transakcije koje se odnose na takve obveze. Prepoznaje se da zbog određenih poteškoća s bilancom plaćanja članice koje su u procesu gospodarskog razvoja ili gospodarske tranzicije, mogu zahtijevati primjenu ograničenja radi osiguranja, između ostalog, održavanja razine financijskih rezervi potrebnih za provedbu programa gospodarskog razvoja ili gospodarske tranzicije.

2. Ograničenja iz stavka 1.:

(a) ne diskriminiraju članice;

(b) u skladu su s člancima Sporazuma o Međunarodnom monetarnom fondu;

(c) izbjegavaju nepotrebne štete tržišnim, gospodarskim i financijskim interesima bilo koje druge članice;

(d) ne prelaze ograničenja, potrebna za savladavanje okolnosti opisanih u stavku 1.;

(e) privremena su i postupno se ukidaju u skladu s poboljšanjem stanja spomenutog u stavku 1.

3. Pri određivanju utjecaja takvih ograničenja, članice mogu prednost dati pružanju usluga koje su važnije za njihove gospodarske ili razvojne programe. Međutim, takva ograničenja se ne usvajaju niti zadržavaju radi zaštite pojedinog sektora usluga.

4. Sva ograničenja usvojena ili zadržana prema stavku 1. ili sve njihove promjene odmah se notificiraju Glavnom vijeću.

5. (a) Članice koje primjenjuju odredbe ovog članka odmah se o ograničenjima usvojenima po ovom članku konzultiraju s Odborom za ograničenja u vezi s bilancom plaćanja.

(b) Ministarska konferencija utvrđuje postupke [1] periodičnih konzultacija radi omogućavanja davanja prikladnih preporuka toj članici.

(c) Pri takvim konzultacijama ocjenjuje se stanje bilance plaćanja te članice i ograničenja usvojena ili zadržana prema ovom članku, uzimajući u obzir, između ostalog, čimbenike kao što su:

i. narav i opseg poteškoća s bilancom plaćanja i financijskih poteškoća prema inozemstvu;

ii. inozemno gospodarsko i trgovinsko okruženje članice koja se konzultira;

[1] Podrazumijeva se da su postupci prema stavku 5. jednaki postupcima iz GATT-a 1994.

iii. moguće raspoložive alternativne korektivne mjere.

(d) Konzultacije se odnose na usklađenost bilo kojih ograničenja sa stavkom 2., posebno na postupno ukidanje ograničenja na temelju stavka 2.(e).

(e) Pri takvim konzultacijama prihvaćaju se svi statistički podaci i druge činjenice predložene od Međunarodnog monetarnog fonda u vezi vanjske trgovine, monetarnih rezervi i bilance plaćanja, a zaključci se temelje na ocjeni Međunarodnog monetarnog fonda o bilanci plaćanja i financijskom stanju prema inozemstvu članice koja se konzultira.

6. Ako članica koja nije članica Međunarodnog monetarnog fonda želi primijeniti odredbe ovog članka, Ministarska konferencija utvrđuje postupak preispitivanja i sve druge potrebne postupke.

Članak XIII.

Vladine javne nabave

1. Članci II., XVI. i XVII. ne primjenjuju se na zakone, propise ili zahtjeve koji uređuju nabavu usluga koju vladina tijela obavljaju za potrebe vlade kad se ta nabava ne obavlja radi preprodaje ili komercijalne prodaje usluga.

2. U roku od dvije godine od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u provode se multilateralni pregovori o vladinoj javnoj nabavi usluga.

Članak XIV.

Opći izuzeci

Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi kod postojanja sličnih uvjeta predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije među državama ili koji bi predstavljao prikriveno ograničavanje trgovine uslugama, ništa u ovom Sporazumu ne tumači se u smislu da bi sprečavalo članicu u usvajanju i provedbi mjera:

(a) potrebnih radi zaštite javnog morala ili održavanja javnog reda [1];

(b) potrebnih radi zaštite života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;

(c) potrebnih radi osiguravanja usklađenosti sa zakonima ili propisima koji nisu nesukladni odredbama ovog Sporazuma, uključivo onima u vezi s:

i. sprečavanjem obmane ili prevare ili prevladavanjem učinka neizvršenja po Sporazumima o uslugama;

ii. zaštitom privatnosti osoba u vezi s obradom i širenjem osobnih podataka te zaštitom povjerljivosti osobnih podataka i računa;

iii. sigurnošću;

(d) koji nisu u skladu s člankom XVII., pod uvjetom da razlika u tretmanu ima za svrhu osiguranje pravednog ili učinkovitog [2] obračunavanja ili ubiranja izravnih poreza vezano uz usluge ili pružatelje usluga drugih članica;

(e) koje nisu u skladu s člankom II., pod uvjetom da razlika u tretmanu proizlazi iz nekog sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ili iz odredbi o izbjegavanju

[1] Na izuzetak vezano uz javni red može se pozvati samo kad postoji stvarna i ozbiljna prijetnja nekom temeljnom interesu društva.

[2] Mjere kojima je svrha osiguranje pravednog i učinkovitog obračuna ili plaćanja izravnih poreza obuhvaćaju mjere koje neka članica donosi prema svom poreznom sustavu, a koje:
i. se primjenjuju na nerezidentne pružatelje usluga vezano uz priznavanje činjenice da se porezna obveza nerezidenta određuje s obzirom na oporezive stavke koje imaju izvore i koje se nalaze na teritoriju članice; ili
ii. se primjenjuju na nerezidente radi osiguravanja uvođenja ili oporezivanja na teritoriju članice; ili
iii. se primjenjuju na nerezidente ili rezidente radi sprječavanja izbjegavanja ili utaje poreza ili, uključujući sukladnost s mjerama; ili
iv. se primjenjuju na korisnike usluga koje se pružaju na teritoriju ili s teritorija druge članice radi osiguravanja da se takvim korisnicima obračunavaju ili od njih ubiru porezi s izvorima na teritoriju članice; ili
v. prave razliku između pružatelja usluga koji podliježu porezu po osnovi stavaka koji se oporezuju po cijelom svijetu i drugih pružatelja usluga, a u vezi s priznavanjem razlike u naravi porezne osnovice među njima; ili
vi. određuju, raspoređuju ili razmjerno raspodjeljuju prihod, profit, dobit, gubitak, odbitak ili zaduženje rezidentnih osoba ili ekspozitura ili između srodnih osoba ili podružnica iste osobe, a u cilju zaštite osnove oporezivanja članice.
Porezni pojmovi i koncepti iz stavka (d) članka XIV. i iz ove bilješke određeni su u skladu s poreznim određenjima i konceptima, ili ekvivalentnim ili sličnim definicijama i konceptima, iz domaćeg prava članice koja poduzima mjere.

dvostrukog oporezivanja sadržanih u bilo kojem drugom međunarodnom sporazumu ili dogovoru koji obvezuje članicu.

Članak XIV. a

Izuzeci vezani uz sigurnost

1. Ništa u ovom Sporazumu ne tumači se na način da:

(a) se od bilo koje članice zahtjeva dostava informacija čije odavanje bi ona smatrala protivnim bitnim interesima sigurnosti; ili

(b) da sprečava bilo koju članicu da poduzima djelovanje koje smatra potrebnim za zaštitu bitnih interesa sigurnosti:

i. vezano uz pružanje usluga koje se izravno ili neizravno obavljaju u svrhu opskrbe vojnih snaga;

ii. vezano uz fisijske ili fuzijske materijale ili uz materijale iz kojih se dobivaju;

iii. za vrijeme rata ili drugih izvanrednih stanja u međunarodnim odnosima; ili

(c) da sprečava sudjelovanje članice u poduzimanju djelovanja u skladu s njezinim obvezama prema Povelji Ujedinjenih naroda s ciljem održavanja međunarodnog mira i sigurnosti.

2. Vijeće za trgovinu uslugama se u najvećoj mogućoj mjeri obavještava o mjerama poduzetima sukladno stavku 1. točkama (b) i (c) te o njihovom prestanku.

Članak XV.

Subvencije

1. Članice prepoznaju da u određenim okolnostima subvencije mogu narušavati trgovinu uslugama. Članice stupaju u pregovore radi oblikovanja potrebnih multilateralnih disciplina za izbjegavanje takvih učinaka ([1]). Pregovori se odnose i na prikladnost mjera protiv subvencioniranja. Pri takvim pregovorima se prepoznaje uloga subvencija u razvojnim programima zemalja u razvoju te se uzimaju u obzir potrebe članica, posebno zemalja u razvoju, za fleksibilnošću na tom području. Za svrhu takvih pregovora članice razmjenjuju informacije vezano uz sve subvencije koje se odnose na trgovinu uslugama, a koje one daju domaćim pružateljima usluga.

([1]) Budući program rada određuje kako i u kojem okvirnom roku se vode pregovori o takvim višestranim mjerama.

2. Svaka članica koja smatra da na nju nepovoljno utječu subvencije druge članice može zahtijevati savjetovanje s tom članicom po takvim pitanjima. Takvi se zahtjevi razmatraju s razumijevanjem.

DIO III.

POSEBNE OBVEZE

Članak XVI.

Pristup tržištu

1. U vezi pristupa tržištu kroz oblike pružanja usluga navedene u članku I., svaka članica uslugama i pružateljima usluga neke druge članice odobrava tretman koji nije nepovoljniji od onog predviđenog uvjetima i ograničenjima koji su dogovoreni i navedeni u njenom obvezujućem rasporedu. ([2])

2. Mjere koje članica ne zadržava ili ne usvaja, na dijelu ili na cijelom državnom području, ako drukčije nije navedeno u njenom obvezujućem rasporedu, u sektorima u kojima je preuzela obveze pristupa tržištu određene su kao:

(a) ograničenja broja pružatelja usluga, u obliku brojčanih kvota, monopola, isključivih pružatelja usluga ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;

(b) ograničenja ukupne vrijednosti uslužnih transakcija ili imovine u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanjem gospodarskih potreba;

(c) ograničenja ukupnog broja uslužnih poslova ili ukupne količine uslužnih proizvoda izražene u navedenim brojčanim jedinicama u obliku kvota ili zahtjeva za ispitivanjem gospodarskih potreba; ([3])

(d) ograničenja ukupnog broja fizičkih osoba koje se mogu zaposliti u pojedinom sektoru usluga ili koje pružatelj usluga može zaposliti, koje su potrebne za pružanje određene

([2]) Ako članica prihvati obvezu vezanu za obavljanje usluga prema načinu opisanom u podstavku 2.(a) članka I., te ako je prekogranično kretanje kapitala nedjeljivi dio usluge, članica mora dozvoliti takvu transakciju. Ako članica prihvati obvezu vezanu za obavljanje usluga prema načinu opisanom u podstavku 2.(c) članka I., time se obvezala da dopušta vezane transakcije kapitala na svoj teritorij.

([3]) Podstavak 2.(c) ne pokriva mjere kojima članica ograničava inpute za obavljanje usluga.

usluge i koje su izravno povezane s time u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanjem gospodarskih potreba;

(e) mjere koje ograničavaju ili zahtijevaju određene vrste pravnih subjekata ili zajedničkog pothvata kroz koje pružatelj usluga može pružati usluge; i

(f) ograničenja sudjelovanja stranog kapitala izražena najvišim postotkom stranog učešća ili ukupnom vrijednošću pojedinačnog ili ukupnog stranog ulaganja.

Članak XVII.

Nacionalni tretman

1. U sektorima navedenima u njenom obvezujućem rasporedu, a ovisno o svim uvjetima i odredbama utvrđenima u njemu, svaka članica uslugama i pružateljima usluga neke druge članice vezano uz sve mjere koje utječu na pružanje usluga odobrava tretman koji nije nepovoljniji od onog koji ona daje vlastitim sličnim uslugama i vlastitim sličnim pružateljima usluga. ([1])

2. Članica može zahtjevu iz stavka 1. udovoljiti time što uslugama ili pružateljima usluga neke druge članice odobrava tretman formalno jednak tretmanu koji daje vlastitim sličnim uslugama i vlastitim sličnim pružateljima usluga ili tretman formalno različit od takvog tretmana.

3. Smatra se da je formalno jednak ili formalno različit tretman nepovoljniji ako uvjete konkurencije mijenja u odnosu na slične usluge ili slične pružatelje usluga neke druge članice u korist usluga ili pružatelja usluga članice.

Članak XVIII.

Dodatne obveze

Članice mogu dogovoriti obveze vezane uz mjere koje utječu na trgovinu uslugama, a koje nije obvezno navesti u obvezujućem rasporedu prema članku XVI. ili XVII., uključivo one vezano uz pitanja odredbi i standarda ili pitanja davanja dozvola. Takve obveze se unose u obvezujući raspored članice.

DIO IV.

POSTUPNA LIBERALIZACIJA

Članak XIX.

Pregovaranje o posebnim obvezama

1. Radi ostvarenja ciljeva ovog Sporazuma članice pristupaju narednim rundama pregovora koji započinju najkasnije pet godina od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u i koji se periodički nastavljaju kasnije, a s ciljem postizanja sve veće postupne liberalizacije. Takvi pregovori idu u smjeru smanjenja ili ukidanja nepovoljnih učinaka mjera na trgovinu uslugama, a s ciljem osiguranja učinkovitog pristupa tržištu zbog promicanja interesa svih sudionika na uzajamno korisnoj osnovi i radi osiguranja ukupne ravnoteže prava i obveza.

2. Postupak liberalizacije se odvija uz primjereno poštovanje ciljeva nacionalne politike i stupnja razvijenosti, i to ukupne razvijenosti i razvijenosti po pojedinim sektorima pojedinih članica. Primjenjuje se primjerena fleksibilnost za pojedine članice - zemlje u razvoju radi otvaranja nekih sektora, liberalizacije nekih tipova transakcija, postupnog proširenja pristupa tržištu u skladu sa stanjem njihove razvijenosti i, kod otvaranja njihova tržišta stranim pružateljima usluga, radi poticanja takvih uvjeta pristupa koji idu za postizanjem ciljeva navedenih u članku IV.

3. Za svaku rundu pregovora određuju se smjernice i postupci. Radi donošenja takvih smjernica Vijeće za trgovinu uslugama ocjenjuje trgovinu uslugama, i to ukupno i po sektorima, s obzirom na ciljeve ovog Sporazuma, uključivo ciljeve utvrđene u stavku 1. članka IV. Smjernice za pregovore utvrđuju načine za tretman liberalizacije koje su članice neovisno preuzele u razdoblju od prethodnih pregovora, kao i načine posebnog tretmana za najnerazvijenije zemlje članice prema odredbama stavka 3. članka IV.

4. Postupak postupne liberalizacije, u svakoj takvoj rundi, unapređuje bilateralnim, plurilateralnim ili multilateralnim pregovorima usmjerenima na povećanje opće razine specifičnih obveza koje članice preuzimaju po ovom Sporazumu.

([1]) Specifične obveze na koje se odnosi ovaj članak ne trebaju biti shvaćene kao poziv bilo kojoj članici da nadomjesti nedostatke koji su rezultat stranog karaktera usluge ili pružatelja usluge.

Članak XX.

Obvezujući raspored specifičnih obveza

1. vaka članica utvrđuje obvezujući raspored specifičnih obveza koje preuzima sukladno s dijelom III. ovog Sporazuma. S obzirom na sektore u kojima se preuzimaju takve obveze svaki obvezujući raspored sadrži:

(a) uvjete i ograničenja pristupa tržištu;

(b) uvjete i odredbe nacionalnog tretmana;

(c) poduzimanja u vezi dodatnih obveza;

(d) kad je primjereno, vremenski okvir za provedbu takvih obveza; i

(e) dan stupanja na snagu takvih obveza.

2. Mjere koje nisu u skladu s člancima XVI. i XVII. unose se u stupac koji se odnosi na članak XVI. U tom se slučaju smatra da tako uneseni podatak sadrži uvjete ili odredbe i prema članku XVII.

3. Obvezujući rasporedi posebnih obveza prilažu se ovom Sporazumu i predstavljaju njegov sastavni dio.

Članak XXI.

Izmjene obvezujućeg rasporeda

1. (a) Članica (dalje u ovom članku: „članica koja mijenja raspored") može, u skladu s odredbama ovog članka, promijeniti ili povući neku obvezu iz svojeg obvezujućeg rasporeda u svako doba po isteku tri godine od dana stupanja na snagu te obveze.

(b) Članica koja mijenja raspored svoju namjeru izmjene ili povlačenja obveze prema ovom članku notificira Vijeću za trgovinu uslugama najkasnije tri mjeseca prije predviđenog dana primjenjivanja promjene ili povlačenja obveze.

2. (a) Na zahtjev svake članice na čije povlastice mogu utjecati namjeravane izmjene i povlačenje obveza (dalje u ovom članku: „pogođena članica"), a koje je članica notificirala sukladno s podstavkom 1.(b), članica koja mijenja raspored stupa u pregovore radi postizanja dogovora o potrebnim kompenzacijskim prilagodbama. Pri takvim pregovorima i u dogovoru, članice nastoje održati opću razinu uzajamnih obveza pogodnih za trgovinu koje nisu nepovoljnije od onih koje su bile predviđene obvezujućim rasporedom posebnih obveza.

(b) Kompenzacijske se prilagodbe sastavljaju na osnovi načela najpovlaštenije nacije.

3. (a) Ako se ne postigne dogovor između članice koja mijenja raspored i pogođene članice prije isteka razdoblja predviđenog za takve pregovore, pogođena članica može slučaj podnijeti arbitraži. Sve pogođene članice koje žele zadržati eventualno pravo na naknadu moraju sudjelovati u arbitraži.

(b) Ako nijedna pogođena članica ne zahtijeva arbitražu, članica koja mijenja raspored ima pravo provesti namjeravanu izmjenu ili povlačenje obveza.

4. (a) Članica koja mijenja raspored ne može izmijeniti ili povući svoju obvezu dok ne izvrši kompenzacijske prilagodbe u skladu sa zaključcima arbitraže.

(b) Ako članica koja mijenja raspored izmijeni ili povuče obvezu ne udovoljivši zaključcima arbitraže, svaka pogođena članica koja je sudjelovala u arbitraži može, sukladno s tim zaključcima, izmijeniti ili povući jednaku korist. Bez obzira na članak II., takva izmjena ili povlačenje može se provesti isključivo prema članici koja mijenja raspored.

5. Vijeće za trgovinu uslugama određuje postupke ispravljanja ili izmjene obvezujućih rasporeda. Svaka članica, koja - prema ovom članku promijeni ili povuče obvezu iz obvezujućeg rasporeda, obvezna je promijeniti raspored sukladno s tim postupcima.

DIO V.

INSTITUCIONALNE ODREDBE

Članak XXII.

Savjetovanja

1. Svaka članica prihvaća s razumijevanjem i daje odgovarajuću priliku za konzultacije u vezi prigovora koje neka članica može podnijeti vezano uz pitanja koja utječu na provedbu ovog Sporazuma. Na takve konzultacije primjenjuje se Dogovor o rješavanju sporova (DSU).

2. Na zahtjev članice Vijeće za trgovinu uslugama ili Tijelo za rješavanje sporova (DSB) mogu s bilo kojom članicom ili

članicama održati konzultacije vezano za pitanja za koja nije moguće naći zadovoljavajuće rješenje putem konzultacija u smislu stavka 1.

3. Članica se, vezano uz mjeru neke druge članice za koji je mjerodavan međunarodni sporazum, a koja se odnosi na izbjegavanje dvostrukog oporezivanja, ne može pozvati na članak XVII., na ovaj članak niti na članak XXIII. U slučaju neslaganja članica o tome potpada li mjera pod nadležnost takvog sporazuma, svaka članica može to pitanje iznijeti pred Vijeće za trgovinu uslugama ([1]). Vijeće daje spor na arbitražu. Odluka arbitra je konačna i obvezujuća za članice.

Članak XXIII.

Rješavanje sporova i provedba

1. Ako neka članica smatra da druga članica ne izvršava svoje obveze ili specifične obveze prema ovom Sporazumu, može se primijeniti Dogovor o rješavanju sporova (DSU) radi postizanja uzajamno zadovoljavajućeg rješenja spora.

2. Ako DSB smatra da su okolnosti dovoljno ozbiljne da opravdavaju takvu akciju, on može članici ili članicama odobriti suspenziju primjene obveza i specifičnih obveza prema nekoj drugoj članici ili nekim drugim članicama sukladno s člankom 22. DSU-a.

3. Ako neka članica smatra da je neka korist od specifične obveze neke druge članice sukladno Dijelu III. ovog Sporazuma koju je ona realno očekivala, poništena ili umanjena uslijed primjene neke mjere koja nije protivna odredbama ovog Sporazuma, ona može primijeniti DSU. Ako DSU utvrdi da je ta mjera poništila ili umanjila takvu povlasticu, pogođena članica ima pravo na uzajamno zadovoljavajuću prilagodbu sukladno sa stavkom 2. članka XXI. koja može obuhvatiti promjenu ili povlačenje mjere. U slučaju da se između članica ne može postići dogovor, primjenjuje se članak 22. DSU-a.

([1]) Pitanje u vezi sa sporazumima o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja koji su postojali na dan stupanja na snagu WTO Sporazuma se može iznijeti pred Vijeće za trgovinu uslugama samo uz pristanak obiju stranaka u takvom sporazumu.

Članak XXIV.

Vijeće za trgovinu uslugama

1. Vijeće za trgovinu uslugama obavlja povjerene mu zadaće za provedbu ovog Sporazuma i radi podupiranja njegovih ciljeva. Vijeće može osnivati pomoćna tijela koja smatra prikladnima za učinkovito obavljanje svojih zadaća.

2. Vijeće i, ako Vijeće ne odluči drukčije, njegova pomoćna tijela otvorena su za sudjelovanje predstavnika svih članica.

3. Predsjednika Vijeća izabiru članice.

Članak XXV.

Tehnička suradnja

1. Pružatelji usluga članica kojima je potrebna pomoć takve vrste mogu koristiti usluge kontaktnih centara sukladno sa stavkom 2. članka IV.

2. Tehničku pomoć zemljama u razvoju na multilateralnoj razini pruža Tajništvo, a o njoj odlučuje Vijeće za trgovinu uslugama.

Članak XXVI.

Odnos s ostalim međunarodnim organizacijama

Glavno vijeće donosi odgovarajuće odredbe o konzultacijama i suradnji s Ujedinjenim narodima i njihovim specijaliziranim agencijama, kao i s ostalim međuvladinim organizacijama koje se bave uslugama.

DIO VI.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak XXVII.

Uskraćivanje povlastica

Članica može uskratiti povlastice iz ovog Sporazuma:

(a) pružanja usluge, ako ustanovi da se usluga pruža s državnog područja ili na državnom području nečlanice ili članice na koju članica koja uskraćuje povlasticu ne primjenjuje Sporazum o WTO-u;

(b) u slučaju pružanja usluge pomorskog prijevoza, ako ustanovi da:

i. se usluga pruža brodom registriranim po zakonima nečlanice ili članice na koju članica koja uskraćuje povlasticu ne primjenjuje Sporazum o WTO-u; i

ii. uslugu pruža osoba koja u cjelini ili djelomično posluje brodom i/ili brod koristi iz zemlje nečlanice ili članice na koju članica koja uskraćuje povlasticu ne primjenjuje Sporazum o WTO-u;

(c) se usluga pruža pružatelju usluga koji je pravna osoba, ako ustanovi da taj nije pružatelj usluga druge članice ili da je pružatelj usluga članice na koju članica koja uskraćuje ne primjenjuje Sporazum o WTO-u.

Članak XXVIII.

Definicije

Za potrebe ovog Sporazuma:

(a) „mjera" znači bilo koja mjera članice, bilo u obliku zakona, propisa, pravila, postupka, odluke ili upravne mjere ili u nekom drugom obliku;

(b) „pružanje usluga" obuhvaća proizvodnju, distribuciju, plasiranje na tržište, prodaju i isporuku usluga;

(c) „mjere članica koje utječu na trgovinu uslugama" obuhvaćaju mjere koje se odnose na:

i. kupovinu, plaćanje ili korištenje usluga;

ii. pristup uslugama i korištenje usluga u vezi s pružanjem usluge od strane članica koje zahtijevaju da se usluge općenito javno nude;

iii. prisutnost, uključivo komercijalnu prisutnost, osoba članice radi pružanja usluge na državnom području neke druge članice;

(d) „komercijalna prisutnost" znači svaka vrsta poslovanja ili profesionalnog osnivanja, uključivo putem:

i. osnivanja, kupnje ili održavanja pravne osobe; ili

ii. stvaranja i održavanja podružnice ili predstavništva,

na državnom području članice, a radi pružanja usluge;

(e) „sektor" usluge znači:

i. u vezi sa specifičnom obvezom, jedan ili više ili sve podsektore te usluge, kako je navedeno u obvezujućem rasporedu članice;

ii. inače, cjelinu tog sektora usluge, uključivo sve njegove podsektore;

(f) „usluga druge članice" znači usluga:

i. koja se pruža s državnog područja ili na državnom području te druge članice ili, u slučaju pomorskog prijevoza, koja se pruža brodom registriranim po zakonima te druge članice ili koju pruža osoba te druge članice koja uslugu pruža time što - u cjelini ili djelomično -- posluje brodom i/ili brod koristi; ili

ii. koju, u slučaju pružanja usluge putem komercijalne prisutnosti ili prisutnosti fizičke osobe, obavlja pružatelj usluga te druge članice;

(g) „pružatelj usluga" znači svaka osoba koja pruža uslugu; ([1])

(h) „monopolski pružatelj usluge" znači svaka javna ili privatna osoba koja je na određenom tržištu na državnom području članice kao isključivog pružatelja tih usluga odobrila ili formalno ili činjenično uspostavila ta članica;

(i) „korisnik usluga" znači svaka osoba koja prima ili koristi usluge;

(j) „osoba" znači fizička ili pravna osoba;

([1]) Kada uslugu ne pruža izravno pravna osoba, nego kao drugi oblik tržišne prisutnosti, kroz podružnicu ili predstavništvo, pružatelj usluge (pravna osoba) kroz takvu djelatnost podliježe tretmanu za sve pružatelje usluga na koje se odnosi Sporazum. Takav tretman širi se na prisustvo kroz koje se usluge pružaju, a ne treba se proširiti na bilo koji drugi dio pružatelja smještenog izvan teritorija na kojem se usluga pruža.

(k) „fizička osoba druge članice” znači fizička osoba koja boravi na državnom području te druge članice ili neke druge članice i koja po zakonima te druge članice:

i. ima državljanstvo te druge članice; ili

ii. ima pravo stalnog boravišta u toj drugoj članici, u slučaju članice koja:

1. nema državljana; ili

2. osobama koje imaju u njoj stalno boravište daje isti tretman kakav, vezano za mjere koje utječu na trgovinu uslugama, daje i svojim državljanima i koje su notificirane prilikom njezina primanja u Sporazum o WTO-u ili njezina pristupanja Sporazumu o WTO-u, a pod uvjetima da nijedna članica nije dužna takvim osobama dati tretman povoljniji od onog koji bi ta druga članica dala takvim osobama. Takva notifikacija obuhvaća jamstvo da ta članica prema osobama sa stalnim boravištem preuzima iste obveze sukladno sa svojim zakonima i propisima kao i druge članice za svoje državljane;

(l) „pravna osoba” znači svaki pravni subjekt osnovan ili drukčije organiziran prema važećem pravu, bilo radi stjecanja dobiti ili iz drugog razloga, bilo u privatnom vlasništvu ili u vlasništvu države, uključivo svaku korporaciju, trust, ortaštvo, zajednički pothvat, individualno vlasništvo ili drugo;

(m) „pravna osoba druge članice” znači pravna osoba koja je:

i. osnovana ili drukčije organizirana prema pravu te druge članice i koja stvarno posluje na državnom području te članice ili neke druge članice; ili

ii. koja je, u slučaju pružanja usluge putem komercijalne prisutnosti, u vlasništvu ili pod nadzorom:

1. fizičkih osoba te članice; ili

2. pravnih osoba te druge članice navedenih u podstavku i.;

(n) pravna osoba je:

i. „u vlasništvu” osoba članice, ako je više od 50 % vlasničkog udjela u vlasništvu osoba te članice;

ii. „pod nadzorom” osoba članice ako takve osobe imaju ovlast imenovati većinu njezinih direktora ili drugačije zakonito voditi njezine poslove;

iii. „povezana” s drugom osobom kad je pod njezinom nadzorom ta druga osoba; ili kad je ona pod nadzorom te druge osobe; ili kad su i ona i ta druga osoba obje pod nadzorom iste osobe;

(o) „izravni porezi” obuhvaćaju sve poreze na ukupni prihod, na ukupni kapital ili na elemente prihoda ili kapitala, uključivo poreze na dobit od otuđivanja imovine, poreze na nekretnine, nasljedstva i darove te poreze na ukupni iznos nadnica ili plaća koje je isplatilo poduzeće kao i poreze na povećanje kapitala.

Članak XXIX.

Prilozi

Prilozi ovom Sporazumu čine njegov sastavni dio.

Prilog članku II. - izuzeća

Područje primjene

1. Ovaj prilog navodi uvjete pod kojima se članica, pri stupanju na snagu ovog Sporazuma, izuzima od svojih obveza prema stavku 1. članka II.
2. Sa svakim novim izuzećem koje se zatraži nakon dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, postupa se u skladu sa stavkom 3. članka IX. tog Sporazuma.

Preispitivanje

3. Vijeće za trgovinu uslugama preispituje sva izuzeća odobrena na rok duži od 5 godina. Prvo takvo preispitivanje provodi se najkasnije 5 godina nakon stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u.
4. Vijeće za trgovinu uslugama u postupku preispitivanja:
   (a) razmatra postoje li još uvjeti koji su doveli do potrebe izuzeća; i
   (b) određuje dan bilo kojeg daljnjeg preispitivanja.

Prestanak

5. Izuzeće članice od njenih obveza prema stavku 1. članka II. Sporazuma s obzirom na pojedine mjere prestaje na dan predviđen u izuzeću.
6. Načelno, takva izuzeća ne prelaze rok od 10 godina. U svakom slučaju, oslobađanja ovise o sljedećim rundama pregovora o liberalizaciji trgovine.
7. Po završetku razdoblja izuzeća, članica notificira Vijeću za trgovinu uslugama da li je nesukladna mjera usklađena sa stavkom 1. članka II. Sporazuma.

Popisi uz članak II. - Izuzeća

(Dogovorni popisi izuzeća na temelju stavka 2. članka II. ovdje se prilažu originalnom primjerku Sporazuma o WTO-u).

Prilog o kretanju fizičkih osoba koje pružaju usluge prema Sporazumu

1. Ovaj se Prilog primjenjuje na mjere koje utječu na fizičke osobe koje su pružatelji usluga članice, te na fizičke osobe članice koje je, radi pružanja usluga, zaposlio pružatelj usluge članice.
2. Sporazum se ne primjenjuje na mjere koje utječu na fizičke osobe koje traže pristup tržištu zaposlenja članice niti na mjere vezano za državljanstvo, boravište ili zapošljavanje na trajnoj osnovi.
3. U skladu s dijelovima III. i IV. Sporazuma članice mogu dogovoriti posebne obveze koje se primjenjuju na kretanje svih kategorija fizičkih osoba koje pružaju usluge prema Sporazumu. Fizičkim osobama, na koje se primjenjuju posebne obveze, dopušta se pružanje usluge sukladno s uvjetima te obveze.
4. Sporazum ne sprečava niti jednu članicu da primjenjuje mjere za reguliranje ulaza fizičkih osoba na njezino državno područje ili njihova zadržavanja na njezinom državnom području, uključivo mjera potrebnih za zaštitu integriteta fizičkih osoba i za osiguranje urednog kretanja fizičkih osoba preko njezinih granica, a pod uvjetom da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi poništio ili umanjio povlastice koje su nekoj članici dane na temelju njenih specifičnih obveza ([1]).

([1]) Sama činjenica zahtijevanja viza za fizičke osobe nekih članica ili ne zahtijevanja viza za fizičke osobe drugih članica neće se smatrati poništenjem ili umanjivanjem povlastica prema specifičnim obvezama.

Prilog o uslugama zračnog prijevoza

1. Ovaj prilog se primjenjuje na mjere koje utječu na trgovinu uslugama zračnog prijevoza, navedenim ili nenavedenim u obvezujućem rasporedu. Potvrđuje se da sve specifične obveze ili obveze preuzete prema ovom Sporazumu ne umanjuju niti utječu na obveze članice prema bilateralnim ili multilateralnim sporazumima koji su na snazi na dan stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u.
2. Sporazum, uključivši postupke rješavanja sporova, se ne primjenjuje na mjere koje utječu na:
   (a) prava prometa koja su odobrena; ili
   (b) usluge koje se izravno odnose na korištenje prometnih prava,

   osim one određene u stavku 3. ovog priloga.
3. Sporazum se primjenjuje na mjere koje utječu na:
   (a) usluge popravka i održavanja zrakoplova;
   (b) prodaju i marketing usluga zračnog prijevoza;
   (c) usluge računalnog sustava rezervacija (RRS).
4. Na Sporazumom predviđene postupke rješavanja sporova može se pozvati samo kad je članica preuzela obveze ili specifične obveze i kad su iscrpljeni postupci rješavanja sporova iz bilateralnih ili drugih multilateralnih sporazuma ili utanačenja.
5. Vijeće za trgovinu uslugama periodično, najmanje svakih pet godina, preispituje kretanja u sektoru zračnog prijevoza i provedbu ovog Priloga radi razmatranja moguće daljnje primjene Sporazuma na ovom području.
6. Definicije:
   (a) „usluge popravka i održavanja zrakoplova" znače poslove obavljane na zrakoplovu ili njegovom dijelu dok je zrakoplov povučen iz prometa i ne obuhvaćaju tzv. linijsko održavanje;
   (b) „prodaja i marketing usluga zračnog prijevoza" znače mogućnost zračnog prijevoznika za slobodnu prodaju i plasman usluga zračnog prijevoza, uključivo sve aspekte marketinga poput istraživanja tržišta, oglašavanja i distribucije. Te djelatnosti ne obuhvaćaju određivanje cijena usluga zračnog prijevoza niti primjenjivih uvjeta;
   (c) „usluge računalnog sustava rezervacija (RRS)" znače usluge koje pružaju računalni sustavi koji sadrže informacije o redovima letenja, slobodnim mjestima, cijenama karata i pravilima za izdavanje karata i koje omogućuju rezervaciju ili izdavanje karata;
   (d) „prometna prava" znače, za usluge navedene ili nenavedene u redovima letenja, prava opsluživanja i/ili prijevoza - uz naplatu ili u najmu - putnika, tereta i pošte iz, do, unutar ili preko državnog područja članice, uključivo točke koje se opslužuju, rute letova, vrste obavljanog prometa, predviđene kapacitete, naplaćivane cijene te kriterije određivanja zračnih prijevoznika, uključivo kriterije broja zračnih prijevoznika i vlasništva i kontrole nad njima.

Prilog o financijskim uslugama

1. **Područje primjene i određenje pojmova:**

(a) ovaj Prilog se primjenjuje na mjere koje utječu na pružanje financijskih usluga. Upućivanje na pružanje financijskih usluga u ovome Prilogu znači pružanje usluge kako je određeno u stavku 2. članka I. Sporazuma;

(b) za potrebe stavka 3.(b) članka I. Sporazuma „usluge pružene u obavljanju vladinih ovlasti" znače sljedeće:

i. aktivnosti koje obavlja središnja banka ili monetarna vlast ili neke druge javni subjekti u provođenju monetarne politike ili politike deviznih mjera;

ii. aktivnosti koji čine dio zakonskog sustava socijalne sigurnosti ili javnih mirovinskih fondova; i

iii. ostale aktivnosti koje javni subjekt obavlja za račun vladinih izvora ili s njihovim jamstvima ili uz primjenu financijskih sredstava vlade;

(c) u smislu stavka 3.(b) članka I. Sporazuma, ako članica dopušta da neke poslove navedene u podstavcima (b)ii. ili (b)iii. ovog stavka, njezini pružatelji financijskih usluga obavljaju u konkurenciji s javnim ustanovama ili nekim pružateljem financijske usluge, „usluge" obuhvaćaju takve poslove;

(d) stavak 3.(c) članka I. Sporazuma ne primjenjuje se na usluge na koje se primjenjuje ovaj Prilog.

2. **Domaći propisi:**

(a) bez obzira na druge odredbe Sporazuma, članicu ništa ne sprečava u poduzimanju mjera opreza, uključivo mjere za zaštitu ulagača, depozitara, vlasnika polica i osoba kojima je pružatelj financijske usluge dužan povjeriti financijska sredstva ili mjere za osiguranje integriteta i stabilnosti financijskog sustava. Kad takve mjere nisu sukladne s odredbama Sporazuma, članica ih ne koristi kao sredstvo za izbjegavanje svojih obveza ili obveza prema Sporazumu;

(b) ništa se u Sporazumu ne tumači u smislu da se od članice zahtijeva otkrivanje informacija koje se odnose na osobne poslove i račune korisnika ili sve druge povjerljive ili zaštićene informacije koje su u posjedu javnih subjekata.

3. **Priznavanje:**

(a) članica može priznati mjere opreza neke druge države pri određivanju kako se primjenjuju mjere članice koje se odnose na financijske usluge. Takvo priznavanje, koje se može postići usklađivanjem ili drugačije, može se osnivati na sporazumu ili dogovoru s tom državom ili se može dati samostalno;

(b) članica koja je stranka takvog postojećeg ili budućeg sporazuma ili dogovora iz podstavka (a), pruža drugim zainteresiranim članicama odgovarajuću priliku za pregovore o njihovu pristupanju takvom sporazumu ili dogovoru pri okolnostima postojanja ekvivalentnih propisa, nadzora, provedbe tih propisa, a ako je primjereno, postupaka vezano za podjelu informacija između stranaka u tom sporazumu ili dogovoru. Kad članica priznavanje daje neovisno, pruža svakoj drugoj članici odgovarajuću priliku za dokazivanje postojanja takvih okolnosti;

(c) kad članica razmatra priznavanje mjera opreza neke druge države ne primjenjuje se stavak 4.(b) članka VII.

4. **Rješavanje sporova**

Tijela za sporove vezano za mjere opreza i druga financijska pitanja imaju potrebna stručna mišljenja o određenoj spornoj financijskoj usluzi.

5. **Definicije**

Za potrebe ovog Priloga:

(a) financijska usluga je svaka usluga financijske naravi koju pruža pružatelj financijske usluge članice. Financijske usluge obuhvaćaju sve usluge osiguranja i srodne osiguranju, te sve bankovne i druge financijske usluge (osim osiguranja). Financijske usluge obuhvaćaju sljedeće aktivnosti:

Usluge osiguranja i u vezi s osiguranjem:

i. izravno osiguranje (uključivo suosiguranje):

(A) životno osiguranje;

(B) neživotno osiguranje;

ii. reosiguranje i ponovno ustupanje;

iii. posredovanje pri osiguranju, kao što je zastupanje i agencijsko posredništvo;

iv. pomoćne usluge u vezi s osiguranjem, poput konzultantskih usluga, aktuarskih usluga, usluga ocjene rizika i usluge namirenja tražbina;

Bankovne i ostale financijske usluge (osim osiguranja):

v. prihvaćanje depozita i ostalih novčanih sredstava koja se vraćaju;

vi. davanje zajmova svih vrsta, uključivo potrošačkih i hipoterkarnih kredita, preuzimanja naplate dugova i financiranje trgovinskog poslovanja;

vii. financijski leasing;

viii. sve usluge plaćanja i prijenosa novca, uključujući kredite, kreditne i debitne kartice, putničke čekove i bankovne mjenice;

ix. jamstva i obveze;

x. trgovanje za vlastiti račun ili za račun stranke - na burzi, na vanburzovnom tržištu i drukčije - sljedećim:

(A) vrijednosnim papirima (uključivo čekovima, mjenicama i potvrdama o depozitu);

(B) devizama;

(C) izvedenim instrumentima, uključivo s terminskim ugovorima i opcijama, ali ne i ograničavajući se na njih;

(D) tečajnim razlikama i instrumentima tečajnih razlika, uključivo proizvodima poput swapova i dogovora o tečajevima;

(E) prenosivim vrijednosnim papirima;

(F) drugim vrijednosnim papirima i financijskim sredstvima, uključivo sa zlatom u polugama;

xi. sudjelovanje u izdavanju svih vrsta vrijednosnih papira, uključivo njihovu (javnu ili privatnu) kupnju i plasiranje u svojstvu agenta te pružanje usluga koje se odnose na takva izdavanja;

xii. brokerski novčani poslovi;

xiii. upravljanje financijskim sredstvima, poput upravljanja gotovinom i upravljanja portfeljima, svi oblici upravljanja zajedničkim ulaganjima, upravljanje mirovinskim fondovima, čuvanje, usluge deponiranja i povjerbe;

xiv. usluge obračunavanja i prebijanja financijskih sredstava, uključivo vrijednosnih papira, izvedenih proizvoda i drugih utrživih instrumenata;

xv. pružanje i prijenos financijskih informacija i obrada financijskih podataka i pripadajućih programa po pružateljima drugih financijskih usluga;

xvi. savjetodavne, posredničke i druge pomoćne financijske usluge vezano za sve poslove navedene u podstavcima v. do xv., uključivo s informacijama o kreditima i analizama kredita, istraživanjima i savjetima vezanima za ulaganja i portfelje, savjete vezane uz kupnju i vezano za korporativno prestrukturiranje i strategije;

(b) pružatelj financijske usluge znači svaku fizičku ili pravnu osobu članice koja želi pružati ili pruža financijske usluge, ali pojam „pružatelj financijske usluge" ne uključuje javne subjekte;

(c) „javni subjekt" znači:

i. vladu, središnju banku ili monetarnu vlast članice ili subjekt u vlasništvo ili pod nadzorom članice, koja je načelno angažirana u provođenju vladinih funkcija ili aktivnosti za vladine potrebe, isključivši subjekte koji su načelno angažirani u pružanju financijskih usluga na komercijalnoj osnovi; ili

ii. privatni subjekt koji obavlja funkcije koje uobičajeno obavlja središnja banka ili monetarna vlast kad obavlja te funkcije.

Drugi prilog o financijskim uslugama

1. Bez obzira na članak II. Sporazuma i stavak 1. i 2. Priloga članku II. Izuzeća, članica može u roku od 60 dana koji počinje četiri mjeseca po stupanju na snagu Sporazuma o WTO-u u tom Prilogu navesti mjere koje se odnose na financijske usluge koje nisu sukladne sa stavkom 1. članka II. Sporazuma.
2. Bez obzira na članak XXI. Sporazuma, članica može u roku od 60 dana koje počinje četiri mjeseca po stupanju na snagu Sporazuma o WTO-u dopuniti, promijeniti ili povući sve ili dio posebnih obveza koje su navedene u njenom obvezujućem rasporedu, a koje se odnose na financijske usluge.
3. Vijeće za trgovinu uslugama određuje postupke potrebne za primjenu stavaka 1. i 2.

Prilog o pregovorima o uslugama pomorskog prijevoza

1. Članak II. i Prilog članku II. izuzeća, uključivši zahtjev da se u Prilogu navede svaka mjera koju članica želi zadržati, a koja je nesukladna s tretmanom najpovlaštenije nacije, stupa na snagu za međunarodni pomorski prijevoz, pomoćne usluge i pristup korištenju lučkih objekata:

   (a) na dan provedbe, koji treba odrediti sukladno sa stavkom 4. ministarske odluke o pregovorima o uslugama pomorskog prijevoza; ili

   (b) ako takvi pregovori ne uspiju, na dan konačnog izvješća Skupine za pregovaranje uslugama pomorskog prijevoza predviđene u toj Odluci.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se niti na jednu posebnu obvezu koja je navedena u obvezujućem rasporedu članice i koja se odnosi na usluge pomorskog prijevoza.

3. U razdoblju od završetka pregovora spomenutih u stavku 1. do dana provedbe, članica može bez davanja naknade dopuniti, promijeniti ili povući sve ili dio posebnih obveza u ovom sektoru, a bez obzira na odredbe članka XXI.

Prilog o telekomunikacijama

1. **Ciljevi**

Prepoznajući posebnosti sektora telekomunikacijskih usluga, posebno njegovu dvojnu ulogu kao posebnog sektora gospodarske aktivnosti i kao sredstva podrške drugim gospodarskim aktivnostima, članice su se dogovorile o sljedećem Prilogu s ciljem razrade odredbi Sporazuma vezano za mjere koje utječu na pristup javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama i na njihovo korištenje. Sukladno s tim, Prilog sadrži napomene i odredbe dodane Sporazumu.

2. **Područje primjene:**

(a) ovaj Prilog se primjenjuje na sve mjere članice koje utječu na pristup javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama i na njihovo korištenje ([1]);

(b) ovaj Prilog se ne primjenjuje na mjere koje utječu na kabelski prijenos radijskih ili televizijskih programa i na difuziju radijskih ili televizijskih programa;

(c) u ovom Prilogu ništa se ne tumači u smislu:

i. da od članice zahtijeva da pružatelju usluge neke druge članice odobri uspostavljanje, izgradnju, pribavljanje, unajmljivanje, korištenje i vođenje rada telekomunikacijskih mreža ili pružanje telekomunikacijskih usluga različitih od onih predviđenih u njenom obvezujućem rasporedu; ili

ii. da od članice zahtijeva (ili da od članice zahtijeva da pružatelja usluge pod njezinom jurisdikcijom obveže na) uspostavljanje, izgradnju, pribavljanje, unajmljivanje i vođenje rada telekomunikacijskih mreža ili pružanje telekomunikacijskih usluga koje se općenito ne pružaju javnosti.

3. **Definicije**

Za potrebe ovog Priloga:

(a) „telekomunikacije" znače prijenos i prijem signala elektromagnetskim putem;

(b) „javna telekomunikacijska usluga" znači svaku telekomunikacijsku uslugu za koju članica, izričito ili činjenično, zahtijeva da se pruža javnosti. Takve usluge mogu, između ostalog, obuhvaćati telegraf, telefon, teleks i prijenos podataka koji se načelno sastoje od prijenosa, u stvarnom vremenu, korisničkih informacija između dviju ili više točaka, a bez promjene oblika ili sadržaja korisničkih informacija od jednog do drugog kraja;

(c) „javna telekomunikacijska mreža" znači javnu telekomunikacijsku infrastrukturu koja omogućava telekomunikacije između definiranih završnih točaka mreže;

(d) „unutar-korporacijske telekomunikacije" znače telekomunikacije putem kojih se komunicira unutar trgovačkog društva ili s njegovim podružnicama, poslovnicama i - sukladno s domaćim zakonodavstvom - povezanim društvima. Za te svrhe „podružnice", „poslovnice" i - kad je primjenjivo - „povezana društva" definiraju se od strane svake članice. „Unutar-korporacijske telekomunikacije" u ovom Prilogu ne obuhvaćaju komercijalne i nekomercijalne usluge koje se pružaju (tj. koje su namijenjene) trgovačkim društvima koje nisu u odnosu podružnice, poslovnice ili povezanog društva, ili koje se pružaju korisnicima ili potencijalnim korisnicima;

(e) svako pozivanje na neki stavak ili podstavak ovog Priloga obuhvaća sve točke tog stavka ili podstavka.

4. **Transparentnost**

U primjeni članka III. Sporazuma, svaka članica osigurava javno dostupne odgovarajuće podatke o uvjetima koji utječu na pristup javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama i na njihovo korištenje, uključivo s: cijenama i drugim uvjetima usluge; podacima o tehničkim sučeljima za takve mreže i usluge; informacijama o tijelima nadležnima za izradu i usvajanje standarda koji utječu na pristup i korištenje; uvjetima koji vrijede za priključenje krajnjih i drugih uređaja te zahtjevima vezanim za prijavljivanje, registraciju i davanje dozvola ako takvi zahtjevi postoje.

5. **Pristup javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama i njihovo korištenje:**

(a) svaka članica osigurava da se svakom pružatelju usluge druge članice odobri pristup javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama i njihovo korištenje za pružanje usluge uključene u njenom obvezujućem rasporedu pod razumnim i nediskriminacijskim uvjetima. Ta obveza se, između ostalog, primjenjuje na stavke (b) do (f) ([2]);

([1]) Ovaj stavak znači da svaka članica treba osigurati da se obveze pod ovim Prilogom primjenjuju sukladno s pružateljem usluga javnih telekomunikacijskih mreža, ma koje mjere bile neophodne.

([2]) Pojam „nediskriminacijski" se podrazumijeva u smislu da se odnosi na tretman najpovlaštenije nacije i na državni tretman kako su određeni u Sporazumu te da odražava za sektor specifično korištenje tog pojma u značenju „uvjeta koji nisu nepovoljniji od onih koji se, pri sličnim okolnostima, daju bilo kojem drugom korisniku sličnih javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga".

(b) svaka članica pružateljima usluga druge članice osigurava pristup bilo kojoj telekomunikacijskoj mreži ili usluzi ili njihovo korištenje, i to kad se one protežu odnosno pružaju unutar ili preko granica te članice, uključivo pristup privatnim unajmljenim vezama i njihovo korištenje, te u tu svrhu na temelju stavaka (e) i (f) osigurava da takvim pružateljima usluga bude dopušteno:

i. kupiti ili unajmiti i priključiti krajnje ili druge uređaje za sučeljavanje s mrežom i potrebne za pružanje usluge;

ii. povezati privatne unajmljene ili vlastite veze s javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama ili s vezama koje je unajmio ili koje su u vlasništvu drugog pružatelja usluge; i

iii. pri pružanju svih usluga koje nisu potrebne za osiguranje dostupnosti telekomunikacijskih mreža i usluga javnosti, koristiti radne protokole po izboru pružatelja usluge;

(c) svaka članica pružateljima usluga bilo koje druge članice osigurava mogućnost korištenja javnih telekomunikacijskih mreža i usluga za prijenos informacija unutar ili preko granica, uključivo za unutarkorporacijske telekomunikacije takvih pružatelja usluga, kao i za pristup na državnom području neke članice informacijama sadržanima u bazama podataka ili drugačije pohranjenima u strojno čitljivom obliku. Svaka nova mjera ili promijenjena mjera članice, koja značajno utječe na takvo korištenje, notificira se i podliježe konzultacijama sukladno s mjerodavnim odredbama Sporazuma;

(d) bez obzira na prethodni stavak, članica može poduzeti mjere potrebne radi osiguranja sigurnosti i povjerljivosti poruka, pod uvjetom da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije ili prikrivenog ograničavanja trgovine uslugama;

(e) svaka članica osigurava da se pristupu javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama i njihovom korištenju ne nametne uvjet koji nije potreban da bi se:

i. operaterima javnih telekomunikacijskih mreža i pružateljima javnih telekomunikacijskih usluga osigurala mogućnost za javne usluge, posebno njihova sposobnost da svoje mreže i usluge učine dostupnima javnosti;

ii. zaštitila tehnička cjelovitost javnih telekomunikacijskih mreža i usluga; ili

iii. osiguralo da pružatelji usluga bilo koje druge članice pružaju samo usluge dopuštene na temelju obveza u obvezujućem rasporedu članice;

(f) pod uvjetom da ispunjavaju kriterije utvrđene u stavku (e), uvjeti pristupa javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama i njihovo korištenje mogu obuhvaćati:

i. ograničenja preprodaje takvih usluga ili korištenja takvih usluga zajedno s nekim drugim;

ii. zahtjeve za korištenje propisanih tehničkih sučelja, uključivo sučeljnih protokola, za povezivanje takvih mreža i usluga;

iii. kad je potrebno, zahtjeve za mogućnost međusobnog funkcioniranja takvih usluga i zahtjeve za promicanje ciljeva utvrđenih u stavku 7.(a);

iv. odobrenje tipa terminala ili druge opreme koja se sučeljava s mrežom, te tehničkih zahtjeva vezanih uz priključivanje takve opreme na njihovu mrežu;

v. ograničenja povezivanja privatnih unajmljenih ili vlastitih veza s takvim mrežama ili uslugama ili s vezama koje je unajmio ili koje ima u vlasništvu drugi pružatelj usluge; ili

vi. obavješćivanje, registraciju i davanje dozvole;

(g) bez obzira na prethodne stavke ovog odjeljka, članice zemlje u razvoju mogu sukladno sa svojim stupnjem razvijenosti postaviti razumne uvjete pristupa javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama i njihova korištenja koji su potrebni radi jačanja njihove unutarnje telekomunikacijske infrastrukture i unutarnje sposobnosti pružanja usluga, te radi povećanja njihova učešća u međunarodnoj trgovini telekomunikacijskim uslugama. Takvi uvjeti navode se u obvezujućem rasporedu članice.

6. **Tehnička suradnja:**

(a) članice priznaju da je učinkovita i razvijena telekomunikacijska infrastruktura država, posebno zemalja u razvoju, bitna za povećanje njihove trgovine uslugama. Radi toga, članice odobravaju i ohrabruju sudjelovanje, u najvećem mogućem opsegu, razvijenih zemalja i zemalja u razvoju i njihovih operatera javnih telekomunikacijskih mreža i pružatelja javnih telekomunikacijskih usluga i drugih subjekata u razvojnim programima međunarodnih i regionalnih organizacija, uključivo Međunarodne telekomunikacijske udruge, Programa Ujedinjenih naroda za razvoj i Međunarodne banke za obnovu i razvoj;

(b) članice ohrabruju i podržavaju telekomunikacijsku suradnju među zemljama u razvoju na međunarodnoj, regionalnoj i subregionalnoj razini;

(c) u suradnji s mjerodavnim međunarodnim organizacijama, članice, kad je to moguće, zemljama u razvoju daju na raspolaganje informacije vezano za telekomunikacijske usluge i razvoj na području telekomunikacija i informatičke tehnologije radi pomoći pri snaženju njihova unutarnjeg sektora telekomunikacijskih usluga;

(d) članice posvećuju posebnu pažnju mogućnostima najnerazvijenijih zemalja da ohrabre strane pružatelje telekomunikacijskih usluga i pomoć pri prijenosu tehnologije, osposobljavanju i drugim aktivnostima koje potpomažu razvoj njihove telekomunikacijske infrastrukture i povećanje njihove trgovine telekomunikacijskim uslugama.

7. **Odnos prema međunarodnim organizacijama i sporazumima:**

(a) članice priznaju važnost međunarodnih normi za globalnu kompatibilnost mogućnosti međusobnog funkcioniranja telekomunikacijskih mreža i usluga, te se obvezuju promicati takve norme kroz rad mjerodavnih međunarodnih tijela, uključivo Međunarodne telekomunikacijske udruge i Međunarodne organizacije za normizaciju;

(b) članice priznaju ulogu međuvladinih i nevladinih organizacija i sporazuma, posebno ulogu Međunarodne telekomunikacijske udruge, u postizanju učinkovitog funkcioniranja unutarnjih i sveukupnih telekomunikacijskih usluga. Kad je to primjereno, članice dogovaraju prikladna rješenja za savjetovanja s takvim organizacijama po pitanjima koja bi se pojavila pri provođenju ovog Priloga.

Prilog o pregovorima o osnovnim telekomunikacijama

1. Članak II. i Prilog članku II. izuzeća, uključivši zahtjev za navođenje u Prilogu svih mjera koje nisu sukladne s tretmanom najpovlaštenije nacije, a koje članica želi zadržati, stupa na snagu za osnovne telekomunikacije:

   (a) na dan provedbe kojeg treba odrediti prema stavku 5. ministarske odluke o pregovorima o osnovnim telekomunikacijama; ili

   (b) u slučaju neuspješnih pregovora, na dan konačnog izvješća Skupine za pregovore o osnovnim telekomunikacijama predviđenog u toj Odluci.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se niti na jednu od posebnih obveza vezano uz osnovne telekomunikacije koje su navedene u obvezujućem rasporedu članice.

21994A1223(17)

L 336/214 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

SPORAZUM O TRGOVINSKIM ASPEKTIMA PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

ČLANICE,

ŽELEĆI smanjiti nepravilnosti i prepreke u međunarodnoj trgovini, i uzimajući u obzir potrebu za promicanjem učinkovite i primjerene zaštite prava intelektualnog vlasništva i osiguranja da mjere i postupci za ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva sami po sebi ne postanu prepreke zakonitoj trgovini;

PREPOZNAJUĆI, u tom cilju, potrebu za novim pravilima i disciplinama vezano uz:

(a) primjenljivost temeljnih načela GATT-a 1994. i mjerodavnih međunarodnih sporazuma ili konvencija o pravu intelektualnog vlasništva;

(b) odredbe odgovarajućih normi i načela u vezi s dostupnošću, obujmom i uporabom trgovinskih aspekata prava intelektualnog vlasništva;

(c) određivanje učinkovitih i prikladnih mjera za ostvarivanje trgovinskih aspekata prava intelektualnog vlasništva, uzimajući u obzir razlike u nacionalnim pravnim sustavima;

(d) određivanje učinkovitih i djelotvornih postupaka za multilateralno sprečavanje i rješavanje sporova između vlada; i

(e) prijelazne dogovore s ciljem što potpunijeg sudjelovanja u rezultatima pregovora;

PREPOZNAJUĆI potrebu za multilateralnim okvirom načela, pravila i disciplina u području međunarodne trgovine krivotvorenom robom;

PREPOZNAJUĆI da su prava intelektualnog vlasništva privatna prava;

PREPOZNAJUĆI istaknute ciljeve javne politike nacionalnih sustava za zaštitu intelektualnog vlasništva, uključujući razvojne i tehnološke ciljeve;

PREPOZNAJUĆI također posebne potrebe najmanje razvijenih država članica u vezi s najvećom mogućom fleksibilnošću u primjeni zakona i odredaba u zemlji kako bi mogli stvoriti stabilnu i održivu tehnološku bazu;

NAGLAŠAVAJUĆI važnost smanjivanja napetosti postizanjem osnaženih obveza da se sporovi o pitanjima trgovinskih aspekata prava intelektualnog vlasništva rješavaju putem multilateralnih postupaka;

ŽELEĆI da se uspostavi veza koja pruža obostrano podršku između WTO-a i Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (dalje u tekstu „WIPO"), kao i drugih nadležnih međunarodnih organizacija;

SPORAZUMNE SU:

DIO I.

OPĆE ODREDBE I TEMELJNA NAČELA

Članak 1.

Priroda i obujam obveza

1. Članice određuju stupanje na snagu odredbi ovog Sporazuma. Članice mogu, ali nisu na to obvezane, primjenjivati u svojem zakonodavstvu veću razinu zaštite nego što se traži ovim Sporazumom, pod pretpostavkom da takva zaštita nije u suprotnosti s odredbama ovog Sporazuma. Članice su slobodne odrediti odgovarajuću metodu primjene odredaba ovog Sporazuma unutar vlastitog pravnog sustava i prakse.

2. Za potrebe ovog Sporazuma, naziv „intelektualno vlasništvo" odnosi se na sve kategorije intelektualnog vlasništva koje su predmetom 1. do 7. odjeljka II. dijela.

3. Članice odobravaju državljanima drugih članica tretman u skladu s odredbama ovog Sporazuma [1]. U vezi s relevantnim pravima intelektualnog vlasništva, državljanima drugih članica smatraju se one fizičke ili pravne osobe koje bi ispunjavale kriterij za pravo na zaštitu koje pružaju Pariška konvencija (1967.), Bernska konvencija (1971.), Rimska konvencija i Ugovor o intelektualnom vlasništvu u vezi s integriranim krugovima, kad bi sve članice WTO-a bile članice i tih konvencija. [2] Svaka članica koja koristi mogućnosti predviđene stavkom 3. članka 5. ili stavkom 2. članka 6. Rimske konvencije dužna je o tome izvijestiti kao što je predviđeno tim odredbama Vijeće za trgovinske aspekte Prava intelektualnog vlasništva („Vijeće za TRIPS").

Članak 2.

Konvencije o intelektualnom vlasništvu

1. U vezi s dijelovima II., III. i IV. ovog Sporazuma, članice se usklađuju s člancima 1. do 12. i člankom 19. Pariške konvencije (1967.).

2. Ništa u dijelovima I. do IV. ovog Sporazuma ne odstupa od postojećih obveza koje članice imaju jedna prema drugoj sukladno Pariškoj konvenciji, Bernskoj konvenciji, Rimskoj konvenciji i Ugovoru o intelektualnom vlasništvu u vezi s integriranim krugovima.

Članak 3.

Nacionalni tretman

1. Svaka članica državljanima ostalih članica odobrava tretman koji nije manje povoljan od onog kojeg odobrava svojim vlastitim državljanima u vezi sa zaštitom [3] intelektualnog vlasništva, uz pridržavanje izuzetaka koji su već određeni u, redom, Pariškoj konvenciji (1967.), Bernskoj konvenciji (1971.), Rimskoj konvenciji ili Ugovoru o intelektualnom vlasništvu u vezi s integriranim krugovima. U vezi s izvođačima, proizvođačima fonograma i radio-difuznih organizacija, ova se obveza odnosi samo na prava određena ovim Sporazumom. Svaka članica koja se koristi mogućnostima određenim u članku 6. Bernske konvencije (1971.) ili u stavku 1. točki (b) članka 16. Rimske konvencije obavješćuje o tome kao što je to predviđeno u odredbama Vijeća TRIPS-a.

2. Članice se mogu koristiti izuzecima koji su dopušteni u stavku 1. u vezi sa sudskim i upravnim postupcima, uključujući određivanje adrese za primanje pošiljaka ili postavljanje zastupnika u okviru nadležnosti članice, samo ako su takvi izuzeci potrebni da bi se osigurala usklađenost sa zakonima i odredbama, a koji ne odstupaju od odredaba ovog Sporazuma te ako se takva praksa ne primjenjuje na način koji bi predstavljao prikriveno ograničavanje trgovine.

Članak 4.

Tretman najpovlaštenije nacije

U vezi sa zaštitom intelektualnog vlasništva, svaka prednost, pogodnost, povlastica ili izuzimanje koje jedna članica daje državljanima ostalih zemalja odmah i bezuvjetno vrijedi i za državljane svih ostalih članica. Izuzete od te obveze su svaka prednost, pogodnost, povlastica ili izuzimanje koje članica odobri:

(a) koje proizlaze iz međunarodnih sporazuma o pravnoj pomoći ili izvršavanju opće naravi i koje nisu posebno ograničene na zaštitu intelektualnog vlasništva;

(b) odobrenih u skladu s odredbama Bernske konvencije (1971.) ili Rimske konvencije kojima se odobrava da se ne postupa u skladu s nacionalnim tretmanom nego u skladu s tretmanom u drugoj zemlji;

[1] Kada se u ovom Sporazumu spominju „državljani" treba smatrati se da su, u slučaju postojanja zasebnog carinskog područja članice WTO-a, to osobe, fizičke ili pravne, koje imaju boravište ili stvarno i pravo mjesto industrijskog ili trgovačkog nastana na tom carinskom području.

[2] U ovom Sporazumu „Pariška konvencija" odnosi se na Parišku konvenciju za zaštitu industrijskog vlasništva; „Pariška konvencija (1967.)" odnosi se na Stokholmski akt te Konvencije od 14. srpnja 1967. „Bernska konvencija" odnosi se na Bernsku konvenciju za zaštitu književnih i umjetničkih djela; „Bernska konvencija (1971.)" odnosi se na Pariški akt te Konvencije od 24. srpnja 1971. „Rimska konvencija" odnosi se na Međunarodnu konvenciju za zaštitu izvođača, proizvođača fonograma i radio-difuznih organizacija koja je usvojena u Rimu 26. listopada 1961. Ugovor o intelektualnom vlasništvu u vezi s integriranim krugovima (Ugovor IPIC) odnosi se na Ugovor o intelektualnom vlasništvu u vezi integriranim krugovima koji je usvojen u Washingtonu 26. svibnja 1984. „WTO Sporazum" odnosi se na Sporazum kojim se osniva WTO.

[3] Za potrebe članaka 3. i 4., „zaštita" uključuje sve što se odnosi na dostupnost, stjecanje, obujam, održavanje i ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva, kao i što se odnosi na uporabu prava intelektualnog vlasništva posebno navedenih u ovom Sporazumu.

(c) u vezi s pravima izvođača, proizvođačima fonograma i radio-difuznih organizacija koja nisu određena ovim Sporazumom;

(d) koje proizlaze iz međunarodnih sporazuma u vezi sa zaštitom intelektualnog vlasništva koji su stupili na snagu prije stupanja na snagu WTO Sporazuma, pod pretpostavkom da se Vijeće TRIPS-a obavijesti o takvim sporazumima i da oni ne predstavljaju namjernu ili nepravednu diskriminaciju državljana ostalih članica.

Članak 5.

Multilateralni sporazumi o stjecanju ili održavanju zaštite

Obveze koje proizlaze iz članaka 3. i 4. ne odnose se na postupke određene multilateralnim sporazumima koji su sklopljeni pod pokroviteljstvom WIPO-a u vezi sa stjecanjem ili primjenom prava intelektualnog vlasništva.

Članak 6.

Iscrpljenje

Radi rješavanja sporova koji proizlaze iz ovog Sporazuma, pridržavajući se odredaba članaka 3. i 4., ništa se iz ovog Sporazuma ne smije koristiti radi pokretanja pitanja iscrpljenja prava intelektualnog vlasništva.

Članak 7.

Ciljevi

Zaštita i ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva treba doprinijeti promicanju tehnoloških inovacija te transferu i širenju tehnologije, na obostranu korist proizvođača i korisnika tehnoloških saznanja i na način koji pozitivno doprinosi društvenom i gospodarskom blagostanju i uravnoteženju prava i obveza.

Članak 8.

Načela

1. Članice mogu, kod izrade ili izmjene svojih zakona i propisa, prihvatiti mjere potrebne za zaštitu javnog zdravlja i prehrane i promicati javni interes u područjima koja su od vitalne važnosti za njihov društveno-gospodarski i tehnološki razvoj, pod pretpostavkom da su te mjere u skladu s odredbama ovog Sporazuma.

2. Odgovarajuće mjere, pod pretpostavkom da su u skladu s odredbama ovog Sporazuma, mogu biti potrebne za sprečavanje zloporabe prava intelektualnog vlasništva od strane njihova nositelja ili pribjegavanja postupcima koji bezrazložno ograničavaju trgovinu ili koji nepovoljno utječu na međunarodni transfer tehnologije.

DIO II.

STANDARDI U VEZI S DOSTUPNOŠĆU, OBUJMOM I UPORABOM PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

Odjeljak 1.

Autorska prava i srodna prava

Članak 9.

Odnos prema Bernskoj konvenciji

1. Članice su dužne pridržavati se članaka 1. do 21. Bernske konvencije (1971.) i njezinog Dodatka. Međutim, članice nemaju prava niti obveza prema ovom Sporazumu u vezi s pravima priznatim člankom 6.bis te Konvencije ili pravima izvedenima iz njega.

2. Zaštita autorskog prava proteže se na način izražavanja, a ne na ideje, postupke, metode rada ili matematičke koncepte kao takve.

Članak 10.

Računarski programi i zbirke podataka

1. Računarski programi, bilo u izvornom ili objektnom kodu, zaštićuju se kao književna djela prema Bernskoj konvenciji (1971.).

2. Zbirke podataka ili druge građe, bilo čitljive strojno ili u drugom obliku, koje zbog odabira ili uređenja njihova sadržaja čine intelektualne tvorevine, zaštićene su kao takve. Takva zaštita, koja se ne proteže na same podatke ili građu, ne dovodi u pitanje niti jedno autorsko pravo koje postoji u samim podacima ili građi.

Članak 11.

Pravo najma

Za autore i njihove pravne slijednike članica osigurava, barem u vezi s računarskim programima i kinematografskim djelima, pravo odobravanja ili zabrane komercijalnog iznajmljivanja javnosti izvornika ili umnoženih primjeraka njihovih djela

zaštićenih autorskim pravom. Članica se oslobađa navedene obveze u vezi s kinematografskim djelima osim ako takvo iznajmljivanje ne dovodi do rasprostranjenog umnožavanja takvog djela koje osjetno šteti isključivom pravu umnožavanja priznatom u toj članici autorima i njihovim pravnim slijednicima. U vezi s računarskim programima, ova se obveza ne primjenjuje na najam u kojem sam program nije bitan cilj iznajmljivanja.

Članak 12.

Trajanje zaštite

Uvijek kada se rok za zaštitu djela, koje nije fotografsko ili djelo primijenjene umjetnosti, računa na drugoj osnovi a ne na životu fizičke osobe, takav rok neće biti kraći od 50 godina od kraja kalendarske godine u kojoj je djelo objavljeno uz ovlaštenje, ili, ako nije objavljeno uz ovlaštenje u roku od 50 godina od stvaranja djela, kraći od 50 godina od kraja kalendarske godine u kojoj je stvoreno.

Članak 13.

Ograničenja i izuzeci

Članice limitiraju ograničenja ili izuzetke na isključiva prava na određene posebne slučajeve koji nisu u suprotnosti s redovitim iskorištavanjem djela i koji neopravdano ne štete legitimnim interesima nositelja prava.

Članak 14.

Zaštita izvođača, proizvođača fonograma (tonskih snimaka) i radio-difuznih organizacija

1. U vezi s fiksiranjem njihove izvedbe na fonogramu, izvođači imaju mogućnost sprečavati sljedeće radnje koje se poduzimaju bez njihovog odobrenja: fiksiranje njihove nefiksirane izvedbe i umnožavanje takvih fiksacija. Izvođači također imaju mogućnost sprečavati sljedeće radnje koje se poduzimaju bez njihovog odobrenja: bežično radiodifuzijsko emitiranje i priopćavanje javnosti njihove izvedbe uživo.

2. Proizvođači fonograma imaju pravo odobriti ili zabraniti neposredno ili posredno umnožavanje svojih fonograma.

3. Radio-difuzne organizacije imaju pravo zabraniti sljedeće radnje koje se poduzimaju bez njihovog dopuštenja: fiksiranje, umnožavanje fiksacija, bežično radiodifuzijsko reemitiranje emisija, kao i priopćavanje javnosti televizijskim emitiranjem istih. Kad članice ne daju to pravo radio-difuznim organizacijama, nositeljima autorskog prava na objektu emitiranja moraju omogućiti da spriječe gore navedene radnje, prema o odredbama Bernske konvencije (1971.).

4. Odredbe članka 11. u vezi s računarskim programima primjenjuju se *mutatis mutandis* na proizvođače fonograma i sve druge nositelje prava na fonogramu sukladno unutrašnjem pravu članice. Ako je na dan 15. travnja 1994. članica imala na snazi sustav pravedne novčane naknade za nositelja prava u vezi s iznajmljivanjem fonograma, može se zadržati takav sustav pod pretpostavkom da komercijalno iznajmljivanje fonograma nema za posljedicu osjetnu štetu isključivog prava umnožavanja po nositelja prava.

5. Rok zaštite koja se prema ovom Sporazumu pruža izvođačima i proizvođačima fonograma traje najmanje do kraja razdoblja od 50 godina računajući od kraja kalendarske godine zabilježbe ili izvedbe. Rok zaštite koja se daje sukladno stavku 3. traje najmanje 20 godina od kraja kalendarske godine emitiranja.

6. Svaka članica može, u vezi s pravima određenima u stavcima 1., 2. i 3., predviđati uvjete, ograničenja, izuzetke i pridržavanja do mjere koliko je dopušteno Rimskom konvencijom. Ipak, odredbe članka 18. Bernske konvencije (1971.) primjenjuju se, *mutatis mutandis*, i na prava izvođača i proizvođača fonograma na fonogramima.

Odjeljak 2.

Ž i g o v i

Članak 15.

Predmet zaštite

1. Svaki znak, ili svaka kombinacija znakova, koji mogu razlučivati robe ili usluge jednog poduzetništva od onih drugog poduzetništva, imaju mogućnost za stvaranje žiga. Takvi znakovi, posebno riječi uključujući osobna imena, slova, brojke, figurativne elemente i kombinacije boja kao i kombinacija takvih znakova, mogu se registrirati kao žigovi. Kad znakovi sami po sebi nemaju mogućnost razlučivanja robe ili usluga na koje se odnose, članice mogu stvoriti uvjete da mogućnost registriranja ovisi o distinktivnosti stečenoj uporabom. Članice mogu tražiti, kao uvjet za registraciju, da znakovi budu vidno uočljivi.

2. Stavak 1. ne smije se tumačiti tako da priječi članici da uskrati registraciju žiga iz drugih razloga, ako to nije u suprotnosti s odredbama Pariške konvencije (1967.).

3. Članice mogu stvoriti uvjete da registriranje ovisi o uporabi. Međutim, stvarna uporaba žiga nije uvjet za podnošenje prijave za registraciju. Podnesena prijava se ne smije odbiti samo zato što do namjeravane uporabe nije došlo prije isteka od tri godine od dana podnošenja prijave.

4. Narav robe ili usluga na koje se odnosi žig ni u kojem slučaju ne smije predstavljati prepreku za registraciju žiga.

5. Članice objavljuju svaki žig bilo prije registracije ili odmah nakon što je registriran i moraju dati razumnu mogućnost podnositeljima žalbe da ponište registraciju. Usto, članice mogu pružiti mogućnost protivljenja registraciji nekog žiga.

Članak 16.

Dodijeljena prava

1. Nositelj registriranog žiga ima isključivo pravo spriječiti sve treće strane koje nemaju njegovu suglasnost da u trgovanju koriste iste ili slične znakove za robu ili usluge koji su isti ili slični onima u vezi s kojima je registriran žig kada bi takva uporaba mogla imati za posljedicu zabunu. U slučaju uporabe istog znaka za istu robu ili usluge, mogućnost zabune se pretpostavlja. Gore navedena prava ne dovode u pitanje bilo koje ranije postojeće pravo, niti utječu na mogućnost da članice predvide stjecanje prava na temelju uporabe.

2. Članak 6.bis Pariške konvencije (1967.) primjenjuje se, *mutatis mutandis*, na usluge. U određivanju da li je neki žig općepoznat, članice uzimaju u obzir prepoznatljivost žiga u tom javnom sektoru, uključujući prepoznatljivost u samoj članici koja je stečena kao posljedica promocije žiga.

3. Članak 6.bis Pariške konvencije (1967.) primjenjuje se, *mutatis mutandis*, na robu ili usluge koje nisu slične onima za koje je registriran žig, pod pretpostavkom da bi uporaba tog žiga u vezi s takvom robom ili uslugama mogla upućivati na povezanost između takve robe ili usluga i nositelja registriranog žiga, i pod pretpostavkom da bi interes nositelja registriranog žiga mogao pretrpjeti štetu takvom uporabom.

Članak 17.

Izuzeci

Članice mogu predvidjeti ograničene izuzetke od prava stečenih žigom, kao primjerice poštenu uporabu opisnog nazivlja, pod pretpostavkom da takvi izuzeci uvažavaju legitimne interese nositelja žiga i trećih osoba.

Članak 18.

Trajanje zaštite

Početna registracija, i svako obnavljanje registracije, žiga ne može biti na rok kraći od sedam godina. Registracija žiga može se obnavljati neodređen broj puta.

Članak 19.

Pretpostavka uporabe

1. Ako se radi održavanja registracije traži uporaba, registracija se može poništiti tek po isteku roka u neprekidnom trajanju od najmanje tri godine neuporabe, osim ako nositelj žiga ne predoči postojanje valjanih razloga koji priječe njegovu uporabu. Okolnosti nastale neovisno od volje nositelja žiga koje stvaraju zapreku za korištenje žiga, kao što su uvozna ograničenja ili druge mjere državne vlasti u vezi s robom ili uslugama zaštićenim žigom, priznaju se kao valjani razlozi za neuporabu.

2. Kada žig podliježe kontroli njegova nositelja, uporaba žiga od strane druge osobe priznaje se kao uporaba žiga u svrhu održavanja registracije.

Članak 20.

Druge pretpostavke

Uporaba žiga tijekom trgovanja ne opterećuje se bezrazložno posebnim zahtjevima, kao što su uporaba s drugim žigom, uporaba u posebnom obliku ili uporaba na način koji bi štetio njegovom svojstvu razlikovanja robe ili usluga jednog poduzetnika od drugog poduzetnika. To ne isključuje zahtjev kojim se propisuje korištenje žiga za identificiranje poduzetnika koji prema njemu proizvodi robe ili pruža usluge, ali ne povezujući ga, sa žigom koji razlikuje specifičnu robu ili usluge tog poduzetnika.

Članak 21.

Licenciranje i dodjela

Članice mogu odrediti uvjete za licenciranje i dodjelu žigova podrazumijevajući pritom da obvezno licenciranje žigova nije dopušteno i da nositelj registriranog žiga ima pravo dodijeliti žig sa ili bez prijenosa poslovanja kojemu žig pripada.

Odjeljak 3.

Oznake zemljopisnog podrijetla

Članak 22.

Zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Oznake zemljopisnog podrijetla su, za potrebe ovog Sporazuma, oznake koje identificiraju robu s podrijetlom s državnog područja članice, ili regije ili mjesta na tom državnom području, gdje je određena kakvoća, reputacija ili druga karakteristika robe bitno povezana s njezinim zemljopisnim podrijetlom.

2. U vezi s oznakama zemljopisnog podrijetla članice pružaju pravna sredstva zainteresiranim strankama radi sprečavanja:

(a) uporabe u bilo kojem smislu u određivanju ili predstavljanju robe koja bi naznačila ili sugerirala da ta roba potječe sa zemljopisnog područja koje nije stvarno mjesto podrijetla na način kojim se zavarava javnost u vezi s njezinim zemljopisnim podrijetlom;

(b) bilo koja uporaba koja je akt nepoštenog tržišnog natjecanja u smislu članka 10.bis Pariške konvencije (1967).

3. Članica, *ex officio* ako to njezino zakonodavstvo dopušta ili na zahtjev zainteresirane stranke, odbija ili poništava registraciju žiga koji sadrži ili se sastoji od oznake zemljopisnog podrijetla u vezi s robom koja ne potječe iz naznačenog državnog područja, ako bi uporaba oznake u žigu za takvu robu u toj članici mogla dovesti u javnosti do pogrešnih zaključaka u vezi s njezinim stvarnim podrijetlom.

4. Zaštita prema stavcima 1., 2. i 3. primjenjuje se protiv oznake zemljopisnog podrijetla koja bi, premda doslovno vjerodostojna u vezi s državnim područjem, regijom ili mjestom iz kojeg potječe roba, ipak u javnosti mogla stvoriti pogrešan dojam da roba potječe s drugog državnog područja.

Članak 23.

Dopunska zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla za vina i alkoholna pića

1. Svaka članica pruža pravna sredstva kojima zainteresirane strane mogu spriječiti uporabu oznaka zemljopisnog podrijetla koje identificiraju vina za vina koja ne potječu iz mjesta naznačenog tom oznakom zemljopisnog podrijetla, ili identificiraju alkoholna pića za alkoholna pića koja ne potječu iz mjesta naznačenog tom oznakom zemljopisnog podrijetla, čak i kada je naznačeno pravo mjesto podrijetla ili kada se oznaka zemljopisnog podrijetla rabi u prijevodu ili je popraćena izrazima kao „vrsta", „tip", „stil", „imitacija" ili slično ([1]).

2. Registracija žiga za vina koji sadrži ili se sastoji od oznake koja identificira vina ili za alkoholna pića odbija se ili poništava, *ex officio* ako zakonodavstvo članice to dopušta ili na zahtjev zainteresirane stranke, u vezi s takvim vinima ili alkoholnim pićima koja nemaju to podrijetlo.

3. U slučaju homonimnih oznaka zemljopisnog podrijetla za vina, zaštiti podliježe svaka oznaka, prema odredbama stavka 4. članka 22. Svaka članica određuje praktične uvjete pod kojima se homonimne oznake razlikuju jedna od druge, uzimajući u obzir potrebu za osiguranjem ravnopravnog tretmana proizvođača kojih se to tiče i da se ne zavaravaju potrošače.

4. Da bi se olakšala zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla za vina, u Vijeću za TRIPS pregovara se u vezi s uspostavljanjem multilateralnog sustava izvješćivanja i registracije oznaka zemljopisnog podrijetla za vina koja se mogu zaštiti u onim članicama koje sudjeluju u sustavu.

Članak 24.

Međunarodni pregovori; izuzeci

1. Članice su suglasne otpočeti pregovore sa svrhom pojačavanja zaštite pojedinih oznaka zemljopisnog podrijetla prema članku 23. Odredbe niže navedenih stavaka 4. do 8. članice ne koriste kako bi odbile voditi pregovore ili sklapati bilateralne ili multilateralne sporazume. U kontekstu takvih pregovora, članice su voljne razmotriti stalnu primjenu tih odredaba na

([1]) Bez obzira na prvu rečenicu članka 42, članice mogu, u vezi s tim obvezama, umjesto toga predvidjeti ostvarivanje upravnim mjerama.

pojedinačne oznake zemljopisnog podrijetla čija je uporaba bila predmetom naznačenih pregovora.

2. Vijeće za TRIPS preispituje ponovno primjenu odredaba ovog odjeljka; prvo takvo preispitivanje slijedi unutar dvije godine od stupanju na snagu WTO Sporazuma. Sve što bi moglo utjecati na pridržavanje obveza prema ovim odredbama može dati na znanje Vijeću, koje, na zahtjev članice, konzultira bilo koju drugu članicu ili članice u vezi s takvim predmetom u vezi s kojim nije bilo moguće naći zadovoljavajuće rješenje putem dvostranih ili višestranih konzultacija između tih članica. Vijeće poduzima dogovorene mjere radi lakše primjene i poticanja ciljeva ovog odjeljka.

3. U provođenju ovog odjeljka, članica ne umanjuje zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla koje su postojale u toj članici neposredno prije dana stupanja na snagu WTO Sporazuma.

4. Ništa u ovom odjeljku ne zahtjeva od članice da spriječi stalnu i sličnu uporabu određene oznake zemljopisnog podrijetla druge članice koja identificira vina ili alkoholna pića u vezi s robom ili uslugama svojih državljana ili osoba koje imaju u toj članici prebivalište, a koje su stalno rabile tu oznaku zemljopisnog podrijetla u vezi s istom ili srodnom robom ili uslugama na državnom području te članice (a) najmanje 10 godina prije 15. travnja 1994. ili (b) u dobroj vjeri prije navedenog datuma.

5. Kada je žig prijavljen ili registriran u dobroj vjeri ili kada su prava na žig stečena kroz uporabu u dobroj vjeri bilo:

(a) prije datuma primjene ovih odredaba u članici kao što je određeno u dijelu VI.; ili

(b) prije nego što je oznaka zemljopisnog podrijetla zaštićena u njezinoj zemlji podrijetla;

mjere prihvaćene za provedbu ovog odjeljka ne dovode u pitanje sposobnost za registraciju ili valjanost registracije žiga, ili pravo na uporabu žiga, na osnovu činjenice da je takav žig identičan ili sličan, s oznakom zemljopisnog podrijetla.

6. Ništa u ovom odjeljku ne zahtjeva od članice da primjeni svoje odredbe u vezi s oznakom zemljopisnog podrijetla koje druge članice u vezi s robom ili uslugama za koje je ta oznaka identična s uobičajenim nazivom u svagdanjem jeziku kao svagdanji naziv za te robe ili usluge na državnom području te članice. Ništa u ovom odjeljku ne zahtjeva od članice da primjeni svoje odredbe u vezi s oznakom zemljopisnog podrijetla koje druge članice u vezi s proizvodom vinove loze čija je oznaka identična s uobičajenim nazivom vrste grožđa koja postoji na državnom području te članice u času stupanja na snagu WTO Sporazuma.

7. Članica može odrediti da svaki zahtjev koji je postavljen prema ovom odjeljku u vezi s uporabom ili registracijom žiga mora biti podnijet unutar pet godina nakon što je nedozvoljena uporaba zaštićene oznake postala općepoznatom u toj članici ili nakon dana registracije žiga u toj članici, pod pretpostavkom da je žig objavljen do tog dana, ako je taj dan raniji od dana kad je nedozvoljena uporaba postala općepoznatom u toj članici, pod pretpostavkom da oznaka zemljopisnog podrijetla nije rabljena ili registrirana s nakanom prijevare.

8. Odredbe ovog odjeljka ni u kojem slučaju ne dovode u pitanje pravo bilo koje osobe da rabi, tijekom poslovanja, svoje ime ili ime svojeg posrednika u poslovanju, osim kad je to ime rabljeno na način koji bi zavaravao javnost.

9. Ne postoji obveza na temelju ovog Sporazumu da se štite oznake zemljopisnog podrijetla koje nisu zaštićene ili više nisu zaštićene u zemlji podrijetla, ili koje se u toj zemlji više ne rabe.

Odjeljak 4.

Industrijski dizajn (Modeli i uzorci)

Članak 25.

Zahtjevi za zaštitom

1. Članice utvrđuju zaštitu samostalno stvorenim industrijskim dizajnima koji su novi ili originalni. Članice mogu odrediti da dizajni nisu novi ili originalni ako se bitno ne razlikuju od poznatih dizajna ili kombinacija poznatih obilježja dizajna. Članice mogu odrediti da se navedena zaštita ne proteže na dizajne koje u bitnom dijelu nalažu tehnički ili funkcionalni razlozi.

2. Svaka članica osigurava da pretpostavke za osiguranje zaštite tekstilnih dizajna, posebno u vezi s ma kojim troškovima, ispitivanjima ili objavljivanjima, ne umanjuju bezrazložno mogućnost za traženje i dobivanje navedene zaštite. Članice su slobodne odlučiti hoće li udovoljiti toj obvezi putem propisa o industrijskom dizajnu ili autorskom pravu.

Članak 26.

Zaštita

1. Nositelj zaštićenog industrijskog dizajna ima pravo spriječiti treće osobe koje nemaju njegovu suglasnost da izrađuju, prodaju ili uvoze proizvode koji nose ili sadržavaju dizajn koji je kopija, ili uglavnom kopija, zaštićenog dizajna, kada se takve radnje poduzimaju u komercijalne svrhe.

2. Članice mogu propisati ograničene izuzetke od zaštite industrijskog dizajna, pod uvjetom da ti izuzeci nisu bez razloga suprotni uobičajenom iskorištavanju zaštićenih industrijskih dizajna i da bezrazložno ne dovode u pitanje legitimne interese nositelja zaštićenog industrijskog dizajna, uzimajući u obzir legitimne interese trećih osoba.

3. Trajanje zaštite koja je predviđena iznosi najmanje 10 godina.

Odjeljak 5.

P a t e n t i

Članak 27.

Predmet patentiranja

1. Ovisno o odredbama stavaka 2. i 3. patenti se odobravaju za koje god izume, bez obzira radi li se o proizvodu ili postupku, iz svih grana tehnologije, pod pretpostavkom da su novi, rezultat inventivnosti i sposobni za industrijsku primjenu. ([1]) U skladu sa stavkom 4. članka 65., stavkom 8. članka 70. i stavkom 3. ovog članka, patenti se odobravaju i patentna prava uživaju bez diskriminacije u pogledu mjesta izuma, tehnološke grane i da li su proizvodi uvezeni ili su domaće proizvodnje.

2. Članice mogu od patentiranja izuzeti izume za koje je unutar njihovog državnog područja sprečavanje komercijalnog iskorištavanja neophodno radi zaštite javnog poretka ili morala, uključujući zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili bilja, ili radi izbjegavanja ozbiljne štete po okoliš, pod pretpostavkom da se takav izuzetak ne učini samo zato što je iskorištavanje zabranjeno njezinim propisima.

3. Članice mogu također izuzeti od patentiranja:

(a) dijagnostičke, terapeutske i kirurške metode za liječenje ljudi ili životinja;

(b) biljke i životinje osim mikroorganizama, i bitne biološke postupke za proizvodnju biljaka ili životinja osim nebiioloških i mikrobioloških postupaka. Međutim, članice pružaju zaštitu biljnih vrsta bilo patentima ili učinkovitim *sui generis* sustavom ili nekom kombinacijom navedenog. Odredbe ovog podstavka preispituju se četiri godine nakon dana stupanja na snagu WTO Sporazuma.

Članak 28.

Dodijeljena prava

1. Patentom se njegovom nositelju dodjeljuju sljedeća isključiva prava:

(a) kad je predmet patenta proizvod, sprečavanje trećih strana koje nemaju odobrenje nositelja za izradu, uporabu, ponudu na prodaju, prodaju ili uvoz ([2]) u te svrhe tog proizvoda;

(b) kad je predmet patenta postupak, sprečavanja trećih strana koje nemaju odobrenje nositelja da rabe postupak i od: uporabe, ponude na prodaju, prodaje ili uvoza u te svrhe barem proizvoda koji je dobiven neposredno tim postupkom.

2. Nositelji patenta također imaju pravo patent prenositi, pravnim poslom ili putem univerzalne sukcesije, i zaključiti licence ugovore.

Članak 29.

Uvjeti za patentnu prijavu

1. Članice zahtijevaju da podnositelj patentne prijave otkrije izum dovoljno jasno i potpuno da bi ga mogla izvesti neka osoba vješta u tomu te se može tražiti od podnositelja prijave da naznači najbolji način za izvođenje izuma koji je izumitelju poznat na dan podnošenja prijave ili, kad se poziva na pravo prvenstva, na dan prvenstva.

2. Članice mogu tražiti od podnositelja prijave da pruži informacije u vezi s podnositeljevim odgovarajućim stranim prijavama i priznatim pravima.

([1]) Za potrebe ovog članaka, nazivi „inventivnost" i „sposoban za industrijsku primjenu" mogu biti kod stranaka smatrani inačicama za nazive „nepoznat" i „uporabljiv".

([2]) Ovo pravo, kao i sva prava koja su priznata ovim Sporazumom, u vezi s uporabom, prodajom, uvozom ili drukčijom distribucijom robe, podliježu odredbama članka 6.

Članak 30.

Izuzeci od dodijeljenih prava

Članice mogu odrediti ograničene izuzetke od isključivih prava dodijeljenih patentom, pod pretpostavkom da takvi izuzeci ne dovode bezrazložno u pitanje normalno iskorištavanje patenta i bezrazložno ne štete legitimnim interesima nositelja patenta, uzimajući u obzir legitimne interese trećih osoba.

Članak 31.

Daljnja uporaba bez dopuštenja nositelja prava

Kada propisi članice omogućavaju dalju uporabu ([1]) predmeta patenta bez dopuštenja nositelja prava, uključujući uporabu od strane državne vlasti ili trećih osoba ovlaštenih od državne vlasti, poštuju se sljedeće odredbe:

(a) dopuštenje za takvu uporabu razmatra se prema pojedinačnim postignućima;

(b) takva se uporaba može odobriti samo ako je, prije takve uporabe, namjeravani korisnik pokušao dobiti dopuštenje od nositelja prava po razložnim trgovačkim odnosima i uvjetima, a u razumnom roku nije uspio. Od takvog traženja članica može odustati u slučaju nacionalne opasnosti ili u drugim slučajevima prijeke žurnosti ili u slučajevima javne komercijalne uporabe. U slučajevima nacionalne opasnosti ili drugim slučajevima prijeke žurnosti, nositelj prava, ipak, treba biti obaviješten čim je to moguće. U slučaju javne nekomercijalne uporabe, kada državna vlast ili ugovaratelj, bez istraživanja patenta, znaju ili bi trebali znati da se valjani patent koristi ili će se koristiti od strane državnih vlasti ili za njih, nositelj mora o tome biti obaviješten bez odlaganja;

(c) obujam i trajanje takve uporabe ograničavaju se na svrhu za koju je odobrena, a u slučaju poluvodičke tehnologije to vrijedi samo za javnu nekomercijalnu uporabu ili radi ispravljanja prakse koja je nakon sudskog ili upravnog postupka proglašena suprotnom tržišnom natjecanju;

([1]) „Dalja uporaba" odnosi se na uporabu drukčiju od one omogućene člankom 30.

(d) takva je uporaba neisključiva;

(e) takva uporaba nije prenosiva, osim s dijelom poduzeća ili reputacijom koji takvo korištenje uživa;

(f) svaka takva uporaba odobrava se pretežno za opskrbu domaćeg tržišta članice koja ju je dopustila;

(g) odobrenje za takvu uporabu podliježe, uz primjerenu zaštitu legitimnih interesa tako ovlaštenih osoba, prestanku, ako i kada okolnosti koje su dovele do nje prestanu postojati i nije vjerojatno da se ponove. Nadležno tijelo može ispitati, na obrazložen zahtjev, da li i dalje postoje takve okolnosti;

(h) nositelju prava isplaćuje se primjerena naknada prema okolnostima svakog slučaja, uzimajući u obzir gospodarsku vrijednost odobrenja;

(i) pravovaljanost svake odluke u vezi s odobrenjem takve uporabe podliježe sudskom ispitivanju ili drugom samostalnom ispitivanju određenog višeg tijela u toj članici;

(j) svaka odluka u vezi s naknadom predviđenom u vezi s takvom uporabom podliježe sudskom ispitivanju ili drugom samostalnom ispitivanju određenog višeg tijela u toj članici;

(k) članice nisu obvezne primjenjivati uvjete određene u točkama (b) i (f) kada se uporaba dozvoljava radi ispravljanja prakse za koju je nakon sudskog ili upravnog postupka utvrđeno da je protivna tržišnom natjecanju. Potreba za ispravljanjem prakse protivne tržišnom natjecanju može se uzeti u obzir prigodom određivanja iznosa naknade u takvim slučajevima. Nadležna tijela imaju pravo odbiti zahtjev za prestankom odobrenja ako i kada postoji vjerojatnost da se okolnosti koje su dovele do odobrenja ponove;

(l) kad se takva uporaba odobrava radi iskorištavanja patenta („drugi patent") koji se ne može iskorištavati bez povrede još jednog patenta („prvi patent"), primjenjuju se sljedeći dodatni uvjeti:

i. izum na koji se polaže pravo u drugom patentu mora sadržati važan tehnološki napredak od znatne gospodarske važnosti u vezi s izumom na kojeg se polaže pravo u prvom patentu;

ii. nositelj prvog patenta ima pravo na uzajamnu licencu uz razložne uvjete kako bi mogao rabiti izum na koji se polaže pravo u drugom patentu; i

iii. uporaba dopuštena u vezi s prvim patentom neprenosiva je osim uz prijenos drugog patenta.

Članak 32.

Poništenje/gubitak

Mora postojati mogućnost sudskog ispitivanja svake odluke o poništenju ili gubitku patenta.

Članak 33.

Trajanje zaštite

Rok zaštite koja je predviđena ne prestaje prije isteka razdoblja od dvadeset godina računajući od dana prijave ([1]).

Članak 34.

Patenti za postupke: teret dokaza

1. Za potrebe građanskopravnog postupka u vezi s povredom prava nositelja prava priznatih u stavku 1. točki (b) članka 28., ako je predmet patenta postupak za dobivanje proizvoda, sud je ovlašten naložiti tuženome da dokaže da je postupak za dobivanje identičnog proizvoda različit od patentiranog postupka. Stoga su članice dužne odrediti u najmanje jednom od niže navedenih slučajeva da se identičan proizvod, kad je proizveden bez dopuštenja nositelja patenta, u nedostatku dokaza o suprotnom, smatra dobivenim putem patentiranog postupka:

(a) ako je proizvod dobiven patentiranim postupkom nov;

(b) ako postoji velika vjerojatnost da je identičan proizvod napravljen tim postupkom, a nositelj patenta unatoč primjerenih napora nije mogao ustanoviti koji je postupak stvarno rabljen.

2. Svaka je članica slobodna odrediti da teret dokazivanja naznačen u stavku 1. bude na navodnom prekršitelju samo ako je ispunjen uvjet iz točke (a) ili samo ako je ispunjen uvjet iz točke (b).

3. U pridonošenju protudokaza, moraju se uzeti u obzir legitimni interesi tuženih za zaštitom njihove proizvodnje i poslovnih tajni.

([1]) Podrazumijeva se da članice koje nemaju sustav izvornog priznavanja prava mogu odrediti da se trajanje zaštite računa od datuma podnošenja prijave u sustavu izvornog priznavanja prava.

Odjeljak 6.

Planovi rasporeda (topografije) integriranih krugova

Članak 35.

Odnos prema Ugovoru IPIC

Članice su suglasne pružiti zaštitu za planove rasporeda (topografije) integriranih krugova (naznačenih u ovom Sporazumu kao „planovi rasporeda") u skladu s člancima 2. do 7. (osim stavka 3. članka 6.), člankom 12. i stavkom 3. članka 16. Ugovora o intelektualnom vlasništvu u vezi s integriranim krugovima i, pored toga, pridržavati se odredaba koje slijede.

Članak 36.

Obujam zaštite

Pridržavajući se odredaba stavka 1. članka 37., članice smatraju protupravnim sljedeća djelovanja ako se poduzimaju bez dopuštenja nositelja prava: ([2]) uvoz, prodaju ili na drugi način distribuciju u komercijalne svrhe zaštićenih planova rasporeda, integriranog kruga u kojem je inkorporiran zaštićen plan rasporeda ili proizvoda u koje je inkorporiran takav integrirani krug samo ako takav proizvod i dalje sadrži protupravno umnožen plan rasporeda.

Članak 37.

Djelovanja za koje nije potrebno dopuštenje nositelja prava

1. Bez obzira na članak 36., niti jedna članica ne smatra protupravnim poduzimanje bilo koje radnje navedene u tom članku, a u vezi s integriranim krugom u kojem je inkorporiran protupravno umnožen plan rasporeda ili bilo kojeg proizvoda u kojem je inkorporiran takav integrirani krug, kada osoba koja poduzima te radnje ili ih naruči ne zna niti bi trebala znati, u trenutku stjecanja integriranog kruga ili proizvoda koji sadrži takav integrirani krug, da je u istom inkorporiran protupravno umnožen plan rasporeda. Članice određuju da, nakon što je ta osoba dostatno obaviještena o tome da je plan rasporeda protupravno umnožen, ta osoba može poduzeti bilo što u vezi s robom na skladištu ili naručenom prije te obavijesti, ali je dužna platiti nositelju prava iznos koji odgovara razumnoj naknadi

([2]) Naziv „nositelj prava" (right holder) u ovom odjeljku valja razumijevati u istom smislu kao naziv „holder of the right" u Ugovoru IPIC.

koja bi se inače platila po dobrovoljno ugovorenoj licenci u vezi s takvim planom rasporeda.

2. Uvjeti postavljeni u točkama (a) do (k) članka 31. primjenjuju se *mutatis mutandis* u slučaju bilo kojeg prinudnog licenciranja plana rasporeda ili njegove uporabe od strane državne vlasti i za nju bez dopuštenja nositelja prava.

Članak 38.

Trajanje zaštite

1. U članicama koje traže registraciju kao uvjet za zaštitu, rok zaštite planova rasporeda ne prestaje prije isteka razdoblja od 10 godina računajući od dana podnošenja prijave za registraciju ili od prvog komercijalnog iskorištavanja bez obzira gdje u svijetu do njega dođe.

2. U članicama koje ne traže registraciju kao uvjet za zaštitu, planovi rasporeda zaštićeni su najmanje 10 godina od dana prvog komercijalnog iskorištavanja bez obzira gdje u svijetu do njega dođe.

3. Bez obzira na stavke 1. i 2., članica može odrediti da zaštita prestaje 15 godina nakon stvaranja plana rasporeda.

Odjeljak 7.

Zaštita neobjavljenih informacija

Članak 39.

1. U osiguravanju učinkovite zaštite protiv nepoštene tržišne utakmice kao što je to određeno u članku 10.bis Pariške konvencije (1967.) članice štite neobjavljene informacije u skladu sa stavkom 2. i podatke koji su predani vladama ili vladinim tijelima u skladu sa stavkom 3.

2. Naravne i pravne osobe moraju imati mogućnost sprečavanja da informacije koje su punopravno pod njihovom kontrolom ne budu otkrivene, stečene, ili rabljene od strane trećih bez njihova pristanka na način suprotan poštenoj trgovačkoj praksi [1] sve dok takva informacija:

(a) je tajna u smislu da nije, u svojoj cjelini ili u točnoj konfiguraciji i u sastavu svojih dijelova, opće poznata ili lako dostupna osobama unutar krugova koji se uobičajeno bave informacijama takve vrste;

(b) ima komercijalnu vrijednost zbog tajnosti; i

(c) je bila predmetom razumnih mjera u danim okolnostima, poduzetih od strane osobe koja punopravno kontrolira informaciju, da bi one ostale tajna.

3. Kada, kao uvjet za odobravanje trgovanja farmaceutskim ili agrokemijskim proizvodima u kojima se koriste nove kemijske supstancije, članice traže podnošenje neotkrivenih testova ili drugih podataka, čija izrada iziskuje velik napor, one štite takve podatke od nepoštene komercijalne uporabe. Uz to, članice štite takve podatke od otkrivanja, izuzev kada je ono potrebno da se zaštiti javnost ili osim ako su poduzete mjere za osiguravanje da se ti podaci zaštite od nepoštene komercijalne uporabe.

Odjeljak 8.

Kontrola prakse protivne tržišnom natjecanju u ugovornim licencama

Članak 40.

1. Članice se slažu da neka praksa ili uvjeti licenciranja koji se tiču prava intelektualnog vlasništva, koji ograničavaju tržišno natjecanje, mogu imati štetan učinak na trgovinu i da mogu zaustaviti prijenos i širenje tehnologije.

2. Ništa u ovom Sporazumu ne sprečava članice da u svojem zakonodavstvu odrede koja praksa ili uvjeti licenciranja mogu u osobitim slučajevima predstavljati zloporabu prava intelektualnog vlasništva koja ima štetan učinak na tržišno natjecanje na određenom tržištu. Kao što je gore određeno, članica može prihvatiti, u skladu s drugim odredbama ovog Sporazuma, odgovarajuće mjere za sprečavanje ili kontrolu takve prakse koje mogu uključivati primjerice odredbe o povratu isključive licence, uvjete pod kojima se sprečava dovođenje u pitanje valjanosti i prinudno licenciranje u paketu, u svijetlu odgovarajućih zakona i propisa članice.

3. Svaka od članica stupa, na zahtjev, u konzultacije s bilo kojom drugom članicom ako ima razloga vjerovati da nositelj prava intelektualnog vlasništva, koji je državljanin ili ima prebivalište u članici od koje su zatražene konzultacije, poduzima djela koja predstavljaju kršenje zakona i propisa u vezi s predmetom ovog odjeljka članice koja traži konzultacije, i koja želi

[1] Za potrebe ove odredbe, „način suprotan poštenoj komercijalnoj praksi" znači u najmanju ruku praksa kao kršenje ugovora, kršenje povjerenja i poticanje na kršenje, te uključuje stjecanje neotkrivenih informacija od trećih osoba koje znaju, ili su zbog grube nepažnje propustile saznati, da je stečeno takvom praksom.

da se osigura pokoravanje takvom zakonodavstvu, ne dovodeći u pitanje bilo koju mjeru koja se može poduzeti prema propisima i potpunoj slobodi za krajnje odlučivanje koje od članica. Članica kojoj se obratila druga članica razmatra predmet u potpunosti i s blagonaklonošću, te pruža dostatnu mogućnost za konzultacije s članicom koja traži konzultacije, i surađuje dostavljanjem javno dostupnih informacija koje nisu povjerljive, a važne su za sporno pitanje te bilo koje druge informacije dostupne članici, sukladno domaćem zakonodavstvu i zaključivanju obostrano zadovoljavajućih sporazuma u vezi s osiguranjem povjerljivih informacija od strane članice koja to traži.

4. Članica nad čijim je državljanima ili osobama s prebivalištem u njoj u tijeku postupak u drugoj članici u vezi s navodnim kršenjem zakona i propisa te druge članice u vezi s predmetom ovog odjeljka dobiva, na zahtjev, mogućnost za konzultacije s drugom članicom pod istim uvjetima predviđenim u stavku 3.

DIO III.

PROVEDBA PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

Odjeljak 1.

Opće obveze

Članak 41.

1. Članice osiguravaju da provedba postupaka navedenih u ovom dijelu bude dostupna u njihovom zakonodavstvu kako bi se omogućile učinkovite mjere protiv bilo koje povrede prava intelektualnog vlasništva pokrivenog ovim Sporazumom, uključujući djelotvorna pravna sredstva za sprečavanje povreda i pravna sredstva dovoljno uvjerljiva za odvraćanje od budućih povreda. Ovi postupci se primjenjuju na način kojim se izbjegava stvaranje zapreka za zakonito trgovanje i pruža sigurnost od zloporabe.

2. Postupci u vezi s ostvarivanjem prava intelektualnog vlasništva su pošteni i nepristrani. Oni nisu bespotrebno složeni ili skupi, te ne zahtijevaju nerazumne vremenske rokove ili nepotrebna odugovlačenja.

3. Meritorne odluke u pravnim predmetima su po mogućnosti sačinjene u pisanom obliku i obrazložene. Moraju biti dostupne barem strankama u postupku bez nepotrebnog odugovlačenja. Odluke o meritumu spora temelje se samo na dokazima u vezi s kojima je strankama pružena mogućnost izjašnjavanja.

4. Stranke u postupku imaju mogućnost preispitivanja konačnih upravnih odluka od strane suda i, ovisno o odredbama o nadležnosti u pravnom poretku članice ovisno o važnosti predmeta, barem pravnih aspekata prvostupanjske sudske odluke o meritumu. Međutim, nema obveze za pružanje mogućnosti preispitivanja odluke o oslobađanju u kaznenim predmetima.

5. Podrazumijeva se da ovaj Dio ne stvara nikakvu obvezu osnivanja sudskog sustava za ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva drukčijeg od onog za ostvarivanje prava općenito, niti ne utječe na sposobnost članica da ostvaruju svoje propise općenito. Ništa u ovom dijelu ne stvara bilo kakvu obvezu u vezi s raspodjelom resursa između ostvarivanja prava intelektualnog vlasništva i ostvarivanja prava općenito.

Odjeljak 2.

Građanskopravni i upravnopravni postupci i pravna sredstva

Članak 42.

Pošten i nepristran postupak

Članice omogućuju nositeljima prava [1] građanskopravni sudski postupak u vezi s ostvarivanjem svakog prava intelektualnog vlasništva koje je pokriveno ovim Sporazumom. Optuženici imaju pravo na pisanu obavijest koja se dostavlja pravodobno i sadrži dovoljno pojedinosti, uključujući osnovu zahtjeva. Strankama u postupku mora biti dopušteno da budu zastupane po samostalnom pravnom zastupniku, a u postupku se ne postavljaju preteški zahtjevi u vezi s obvezatnom osobnom nazočnosti. Sve stranke u takvom postupku imaju pravo da na odgovarajući način potkrijepe svoje zahtjeve i da predoče sve relevantne dokaze. Postupak mora omogućiti mjere za identificiranje i zaštitu povjerljive informacije, osim ako bi to bilo suprotno postojećim ustavnim odredbama.

Članak 43.

Dokazi

1. Sudske vlasti su ovlaštene, kad stranka ukaže na razumno dostupne dokaze koji su dovoljni da potkrijepe njezine zahtjeve

[1] Za potrebe ovog odjeljka, naziv „nositelj prava" uključuje saveze i udruženja koja imaju pravnu osnovu za zahtijevanje takvih prava.

i kada točno navede dokaze koji su relevantni za dokazivanje opravdanosti njezinih zahtjeva koji su pod kontrolom suparničke stranke, naložiti protivnoj stranci da predoči te dokaze, pridržavajući se u odgovarajućim slučajevima uvjeta koji osiguravaju zaštitu povjerljive informacije.

2. U slučajevima u kojima stranka u postupku svojevoljno i bez valjanih razloga odbije pristup ili na drugi način ne pruži potrebne podatke u razumnom roku ili bitno otežava postupak u vezi s ostvarivanjem prava, članica može sudskim vlastima dati pravo donošenja privremenih i konačnih odluka, potvrdnih ili odbijajućih, na temelju predočenih podataka, uključujući tužbeni zahtjev ili navode stranke na čiju je štetu bila uskraćena mogućnost pristupa podacima pod pretpostavkom da se strankama omogući da budu saslušane o navodima ili dokazima.

Članak 44.

Sudski nalozi

1. Sudske vlasti su ovlaštene naložiti stranci da odustane od povrede prava, između ostalog, sprečavanjem ulaska u trgovačke kanale pod njezinom nadležnošću uvezene robe koja uključuje povredu prava intelektualnog vlasništva, odmah nakon obavljenog carinskog postupka. Članice nisu obvezatne takvo ovlaštenje dati sudskim vlastima u vezi sa zaštićenim predmetom koji je stečen ili naručen od neke osobe koja unaprijed nije znala niti je mogla znati da poslovanje s takvim predmetom može prouzročiti povredu prava intelektualnog vlasništva.

2. Bez obzira na ostale odredbe ovog dijela i pod pretpostavkom da odredbe dijela II. koje se posebno odnose na uporabu od strane državne vlasti, ili trećih osoba koje imaju dopuštenje državne vlasti, bez dopuštenja nositelja prava u skladu s tim, članice mogu ograničiti pravna sredstva koja im stoje na raspolaganju protiv takve uporabe na plaćanje naknade u skladu s točkom (h) članka 31. U drugim se slučajevima primjenjuju pravna sredstva iz ovog Dijela ili, kad su ta pravna sredstva nespojiva s pravom članice, na raspolaganju moraju biti deklaratorne presude i primjerena naknada.

Članak 45.

Naknada štete

1. Sudske vlasti su ovlaštene naložiti kršitelju da nositelju prava plati primjerenu odštetu radi naknade štete koju je nositelj prava pretrpio zbog povrede svog prava intelektualnog vlasništva od strane kršitelja koji je znao, ili je morao znati, da čini povredu.

2. Sudske vlasti su također ovlaštene naložiti kršitelju da plati nositelju prava troškove koji mogu uključivati i odgovarajuće troškove pravnog zastupanja. U odgovarajućim slučajevima članice mogu ovlastiti sudske vlasti da naložе naknadu za izgubljenu zaradu i/ili plaćanje unaprijed predviđene odštete čak i u slučaju kad kršitelj nije znao niti je morao znati da čini povredu.

Članak 46.

Ostala pravna sredstva

S ciljem učinkovitog odvraćanja od povreda prava tijela sudske vlasti trebaju imati ovlasti narediti da se roba za koju je ustanovljeno da je predmet povrede, bez bilo kakve naknade, izbaci iz trgovačkih kanala tako da se izbjegne nanošenje štete nositelju prava ili da se, ako to nije u suprotnosti s postojećim ustavnim odredbama, uništi. Tijela sudske vlasti također trebaju imati ovlasti da naložе da se materijali i pribor pretežno korišteni u stvaranju robe kojom se povređuju prava, bez bilo kakve naknade, izbace iz trgovačkih kanala tako da se opasnost od daljnje povrede svede na najmanju mjeru. Prigodom razmatranja takvih zahtjeva uzima se u obzir odnos između ozbiljnosti povrede i naloženih pravnih sredstava kao i interesi trećih osoba. U vezi s robom s krivotvorenim žigovima, jednostavno odstranjivanje žiga s protupravno označene robe nije dovoljno, osim u iznimnim slučajevima, da bi se omogućilo puštanje takve robe u trgovačke kanale.

Članak 47.

Pravo na informaciju

Osim ako je u neskladu s ozbiljnošću povrede, članice mogu propisati da tijela sudske vlasti imaju ovlasti da naložе kršitelju da obavijesti nositelja prava o identitetu trećih osoba uključenih u proizvodnju i distribuciju robe ili usluga koje su predmet povrede kao i o njihovim distribucijskim kanalima.

Članak 48.

Naknada optuženom

1. Sudske vlasti imaju ovlasti da naložе stranci na čiji su zahtjev poduzete mjere i koja je zloporabila postupak ostvarivanja da pruži stranci koja je pogođena neopravdanom zabranom ili ograničenjem primjerenu odštetu za štetu pretrpljenu spomenutom zloporabom. Sudske vlasti također imaju

ovlasti naložiti predlagatelju da optuženome plati troškove, koji mogu uključivati i odgovarajuće troškove pravnog zastupanja.

2. U vezi s primjenom bilo kojeg propisa koji se odnosi na zaštitu ili ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva, članice jedino izuzimaju tijela javne vlasti i službenike od odgovornosti da odgovarajućim mjerama poprave štetu kad su postupci poduzeti ili namjeravani u dobroj vjeri tijekom primjene takvih propisa.

Članak 49.

Upravni postupci

Ako se meritorno odlučivalo o građanskopravnoj odgovornosti u upravnom postupku, takav postupak je sukladan načelima jednakim u suštini onima određenim u ovom odjeljku.

Odjeljak 3.

Privremene mjere

Članak 50.

1. Sudske vlasti ovlaštene su da naložе hitne i djelotvorne privremene mjere:

(a) radi sprečavanja nastanka povrede bilo kojeg prava intelektualnog vlasništva, a posebno radi sprečavanja ulaza robe u trgovačke kanale u njihovoj nadležnosti, uključujući uvoznu robu odmah nakon provedbe carinskog postupka;

(b) radi očuvanja relevantnih dokaza vezano uz navodne povrede prava.

2. Sudske su vlasti ovlaštene, kad je to primjereno, privremene mjere primijeniti bez saslušanja druge stranke, posebno u slučajevima kada bi vjerojatna posljedica odlaganja bila nenadoknadiva šteta za nositelja prava ili u slučajevima kada postoji očigledna opasnost od uništavanja dokaza.

3. Sudske su vlasti ovlaštene tražiti od predlagatelja da pruži razumno dostupne dokaze kako bi se u dovoljnoj mjeri uvjerile da je predlagatelj nositelj prava i da je predlagateljevo pravo povrijeđeno ili da postoji neposredna opasnost od povrede, i naložiti predlagatelju da položi kauciju ili odgovarajuće osiguranje dovoljno za zaštitu tuženog i sprečavanje zloporabe.

4. Kada su privremene mjere određene bez saslušanja druge stranke, pogođene stranke se obavješćuju najkasnije odmah po izvršenju mjera. Preispitivanje se, uključujući pravo na saslušanje, obavlja na zahtjev tuženoga u razumnom roku nakon obavijesti o mjerama, zajedno s odlukom da li će se mjere izmijeniti, ukinuti ili potvrditi.

5. Od podnositelja zahtjeva mogu se tražiti ostale informacije potrebne za identifikaciju robe od strane tijela koje provodi privremene mjere.

6. Ne dovodeći u pitanje stavak 4., privremene mjere poduzete na temelju stavaka 1. i 2., na zahtjev tuženika, opozivaju se ili se na drugi način stavljaju izvan snage, ako postupak za donošenje odluke o meritumu spora nije pokrenut unutar razumnog roka, određenog od strane sudske vlasti koja je donijela odluku o takvim mjerama kada je to prema pravu članice dopušteno ili, u nedostatku te odredbe, u roku ne dužem od 20 radnih dana ili 31 kalendarskog dana, koji god od njih je dulji.

7. U slučaju kada se privremene mjere ukidaju ili kada one prestaju zbog nekog čina ili propusta predlagatelja, ili kada se naknadno ustanovi da nije bilo povrede ili opasnosti od povrede prava intelektualnog vlasništva, sudske vlasti su ovlaštene da naložе predlagatelju, na zahtjev tuženika, da plati tuženiku odgovarajuću naknadu zbog štete nanesene ovim mjerama.

8. Ako se bilo koja privremena mjera može naložiti u upravnom postupku, taj postupak mora u osnovi biti u skladu s načelima postavljenim u ovom odjeljku.

Odjeljak 4.

Posebne pretpostavke u vezi s pograničnim mjerama [1]

Članak 51.

Zaustavljanje od strane carinskih vlasti

U skladu s niže navedenim odredbama, članice usvajaju postupke [2] koji omogućuju nositelju prava, koji ima valjane razloge za sumnju da može doći do uvoza robe s krivotvorenim

[1] Kada članica u bitnoj mjeri ukine svaku kontrolu nad kretanjem robe preko granice s drugom članicom s kojom čini dio carinske unije, nije obvezatna primijeniti odredbe ovog odjeljka na toj granici.

[2] Podrazumijeva se da nema nikakve obveze da se takav postupak primijeni na uvoz robe koju je na tržište druge zemlje plasirao nositelj prava ili je plasirana s njegovim odobrenjem, ili na robu u tranzitu.

žigom ili neovlašteno umnoženih primjeraka djela zaštićenog autorskim pravom, [1] da podnese pisani zahtjev nadležnom tijelu, bilo upravnom ili sudskom, da carinsko tijelo zaustave puštanje takve robe u slobodni opticaj. Članice mogu omogućiti primjenu takvog postupka i u vezi s robom kojom se na drugi način povređuju prava intelektualnog vlasništva, ako su ispunjene pretpostavke iz ovog odjeljka. Članice mogu također odrediti odgovarajuće postupke od strane carinskih vlasti u vezi sa zaustavljanjem puštanja robe u vezi s kojom su povrijeđena navedena prava namijenjene izvozu s njezinog državnog područja.

Članak 52.

Primjena

Od svakog nositelja prava koji pokreće postupak prema članku 51. zahtjeva se pružanje prikladnog dokaza koji zadovoljava nadležna tijela da, sukladno propisima zemlje u koju se uvozi, utvrde postojanje *prima facie* povreda prava intelektualnog vlasništva nositelja prava, te davanje dovoljno detaljnog opisa robe kako bi bila lako prepoznatljiva carinskim vlastima. Nadležna tijela izvješćuju predlagatelja u razumnom roku o prihvaćanju zahtjeva i, kad je određeno od nadležnog tijela, o razdoblju tijekom kojeg carinsko tijelo provode te mjere.

Članak 53.

Kaucija ili ekvivalentno osiguranje

1. Nadležna tijela ovlaštena su od predlagatelja tražiti kauciju ili ekvivalentno osiguranje dovoljno da bi se zaštitio tuženik i nadležno tijelo i da se spriječi zloporaba. Takva kaucija ili ekvivalentno osiguranje ne sprečava bezrazložno pribjegavanje istim postupcima.

2. Kada sukladno zahtjevu iz ovog odjeljka carinsko tijelo zaustave puštanje u slobodni opticaj robe koja uključuje industrijsko oblikovanje, patente, planove rasporeda ili neobjavljene informacije, na temelju odluke koja nije sudska ili od neke druge samostalne vlasti, a rok određen člankom 55. je istekao a da je za to nadležno tijelo nije odobrilo privremeno oslobađanje, i pod pretpostavkom da su svi ostali uvjeti za uvoz ispunjeni, vlasnik, uvoznik ili primatelj dotične robe ima pravo na njezino oslobađanje po polaganju osiguranja u iznosu dovoljnom za zaštitu nositelja prava od bilo koje povrede. Plaćanje takvog pologa ne ograničava ostala pravna sredstva dostupna nositelju prava, a razumijeva se da se polog vraća ako nositelj prava ne postavi svoj zahtjev u razumnom roku.

Članak 54.

Obavijest o zaustavljanju

Uvoznik i predlagatelj se obavješćuju, bez odlaganja, o zaustavljanju robe sukladno članku 51.

Članak 55.

Trajanje zaustavljanja

Ako se, u razdoblju ne dužem od deset radnih dana nakon što je podnositelju zahtjeva dostavljena obavijest o zaustavljanju, carinsko tijelo ne obavijeste da je postupak za odlučivanje o meritumu predmeta pokrenula stranka koja nije tuženik, ili da je nadležno tijelo donijelo privremene mjere kojima se produžuje zaustavljanje puštanja robe, roba se pušta pod pretpostavkom da su zadovoljeni svi ostali uvjeti za uvoz ili izvoz; u odgovarajućim slučajevima ovo se razdoblje može produljiti za daljnjih deset radnih dana. Ako je pokrenut postupak za meritorno odlučivanje o predmetu, revizija postupka, uključujući i pravo na saslušanje, se saziva na zahtjev tuženika, a s ciljem odlučivanja u okviru razumnog roka o tome hoće li se mjere izmijeniti, opozvati ili potvrditi. Bez obzira na gore navedeno, kod obustavljanja ili ukidanja mjera zaustavljanja robe sukladno privremenim sudskim mjerama, primjenjuju se odredbe stavka 6. članka 50.

Članak 56.

Odšteta uvozniku i vlasniku robe

Nadležna tijela ovlaštena su naložiti podnositelju zahtjeva da plate uvozniku, primatelju i vlasniku robe prikladnu naknadu za

[1] Za potrebe ovog Sporazuma:
(a) „roba s krivotvorenim žigom" znači svaka roba, uključujući i ambalažu, koja bez odobrenja nosi žig koji je jednak žigu valjano registriranom u vezi s takvom robom ili koji se u bitnim aspektima ne može razlikovati od takvog žiga, i koji time povrjeđuje prava nositelja dotičnog žiga sukladno zakonima zemlje uvoza;
(b) „neovlašteno umnoženi primjerci djela zaštićenog autorskim pravom" znači svaka roba čiji su primjerci načinjeni bez pristanka nositelja prava ili osobe koja je ovlaštena od strane nositelja prava u zemlji proizvodnje i koji su napravljeni neposredno ili posredno od predmeta ako bi izrada takvih primjeraka mogla predstavljati povredu autorskog prava ili srodnog prava prema pravu zemlje uvoza.

svaku štetu prouzročenu neopravdanim zadržavanjem robe ili zadržavanjem robe puštene u promet sukladno članku 55.

Članak 57.

Pravo na pregled i obavješćivanje

Ne dovodeći u pitanje zaštitu povjerljivih informacija, članice propisuju da su nadležna tijela ovlaštena da pruže dostatnu mogućnost za pregled robe zadržane od carinsko tijelo kako bi se potkrijepili zahtjevi nositelja prava. Nadležna tijela također su ovlaštena dati uvozniku jednaku mogućnost za pregled takve robe. Kad je donesena pozitivna odluka o meritumu spora, članice mogu ovlastiti nadležna tijela da obavijeste nositelja prava o imenima i adresama pošiljatelja, uvoznika i primatelja, i o količini te robe.

Članak 58.

Postupanje po službenoj dužnosti

Kad članice zahtijevaju da nadležna tijela djeluju samoinicijativno i obustave propuštanje robe za koju imaju *prima facie* dokaz o povredi prava intelektualnog vlasništva:

(a) nadležna tijela mogu uvijek zatražiti od nositelja prava svaku informaciju koja im može pomoći u izvršavanju ove ovlasti;

(b) uvoznik i nositelj prava je odmah obaviješten o obustavi. Kad uvoznik uloži žalbu protiv obustave kod nadležnih tijela, obustava podliježe, *mutatis mutandis*, uvjetima iz članka 55.;

(c) članice jedino izuzimaju tijela javne vlasti i službenike od odgovornosti da odgovarajućim mjerama poprave štetu kada su postupci poduzeti ili namjeravani u dobroj vjeri.

Članak 59.

Pravna sredstva

Ne dovodeći u pitanje ostala prava djelovanja koja su otvorena nositelju prava i koja podliježu pravu tuženika na traženje preispitivanja od sudske vlasti, nadležna tijela ovlaštena su naložiti da se uništi ili ukloni roba u vezi s kojom se povređuju prava sukladno načelima iz članka 46. U vezi s robom s krivotvorenim žigom, nadležna tijela ne dozvoljavaju ponovni izvoz iste robe u neizmijenjenom stanju ili podvrgavanje iste drukčijem carinskom postupku, osim u izuzetnim okolnostima.

Članak 60.

Uvoz malih količina

Članice mogu izuzeti iz primjene gore navedenih odredaba malu količinu robe nekomercijalne naravi u putničkoj osobnoj prtljazi ili poslane u malim pošiljkama.

Odjeljak 5.

Kazneni postupci

Članak 61.

Članice propisuju kaznene postupke i kazne koji se primjenjuju barem u slučajevima namjernog krivotvorenja žiga ili neovlaštenog umnožavanja djela zaštićenog autorskim pravom na komercijalnoj razini. Predviđene kazne obuhvaćaju kaznu zatvora i/ili novčane kazne dovoljne kao prevenciju, sukladno razini kazni primjenjivanih za kaznena djela odgovarajuće težine. U odgovarajućim slučajevima, raspoložive kazne također uključuju zapljenu, oduzimanje i uništavanje dotične robe kao i svih materijala i pribora kojima je prvenstvena namjena činjenje takvih kaznenih djela. Članice mogu odrediti da se kazneni postupci i kazne primjene u drugim slučajevima povrede prava intelektualnog vlasništva, posebno ako su počinjeni s namjerom i na komercijalnoj razini.

DIO IV.

STJECANJE I PRIMJENA PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA I SRODNI POSTUPCI MEĐU STRANKAMA

Članak 62.

1. Članice mogu tražiti, kao uvjet za stjecanje ili održavanje prava intelektualnog vlasništva predviđenih u odjeljcima 2. do 6. dijela II., pridržavanje razložnih postupaka i formalnosti. Takvi postupci i formalnosti trebaju biti u skladu s odredbama ovog Sporazuma.

2. Ako stjecanje prava intelektualnog vlasništva podliježe priznavanju ili registraciji prava, članice osiguravaju da postupci za priznavanje ili registraciju, uz pridržavanje materijalnopravnih uvjeta za stjecanje prava, dopuštaju priznavanje ili registraciju prava unutar razumnog roka kako bi se izbjeglo neopravdano skraćivanje razdoblja zaštite.

3. Članak 4. Pariške konvencije (1967.) primjenjuje se *mutatis mutandis* za uslužne žigove.

4. Postupci u vezi sa stjecanjem i primjenom prava intelektualnog vlasništva i, ako zakoni članice predviđaju takve postupke, opoziv u upravnom postupku i *inter partes* postupci kao što su protivljenje, opoziv ili poništavanje određuju se prema općim načelima postavljenim u stavcima 2. i 3. članka 41.

5. Konačna upravna odluka u svim postupcima navedenim u stavku 4. podliježe preispitivanju sudske vlasti ili kvazi-sudske vlasti. Međutim, ne postoji obveza za pružanje mogućnosti za takvo preispitivanje odluka u slučajevima neuspjelog protivljenja ili opoziva u upravnom postupku, pod pretpostavkom da razlozi za takve postupke mogu biti predmetom postupka za poništenje.

DIO V.

SPREČAVANJE I RJEŠAVANJE SPOROVA

Članak 63.

Transparentnost

1. Zakoni i propisi, te opće primjenljive pravomoćne sudske i upravne odluke, koji su na snazi u članici, a odnose se na predmet ovog Sporazuma (dostupnost, obujam, stjecanje, ostvarivanje i sprečavanje zloporabe prava intelektualnog vlasništva), objavljuju se na nacionalnom jeziku ili kada takvo objavljivanje nije dovoljno dostupno javnosti, tako da omogućuju vladama i nositeljima prava da se s njima upoznaju. Sporazumi koji se odnose na predmet ovog Sporazuma koji su na snazi između vlada ili vladinih tijela članice i vlade ili vladinih tijela druge članice također se objavljuju.

2. Članice obavješćuju Vijeće za TRIPS o zakonima i propisima navedenima u stavku 1. kako bi pomogle Vijeću u njegovom ispitivanju operativne provedbe ovog Sporazuma. Vijeće pokušava umanjiti teret članica u izvršavanju ove obveze i može odlučiti da ukine obvezu izvješćivanja o takvim zakonima i propisima direktno Vijeću ako konzultacije s WIPO-om o uspostavljanju zajedničkog registra koji sadrži te zakone i propise budu uspješne. Vijeće također razmatra s tim u vezi sva tražena djelovanja u vezi s izvješćivanjem sukladno obvezama iz ovog Sporazuma koje proizlaze iz članka 6.b Pariške konvencije (1967.).

3. Svaka članica treba biti spremna pribaviti, kao odgovor na pisani zahtjev druge članice, onu vrstu obavijesti navedenu u stavku 1. Članica, koja ima razloga vjerovati da određena sudska odluka ili upravna odluka ili dvostrani sporazum u području prava intelektualnog vlasništva utječe na njezina prava iz ovog Sporazuma, može također pismeno tražiti da joj se omogući pristup ili da bude obaviještena dovoljno detaljno o takvoj određenoj sudskoj odluci ili upravnoj odluci ili o bilateralnim sporazumima.

4. Ništa iz stavaka 1., 2. i 3. ne zahtjeva da članice otkriju povjerljive informacije koje bi dovele u pitanje provedbu zakona ili bi na drugi način bile suprotne javnom interesu ili bi štetile legitimnim trgovačkim interesima određenih poduzetnika, javnih ili privatnih.

Članak 64.

Rješavanje sporova

1. Odredbe članaka XXII. i XXIII. GATT-a 1994. razrađenih i primijenjenih Dogovorom o rješavanju spora primjenjuju se na konzultacije i rješavanje sporova iz ovog Sporazuma, osim ako njime nije izričito drukčije navedeno.

2. Podstavak 1. točke (b) i (c) članka XXIII. GATT-a 1994. ne primjenjuju se na rješavanje sporova iz ovog Sporazuma za razdoblje od pet godina od dana stupanja na snagu WTO Sporazuma.

3. Za vrijeme razdoblja navedenog u stavku 2., Vijeće za TRIPS ispituje obujam i modalitete za vrste prigovora predviđenih u podstavku 1. točkama (b) i (c) članka XXIII. GATT-a 1994. podnesenih sukladno ovom Sporazumu, i podnosi svoje preporuke Ministarskoj konferenciji na odobravanje. Bilo koja odluka Ministarske konferencije kojom se odobravaju takve preporuke ili se produžuje rok iz stavka 2. donosi se jedino konsenzusom, a odobrena preporuka vrijedi za sve članice bez daljnjeg službenog postupka prihvaćanja.

DIO VI.

PRIJELAZNE ODREDBE

Članak 65.

Prijelazne odredbe

1. Pridržavajući se odredaba stavaka 2., 3. i 4., nijedna članica nije obvezna primjenjivati odredbe ovog Sporazuma prije isteka općeg roka od jedne godine nakon dana stupanja na snagu WTO Sporazuma.

2. Članica zemlja u razvoju ima pravo odgoditi primjenu odredaba ovog Sporazuma, osim članaka 3., 4. i 5., za daljnje razdoblje od četiri godine, kako je navedeno u stavku 1.

3. Bilo koja druga članica koja se nalazi u procesu preobrazbe od centralno planiranoga gospodarstva na tržišno, gospodarstvo slobodnog poduzetništva i koja poduzima strukturnu reformu sustava intelektualnog vlasništva i suočava se s posebnim problemima u pripremi i provedbi zakona i propisa o intelektualnom vlasništvu, može također koristiti rok odgode predviđen u stavku 2.

4. U mjeri u kojoj je članica zemlja u razvoju dužna ovim Sporazumom proširiti zaštitu patenata za proizvode u područja tehnologije koja nisu tako zaštićena na njezinom državnom području na opći datum primjene ovog Sporazuma za tu članicu, kao što je određeno u stavku 2., ista može odgoditi primjenu odredaba o patentima za proizvode iz odjeljka 5. dijela II. na spomenuta područja tehnologije na dodatno razdoblje od pet godina.

5. Članica koja koristi prijelazno razdoblje prema stavcima 1., 2., 3. ili 4. osigurava da nijedna izmjena zakona, propisa i prakse nastala u tom razdoblju ne rezultira manjim stupnjem podudarnosti s odredbama ovog Sporazuma.

Članak 66.

Najmanje razvijene države članice

1. S obzirom na posebne potrebe i zahtjeve najmanje razvijenih država članica, njihovih gospodarskih, financijskih i upravnih ograničenja i njihove potrebe za fleksibilnošću radi stvaranja održive tehnološke osnove, od takvih se članica ne zahtijeva da primjenjuju odredbe ovog Sporazuma, osim članaka 3., 4. i 5., u razdoblju od 10 godina od datuma primjene određenog stavkom 1. članka 65. Vijeće za TRIPS, na temelju uredno obrazloženog zahtjeva najmanje razvijene države članice, odobrava produženje tog razdoblja.

2. Razvijene države članice odobravaju povlastice poduzećima i institucijama na svojem području u svrhu promicanja i poticanja prijenosa tehnologije u najmanje razvijene države članice kako bi im omogućile stvaranje zdrave i održive tehnološke baze.

Članak 67.

Tehnička suradnja

S ciljem olakšavanja provedbe ovog Sporazuma, razvijene države članice pružaju, na traženje i prema zajednički dogovorenim uvjetima, tehničku i financijsku suradnju u korist zemalja u razvoju i najmanje razvijenih država članica. Takva suradnja uključuje pomoć pri pripremi zakona i propisa o zaštiti i ostvarivanju prava intelektualnog vlasništva, kao i o sprečavanju njihove zloporabe, te uključuje i podršku u vezi s uspostavljanjem ili jačanjem domaćih ureda i udruga koji se bave navedenom djelatnošću, uključujući obuku osoblja.

DIO VII.

INSTITUCIONALNI DOGOVORI; ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 68.

Vijeće za trgovinske aspekte prava intelektualnog vlasništva

Vijeće za TRIPS nadzire operativnu provedbu ovog Sporazuma i, posebno, da li članice udovoljavaju obvezama iz njega, te članicama daje priliku za savjetovanje o pitanjima vezanim uz trgovinske aspekte prava intelektualnog vlasništva. Izvršava i druge zadatke koje mu dodijele članice i, posebno, pruža svaku pomoć koju one od njega zatraže u vezi s postupkom rješavanja sporova. U izvršavanju svojih dužnosti, Vijeće za TRIPS se može savjetovati i tražiti informacije od bilo kojeg izvora kojeg smatra prikladnim. U dogovoru s WIPO-m Vijeće nastoji uspostaviti, u roku jedne godine od prvog sastanka, prikladne oblike za suradnju s tijelima te organizacije.

Članak 69.

Međunarodna suradnja

Članice su suglasne međusobno surađivati radi ukidanja međunarodne trgovine robom kojom se povređuju prava

intelektualnog vlasništva. U tu svrhu uspostavljaju i prijavljuju kontaktne točke u njihovim državnim upravama, te su spremne na razmjenu informacija o trgovini takvom robom. Posebno unapređuju razmjenu informacija i suradnju između carinskih vlasti s obzirom na trgovinu robom s krivotvorenim žigom i neovlašteno umnoženih primjeraka djela zaštićenog autorskim pravom.

Članak 70.

Zaštita postojećih predmeta zaštite

1. Ovaj Sporazum ne odnosi se na obveze s obzirom na djelovanja koja su se zbila prije dana primjene Sporazuma za članicu o kojoj se radi.

2. Osim ako ovim Sporazumom nije drukčije određeno, ovaj Sporazum izaziva obveze s obzirom na sve predmete zaštite koji postoje na dan primjene ovog Sporazuma za dotičnu članicu, i koji su u tom trenutku u toj članici zaštićeni, ili koji ispunjavaju ili će naknadno ispuniti kriterije za zaštitu određenu ovim Sporazumom. U vezi s ovim člankom i člancima 3. i 4., autorsko-pravne obveze u vezi s postojećim djelima su jedino određene prema članku 18. Bernske konvencije (1971.), i obveze u vezi s pravima proizvođača fonograma i izvođačima na postojećim fonogramima određene su jedino prema članku 18. Bernske konvencije (1971.), kao što je primjena određena prema stavku 6. članka 14. ovog Sporazuma.

3. Nema obveze ponovnog uspostavljanja zaštite predmeta zaštite koji je na dan primjene ovog Sporazuma za članicu o kojoj se radi bio javno dobro.

4. U vezi s bilo kojim djelovanjem u vezi s određenim objektima koji sadrže zaštićeni predmet zaštite povrijeđen prema propisanim uvjetima u skladu s ovim Sporazumom, i koje je započelo, ili u vezi s kojim su uložena znatna sredstva, prije dana prihvaćanja WTO Sporazuma od strane te članice, svaka članica može odrediti ograničavanje pravnih sredstava dostupnih nositelju prava u pogledu nastavka izvođenja takvih djelovanja nakon dana primjene ovog Sporazuma za tu članicu. U takvim slučajevima članica, međutim, određuje barem plaćanje primjerene naknade.

5. Članica nije obvezna primijeniti odredbe članka 11. i stavka 4. članka 14. u vezi s originalom ili umnoženim primjercima kupljenim prije datuma primjene ovog Sporazuma za tu članicu.

6. Od članica se ne zahtjeva primjena članka 31., ili zahtjeva iz stavka 1. članka 27. da se patentna prava mogu uživati bez diskriminacije u pogledu područja tehnologije, za uporabu bez dopuštenja nositelja prava kada je dopuštenje za takvu uporabu dala javna vlast prije dana kad je ovaj Sporazum postao poznat.

7. U slučaju prava intelektualnog vlasništva čija je zaštita uvjetovana registracijom, zahtjevi za zaštitu koji su neriješeni na dan primjene ovog Sporazuma za dotičnu članicu, mogu se nadopuniti traženjem veće zaštite određene prema odredbama ovog Sporazuma. Takve nadopune ne uključuju nove predmete.

8. Kada članica ne omogući danom stupanja na snagu WTO Sporazuma zaštitu patenta za farmaceutske i agrokemijske proizvode razmjernu svojim obvezama iz članka 27., ta članica:

(a) bez obzira na odredbe dijela VI., od dana stupanja na snagu WTO Sporazuma propisuje način na koji je moguće podnijeti prijavu za patente za takve izume;

(b) primjenjuje na te prijave, od dana primjene ovog Sporazuma, kriterije patentibilnosti postavljene ovim Sporazumom kao da su ti kriteriji bili primjenjivani u toj članici na dan podnošenja ili, kad je prioritet moguć i zatražen, dan prioriteta prijave; i

(c) pruža patentnu zaštitu u skladu s ovim Sporazumom od odobravanja patenta i do ostatka patentne zaštite, računajući od dana podnošenja u skladu s člankom 33. ovog Sporazuma, za onu vrstu prijava koje ispunjavaju kriterije za zaštitu označenu u točki (b).

9. Kada je proizvod predmet patentne prijave u članici sukladno stavku 8. točki (a), isključivo pravo prodaje dodjeljuje se, bez obzira na odredbe dijela VI., za razdoblje od pet godina nakon dobivanja odobrenja za prodaju u toj članici ili dok se patent za proizvod odobri ili odbije u toj članici, kojigod je rok kraći, pod pretpostavkom da je, nakon stupanja na snagu WTO Sporazuma, patentna prijava podnesena i patent za taj proizvod dodijeljen u drugoj članici i odobrenje za prodaju dobiveno u toj drugoj članici.

Članak 71.

Izmjene

1. Vijeće za TRIPS ispituje provedbu ovog Sporazuma nakon isteka prijelaznog razdoblja navedenog u stavku 2. članka 65.

Uzimajući u obzir iskustva stečena u njegovoj provedbi, Vijeće ispituje provedbu Sporazuma dvije godine nakon tog roka i u istim razmacima nakon toga. Vijeće može također izvršiti preispitivanje u svijetlu svakog relevantnog novog razvoja koji bi mogao opravdati promijene ili dopune ovog Sporazuma.

2. Dopune koje služe samo u svrhu prilagođivanja višem stupnju zaštite prava intelektualnog vlasništva postignutog, i na snazi, u drugim multilateralnim sporazumima i prihvaćene na temelju tih sporazuma od svih članica WTO-a mogu se uputiti Ministarskoj konferenciji za djelovanje u skladu sa stavkom 6. članka X. WTO Sporazuma na temelju prijedloga konsenzusom Vijeća za TRIPS.

Članak 72.

Rezerve

Rezerve se ne mogu staviti u vezi s bilo kojom odredbom ovog Sporazuma bez suglasnosti drugih članica.

Članak 73.

Sigurnosne iznimke

Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači:

(a) tako da se zahtjeva od članice pružanje bilo koje informacije čije bi otkrivanje ona smatrala suprotnim svojim osnovnim sigurnosnim interesima; ili

(b) tako da sprečava članicu da poduzme bilo koje mjere koje ona smatra potrebnim za zaštitu svojih osnovnih interesa sigurnosti:

   i. u vezi s materijalima sposobnim za atomsku fisiju ili materijalima od kojih se isti mogu dobiti;

   ii. u vezi s trgovinom oružjem, streljivom i ratnim potrepštinama, i takvom trgovinom drugom robom i materijalima poduzetom izravno ili neizravno radi opskrbe vojske;

   iii. poduzetih tijekom rata ili drugih kriznih situacija u međunarodnim odnosima; ili

(c) da se priječi članicu u poduzimanju bilo koje mjere za izvršavanje svojih obveza prema Povelji Ujedinjenih naroda za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti.

21994A1223(18)

L 336/234 SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA 23.12.1994.

PRILOG 2.

DOGOVOR O PRAVILIMA I POSTUPCIMA ZA RJEŠAVANJE SPOROVA

ČLANICE SU SPORAZUMNE:

Članak 1.

Opseg i primjena

1. Pravila i postupci ovog Dogovora primjenjuju se na sporove koji su pokrenuti na temelju odredaba o konzultacijama i rješavanju sporova iz sporazuma navedenih u Dodatku 1. ovom Dogovoru (dalje u tekstu: „predmetni sporazumi"). Pravila i postupci ovog Dogovora primjenjuju se i na konzultacije i rješavanje sporova između članica o njihovog prava i obveza sukladno odredbama Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (dalje u tekstu ovog Dogovora: „WTO Sporazuma") i ovog Dogovora uzetog zasebno ili u kombinaciji s bilo kojim drugim predmetnim sporazumom.

2. Pravila i postupci ovog Dogovora primjenjuju se ovisno o posebnim ili dodatnim pravilima i postupcima za rješavanje sporova koji su sadržani u predmetnim sporazumima i navedeni u Prilogu 2. ovom Dogovoru. Ako postoje razlike između pravila i postupaka iz ovog Dogovora i posebnih ili dodatnih pravila i postupaka iz Priloga 2., u mjeri u kojoj one postoje, prevladavaju posebna i dodatna pravila i postupci iz Priloga 2. U sporovima koji uključuju pravila i postupke iz više od jednog predmetnog sporazuma, ako između posebnih ili dodatnih pravila promatranih sporazuma dolazi do konflikta, a stranke se u sporu ne mogu dogovoriti o pravilima i postupcima u roku od 20 dana od uspostavljanja panela, predsjedatelj Tijela za rješavanje sporova, a predviđen stavkom 1. članka 2. (dalje u tekstu: „DSB"), u roku od 10 dana od zahtjeva bilo koje članice, u konzultacijama sa strankama u sporu, određuje pravila i postupke kojih se treba pridržavati. Predsjedatelj slijedi načelo da, kad god je to moguće, treba koristiti posebna ili dodatna pravila i postupke, te da bi pravila i postupke utvrđene ovim Dogovorom trebalo koristiti u mjeri potrebnoj da se izbjegne konflikt.

Članak 2.

Administrativna pitanja

1. Niže se uspostavlja Tijelo za rješavanje sporova koje prati provedbu ovih pravila i postupaka, te odredaba o konzultacijama i rješavanju sporova iz predmetnih sporazuma, osim ako predmetnim sporazumom nije drukčije predviđeno. Sukladno tome, DSB je nadležan za ustanovljenja panela, usvajanja izvješća panela i prizivnog tijela, praćenje provedbe pravila i preporuka, kao i odobravanja suspenzije koncesija i drugih obveza iz predmetnih sporazuma. Obzirom na sporove pokrenute prema predmetnom sporazumu, a ako se radi o višestranom sporazumu o trgovini, izraz „članica", koristi se dalje u tekstu samo za one članice koje su stranke tog višestranom sporazuma o trgovini. Kad DSB prati odredbe o rješavanju sporova iz višestranog sporazuma o trgovini, u donošenju odluka DSB-a ili u poduzimanju akcija u vezi s tim sporom mogu sudjelovati samo one članice koje su stranke tog sporazuma.

2. DSB obavješćuje nadležna vijeća i panele WTO-a o napretku sporova u vezi s odredbama odnosnih predmetnih sporazuma.

3. DSB se sastaje onoliko često koliko je to potrebno da bi obavilo poslove u onim rokovima koji su predviđeni ovim Dogovorom.

4. Kad pravila i postupci ovog Dogovora predviđaju da DSB donese neku odluku, te odluke DSB donosi konsenzusom. ([1])

Članak 3.

Opće odredbe

1. Članice potvrđuju svoje opredjeljenje za načela rješavanja sporova koja su do sada primjenjivala skladno članku XXII. i XXIII. GATT-a 1947., te ovdje dorađenim i izmijenjenim pravilima i postupcima.

2. WTO sustav za rješavanje sporova od temeljnog je značaja u osiguranju sigurnosti i transparentnosti višestranog trgovinskog sustava. Članice su svjesne da on služi očuvanju prava i obveza članica sukladno predmetnim sporazumima te pojašnjenju postojećih odredbi tih sporazuma sukladno uobičajenim

([1]) Smatra se da je DSB odlučio konsenzusom o podnesenom predmetu ako niti jedna članica, prisutna na sastanku DSB-a tijekom kojeg se donosi odluka, nema formalnog prigovora na predloženu odluku.

pravilima tumačenja javnog međunarodnog prava. Preporuke i pravila DSB-a ne mogu uvećati ili umanjiti prava i obveze koji su zajamčeni predmetnim sporazumima.

3. Za učinkovito funkcioniranje WTO-a i održavanje odgovarajuće ravnoteže između prava i obveza članica, bitno je pravovremeno rješavati situacija u kojima članica smatra da su povlastice što joj pripadaju na temelju predmetnih sporazuma izravno ili neizravno umanjene mjerama što ih poduzima druga članica.

4. Preporuke i pravila DSB-a imaju za cilj postizanje zadovoljavajućeg rješenja predmeta sukladno pravima i obvezama iz ovog Dogovora i predmetnih sporazuma.

5. Sva rješenja predmeta koja su formalno pokrenuta sukladno odredbama o konzultacijama i rješavanju sporova predmetnih sporazuma, uključujući arbitražne odluke, u skladu su s tim sporazumima i ne poništavaju niti umanjuju povlastice koje pripadaju bilo kojoj članici na temelju tih sporazuma niti ne sprečavaju postizanje bilo kojeg od ciljeva tih sporazuma.

6. O međusobno prihvaćenim rješenjima predmeta koji su formalno pokrenuti sukladno odredbama o konzultacijama i rješavanju sporova iz predmetnih sporazuma obavješćuju se DSB i nadležna vijeća i paneli gdje svaka članica može pokrenuti bilo koje pitanje u vezi s njima.

7. Članica, prije pokretanja spora prosuđuje hoće li djelovanje sukladno ovim postupcima biti plodonosno. Cilj je mehanizma rješavanja sporova osigurati pozitivno rješenje spora. Najpoželjnijim, dakako, treba smatrati rješenje koje je prihvatljivo objema strankama u sporu i u skladu je s predmetnim sporazumima. U odsutnosti obostrano prihvatljivog rješenja, obično je prvi cilj mehanizma rješavanja sporova osigurati ukidanje tih mjera ako se utvrdi da one nisu u skladu s odredbama bilo kojeg predmetnog sporazuma. Za odredbu o naknadi trebalo bi se odlučiti jedino ako je mjeru nemoguće odmah povući i kao privremenom sredstvu koje se primjenjuju samo do povlačenja mjere koja nije u skladu s predmetnim sporazumom. Posljednje sredstvo kojeg ovaj Dogovor predviđa je da članica koja je pokrenula postupak rješavanja spora može suspendirati primjenu koncesija ili ostalih obveza sukladno predmetnim sporazumima na diskriminacijskoj osnovi prema drugoj članici pod uvjetom da takve mjere odobri DSB.

8. U slučajevima nepoštivanja obveza preuzetih sukladno predmetnim sporazumima, smatra se da pokretanje spora predstavlja *prima facie* slučaj za poništenja ili umanjenja povlastica, što znači da je pretpostavka da kršenje pravila ima štetan utjecaj na ostale članice, stranke predmetnih sporazuma. U takvim slučajevima sama članica kojoj je uložen prigovor treba dokazati da on nije utemeljen.

9. Odredbe ovog Dogovora ne dovode u pitanje prava članica na traženje službenog tumačenja odredbi predmetnog sporazuma na temelju sustava donošenja odluka sukladno WTO Sporazumu ili predmetnom sporazumu ako je to plurilateralni sporazum o trgovini.

10. Podrazumijeva se da svrha ili namjera zahtjeva za mirenjem i korištenje postupaka rješavanja sporova nije neprijateljska, te da sve članice, dođe li do spora, sudjeluju u tim postupcima u dobroj vjeri u nastojanju da riješe spor. Podrazumijeva se također da se žalbe i protu žalbe iz odvojenih predmeta ne bi trebale povezivati.

11. Ovaj se Dogovor primjenjuje jedino na nove zahtjeve za konzultacijama sukladno odredbama o konzultacijama predmetnih sporazuma, a koje su podnesene na dan ili nakon dana stupanja na snagu WTO Sporazuma. Glede sporova za koje su zahtjevi za konzultacijama podneseni sukladno GATT-u 1947. ili bilo kojem drugom sporazumu koji je prethodio predmetnom sporazumu, a prije stupanja WTO Sporazuma na snagu, nastavljaju se primjenjivati odgovarajuća pravila i postupci za rješavanje sporova koji su bili na snazi neposredno prije datuma stupanja WTO Sporazuma na snagu. ([1])

12. Bez obzira na odredbe stavka 11., ako je prigovor u vezi s nekim predmetnim sporazumom uložila zemlja članica u razvitku protiv članice razvijene zemlje, stranka koja je uložila prigovor ima pravo izabrati između odredbi sadržanih u člancima 4., 5., 6. i 12. ovog Dogovora i odgovarajućih odredbi

([1]) Ovaj se stavak odnosi i na sporove za koje nije donesena odluka Panela za rješavanje sporova ili ona nije u potpunosti provedena.

Odluke od 5. travnja 1966. (BISD 14S/18), osim kada panel za rješavanje sporova smatra da su joj rokovi iz stavka 7. te Odluke nedovoljni za pripremu izvješća, a ti se rokovi mogu produžiti uz suglasnost stranke koja je uložila prigovor. Ako postoje razlike između pravila i postupaka iz članaka 4., 5., 6. i 12. i odgovarajućih pravila i postupaka iz Odluke, prevladavaju ova druga pravila.

Članak 4.

Konzultacije

1. Članice potvrđuju da su odlučne učvrstiti i unaprjeđivati rješavanje sporova putem konzultacija.

2. U svezi mjera koje je ona poduzela na svojem teritoriju, a koje utječu na funkcioniranje bilo kojeg predmetnog sporazuma, svaka se članica obvezuje dobronamjerno razmotriti sve pritužbe druge članice te dati odgovarajuću priliku za konzultacije. ([1])

3. Ako se zahtjev za konzultacijama podnosi na temelju nekog od predmetnih sporazuma, ako se stranke u sporu drukčije ne dogovore, ona članica kojoj je zahtjev podnesen odgovara u roku od 10 dana od dana primitka zahtjeva te započinje konzultacije u roku od najviše 30 dana od dana primitka zahtjeva u dobroj volji i s željom da se postigne obostrano zadovoljavajuće rješenje. Ako članica ne odgovori u roku od 10 dana od primitka zahtjeva ili ne započne konzultacije u roku od najmanje 30 dana, ili u drugom međusobno dogovorenom roku od dana primitka zahtjeva, tada članica koje je zatražila održavanje konzultacija može izravno zatražiti ustanovljenje panela za rješavanje sporova.

4. O svakom takom zahtjevu za konzultacijama članica koja zahtjeva konzultacije obavješćuje DSB i nadležna vijeća i panele. Svi zahtjevi za konzultacijama podnose se u pisanom obliku, trebaju sadržavati razloge zbog kojih se zahtjev podnosi, posljedične mjere, kao i pravnu osnovu.

5. Tijekom konzultacija sukladno odredbama predmetnog sporazuma, članice bi, prije nego što se odluče za daljnju mjeru sukladno ovom Dogovoru, trebale pokušati postići zadovoljavajuću nagodbu u predmetu spora.

([1]) Ako odredbe bilo kojeg drugog predmetnog sporazuma sadrže odredbe, u vezi s mjerama koje poduzimaju regionalne ili lokalne uprave ili tijela na teritoriju zemlje članice, a koje su različite od odredbi ovog stavka, odredbe takvih predmetnih sporazuma prevladavaju kod donošenja odluke.

6. Konzultacije su povjerljive te ne dovode u pitanje prava bilo koje članice u bilo kojem budućem postupku.

7. Ako se spor ne riješi konzultacijama u roku od 60 dana po danu primitka zahtjeva za konzultacijama, stranka koja je uložila prigovor može zatražiti ustanovljenje panela. Stranka koja je uložila prigovor može zatražiti ustanovljenje panela i tijekom razdoblja od 60 dana ako obje stranke u konzultacijama smatraju da spor nije riješen putem konzultacija.

8. U hitnim slučajevima, uključujući slučajeve kada se radi o kvarljivoj robi, članice započinju konzultacije u roku od najviše 10 dana od dana primitka prigovora. Ako se spor ne uspije riješiti konzultacijama u roku od 20 dana od dana primitka prigovora, stranka koja je uložila prigovor može zatražiti uspostavljanje panela.

9. U hitnim slučajevima, uključujući slučajeve kada se radi o kvarljivoj robi, stranke u sporu, paneli i prizivno tijelo poduzimaju sve mjere kako bi ubrzali postupak u najvećoj mogućoj mjeri.

10. Tijekom konzultacija, članice posvećuju posebnu pažnju specifičnim problemima i interesima članicama zemljama u razvoju.

11. Ako neka članica, a koja nije članica u konzultacijama, smatra da konzultacije koje se održavaju predstavljaju za nju bitan trgovinski interes sukladno stavku 1. članka XXII. GATT-a 1994., stavku 1. članka XXII. GATT-a ili odgovarajućim odredbama ostalih predmetnih sporazuma ([2]), ta članica može, u roku od 10 dana od dana od podnošenje zahtjeva za konzultacijama

([2]) Odgovarajuće odredbe o konzultacijama u predmetnim sporazumima navedene su niže: Sporazum o poljoprivredi, članak 19.; Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera, stavak 1. članka 11.; Sporazum o tekstilu i odjeći, stavak 4. članka 8.; Sporazum o tehničkim preprekama u trgovini, stavak 1. članka 14.; Sporazum o investicijskim mjerama u trgovini, članak 8.; Sporazum o provedbi članka VI. GATT-a 1994., stavak 2. članka 17.; Sporazum o provedbi članka VII. GATT-a 1994., stavak 2. članka 19.; Sporazum o kontroli prije isporuke, članak 7.; Sporazum o pravilu podrijetla, članak 7.; Sporazum o postupku izdavanja uvoznih dozvola, članak 6.; Sporazum o subvencijama i zaštitnim mjerama, članak 30.; Sporazum o zaštitnim mjerama, članak 14.; Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnom vlasništva, članak 64.1.; i sve ostale odgovarajuće odredbe iz plurilateralnih trgovinskih sporazuma kako su to odredila nadležna tijela u svakom od sporazuma i kako je o tome izvješten DSB.

sukladno navedenom članku, obavijestiti članice u konzultacijama i DSB o svojoj želji da se priključi konzultacijama. Ta članica se pridružuje konzultacijama ako se članica kojoj je upućen zahtjev za konzultacijama složi da je tvrdnja o bitnome interesu utemeljena. U tom slučaju one o tome obavješćuju DSB. Ako se ne prihvati zahtjev za priključivanjem konzultacijama, članica koja je podnijela takvu molbu može zatražiti konzultacije prema stavku 1. članka XXII. ili stavku 1. članka XXIII. GAT-a 1994., stavku 1. članka XXII. ili stavku 1. članka XXIII. GATS-a ili odgovarajućim odredbama ostalih predmetnih sporazuma.

Članak 5.

Pomoć, mirenje i posredovanje

1. Pomoć, mirenje i posredovanje, postupci su koji se poduzimaju dobrovoljno suglase li se o tome stranke u sporu.

2. Postupci koji uključuju pomoć, mirenje i posredovanje, a posebno mišljenja stranka u sporu izražena tijekom tih postupaka, povjerljivi su te ne dovode u pitanje prava bilo koje od stranaka u bilo kojem budućem postupku.

3. Bilo koja stranka u sporu može zatražiti u bilo koje vrijeme pomoć, mirenje ili posredovanje. Oni mogu započeti u bilo koje vrijeme te se mogu završiti u bilo koje vrijeme. Kada postupak pomoći, mirenja ili posredovanja završi, stranka koja je uložila prigovor može podnijeti zahtjev za ustanovljenje panela.

4. Pristupi li se postupku pomoći, mirenja ili posredovanja u roku od 60 dana nakon dana primitka zahtjeva za konzultacijama, stranka koja je uložila prigovor mora dopustiti rok od 60 dana po primitku zahtjeva za konzultacijama prije nego što zatraži uspostavljanje panela. Stranka koja je uložila prigovor može zatražiti uspostavljanje panela tijekom tog roka od 60 dana ako obje stranke u sporu smatraju da postupak pomoći, mirenja ili posredovanja nije doveo do rješenja spora.

5. Suglase li se stranke u sporu, postupci pomoći, mirenja ili posredovanja mogu se nastaviti i tijekom postupka pred panelom.

6. Generalni direktor može, vršeći dužnost *ex officio*, ponuditi pomoć, mirenje ili posredovanje kako bi pomogao članicama u rješavanju spora.

Članak 6.

Uspostavljanje panela

1. Panel se uspostavlja ako to zatraži stranka koja je uložila prigovor na posljednjem sastanku DSB-a nakon onog na kojemu se zahtjev prvi put pojavio kao točka dnevnog reda DSB-a, osim ako DSB nije na tom sastanku konsenzusom odlučio ne ustanoviti panel. ([1])

2. Zahtjev za uspostavljanjem panela podnosi se u pisanom obliku. U zahtjevu se navodi jesu li održane konzultacije, identificiraju specifične mjere o pitanju te daje kratak sažetak pravne osnove za ulaganje prigovora dostavan kako bi se jasno predstavio problem. U slučaju da ulagatelj prigovora zahtijeva ustanovljenje panela čiji su zadaci različiti od onih uobičajenih, pisani zahtjev sadrži prijedlog teksta posebnih zadataka.

Članak 7.

Zadaci panela

1. Zadaci panela su sljedeći, ako se stranke u sporu ne dogovore drukčije u roku od 20 dana od dana ustanovljenja panela:

„Proučiti, u svjetlu relevantnih odredbi (naziv predmetnog sporazuma/predmetnih sporazuma koje navode stranke u sporu), predmet što ga je DSB-u podnijela (ime stranke u sporu) u dokumentu ... te pronaći ono što može pomoći DSB-u u donošenju preporuka ili odluka predviđenih tim sporazumom/ima".

2. Paneli za rješavanje spora uzimaju u razmatranje relevantne odredbe svakog predmetnog sporazuma na kojeg su se pozvale stranke u sporu.

3. Prilikom ustanovljenja panela, DSB može ovlastiti svoga predsjedatelja da, putem konzultacija sa strankama u sporu, izradi zadatke panela za rješavanje spora sukladno odredbama stavka 1. Tako izrađene zadatka dostavlja svim članicama. Ako su dogovoreni drukčiji zadaci od onih uobičajenih, bilo koja članica može u DSB-u pokrenuti bilo koje pitanje u vezi s tim zadatkom.

Članak 8.

Sastav panela

1. Panel se sastoje od kvalificiranih vladinih i nevladinih pojedinaca u uključujući osobe koje su već sudjelovale u nekom panelu ili joj podnijele slučaj, koje su bile predstavnici članice ili sporazumne stranke u GATT-u 1947 ili predstavnici u vijeću ili

([1]) Sastanak DSB-a se saziva ako stranka koja je uložila žalbu tako zatraži u roku od 15 dana od dana kada je zahtjev podnesen, pod uvjetom da je sastanak najavljen najmanje 10 dana ranije.

panelu nekog od predmetnih sporazuma ili prethodnog sporazuma ili u tajništvu, te osobe koje su predavale međunarodno trgovinsko pravo ili politiku ili objavile radove o tome ili radile kao visoki dužnosnici na području trgovinske politike kod neke od članica.

2. Članove panela trebalo bi birati imajući u vidu potrebu osiguravanja njihovog nezavisnog djelovanja, a njihovo bi obrazovanje trebalo biti raznoliko, a iskustvo široko.

3. Državljani članica čije su vlade [1] stranke u sporu ili treće stranke u smislu stavka 2. članka 10. neće biti u panelu, osim ako se stranke u sporu drukčije ne dogovore.

4. Tajništvo vodi indikativni popis vladinih i nevladinih pojedinaca koji posjeduju kvalifikacije navedene u stavku 1., a s kojeg se mogu prema potrebi pozivati članovi panela. Taj popis sadržava i registar nevladinih članova panela koji je sastavljen 30. studenoga 1984., (BISD 31S/9), i ostale registre i indikativne popise sastavljene sukladno nekom od predmetnih sporazuma te imena osoba iz tih registra i popisa zadržati i u vrijeme stupanja na snagu WTO Sporazuma. Povremeno članice mogu predlagati uključivanje vladinih i nevladinih pojedinca na indikativne liste, tako da daju bitne informacije o njihovom poznavanju međunarodne trgovine i područja ili predmetnih sporazuma, te se ta imena nadodaju na popise nakon što ih DSB odobri. Uz svakog se pojedinca na popisu navodi posebno područje njegovog iskustva ili stručnosti u područjima i sektorima predmetnih sporazuma.

5. Paneli se sastoje od tri člana, ako se stranke u sporu, u roku od 10 dana od ustanovljenja panela ne dogovore da se panel sastoji od pet članova.

6. Tajništvo predlaže imenovanja za panel strankama u sporu. Stranke u sporu ne suprotstavljaju se imenovanjima osim iz opravdanih razloga.

7. Ako se o članovima panela ne postigne dogovor u roku od 20 dana od dana ustanovljenja panela, glavni direktor, u dogovoru s predsjedateljem DSB-a i predsjedateljima nadležnog Vijeća ili Panela, određuje se sastav panela imenovanjem onih članova za koje on smatra da su najprikladniji sukladno posebnim ili dodatnim pravilima i postupcima predmetnih sporazuma ili predmetnim sporazumima koji su predmet spora, nakon što se konzultira sa strankama u sporu. Predsjedatelj DSB-a obavješćuje članice o sastavu tako osnovanog panela u roku od 10 dana nakon što je predsjedatelj primio takav zahtjev.

8. Članice se obvezuju, kao opće pravilo dopustiti svojim dužnosnicima da rade kao članovi panela.

9. Članovi panela rade u osobnom svojstvu, a ne kao predstavnici država ili bilo koje organizacije. Članice im prema tome ne daju upute niti traže da utječu na njih kao pojedince po predmetu koji panel rješava.

10. Kada se rješava spor između članice zemlje u razvoju i članice razvijene zemlje, u panelu je, zatraži li to članica zemlja u razvoju, barem jedan član iz neke članice zemlje u razvoju.

11. Troškove članova panela, uključujući putne troškove i troškove boravka podmiruju se iz WTO proračuna sukladno kriterijima koje usvaja Opće vijeće na temelju preporuka Panela za proračun, financije i administraciju.

Članak 9.

Postupci u slučaju kada više članica ulaže prigovor

1. Kada više od jedne članice traži uspostavljanje panela po istome pitanju, može se ustanoviti jedinstveni panel koji proučava te prigovore vodeći računa o pravima svih članica kojih se to tiče. Kad god je to izvedivo, uspostavlja se jedinstveni panel koji ispituje takve prigovore.

2. Jedinstveni panel organizira svoje ispitivanje slučaja i predočuje DSB-u svoje nalaze tako da ne budu narušena prava što bi ih stranke u sporu bile uživale da su njihove prigovore proučile zasebni paneli. Ako jedna od stranaka u sporu to zatraži, panel podnosi zasebna izvješća o sporu. Pisani podnesak svakog od podnositelja prigovora treba biti stavljen na raspolaganje ostalim podnositeljima prigovora i svaki podnositelj prigovora ima

[1] Kad su carinske unije ili zajednička tržišta stranke u sporu, ova se odredba odnosi na državljane ili zemlje članice tih carinskih unija ili zajedničkih tržišta.

pravo biti nazočan kad bilo koji od ostalih podnositelja prigovora izlaže panelu svoja mišljenja.

3. Ako je uspostavljen više od jednog panela za ispitivanje žalbi koji se odnose na isti predmet, u najvećoj mogućoj mjeri, ista osoba radi kao član panela u svakom od panela, a raspored rada panela po tom predmetu je usklađen

Članak 10.

Treće stranke

1. Interesi stranaka u sporu i interesi ostalih članica sukladno predmetnom sporazumu koji je u pitanju u tom sporu u potpunosti se uzimaju u obzir tijekom postupka što ga vodi panel.

2. Svakoj se članici koja je bitno zainteresirana za predmet koji vodi panel i koja je o svom interesu obavijestila DSB (dalje u tekstu: treća stranka) daje mogućnost da je panel sasluša, kao i da se obratiti panelu putem pisanih podnesaka. Te podneske dobivaju i stranke u sporu, a oni su sadržani i u izvješću panela.

3. Treće stranke primaju podneske što su ih stranke u sporu dale za prvi sastanak panela.

4. Ako neka treća stranka smatra da mjera koja je već predmet postupka panela, poništava ili umanjuje povlastice što joj pripadaju po bilo kojem predmetnom sporazumu, ta se članica može odlučiti za redovne postupke rješavanja sporova sukladno ovom Dogovoru. Takav se spor upućuje prvotnom panelu kadgod je to moguće.

Članak 11.

Funkcija panela

Funkcija je panela pomoći DSB-u u izvršavanju obveza sukladno ovom Dogovoru i predmetnim sporazumima. Prema tome, panel bi trebao objektivno ocijeniti spor koji rješava, uključujući objektivnu ocjenu činjenica iz tog slučaja i primjenljivost relevantnih predmetnih sporazuma odnosno usklađenost s njima, te doći do drugih nalaza koji mogu pomoći DSB-u u izradi preporuka i odluka predviđenih predmetnim sporazumima. Paneli bi se trebali redovno konzultirati sa strankama u sporu te im dati odgovarajuće prilike za donošenje obostrano zadovoljavajućeg rješenja.

Članak 12.

Postupovna pravila panela

1. Panel se pridržava postupovnih pravila iz Priloga 3. osim ako nakon konzultacija sa strankama u sporu ne odluči drukčije.

2. Postupci bi panela trebali biti dovoljno fleksibilni kako bi omogućili izradu kvalitetnih izvješća, a da se postupak nepotrebno ne odugovlači.

3. Nakon konzultacije sa strankama u sporu članovi panela, čim je to izvedivo, a kadgod je moguće u roku od tjedan dana nakon dogovora o sastavu i zadacima panela, utvrđuju raspored postupaka uzimajući u obzir odredbe stavka 9. članka 4. ako su one relevantne.

4. Pri određivanju rasporeda postupaka, panel ostavlja strankama u sporu dovoljno vremena da pripreme svoje podneske.

5. Paneli bi trebali postaviti točne rokove za pisane podneske stranaka u sporu, a stranke bi trebale poštovati te rokove.

6. Svaka stranka u sporu deponira svoje pisane podneske u Tajništvu kako bi pravovremeno bili predani panelu i drugoj stranki ili strankama u sporu. Stranka koja podnosi prigovor uručuje svoj prvi podnesak prije no što je uručen prvi podnesak stranke koja odgovara na prigovor osim ako panel, prilikom utvrđivanja rasporeda utvrđenog stavkom 3., i nakon konzultacija sa strankama u sporu, ne odluči da stranke u sporu uručuju svoje prve podneske istodobno. Kad je predviđeno se podnesci deponiraju uzastopno, panel točno određuje rok primanja podneska stranke koja odgovara na prigovor. Svi se kasniji pisani podnesci predaju istodobno.

7. Kad stranke u sporu nisu uspjele doći do obostrano zadovoljavajućeg rješenja, panel u obliku pisanog izvješća podnosi svoje nalaze DSB-u. U takvim slučajevima izvješće panela sadrže činjenične nalaze, primjenljivost relevantnih odredbi i temeljno obrazloženje svakog njezina nalaza i preporuke. Kad je predmet riješen između stranaka u sporu, izvješće panela ograničava se na kratak opis slučaja i obavijest o tome da je postignuto rješenje.

8. Kako bi postupci panela bili učinkovitiji, kao opće pravilo vrijedi da rok za provedbu ispitivanja, od dana kada je utvrđen sastavu i zadaci panela do dana uručivanja konačnog izvješća strankama u sporu, ne bude dulji od šest mjeseci. U hitnim slučajevima, uključujući one koji se odnose na kvarljivu robu, panel nastoji izdati izvješće strankama u sporu u roku od tri mjeseca.

9. Kad panel ocijeni da ne može donijeti izvješće u roku od šest mjeseci, ili u roku od tri mjeseca u hitnim slučajevima, pisanim putem obavješćuje DSB o razlozima kašnjenja te procjenu roka u kojem donose izvješće. Rok od ustanovljenja panela do uručivanja konačnog izvješća članicama ne bi ni u kojem slučaju smio biti dulji od devet mjeseci.

10. U kontekstu konzultacija kojima članica zemlja u razvoju poduzima mjeru, stranke se u sporu mogu dogovoriti da produlje rokove određene stavcima 7. i 8. članka 4. Ako se po isteku navedenog roka stranke koje se konzultiraju ne mogu složiti da su konzultacije zaključene, predsjedatelj DSB-a, nakon konzultacija sa strankama, odlučuje o produljenju roka i za koje razdoblje. Nadalje, prilikom ispitivanja prigovora protiv članice zemlje u razvoju, panel članici zemlji u razvoju ostavlja dovoljno vremena za pripremu i prezentaciju argumenata. Niti jedna radnja iz ovog stavka ne utječe na odredbe stavka 1. članka 20. i stavka 4. članka 21.

11. Kada je jedna stranka u sporu ili više njih zemlja članica u razvoju, izvješće panela izričito navodi formu u kojoj su odredbe o različitom i najpovlaštenijem tretmanu članica zemalja u razvoju korištene što čine sastavni dio predmetnih sporazuma na koje se pozvala članica zemlje u razvoju tijekom postupaka rješavanja sporova.

12. Panel može na zahtjev stranke koja je uložila prigovor privremeno obustaviti svoj rad u bilo koje vrijeme na rok koji nije dulji od 12 mjeseci. U slučaju takvog privremenog obustavljanja, vremenski okviri postavljeni u stavcima 8. i 9. ovog članka, stavku 1. članka 20. i stavku 4. članka 21., se produžuju za onoliko vremena za koliko je rad bio obustavljen. Ako je rad panela bio obustavljen više od 12 mjeseci, ovlast za uspostavljanje panela zastarijeva.

Članak 13.

Pravo na traženje informacija

1. Panel imati pravo tražiti informacije i tehničke savjete od bilo kojeg pojedinca ili tijela koje smatra prikladnima. Međutim, prije nego što panel zatraži takve informacije ili savjete od bilo kojeg pojedinca ili tijela koji jesu u nadležnosti neke članice, informira nadležna tijela te članice. Članica bi trebala odgovoriti pravovremeno i cjelovito na svaki zahtjev za onim informacijama koje taj panel smatra nužnima i prikladnima. Povjerljive se informacije ne otkrivaju bez službenog odobrenja pojedinca, tijela ili vlasti članice koji su dali te informacije.

2. Panel može zatražiti informacije iz bilo kojeg relevantnog izvora te se može konzultirati sa stručnjacima kako bi pribavio njihova mišljenja o određenim aspektima predmeta. U svezi s činjenicama o znanstvenim ili ostalim tehničkim pitanjima koje je pokrenula stranka u sporu, panel može zatražiti pisano očitovanje ekspertnog tima. Pravila su ustanovljenja takvog tima i postupci njezina rada izloženi u Prilogu 4.

Članak 14.

Povjerljivost podataka

1. Rad panela je povjerljive naravi.

2. Paneli izrađuje svoja izvješća bez nazočnosti stranaka u sporu na temelju pribavljenih informacija i danih iskaza.

3. Mišljenja što su ih putem izvješća panela dali pojedini članovi panela su anonimna.

Članak 15.

Privremeno izvješće

1. Nakon razmatranja protivnih mišljenja i usmenih obrazloženja, panel predaje opisne (činjenice i obrazloženja) dijelove nacrta izvješća stankama u sporu. U rokovima koje je odredio panel, stranke daju svoje pisane primjedbe.

2. Nakon isteka dogovorenih rokova za predaju primjedbi stranaka u sporu, panel izdaje strankama privremeno izvješće koje uključuje opisne dijelove, kao i nalaze i zaključke panela. U rokovima koje je odredio panel, stranka može panelu podnijeti pisani zahtjev za ispitivanjem točnih aspekta privremenog izvješća prije nego što se konačno izvješće preda članicama. Na zahtjev članice, panel mora održati sastanke sa strankama o pitanjima koja su navedena u pisanim primjedbama. Ako panel ne primi primjedbe od niti jedne stranke, privremeno se izvješće smatra konačnim izvješćem panela te se odmah predaje članicama.

3. Nalazi iz konačnog izvješća panela sadrže rasprave o obrazloženjima koje su se vodile tijekom izrade privremenog izvješća. Razdoblje privremenog izvješća traje kako je to navedeno u stavku 8. članka 12.

Članak 16.

Donošenje izvješća panela

1. Kako bi članicama ostalo dovoljno vremena za razmatranje izvješća panela, ta se izvješća ne razmatraju u DSB-u s ciljem usvajanja dok ne prođe 20 dana od dana kada su razaslana članicama.

2. Članice koje imaju primjedbe na izvješće panela iznose ih u pisanom obliku kako bi primjedbe dobile i ostale članice najmanje 10 dana prije sastanka DSB-a na kojem se razmatra izvješće panela.

3. Stranke u sporu imaju pravo potpuno sudjelovati u razmatranju izvješća panela u DSB-u i njihovo mišljenje je u potpunosti uneseno u zapisnik.

4. U roku od 60 dana od dana slanja izvješća panela članicama, DSB usvaja izvješće tijekom sastanka ([1]) osim ako stranka u sporu ne obavijesti službeno DSB da je odlučila uložiti žalbu ili DSB odluči konsenzusom ne usvojiti izvješće. Ako stranka u sporu obznani svoju odluku o ulaganju žalbu, izvješće se panela ne razmatra u DSB-u s ciljem usvajanja sve do dovršenja žalbenog postupka. Ovaj postupak usvajanja ne dovodi u pitanje pravo članica da izraze svoje mišljenje o izvješću panela.

Članak 17.

Ponovno razmatranje na temelju žalbe

Stalno prizivno tijelo

1. DSB uspostavlja stalno prizivno tijelo. Prizivno se tijelo bavi žalbama na rješenja panela. Sastoji se od sedam osoba, od kojih tri rade na pojedinom slučaju. Osobe koje rade pri prizivnom tijelo izmjenjuju se. Način izmjene osoba utvrđuje se postupovnim pravilima prizivnog tijela.

2. Mandat osoba koje je DSB imenovao u prizivno tijela traje četiri godine, a svaka se takva osoba može imenovati još jednom. Međutim, mandati ždrijebom određenih tri od sedam osoba, koje su postavljene neposredno po stupanju na snagu WTO Sporazuma, ističu krajem dviju godina. Mjesta se popunjavaju kako se isprazne. Osoba postavljena kako bi zamijenila osobu čiji mandat nije istekao je na dužnosti u ostatku prethodnikova mandata.

3. Prizivno se tijelo sastoji od osoba priznata ugleda i dokazane stručnosti u pravu, međunarodnoj trgovini i općenito u materiji predmetnih sporazuma. Te osobe ne smiju biti povezane s bilo kojoj vladom. Sastav prizivnoga tijela općenito odražava članstvo u WTO. Sve osobe koje rade u prizivnome tijelu su dostupne u svako vrijeme i u kratkom roku nakon najave, te su upoznate s aktivnostima oko rješavanja sporova i s ostalim relevantnim aktivnostima WTO-a. One ne sudjeluju u razmatranju sporova koji mogu izazvati izravan ili neizravan sukob interesa.

4. Samo stranke u sporu mogu uložiti žalbu na izvješće panela - ne i treće stranke. Treće stranke koje su sukladno stavku 2. članka 10. obavijestile DSB da su bitno zainteresirane za predmet spora mogu uručiti pismene podneske prizivnom tijelu i dobiti priliku da ih ono sasluša.

5. Opće je pravilo da postupak ne traje duže od 60 dana od dana kad je stranka u sporu službeno objavila svoju odluku o žalbi do dana kada je prizivno tijelo distribuiralo izvješće članicama. Pri utvrđivanju svoga plana rada prizivno tijelo uzima u obzir odredbe stavka 9. članka 4. ako se te odredbe na njih odnose. Kad prizivno tijelo smatra da ne može svoje izvješće izraditi u roku od 60 dana, ono obavješćuje DSB o razlozima kašnjenja te procjeni razdoblja u kojem podnosi svoje izvješće. Postupak ne traje ni u kojem slučaju dulje od 90 dana.

6. Žalba se ograničava na pravna pitanja obuhvaćena izvješćem panela i njezinim pravnim tumačenjima.

7. Prizivno tijelo prema potrebi dobiva odgovarajuću administrativnu i pravnu pomoć.

8. Troškove osoba koje rade u prizivnom tijelu, uključujući putne troškove i troškove boravka, podmiruju se iz WTO proračuna u skladu s kriterijima koje usvaja Opće vijeće na temelju preporuka Odbora za proračun, financije i administraciju.

Postupak ponovnoga razmatranja na temelju žalbe

9. Prizivno tijelo izrađuje postupovna pravila konzultirajući se s predsjedateljem DSB-a i generalnim direktorom te ga šalje članicama na znanje.

([1]) Ako sastanak DSB nije planiran da bi udovoljio zahtjevima predviđenim stavcima 1. i 4. članka 16., sastanak DSB održava se u tu svrhu.

10. Postupak prizivnog tijela je povjerljiv. Prizivno tijelo svoja izvješća izrađuje bez nazočnosti stranki u sporu na temelju pribavljenih informacija i danih iskaza.

11. Mišljenja što su ih putem izvješća prizivnoga tijela izrazili pojedinci koji rade u prizivnome tijelu su anonimna.

12. Prizivno tijelo tijekom žalbenoga postupka uzima u razmatranje svako od pitanja koja su pokrenuta u skladu sa stavkom 6.

13. Prizivno tijelo može podržati, izmijeniti ili poništiti pravne nalaze i zaključke panela.

Usvajanje izvješća prizivnoga tijela

14. DSB usvaja izvješće prizivnoga tijela, a stranke u sporu ga bezuvjetno prihvaćaju osim u slučaju da DSB konsenzusom odluči ne usvojiti izvješće prizivnoga tijela u roku od 30 dana od kada se on pošalje članicama. ([1]) Ovaj postupak usvajanja ne dovodi u pitanje pravo članica na iznošenje njihovog mišljenja na izvješća prizivnog tijela.

Članak 18.

Komunikacija s panelom ili prizivnim tijelom

1. *Ex parte* komunikacija s panelom ili prizivnim tijelom o pitanjima što ih razmatraju panel ili prizivno tijelo nije predviđena.

2. Pisani podnesci panelu ili prizivnome tijelu tretiraju se kao povjerljivi, ali su dostupni strankama u sporu. Ništa u ovome Dogovoru ne sprečava stranku u sporu da javnosti objavljuje svoje stavove. Članice tretiraju kao povjerljive one informacije koje druge članice podnesenu panelu ili prizivnome tijelu koje je ta članica navela kao povjerljive. Stranka u sporu također, na zahtjev neke članice, daju sažetak informacija sadržanih u njenim pisanim podnescima koji nije povjerljiv te se može objaviti.

Članak 19.

Preporuke panela i prizivnoga tijela

1. Kad panel ili prizivno tijelo zaključe da je neka mjera nespojiva s nekim od predmetnih sporazuma, preporučuje da članica o kojoj se radi ([2]) dovede mjeru u sklad s tim sporazumom ([3]) Panel ili prizivno tijelo mogu zajedno s preporukama predložiti i načine na koje bi članica koje se to tiče mogla provesti preporuke.

2. Sukladno stavku 2. članka 3, panel i prizivno tijelo ne mogu svojim nalazima i preporukama uvećati ili umanjiti prava i obveze iz predmetnih sporazuma.

Članak 20.

Rokovi donošenja DSB odluka

Ako se stranke u sporu nisu drukčije dogovorile, opće je pravilo da rok od dana kad je DSB ustanovio panel do dana kad DSB razmatra s ciljem usvajanja izvješće panela ili prizivnog tijela ne bude dulji od devet mjeseci ako nije uložena žalba na izvješće panela ili 12 mjeseci ako je protiv tog izvješća uložena žalba. Kad su bilo panel ili prizivno tijelo djelovali sukladno stavku 9. članka 12. ili stavku 5. članka 17., vrijeme za donošenje izvješća se produljuje za to dodatno razdoblje.

Članak 21.

Nadzor provedbe preporuka i pravila

1. Temelj osiguranja učinkovitog rješenja spora u korist svih članica čini brzo usklađivanje s preporukama i propisima DSB-a.

2. Glede mjera koje su bile predmetom postupaka rješavanja sporova, posebnu pažnju treba posvetiti onome što pogađa interese članica zemalja u razvoju.

3. Na sastanku DSB-a koji se održava u roku od 30 dana ([4]) od dana usvajanja izvješća panela ili prizivnoga tijela, članica o kojoj se radi obavješćuje DSB o svojim namjerama u vezi s

([1]) Ako sastanak DSB nije predviđen za to razdoblje, on se saziva u tu svrhu.

([2]) „Članica o kojoj se radi" je ona stranka u sporu kojoj su usmjerene preporuke panela ili prizivnog tijela.

([3]) Vidjeti članak 26. u vezi s preporukama u slučajevima kad se ne radi o kršenju GATT-a 1994 ili nekog drugog predmetnog sporazuma.

([4]) Ako sastanak DSB-a nije predviđen za to razdoblje, on se saziva u tu svrhu.

provedbe preporuka i odluka DSB-a. Ako odmah nije moguće uskladiti se s preporukama i propisima, članici o kojoj se radi ostavlja se razuman rok da to učini. Razuman rok je:

(a) rok što ga predloži članica koje se to tiče, pod uvjetom da je takav rok odobrio DSB; ili, ako nema takva odobrenja;

(b) rok o kojem su se složile stranke u sporu u roku od 45 dana od dana usvajanja preporuka i pravila; ili ako nema takvog dogovora;

(c) rok određen obvezujućom arbitražom u roku od 90 dana od dana usvajanja preporuka i pravila ([1]). Arbitar ([2]) bi se u takvoj arbitraži trebao rukovoditi načelom da razuman rok za provedbu preporuka panela ili prizivnog tijela ne bi smio biti dulji od 15 mjeseci od dana usvajanja izvješća panela ili prizivnog tijela. Međutim, taj rok može biti i kraći ili dulji, ovisno o posebnim okolnostima.

4. Osim kad su, sukladno stavku 9. članka 12. ili stavku 5. članka 17., panel ili prizivno tijelo produljili rok za podnošenje izvješća, razdoblje od dana kada je DSB ustanovio panel pa do dana određivanja razumnog roka nije dulji od 15 mjeseci ako se stranke u sporu ne dogovore drukčije. Kad su bilo panel ili prizivno tijelo poduzimali radnje te time produljili vrijeme za podnošenje izvješća, 15-mjesečni se rok produljuje za to dodatno vrijeme s tim da ukupno vrijeme nije dulje od 18 mjeseci osim ako se stranke u sporu nisu složile o postojanju izvanrednih okolnosti.

5. Kada se ne može dogovoriti o tome postoje li ili jesu li usklađene mjere koje su poduzete kako bi se provele preporuke i pravila, spor se rješava korištenjem postupka za rješavanje sporova, uključujući kad god je to moguće obraćanje prvotnom panelu. Panel šalje svoje izvješće članicama u roku od 90 dana od kada joj je predan spor. Kad panel smatra da ne može donijeti izvješće u tom roku, pisanim putem obavješćuje DSB o razlozima kašnjenja i procjeni vremena u kojem podnosi svoje izvješće

6. DSB nadzire provedbu usvojenih preporuka ili pravila. Bilo koja članica u bilo koje vrijeme nakon usvajanja preporuke ili pravila može pokrenuti pitanje njihove provedbe. Ako DSB ne odluči drukčije, pitanje provedbe preporuka ili pravila stavlja na dnevni red sastanka DSB-a nakon šest mjeseci od dana utvrđivanja razumnog roka sukladno stavku 3. i ostaje na dnevnom redu DSB-a dokle god ne bude riješeno. Najmanje 10 dana prije svakog takvog sastanka DSB-a, članica o kojoj se radi daje DSB-u pisano izvješće o stanju njezina napretka u provedbi preporuka ili pravila.

7. Ako je predmet pokrenula članica zemalja u razvoju, DSB razmatra koja bi njegova daljnja akcija bila primjerena okolnostima.

8. Ako je slučaj pokrenula članica zemalja u razvoju, DSB prilikom razmatranja koju bi primjerenu mjeru moglo poduzeti, uzima u obzir ne samo obujam trgovine na koji se odnose osporavane mjere, nego i njihov odraz na gospodarstva članica zemalja u razvoju kojih se to tiče.

Članak 22.

Naknada i suspenzija koncesija

1. Naknada i suspenzija koncesija ili ostalih obveza privremene su mjere koje se koriste u slučaju da se preporuke ili pravila ne provode u razumnom roku. Međutim, prednost se daje cjelovitoj provedbi preporuke za usklađivanje s predmetnim sporazumom u odnosu na naknadu, suspenziju koncesija ili ostalih obveza. Naknada je dobrovoljna i, ako se odobrava, u skladu je s predmetnim sporazumima.

2. Ako članica koje se to tiče ne uskladi mjeru koja nije u skladu s predmetnim sporazumom ili ne uspije na drugi način udovoljiti preporukama i pravilima u razumnom roku sukladno stavku 3. članka 21., ta članica, ako se od nje to zatraži, a ne kasnije od isteka razumnog roka, započinje pregovore sa svakom strankom koja je pokrenula postupak rješavanja sporova, s ciljem iznalaženja obostrano prihvatljive naknade. Ako u roku od 20 dana od isteka razumnog roka ne postigne dogovor o prihvatljivoj naknadi, svaka stranka koja je pokrenula

([1]) Ako se stranke ne mogu dogovoriti o arbitru u roku od 10 dana od podnošenja spora na arbitražu, arbitra imenuje glavni direktor, nakon što konzultira stranke u sporu.

([2]) Izraz „arbitar" tumači se tako da se odnosi na pojedinca ili skupinu.

postupak rješavanja sporova može zatražiti od DSB-a odobrenje da suspendira primjenu koncesija ili ostalih obveza iz predmetnih sporazuma na tu članicu.

3. Pri razmatranju koncesija ili ostalih obveza koje treba suspendirati, stranka koja je podnijela prigovor primjenjuje sljedeća načela i postupke:

(a) opće je načelo da bi stranka koja je podnijela prigovor trebala tražiti suspenziju koncesija ili ostalih obveza u istom (ili istim) sektorima kao što je onaj u kojemu su panel ili prizivno tijelo utvrdili kršenje ili drugo poništenje ili umanjenje;

(b) ako ta stranka smatra da suspenzija koncesija ili ostalih obveza u istom (istim) sektoru nije izvediva ili učinkovita, ona može zatražiti suspenziju koncesija ili ostalih obveza u drugim sektorima iz istog sporazuma;

(c) ako ta stranka smatra da suspenzija koncesije ili ostalih obveza nije izvediva ili učinkovita u drugim sektorima istog sporazuma i da su okolnosti dovoljno ozbiljne, ona može zatražiti suspenziju koncesija ili ostalih obveza u okviru nekog drugog predmetnog sporazuma;

(d) u primjeni gornjih načela, stranka uzima u obzir:

i. trgovinu u sektoru ili skladno sporazumu kod kojeg je panel ili prizivno tijelo utvrdilo kršenje ili neko drugo ukidanje ili umanjenje povlastica, kao i važnost te trgovine za tu stranku;

ii. šire gospodarske elemente ukinuća ili umanjenje i šire gospodarske posljedice suspenzije koncesija ili ostalih obveza;

(e) ako ta stranka odluči zatražiti odobrenje za suspenziju koncesija ili ostalih obveza sukladno točkama (b) ili (c), ona u zahtjevu navesti razloge. Stranka upućuje zahtjev DSB-u, nadležnim vijećima, a u slučaju podnošenja zahtjeva sukladno točki (b) odgovarajućim tijelima sektora;

(f) za potrebe ovog stavka, „sektor" znači:

i. u vezi robe, sve robe;

ii. u vezi usluga, glavni sektor kako je to navedeno u važećem „Klasifikacijskom popisu uslužnih sektora", koji navodi takve sektore; ([1])

iii. u vezi s trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva, svaka od kategorija prava intelektualnog vlasništva obuhvaćena su odjeljcima 1., 2., 3., 4., 5., 6., ili 7. dijela II., ili obveza u dijelu III. ili dijelu IV. TRIPS sporazuma;

(g) za potrebe ovog stavka, „sporazum" znači:

i. u vezi s robom, sporazume navedene u Dodatku 1.A Sporazuma o WTO, u cjelini, kao i višestranih sporazuma o trgovini ako su stranke ne koje spor odnosi stranke tih sporazuma;

ii. u vezi s uslugama, GATS;

iii. u vezi s pravima intelektualnog vlasništva, TRIPS sporazum;

4. Razina suspenzije koncesija ili ostalih obveza koju odobri DSB jednaka je razini ukinuća ili umanjenja povlastice.

5. DSB ne odobrava suspenziju koncesija ili ostalih obveza ako je suspenzija zabranjena predmetnim sporazumom.

6. U situaciji iz stavka 2., DSB, na zahtjev, izdaje odobrenje za suspenziju koncesije ili druge obveze osim ako DSB ne odluči konsenzusom odbaciti taj zahtjev u roku od 30 dana od isteka razumnog roka. Međutim, ako ta članica prigovori na predloženu razinu suspenzije, ili tvrdi da nisu poštovana načela i postupci iz stavka 3. u slučaju da je stranka po čijem je prigovoru vođen postupak zatražila odobrenje suspenzije koncesije ili druge obveze u skladu sa stavkom 3. točkama (b) ili (c), predmet se upućuje na arbitražu. Takvu arbitražu provodi prvotni panel, ako su članovi panela raspoloživi ili arbitar, ([2]) kojega imenuje

([1]) Lista navedena u dokumentu MTN.GNS/W/120 navodi 11 sektora.
([2]) Izraz „arbitar" tumači se tako da se odnosi na pojedinca ili skupinu.

glavni direktor, a ona se dovršava u roku od 60 dana od dana isteka razumnog roka. Tijekom arbitraže ne suspendiraju se koncesije ili druge obveze.

7. Arbitar, [1] kada postupa sukladno stavku 6., ne ispituje narav koncesija ili drugih obveza koje se suspendiraju, već utvrđuje je li razina suspenzije jednaka razini ukinuća ili umanjenja. Arbitar može također odrediti je li predložena suspenzija koncesija ili drugih obveza dopuštena predmetnim sporazumom. Međutim, ako predmet upućen na arbitražu sadrži tvrdnju da nisu poštovana načela i postupci izloženi u stavku 3., arbitar ispituje tu tvrdnju. Utvrdi li arbitar da nisu poštovana ta načela i postupci, stranka po čijem je prigovoru vođen postupak ih primijeniti sukladno stavku 3. Stranke prihvaćaju odluku arbitra kao konačnu, te ne zahtijevaju drugu arbitražu. DSB je pravovremeno obaviješten o odluci arbitra te na zahtjev daje odobrenje za suspenziju koncesije ili druge obveze kad je zahtjev u skladu s odlukom arbitra, osim ako DSB ne odluči konsenzusom odbaciti taj zahtjev.

8. Suspenzija koncesija ili drugih obveza je privremena i primjenjuje se samo dok se mjera koja nije u skladu s predmetnim sporazumom ne ukine ili dok članica koja mora provesti preporuke ili odluke ne izda rješenje za ukidanje ili umanjenje povlastica ili se ne postigne obostrano zadovoljavajuće rješenje. DSB, u skladu s stavkom 6. članka 21., nastavlja nadzirati provedbu usvojenih preporuka ili odluka, uključujući one slučajeve u kojima je odobrena naknada ili su koncesije ili druge obveze suspendirane, ali preporuke da se mjera dovede u sklad s predmetnim sporazumom nisu provedene.

9. U svezi s mjerama koje nisu u skladu s tim sporazumima, a provode ih regionalne i lokalne vlasti ili tijela na teritoriju članice može se pozvati na odredbe o rješavanja sporova iz predmetnih sporazuma. Kad DSB utvrdi da se ne poštuje neka odredba iz predmetnog sporazuma, ta članica poduzima razumne mjere koje su joj na raspolaganju kako bi osigurala usklađivanje s tom odredbom. U slučajevima kad nije bilo moguće osigurati usklađivanje te odredbe, primjenjuju se odredbe predmetnih sporazuma i ovog Dogovora koje se odnose na naknadu i suspenziju koncesija ili drugih obveza. [2]

[1] Izraz „arbitar" tumači se tako da se odnosi na pojedinca ili skupinu ili na članove prvobitnog panela kada obavljaju posao arbitra.

[2] Kada odredbe nekog predmetnog sporazuma u vezi s mjerama koje poduzimaju regionalne i lokalne vlasti i tijela na teritorija članice sadrže odredbe koje su različite od odredbi ovog stavka, prevladavaju odredbe predmetnog sporazuma.

Članak 23.

Unaprjeđenje multilateralnog sustava

1. Kada članice nastoje ponovno uspostaviti stanje koje je posljedica kršenje obveza ili ukidanja ili umanjenja povlastica iz predmetnih sporazuma ili ometanja ostvarenja nekog od ciljeva predmetnog sporazuma, članice se opredjeljuju za pravila i postupke iz ovog Dogovora te se njih pridržavaju.

2. U takvim slučajevima, članice:

(a) ne donose odluku o posljedici prekršaja koji se dogodio ili o ukidanju ili umanjenju povlastica ili ometanju ostvarenje nekog od ciljeva predmetnih sporazuma već se opredjeljuju za mehanizme rješavanja sporova sukladno pravilima i postupcima iz ovog Dogovora, te je svaka takva odluka u skladu s nalazima sadržanim u izvješću panela ili prizivnog tijela kojeg je usvojio DSB ili s arbitražnom odlukom donesenom sukladno ovom Dogovoru;

(b) slijede postupke izložene u članku 21. kako bi odredile razumno vremensko razdoblje u kojem članica treba provesti preporuke i pravila; i

(c) slijede postupke navedene u članku 22. kako bi odredile razinu suspenzije koncesija i ostalih obveza te dobile odobrenje DSB-a sukladno tim postupcima prije suspenzije koncesija i ostalih obveza sukladno predmetnih sporazumima kao odgovor članici koja nije provela preporuke i pravila u razumnom roku.

Članak 24.

Posebni postupci u vezi s članicama najslabije razvijenih zemalja

1. U svim se stadijima utvrđivanja razloga spora i postupaka rješavanja sporova posebna pažnja posvetiti situaciji u kojoj se nalazi članica najslabije razvijena zemalja. S tim u vezi, članice

pokazuju dužnu suzdržanost u pitanjima koja se odnose na članicu najslabije razvijenu zemlju. Ako je utvrđeno ukidanje ili umanjenje povlastica, a što je posljedica mjere koju je poduzela članica najslabije razvijena zemlja, stranke povodom čijih su prigovora vođeni postupci pokazuju dužnu suzdržanost u traženju naknade ili odobrenja za suspenzijom primjene koncesija ili ostalih obveza sukladno ovim postupcima.

2. U slučajevima rješavanja sporova koji uključuju članicu najslabije razvijenu zemlju, ako zadovoljavajuće rješenje nije postignuto tijekom konzultacija, glavni direktor ili predsjedatelj DSB, na zahtjev članice najslabije razvijene zemlje, nudi svoju pomoć, mirenje ili posredovanje kako bi strankama pomogao riješiti spor prije nego što one podnesu zahtjev za ustanovljenjem panela. Generalni direktor ili predsjedatelj DSB mogu, u pružanju navedene pomoći, konzultirati sve relevantne izvore.

Članak 25.

Arbitraža

1. Brza i učinkovita arbitraža u okviru WTO-a kao alternativno sredstvo rješavanja sporova može olakšati rješavanje određenih sporova koji se odnose na pitanja koja su obje stranke jasno definirale.

2. Osim ako nije drukčije određeno ovim Dogovorom, o arbitraži se uzajamno dogovaraju stranke, kao i o postupcima koje primjenjuju. Sve se članice obavješćuju prije početka arbitražnog postupka o odluci da se spor rješava putem arbitraže.

3. Ostale članice mogu postati strankom u arbitražnom postupku samo pristankom stranaka koje su dogovorile arbitražu. Stranke se dogovaraju o poštivanju arbitražne odluke. DSB i Odbor ili Vijeće bilo kojeg nadležnog predmetnog sporazuma u vezi s kojim neka članica može pokrenuti neko pitanje, se obavješćuju o arbitražnoj odluci.

4. Za arbitražne odluke vrijede članci 21. i 22. ovog Dogovora *mutatis mutandis*.

Članak 26.

1. Prigovori kada nije došlo do prekršaja, a kako je to opisano u točki (b) članka XXIII. GATT-a 1994.

Kad se odredbe stavka 1. točke (b) članka XXIII. GATT-a 1994. mogu primijeniti na predmetni sporazum, panel ili prizivno tijelo mogu donositi odluke ili preporuke samo ako stranka u sporu smatra da joj se ukida ili umanjuje povlastica koja joj pripada izravno ili neizravno prema predmetnom sporazumu ili joj je postizanje bilo kojeg cilja tog sporazuma otežano, a što je posljedica toga što neka članica primjenjuje mjeru, bez obzira je li ona ili ne u skladu s odredbama tog sporazuma. Kad i u mjeri u kojoj takva stranka smatra, a panel ili prizivno tijelo utvrde da mjera nije protivna odredbama predmetnog sporazuma, na koje se mogu primijeniti odredbe stavka 1. točke (b) članka XXIII. GATT-a 1994., primjenjuju se postupci ovog Dogovora pod sljedećim uvjetima:

(a) stranka koja podnosi prigovor daje detaljno obrazloženje u prilog prigovora u vezi s mjerom koja nije u sukobu s relevantnim predmetnim sporazumima;

(b) kad se utvrdi da mjera ukida ili umanjuje povlastice iz predmetnih sporazuma ili otežava postizanje bilo kojeg cilja, a da taj predmetni sporazum ne krši, u tom slučaju ne postoji obveza povlačenja mjere. Ipak, u takvim slučajevima, panel ili prizivno tijelo savjetuje članicu da mjeru prilagodi na obostrano zadovoljavajući način;

(c) bez obzira na odredbe članka 21. arbitraža predviđena stavkom 3. članka 21., na zahtjev bilo koje stranke, može uključivati određivanje razine povlastica koje su ukinute ili umanjene i može predložiti načine i sredstva putem kojih se mjera može zadovoljavajuće prilagoditi; takvi prijedlozi nisu obvezujući za stranke u sporu;

(d) bez obzira na odredbe stavka 1. članka 22., naknada može biti dio obostrano zadovoljavajuće prilagodbe mjere kao konačnog rješenja spora.

2. Prigovori vrste koja je opisana u stavku 1. točki (c) članka XXIII. GATT-a 1994.

Kad se odredbe stavka 1. točke (c) članka XXIII. GATT-a 1994. mogu primijeniti na predmetni sporazum, panel ili prizivno tijelo može donositi odluke ili preporuke samo ako stranka u sporu smatra da joj se ukida ili umanjuje povlastica koja joj pripada izravno ili neizravno prema predmetnom sporazumu ili joj je postizanje bilo kojeg cilja tog sporazuma otežano, kao posljedica postojanja bilo koje druge situacije koja nije uključena

u odredbama stavka 1. točkama (a) i (b) članka XXIII. GATT-a. 1994. Kada, i u mjeri u kojoj to takva stranka smatra, a panel odredi da je pitanje pokriveno ovim stavkom, primjenjuju se postupci ovog Dogovora samo do one točke u postupku, uključujući i tu točku do koje je izvješće panela poslano svim članicama. Na razmatranje za usvajanje, nadzor i provedbu preporuka ili odluka vrijede pravila i postupci rješavanja sporova sadržani u Odluci od 12. travnja, 1989. (BISD 36S/61-67). Primjenjuje se i sljedeće:

(a) stranka koja podnosi prigovor daje detaljno obrazloženje u prilog argumentu koji pokriva pitanja iz ovog stavka;

(b) ako panel, u slučajevima koji uključuju pitanja iz ovog stavka, utvrdi da ti slučajevi uključuju i ostala pitanja rješavanja sporova koja nisu pokrivena ovim stavkom, panel šalje DSB-u izvješće koje sadrži ta pitanja i zasebno izvješće koje pripada pod ovaj stavak.

Članak 27.

Poslovi tajništva

1. Poslovi tajništva uključuju pomoć panelima, posebno u pravnim, administrativnim i postupovnim aspektima predmeta kojima se oni bave, te tajnička i tehnička podrška.

2. Iako tajništvo pomaže članicama na njihov zahtjev u vezi s rješavanjem sporova, može se dogoditi da je potrebno pružiti dodatne pravne savjete i pomoć članicama manje razvijenim zemljama u vezi s rješavanjem sporova. U tu svrhu tajništvo svakoj članici zemlji u razvoju koja to zatražila stavlja na raspolaganje pravnog stručnjaka iz službi za tehničku suradnju WTO. Taj stručnjak pomaže članici zemlji u razvoju tako da osigura stalnu nepristranost tajništva.

3. Tajništvo za zainteresirane članice održava posebne stručne seminare o postupcima i praksi rješavanja sporova kako bi stručnjaci članica bili o njima bolje informirani.

DODATAK 1.

SPORAZUMI NA KOJE SE ODNOSI OVAJ DOGOVOR

A. Sporazum o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije

B. Multilateralni sporazum o trgovini

Dodatak 1.A:	Multilateralni sporazum o trgovini robom
Dodatak 1.B:	Opći sporazum o trgovini uslugama
Dodatak 1.C:	Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva
Dodatak 2.:	Dogovor o pravilima i postupcima za rješavanje sporova

C. Višestrani sporazum o trgovini

Dodatak 4.	Sporazum o trgovini civilnim zrakoplovima
	Sporazum o javnim nabavama
	Međunarodni sporazum o mliječnim proizvodima
	Međunarodni sporazum o goveđem mesu

Ovaj se Dogovor primjenjuje na višestrane sporazume o trgovini ovisno o donošenju odluke stranaka svakog od sporazuma kojom se određuju uvjeti za primjenu Dogovora na svaki sporazum posebno, uključujući i bilo koja posebna ili dodatna pravila ili postupke za uključivanje u Dodatak 2. uz obavješćivanje DSB-a.

DODATAK 2.

POSEBNA ILI DODATNA PRAVILA I POSTUPCI SADRŽANI U PREDMETNIM SPORAZUMIMA

Sporazum	Pravila i postupci
Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera	11.2.
Sporazum o tekstilu i odjeći	2.14., 2.21., 4.4., 5.2., 5.4., 5.6., 6.9., 6.10., 6.11., 8.1. do 8.12.
Sporazum o tehničkim preprekama u trgovini	14.2. do 14.4., Dodatak 2.
Sporazum o provedbi članka VI. GATT-a 1994.	17.4. do 17.7.
Sporazum o provedbi članka VII. GATT-a 1994.	19.3. do 19.5., Dodatak II.2. (f), 3., 9., 21.
Sporazum o subvencijama i kompenzacijskim mjerama	4.2. do 4.12., 6.6., 7.2. do 7.10., 8.5., bilješke 35., 24.4., 27.7. Dodatak 5.
Opći sporazum o trgovini uslugama	XXII:3, XXIII:3
Dodatak o financijskim uslugama	4.
Dodatak o uslugama u zračnom prijevozu	4.
Odluka o određenim postupcima rješavanja sporova za GATS	1. do 5.

Popis pravila i postupaka u ovom Prilogu uključuje odredbe koje su samo nekim svojim dijelom relevantne u ovom kontekstu.
Sva posebna ili dodatna pravila ili postupci multilateralnih sporazuma o trgovini što ih utvrde nadležna tijela svakog od sporazuma i o tome izvijeste DSB.

DODATAK 3.

POSTUPOVNA PRAVILA

1. U svojem se postupanju panel pridržava relevantnih odredbi ovog Dogovora. Nadalje, primjenjuju se sljedeća postupovna pravila.
2. Zasjedanja su panela zatvorena. Stranke u sporu, i zainteresirane stranke, su nazočne sastancima jedino kad ih panel pozove da se pojave pred njim.
3. Rasprave u panelu i njemu podneseni dokumenti su povjerljivi. Ništa u ovom Dogovoru ne sprečava stranku u sporu da javnosti obznanjuje iskaze vlastita mišljenja. Članice tretiraju kao povjerljive one informacije podnesene panelu od druge članice koje je ta članica označila povjerljivima. Kad stranka u sporu podastre povjerljivu verziju svojih pisanih podnesaka panelu, ona također, na zahtjev neke članice, daje i sažetak informacija sadržanih u njezinim podnescima koji nije povjerljiv te može biti obznanjen javnosti.
4. Prije prvog sastanka panela sa strankama u predmetu spora, stranke u sporu predaju panelu pisane podneske u kojima predočavaju činjenice slučaja i svoje argumente.
5. Na svom prvom sastanku sa strankama o predmetu spora, panel poziva stranku koja je podnijela prigovor da ga činjenično i pravno obrazloži. Nakon toga, na istome sastanku, stranka protiv koje je podnesen prigovor se poziva da izloži svoje gledište.
6. Sve treće stranke koje su izvijestile DSB o svom interesu u sporu su pozvane pisanim putem da iznesu svoja gledanja tijekom posebne toj svrsi namijenjene sjednice prvog sastanka panela o predmetu spora. Sve takve treće stranke mogu biti nazočne tijekom cijele ove sjednice.
7. Formalna se odbijanja se vrše na drugom sastanku panela o predmetu spora. Prva ima pravo na riječ stranka protiv koje je podnesen prigovor, a zatim stranka koja je podnijela prigovor. Stranke panelu, prije tog sastanka, podnose pisana odbijanja.
8. Panel može strankama u bilo kojem trenutku postaviti pitanja i zatražiti od njih objašnjenja bilo tijekom sastanka sa strankama bilo pisanim putem.
9. Stranke u sporu i svaka treća stranka koja bi bila pozvana da izloži svoja gledanja u skladu s člankom 10. stavlja panelu na raspolaganje pisanu verziju svojih usmenih iskaza.
10. Radi potpune jasnoće, prezentacije se, odbijanja i iskazi iz stavaka 5. do 9. Iznose u nazočnosti stranka. Povrh toga, pisani podnesci svake od stranka, uključujući bilo koje njezine komentare opisnoga dijela izvješća i odgovore na pitanja panela, su dostupni drugoj stranki ili strankama.
11. Vrijede i svi dodatni postupci specifični za dotični panel.
12. Prijedlog vremenskog rasporeda radnji panela:

(a)	Primitak prvih pisanih podnesaka stranaka u sporu	
	(1) stranka koja podnosi prigovor:	3-6 tjedana
	(2) stranka protiv koje je podnesen prigovor:	2-3 tjedna
(b)	Datum, vrijeme i mjesto prvog sastanka sa strankama o predmetu spora; sjednica s trećim strankama:	1-2 tjedna
(c)	Primitak pismenih opovrgavanja prigovora:	2-3 tjedna
(d)	Datum, vrijeme i mjesto drugog sastanka sa strankama o predmetu spora:	1-2 tjedna
(e)	Izdavanje strankama u sporu opisnog dijela izvješća:	2-4 tjedna
(f)	Primitak komentara stranka u sporu na opisni dio izvješća:	2 tjedna
(g)	Izdavanje strankama privremenog izvješća s nalazima i zaključcima:	2-4 tjedna
(h)	Krajnji rok da stranka zatraži ponovno razmatranje dijela (dijelova) izvješća:	1 tjedan
(i)	Razdoblje ponovnog razmatranja u panelu uključujući moguće dodatno sastajanje sa strankama:	2 tjedna
(j)	Uručivanje konačnog izvješća strankama u sporu:	2 tjedna
(k)	Slanje konačnog izvješća članicama:	3 tjedna

Ovaj se raspored može mijenjati obzirom na nepredviđena zbivanja. Ako je potrebno mogu se u raspored unijeti dodatni sastanci sa strankama u sporu.

DODATAK 4.

EKSPERTNI TIMOVI ZA KONTROLU

Sljedeća se pravila i postupci primjenjuju na ekspertne timove ustanovljene u skladu s odredbama stavka 2. članka 13.

1. Za ekspertne timove nadležan je panel. O njihovom radnim zadacima i detaljnim postupovnim pravilima odlučuje panel, a one su panelu i odgovorne.
2. U radu ekspertnih timova mogu sudjelovati samo one osobe koje uživaju ugled među stručnjacima i imaju iskustvo u području o kojem se raspravlja.
3. Državljani stranka u sporu ne rade u ekspertnim timovima ako o tome nisu suglasne stranke u sporu, osim u iznimnim uvjetima kad panel smatra da se potreba za posebnim znanstvenim ispitivanjem ne može zadovoljiti drukčije. Državni dužnosnici stranka u sporu ne rade u ekspertnim timovima. Pripadnici ekspertnih timova rade u osobnom svojstvu, a ne kao predstavnici vlade ili bilo koje organizacije. Vlade ili organizacije im, prema tome ne daje upute u vezi s pitanjima kojima se bave ekspertni timovi.
4. Ekspertni timovi mogu se savjetovati te tražiti informacije i tehnička mišljenja iz svakog izvora kojeg smatraju prikladnim. Prije nego što ekspertni tim zatraži takve informacije ili savjete od izvora unutar jurisdikcije neke članice, ona informira vladu te članice. Svaka članica odgovara brzo i potpuno na svaki zahtjev ekspertnog tima za informacijama koje taj ekspertni tim smatra nužnima i prikladnima.
5. Strankama u sporu dostupne su sve relevantne informacije pružene ekspertnim timovima, osim ako nisu povjerljive naravi. Povjerljive informacije dane ekspertnim timovima ne obznanjuju se bez službenog odobrenja vlade, organizacije ili osobe koja ih je dala. Kad se od ekspertnog tima traže takve informacije ali joj nije odobreno njihovo obznanjivanje, vlada, organizacija ili osoba koja je pružila takve informacije daje njihov sažetak koji nije povjerljive naravi.
6. Ekspertni timovi dostavljaju nacrt izvješća strankama u sporu s ciljem dobivanja njihovih komentara i odgovarajućeg uzimanja tih komentara u obzir pri izradi konačnog izvješća koje je također dano strankama u sporu kad bude podneseno panelu. Konačno izvješće ekspertnog tima je samo savjetodavne naravi.

21994A1223(19)

PRILOG 3.

MEHANIZAM KONTROLE TRGOVINSKE POLITIKE

ČLANICE SU SPORAZUMNE:

A. **Ciljevi**

i. Cilj mehanizma kontrole trgovinske politike („TPRM") jest doprinijeti, postizanjem transparentnosti i razumijevanja trgovinskih politika i prakse članica, da se članice bolje pridržavaju pravila, disciplina i preuzetih obveza u okviru multilateralnih trgovinskih sporazuma i, kada je to moguće, u okviru plurilateralnih trgovinskih sporazuma, te time doprinijeti boljem funkcioniranju multilateralnog trgovinskog sustava. U skladu s tim, mehanizam kontrole omogućuje redovno kolektivno ocjenjivanje i vrednovanje cjelovitog sustava trgovinskih politika i praksi pojedinih članica i njihovog utjecaja na funkcioniranje multilateralnog trgovinskog sustava. Međutim, namjera mu nije da bude osnova za provedbu specifičnih obveza prema Sporazumima ili osnova postupcima za rješavanje sporova ili uvođenje obveza iz novih obveza za članice.

ii. Ocjenjivanje koje je rezultat mehanizma kontrole obavlja se, u odgovarajućoj mjeri, uzimajući u obzir šire gospodarske i razvojne potrebe, politike i ciljeve članice o kojoj je riječ kao i njezino vanjsko okruženje. Međutim, funkcija je mehanizma kontrole ispitati utjecaj trgovinske politike i prakse članice na multilateralni trgovinski sustav.

B. **Domaća transparentnost**

Članice su svjesne da je domaća transparentnost u odlučivanju vlada o pitanjima trgovinske politike od odlučujuće vrijednosti i za gospodarstva članica i za multilateralni trgovinski sustav, te su suglasne poticati i promicati veću transparentnost unutar njihovih vlastitih sustava, uvažavajući da provedba unutarnje transparentnosti mora biti na dobrovoljnoj osnovi i voditi računa o pravnom i političkom sustavu svake članice.

C. **Postupci kontrole**

i. Uspostavlja se Tijelo za kontrolu trgovinske politike (dalje u tekstu: „TPRB" (Trade Policy Review Body) koje obavlja kontrolu trgovinske politike.

ii. Trgovinska politika i praksa svih članica predmetom je periodične kontrole. Utjecaj pojedinih članica na funkcioniranje multilateralnog trgovinskog sustava, mjeren njihovim udjelom u svjetskoj trgovini u nekom nedavnom reprezentativnom razdoblju, određujući je faktor pri odlučivanju o učestalosti kontrola. Vodeća četiri tako utvrđena trgovinska subjekta (računajući Europske zajednice kao jednog od njih) predmetom su kontrole svake dvije godine. Sljedećih 16 kontrolira se svake četiri godine. Ostale se članice kontroliraju svakih šest godina s tim što za najmanje razvijene zemlje može biti određeno dulje razdoblje. Podrazumijeva se da kontrola subjekata koji imaju zajedničku vanjsku politiku koja obuhvaća više od jedne članice pokriva sve sastavne dijelove politike koja ima utjecaj na trgovinu uključujući relevantne politike i prakse svake članice pojedinačno. Iznimno, ako dođe do promjene trgovinskih politika ili praksa članice koje mogu imati značajan utjecaj na njezine trgovinske partnere, TPRB može zatražiti od te članice, nakon konzultacija, da planira sljedeću kontrolu ranije.

iii. Rasprave na sastancima TPRB-a rukovode se ciljevima iznesenim u stavku A. U žarištu ovih rasprava su trgovinske politike i prakse članice, a one su predmetom ocjene prema mehanizmu kontrole.

iv. TPRB izrađuje temeljni plan za obavljanje kontrole. TPRB može također raspravljati i uzimati na znanje najnovija izvješća članica. TPRB u konzultacijama s članicama kojih se to neposredno tiče uspostavlja program kontrola za svaku godinu. U konzultacijama sa članicom ili članicama koje su predmetom kontrole, predsjedatelj može odabrati sudionike rasprave koji, djelujući u osobnom svojstvu, pripremaju uvodna izlaganja za rasprave u TPRB-u.

v. TPRB temelji svoj rad na sljedećoj dokumentaciji:

(a) punom izvješću, iz stavka D, a podnosi ga članica ili članice koje su predmetom kontrole;

(b) izvješću što ga Tajništvo, na vlastitu odgovornost, izrađuje na temelju informacija koje su mu dostupne i onih koje daju članica ili članice koje su predmet izvješća.

Tajništvo bi trebalo od članice ili članica koje su predmet izvješća tražiti objašnjenja njihovih trgovinskih politika i praksi.

vi. Izvješća članice koja je predmetom kontrole i izvješće Tajništva, zajedno sa zapisnikom odnosnog sastanka TPRB-a, objavljuje se ubrzo nakon kontrole.

vii. Ti se dokumenti se šalju Ministarskoj konferenciji koja ih prima na znanje.

D. **Izvještavanje**

S ciljem postizanja najvećeg mogućeg stupnja transparentnosti, svaka članica podnosi redovna izvješća TPRB-u. Potpuna izvješća opisuju trgovinske politike i prakse članice ili članica temeljeći se na dogovorenome obrascu o kojem odlučuje TPRB. Taj se obrazac početno temelji na Nacrtu obrasca za izvješća zemalja koji je uspostavljen Odlukom od 19. srpnja 1989., (BISD 36S/406-409), a dopunjuje se koliko je nužno da bi opseg izvješća proširio na sve aspekte trgovinskih politika što ih obuhvaćaju multilateralni trgovinski sporazumi iz Priloga 1. i, gdje je to primjenjivo, plurilateralni trgovinski sporazumi. TPRB na temelju iskustva revidira ovaj obrazac. Između kontrola članice podnose kratka izvješća kad dođe do bilo kakvih značajnih promjena u njihovim trgovinskim politikama i godišnje ažuriraju statističke podatke u skladu s prihvaćenim obrascem. Posebno se uzimaju u obzir teškoće na koje nailaze najmanje razvijene države članice u sastavljanju svojih izvješća. Tajništvo osigurava dostupnost tehničke pomoći na zahtjev članica zemalja u razvoju i posebno članica najmanje razvijenih zemalja. Informacije sadržane u izvješćima trebale bi biti u najvećoj mogućoj mjeri usklađene s obavijestima što ih se podnosi po odredbama multilateralnih trgovinskih sporazuma, a gdje je to primjenjivo odredbama plurilateralnih trgovinskih sporazuma.

E. **Odnos s platno-bilančnim odredbama GATT-a 1994. i GATS-a**

Članice su svjesne potrebe da se opterećenja za vlade koje su također izložene punim konzultacijama sukladno odredbama o platnoj bilanci iz GATT-a 1994 ili GATS-a svedu na minimum. S tim ciljem, predsjedatelj TPRB-a u konzultacijama sa članicom ili članicama kojih se to tiče, kao i s predsjedateljem Odbora za ograničenja platne bilance, donosi administrativne odluke koje usklađuju normalni ritam kontrola trgovinske politike s vremenskim rasporedom konzultacija o platnoj bilanci, ali koji ne odgađa kontrolu trgovinske politike za više od 12 mjeseci.

F. **Ocjena mehanizma**

TPRB organizira ocjenu funkcioniranja TPRM-a u najdužem roku od pet godina po stupanju na snagu Sporazuma o osnivanju WTO-a. Rezultati tog ocjenjivanja su predočeni Ministarskoj konferenciji. TPRB nakon toga provodi ocjenjivanja TPRM-a u razmacima kakve sam odredi ili kakve zatraži Ministarska konferencija.

G. **Opći pregled događanja u međunarodnom trgovinskom okruženju**

TPRB priprema i godišnji opći pregled događaja u međunarodnom trgovinskom okruženju koji utječu na multilateralni trgovinski sustav. Tom općem pregledu se prilaže godišnje izvješće generalnog direktora u kojem on izlaže glavne aktivnosti WTO-a i ističe značajna politička pitanja koja utječu na trgovinski sustav.

21994A1223(20)

23.12.1994. SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA L 336/253

ZAVRŠNI AKT

s rezultatima Urugvajske runde multilateralnih pregovora o trgovini

Marrakech, 15. travnja 1994.

1. Predstavnici vlada i Europskih zajednica, članovi Odbora za pregovore o trgovini koji su se sastali s namjerom zaključivanja Urugvajske runde multilateralnih pregovora o trgovini, slažu se da su rezultati njihovih pregovora sadržani u Sporazumu kojim se osniva Svjetska trgovinska organizacija (dalje u tekstu Završnog akta „Sporazum o WTO-u"), u deklaracijama i odlukama ministara, i u dogovoru o obvezama vezano uz financijske usluge. Ti su dokumenti ovdje priloženi i sastavni su dio ovog Završnog akta.

2. Potpisivanjem ovog Završnog akta predstavnici su suglasni:

   (a) dati Sporazum o WTO-u na razmatranje svojim odgovarajućim nadležnim tijelima kako bi zatražili prihvaćanje Sporazuma sukladno svojim postupcima; i

   (b) donijeti Ministarske deklaracije i Odluke ministara.

3. Predstavnici su suglasni da je potrebno da svi sudionici Urugvajske runde multilateralnih pregovora o trgovini (dalje u tekstu „sudionici") prihvate Sporazum o WTO-u, kako bi isti Sporazum stupio na snagu do 1. siječnja 1995. ili što je moguće prije nakon tog datuma. Ministri će se, u skladu sa zadnjim stavkom Ministarske deklaracije iz Punta del Este, sastati najkasnije do kraja 1994. godine kako bi odlučili o međunarodnoj primjeni donesenih zaključaka, uključujući i raspored njihovog stupanja na snagu.

4. Predstavnici su suglasni da svi sudionici Sporazuma, u skladu s člankom XIV., prihvate Sporazum o WTO-u kao cjelinu, potpisivanjem ili na drugi način. Prihvaćanje i stupanje na snagu Plurilateralnog trgovinskog sporazuma, koji je sadržan u Dodatku 4. Sporazumu o WTO-u provest će se prema odredbama tog Plurilateralnog trgovinskog sporazuma.

5. Sudionici, koji nisu strane Općeg sporazuma o carinama i trgovini, trebaju prije prihvaćanja Sporazuma o WTO-u dovršiti pregovore o svom pristupanju Općem sporazumu o carinama i trgovini i postati strane tog Sporazuma. Za sudionike koji nisu bili strane Općeg sporazuma na dan donošenja Završnog akta, prihvaćeni program nije konačan i naknadno će biti upotpunjen u svrhu njihovog pristupanja Općem sporazumu i prihvaćanja Sporazuma o WTO-u.

6. Ovaj se Završni akt, zajedno s priloženim tekstovima, pohranjuje kod generalnog direktora UGOVORNIH STRANAKA Općeg sporazuma o carinama i trgovini, a on je dužan u najkraćem roku dostaviti svakom sudioniku ovjerenu kopiju istog dokumenta.

SASTAVLJENO u Marrakechu petnaestog travnja godine tisuću devetsto devedeset četvrte, u jednom primjerku, na engleskom, francuskom i španjolskom jeziku, s tim da je svaki od tekstova vjerodostojan.

(popis potpisnika treba nadodati u kopiju ugovora Završnog akta za potpis)

ODLUKA O MJERAMA U KORIST NAJSLABIJE RAZVIJENIH ZEMALJA

MINISTRI,

Prepoznajući nepovoljan položaj najslabije razvijenih zemalja i potrebu da se osigura njihovo učinkovito učešće u svjetskom trgovinskom sustavu te da se poduzmu daljnje mjere za poboljšanje njihovih trgovinskih prilika;

Prepoznajući specifične potrebe najslabije razvijenih zemalja u području pristupa tržištu gdje kontinuirani povlašteni pristup ostaje bitnim sredstvom poboljšanja njihovih trgovinskih prilika;

Potvrđujući svoju obvezu potpune provedbe odredbi koje se odnose na najslabije razvijene zemlje sadržane u stavku 2.(d), 6. i 8. Odluke o različitom i povoljnijem tretmanu, reciprocitetu i većem učešću najslabije razvijenih zemalja od 28. studenoga 1979.;

Uzimajući u obzir obvezu sudionika koja je utvrđena u odjeljku B vii. Dijela I. Ministarske deklaracije iz Punta del Este;

1. ODLUČUJU DA: najslabije razvijene zemlje, ako to već nije osigurano instrumentima dogovorenim tijekom Urugvajske runde pregovora, neovisno o prihvaćanju tih instrumenata, poštuju opća pravila određena gore spomenutim instrumentima sve dok su u toj kategoriji, te da se od njih zahtijeva izvršenje obveza i ustupaka u mjeri koja je u skladu s njihovim pojedinačnim razvitkom, financijskim i trgovinskim potrebama ili administrativnim i institucionalnim sposobnostima. Najslabije se razvijenim zemljama daje dodatno vrijeme od jedne godine počevši od 15. travnja 1994. za podnošenje njihovog obvezujućeg rasporeda u skladu s člankom XI. Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

2. SPORAZUMNI SU DA:

   i. Brža provedba svih posebnih i različitih mjera u korist najslabije razvijenih zemalja, uključujući mjere iz Urugvajske runde pregovora, se osigura putem, između ostalog, redovitih kontrola.

   ii. U mjeri u kojoj je moguće, MFN koncesije carinskih i necarinskih mjera dogovorene tijekom Urugvajske runde pregovora za proizvode zanimljive za izvoz najslabije razvijenih zemalja mogu se samostalno primjenjivati, i to unaprijed i bez postupnog ukidanja. Treba voditi računa o daljnjem poboljšanju Općeg sustava povlastica (GSP) i ostalih programa za proizvode koji su od posebnog izvoznog interesa za najslabije razvijene zemlje.

   iii. Pravila utvrđena različitim sporazumima i instrumentima i prijelazne odredbe Urugvajske runde pregovora treba primijeniti na najslabije razvijene zemlje na fleksibilan način te ih treba podržati. U tu se svrhu specifičnim i razložnim pitanjima koje postave najslabije razvijene zemlje pruža mogućnost za raspravu u odgovarajućim vijećima i odborima.

   iv. U primjeni mjera za ublažavanje uvoza i drugih mjera iz stavka 3.(c) članka XXXVII. GATT-a 1947. i odgovarajućih odredbi GATT-a 1994. posebna se pažnja pridaje izvoznim interesima najslabije razvijenih zemalja.

   v. Najslabije razvijenim zemljama dodjeljuje se bitno veća tehnička pomoć u razvitku, jačanju i diversifikaciji njihovih proizvodnih i izvoznih osnova te usluga, kao i pomoć u trgovinskoj promidžbi, kako bi im se omogućilo da u najvećoj mjeru povećaju koristi od slobodnog pristupa tržištima.

3. SPORAZUMNI SU voditi računa o specifičnim potrebama najslabije razvijenih zemalja i nastoje prihvatiti pozitivne mjere koje olakšavaju rast mogućnosti za trgovinu u korist tih zemalja.

DEKLARACIJA O DOPRINOSU SVJETSKE TRGOVINSKE ORGANIZACIJE U POSTIZANJU VEĆE USKLAĐENOSTI SVJETSKIH GOSPODARSKIH POLITIKA

1. Ministri su svjesni da je globalizacija svjetskoga gospodarstva dovela do stalno rastućih interakcija ekonomskih politika koje provode pojedine zemlje, kao i interakcija strukturalnih, makroekonomskih, trgovinskih, financijskih i razvojnih aspekata gospodarskih politika. Postizanje sklada među ovim politikama u prvom je redu zadaća vlada na nacionalnoj razini, ali njihova međunarodna cjelovitost predstavlja važan i vrijedan element povećanja učinkovitosti tih politika na nacionalnoj razini. Sporazumi doneseni tijekom Urugvajske runde pregovora pokazuju da su sve vlade sudionice spoznale doprinos koji liberalna trgovinska politika može dati zdravom rastu i razvitku njihovih vlastitih gospodarstava i svjetskoga gospodarstva kao cjeline.

2. Uspješna suradnja u svim područjima gospodarske politike pridonosi napretku u drugim područjima. Veća stabilnost deviznih tečajeva utemeljena na uređenom ustroju gospodarskih i financijskih uvjeta treba doprinijeti proširenju trgovine, održanju rasta i razvitka i korekciji vanjske neravnoteže. Također postoji potreba za odgovarajućim i vremenski usklađenim tijekom koncesijskih i nekoncesijskih financijskih i stvarnih investicijskih resursa prema zemljama u razvoju kao i potreba za budućim naporima u rješavanju problema dugova kako bi se pomoglo u osiguranju rasta i razvitka. Liberalizacija trgovine predstavlja čimbenik od rastućeg značenja u postizanju uspješnosti programa prilagodbe koje poduzimaju mnoge zemlje što često izaziva znatne društvene troškove tranzicije. S tim u vezi, ministri bilježe ulogu Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda u potpori prilagodbe na liberalizaciju trgovine, kao i potpori zemalja u razvoju neto uvoznicama hrane koje su suočene s kratkoročnim troškovima koji proizlaze iz reformi trgovine poljoprivrednim proizvodima.

3. Pozitivni ishod Urugvajske runde pregovora znači velik doprinos cjelovitijim i komplementarnim međunarodnim gospodarskim politikama. Rezultati Urugvajske runde pregovora osiguravaju proširenje pristupa tržištu u korist svih zemalja kao i okvir za jačanje multilateralnih trgovinskih disciplina. Ti rezultati također jamče da će se trgovinska politika voditi na transparentan način i s većom sviješću o koristima koje domaćoj konkurentnoj sposobnosti donosi otvoreno trgovinsko okruženje. Ojačani multilateralni trgovinski sustav koji je proizišao iz Urugvajske runde pregovora u stanju je osigurati bolje mjesto za liberalizaciju, doprinijeti učinkovitijem nadzoru i osigurati strogo praćenje pravila i disciplina koje su multilateralno dogovorene. Ova poboljšanja znače da trgovinska politika može u budućnosti imati važniju ulogu u osiguranju cjelovitosti svjetske gospodarske politike.

4. Ministri prepoznaju, međutim, da se poteškoće čiji se izvori nalaze izvan područja trgovine ne mogu svladati pomoću mjera koje se poduzimaju samo u području trgovine. To umanjuje značenje napora na poboljšanju drugih elemenata svjetske gospodarske politike u nadopuni učinkovite provedbe rezultata postignutih Urugvajskom rundom pregovora.

5. Međupovezanost različitih aspekta ekonomske politike zahtjeva od međunarodnih institucija koje su odgovorne za svako pojedino područje da slijede konzistentne i međusobno usklađene politike. Svjetska bi trgovinska organizacija stoga trebala nastojati razvijati suradnju s međunarodnim organizacijama koje su zadužene za monetarna i financijska pitanja uz poštivanje mandata, zahtjeva za povjerljivošću i samostalnošću u postupcima donošenja odluka svake pojedine institucije te izbjegavajući nametanja međusobne uvjetovanosti ili dodatnih uvjeta pojedinim vladama. Ministri dalje pozivaju glavnog direktora Svjetske trgovinske organizacije da s direktorom Međunarodnog monetarnog fonda i predsjednikom Svjetske banke razmotri implikacije odgovornosti Svjetske trgovinske organizacije za suradnju s institucijama Bretton Woodsa, kao i za one oblike koje ta suradnja može poprimiti kako bi se postigla veća cjelovitost svjetske gospodarske politike.

ODLUKA O POSTUPCIMA NOTIFIKACIJE

Ministri su odlučili preporučiti Ministarskoj konferenciji usvajanje odluke o poboljšanju i reviziji niže navedenih postupaka notifikacije.

ČLANICE,

Želeći poboljšati funkcioniranje postupaka notifikacije u skladu sa Sporazumom o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (dalje u tekstu: Sporazum o WTO-u) i time doprinijeti transparentnosti trgovinskih politika država članica i učinkovitosti dogovora o nadzoru koji su u tu svrhu ustanovljeni;

Podsjećajući na obveze iz Sporazuma o WTO-u o objavljivanju i notifikaciji, uključujući obveze preuzete iz uvjeta posebnih protokola o pristupanju i napuštanju te drugih sporazuma koje su članice unijele;

SPORAZUMNE SU:

I. Opća obveza notifikacije

Članice potvrđuju svoju obvezu iz multilateralnih trgovinskih sporazuma i, gdje je to primjenljivo, plurilateralnih trgovinskih sporazuma, vezano za objavljivanje i notificiranje.

Članice podsjećaju na svoje obveze utvrđene u Dogovoru o notifikaciji, konzultacijama, rješavanju sporova i nadzoru koji je usvojen 28. studenoga 1979. (BISD 26S/210). S obzirom na njihovu obvezu iz tog dogovora da notificiraju, u najvećoj mogućoj mjeri, usvajanje trgovinskih mjera koje utječu na funkcioniranje GATT-a iz 1994., takve notifikacije same po sebi nemaju utjecaja na usklađenost mjera ili njihovu važnost za prava i obveze iz multilateralnih trgovinskih sporazuma i, kad je to primjenljivo, plurilateralnih trgovinskih sporazuma. Članice se slažu da ih, prema potrebi, usmjerava popis mjera navedenih u prilogu. Stoga su se članice sporazumjele da uvođenje ili prilagodba takvih mjera podliježe zahtjevu za notifikacijom iz Dogovora iz 1979.

II. Središnji registar notifikacija

Središnji registar notifikacija uspostavlja se u okviru poslova Tajništva. Dok će članice nastaviti slijediti postojeće postupke notificiranja Tajništvo osigurava da se takve informacije pohranjuju u središnji registar mjera o kojima članice obavješćuju u tu svrhu, pokrivenost trgovine i zahtjev na osnovu kojega je notificirala o mjeri. Središnji registar križno provjerava svoj registar notifikacija i obveze članica.

Središnji registar godišnje obavješćuje svaku članicu o redovitim obvezama notificiranja, na što se očekuje da će članica odgovoriti tijekom godine koja slijedi.

Središnji registar skreće pozornost pojedinih članica na redovite obveze notificiranja koje su ostale neispunjene.

Podaci o središnjem registru u vezi pojedinačnih notifikacija stavljaju se na raspolaganje, na zahtjev, svakoj članici koja ima pravo primati notifikacije o kojima se radi.

III. Pregled obveza i postupaka notificiranja

Vijeće za trgovinu robama obavit će pregled obveza i postupaka notificiranja prema sporazumima iz Dodatka 1.A Sporazumu o WTO-u. Pregled će obaviti radna skupina u čijem radu mogu sudjelovati sve članice. Skupina će se uspostaviti odmah nakon stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u.

Radna skupina će biti zadužena za:

— poduzimanje cjelokupne kontrole postojećih obveza članica za notificiranjem prema sporazumima iz Dodatka 1.A Sporazumu o WTO-u, s ciljem pojednostavljenja, standardizacije i konsolidacije tih obveza na najpraktičniji način kao i poboljšanja usklađenosti s tim obvezama vodeći računa o općem cilju poboljšanja transparentnosti trgovinskih politika članica i učinkovitosti dogovora o nadzoru koji su ustanovljeni u tu svrhu, te vodeći također računa o mogućoj potrebi neke članice zemlje u razvoju za pružanjem pomoći radi ispunjenja zahtjeva za notificiranjem;

— davanje preporuka Vijeću za trgovinu robama najkasnije dvije godine nakon stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u.

DODATAK

INDIKATIVNI POPIS [1] **MJERA KOJE PODLIJEŽU OBVEZI NOTIFICIRANJA**

Carine (uključujući raspon i obuhvat obveza, odredbe Općeg sustava povlastica/GSP/, stope koje se primjenjuju na države članice područja slobodne trgovine/carinskih unija i druge povlastice).

Carinske kvote i dodatne pristojbe

Količinska ograničenja, uključujući neobvezatna izvozna ograničenja i redovite marketinške dogovore koji utječu na uvoz.

Ostale necarinske mjere kao što su dozvole i ostali zahtjevi, promjenljiva davanja.

Carinska vrijednost

Pravila o podrijetlu

Javne nabave

Tehničke prepreke

Zaštitne mjere

Antidampinške mjere

Kompenzacijske mjere

Izvozni porezi

Izvozne subvencije, porezna izuzeća i koncesionarsko financiranje izvoza

Zone slobodne trgovine, uključujući vezanu proizvodnju

Izvozna ograničenja, uključujući neobvezna izvozna ograničenja i redovite marketinške dogovore

Ostale vladine potpore, uključujući subvencije i porezna izuzeća

Uloga državnih trgovinskih poduzeća

Devizna kontrola uvoza i izvoza

Kompenzacijska trgovina po nalogu države

Ostale mjere pokrivene multilateralnim trgovinskim sporazumima iz Dodatka 1.A Sporazumu o WTO-u.

---

[1] Ovaj popis ne mijenja postojeće zahtjeve za notifikacijom iz multilateralnih trgovinskih sporazuma iz Dodatka 1.A Sporazumu o WTO-u ili, gdje je to primjenljivo, plurilateralnih trgovinskih Sporazuma iz Dodatka 4. Sporazumu o WTO-u.

DEKLARACIJA O ODNOSU IZMEĐU SVJETSKE TRGOVINSKE ORGANIZACIJE I MEĐUNARODNOG MONETARNOG FONDA

MINISTRI,

Primjećujući bliski odnos između UGOVORNIH STRANA GATT-a 1947. i Međunarodnog monetarnoga fonda te odredbe GATT-a 1947. koje reguliraju taj odnos, posebno članak XV. GATT-a 1947.;

Prepoznajući želju zemalja sudionica da temelje odnos između Svjetske trgovinske organizacije i Međunarodnog monetarnog fonda, obzirom na područja koja pokrivaju multilateralni trgovinski sporazumi iz Dodatka 1.A Sporazumu o WTO-u, na odredbama koje su regulirale odnos između UGOVORNIH STRANA Općeg sporazuma o carinama i trgovini 1947. i Međunarodnim monetarnim fondom;

Ovim ponovo potvrđuju, ako to nije drukčije propisano Završnom aktom, da će se odnos između Svjetske trgovinske organizacije i Međunarodnog monetarnog fonda obzirom na područja koja pokrivaju multilateralni trgovinski sporazumi iz Dodatka 1.A Sporazumu o WTO-u temeljiti na odredbama koje su regulirale odnos UGOVORNIH STRANA GATT-a 1947. s Međunarodnim monetarnim fondom.

ODLUKA O MJERAMA U VEZI S MOGUĆIM NEGATIVNIM UČINCIMA PROGRAMA REFORME NA NAJSLABIJE RAZVIJENE ZEMLJE I ZEMLJE U RAZVOJU - NETO UVOZNICE HRANE

1. Ministri prepoznaju da će progresivna provedba zaključaka Urugvajske runde pregovora kao cjeline donijeti više prilika za proširenje trgovine i gospodarski rast u korist svih zemalja učesnica.

2. Ministri priznaju da bi tijekom programa reforme koja vodi većoj liberalizaciji trgovine poljoprivrednim proizvodima najslabije razvijene zemlje i zemlje u razvoju - neto uvoznice hrane mogle osjetiti negativne učinke u pogledu raspoloživosti odgovarajućih temeljnih prehrambenih artikala iz vanjskih izvora po prihvatljivim uvjetima kao i kratkoročne poteškoće u financiranju normalnih razina komercijalnog uvoza temeljnih prehrambenih artikala.

3. Ministri su stoga suglasni da se uspostave odgovarajući mehanizmi kako bi se spriječilo da provedba zaključaka Urugvajske runde pregovora o trgovini poljoprivrednim proizvodima ima negativan učinak na raspoloživost pomoći u hrani na razini koja je dostatna za nastavak davanja pomoći u zadovoljavanju potreba za hranom zemalja u razvoju, posebno najslabije razvijenih zemalja i zemalja u razvoju - neto uvoznica hrane. S tim ciljem ministri su suglasni:

   i. utvrditi razinu pomoći u hrani koju periodički utvrđuje Odbor za pomoć u hrani u skladu s Konvencijom o pomoći u hrani iz 1986. te započeti pregovore u odgovarajućem tijelu kako bi se ustanovile razine obveza pomoći u hrani koje su dostatne za zadovoljenje opravdanih potreba zemalja u razvoju tijekom programa reforme;

   ii. usvojiti smjernice kako bi se osiguralo da se povećani dio temeljnih prehrambenih artikala daje najslabije razvijenim zemljama i zemljama u razvoju - neto uvoznicama hrane u obliku potpune donacije i/ili pod odgovarajućim koncesijskim uvjetima u skladu s člankom IV. Konvencije o pomoći u hrani iz 1986.;

   iii. u kontekstu svojih programa pomoći, posvetiti punu pažnju zahtjevima za pružanjem tehničke financijske pomoći najslabije razvijenim zemljama i zemljama u razvoju - neto uvoznicama hrane kako bi poboljšale produktivnost poljoprivrede i infrastrukturu.

4. Ministri su nadalje suglasni osigurati da se u svaki sporazum o poljoprivrednim izvoznim kreditima ugrade odgovarajuće odredbe za različit tretman u korist najslabije razvijenih zemalja i zemalja u razvoju - neto uvoznica hrane.

5. Ministri prepoznaju da, kao rezultat Urugvajske runde, određene zemlje u razvoju mogu osjetiti kratkoročne poteškoće u financiranju normalnih razina komercijalnog uvoza te da bi te zemlje mogle biti podobne za dobivanje sredstava od međunarodnih financijskih institucija pod postojećim olakšicama ili pod onim olakšicama koje bi se mogle ustanoviti u okviru programa prilagodbe kako bi se izašlo u susret takvim financijskim poteškoćama. U tom pogledu ministri skreću pozornost na stavak 37. izvješća generalnog direktora UGOVORNIH STRANA GATT-a 1947. na temelju njegovih konzultacija s izvršnim direktorom Međunarodnog monetarnog fonda i predsjednikom Svjetske banke (MTN.GNG/NG14/W/35).

6. Odredbe ove Odluke bit će predmetom redovitih pregleda Ministarske konferencije, dok praćenje ove Odluke, kako je to i primjereno, prati Odbor za poljoprivredu.

ODLUKA O NOTIFIKACIJI O PRVOJ INTEGRACIJI PREMA ČLANKU 2.6. SPORAZUMA O TEKSTILU I ODJEĆI

Ministri su suglasni da zemlje sudionice koje provode ograničenja sukladno stavku 1. članka 2. Sporazuma o tekstilu i odjeći trebaju obavijestiti Tajništvo GATT-a o svim detaljima mjera koje treba poduzeti sukladno stavku 6. članka 2. Sporazuma najkasnije do 1. listopada 1994. Tajništvo GATT-a odmah šalje te notifikacije ostalim sudionicima na znanje. Ove se notifikacije stavljaju na raspolaganje Tijelu za praćenje tekstila, nakon što se to tijelo osnuje sukladno stavku 21. članka 2. Sporazuma o tekstilu i odjeći.

ODLUKA O PRIJEDLOGU TUMAČENJA U SUSTAVU INFORMIRANJA O NORMAMA WTO-ISO

Ministri su odlučili preporučiti Tajništvu Svjetske trgovinske organizacije da postigne dogovor s Međunarodnom organizacijom za normizaciju („ISO") kako bi se uspostavio informacijski sustav u kojem:

1. Članovi Isoneta prenose Informacijskoj središnjici ISO/IEC u Ženevi notifikacije iz stavaka C i J Kodeksa o dobroj praksi kod izrade, prihvaćanja i primjene norma iz Dodatka 3. Sporazumu o tehničkim preprekama u trgovini na način koji je tamo naveden;

2. Sljedeći (alfa)numerički sustav klasifikacije koristi se u radnim programima spomenutima u stavku J:

   (a) sustav klasifikacije norma koji tijelima za normizaciju omogućuje da svakoj normi spomenutoj u radnom programu odrede (alfa) numeričku oznaku predmeta koji je u pitanju;

   (b) fazni sustav kodova koji tijelima za normizaciju dopušta da svakoj normi spomenutoj u radnom programu odrede (alfa) numeričku oznaku faze razvitka te norme; u tu bi svrhu trebalo ustanoviti barem pet faza razvitka: (1) faza u kojoj je donesena odluka o razvitku normi, ali još nije započeo tehnički dio posla; (2) faza u kojoj je započeo tehnički rad, ali još nije započelo razdoblje za podnošenje primjedbi, (3) faza u kojoj je započelo razdoblje za podnošenje primjedbi, ali još nije završeno; (4) faza u kojoj je završeno razdoblje za podnošenje primjedbi, ali norma još nije usvojena; i (5) faza u kojoj je norma usvojena;

   (c) sustav identifikacije koji pokriva sve međunarodne norme koji tijelima za normizaciju dopušta da svakoj normi spomenutoj u radnom programu odrede (alfa)numeričku oznaku međunarodne norme koji je korišten kao temelj;

3. Informacijska središnjica ISO/IEC odmah dostavlja Tajništvu kopije svih notifikacija koje su spomenute u stavku C. Kodeksa dobre prakse;

4. Informacijska središnjica ISO/IEC redovito objavljuje informacije dobivene putem notifikacija u skladu sa stavkom C. i J. Kodeksa dobre prakse; ta publikacija, za koju se može naplaćivati prihvatljiva naknada, stoji na raspolaganju članovima ISONET-a i posredstvom Tajništva svim članicama Svjetske trgovinske organizacije.

ODLUKA O PREGLEDU PUBLIKACIJE INFORMACIJSKE SREDIŠNJICE ISO/IEC

Ministri su odlučili u skladu sa stavkom 1. članka 13. Sporazuma o tehničkim preprekama u trgovini iz Dodatka 1.A Sporazumu o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije, da Odbor za tehničke prepreke u trgovini ustanovljen unutar WTO-a najmanje jedanput godišnje, a ne dovodeći u pitanje odredbe o konzultacijama i rješavanju sporova, pregleda publikacije koju izdaje Informacijska središnjica ISO/IEC o informacijama koje se primaju u skladu s Kodeksom dobre prakse kod izrade, usvajanja i primjene norma iz Dodatka 3. Sporazumu kako bi se članicama dala prilika da raspravljaju o svim pitanjima koja su vezana za funkcioniranje Kodeksa.

Kako bi se olakšala rasprava, Tajništvo priprema po članicama popis svih tijela za normizaciju koja su usvojila Kodeks, kao i popis onih tijela za normizaciju koja su prihvatila Kodeks ili su se iz njega povukla tijekom prethodne godine za svaku članicu.

Tajništvo također odmah dostavlja svim članicama kopije obavijesti koje dobiva od Informacijske središnjice ISO/IEC-a.

ODLUKA O MJERAMA PROTIV ZAOBILAŽENJA

MINISTRI,

Primjećujući da, iako je problem zaobilaženja antidampinških carinskih mjera činio sastavni dio pregovora koji su prethodili Sporazumu o provedbi člana VI. GATT-a 1994., pregovarači nisu postigli dogovor o određenom tekstu.

Imajući u vidu poželjnost primjene istovjetnih pravila na tom području što je prije moguće,

odlučili su podnijeti ovo pitanje na rješavanje Odboru za antidampinške prakse osnovanom na temelju ovog Sporazuma.

ODLUKA O PREGLEDU ČLANKA 17.6. SPORAZUMA O PROVEDBI ČLANKA VI. OPĆEG SPORAZUMA O CARINAMA I TRGOVINI 1994.

Ministri odlučili su kako slijedi:

Norma pregleda iz stavka 6. članka 17. Sporazuma o provedbi članka VI. GATT-a 1994. revidira se nakon isteka razdoblja od tri godine s ciljem razmatranja pitanja o mogućnosti njezine opće primjene.

DEKLARACIJA O RJEŠAVANJU SPOROVA KOJI PROIZLAZE IZ SPORAZUMA O PROVEDBI ČLANKA VI. OPĆEG SPORAZUMA O CARINAMA I TRGOVINI 1994. ILI DIJELA V. SPORAZUMA O SUBVENCIJAMA I KOMPENZACIJSKIM MJERAMA

Ministri prepoznaju potrebu za dosljednim rješavanjem sporova koji proizlaze iz antidampinških mjera i mjera protiv subvencioniranja, vodeći pri tome računa o rješenju koje slijedi iz Sporazuma o provedbi članka VI. GATT-a ili V. dijela Sporazumu o subvencijama i kompenzacijskim mjerama.

ODLUKA U SLUČAJEVIMA KADA CARINSKE UPRAVE IMAJU RAZLOGA SUMNJATI U ISTINITOST ILI TOČNOST DEKLARIRANE VRIJEDNOSTI

Ministri pozivaju Odbor za carinsku vrijednost koji je uspostavljen Sporazumom o provedbi članka VII. GATT-a 1994. na donošenje sljedeće odluke:

ODBOR ZA CARINSKU VRIJEDNOST,

Potvrđujući da je transakcijska vrijednost početna osnova za carinsku vrijednost prema Sporazumu o provedbi članka VII. GATT-a iz 1994. (dalje u tekstu „Sporazum”);

Prepoznajući to da bi carinska uprava mogla biti u prilici rješavati slučajeve gdje postoje razlozi za sumnju u istinitost i točnost podataka ili dokumenata kojima trgovci opravdavaju deklariranu vrijednost;

Naglašavajući da carinska uprava, čineći to, ne bi smjela dovesti u pitanje legitimne komercijalne interese trgovaca;

Vodeći računa o članku 17. Sporazuma, stavak 6. Dodatka III. Sporazumu i odgovarajućim odlukama Tehničkog Odbora za carinsku vrijednost;

ODLUČUJE KAKO SLIJEDI:

1. Ako je podnesena carinska deklaracija i ako carinska uprava ima razloga sumnjati u istinitost i točnost podataka ili dokumenata koji su priloženi uz deklaraciju, carinska uprava može zatražiti od uvoznika daljnja objašnjenja, uključujući dokumente ili druge dokaze, o tome da deklarirana vrijednost predstavlja ukupni iznos koji je stvarno plaćen ili koji će biti plaćen za uvezenu robu u skladu s odredbama članka 8. Ako i nakon primitka dodatnih informacija ili u nedostatku odgovora, carinska uprava još uvijek opravdano sumnja u istinitost i točnost deklarirane vrijednosti, može se smatrati, uzimajući u obzir odredbe članka 11., da se vrijednost carine na uvezenu robu ne može odrediti prema odredbama članka 1. Prije donošenja konačne odluke carinska uprava izvještava uvoznika, pisanim putem ako je tako traženo, o osnovama sumnje u istinitost i točnost podataka ili priloženih dokumenata, a uvozniku se daje odgovarajuća prilika za odgovor. Nakon donošenja konačne odluke carinska uprava pisanim putem izvještava uvoznika o svojoj odluci i njezinoj utemeljenosti.

2. U primjeni Sporazuma potpuno je opravdano da jedna članica pomaže drugoj članici prema uzajamno dogovorenim uvjetima.

ODLUKA O TEKSTOVIMA VEZANIM ZA MINIMALNE VRIJEDNOSTI I UVOZ AGENATA POJEDINACA, DISTRIBUTERA POJEDINACA I KONCESIONARA POJEDINACA

Ministri su odlučili Odboru za carinsku vrijednost, koji je osnovan na temelju Sporazuma o provedbi članka VII. GATT-a 1994., proslijediti sljedeće tekstove na usvajanje.

I.

Kad zemlja u razvoju stavi rezervu na zadržavanje službeno utvrđenih najnižih vrijednosti u smislu stavka 2. Dodatka III. i da valjani razlog, Odbor taj zahtjev za zadržavanjem prava razmatra s razumijevanjem.

Kad se pristane na rezervu, uvjeti i pretpostavke navedeni u stavku 2. Dodatka III. uzimaju potpuno u obzir razvoj, financijske i trgovinske potrebe te zemlje u razvoju.

II.

1. Određen broj zemalja u razvoju sumnja da bi mogli postojati problemi u određivanju vrijednosti uvoza agenta pojedinca, distributera pojedinca i koncesionara pojedinca. Prema stavku 1. članka 20. države članice u razvoju imaju na raspolaganju razdoblje odgode do pet godina prije primjene Sporazuma. U tom kontekstu države članice u razvoju koje se služe ovom odredbom mogu koristiti to razdoblje za izradu odgovarajućih studija i za poduzimanje drugih potrebnih aktivnosti za olakšanje primjene.

2. S tim u vezi Odbor preporučuje da Vijeće za carinsku suradnju pomogne zemljama u razvoju, u skladu s odredbama iz Dodatka II., u formuliranju i izradi studija u područjima gdje bi mogli postojati problemi, uključujući područja koja su povezana s uvoznim transakcijama koje obavljaju agenti pojedinci, distributeri pojedinci i koncesionari pojedinci.

ODLUKA O INSTITUCIONALNIM OKVIRIMA OPĆEG SPORAZUMA O TRGOVINI USLUGAMA

Ministri su odlučili preporučiti Vijeću za trgovinu uslugama da na prvoj sjednici usvoji odluku o niže navedenim pomoćnim tijelima.

VIJEĆE ZA TRGOVINU USLUGAMA,

Djelujući u skladu s člankom XXIV. i s ciljem olakšanja funkcioniranja i unapređivanja ciljeva Općeg sporazuma o trgovini uslugama,

ODLUČUJE KAKO SLIJEDI:

1. Pomoćna tijela koja Vijeće može osnovati izvještavaju Vijeće jedanput godišnje ili češće ako se ukaže potreba. Svako takvo tijelo uspostavlja vlastita pravila i postupke te može ustanoviti vlastita pomoćna tijela ako to smatra potrebnim.

2. Bilo koji sektorski odbor može obavljati dužnosti koje mu određuje Vijeće pružajući članicama priliku da se savjetuju u vezi pitanja koja se odnose na trgovinu uslugama u dotičnom području i funkcioniranje sektorskog dodatka kojem pripadaju. Te dužnosti uključuju:

(a) stalni pregled i nadzor primjene Sporazuma uzimajući u obzir područje koje je u pitanju;

(b) formuliranje prijedloga ili preporuka koje Vijeće razmatra vezano uz pitanja koja se odnose na trgovinu u tom području;

(c) ako postoji dodatak koji se odnosi na područje, valja razmatrati nadopune tog područnog dodatka i Vijeću dati odgovarajuće preporuke;

(d) osiguranje foruma za tehničke rasprave, izradu studije po mjeri članica i vođenje istraživanja drugih tehničkih pitanja koja utječu na trgovinu uslugama u dotičnom području;

(e) davanje tehničke pomoći zemljama članicama u razvoju i zemljama u razvoju koje pregovaraju o pristupanju Sporazumu o uspostavljanju Svjetske trgovinske organizacije u odnosu na primjenu obveza ili drugih pitanja koja utječu na trgovinu uslugama u dotičnom području; i

(f) suradnja s drugim pomoćnim tijelima uspostavljenima na temelju Općeg sporazuma o trgovini uslugama ili drugim međunarodnim organizacijama koje su aktivne u tom području.

3. Ovim se uspostavlja Odbor za trgovinu financijskim uslugama koji ima dužnosti navedene u stavku 2.

ODLUKA O ODREĐENIM POSTUPCIMA RJEŠAVANJA SPOROVA U OPĆEM SPORAZUMU O TRGOVINI USLUGAMA

Ministri su odlučili preporučiti Vijeću za trgovinu uslugama da na svojoj prvoj sjednici prihvati niže navedenu odluku.

VIJEĆE ZA TRGOVINU USLUGAMA,

Uzimajući u obzir specifični karakter obveza i specifičnih obveza iz Sporazuma o trgovini uslugama, u vezi s rješavanjem sporova iz članka XXII. i XXIII.

ODLUČUJE KAKO SLIJEDI:

1. Utvrđuje se lista članova panela kao pomoć pri izboru.

2. U tom cilju članice mogu predložiti imena kvalificiranih pojedinaca za uključivanje na liste navedene u stavku 3., a oni predaju svoje životopise kao i kvalifikacije te naznaku stručnosti za pojedino područje, ako je primjenljivo.

3. Paneli se sastoje od visoko kvalificiranih vladinih i/ili nevladinih stručnjaka koji posjeduju znanja u pitanjima vezanim za Opći sporazum o trgovini uslugama i/ili trgovini uslugama kao i srodnim zakonskim pitanjima. Članovi panela obavljaju dužnost u vlastito ime, a ne kao predstavnici bilo koje vlade ili organizacije.

4. Paneli za sporove koji se odnose na posebna pitanja s određenih područja raspolažu potrebnom stručnošću koja je relevantna za specifično područje usluga na koje se spor odnosi.

5. Tajništvo vodi registar i razvija postupke za vođenje sporova u dogovoru s predsjednikom Vijeća.

ODLUKA O TRGOVINI USLUGAMA I OKOLIŠU

Ministri su odlučili preporučiti Vijeću za trgovinu uslugama da na prvoj sjednici usvoji niže izloženu odluku.

VIJEĆE ZA TRGOVINU USLUGAMA,

Priznajući činjenicu da mjere potrebne za zaštitu okoliša mogu biti u suprotnosti s odredbama Sporazuma; i

Primjećujući da, budući da mjere zaštite okoliša uobičajeno imaju za cilj zaštitu života i zdravlja ljudi, životinja i biljaka, nije jasno da treba propisati više od onoga što je sadržano u stavku (b) članka XIV.

ODLUČILO JE KAKO SLIJEDI:

1. Kako bi odlučilo postoji li potreba za izmjenom članka XIV. Sporazuma kako bi se uzele u obzir takve mjere, zatražiti od Odbora za trgovinu i okoliš da ispita i izvijesti, s preporukama ako ih ima, o odnosu između trgovine uslugama i okoliša uključujući pitanje održivog razvoja. Odbor također ispituje i relevantnost međuvladinih sporazuma o okolišu i njihov odnos prema Sporazumu.

2. O rezultatima svog rada Odbor izvještava na prvom dvogodišnjem sastanku Ministarske konferencije nakon stupanja na snagu Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

ODLUKA O PREGOVORIMA O KRETANJU FIZIČKIH OSOBA

MINISTRI,

Primjećujući obveze koje su rezultat Urugvajske runde pregovora o kretanju fizičkih osoba u svrhu pružanja usluga;

Imajući u vidu ciljeve Općeg sporazuma o trgovini uslugama, uključujući veće sudjelovanje zemalja u razvoju u trgovini uslugama te proširenju njihovog izvoza usluga;

Prepoznajući važnost postignuća viših razina obveza o kretanju fizičkih osoba kako bi se osigurala ravnoteža koristi prema Općem sporazumu o trgovini uslugama.

ODLUČILI SU KAKO SLIJEDI:

1. Pregovori o daljnjoj liberalizaciji kretanja fizičkih osoba u svrhu pružanja usluga nastavljaju se izvan zaključaka Urugvajske runde pregovora kako bi se omogućilo postizanje viših razina obveza sudionika u Općem sporazumu o trgovini uslugama.

2. Uspostavlja se Skupina za pregovore o kretanju fizičkih osoba kojoj je zadaća vođenje pregovora. Skupina utvrđuje vlastite postupke te periodično podnosi izvješće Vijeću za trgovinu uslugama.

3. Skupina za pregovore održava svoj prvi sastanak najkasnije do 16. svibnja 1994. Skupina treba završiti ove pregovore i sastaviti konačno izvješće najkasnije šest mjeseci nakon stupanja na snagu Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

4. Obveze koje proizlaze iz ovih pregovora upisuju se zemljama članicama u raspored specifičnih obveza.

ODLUKA O FINANCIJSKIM USLUGAMA

MINISTRI,

Primjećujući da obveze sudionika u financijskim uslugama prema zaključcima Urugvajske runde pregovora stupaju na snagu na temelju klauzule o najpovlaštenijoj naciji (MFN) u isto vrijeme kad i Sporazum o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (dalje u tekstu „Sporazum o WTO-u”).

ODLUČILI SU KAKO SLIJEDI:

1. Po završetku razdoblja koje nije duže od šest mjeseci nakon datuma stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u, članice su slobodne da poboljšaju, izmijene ili povuku sve ili dijelove svojih obveza u ovom području bez kompenzacije, neovisno o odredbama članka XXI. Općeg sporazuma o trgovini uslugama. Istodobno članice trebaju završiti svoje pozicije o MFN izuzećima u ovom sektoru bez obzira na odredbe Dodatka o članku II. – Izuzeća. Od dana stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u do kraja gore spomenutog razdoblja neće se primjenjivati izuzeća nabrojena u Dodatku članka II. o izuzećima koja su uvjetovana razinom obveza preuzetih od strane sudionika ili izuzeća od strane drugih sudionika.

2. Odbor za trgovinu financijskim uslugama prati napredak pregovora koji se poduzimaju pod uvjetima iz ove Odluke te o tome izvještava Vijeće za trgovinu uslugama ne kasnije od četiri mjeseca nakon datuma stupanja na snagu Sporazuma o WTO-u.

ODLUKA O PREGOVORIMA O USLUGAMA U POMORSKOM PRIJEVOZU

MINISTRI,

Primjećujući da obveze raspoređene sudionicima usluga pomorskog prijevoza prema zaključcima Urugvajske runde pregovora stupaju na snagu na osnovi MFN-a u isto vrijeme kad i Sporazum o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (dalje u tekstu „Sporazum o WTO-u").

ODLUČILI SU KAKO SLIJEDI:

1. U području usluga pomorskog prijevoza pregovorima se pristupa na dobrovoljnoj osnovi u okviru Općeg sporazuma o trgovini uslugama. Pregovori su sveobuhvatni i ciljani na obveze u međunarodnom pomorstvu, pomoćne usluge i pristup lučkim objektima i opremi te vode uklanjanju ograničenja unutar određenog vremenskog razdoblja.

2. Za provedbu ovih zadataka uspostavlja se Skupina za pregovore o uslugama u pomorskom prijevozu (dalje u tekstu „NGMTS"). NGMTS podnosi periodično izvješće o napretku tih pregovora.

3. Pregovori u NGMTS -u otvoreni su svim vladama koje najave svoju namjeru sudjelovanja, kao i Europskoj zajednici. Do danas su svoju namjeru sudjelovanja u pregovorima najavile sljedeće zemlje:

Argentina, Kanada, Europska zajednica i njezine države članice, Finska, Hong Kong, Island, Indonezija, Koreja, Malezija, Meksiko, Novi Zeland, Norveška, Filipini, Poljska, Rumunjska, Singapur, Švedska, Tajland, Turska i Sjedinjene Američke Države.

Dalje namjere sudjelovanja treba uputiti depozitaru Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

4. NGMTS održava svoju prvu pregovaračku sjednicu najkasnije do 16. svibnja 1994. Skupina mora zaključiti pregovore i izraditi konačno izvješće najkasnije od lipnja 1996. Konačno izvješće NGMTS -a treba sadržavati i datum provedbe zaključaka tih pregovora.

5. Do suspenzije primjene zaključaka pregovora iz članka II. te točaka 1. i 2. dodatka članku II. o izuzećima na ovom području, nije potrebno popisivati izuzeća prema MNF listi izuzeća. Nakon okončanja pregovora članice mogu slobodno poboljšati, izmijeniti ili povući svoje obveze preuzete u ovom području tijekom Urugvajske runde pregovora bez davanja kompenzacije, bez obzira na odredbe članka XXI. Sporazuma. Istodobno, članice u ovom području konačno utvrđuju svoje pozicije u vezi MFN izuzeća neovisno o odredbama iz dodatka članku II. o izuzećima. Ako pregovori ne uspiju, Vijeće za trgovinu uslugama odlučuje hoće li nastaviti u skladu s ovim mandatom.

6. Sve obveze koje proizlaze iz pregovora, uključujući datum njihovog stupanja na snagu, upisuju se u popis koji se prilaže Općem sporazumu o trgovini uslugama te se na njih primjenjuju sve odredbe Sporazuma.

7. Od sada pa do datuma provedbe, koji se utvrđuje u skladu sa stavkom 4., podrazumijeva se da sudionici ne primjenjuju mjere koje utječu na trgovinu pomorskim prijevoznim uslugama, izuzev kao odgovor na mjere koje primjenjuju druge zemlje te da vode računa o održavanju ili poboljšanju slobode pružanja pomorskih prijevoznih usluga, ali ne na način kako bi poboljšali svoj pregovarački položaj i utjecaj.

8. Provedbu stavka 7. nadzire NGMTS. Svaki sudionik može skrenuti pažnju NGMTS-a na akciju ili propust za koji vjeruje da je relevantan za ispunjenje stavka 7. Nakon što Tajništvo primi takve obavijesti, smatra se da su podnijete NGMTS-u.

ODLUKA O PREGOVORIMA O OSNOVNIM TELEKOMUNIKACIJSKIM USLUGAMA

MINISTRI SU ODLUČILI KAKO SLIJEDI:

1. Pregovorima se pristupa na dobrovoljnoj osnovi s ciljem postupne liberalizacije trgovine telekomunikacijskim prijenosnim mrežama i uslugama (dalje u tekstu: „osnovne telekomunikacijske usluge") u okviru Općeg sporazuma o trgovini uslugama.

2. Ne dovodeći u pitanje njihov ishod, pregovori su sveobuhvatni s time da se a priori ne isključuje niti jedna osnovna telekomunikacijska osnova.

3. Uspostavlja se Skupina za pregovore o osnovnim telekomunikacijskim uslugama (dalje u tekstu „NGBT") koja izvršava ovaj mandat. NGBT periodično podnosi izvješće o napretku ovih pregovora.

4. Pregovori u NGBT-u su otvoreni svim vladama koje objave svoju namjeru za sudjelovanjem i Europskim zajednicama. Do danas su svoju namjeru za sudjelovanjem u pregovorima najavile sljedeće zemlje:

Australija, Austrija, Kanada, Čile, Cipar, Europske zajednice i njihove države članice, Finska, Hong Kong, Mađarska, Japan, Koreja, Meksiko, Novi Zeland, Norveška, Slovačka Republika, Švedska, Švicarska, Turska i Sjedinjene Američke Države.

Daljnje obavijesti o namjeri sudjelovanja treba uputiti depozitaru Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

5. NGBT održava svoju prvu pregovaračku sjednicu najkasnije do 16. svibnja 1994. Te pregovore treba zaključiti i načiniti konačno izvješće najkasnije do 30. travnja 1996. Konačno izvješće NGBT-a sadrži i datum za provedbu zaključaka tih pregovora.

6. Sve obveze koje proizlaze iz pregovora, uključujući dan njihovog stupanja na snagu, upisuju se u popis koji se prilaže Općem sporazumu o trgovini uslugama te se na njih primjenjuju sve odredbe Sporazuma.

7. Od sada pa do dana provedbe, koji se određuje na temelju stavka 5., podrazumijeva se da sudionik ne primjenjuje mjere koje utječu na trgovinu osnovnim telekomunikacijskim uslugama tako da bi poboljšao svoj pregovarački položaj i utjecaj. Podrazumijeva se da ova odredba ne sprečava provedbu komercijalnih i vladinih dogovora vezanih za pružanje osnovnih telekomunikacijskih usluga.

8. Provedba točke 7. predmetom je nadzora NGBT-a. Svaki sudionik može skrenuti pozornost NGBT-a na akciju ili propust za koji vjeruje da je bitan za ispunjenje stavka 7. Nakon što Tajništvo primi takve najave, smatra se da su podnijete NGBT-u.

ODLUKA O PROFESIONALNIM USLUGAMA

Ministri su odlučili preporučiti Vijeću za trgovinu uslugama da na svojoj prvoj sjednici prihvati niže navedenu odluku.

VIJEĆE ZA TRGOVINU USLUGAMA,

Prepoznajući utjecaj regulatornih mjera u području stručnih kvalifikacija, tehničkih norma i izdavanja dozvola za proširivanje trgovine profesionalnim uslugama;

Želeći uspostaviti multilateralne discipline s ciljem osiguranja da, u slučaju preuzimanja određenih obveza, ovakve zakonske mjere ne bi predstavljale nepotrebne prepreke ponudi profesionalnih usluga.

ODLUČILO JE KAKO SLIJEDI:

1. Radni program predviđen stavkom 4., članka VI. domaćih propisa mora odmah stupiti na snagu. U tu se svrhu uspostavlja Radna skupina za profesionalne usluge koja ispituje i izvješćuje, uz davanje preporuka, o disciplinama koje su potrebne za to da mjere koje se odnose na kvalifikacijske zahtjeve i procedure, tehničke norme i zahtjeve vezano uz izdavanje dozvola u području profesionalnih usluga ne bi predstavljale nepotrebne prepreke za trgovinu.

2. Kao najvažnije, Radna skupina izrađuje preporuke za razradu multilateralnih disciplina u području računovodstva da bi operacionalizirala određene obveze. U izradi tih preporuka, Radna se skupina usredotočuje na:

(a) razvijanje multilateralnih disciplina koje se odnose na pristup tržištu kako bi se osiguralo da su domaći zakonski uvjeti: i. utemeljeni na objektivnim i transparentnim kriterijima, kao što su kompetentnost i sposobnost davanja usluga; ii. te da ne predstavljaju veći teret nego što to zahtjeva kakvoća usluge čime se olakšava učinkovita liberalizacija računovodstvenih usluga;

(b) uporabu međunarodnih norma i, čineći to, potiče suradnju s relevantnim međunarodnim organizacijama kako je to određeno stavkom 5. točkom (b) članka VI., kako bi se omogućio puni učinak stavka 5. članka VII.;

(c) olakšanje učinkovite primjene stavka 6. članka VI. Sporazuma uspostavljanjem smjernica za priznavanje kvalifikacija.

U razradi ovih disciplina Radna skupina vodi računa o značenju vladinih i nevladinih tijela koja reguliraju profesionalne usluge.

ODLUKA O PRIMJENI I PREGLEDU DOGOVORA O PRAVILIMA I POSTUPCIMA ZA RJEŠAVANJE SPOROVA

MINISTRI,

PODSJEĆAJUĆI na Odluku od 22. veljače 1994. da postojeća pravila i postupke GATT-a 1947. u području rješavanja sporova ostaju na snazi do datuma stupanja na snagu Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije.

POZIVAJU odgovarajuća Vijeća i Odbore da odluče o nastavku rada s ciljem rješavanja sporova za koje je zahtjev za savjetovanje podnijet prije tog datuma.

POZIVAJU Ministarsku konferenciju da dovrši potpun pregled pravila i postupaka o rješavanju sporova u okviru Svjetske trgovinske organizacije u roku od četiri godine nakon stupanja na snagu Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije i da prigodom svog prvog sastanka nakon dovršetka tog pregleda donese odluku o tome hoće li nastaviti, ublažiti ili okončati ta pravila i postupke za rješavanje sporova.

DOGOVOR O OBVEZAMA U FINANCIJSKIM USLUGAMA

Sudionicima Urugvajske runde pregovora omogućeno je da preuzmu specifične obveze u sektoru financijskih usluga prema Općem sporazumu o trgovini uslugama (dalje u tekstu „Sporazum") na temelju pristupa koji je drugačiji od onoga sadržanog u odredbama dijela III. Sporazuma. Dogovoreno je da se ovaj pristup može primijeniti pod uvjetom da:

i. nije u sukobu s odredbama Sporazuma;

ii. ne dovodi u pitanje pravo bilo koje članice na raspored svojih specifičnih obveza sukladno pristupu iz dijela III. Sporazuma;

iii. specifične obveze koje iz toga proizlaze primjenjuju se na osnovi najpovlaštenije nacije;

iv. nije stvorena pretpostavka do kojeg stupnja liberalizacije članica sebe obvezuje tim Sporazumom.

Zainteresirane članice, na temelju pregovora te pod uvjetima i kvalifikacijama, ako su pobliže označene, upisale su u svoje rasporede određene obveze u skladu s niže navedenim pristupom.

A. **Mirovanje**

Bilo koji uvjeti, ograničenja i kvalifikacije niže navedenih obveza ograničeni su na postojeće neusklađene mjere.

B. **Pristup tržištu**

Monopolska prava

1. Osim članka VIII. Sporazuma, primjenjuje se sljedeće:

Svaka članica popisuje u svom rasporedu koji se odnosi na financijske usluge postojeća monopolska prava te ih nastojati ukloniti ili smanjiti njihovo područje primjene. Neovisno o podstavku 1.(b) Dodatka o financijskim uslugama, ovaj se stavak primjenjuje na aktivnosti na koje se odnosi podstavak 1.(b)iii. Dodatka.

Financijske usluge koje kupuju javni subjekti

2. Neovisno o članku XIII. Sporazuma, svaka članica osigurava da se dobavljačima financijskih usluga iz bilo koje druge članice, koji su uspostavili svoje poslovanje na njezinom državnom području, dodjeli tretman najpovlaštenije nacije i nacionalni tretman u pogledu kupnje ili nabavke financijskih usluga od strane javnih subjekata članice na njezinom državnom području.

Prekogranična trgovina

3. Svaka članica dopušta dobavljačima financijskih usluga koji u njoj nemaju stalno boravište da, u pravilu, preko posrednika ili kao posrednici te pod uvjetima koji dodjeljuju nacionalni tretman pružaju sljedeće usluge:

(a) osiguranje od rizika vezano uz:

i. pomorsko brodarstvo, civilno zrakoplovstvo, svemirsko lansiranje i teret (uključujući satelite) s osiguranjem koje pokriva neku ili sve robe koje se prevoze, vozila koja prevoze robu i sve odgovornosti koje iz toga proizlaze; i

ii. robe u međunarodnom tranzitu;

(b) reosiguranje i retrocesija i usluge vezane uz osiguranje podstavkom 5.(a)iv. Dodatka;

(c) pribavljanje i prijenos financijskih informacija i obrada financijskih podataka u skladu s podstavkom 5.(a)xv. Dodatka i savjetodavnih i ostalih pomoćnih usluga, osim posredovanja koje se odnosi na bankovne i ostale financijske usluge iz podstavka 5.(a) xvi. Dodatka.

4. Svaka članica dopušta svojim građanima da na državnom području bilo koje druge članice kupuju financijske usluge naznačene u:

(a) podstavku 3.(a)

(b) podstavku 3.(b) i

(c) podstavku od 5.(a) v. do xvi. Dodatka.

Komercijalna prisutnost

5. Svaka članica odobrava dobavljačima financijskih usluga iz druge države članice pravo na uspostavu ili širenje komercijalne prisutnosti unutar njezinog državnog područja, uključujući putem kupovine postojećih poduzeća.

6. Članica može postaviti uvjete i postupke za odobrenje uspostavljanja ili širenja komercijalne prisutnosti ako one ne

zaobilaze obveze članice iz stavka 5. te ako su ti uvjeti i postupci u skladu s ostalim obvezama iz Sporazuma.

Nove financijske usluge

7. Članica dopušta dobavljačima financijskih usluga iz bilo koje druge članice koji su osnovani na njezinom državnom području da nude nove financijske usluge.

Prijenos i obrada informacija

8. Nijedna članica ne poduzima mjere koje sprečavaju prijenose informacija ili obradu financijskih informacija, uključujući prijenos podataka elektroničkim putem ili one mjere, ovisno o uvoznim pravilima sukladnim međunarodnim sporazumima, koje sprečavaju prijenose opreme gdje je takav prijenos informacija, procesiranje financijskih informacija ili prijenos opreme potreban za obavljanje redovnih poslova dobavljača financijske usluge. Ništa u ovom stavku ne ograničava pravo članice na zaštitu osobnih podataka, osobnu privatnost i povjerljivost pojedinačnih zapisa i računa sve dok se to pravo ne koristi za zaobilaženje odredaba Sporazuma.

Privremeni ulaz osoblja

9. (a) Svaka članica dopušta privremeni ulaz na svoje državno područje osoblja dobavljača financijske usluge iz bilo koje druge članice koje osniva ili je osnovalo komercijalnu prisutnost na državnom području članice kako slijedi:

i. višeg rukovodećeg osoblja koje posjeduje točne informacije bitne za osnivanje, kontrolu i poslovanje dobavljača financijskih usluga; i

ii. stručnjaka za područje rada dobavljača financijskih usluga.

(b) Svaka članica dopušta, ovisno o raspoloživosti kvalificiranog osoblja na svom državnom području, privremeni ulaz na svoje državno područje sljedećeg osoblja koje je povezano s komercijalnom prisutnošću dobavljača financijskih usluga iz bilo koje druge članice:

i. stručnjaka za računarske i telekomunikacijske usluge i računovodstvo dobavljača financijskih usluga; i

ii. aktuarske i pravne stručnjake.

Nediskriminacijske mjere

10. Svaka članica nastoji ukloniti ili ograničiti značajne štetne učinke na dobavljače financijskih usluga iz druge zemlje-članice:

(a) nediskriminacijskih mjera koje sprečavaju dobavljače financijskih usluga u ponudi na državnom području članice, u obliku koji je odredila članica, svih financijskih usluga koje dopušta članica;

(b) nediskriminacijskih mjera koje ograničavaju širenje aktivnosti dobavljača financijskih usluga na cijelom državnom području članice;

(c) mjera članice, kad takva članica primjenjuje iste mjere na dobavljače bankovnih usluga i usluga osiguranja, a kad dobavljač financijskih usluga iz bilo koje druge članice usredotočuje svoje aktivnosti na pružanje usluga osiguranja; i

(d) ostalih mjera koje, premda u skladu s odredbama Sporazuma, imaju suprotan učinak na sposobnost dobavljača financijskih usluga iz bilo koje druge članice da radi, konkurira i stupa na tržište te članice;

kako neka akcija koja se poduzima prema ovom stavku ne bi nepravedno diskriminirala dobavljače financijskih usluga članice koja poduzima takvu akciju.

11. S obzirom na nediskriminacijske mjere iz podstavka 10. (a) i (b), članica nastoji ne ograničiti postojeći stupanj tržišnih mogućnosti i koristi koje već uživaju dobavljači financijskih usluga iz svih drugih država članica kao skupina unutar državnog područja članice, ako te obveze ne proizlaze iz nepravedne diskriminacije protiv dobavljača financijskih usluga članice koja primjenjuje takve mjere.

C. **Nacionalni tretman**

1. Pod uvjetima u kojima se dodjeljuje nacionalni tretman, svaka članica osigurava dobavljačima financijskih usluga bilo koje druge članice osnovanim na njezinom državnom području pristup sustavima platnog prometa i kliringa kojima rukovode javni subjekti te službenim izvorima financiranja i refinanciranja koji su na raspolaganju u normalnom tijeku redovnog poslovanja. Namjera ovog stavka nije omogućiti pristup zemlji članici kao zajmodavcu u krajnjoj nuždi.

2. Kada članica zahtijeva članstvo ili sudjelovanje ili pristup u samoregulirajuće tijelo, vrijednosne papire ili buduće razmjene ili tržišta, klirinšku agenciju ili drugu organizaciju ili udrugu, kako bi dobavljači financijskih usluga iz druge članice mogli pružati usluge na jednakoj osnovi kao i dobavljači financijskih usluga te članice, ili kad članica tim subjektima izravno ili neizravno osigurava povlastice ili prednosti u pružanju financijskih usluga, članica se treba pobrinuti da takvi subjekti dodjeljuju nacionalni tretman dobavljačima financijskih usluga iz bilo koje druge članice koji imaju stalno boravište na državnom području članice.

D. **Definicije**

Za potrebe ovog pristupa:

1. Nerezidentni dobavljač financijskih usluga je dobavljač financijskih usluga članice koji pruža financijsku uslugu na državnom području druge članice iz organizacijske jedinice koja je locirana na državnom području druge članice, bez obzira da li taj dobavljač financijskih usluga ima ili nema komercijalnu prisutnost na državnom području članice u kojoj se pruža financijska usluga.

2. „Komercijalna prisutnost" znači poduzeće unutar državnog područja članice za pružanje financijskih usluga te uključuje potpuno ili djelomično vlasništvo nad podružnicom, zajednička ulaganja, partnerstva, isključivo vlasništvo, poslove na temelju franšize, ogranaka, agencije, predstavništava ili druge organizacije.

3. Nova financijska usluga jest usluga financijske naravi, uključujući usluge koje se odnose na postojeće i nove proizvode ili načine na koji se proizvod isporučuje, a koju ne pruža niti jedan dobavljač financijskih usluga unutar državnog područja pojedine članice, ali koja se pruža unutar državnog područja neke druge članice.

21994A1223(21)

PRILOG 4.

SPORAZUM O JAVNIM NABAVAMA

STRANKE OVOG SPORAZUMA (dalje u tekstu „stranke”),

PREPOZNAJUĆI potrebu stvaranja učinkovitoga multilateralnog sustava prava i obveza u odnosu na zakone, propise, postupke i praksu u vezi s javnim nabavama, s ciljem postizanja veće liberalizacije i povećanja svjetske trgovine i poboljšanja međunarodnog okvira odvijanja svjetske trgovinske razmjene;

PREPOZNAJUĆI da se zakoni, propisi, postupci i praksa u vezi s javnim nabavama ne smiju izrađivati, usvajati ili primjenjivati na strane ili domaće proizvode i usluge i na strane i domaće dobavljače tako da se štite domaći proizvodi ili usluge ili domaći dobavljači te da se ne smije diskriminirati strani proizvodi ili usluge niti strani dobavljači;

PREPOZNAJUĆI da je poželjno osigurati transparentnost zakona, propisa, postupaka i prakse u vezi s javnim nabavama;

PREPOZNAJUĆI potrebu usvajanja međunarodnih postupaka obavješćivanja, savjetovanja, nadzora i rješavanja sporova kako bi se osiguralo pošteno, brzo i učinkovito provođenje međunarodnih odredaba o javnim nabavama i održala ravnoteža prava i obveza na najvišoj mogućoj razini;

PREPOZNAJUĆI da je potrebno uzeti u obzir razvojne, financijske i trgovinske potrebe zemalja u razvoju, posebno onih najslabije razvijenih;

ŽELEĆI, u skladu sa stavkom 6. točkom (b) članka IX. Sporazuma o javnim nabavama sklopljenog 12. travnja 1979., kako je izmijenjen 2. veljače 1987., proširiti i poboljšati Sporazum na temelju uzajamnog reciprociteta i proširiti područje djelovanja Sporazuma da obuhvati i ugovore o uslugama;

ŽELEĆI potaknuti da Sporazum prihvate i da mu pristupe vlade koje nisu potpisnice Sporazuma;

NAKON VOĐENJA daljnjih pregovora oko postizanja tih ciljeva,

SPORAZUMNE SU:

Članak 1.

Područje djelovanja i opseg

1. Ovaj se Sporazum primjenjuje na sve zakone, propise, postupke ili praksu u vezi s nabavama koje poduzimaju subjekti obuhvaćeni ovim Sporazumom, kako je navedeno u Dodatku I. ([1])

2. Ovaj se Sporazum primjenjuje na nabave svim ugovornim načinima, uključujući i metode poput kupovine ili *leasinga*, unajmljivanja ili kupnjom na kredit, sa ili bez mogućnosti kupovine, uključujući sve kombinacije proizvoda i usluga.

3. Kad subjekti u vezi s nabavama koje su obuhvaćene ovim Sporazumom trebaju u skladu s određenim potrebama dodijeliti ugovore poduzećima koja nisu uvrštena u Dodatak I., za takve se nabave primjenjuje *mutatis mutandis* članak III.

4. Ovaj se Sporazum primjenjuje na sve ugovore o nabavama u vrijednosti ne manjoj od relevantne granične količine navedene u Dodatku I.

([1]) Za svaku je stranku Dodatak I. podijeljen u pet priloga:
— Prilog 1. sadrži subjekte središnje vlasti.
— Prilog 2. sadrži subjekte regionalne samouprave.
— Prilog 3. sadrži sve ostale subjekte koje nabavljaju u skladu s odredbama ovog Sporazuma.
— U Prilogu 4. specificirane su usluge, bilo pozitivno ili negativno, koje su obuhvaćene ovim Sporazumom.
— U Prilogu 5. navedene su građevinske usluge koje su obuhvaćene Sporazumom.
Odgovarajući granični pragovi navedeni su u prilozima svake stranke.

Članak II.

Procjena ugovora

1. Sljedeće odredbe primjenjuju se u procjeni vrijednosti ugovora [1] za potrebe provedbe ovog Sporazuma.

2. Kod procjene se uzimaju u obzir svi oblici naplata, uključujući sve premije, pristojbe, provizije i aktivne kamate.

3. Odabir metode procjene subjekt neće koristiti, niti će dijeliti potrebu nabave, s namjerom da izbjegne primjenu ovog Sporazuma.

4. Ako pojedinačna potreba za nabavom ima za posljedicu dodjelu više od jednog ugovora, ili ako se ugovori dodjeljuju u posebnim dijelovima, osnova procjene će biti:

(a) stvarna vrijednost sličnih sukcesivnih ugovora koji su sklopljeni tijekom prethodne fiskalne godine ili prethodnih 12 mjeseci, prilagođena, kad je to moguće, očekivanim promjenama količine i vrijednosti tijekom dodatnog razdoblja od 12 mjeseci;

ili

(b) procijenjena vrijednost sukcesivnih ugovora u fiskalnoj godini ili 12 mjeseci nakon početnoga ugovora.

5. U slučaju ugovora za zakup, najam ili kupovine na kredit proizvoda ili usluga, ili u slučaju ugovora u kojima nije specificirana ukupna cijena, osnova za procjenu je sljedeća:

(a) u slučaju ugovora s čvrsto utvrđenim uvjetima, kad je njihov rok 12 mjeseci ili manje, ukupna vrijednost ugovora za vrijeme njihova trajanja, ili, kad su rokovi duži od 12 mjeseci, njihova ukupna vrijednost uključujući i procijenjenu preostalu vrijednost;

(b) u slučaju ugovora na neodređeni rok, mjesečna otplatna rata pomnožena s 48.

U slučaju bilo kakve dvojbe, treba koristiti drugu osnovu za procjenu, to jest (b).

6. U slučaju kad je u planiranoj nabavi navedena potreba klauzule o opciji, osnova za procjenu je ukupna vrijednost najviše dopustive nabave, uključujući neobveznu kupovinu.

Članak III.

Tretman domaćih i nediskriminacija

1. U odnosu na sve zakone, propise, postupke i praksu u vezi s javnim nabavama koje su obuhvaćene ovim Sporazumom, svaka će stranka odmah i bezuvjetno osigurati proizvodima, uslugama i dobavljačima drugih stranaka koji nude proizvode ili usluge stranaka, tretman koji nije ništa manje povoljan od:

(a) predviđenog za domaće proizvode, usluge i dobavljače;

i

(b) predviđenog za proizvode, usluge i dobavljače bilo koje druge Stranke.

2. U odnosu na sve zakone, propise, postupke i praksu u vezi s javnim nabavama koje su obuhvaćene ovim Sporazumom, svaka će stranka osigurati:

(a) da njezini subjekti ne tretiraju lokalne dobavljače nepovoljnije od ostalih lokalnih dobavljača na temelju stupnja njihove inozemne povezanosti ili vlasništva;

i

(b) da njezini subjekti ne diskriminiraju lokalne dobavljače na temelju države proizvodnje roba ili usluga koje se isporučuju, pod uvjetom da je država proizvodnje stranka u Sporazumu u skladu s odredbama članka IV.

3. Odredbe stavaka 1. i 2. ne primjenjuju se na carine i pristojbe bilo koje vrste uvedene za uvoz ili s njime povezane, načinom ubiranja takvih carina i pristojbi, drugih uvoznih propisa i formalnosti, kao i mjera koje utječu na trgovinu uslugama osim zakona, propisa, postupaka i prakse u vezi s javnim nabavama obuhvaćenim ovim Sporazumom.

Članak IV.

Pravila podrijetla

1. Stranka neće primjenjivati pravila podrijetla na proizvode ili usluge uvezene ili isporučene za potrebe javne nabave obuhvaćene ovim Sporazumom od drugih stranaka, koja su različita od pravila podrijetla koja se primjenjuju u uobičajenim trgovinskim razmjenama a u vrijeme takve transakcije i na uvoz ili isporuke istoga proizvoda ili usluga od istih stranaka.

2. Po zaključivanju radnoga programa usklađivanja pravila podrijetla za robe, koje se poduzima u okviru Sporazuma o pravilima podrijetla u Prilogu 1.A Sporazuma o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (dalje u tekstu „Sporazum WTO-a") i pregovora u vezi s trgovinom usluga, stranke će prema potrebi uzimati u obzir rezultate toga radnoga programa i tih pregovora kod izmjene stavka 1.

[1] Ovaj Sporazum primjenjuje se na sve ugovore o nabavi za koje je procijenjeno da je ugovorna vrijednost jednaka ili da prelazi granični prag u vrijeme objave obavijesti u skladu s člankom IX.

Članak V.

Poseban i povoljniji tretman zemalja u razvoju

Ciljevi

1. Stranke će kod primjene i provedbe ovog Sporazuma, putem odredaba navedenih u ovom članku, uredno voditi računa o razvojnim, financijskim i trgovinskim potrebama zemalja u razvoju, posebno o najslabije razvijenim zemljama, u njihovim potrebama da:

(a) sačuvaju poziciju svoje platne bilance i osiguraju razinu zaliha koja odgovara primjeni programa gospodarskoga razvoja;

(b) potiču uspostavu ili razvoj domaće industrije uključujući razvoj male privrede i kućne radinosti u ruralnim ili zaostalim područjima; kao i gospodarski razvoj ostalih sektora gospodarstva;

(c) podupiru industrijska postrojenja tako dugo dok ona u potpunosti ili većim dijelom ovise o javnim nabavama;

i

(d) potiču njihov gospodarski razvoj putem regionalnih ili globalnih dogovora između zemalja u razvoju predstavljenih na Ministarskoj konferenciji Svjetske trgovinske organizacije (dalje u tekstu „WTO"), koja u tom pogledu nije izrazila neslaganje

2. Dosljedno odredbama ovog Sporazuma, svaka će stranka, pripremajući provedbu zakona, propisa i postupaka koji se odnose na javne nabave, omogućivati rast uvoza iz zemalja u razvoju, imajući na umu posebne probleme najslabije razvijenih zemalja' kao i zemalja na niskom stupnju gospodarskog razvoja.

Opseg

3. Kako bi se osiguralo da se zemlje u razvoju mogu pridržavati Sporazuma prema uvjetima koji odgovaraju njihovim razvojnim, financijskim i trgovinskim potrebama, uredno će se voditi računa o ciljevima navedenim u stavku 1. tijekom pregovora o nabavama zemalja u razvoju koje će biti obuhvaćene odredbama ovog Sporazuma. Razvijene zemlje, pripremajući popise obuhvaćenosti iz odredaba ovog Sporazuma, nastojat će uključiti i subjekte koji dobavljaju proizvode i usluge od interesa za izvoz u zemlje u razvoju.

Dogovorena izuzeća

4. Pojedina zemlja u razvoju može dogovoriti s ostalim sudionicima u pregovorima u okviru ovog Sporazuma uzajamno prihvatljiva izuzeća od pravila o nacionalnom tretmanu u vezi s određenim subjektima, proizvodima ili uslugama obuhvaćenima popisima uzimajući u obzir posebne okolnosti svakog pojedinog slučaja. U takvim pregovorima, aspekti navedeni u podstavku 1. točki (a) do točke (c) uzimat će se u obzir na prikladan način. Pojedina zemlja u razvoju koja sudjeluje u regionalnim i globalnim dogovorima između zemalja u razvoju navedenim u podstavku 1. točki (d) može također dogovoriti izuzeća u svojim popisima, uzimajući u obzir posebne okolnosti svakog pojedinog slučaja, vodeći računa između ostalog o propisima o javnim nabavama predviđenima u dotičnim regionalnim i globalnim dogovorima i posebno, o proizvodima ili uslugama koji mogu biti predmetom zajedničkih programa industrijskoga razvoja.

5. Poslije stupanja na snagu ovog Sporazuma, stranka-zemlja u razvoju može promijeniti popise područja djelovanja u skladu s odredbama za promjene takvih popisa koje sadrži stavak 6. članka XXIV., uzimajući u obzir njezin razvoj, financijske i trgovinske potrebe, ili može zatražiti od Odbora za javne nabave (dalje u tekstu „Odbor") da odobri izuzeće od pravila o nacionalnom tretmanu za određene subjekte, proizvode ili usluge uvrštene u njezine popise obuhvaćenosti, vodeći računa o posebnim okolnostima svakog pojedinog slučaja i uzimajući u obzir odredbe podstavka 1. točke (a) do točke (c). Poslije stupanja na snagu ovog Sporazuma, stranka-zemlja u razvoju može zatražiti od Odbora da odobri izuzeće određenih subjekata, proizvoda ili usluga u njezinu popisu obuhvaćenosti s obzirom na njezino sudjelovanje u regionalnim ili globalnim dogovorima između zemalja u razvoju, uzimajući u obzir posebne okolnosti svakog pojedinog slučaja i vodeći računa o odredbama podstavka 1. točke (d). Svaki zahtjev stranke-zemlje u razvoju upućen Odboru u vezi s promjenom popisa mora ispratiti dokumentacija relevantna za zahtjev ili informacije neophodne za razmatranje toga predmeta.

6. Stavci 4. i 5. primjenjuju se *mutatis mutandis* na zemlje u razvoju koje pristupaju ovom Sporazumu nakon što je on stupio na snagu.

7. Tako dogovorena izuzeća kako je navedeno u stavcima 4., 5. i 6. podliježu ponovnoj provjeri u skladu s odredbama stavka 14.

Tehnička pomoć za stranke-zemlje u razvoju

8. Svaka stranka-razvijena zemlja, na zahtjev, pruža svu tehničku pomoć koja se bude smatrala potrebnom strankama-zemljama u razvoju u rješavanju problema u području javnih nabava.

9. Pomoć koja se pruža na temelju nediskriminacije među strankama-zemljama u razvoju, odnosi se između ostalog na:

— rješavanja određenih tehničkih problema u vezi s dodjelom određenog ugovora;

i

— sve ostale probleme za koje se stranka koja podnosi zahtjev i druga stranka dogovore da žele rješavati u kontekstu te pomoći.

10. Tehnička pomoć iz stavaka 8. i 9. uključuje i prijevod kvalifikacijske dokumentacije te ponuda dobavljača stranaka iz zemlje u razvoju na službeni jezik WTO-a koji je subjekt imenovao, osim ako stranke-razvijene zemlje ne smatraju prijevod opterećenjem, pa će se u tom slučaju dati objašnjenje strankama-zemljama u razvoju, na njihovo traženje upućeno strankama-razvijenim zemljama ili njihovim subjektima.

Informacijski centri

11. Stranke-razvijene zemlje osnivat će, pojedinačno ili zajednički, informacijske centre koji će odgovarati na razumne zahtjeve stranaka-zemalja u razvoju za informacijama koje se odnose, između ostalog, na zakone, propise, postupke i praksu u vezi s javnom nabavom, obavijesti o namjeravanim nabavama koje su objavljene, adrese subjekata obuhvaćenih Sporazumom, kao i vrstu i količinu proizvoda ili usluga koji se nabavljaju ili će se nabavljati, uključujući sve dostupne informacije o budućim nadmetanjima. Odbor također može osnovati informacijski centar.

Poseban tretman najslabije razvijenih zemalja

12. Uzimajući u obzir stavak 6. Odluke o UGOVORNIM STRANKAMA GATT-a 1947 od 28. studenoga 1979. o Posebnom i povoljnijem tretmanu, reciprocitetu i cjelovitijem sudjelovanju zemalja u razvoju (BLSD 26S/203-205), poseban se tretman odobrava strankama-najslabije razvijenim zemljama i dobavljačima u tim strankama s obzirom na proizvode i usluge porijeklom iz tih stranaka, u okviru svih općih ili posebnih mjera u korist stranaka zemalja u razvoju. Pojedina stranka može također odobriti povlastice ovog Sporazuma dobavljačima u najslabije razvijenim zemljama koje nisu stranke, u odnosu na proizvode ili usluge podrijetlom iz tih zemalja.

13. Svaka će stranka-razvijena zemlja na zahtjev pružati pomoć koju ona smatra odgovarajućom potencijalnim ponuditeljima iz najslabije razvijenih zemalja pri podnošenju ponuda i odabiru proizvoda ili usluga koji bi mogli biti od interesa njezinim subjektima, kao i dobavljačima iz najslabije razvijenih zemalja, te im isto tako pomagati kod zadovoljavanja tehničkih propisa i normi u vezi s proizvodima ili uslugama koji su predmet planirane nabave.

Kontrola

14. Odbor godišnje provjerava funkcioniranje i učinkovitost ovog članka, a poslije svake treće godine njegove primjene na temelju izvješća koje dostavljaju stranke provodi cjelovitiju provjeru kako bi procijenio njegovu učinkovitost. Kao dio provjera svake treće godine, i s ciljem postizanja najbolje moguće provedbe odredaba ovog Sporazuma, uključujući posebno članak III., i, nakon što je uzeo u obzir razvoj, financijsko i trgovinsko stanje dotičnih zemalja u razvoju, Odbor će ispitati trebaju li se izuzeća predviđena u skladu s odredbama stavaka 4. do 6. ovog članka promijeniti ili proširiti.

15. Tijekom daljnjih krugova pregovora u skladu s odredbama stavka 7. članka XXIV., sve će stranke-zemlje u razvoju razmotriti mogućnost proširivanja svojih popisa opsega, uzimajući u obzir svoje gospodarsko, financijsko i trgovinsko stanje.

Članak VI.

Tehničke specifikacije

1. Tehničke specifikacije kojima se utvrđuju svojstva proizvoda ili usluga koji se nabavljaju, kao što su kvaliteta, učinci, sigurnost i obilježavanje, ili procesi i načini njihove proizvodnje, te kriteriji u vezi s postupkom ocjenjivanja sukladnosti koje su propisali subjekti koji provode nabavu, neće se izrađivati, prihvaćati ili primjenjivati radi ili s namjerom stvaranja nepotrebnih prepreka međunarodnoj trgovini.

2. Tehničke specifikacije koje propisuju subjekti koji provode nabave bit će, prema potrebi:

(a) prema kriteriju učinaka, radije nego prema izvedbama ili opisanim svojstvima; i

(b) utemeljene na međunarodnim normama, ako one postoje; u suprotnom, na nacionalnim tehničkim propisima ([1]), priznatim nacionalnim normama ([2]), ili propisima o gradnji.

([1]) Za potrebe ovog Sporazuma, tehnički propis je isprava o utvrđivanju obilježja proizvoda ili usluge ili procesi u vezi s njima, kao i metode proizvodnje, uključujući mjerodavne upravne propise, kojih je poštovanje obvezno. Također može sadržavati ili se baviti isključivo terminologijom, oznakama, pakiranjem, obilježavanjem ili uvjetima etiketiranja koji se primjenjuju na proizvod, uslugu, proces ili metodu proizvodnje.

([2]) Za potrebe ovog Sporazuma, norma je isprava koju odobrava ovlašteno tijelo koje izdaje za jednokratnu i višekratnu uporabu pravila, smjernice ili svojstva za proizvode ili usluge ili procese u vezi s njima, kao i metode proizvodnje, kojih poštovanje nijeobvezno. Također može sadržavati ili se baviti terminologijom, oznakama, pakovanjima, obilježavanjem ili uvjetima etiketiranja koji se primjenjuju na proizvode, usluge, procese ili metode proizvodnje.

3. U njima nema odredaba ili upućivanja na neku određenu trgovačku robnu marku ili trgovački naziv, patent, model ili vrstu, posebno podrijetlo, proizvođača ili dobavljača, osim ako nema dovoljno preciznog ili razumljivog načina da se opišu zahtjevi za kupovinu i pod uvjetom da se riječi kao „ili ekvivalent" uključe u natječajnu dokumentaciju.

4. Subjekti neće tražiti ili prihvaćati, na način koji bi mogao sprečavati nadmetanje, savjete koji se mogu koristiti u izradi specifikacija za određenu nabavu od tvrtke koja može imati trgovački interes u nabavi.

Članak VII.

Postupak nadmetanja

1. Svaka stranka jamči da se postupci nadmetanja njezinih subjekata primjenjuju nediskriminativno i da su sukladni odredbama sadržanima u člancima VII. do XVI.

2. Subjekti neće pružati pojedinim dobavljačima informacije u vezi s određenom nabavom na način koji bi mogao spriječiti nadmetanje.

3. Za potrebe ovog Sporazuma:

(a) Otvoreni postupci nadmetanja su postupci u okviru kojih svi zainteresirani dobavljači mogu podnijeti ponude.

(b) Selektivni postupci nadmetanja su postupci u okviru kojih, sukladno stavku 3. članka X., ponude mogu podnijeti oni dobavljači koje je subjekt pozvao da to učine.

(c) Ograničeni postupci nadmetanja su postupci u okviru kojih subjekt pojedinačno kontaktira s dobavljačima, samo prema uvjetima navedenim u članku XV.

Članak VIII.

Kvalifikacija dobavljača

U procesu kvalifikacije dobavljača, subjekti neće diskriminirati pojedine dobavljače drugih stranaka u odnosu na druge ili dobavljače drugih stranaka u donosu na domaće dobavljače. Postupci kvalifikacije odvijaju se u skladu sa sljedećim:

(a) svi uvjeti za sudjelovanje u postupku nadmetanja objavljuju se u primjerenom roku, kako bi se omogućilo zainteresiranim dobavljačima da započnu i, u mjeri koja odgovara primjerenoj učinkovitoj provedbi postupka nabave, dovrše postupak kvalifikacije;

(b) uvjeti za sudjelovanje u postupku nadmetanja bit će ograničeni na one koji su bitni kako bi se osigurala sposobnost tvrtke da ispuni predmetni ugovor. Svi uvjeti za sudjelovanje čije se ispunjenje traži od dobavljača, uključujući financijska jamstva, tehničke kvalifikacije i informacije potrebne za utvrđivanje financijske, komercijalne i tehničke sposobnosti dobavljača, kao i potvrda kvalifikacija, ne smiju biti nepovoljniji za dobavljače drugih stranaka nego za domaće dobavljače niti smiju diskriminirati pojedine dobavljače drugih stranaka. Financijska, komercijalna i tehnička sposobnost dobavljača procjenjuje se na temelju globalnih poslovnih aktivnosti dobavljača, kao i njegove aktivnosti na državnom području subjekta koji se bavi nabavom, vodeći računa o pravnoj povezanosti između dobavljačkih organizacija;

(c) postupak kvalifikacije dobavljača, kao ni vrijeme koje je za to potrebno, ne smije se koristiti kako bi se dobavljače drugih stranaka spriječilo da budu na popisu dobavljača ili da ih se predvidi za određenu planiranu nabavu. Subjekti će kao kvalificirane dobavljače priznavati one domaće dobavljače ili dobavljače drugih stranaka koji ispunjavaju uvjete za sudjelovanje u određenoj planiranoj nabavi. Dobavljače koji zatraže sudjelovanje u određenoj planiranoj nabavi, a koji možda još nisu kvalificirani, također treba uzimati u obzir, pod uvjetom da je na raspolaganju dovoljno vremena da se dovrši postupak kvalifikacije;

(d) subjekti koji održavaju stalne popise kvalificiranih dobavljača osiguravaju da dobavljači mogu u bilo koje doba podnijeti zahtjev za kvalifikaciju; kao i da svi kvalificirani dobavljači koji to zatraže budu u razumno kratkom vremenu uvršteni u popise;

(e) ako neki dobavljač koji još nije kvalificiran, nakon objave obavijesti iz stavka 1. članka IX., zatraži sudjelovanje u planiranoj nabavi, subjekt će žurno započeti postupak kvalifikacije;

(f) dotični subjekti obavijestit će svakoga dobavljača koji je zatražio da postane kvalificirani dobavljač o donesenoj odluci. Kvalificirane dobavljače uvrštene na stalne popise subjekti će također obavještavati o prestanku važenja takvih popis ili o njihovu uklanjanju s popisa;

(g) svaka stranka osigurava da:

i. svaki subjekt i njegove jedinice koriste jedinstvene postupke kvalifikacije, osim u slučajevima propisno obrazložene potrebe za drukčijim postupkom; i

ii. da se nastoji minimalizirati razlike između subjekata u kvalifikacijskim postupcima.

(h) ništa u podstavcima (a) do (g) neće spriječiti isključivanje bilo kojeg dobavljača zbog stečaja ili lažnih izjava, pod

uvjetom da je takav postupak u skladu s nacionalnim postupanjem i odredbama o nediskriminaciji iz ovog Sporazuma.

Članak IX.

Poziv na sudjelovanje u planiranoj nabavi

1. U skladu sa stavcima 2. i 3., subjekti objavljuju poziv na sudjelovanje u svim vrstama planirane nabave, osim ako je drukčije određeno u članku XV. (ograničeno nadmetanje). Obavijest se objavljuje u odgovarajućoj publikaciji navedenoj u Dodatku II.

2. Poziv na sudjelovanje može biti u obliku obavijesti o planiranoj nabavi, kako je predviđeno u stavku 6.

3. Subjekti iz priloga 2. i 3. mogu se koristiti obaviješću o planiranoj nabavi, kako je predviđeno u stavku 7. ili obaviješću u vezi sa sustavom kvalifikacija, kako je predviđeno u stavku 9., kao pozivom na sudjelovanje.

4. Subjekti koji se koriste obaviješću o planiranoj nabavi kao pozivom na sudjelovanje, nakon toga pozivaju sve dobavljače koji su iskazali interes, da potvrde svoj interes na temelju informacija koje sadrže barem informacije navedene u stavku 6.

5. Subjekti koji se koriste obaviješću u vezi sa sustavom kvalifikacija kao pozivom na sudjelovanje daju, podložno uvjetima iz stavka 4. članka XVIII. i na vrijeme, informacije koje omogućuju svima koji su iskazali interes da razumno procijene svoj iskaz interesa za sudjelovanje u nadmetanju. Te će informacije sadržati sve podatke uključene u obavijestim iz stavaka 6. i 8., u mjeri u kojoj su te informacije dostupne. Informacije pružene jednom zainteresiranom dobavljaču moraju se dati nediskriminacijski svim ostalim zainteresiranim dobavljačima.

6. Sve obavijesti o predloženoj nabavi iz stavka 2. moraju sadržavati sljedeće informacije:

(a) vrstu i količinu, uključujući eventualne opcije za daljnje nabave i, po mogućnosti, procjenu vremenskoga roka kad bi se opcije mogle iskoristiti; u slučaju sukcesivnih ugovora, vrstu i količinu i, po mogućnosti, procjenu vremenskoga roka daljnjih obavijesti o nadmetanju za proizvode ili usluge koji se nabavljaju;

(b) je li postupak otvoren ili je selektivan i predviđa li pregovore;

(c) datum za početak isporuka ili okončanje isporuka roba ili usluga;

(d) adresu i krajnji datum za dostavu zahtjeva za dobivanje poziva za davanje ponuda ili za kvalifikaciju za popis dobavljača, ili za poziva za nadmetanje, kao i jezik ili jezike na kojima se oni moraju dostaviti;

(e) adresu subjekta koji dodjeljuje ugovor i pruža sve potrebne informacije za dobivanje specifikacija i ostale dokumentacije;

(f) sve gospodarske i tehničke zahtjeve, financijska jamstva i informacije koje se traže od dobavljača;

(g) iznos i uvjete plaćanja svota plativih za dokumentaciju za nadmetanje;

i

(h) poziva li subjekt na davanje ponuda za kupovinu, zakup, najam ili kupovinu na kredit, ili za više od tih oblika.

7. Sve obavijesti o planiranoj nabavi iz stavka 3. moraju sadržavati što više raspoloživih informacija iz stavka 6. One će u svakom slučaju sadržavati informacije iz stavka 8. i:

(a) izjavu da zainteresirani dobavljači trebaju subjektu iskazati interes za nabavu;

(b) mjesto za kontakt sa subjektom na kojem se mogu dobiti dodatne informacije.

8. Za svaki slučaj planirane nabave, subjekt će objaviti sažetu obavijest na službenim jezicima WTO-a. Obavijest će sadržavati barem sljedeće informacije:

(a) predmet ugovora;

(b) rokove za dostavu ponuda ili zahtjeva da se dobije poziv za davanje ponuda;

i

(c) adrese na kojima se može zatražiti dokumentacija u vezi s ugovorima.

9. U slučaju selektivnih postupaka nadmetanja, subjekti koji održavaju stalne popise kvalificiranih dobavljača, godišnje će objaviti u jednoj od publikacija navedenih u Dodatku III. sljedeće:

(a) nabrajanje popisa koji se održavaju, uključujući rubrike u odnosu na proizvode ili usluge ili kategorije proizvoda ili usluga koji se nabavljaju putem tih popisa;

(b) uvjete koje treba ispuniti dobavljač s obzirom na upisivanje na te popise i način na koji dotični subjekt provjerava ispunjavanje tih uvjeta;

i

(c) rok važenja tih popisa, kao i formalnosti oko njihova obnavljanja.

Kad se takva obavijest koristi kao poziv na sudjelovanje u skladu sa stavkom 3., obavijest mora dodatno sadržavati sljedeće informacije:

(d) vrstu predmetnog proizvoda ili usluge;

(e) izjavu da ta obavijest predstavlja poziv na sudjelovanje.

Međutim, kad je trajanje sustava kvalifikacije do tri godine, i ako je trajanje sustava jasno naznačeno u obavijesti, a također je jasno naznačeno da se neće objavljivati daljnje obavijesti, dovoljno je objaviti obavijest samo jednom na početku sustava. Takav se sustav neće koristiti tako da se zaobilaze odredbe ovog Sporazuma.

10. Ako nakon objave poziva na sudjelovanje u svakom slučaju planirane nabave, no prije roka određenog za otvaranje ili primanje ponuda kako je navedeno u obavijesti ili dokumentaciji o nadmetanju, postane potrebno da se izmijeni ili ponovno objavi obavijest, o izmjeni ili ponovnoj objavi obavijesti priopćava se na isti način kao o izvornim dokumentima koji se sada mijenjaju. Bilo koja važna informacija pružena jednom dobavljaču istodobno će se pružiti i svim ostalim zainteresiranim dobavljačima, u roku primjerenom mogućnosti da dobavljači informaciju razmotre i na nju reagiraju.

11. Subjekti jasno daju do znanja, u obavijestima iz ovog članka ili u publikaciji u kojoj se obavijesti objave, da je to nabava u okviru ovog Sporazuma.

Članak X.

Postupci odabira

1. S ciljem postizanja optimalno učinkovitog međunarodnog nadmetanja u okviru selektivnih postupaka nadmetanja, subjekti za svaku planiranu nabavu pozivaju na davanje ponuda najveći mogući broj domaćih dobavljača i dobavljača drugih Stranaka, u skladu s učinkovitim funkcioniranjem sustava nabave. Oni na pošten i nediskriminacijski način odabiru dobavljače koji sudjeluju u postupcima.

2. Subjekti koji održavaju stalni popisi kvalificiranih dobavljača mogu s tih popisa odabrati dobavljače koje pozivaju na davanje ponuda. Svi dobavljači na popisu moraju pri tom odabiru imati ravnopravne mogućnosti.

3. Dobavljačima koji zatraže sudjelovanje u određenoj planiranoj nabavi bit će dopušteno dostaviti ponude, koje će se razmotriti, pod uvjetom da za one koji još nisu kvalificirani ima dovoljno vremena da se dovrše postupci kvalifikacije iz članaka VIII. i IX. Samo je učinkovito funkcioniranje sustava nabave mjerodavno za ograničenje broja dodatnih dobavljača kojima je dopušteno sudjelovanje.

4. Zahtjevi za sudjelovanje u selektivnom postupku nadmetanja mogu se dostaviti teleksom, brzojavom ili faksom.

Članak XI.

Rokovi za davanje ponuda i isporuku

Općenito

1. (a) Svi zadani rokovi moraju biti dostatni da se dobavljači drugih stranaka, kao i domaći dobavljači pripreme za dostavu ponuda prije okončanja postupaka nadmetanja. Pri određivanju takvih rokova subjekti će, u skladu sa svojim razumnim potrebama, voditi računa o takvim čimbenicima kao što je složenost planirane nabave, očekivani broj poddobavljača kao i uobičajeni rokovi potrebni za prijenos ponuda poštom sa stranih kao i s domaćih adresa.

(b) Sve stranke osiguravaju da će njihovi subjekti obvezno uzmu u obzir kašnjenje objava kad određuju krajnji rok za dostavu ponuda ili zahtjeva za dobivanje poziva za davanje ponuda.

Krajnji rokovi

2. Osim kako je do sada predviđeno u stavku 3.,

(a) u otvorenim postupcima rok za primitak ponuda neće biti kraći od 40 dana od dana objave, kako je navedeno u stavku 1. članka IX.;

(b) u selektivnim postupcima u kojima se ne koristi stalan popis kvalificiranih dobavljača, rok za dostavu zahtjeva za dobivanje poziva za davanje ponuda mora biti najmanje 25 dana od dana objave iz stavka 1. članka IX.; rok za dostavu ponuda u tom slučaju mora biti najmanje 40 dana od dana izdavanja poziva za davanje ponuda;

(c) u selektivnim postupcima kad se koristi stalan popis kvalificiranih dobavljača, rok za dostavu ponuda mora biti najmanje 40 dana od dana prvobitnog izdavanja poziva za davanje ponuda, bez obzira je li dan prvobitnog izdavanja poziva za davanje ponuda isti kao dan objave iz stavka 1. članka IX.

3. Rokovi navedeni u stavku 2. mogu se skratiti u sljedećim okolnostima:

(a) ako je posebna obavijest objavljena 40 dana, a najviše 12 mjeseci unaprijed, a obavijest sadrži barem:

i. toliko informacija iz stavka 6. članka IX. koliko je na raspolaganju;

ii. informacije iz stavka 8. članka IX.;

iii. izjavu da zainteresirani dobavljači moraju subjektu iskazati svoj interes za nabave;

i

iv. ime osobe ili službe za kontakt na strani subjekta, od koje se može dobiti daljnja informacija.

Četrdesetodnevni rok za dostavu ponuda može se zamijeniti razdobljem dovoljno dugim da omogući odgovarajuće davanje ponuda, što je u pravilu najmanje 24 dana, a u svakom slučaju najmanje 10 dana;

(b) u slučaju druge ili naknadne objave koja se tiče obnovljivih ugovora u smislu stavka 6. članka IX., 40-dnevni krajnji rok za dostavu ponuda može se smanjiti na najmanje 24 dana;

(c) ako se ti rokovi pokažu nepraktičnima zbog hitnosti koju je subjekt propisno obrazložio, rokovi navedeni u stavku 2. mogu se skratiti, no ni u kom slučaju ne smiju biti kraći od 10 dana od dana objave iz stavka 1. članaka IX.;

ili

(d) rok iz stavka 2. točke (c) može se za nabave subjekata navedenih u prilozima 2. i 3. uzajamno dogovoriti između subjekta i odabranih dobavljača. Ako ne dođe do dogovora, subjekt može utvrditi rok koji će biti dovoljno dug da omogući davanje odgovarajuće ponude, ali ni u kom slučaju ne smije biti kraći od 10 dana.

4. U skladu s razumnim potrebama subjekta, kod utvrđivanja rokova isporuke uzimat će se u obzir takvi čimbenici kao što je složenost planirane nabave, broj očekivanih poddobavljača i realno vrijeme potrebno za proizvodnju, popunjavanje zaliha i transport roba od mjesta isporuke potrepštine ili za pružanje usluge.

Članak XII.

Dokumentacija za nadmetanje

1. Ako u postupku nadmetanja neki subjekt dopusti podnošenje ponuda na nekoliko jezika, jedan od tih jezika mora biti jedan od službenih jezika WTO-a.

2. Dokumentacija za nadmetanje koja se daje dobavljačima mora sadržavati sve informacije potrebne da im se omogući podnošenje odgovarajuće ponude, uključujući informacije koje je potrebno objaviti u obavijesti o planiranoj nabavi, osim onih iz stavka 6. točke (g) članka IX., te sljedeće:

(a) adresu subjekta na koju se šalju ponude;

(b) adresu na koju treba uputiti zahtjeve za dodatnim informacijama;

(c) jezik ili jezike na kojima je potrebno dostaviti ponude i dokumentaciju za nadmetanje;

(d) zadnji dan i vrijeme za podnošenje ponuda kao i vremenski rok u kojem će se ponude otvarati i prihvaćati;

(e) osobe ovlaštene da budu nazočne kod otvaranja ponuda i dan, vrijeme i mjesto otvaranja;

(f) sve gospodarske i tehničke zahtjeve, financijska jamstva i informacije ili dokumente koje dobavljač treba predočiti;

(g) cjelovit opis traženoga proizvoda ili usluge ili zahtjeve koji sadrže tehničke specifikacije, potvrde usklađenosti s uvjetima koje treba ispuniti, potrebne planove, nacrte i ostale upute;

(h) kriterije dodjele ugovora, uključujući čimbenike, osim cijene, koji će se razmatrati pri procjeni ponuda, kao i elemente troškova koji će se uzeti u obzir kod procjene cijena ponude, poput troškova prijevoza, osiguranja i kontrole, a u slučaju kad je riječ o proizvodima ostalih stranaka, troškove carine i ostalih uvoznih davanja, poreze i valutu plaćanja;

(i) uvjete plaćanja;

(j) ostale odredbe i uvjete;

(k) u skladu s člankom XVII. odredbe i uvjete, ako postoje, pod kojima će se prihvaćati ponude iz zemalja koje nisu stranke u ovom Sporazumu, ali koje primjenjuju postupke iz toga članka.

Dostava dokumentacije za nadmetanje od strane subjekata

3. (a) U otvorenim postupcima, subjekti dostavljaju dokumentaciju za nadmetanje na zahtjev dobavljača koji sudjeluje u postupku, i odmah odgovaraju na sve razumne zahtjeve za objašnjenjem o njoj.

(b) U selektivnim postupcima, subjekti dostavljaju dokumentaciju za nadmetanje na zahtjev dobavljača koji je zatražio sudjelovanje te odmah odgovaraju na sve razumne zahtjeve za objašnjenjem o njoj.

(c) Subjekti odmah odgovaraju na sve razumne zahtjeve za relevantnim informacijama koje prime od dobavljača sudionika u postupku nadmetanja, pod uvjetom da takve informacije ne daju tom dobavljaču prednost pred njegovim konkurentima u postupku za dodjelu ugovora.

Članak XIII.

Dostava, primitak i otvaranje ponuda i dodjela ugovora

1. Dostava, primitak i otvaranje ponuda te dodjela ugovora provodi se sukladno sljedećem:

(a) ponude se u pravilu dostavljaju u pisanom obliku izravno ili poštom. Ako je dopušteno davanje ponuda teleksom, brzojavom ili telefaksom, takva ponuda mora sadržavati sve informacije potrebne za procjenu ponude, posebno konačnu cijenu koju predlaže ponuđač i izjavu da ponuđač prihvaća sve odredbe, uvjete i klauzule poziva na nadmetanje. Ponuda se mora odmah potvrditi pismom ili dostavom potpisane kopije teleksa, brzojava ili telefaksa. Ponude predane telefonski nisu dopuštene. Sadržaj teleksa, brzojava ili telefaksa je mjerodavan, ako dođe do razlike ili spora zbog različitoga sadržaja u njima i u dokumentaciji koja je primljena po isteku roka dostave;

i

(b) nije dopušteno da prilike koje se mogu dati ponuđačima da isprave nenamjerne formalne greške u razdoblju između otvaranja ponuda i dodjele ugovora, uzrokuju diskriminativno postupanje.

Prijam ponuda

2. Dobavljač se neće sankcionirati ako je ponuda primljena u uredu određenom u dokumentaciji o nadmetanju poslije navedenog roka zbog kašnjenja do kojega je došlo isključivo zbog nepropisnog postupanja na strani subjekta. Ponude se također mogu razmatrati i u drugim iznimnim slučajevima, ako je tako predviđeno u postupcima dotičnoga subjekta.

Otvaranje ponuda

3. Sve ponude koje subjekti zatraže u okviru otvorenih ili selektivnih postupaka primaju se i otvaraju u okviru postupaka i uvjeta koji jamče zakonitost otvaranja. Primanje i otvaranje ponuda također je u skladu s nacionalnim tretmanom i odredbama nediskriminacije ovog Sporazuma. Informaciju po otvaranju ponuda zadržava dotični subjekt, ali je daje na raspolaganje njemu nadležnim državnim tijelima koje, kako bi se mogla koristiti ako bude zatražena u sklopu postupaka iz članaka XVIII., XIX., XX. i XXII.

Dodjela ugovora

4. (a) Kako bi se uzela u razmatranje za dodjelu, ponuda mora u trenutku otvaranja zadovoljavati sve osnovne zahtjeve obavijesti o nadmetanju ili dokumentacije za nadmetanje, a dobavljača koji je dostavlja mora ispunjavati uvjete za sudjelovanje. Ako subjekt primi ponudu neuobičajeno nižu od ostalih podnesenih ponuda, on se može raspitati kod davatelja ponude kao bi bilo pouzdano da može ispuniti uvjete sudjelovanja i da je sposoban ispuniti odredbe ugovora.

(b) Ako zbog javnog interesa subjekt odluči da neće dodijeliti ugovor, subjekt će dodijeliti ugovor ponuđaču za kojega je utvrđeno da je potpuno sposoban preuzeti obveze iz ugovora i čija je ponuda, bez obzira je li za domaće proizvode ili usluge ili proizvode ili usluge drugih Stranaka, najniža ponuda ili ponuda za koju je u smislu posebnih kriterija za procjenu koji su navedeni u obavijesti ili dokumentaciji za nadmetanje utvrđeno da je najpovoljnija.

(c) Ugovori se dodjeljuju u skladu s kriterijima i osnovnim odredbama navedenim u dokumentaciji za nadmetanje.

Klauzula opcije

5. Klauzula opcije ne smije se koristiti na način kojim se zaobilaze odredbe ovog Sporazuma.

Članak XIV.

Pregovori

1. Stranka može predvidjeti da subjekti vodite pregovore:

(a) u kontekstu nabava u kojima su najavili takvu namjeru, naime u obavijesti iz stavka 2. članka IX. (poziv dobavljačima da sudjeluju u postupku za predloženu nabavu);

ili

(b) kad iz procjene proizlazi da nijedna ponuda nije očito najpovoljnija u pogledu posebnih kriterija procjene navedenih u obavijesti ili dokumentaciji za nadmetanje.

2. Pregovori će se prvenstveno koristiti za utvrđivanje jakih strana i slabosti ponuda.

3. Subjekti će s ponudama postupati povjerljivo. Posebno, oni neće davati informacije koje bi mogle poslužiti pojedinim sudionicima da svoje ponude ažuriraju na razinu ponuda ostalih sudionika.

4. Subjekti neće tijekom pregovora praviti diskriminativnu razliku između različitih dobavljača. Posebno će se pobrinuti da:

(a) se isključivanje sudionika provodi u skladu s kriterijima navedenim u obavijesti i dokumentaciji za nadmetanje;

(b) se sve promjene kriterija i tehničkih zahtjeva dostavljaju u pisanom obliku svim preostalim sudionicima u pregovorima;

(c) svi preostali sudionici dobiju mogućnost da dostave nove izmijenjene prijedloge na temelju revidiranih zahtjeva;

i

(d) poslije okončanja pregovora svim sudionicima koji su ostali u pregovorima bude dopušteno dostaviti svoje konačne ponude u skladu s uobičajenim krajnjim rokom.

Članak XV.

Ograničeno podnošenje ponuda

1. Odredbe članaka VII. do XIV. kojima se reguliraju otvoreni i selektivni postupci ne moraju se primjenjivati u sljedećim prilikama, pod uvjetom da se ograničeno podnošenje ponuda ne koristi s namjerom da se izbjegne najveće moguće nadmetanje, ili na takav način koji bi značio diskriminaciju dobavljača ostalih stranaka ili zaštitu domaćih proizvođača i dobavljača:

(a) u nedostatku ponuda primljenih na otvoreni ili selektivni poziv na nadmetanje, ili kad su podnesene ponude fiktivne, ili nisu u skladu s osnovnim zahtjevima nadmetanja, ili su primljene od dobavljača koji ne ispunjavaju uvjete za sudjelovanje predviđene u skladu s ovim Sporazumom, pod uvjetom, međutim, da nisu bitno izmijenjeni zahtjevi iz prvobitnog nadmetanja u ugovoru koji je dodijeljen;

(b) ako, kad je riječ o umjetničkom djelu ili u vezi sa zaštitom isključivih prava, kao što su patenti ili autorska prava, ili zbog nedostatka konkurencije iz tehničkih razloga, proizvode ili usluge mogu isporučiti samo određeni dobavljači i ne postoji razumna alternativa ili zamjena;

(c) u mjeri u kojoj je to strogo neophodno, kad zbog razloga najveće hitnosti do koje je došlo stjecajem neočekivanih okolnosti koje subjekt nije mogao predvidjeti, a proizvodi ili usluge se ne mogu na vrijeme nabaviti putem otvorenih ili selektivnih postupaka podnošenja ponuda;

(d) za dodatne isporuke od prvobitnog dobavljača, predviđene ili kao zamjenski dijelovi za postojeće zalihe, ili instalacije, ili kao proširenje postojećih zaliha, usluga ili instalacija kad bi promjena dobavljača prisilila subjekta na nabavu opreme ili usluga koji ne zadovoljavaju zahtjeve zamjenjivosti s već postojećom opremom ili uslugama ([1]);

(e) kad neki subjekt nabavlja prototipove ili prve proizvode ili usluge koji su razvijeni na njegov zahtjev u okviru, ili za određeni ugovor o istraživanjima, pokusima, ispitivanjima ili su izvorni proizvod. Kad se takvi ugovori izvrše, naknadne nabave proizvoda ili usluga podliježu odredbama članaka VII. do XIV ([2]);

(f) kad dodatne građevinske usluge, koje nisu bile uključene u prvobitni ugovor ali su u okviru ciljeva prvobitne dokumentacije za nadmetanje radi nepredvidivih okolnosti postale nužne kako bi se završile u njoj opisane građevinske usluge, a subjekt treba dodijeliti ugovore za dodatne građevinske usluge ugovaratelju koji izvodi predmetne građevinske radove, budući da bi izdvajanje dodatnih građevinskih usluga od prvobitnog ugovora bilo otežano iz tehničkih i gospodarskih razloga te bi subjektu uzrokovalo značajne neugodnosti. Međutim, ukupna vrijednost ugovora dodijeljenoga za dodatne građevinske usluge ne smije prelaziti 50 posto iznosa glavnoga ugovora;

(g) za nove građevinske usluge koje se sastoje od ponovljenih sličnih građevinskih usluga koje su u skladu s osnovnim projektom za koji je dodijeljen početni ugovor u skladu s člancima VII. do XIV. i za koji je subjekt u obavijesti o planiranoj nabavi u vezi s početnim građevinskim uslugama najavio da će možda primijeniti ograničeni postupak nadmetanja pri dodjeli ugovora za takve nove građevinske usluge;

(h) za proizvode kupljene na tržištu roba;

(i) za kupovine pod izvanredno povoljnim uvjetima u vrlo kratkom roku. Ovom se odredbom želi obuhvatiti neuobičajene plasmane roba tvrtki koje obično nisu dobavljači, ili plasman imovine poduzeća u stečaju ili pod prinudnom upravom. Nije namijenjena da obuhvati rutinske kupovine od stalnih dobavljača;

(j) u slučaju ugovora koji se dodjeljuju pobjednicima u natječaju za dizajnerske projekte, pod uvjetom da je natječaj organiziran u skladu s načelima ovog Sporazuma, posebno

([1]) Podrazumijeva se da „postojeća oprema" uključuje računalne programe ako je prvobitna nabava računalnih programa bila obuhvaćena ovim Sporazumom.

([2]) U izvorni razvoj prvoga proizvoda ili usluge može biti uključena i ograničena proizvodnja ili nabava, kako bi sadržavali rezultate praktičnoga ispitivanja i pokazali da su proizvod ili usluga prikladni za proizvodnju ili nabavu u količinama prema prihvatljivim normama kvalitete. To ne obuhvaća količinsku proizvodnju ili nabavu kako bi se utvrdila komercijalna mogućnost razvoja ili da se nadoknade troškovi istraživanja i razvoja.

u vezi s objavom, u smislu članka IX., poziva prikladno kvalificiranim dobavljačima da sudjeluju u takvom natječaju, u kojem će prosuđivati neovisni žiri radi dodjeljivanja pobjednicima ugovora za dizajnerski projekt.

2. Subjekti će sastaviti pisano izvješće o svakom dodijeljenom ugovoru u okviru odredaba stavka 1. Svako izvješće mora sadržavati naziv subjekta koji nabavlja, vrijednost i vrstu robe ili usluge koja se nabavlja, zemlju porijekla, i izjavu o uvjetima iz ovog članka koji imaju pravnu snagu. Ovo izvješće dotični subjekti zadržavaju i daju na raspolaganje javnim tijelima nadležnim za taj subjekt, kako bi ga se moglo koristiti ako bude zatraženo u okviru postupaka članaka XVIII., XIX., XX. i XXII.

Članak XVI.

Kompenzacije

1. Subjekti neće pri kvalifikaciji i odabiru dobavljača, proizvoda i usluga, ili pri vrednovanju ponuda i dodjeljivanju ugovora, nametati, tražiti ili uzimati u obzir kompenzacije ([1]).

2. Unatoč tome, uzimajući u obzir razloge opće politike, uključujući one u vezi s razvojem, zemlja u razvoju može u vrijeme pristupanja dogovoriti kriterije za primjenu kompenzacija, kao što su kriteriji za uvrštavanjem domaćih sadržaja. Takvi kriteriji će se koristiti samo prilikom kvalifikacije za sudjelovanje u postupku nabave, a ne kao kriteriji za dodjelu ugovora. Uvjeti će biti objektivni, jasno definirani i nediskriminacijski. Bit će navedeni u Dodatku I. te zemlje i mogu sadržavati točna ograničenja za uvođenje kompenzacija u ugovorima koji su predmet ovog Sporazuma. O postojanju takvih kriterija izvješćuje se Odbor, a kriteriji se uključuje u obavijest o planiranoj nabavi i u ostalu dokumentaciju.

Članak XVII.

Transparentnost

1. Svaka stranka potiče subjekte da naznače odredbe i kriterije, uključujući i sva odstupanja od postupka konkurentnoga nadmetanja, ili dostupnost postupaka za prigovor, prema kojima će se razmatrati ponude od dobavljača iz zemalja koje nisu stranke u ovom Sporazumu, ali koji, s obzirom na stvaranje transparentnosti pri dodjeli ugovora, ipak:

(a) specificiraju svoje ugovore u skladu s člankom VI. (tehničke specifikacije);

(b) objavljuju obavijesti o nabavi iz članka IX., uključujući, u verziji obavijesti iz stavka 8. članka IX. (sažetak obavijesti o planiranoj nabavi) koja je objavljena na jednom od službenih jezika WTO-a, i naznaku odredaba i kriterija prema kojima će se razmatrati ponude od dobavljača iz zemalja-stranaka ovog Sporazuma;

(c) spremne su jamčiti da se propisi za njihove nabave neće u pravilu mijenjati u razdoblju nadmetanja i, u slučaju da se pokaže da su takve promjene neizbježne, osigurati na raspolaganju zadovoljavajuća sredstva naknade.

2. Vlade država koje nisu stranke u Sporazumu a koje zadovoljavaju uvjete navedene u stavku 1. točkama (a) do (c), imat će, ako o tome obavijeste stranke, pravo sudjelovanja u Odboru kao promatrači.

Članak XVIII.

Informacije i kontrola u vezi s obvezama subjekata

1. Subjekti objavljuju obavijest u odgovarajućoj publikaciji navedenoj u Dodatku II. najkasnije 72 dana nakon dodjele pojedinog ugovora prema člancima XIII. do XV. Ta obavijest mora sadržavati:

(a) vrstu i količinu proizvoda ili usluge u dodijeljenom ugovoru;

(b) naziv i adresu subjekta koji je dodijelio ugovor;

(c) datum dodjele;

(d) naziv i adresu ponuđača koji je pobijedio;

(e) vrijednost prihvaćene ponude ili najviše i najniže ponude koja se uzimala u obzir prilikom dodjele ugovora;

(f) prema potrebi, način identifikacije obavijesti izdane u skladu sa stavkom 1. članka IX. ili opravdanje u skladu s člankom XV. za primjenu takvoga postupka;

i

(g) vrstu postupka koji se primjenjivao.

2. Svi će subjekti na traženje dobavljača neke stranke, odmah osigurati:

(a) objašnjenje o svojim metodama i postupcima nabave;

(b) važne informacije u vezi s razlozima zašto je odbačen zahtjev dobavljača da bude kvalificiran, zašto je završila njegova prijašnja kvalifikacija i zašto on nije odabran;

i

([1]) Kompenzacije u javnim nabavama su mjere koje se koriste za poticanje lokalnog razvoja ili poboljšanje platne bilance putem domaćih sadržaja, licenciranja tehnologije, uvjeta financiranja, kompenzacijskom kupovinom ili sličnim uvjetima.

(c) neuspjelom ponuđaču, relevantne informacije o razlozima zašto nije odabrana njegova ponuda i o karakteristikama i relativnim prednostima ponuđača koji je odabran, kao i naziv ponuđača pobjednika.

3. Subjekti će odmah obavijestiti dobavljače sudionike o odlukama o dodijeljenim ugovorima, i to na zahtjev teu pisanom obliku.

4. Međutim, subjekti mogu odlučiti uskratiti neke informacije o dodjeli ugovora, sadržane u stavcima 1. i 2. točki (c), kad bi objavljivanje takvih informacija omelo provedbu zakona ili je na drugi način u suprotnosti s javnim interesom ili bi moglo nanijeti štetu legitimnim komercijalnim interesima dotičnih poduzeća, javnih ili privatnih, ili bi moglo dovesti u pitanje pravedno nadmetanje među dobavljačima.

Članak XIX.

Informacije i kontrola u vezi s obvezama Stranaka

1. Svaka stranka odmah objavljuje zakone, propise, sudske odluke, upravne propise opće primjene i sve postupke (uključujući i standardne klauzule ugovora) u vezi s javnim nabavama obuhvaćenim ovim Sporazumom, u odgovarajućim publikacijama navedenim u Dodatku IV., i to na takav način da drugim strankama i dobavljačima omogući da se s njima upoznaju. Svaka stranka treba biti spremna da na traženje objasni bilo kojoj drugoj stranci svoje postupke za javne nabave.

2. Vlada neuspješnoga ponuđača, a koja je stranka u tom Sporazumu, može zatražiti, ne dovodeći u pitanje odredbe iz članka XXII., informacije o sklopljenome ugovoru potrebne kao dokaz da je nabava provedena na pravedan i nepristran način. U tom smislu, vlada koja nabavlja dostavlja informacije kako o karakteristikama tako i o relativnim prednostima ponuđača pobjednika i o cijeni ugovora. U pravilu tu posljednju informaciju vlada neuspješnoga ponuđača može razotkriti samo pod uvjetom da se posluži svojim pravom diskrecijskog odlučivanja. U slučajevima kad bi davanje te informacije moglo dovesti u pitanje natjecanje u budućim nadmetanjima, ta se informacija neće otkriti, osim sporazumno, nakon savjetovanja sa strankom koja je dostavila informaciju vladi neuspješnoga ponuđača.

3. Dostupne informacije o nabavama obuhvaćenih subjekata i njihovim pojedinačno dodijeljenim ugovorima dostavljaju se, na zahtjev, svakoj drugoj stranci.

4. Povjerljive informacije, koje se dostavljaju strankama a mogle bi omesti provedbu zakona ili su na neki drugi način u suprotnosti s javnim interesom ili bi mogle nanijeti štetu legitimnim komercijalnim interesima pojedinih poduzeća, javnih ili privatnih, ili bi mogle dovesti u pitanje pravedno nadmetanje među dobavljačima, ne smiju se razotkrivati bez formalnog odobrenja stranke koja dostavlja informaciju.

5. Svaka stranka prikuplja i godišnje dostavlja Odboru statistike o svojim nabavama obuhvaćenima ovim Sporazumom. Ta će izvješća sadržavati sljedeće informacije u vezi s ugovorima koje sklope svi subjekti obuhvaćeni ovim Sporazumom:

(a) za subjekte u Prilogu 1., statistiku o procijenjenoj vrijednosti ugovora sklopljenih kako iznad tako i ispod granične vrijednosti, u ukupnom iznosu i raščlanjeno po kategorijama subjekata; za subjekte u prilozima 2. i 3. statistiku o procijenjenoj vrijednosti ugovora dodijeljenih iznad granične vrijednosti ukupno i raščlanjeno prema kategorijama subjekata;

(b) za subjekte u Prilogu 1., statistiku o broju i ukupnoj vrijednosti ugovora sklopljenih iznad granične vrijednosti, raščlanjeno prema subjektima i kategorijama proizvoda i usluga u skladu s ujednačenim klasifikacijskih sustavima; za subjekte u prilozima 2. i 3. statistiku o procijenjenoj vrijednosti ugovora sklopljenih iznad granične vrijednosti raščlanjeno prema kategorijama subjekata i kategorijama proizvoda i usluga;

(c) za subjekte u Prilogu 1., statistiku raščlanjenu prema subjektima i prema kategorijama proizvoda i usluga, o broju i ukupnoj vrijednosti ugovora sklopljenih prema svakom od slučajeva članka XV.; za kategorije subjekata u prilozima 2. i 3., statistiku o ukupnoj vrijednosti ugovora sklopljenih iznad granične vrijednosti prema svakom od slučajeva članka XV.;

i

(d) za subjekte u Prilogu 1., statistiku raščlanjenu prema subjektima, o broju i ukupnoj vrijednosti ugovora sklopljenih u okviru odstupanja od Sporazuma, koja su sadržana u relevantnim prilozima; za kategorije subjekata u prilozima 2. i 3., statistiku o ukupnoj vrijednosti ugovora sklopljenih u okviru odstupanja od Sporazuma, koja su sadržana u relevantnim prilozima.

Do mjere do koje su takve informacije dostupne, svaka Stranka dostavlja statistike o zemljama porijekla proizvoda i usluga koje su subjekti kupili. Da bi se osiguralo da su te statistike usporedive, Odbor daje smjernice o metodama koje će se primjenjivati. Kako bi se osiguralo učinkovito praćenje nabava obuhvaćenih ovim Sporazumom, Odbor može jednoglasno donijeti odluku o promjeni kriterija točaka (a) do (d) u vezi s vrstom i opsegom statističkih informacija koje treba dati i kakva se raščlamba i klasifikacija trebaju primjenjivati.

Članak XX.

Postupci prigovora

Dogovor

1. U slučaju prigovora nekog dobavljača da je došlo do povrede ovog Sporazuma u vezi s nabavom, svaka stranka

potiče dobavljača da rješenje za takav prigovor potraži dogovarajući se sa subjektom nabavljačem. U takvim slučajevima subjekt nabavljač mora pravodobno i nepristrano razmotriti sve takve prigovore na takav način da ne dovedu u pitanje korištenje korektivnih mjera u okviru sustava osporavanja.

Osporavanje

2. Svaka stranka osigurava nediskriminacijske, pravodobne, transparentne i učinkovite postupke kojima se dobavljačima omogućuje stavljanje prigovora na navodne povrede Sporazuma koje proizlaze iz konteksta nabava u kojima oni imaju ili su imali interes.

3. Svaka stranke svoje postupke za slučajeve osporavanja utvrđuje u pisanom obliku i stavlja svima na raspolaganje.

4. Svaka stranka osigurava da se sva dokumentacija o svim aspektima postupaka u vezi s nabavama obuhvaćenima ovim Sporazumom čuva tri godine.

5. Od zainteresiranoga dobavljača može se tražiti da započne postupak osporavanja i da o tome obavijesti subjekt nabavljača u određenom roku od vremena kad je saznao za osnovu prigovora ili kad je o njoj objektivno mogao znati, ali u svakom slučaju u razdoblju od najmanje deset dana.

6. Prigovore će razmatrati sud ili nepristrano i neovisno tijelo nadležno za pravnu zaštitu, koji nemaju nikakva interesa u rezultatu nabave, a čiji članovi su zaštićeni od vanjskog utjecaja za trajanja njihova mandata. Tijelo nadležno za pravnu zaštitu koje nije u rangu suda podliježe sudskom nadzoru ili djeluje prema postupku kojim se jamči:

(a) da se sudionici saslušaju prije nego što se donese mišljenje ili usvoji odluka;

(b) da sudionici mogu biti zastupani i imati pratnju;

(c) da će sudionici imati pristup svim raspravama;

(d) da će rasprave biti javne;

(e) da se mišljenja ili odluke predočuju u pisanom obliku s izjavom koja sadrži obrazloženje mišljenja ili odluke;

(f) da se mogu pozvati svjedoci;

(g) da će dokumentacija predočuje tijelu nadležno za pravnu zaštitu.

7. Postupci osporavanja trebaju omogućiti:

(a) brze privremene mjere kojima će se ispraviti povrede Sporazuma i očuvati komercijalne mogućnosti. Takvo djelovanje može rezultirati prekidanjem postupaka nabave. No, u postupcima se može predvidjeti da se pri odlučivanju treba li pojedine mjere primijeniti ili ne uzimaju u obzir prevladavajuće loše posljedice po interese zainteresiranih, uključujući javni interes. U takvim okolnostima, pravedni razlozi za nepoduzimanje mjera dostavit će se u pisanom obliku;

(b) procjenu i mogućnost za donošenja odluke o opravdanosti prigovora;

(c) ispravak povreda Sporazuma, ili naknada za gubitak ili pretrpljenu štetu, koja se može ograničiti na troškove za pripremu ponude ili prigovora.

8. Imajući u vidu očuvanje komercijalnih ili drugih interesa, postupak osporavanja će se u pravilu završavati pravodobno na prikladan način.

Članak XXI.

Institucije

1. Osnovat će se Odbor za javne nabave sastavljen od predstavnika svake stranke. Odbor izabire svog predsjednika i potpredsjednika a sastaje se prema potrebi, ali najmanje jednom godišnje kako bi se strankama pružila mogućnost za savjetovanja o svim pitanjima u vezi s funkcioniranjem ovog Sporazuma ili unapređenjem njegovih ciljeva ili radi obavljanja ostalih dužnosti koje su mu stranke dodijelile.

2. Odbor može osnivati radne skupine ili druga pomoćna tijela koja će obavljati dužnosti koje im Odbor može povjeriti.

Članak XXII.

Dogovaranje i rješavanje sporova

1. Primjenjivat će se odredbe Sporazuma o pravilima i postupcima kojima se regulira rješavanje sporova u okviru Sporazuma WTO-a (dalje u tekstu „Sporazum o rješavanju sporova"), osim kad je to drukčije određeno.

2. Ako bilo koja Stranka smatra da je korist koju bi stekla, izravno ili neizravno, poništena ili ugrožena u okviru ovog Sporazuma, ili da je postizanje ciljeva ovog Sporazuma ometeno kao posljedica propusta druge stranke ili stranaka u ispunjavanju

obveze prema ovom Sporazumu, ili zbog primjena mjera druge stranke ili stranaka, bez obzira je li to u suprotnosti s odredbama ovog Sporazuma ili ne, ona može s namjerom da se postigne uzajamno zadovoljavajuće rješavanje toga pitanja, uputiti pisanu žalbu ili prijedlog drugoj stranci ili strankama koje smatra odgovornima. O tome će se odmah obavijestiti Komisija za rješavanje sporova osnovana prema odredbama Sporazuma o rješavanju sporova (dalje u tekstu „SRS") kako je niže navedeno. Svaka će Stranka koja primi takvu predstavku s razumijevanjem razmotriti žalbu ili prijedloge.

3. SRS je ovlašten da pokreće prosudbena vijeća, prihvaća izvještaje vijeća i odbora za žalbe, daje prijedloge ili presuđuje o predmetima, obavlja nadzor provođenja presuda i preporuka, odobrava ukidanje koncesija i ostalih obveza iz Sporazuma, ili savjetuje u vezi s pravnim sredstvima, kad više nije moguće povlačenje mjera za koje je utvrđeno da su u suprotnosti sa Sporazumom, pod uvjetom da članice WTO-a koje su stranke u ovom Sporazumu sudjeluju u donošenju odluka ili mjera koje poduzima SRS u odnosu na sporove u okviru ovog Sporazuma.

4. Prosudbena vijeća imaju sljedeće zadaće ako se stranke u sporu drukčije ne dogovore u roku od 20 dana od osnivanja vijeća:

„Da ispitaju na temelju relevantnih odredaba ovog Sporazuma i (naziv nekog drugog Sporazuma koji su navele stranke u sporu), predmet koji je (naziv stranke) proslijedila SRS-u dokumentom … i da utvrdi stanje stvari, što će pomoći SRS-u pri davanju preporuke ili donošenju presude u skladu s ovim Sporazumom."

U slučaju spora, kad se jedna od stranaka u sporu poziva na odredbe ovog Sporazuma i jednog ili više sporazuma navedenih u Dodatku 1. Sporazumu o rješavanju sporova, stavak 3. se primjenjuje samo na one dijelove izvješća prosudbenog vijeća koji se odnose na tumačenje i primjenu ovog Sporazuma.

5. Prosudbena vijeća koja je pokrenuo SRS kako bi preispitala sporove na temelju ovog Sporazuma, sastoje se od stručnjaka iz područja javnih nabava.

6. Nastojat će se što je više moguće ubrzati istražni postupak. Bez obzira na odredbe stavaka 8. i 9. članka 12. Sporazuma o rješavanju sporova, prosudbeno će vijeće nastojati predočiti strankama u sporu svoje završno izvješće najkasnije do četiri mjeseca, a u slučaju kašnjenja najkasnije do sedam mjeseci, od dana kad je dogovoren njegov sastav i zadaci. Prema tome, nastojat će za dva mjeseca skratiti i rokove iz stavka 1. članka 20. i stavka 4. članka 21. Sporazuma o rješavanju sporova. Štoviše, bez obzira na odredbe stavka 5. članka 21. Sporazuma o rješavanju sporova, prosudbeno vijeće nastojat će u roku od 60 dana objaviti svoju odluku, u slučaju neslaganja u pogledu postojanja ili usklađenosti s odnosnim Sporazumom, mjera poduzetih da bi se zadovoljile preporuke i presude.

7. Neovisno o stavku 2. članka 22. Sporazuma o rješavanju sporova, svi sporovi koji proizlaze iz bilo kojeg sporazuma navedena u Dodatku 1. Sporazumu o rješavanju sporova, osim ovog Sporazuma, ne smije imati za posljedicu ukidanje koncesija ili drugih obveza u okviru ovog Sporazuma, a sporovi koji proizađu iz ovog Sporazuma ne smiju imati za posljedicu ukidanje koncesija ili drugih obveza prema bilo kojem drugom sporazumu navedenom u spomenutom Dodatku I.

Članak XXIII.

Izuzeća od Sporazuma

1. Ništa se u ovom Sporazumu neće tumačiti tako da spriječi bilo koju stranku u poduzimanju bilo kojih mjera ili u neotkrivanju informacija koje smatra potrebnim radi zaštite svojih osnovnih interesa sigurnosti u odnosu na nabave oružja, municije ili ratnih materijala, ili za nabave prijeko potrebne za nacionalnu sigurnost ili potrebe nacionalne obrane.

2. Pod uvjetom da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi mogao značiti svojevoljnu ili neopravdanu diskriminaciju između zemalja u kojima vladaju isti uvjeti, ili prikriveno ograničavanje međunarodne trgovine, ništa se u ovom Sporazumu neće tumačiti tako da spriječi stranke u donošenju ili provedbi mjera: neophodnih za zaštitu javnoga morala, reda ili sigurnosti, života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka ili intelektualnoga vlasništva; ili u vezi s proizvodima ili uslugama osoba s invaliditetom, humanitarnih institucija ili zatvorskog rada.

Članak XXIV.

Završne odredbe

1. *Prihvaćanje i stupanje na snagu*

Sporazum stupa na snagu 1. siječnja 1996. za one države ([1]) za koje je dogovoreni opseg sadržan u prilozima 1. do 5. Dodatka I. ovom Sporazumu, koje su potpisivanjem prihvatile Sporazum 15. travnja 1994. ili su do tog datuma potpisale Sporazum uz uvjet ratifikacije te potom ratificirale Sporazum prije 1. siječnja 1996.

2. *Pristupanje Sporazumu*

Vlada bilo koje države članica WTO-a, a prije dana stupanja na snagu Sporazuma WTO-a bila je ugovorna stranka GATT-a 1947, ali nije stranka u ovom Sporazumu, može pristupiti

([1]) Za potrebe ovog Sporazuma, za izraz „država" smatra se da uključuje nadležne vlasti Europskih zajednica.

ovom Sporazumu pod uvjetima koji se dogovore između te države i stranaka. Pristupanje će se obaviti polaganjem isprave o pristupanju Glavnom direktoru WTO-a kojom se potvrđuje prihvaćanje dogovorenih uvjeta. Sporazum stupa na snagu za pojedinu državu pristupnicu 30. dana od dana njezinoga pristupanja Sporazumu.

3. *Prijelazne mjere*

(a) Hong Kong i Koreja mogu odgoditi primjenu odredaba ovog Sporazuma, osim članaka XXI. i XXII., do najkasnije 1. siječnja 1997. Ako počnu primjenjivati odredbe prije 1. siječnja 1997. one će o tome 30 dana unaprijed obavijestiti Glavnog direktora WTO-a.

(b) U razdoblju između dana stupanja na snagu ovog Sporazuma i dana kad ga Hong Kong počne primjenjivati, sva prava i obveze između Hong Konga i svih ostalih stranaka u ovom Sporazumu, koje su 15. travnja 1994. bile stranke u Sporazumu o javnim nabavama sastavljenom u Ženevi 12. travnja 1979. kako je izmijenjen 2. veljače 1987. („Sporazum iz 1988."), proizlazit će iz temeljnih [1] odredaba Sporazuma iz 1988., uključujući njegov Prilog kako je izmijenjen ili ispravljen, čije se odredbe ugrađuju u ovaj Sporazum upućivanjem na informaciju, za tu namjenu i ostat će na snazi do 31. prosinca 1996.

(c) Između stranaka u ovom Sporazumu koje su također stranke u Sporazumu iz 1988., prava i obveze iz ovog Sporazuma zamjenjuju one iz Sporazuma iz 1988.

(d) Članak XXII. ne stupa na snagu sve do dana stupanja na snagu Sporazuma WTO-a. Do tada se odredbe članka VII. iz Sporazuma iz 1988. primjenjuju na dogovore i rješavanje sporova u okviru ovog Sporazuma, čije se odredbe ovime ugrađuju u Sporazum upućivanjem na informaciju, za tu namjenu. Te odredbe primjenjuju se pod pokroviteljstvom Odbora u okviru ovog Sporazuma.

(e) Prije dana stupanja na snagu Sporazuma WTO-a, upućivanje na tijela WTO-a tumači se kao upućivanje na odgovarajuća tijela GATT-a, a upućivanje na Glavnog direktora WTO-a i na Tajništvo WTO-a tumači se kao upućivanje na Glavnog direktora UGOVORNIH STRANAKA u GATT-u 1947 i na tajništvo GATT-a.

4. *Zadržavanje prava*

Nije moguće zadržavanje prava u odnosu na bilo koju odredbu ovog Sporazuma.

5. *Nacionalno zakonodavstvo*

(a) Sve države koje su prihvatile ovaj Sporazum ili mu pristupile osigurat će, najkasnije do dana stupanja na snagu ovog Sporazuma, potrebne zakone, druge propise i upravne postupke, kao i pravila, postupke i pravne postupke koje primjenjuju njihove jedinice-subjekti navedeni u priloženim popisima, kako bi se uskladile s odredbama ovog Sporazuma.

(b) Stranke obavještavaju Odbor o svim promjenama svojih zakona i propisa relevantnih za taj Sporazum, kao i o provedbi tih zakona i propisa.

6. *Ispravljanja ili promjene*

(a) O ispravljanju, prebacivanju jednoga subjekta iz jednog u drugi Prilog ili, u iznimnim slučajevima, o drugim promjenama u vezi s dodacima I. do IV. podnosi se obavijest Odboru, uz dodatnu informaciju o mogućim posljedicama promjene na zajednički dogovoreno područje obuhvaćanja prema ovom Sporazumu. Ako su ispravci, prijenosi ili druge promjene posve formalni ili od manjeg značenja, oni će biti pravovaljani, pod uvjetom da nema prigovora, u roku od 30 dana. U ostalim slučajevima, predsjednik Odbora će odmah sazvati sastanak Odbora. Odbor će razmotriti prijedlog i zahtjeve za kompenzacijskim prilagodbama, radi održavanja uravnoteženosti prava i obveza, kao i usporedive razine uzajamno dogovorenoga područja obuhvaćenosti, predviđenih u Sporazumu prije takvih promjena. U slučaju da ne dođe do dogovora, mogu se poduzeti mjere u skladu s odredbama iz članka XXII.

(b) Kad stranka želi, koristeći svoja prava, povući neku svoju jedinicu-subjekt iz Dodatka I. zbog toga što je nad njom ukinuta stvarna državna kontrola ili utjecaj, ta stranka dužna je o tome obavijestiti Odbor. Takva promjena stupa na snagu dan poslije sljedećega sastanka Odbora, pod uvjetom da se sastanak održi najmanje 30 dana od dana obavijesti i da nema prigovora. U slučaju prigovora, poduzimaju se mjere u skladu s postupcima o dogovaranju i rješavanju sporova iz članka XXII. Pri razmatranju predloženih

[1] Sve odredbe Sporazuma iz 1988. osim preambule, članka VII. i članka IX. osim stavka 5. točke (a) i (b) i stavka 10.

promjena Dodatka I. i svaku posljedičnu naknadnu prilagodbu, treba voditi računa o učincima na otvaranje tržišta zbog ukidanja državne kontrole ili utjecaja.

7. *Provjere, pregovori i budući rad*

(a) Odbor je dužan jednom godišnje preispitati primjenu i funkcioniranje Sporazuma vodeći računa o njegovim ciljevima. Odbor je dužan jednom godišnje obavještavati Opće vijeće WTO-a o razvoju u razdobljima obuhvaćenim takvim provjerama.

(b) Najkasnije do kraja treće godine od stupanja na snagu Sporazuma i povremeno poslije toga, Stranke započinju daljnje pregovore s ciljem poboljšanja Sporazuma i postizanja što većeg proširenja područja njegova obuhvata među svim strankama na temelju međusobnog reciprociteta, uzimajući u obzir odredbe članka V. o zemljama u razvoju.

(c) Stranke nastoje izbjeći uvođenje ili produljenje trajanja diskriminacijskih mjera i prakse koje narušavaju otvorenu nabavu, te će pregovorima u skladu s podstavkom (b) nastojati ukloniti i one preostale do dana stupanja na snagu ovog Sporazuma.

8. *Informacijska tehnologija*

Kao bi se zajamčilo da Sporazum ne predstavlja nepotrebnu prepreku tehničkom napretku, stranke se u okviru Odbora redovito dogovaraju o kretanjima u uporabi informacijske tehnologije u javnim nabavama te će prema potrebi dogovarati promjene Sporazuma. Ti se dogovori posebno usmjeravaju na nastojanja da uporaba informacijske tehnologije promiče ciljeve otvorene, nediskriminacijske i učinkovite javne nabave putem transparentnih postupaka, jasnom identifikacijom ugovora obuhvaćenih ovim Sporazumom, te dostupnošću i identifikacijom svih informacija u vezi s određenim ugovorom. Kad neka stranka želi uvesti inovacije, ona nastoji voditi računa o stavovima koje su iznijele druge stranke u vezi s mogućim problemima.

9. *Izmjene*

Stranke mogu izmijeniti Sporazum vodeći računa, između ostalog, o iskustvima stečenim njegovom primjenom. Takva izmjena, nakon što se stranke s slože u skladu s postupcima koje je utvrdio Odbor, stupa na snagu za pojedinu stranku tek kad je ona prihvati.

10. *Istupanje*

(a) Bilo koja stranka može istupiti iz Sporazuma. Istupanje stupa na snagu po isteku 60 dana od dana kad Glavni direktor WTO-a primi pisanu obavijest o istupanju. Bilo koja stranka može poslije takve obavijesti zatražiti hitan sastanak Odbora.

(b) Ako stranka u Sporazumu ne postane članicom WTO-a u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu Sporazuma WTO-a ili prestane biti članicom WTO-a, ona prestaje biti strankom u Sporazumu s učinkom od istoga dana.

11. *Neprimjenjivanje Sporazuma između pojedinih stranaka*

Ovaj se Sporazum ne primjenjuje između bilo kojih dviju stranaka ako jedna od stranaka u vrijeme prihvaćanja ili pristupanja ovom Sporazumu ne odobri takvu primjenu.

12. *Napomene, dodaci i prilozi*

Napomene, dodaci i prilozi ovom Sporazumu čine njegov sastavni dio.

13. *Tajništvo*

Tajništvo WTO-a pruža usluge ovome Sporazumu.

14. *Pohrana*

Sporazum se polaže kod Glavnoga direktora WTO-a, koji odmah dostavlja svakoj stranci ovjerenu točnu kopiju ovog Sporazuma, svakog njegova popravljanja ili promjene u skladu sa stavkom 6., svake njegove izmjene u skladu sa stavkom 9. i obavijest o svakom prihvaćanju ili pristupanju Sporazumu u skladu sa stavcima 1. i 2., kao i o svakom istupanju iz Sporazuma u skladu sa stavkom 10. ovoga članka.

15. *Registracija*

Ovaj se Sporazum registrira u skladu s odredbama članka 102. Povelje Ujedinjenih naroda.

Sastavljeno u Marakešu petnaestoga dana mjeseca travnja tisuću devetsto devedeset četvrte godine, u po jednom primjerku na engleskom, francuskom i španjolskom jeziku, pri čemu je svaki tekst vjerodostojan, osim ako nije drukčije navedeno u pogledu njegovih dodataka.

NAPOMENE

Pojmovi „zemlja” ili „zemlje” kako se upotrebljavaju u Sporazumu, uključujući dodatke, smatra se da uključuju i svako posebno carinsko područje koje je stranka u ovom Sporazumu

U slučaju posebnog carinskoga područja koje je stranka u ovom Sporazumu, gdje god se neki izraz u Sporazumu kvalificira pojmom „nacionalni”, treba tumačiti da se takav izraz odnosi na to carinsko područje, ako nije drukčije navedeno.

Članak 1. stavak 1.

Uzimajući u obzir razloge opće politike u vezi s vezanom pomoći, uključujući cilj zemalja u razvoju da takvu pomoć koriste nenamjenski, ovaj se Sporazum ne primjenjuje na nabave koje se ostvaruju u okviru pružanja vezane pomoći zemljama u razvoju tako dugo dok je ona strankama praksa.

21994A1223(23)

23.12.1994. SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA L 336/305

DOGOVOR ZA GOVEĐE MESO

Preambula

Uvjerene da međunarodnu suradnju treba provesti tako da doprinese postizanju veće liberalizacije, stabilnosti i širenja međunarodne trgovine mesom i živim životinjama;

Uzimajući u obzir potrebu izbjegavanja ozbiljnih poremećaja u međunarodnoj trgovini goveđim mesom i živim životinjama;

Prepoznajući važnost proizvodnje i trgovine goveđim mesom i živim životinjama za gospodarstva velikog broja zemalja, posebno za neke razvijene zemlje i zemlje u razvoju;

Vodeći računa o svojim obvezama prema načelima i ciljevima Općeg sporazuma o carinama i trgovini (dalje u tekstu: „Opći sporazum" ili „GATT") ([1]);

Odlučne u izvršavanju ciljeva ovog Dogovora u provedbi načela i ciljeva dogovorenih u Tokijskoj ministarskoj deklaraciji, od 11. rujna 1973. u vezi multilateralnih pregovora o trgovini, posebno u vezi posebnog i povoljnijeg tretmana zemalja u razvoju;

Sudionici ovog Dogovora, putem svojih predstavnika, dogovorili su sljedeće:

DIO PRVI

OPĆE ODREDBE

Članak I.

Ciljevi

Ciljevi ovog Dogovora su:

1. promicati širenje, sve veću liberalizaciju i stabilnost međunarodnog tržišta mesa i stoke olakšanjem postupnog uklanjanja prepreka i ograničenja svjetske trgovine goveđim mesom i živim životinjama uključujući i one koji sektoriziraju tu trgovinu, unapređenjem međunarodnog okvira svjetske trgovine u korist kako potrošača tako i proizvođača, uvoznika i izvoznika;

2. potaknuti veću međunarodnu suradnju u svim područjima koja utječu na trgovinu goveđim mesom i živim životinjama posebno s ciljem veće racionalizacije i učinkovitije raspodjele resursa u međunarodnoj trgovini mesom;

3. osigurati dodatnu korist međunarodnoj trgovini goveđim mesom i živim životinjama zemalja u razvoju razvojem mogućnosti sudjelovanja tih zemalja u širenju svjetske trgovine tim proizvodima, između ostalog:

   (a) promicanjem dugoročne stabilnosti cijena u kontekstu širenja svjetskog tržišta goveđeg mesa i živih životinja; i

   (b) promicanjem održanja i unaprjeđenja zarade zemalja u razvoju izvoznika goveđeg mesa i živih životinja;

   gore navedeno s ciljem stjecanja na taj način dodatne zarade osiguranjem dugoročnih tržišta goveđeg mesa i živih životinja;

4. dalje širiti trgovinu na konkurentnoj osnovi uzimajući u obzir tradicionalnu poziciju učinkovitih proizvođača.

Članak II.

Obuhvaćeni proizvodi

Ovaj se Dogovor primjenjuje na goveđe meso. Za potrebe ovog Dogovora smatra se da izraz „goveđe meso" uključuje:

	CCCN
(a) žive životinje vrste goveda	01.02
(b) meso i jestivi ostaci životinja vrste goveda, svježe, rashlađeno ili smrznuto	ex 02.01
(c) meso i jestivi ostaci životinja vrste goveda, soljeni, u rasolu, sušeni ili dimljeni	ex 02.06

([1]) Ova se odredba primjenjuje samo među Ugovornim strankama GATT-a.

(d) ostali pripremljeno ili konzervirano meso ili ostaci životinja vrste goveda ex 16.02

i svaki drugi proizvod koji Međunarodno vijeće za meso može dodati, na temelju uvjeta iz članka V. ovog Dogovora, kako bi ispunilo ciljeve i odredbe ovog Dogovora.

Članak III.

Informiranje i praćenje tržišta

1. Svi su sudionici suglasni redovito i pravodobno dostaviti informacije koje će Vijeću omogućiti praćenje i uvid u sveukupno stanje svjetskog tržišta mesa i stanje svjetskog tržišta za svako specifično meso.

2. Zemlje u razvoju sudionici, dostavljaju informacije koje imaju na raspolaganju. Kako bi te zemlje mogle unaprijediti mehanizam prikupljanja podataka, razvijene zemlje sudionici, i svi sudionici u razvoju koji to mogu, razmatraju s razumijevanjem sve postavljene zahtjeve za tehničkom pomoći.

3. Informacije koje se sudionici obvežu dostaviti u skladu sa stavkom 1. ovog članka, na načine koje Vijeće uspostavi, uključuju podatke o prošloj realizaciji i sadašnjem stanju kao i ocjenu perspektive za proizvodnju (uključujući razvoj sastava stada), potrošnju, cijene, zalihe i trgovinu proizvodima iz članka II. i sve druge informacije koje Vijeće smatra potrebnima, posebno o konkurentnim proizvodima. Sudionici također dostavljaju informacije o svojim nacionalnim politikama i trgovinskim mjerama uključujući bilateralne i plurilateralne obveze u sektoru goveđeg mesa i obavješćuju što je ranije moguće o svim promjenama tih politika i mjera koje bi mogle utjecati na međunarodnu trgovinu živih goveda i goveđeg mesa. Niti jedan sudionik nema obvezu, sukladno odredbama ovog stavka, objaviti povjerljive informacije koji mogu ometati izvršenje prava ili su na drugi način u suprotnosti s javnim interesom ili koje bi dovodile u pitanje legitimne komercijalne interese određenog, bilo javnog ili privatnog poduzeća.

4. Tajništvo Dogovora prati promjene podataka o tržištu, posebno veličini stada, zaliha, domaćim i međunarodnim cijenama klanja radi mogućnosti što ranijeg otkrivanja ozbiljnih poremećaja ravnoteže između ponude i potražnje. Tajništvo obavještava Vijeće o važnim kretanjima na svjetskom tržištu, kao i perspektivama proizvodnje, potrošnje i uvoza.

Napomena: Podrazumijeva se da u skladu s odredbama ovog članka Vijeće tajništvu daje nalog za izradu i ažuriranje popisa svih mjera koje utječu na trgovinu goveđim mesom i živim životinjama, uključujući obveze koje proizlaze iz bilateralnih, plurilateralnih i multilateralnih pregovora.

Članak IV.

Uloga Međunarodnog vijeća za meso i suradnja između stranaka ovog Dogovora

1. Vijeće se sastaje kako bi:

(a) ocijenilo stanje nabave i potražnje u svijetu i izglede na temelju interpretativne analize sadašnjeg stanja i mogućeg razvoja koje izrađuje tajništvo Dogovora na temelju dokumentacije dostavljene u skladu s člankom III. ovog Dogovora, uključujući i onu koja se odnosi na provedbu domaćih i trgovinskih politika i svih ostalih informacija koje su tajništvu na raspolaganju;

(b) provelo sveobuhvatno ispitivanje funkcioniranja ovog Dogovora;

(c) pružilo mogućnost redovitih konzultacija o svim pitanjima koja utječu na međunarodnu trgovinu goveđim mesom.

2. Ako nakon ocjene stanja nabave i potražnje u svijetu iz stavka 1. točke (a) ovog članka ili nakon ispitivanja svih relevantnih informacija prema stavku 3. članka III. Vijeće utvrdi postojanje ozbiljnog poremećaja ravnoteže ili prijetnje da dođe do poremećaja ravnoteže na međunarodnom tržištu mesa, Vijeće će odlučivati konsenzusom vodeći pritom računa o stanju u zemljama u razvoju, kako bi utvrdilo, da vlade uzmu u obzir, moguća rješenja radi otklanjanja stanja u skladu s načelima i pravilima GATT-a.

3. Ovisno o tome smatra li Vijeće da je stanje iz stavka 2. ovog članka privremeno ili je trajnije prirode, mjere iz stavka 2. ovog članka mogu uključivati kratkoročne, srednjoročne ili dugoročne mjere za uvoznike kao i izvoznike s ciljem popravljanja općeg stanja na svjetskom tržištu u skladu s ciljevima Dogovora, posebno širenja, sve veće liberalizacije i stabilnosti međunarodnih tržišta mesa i stoke.

4. Kod razmatranja preporučenih mjera prema stavcima 2. i 3. ovog članka, ako je izvedivo i primjereno, dužnu pažnju treba posvetiti posebnom i povoljnijem tretmanu zemalja u razvoju.

5. Sudionici se obvezuju u najvećoj mogućoj mjeri doprinijeti primjeni ciljeva ovog Dogovora iz članka I. S tim ciljem i u skladu s načelima i pravilima Općeg sporazuma, sudionici redovito ulaze u rasprave predviđene člankom IV.1. točkom (c) s ciljem ispitivanja mogućnosti za postizanje ciljeva ovog Dogovora, posebno daljnjeg uklanjanja prepreka u svjetskoj trgovini goveđim mesom i živim životinjama. Te rasprave trebaju utrti put kasnijim razmatranjima mogućih rješenja trgovinskih problema u skladu s pravilima i načelima GATT-a, koje mogu zajedno prihvatiti sve dotične stranke u uravnoteženom kontekstu uzajamnih prednosti.

6. Svaki sudionik može Vijeću iznijeti sva pitanja koja imaju utjecaja na ovaj Dogovor, između ostalog, radi istih ciljeva predviđenih stavkom 2. ovog članka. Vijeće se sastaje, na zahtjev sudionika, u roku od najviše petnaest dana kako bi razmotrilo sva pitanja [1] koja utječu na ovaj Dogovor.

DIO DRUGI

Članak V.

Upravljanje Dogovorom

1. *Međunarodno vijeće za meso*

Osniva se Međunarodno vijeće za meso u okviru GATT-a. Vijeće se sastoji od predstavnika svih sudionika Dogovora i obavlja dužnosti koje su neophodne za provedbu odredaba Dogovora. Vijeće opslužuje tajništvo GATT-a. Vijeće utvrđuje vlastita pravila postupanja, posebno načine savjetovanja predviđene člankom IV.

2. *Redoviti i izvanredni sastanci*

Vijeće se uobičajeno sastaje najmanje dva puta godišnje. Međutim, predsjednik može sazvali izvanredni sastanak Vijeća bilo na vlastitu inicijativu ili na zahtjev sudionika ovog Dogovora.

3. *Odluke*

Vijeće donosi odluke konsenzusom. Smatra se da je Vijeće odlučilo o pitanju koje mu je dano na razmatranje ako se niti jedan član Vijeća službeno ne protivi prihvaćanju prijedloga.

4. *Suradnja s drugim organizacijama*

Vijeće dogovara sve postupke prikladne za savjetovanje ili suradnju s međuvladinim i nevladinim organizacijama.

5. *Prihvaćanje promatrača*

(a) Vijeće može pozvati, na bilo koji od svojih sastanaka kao promatrača, predstavnika bilo koje zemlje koja ne sudjeluju.

(b) Vijeće može također pozvati bilo koju organizaciju iz stavka 4. ovog članka da prisustvuje bilo kojem sastanku kao promatrač.

DIO TREĆI

Članak VI.

Završne odredbe

1. *Prihvaćanje* [2]

(a) Ovaj Dogovor otvoren je za prihvaćanje, potpisom ili na drugi način, vladama članicama Ujedinjenih naroda ili neke od njezinih specijaliziranih agencija ili Europskoj ekonomskoj zajednici.

(b) Svaka vlada [3] koja prihvati ovaj Dogovor može u vrijeme prihvaćanja staviti rezervu s obzirom na prihvaćanje bilo koje od odredaba ovog Dogovora. Ova rezerva podliježe odobrenju sudionika.

(c) Ovaj se Dogovor polaže kod glavnog direktora UGOVORNIH STRANAKA GATT-a koji odmah dostavlja ovjerenu kopiju Dogovora i obavještava o svakom prihvaćanju Dogovora svakog sudionika. Tekstovi ovog Dogovora na engleskom, francuskom i španjolskom jeziku jednako su vjerodostojni.

(d) Stupanje na snagu ovog Dogovora podrazumijeva ukidanje Međunarodne savjetodavne skupine za meso.

2. *Privremena primjena*

Svaka vlada može kod glavnog direktora UGOVORNIH STRANAKA GATT-a položiti izjavu o privremenoj primjeni ovog Dogovora. Svaka vlada koja položi izjavu privremeno primjenjuje ovaj Dogovor i privremeno se smatra sudionikom ovog Dogovora.

3. *Stupanje na snagu*

Ovaj Dogovor stupa na snagu, u odnosu na sudionike koji su ga prihvatili, 1. siječnja 1980. Za sudionike koji prihvate ovaj Dogovor nakon tog dana, Dogovor proizvodi učinke od datuma kada ga prihvate.

---

[1] Napomena: Potvrđuje se da izraz „pitanje" u ovom stavku uključuje svako pitanje koje je obuhvaćeno multilateralnim sporazumima o kojima se pregovaralo u okviru Multilateralnih trgovinskih pregovora, posebno ona pitanja koje sadrže izvozne i uvozne mjere. Nadalje, potvrđuje se da odredbe članka IV. stavka 6. i bilješke ne dovode u pitanje prava i obveza stranaka tih sporazuma.

[2] Izrazi „prihvaćanje" i „prihvaćen" koriste se u ovom članku tako da uključuju ispunjenje bilo kojeg domaćeg postupka potrebnog za provedbu odredaba ovog Dogovora.

[3] Za potrebe ovog Dogovora, smatra se da izraz „vlada" uključuje nadležna tijela Europske ekonomske zajednice.

4. *Valjanost*

Ovaj Dogovor ostaje na snazi tri godine. Trajanje ovog Dogovora produžuje se za daljnja trogodišnja razdoblja osim ako Vijeće, najmanje osamdeset dana prije svakog datuma isteka, odluči drukčije.

5. *Izmjene*

Osim ako na nekom drugom mjestu u Dogovoru postoje drukčije odredbe, Vijeće može preporučiti izmjene odredaba ovog Dogovora. Predložene izmjene stupaju na snagu nakon što ih prihvate vlade svih sudionika.

6. *Odnos ovog Dogovora i GATT-a*

Nijedna odredba ovog Dogovora ne utječe na prava i obveze sudionika prema GATT-u ([1]).

7. *Povlačenje iz Dogovora*

Svaki se sudionik može povući iz ovog Dogovora. Povlačenje proizvodi učinke nakon isteka šezdeset dana od datuma kada glavni direktor UGOVORNIH STRANAKA GATT-a primi pisanu obavijest o povlačenju.

([1]) Ova se odredba primjenjuje samo među Ugovornim strankama GATT-a.

21994A1223(24)

PRILOG 1.

Nacrt razmjene pisama između Urugvaja i Europske zajednice

Europska zajednica, u svoju zadnju ponudu o pristupu tržištu prema Urugvajskoj rundi, suglasna je uključiti dodatnu količinu od dvije tisuće metričkih tona visokokvalitetne govedine (0201.30.00 – 0206.10.85 meso životinja vrste goveda, svježe ili rashlađeno: 0202.30.90 – 206 29.91 meso životinja vrste goveda, smrznuto) iz Urugvaja.

Europska zajednica i Urugvaj suglasne su da prestanu primjenjivati odredbe sadržane u sporazumu Tokijske runde prema kojem je Europska zajednica spremna predvidjeti mogućnost da Urugvaj bude sposoban izvesti dodatne godišnje količine visoko kvalitetne govedine ako opću kvotu za taj dio ne iskoriste druge zemlje korisnice.

Gore navedena odredba prestaje se primjenjivati na isti datum kada se primjenjuje dodatna količina od dvije tisuće metričkih tona.

CIJENA PRETPLATE ZA 2013. g. (bez PDV-a, uključujući uobičajene troškove otpreme)

Službeni list EU, serije L + C, tiskano izdanje	na 22 službena jezika EU	1 300 EUR godišnje
Službeni list EU, serije L + C, tiskano izdanje + godišnje izdanje na DVD-u	na 22 službena jezika EU	1 420 EUR godišnje
Službeni list EU, serija L, tiskano izdanje	na 22 službena jezika EU	910 EUR godišnje
Službeni list EU, serije L + C, mjesečno izdanje na DVD-u (zbirno izdanje)	na 22 službena jezika EU	100 EUR godišnje
Dodatak Službenom listu (serija S – natječaji za javnu nabavu), DVD, jedno izdanje tjedno	višejezično: na 23 službena jezika EU	200 EUR godišnje
Službeni list EU, serija C – natječaji	na jeziku/jezicima ovisno o natječaju/natječajima	50 EUR godišnje
Pravna stečevina EU, posebno tiskano izdanje	na hrvatskom jeziku	4 000 EUR

Pretplata na *Službeni list Europske unije*, koji se objavljuje na službenim jezicima Europske unije, dostupna je u 22 jezične inačice. Službeni list sastoji se od dviju serija: L (Zakonodavstvo) i C (Informacije i objave).

Na svaku se jezičnu inačicu pretplaćuje posebno.

U skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 920/2005, objavljenom u Službenom listu L 156 od 18. lipnja 2005., institucije Europske unije nisu privremeno dužne sastaviti sve akte na irskome i objaviti ih na tom jeziku. Izdanja Službenog lista na irskom jeziku stoga se prodaju odvojeno.

Pretplatom na Dodatak Službenom listu (serija S – natječaji za javnu nabavu) obuhvaćena su sva 23 službena jezika na jednome višejezičnom DVD-u.

Pretplatnici *Službenog lista Europske unije* mogu na zahtjev primati različite priloge uz Službeni list. Pretplatnici se obavješćuju o objavljivanju priloga putem obavijesti umetnute u *Službeni list Europske unije.*

Prodaja i pretplata

Pretplatnici se na zasebno plative periodične publikacije, kao što je pretplata na *Službeni list Europske unije*, pretplaćuju preko naših prodajnih zastupnika. Popis prodajnih zastupnika nalazi se na stranici:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hr.htm

EUR-Lex (http://eur-lex.europa.eu) omogućuje izravan i besplatan pristup zakonodavstvu Europske unije. Ta stranica omogućuje pregled *Službenog lista Europske unije* kao i Ugovora, zakonodavstva, sudske prakse i pripremnih akata.

Više obavijesti o Europskoj uniji može se pronaći na stranici: http://europa.eu

FX-AZ-13-343-HR-C

Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR